THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY
OF
DUKE UNIVERSITY

Rare Books

I: H: kruls
MINNE=SPIEGEL
TER
DEUGDEN.
Eerste Deell.
tot Amsterdam
By Cornelis Dankertz.
Die
Min, Baert
Geneught,
Die
In Deught
verheugt.

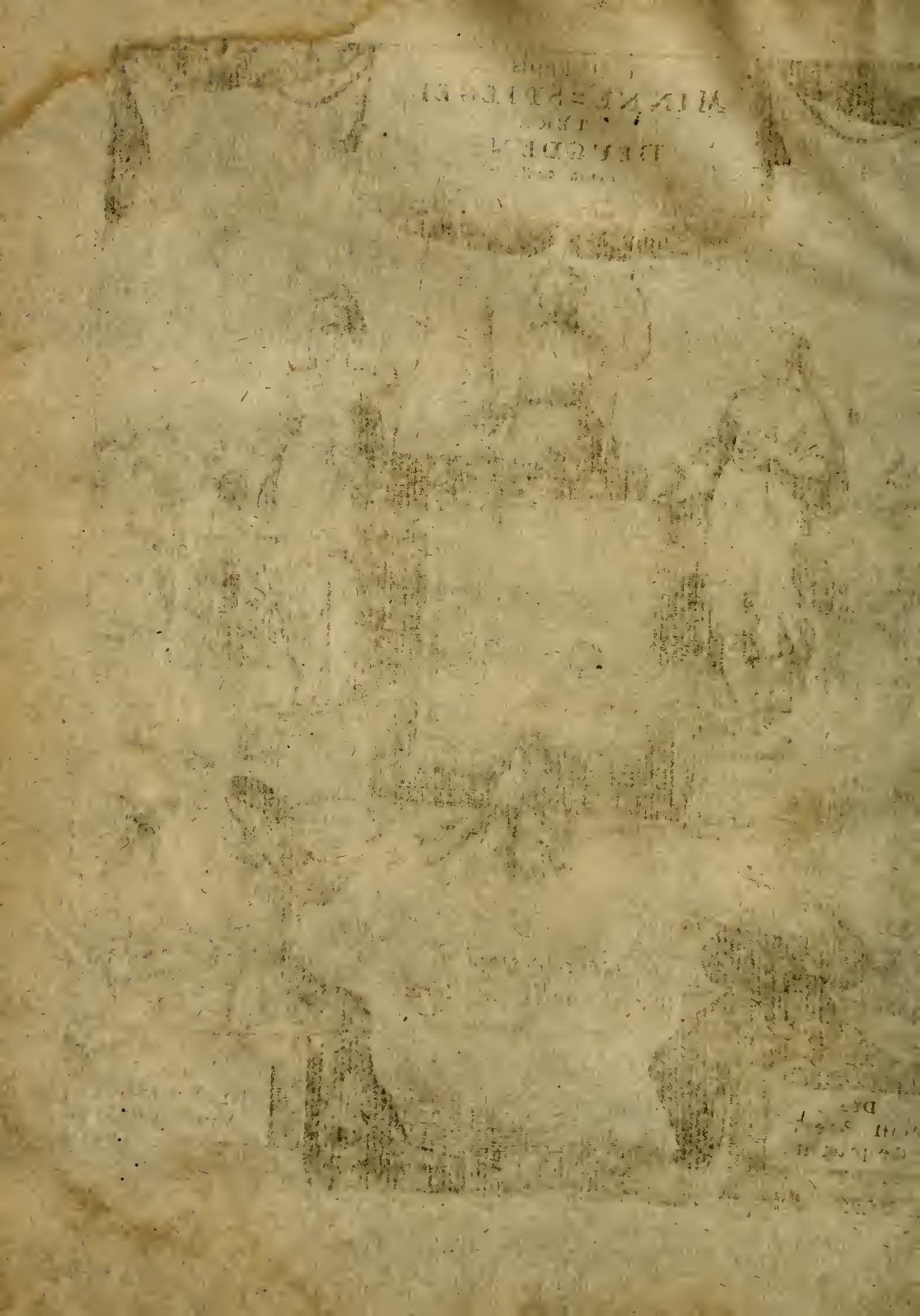

Ian Harmensz Kruls,

MINNE-SPIEGEL TER DEUGHDEN.

t'AMSTERDAM,

Voor Cornelis Danckertsz van Zeevenhoven, Papier, Kunst, Caert, en Boeck-verkoper op de fluweele Burgh-wal by S. Jans Brugh, 1639.

RBR
D-7
K94M

VOOR-REDEN,

Tot inleydingh

Van het navolghende Werck,

Sijnde

MINNE-SPIEGEL

TER

DEVGHDEN.

ALsoo (vveerdigen Leser) in voorleden Eeuvven de VVereldt is versien ghevveest met vvijse ende vvelgheleerde Philosophen, *vvelcker vvijsheydt het aldervvijste heeft ghemist; vvier gheleertheydt niet heeft kunnen leeren de noot vvenlighe ende oprechte kennis vande vvare Godsaligheyt der zielen.*

Den Philosooph Estilphones *stelde de saligheydt in groote macht ende Rijckdommen des VVerelds;* Semenides *achtede de soodanighen saligh de vvelcke vanden Menschen vvel begeert, ende ghelieft vverden:* Architas *stelde de Saligheydt in ghevvinninghe der gheslachten:* Chrisippus *in oprechtinge van stateliicke ghebouvvselen:* Sophocles *stelde de Saligheydt daer in dat yemandt een Soon hadde tot sijn Erfghenaem :* Phalemon *stelde de Saligheydt in de vvelsprekentheydt :* Themistocles, *dat yemandt van Edel ende aensienlijck gheslachte voort quam :* Aristides, *in veel schatten ende tijdelijcke goederen:* Euripides *stelde de Saligheydt in schoone Vrouvven.*

O VVijsen! sonder VVijsheydt, door ghebreck van vvare ken-

nisse, dit al t'samen insiende, geeft my geen oorsaeck van soo groo-ten verwonderingh, als wel doen de Wijsen, ende gheleerden van onsen tijdt, redenen sijn desen.

De Geesten onser Eeuwen verlicht zijnde na der zielen, met de ware kennisse vande oprechte Godtsaligheydt; gheloovende in-den waerachtigen Godt, ende sijnen eenigen Soon Christum, dies niet teghenstaende, sijn meerendeels van het ghevoelen der vori-gher Philosophen; *Wie isser onder 't Christendom die niet en arbeyt om schatten ende rijckdommen te vergaderen, ende dat in sulcker voeghen al oft de Saligheydt daer in ghelegen waer? Daer in teghendeel de wijsten aller wijsen* (a) *de selfde anders niet en seght te wesen als ydelheydt der ydelheden, wie isser hier ter wereldt die sich niet en bevlijtight in 't misbruyck vande Rijck-dommen omgheacht ende begeert te zijn by andere lieden? Wie leeft er nu ten tijden die niet en tracht na winningh van ge-slachten? Wie isser die niet uyt en munt in 't opbouwen van uyt-stekende ende heerlijcke huysingh? Wie isser die niet aen en neemt alle moeylijcke ende swaere lasten, jae gebrecklijckheden by sich selfs, om syn Sonen machtighe Erven na te laten? Wie isser die niet aen en neemt alle verdrietighe oeffeninghen, om de eere van wel-sprekentheydt? wie isser die sich niet beroemt te wesen van aen-sienlijck gheslacht, en hooge afkomst? wie isser die in d'overvloedt sich weet te vergenoeghen? Dit al t'samen ter zyden stellende, als ten deele tot onse wercken niet so noodigh, keere my alleenigh tot* Euripidem, *ende segge, wie isser, ô* Euripides, *die (soo ghy noch in onsen tijdt waert) ghy niet en soud bevinden uwen navolgher*

(a) Salomon.

te

te vvesen? siende onse jonckheydt, vinde ick onder die geen zielen sonder liefde; gheen herten sonder minne, geen minne sonder misbruyck; Derhalven my beghe ven hebbende tot dese rijmeryen, heb ick voortgebracht het eerste deel van dit ons vvercxken, zijnde den Minne-Spiegel ter Deughden, *door de vvelcke ons vertoont, ende voor oogen gestelt vverden verscheyde misbruycken der minne, om als in een Spiegel te sien ende te kennen de ellenden ende svvarigheeden die soodanige misbruycken sijn veroorsakende, ten vvelcken eynden vvy dit ons vverck hebben toegeleydt, ende soo veel mogelijck gevveest is, opmerckinghe genomen om voor te stellen aende Ionckheydt soodanighe exempelen ende rijmen, door de vvelcke sy ter deughden in eerlijcke minne soude moghen aenghevvesen vvorden.*

Eerstelijck, zijnde de materi onses vverckx soodanigh, dat veler oordeel (mijns beduncken) 't selve berispelijck sal kunnen vonnissen, als vvesende een minnelijcke stoffe soo vanghesanghen, als Comedien, *de vvelcke door 't oordeel der gemeener meerder ghehouden vvorden voor aenleydingh tot ydelheydt als vvel ter deughden; meer tot lichtvaerdigheydt als goede zeden; meer tot dertelheydt als vvel tot stichtinghe; niet erkennende de eyghenschappen der menschelijcker natuuren, de vvelcke hare eygendommen niet door eenige leeringe kunnen afschaffen, als van den Almoghende Schepper, tot noot vvendigheydt ons ingestort, ten dien eynden een gemeen, doch slecht exempel, (dienstigh tot dese onse stoffe) voortbrengende.*

Zijnde op seecker tijdt verschil geresen tusschen tvvee persoonen

nen vande vvelcke den eenen vvilde ſtaende houden dat Natuur voor Leer gingh; *ende den ander dat* Leer voor Natuur ging, *hebben bevonden dat een kat gheleert vvas een kaers te houden met haer pooten, toonende dat* Leer voor Natuur gingh, *als nu de Kat een Muys vertoont vverde, liet de kaers vallen, ende begaf haer na den Muys; zijnde het bevvijs dat* Natuur voor Leer gingh; *dies vvy mits deſen den vveerdighen Leſer vvillen aenvvijſen, hoe onmogelijck het is na te laten het gene te lieven dat tot noot vvendigheydt den Menſch van Godt is aengheboren, als is het ſoete minne, derhalven natuur genegen tot het gene de naem van minnelijck heeft, ofte yets eygens van dien, niet en kan, ofte ſal door eenighe leeringe den Menſch ontvvent ofte afghenomen vvorden; ſchoon yemandt vvilde leeren het minnen ofte lieven af te ſchaffen, die ſelfde ſoude zijn leſſen krachteloos bevinden, alvvaer't oock dat hy hadde de VVijsheyt van* Salomon, *ende de vvelſprekentheydt van* Cicero: *maer niet teghenſtaende de natuur dit ingevvortelt, als noodigh (door Gode voorſien) ſtaet ons nochtans te bemercken dat een bot ende plomp beeſt boven de natuur eenighe leeringe kan ingedruckt vvorden, ons tot leeringh om te leeren onſe natuure matighen, ende ſoodanighe minne te ſchuvven, die door haer misbruyck, ellenden ende ſvvarigheden is veroorſaeckende.*

Zijnde tot dien eynden dienſtigh onſe Comedien, *hoe vvel minnelijck, ſullen ſpiegels verſtrecken, niet tot lichtvaerdigheden, maer veel eer om die te leeren mijden: ten aenſien ſy vertoonen vvat beloninghe de onbehoorlijcke, ende vvat belooninge behoo-*

hoorelijcke minne de minpleghende is ghevende.

Komende tot het tvveede, zijnde onse minnelijcke liedtjens, hoevvel minnelijck, nochtans eerlijck; ende sullen noyt oorsaeck van oneerelijcke lichtvaerdigheyden kunnen veroorsaken, ten sy datse van eenighe verdurven nature mochten misbruyckt vverden; maer in tegendeel sullen sy de verliefde eerlijke herten, inde svvaermoedighe gedachten van liefdens tegenheden dienen tot vermaeck, en vreughde, als zijnde medicijnen voor soodanighe sieckten, ende ghelijck seker is, datter al sulcke sieckten ghevonden vvorden, devvelcke niet en kunnen ghenesen vvorden ten sy met toedoeninghe van senijne selfs, edoch vvelghematight ende ghebruyckt zijnde.

VVesende dan de minne soodanighen sieckte, dat sy met minnelijcke rijmpjes ende gesangen kan verquickt ende verlustight vvorden, soo ist dat vvy ten dien eynden dese onse liedtjes ende Comedien in het licht ghebracht hebben, tot vermaeck van alle bedroefde minne-herten; zijnse niet soo vvaerdigh als sse vvel behoorden; niet soo deftigh als ick die vvel vvenschten; niet soo soet als ickse garen hadde; niet so volmaeckt als sy vvel hadden kunnen vvesen, ingevalle daer een geleerder pen vvaer by ghevveest; niet te minghedaen hebbende soo vvy vermochten, versoecken den vveerdighen Leser, onse goet villigheyt voor het vverckgelieve aen te nemen, bevelende een beter aen die ghene die een meerder sal vermogen, ons vermoghen ghetoont hebbende, doen VE. dese voortkomen.

Voortghekomen zijnde, vvensch ick die bequaem te moghen vvesen daer toe dat sy gheselt zijn, dat is tot verheuginghvande minne-siecken; tot aenvvysinghe der misbruycken; tot een Spie-

gel ter deughden; voorstellende 't gun schadelijck is, niet om het schadelijck te minnen, maer het selfde siende vvel te leeren kennen, vvel kennende, ons daer voor te vvachten.

Lievende, ende mindragende herten! VVijse ende Verstandige Leser! Is het saecke dat ick hier ofte daer vvat van het rechte padt mocht afgedvvaelt zijn; het zy dat ick in het een vvat te nauvv, in het ander vvat te breedt ghegaen hebbe; het zy dat ick hier vvat gestruyckelt, daer vvat ghedoolt hebbe, hier een mis slagh, daer een fautjen mach begaen hebbe; het zy dat ick yemandt onverhoeds op sijn Zeer geraeckt ende vvat te hert gheseken heb, duydet door een gesont ordel 't selfde doch ten besten, als niet gheschiet uyt passien, maer om beter vville, niemandt tot vervvijt ofte leet, maer tot aenvvijsingh alle misbruycken te mogen leere myden, derhalven ons voor oogen stellende de vvetten, in seker landt gebruyckelick; alvvaer eenige Bancketten ofte maeltyden vvorden aengerecht, een slave opgevult ende in dronckenschap den genooden, moet vertoont vverden tot een spiegel, hoedanighen beestigheydt ende vuylen leelickheydt, dat is de dronckenschap, op dat also door het aensien van desen, yder een sich hoede in die selve lelickheden niet te vervallen, hier mede vvy den vveerdigen Leser vvillen bevelen inde behoedenisse des Alderhooghsten, met begeerte dese onsen arbeydt, ende slechte rymen in danck te vvillen nemen, en sich daer mede te vergenoegen totter tijdt toe, ick een ander nu alreede onder handen hebbende, hope met gheleghentheydt in het licht te brenghen, ten dienste ende vvelghevallen der ghener die ick vveet in dese mijne rijmen, hoe vvel laf ende krachteloos,

noch

noch yets ſmakelijckx kunnen vinden, ten dien eynde zijnde, ende ſal blyven

V. E. Dienſtwillige

IAN H: KRUL.

KLINCK-DICHT,

Op den Soet-vloeyende, en aerdighe

POEET,

IAN HARMENSZ KRVL.

APol van vreughden juyght, vermits den Amſtel ſchraeght
Op ſijn gheheyden rugh, u, die het aerdigh vryen
Soo in u Rijm vertoont, dat yder ſich moet vlyen,
Nae 't zarren van die pijn, en is ghelijck het daeght,
Wen zijn verliefde oogh (hoewel het herte klaeght
En jammerlijcke zucht) met ſtaer-gelonck doet glyen
Het Schitteren zijn lichts, op 't geen, dat hem 't verblyen
Met volle vreughden baert, twen hy door hoop gejaeght,
Op 't rechte doel-wit mickt, en ſteygert nae 't verov'ren
Van die met ſchaers gelonck, ſijn ſinnen gingh betoov'ren,
En werren onder een, mits 't oordeel is onternt,
En wel te deegh ontſtrickt, waer door de Muſen-reye
Op eenen zegen-kar, u name gaen verbreye,
Door nevel en door lucht, tot boven aen 't geſternt.

SCHIPPER JAN

Verwint u ſelven.

AEN

Den Soet-vloeyende, Sin-rijcke,

Ende ſtichtelijcke Rijmer,

IOHAN HARMENSZ KRVL,

AMSTERDAMMER.

MYn docht dat 't Grieckze hoofd, met *Sophocles* verſeld,
d' Athener, en Romeyn hard onder and'ren twiſten;
Dat meer, als vyanden malkander hart ophiſten,
Om 't vonnis op wiens hoofd den Lauwer wordt ghefteld,
't Was als de ſoete ſlaep mijn breyn bevingh op 't veld
Waar ick, om 't wilt, vermoet mijn ſelven gingh verluſten.
Een yder houd zijn ſtrengh, gheen ſcheen van hun te ruſten
Met reden ſoo my docht, elck Dichter is een Held.
Ten laetſten ſiet me mijn by 't Lauwer Loſ ghedoocken,
Men treckt my by der handt, men ſeyd, hier dient gheſproocken
Ons aan gheweeſen wie *Apollo* 't naarſtighſt viert
Ick ſach der Eere-krans vreemd' in elkander krullen,
Ick ſeyd, vertrouwt ghy mijn? ſy ſeyde ja, wy ſullen
't Is *Krul* dan Hemels ſchaar, wiens hoofd' dient ghelauwriert,
Wiens naam aan 't blauw lazeur met Sterren wel door Weven.
Met recht Reed'rijcke Krul om alle uwe arrebeyd,
En eerbaar' leſſen daar den Amſtels jeuchd in weyd
En haar vermaakt, ſoo dat ghy in hun breyn ſult leven,
't Is waer hier wordt gedicht, veel meerder noch geſeydt,
Maer wie ſoo eerlijck gaet, ſoo ſtichtigh met beſcheydt,
Rijmrijck en bondigh? 'k ſwijgh, die eer moet ick u geven.
Aan *Momus* is u niet, aen *Midas* min bedreven,
De Grootſten eeren u, en roemen ſteets u Loſ.
Was kunſt in achtingh hier, als eer in 't Roomſche Hof,
Ten tyden van *Auguſt*, men ſoud u anders loone,
Mits uw vergoodight breyn, en Poëtiſchen aert.
Dit is dan dat mijn hart, ô *Krul!* aan u verklaart,
Dat ghy een Amſtels loot Waert zijt dees Lauwer Croone.

Nicolaes Fonteyn.

MINNE-SPIEGEL
TER
DEUGHDEN.
EERSTE DEEL.

Die mindt, is blindt.

Gelijckerwijs den menſch door luſten wert gedreven,
Om ſich nu tot het een, dan 't ander te begeven;
Gelijckerwijs den menſch nae ſijne plichten gaet
In ſorge voor gewin, tot ſteunſel van ſijn ſtaet;
Gelijckerwijs den menſch, geduurende ſijn daegen,
Voor ſijne Huyſgeſin is ſchuldigh ſorgh te draegen;

Gelijkerwijs den Menſch is ſchuldich nae 't gemoet,
Dat hy in ſijn beroep ſijn naerſticheden doet;
Gelijkerwijs den Menſch is aen ſijn plicht verbonden,
Soo heeft hy neffens dien oock weer verſcheyde ſtonden;
Soo iſſer neffens dien oock wel een enckel dagh,
Dat ſigh een droeve geeſt weer wat vermaken magh.
Eens als ick voor de geeſt had vreughde voor genomen,
Eens als ick tot den dagh van vreughde was gecomen,
Eens als mijn droeve ziel tot vreughde was gekeert
Heb ick een nutte les wt mijne vreughd geleert,
Wanneer ick my begaf door groen landſ-dou te wand'len,
Om van Goodts mogentheydt met mijn gedacht te hand'len,
Heb ick een vrolick oogh geſlagen op het groen
Waer in 't gedachte my koſt nauwelijcx voldoen,
Ick liet een open oogh op lieve bloempjes dalen,
Ick liet mijn zieltje vreughd wt deſe vreughde halen;
Ick leerden Godes kracht die 't al geſchapen heeft
Wat inde werelt is, wat op der aerden leeft;
Het ſchepſel nae Godts beelt in ſulk een hooghe waerden,
Dat Godt hem heeft geſtelt een Vooght-heer op der aerden;
Van alles datter leeft, van alle het gediert,
Dat inde ſtromen ſwemt, dat door de boſſchen ſwiert;
Tot welluſt als behoef van 't menſchelijcke leven,
Wt groote goedicheyt van Godt den Heer gegeven;
Ick ſie de boſſen dight met boomen groen van blaen
Ick ſie hoe 't alles moet op ſijne tyde gaen,
Ick ſie dat al 't geblomt, en kruyden die daer waſſen
Op haer geſette tyt, en rechte ſtonden paſſen?
Ick ſie dat zaedt en graen by d'Acker-man geplant,
Haer voedtſel en haer vrught genieten door Godts hant;

Die

Die Son en Maen regeert, en door haer Hemels kraghte,
Door loop van Son en Maen baert menſchelijk geſlachte:
De Son, als opper Prins van 's hemels hooghe lught,
Die geeft de aerde warmt, door warmte groeyt de vrught
Door vrughten vande Aerd verkrijght den Menſch het leven,
Waer d'Hemel ſonder Son d'aerd koſt geen vruchten geven,
Waer d'Aerde vrughteloos, waer vondmen ſtruyk of ſtam
'k Meen ſtof, waer wt den Menſch voort-teelinge vernam,
De Son het opper deel moet alle vrughten teelen,
En 't menſchelijk gheſlaght door d'aerde nootdruſt delen;
De Son het werrick Godts, is tuyghe van Godts maght
De Menſch heeft door de Son ſijn weſen, en ſijn kraght;
Mits ick in dit geda cht wat hooger dacht te comen,
Set ick my neer in 't groen (om-lommert vande bomen)
Ick ſie een blinden Menſch, ick ſie een ſienloos Man,
Gebonden aen een hont, die volght hy achter an;
Ick ſie den blinden Menſch tot nootdrufts winſt genegen,
Gaet waer hy weſen wil, gaet over alle weghen,
Veylt ſijne kramery, ſchoon hy niet ſien en can
En leert de reghte plight aen een behoeftigh Man,
Hier ſtaet een nutte les te leeren door dees blinde,
Een hondt, een dienſtigh dier doet hem de wegen vinde,
Een hondt een trouwen hondt die leydt hem aende bandt,
En dit getrouwe beeſt geeft leringh aen 't verſtandt;
Soo haeſt den blinden Menſch vertoonden voor mijn ooghen,
Ben ick tot hoger luſt van leringh op getoghen;
Ick heb een Zinne-beelt in mijn gedaght ghemaekt,
Een Zinne-beelt dat meeſt verliefde zinne raekt,
Een Zinne-beelt dat meeſt de Minnaers wort bevolen:
Een Zinne-beelt tot leer, om niet te willen dolen,

Een Zinne-beeldt waer uyt seer wel te leeren staet
Hoe inde lieve Min een Minnaer seker gaet;
Een Zinne-beelt waer uyt den Minnaer staet te leeren,
Wat voor geselschap hy in 't Minnen moet begeeren;
Een Zinne-beeldt dat hem recht onderrechtingh doet,
Wie dat de blinde min tot leydtsman hebben moet;
Een Zinne-beeldt dat hem een leeringh voor sal houwen,
Op wien de blinde min het sekerst' magh vertrouwen;
In 't kort; een Zinne-beeldt tot leeringh aende zin,
Hoe datmen dient te gaen op paden vande min;
Waer zijt ghy blinde Jeught? waer zijt ghy jonge sinnen,
Geprickelt door het vuyr, en soete brandt van minnen,
Waer zijt ghy, die de min in uwe herten voedt?
Leer aen een blinden mensch hoe ghy u dragen moet;
Laet u verliefde oogh op desen Blinde dalen,
En leer, hoe ghy u kunt bevryen voor het dwalen;
Leer bid ick niet alleen, naer 't oogh: maer inde geest,
Hoe desen blinden mensch geleydt wert van een beest;
Denckt dat u door dit beest getrouheyt staet te leeren,
Wanneer u lieve lust het minnen sal begeeren:
Leer, hoe ghy leeren moet mins dwalinge ontgaen,
Leer, hoe ghy leeren moet vast op getrouheyt staen;
Bedenkt eens by u selfs, indien dat dese blinde
't Getrouwe dier ontbrack, hy kost den wegh niet vinde,
Wat sou daer tegen staen, soo hy geen Leydsman had,
Of desen blinden mensch geraeckten van het padt;
Ghy, inde liefd verblindt, kunt in het minnen dolen,
Dies wert u door dit beeldt voorsichtigheyt bevolen,
Dies wert u onderright door desen blinden man
Hoe dat voorsightigheyt het dolen hoeden can,

Noch

Noch meer! ghy siet dees menſch, is aen een hondt gebonde,
Leer jonghe Minnaer leer, ey! leer uyt deſe vonde,
Dat ghy in uwe min oock moet gebonden gaen,
En leer by deſen hondt getrouwigheyt verſtaen,
Den houdt, het trouſte dier! een leeringh aen de zinnen
Hoe dat getrouwigheyt u leyden moet in 't minnen;
Den hondt het trouſte beeſt dat op der aerden leeft
Aen de verliefde jeught getrouheydts leſſe gheeft:
Den hondt, het trouſte dier dat op der aerd kan weſen
Heeft menigh daet betoont die waerdigh is gepreſen,
Heeft veel getrouwigheyt beweſen menichmael,
En 't ken ons dienſtigh zijn dat icker van verhael.
Een Edelman te paerd, om ſijn profijt gereden,
Gaet buyten ſijne ſtadt, en reyſt naer ander ſteden,
Verſien met vele gelts, en anders als hy mient,
Reyſt ſijne vyandt mee in plaetſe van ſijn vrient:
Als ſy nu op de reys zijn in het bos gecomen,
Heeft den geveynſden vriendt ſijn ſlagen waer genomen,
Hy rept hem wat hy ken, en weert hem ſoo hy magh,
En geeft den Edelman verraedelings een ſlagh;
Nae langhe tegenſtant den Edelman bedwongen,
Wert vanden moordenaer verradelings beſprongen,
Den moorder rooft het geldt, begeeft hem na de ſtadt,
Na dat hy d'Edelman 't leven benomen had:
Doch nae een korten tijt, de tydingh comt te vooren,
Het ſnel gherught dat laet de droeve daden hooren;
De Vrou des Edelmans die weent ſoo ſeer ſy ken
Ach! Hemel, Hemel ach! dat ick dus weduw ben,
Ach! Hemel mijne wraek zy u alleen bevolen,
Die ſulke moordery noyt blyven laet verholen,

Sy bidt dien goeden Godt dat hy haer treuringh ſtil,
En in haer droeve druck vertrooſtingh geven wil;
Men is om 't edel lijck te halen, wt getegen,
Men vindter ſijne hondt wemoedigh by gelegen,
Men brenght nae ſijne ſtaet het rif te grave waert?
Men deckt het doode Lijk in d'opgedolven aerdt;
Den hondt, als oft hy woud ſijns meeſters doot beklaegen,
Blyft leggen op het graf en dat verſcheyde daegen;
Is eenigh etmael langh in deſen doodt bedroeft,
Soo dat het trouwe beeſt noch ſpijs noch drancke proeft,
Om eyndelijk tot ons gewenſte witte comen,
't Geſchiede dat den hondt den Moorder heeft vernomen,
Hy vlieght met fel gebaer den wreden Moorder aen,
En had hem in een kort het leven af doen ſtaen,
Indien men niet en had het trouwe beeſt bedwonghen,
Dat hem met groote kracht was op het lijf geſprongen.
Waer hier op deſer daet het volck niet by geraekt,
Het beeſt had deſen Fielt voor ſeker of gemaekt,
Dit, als een lopend vuyr, gaet over alle ſtraeten,
Men hoorter (waer men comt) een ygelijk van praeten,
Daer iſſer een die ſeyd, ick oordeel voor het mijn
Dat dit den Moordenaer van d'Edel-man moet zijn,
't Wert ſelver by den Raedt in hoger acht ghenomen,
Men doet hem eyndelijk oock voor de Rechters comen;
De ſaeke wert aen hem in errenſt voorgeleydt
Als dat hy ſchuldigh is aen het moord-dadigh feyt,
Men hoord' wt 's Rechters mondt oock deſe woorden ſeggen,
Al eermen u noch ſal hier op den pijn-banck leggen
Al eermen vonnis ſtryck, en u ter vier-ſchaer daeght,
Soo hoor de billikheyt die u het Reght voor draeght;

Men

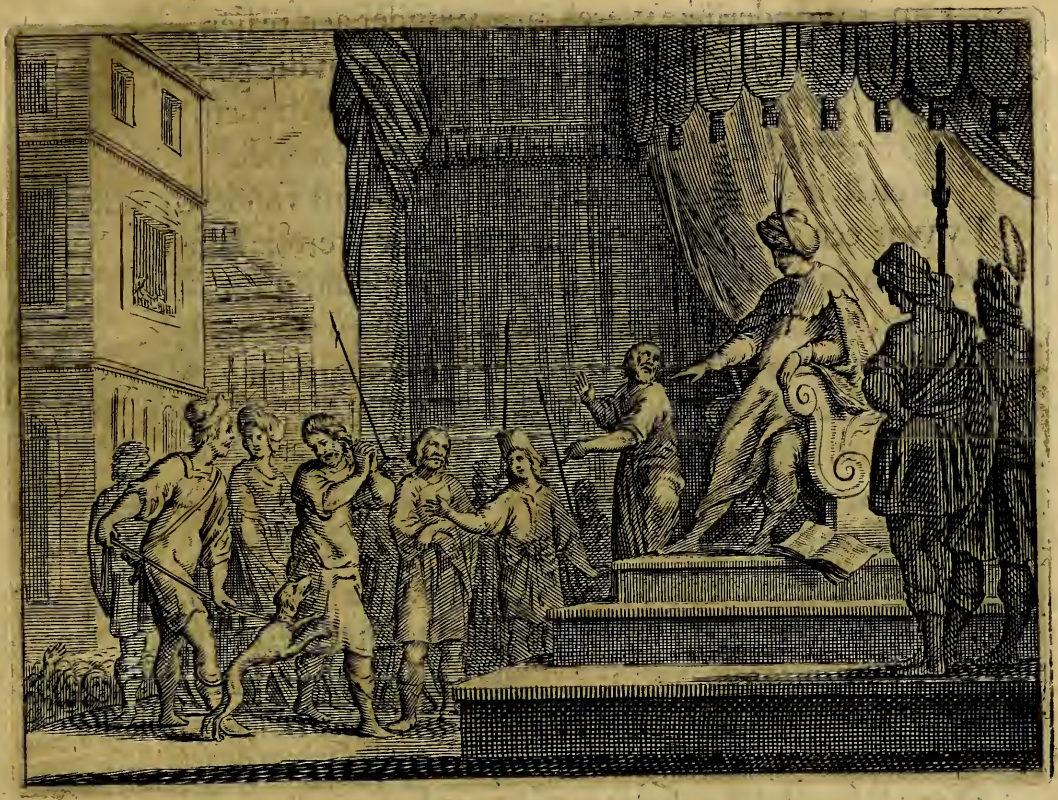

Men ſal een ronde kringh van dertigh, veertigh mannen,
Men ſal u neffens dien oock doen te ſamen ſpannen;
En voorders ſal den hondt in 't midden zijn geſtelt,
En is het dat het beeſt aen niemandt doe gewelt,
Maer dat het u alleen comt op het lijf gevloghen,
Soo ſult ghy uwe ſchult niet meer ontkennen moghen;
En iſt dat u het beeſt laet onbeſchadight ſtaen
Men ſal als ſonder ſchult u laten hene gaen;
Hy is hier meed te vreen, 't wert by der handt genomen,
Men ſiet een groot getal van menſchen t'ſamen comen,

In

In 't kort, het gantſche volck dat raekt ter op de bien
Om 't wonderlijke werck met wonder aen te ſien,
Den Moorder wert geſtelt in 't midden van die genen,
Die tot dien eynde zijn aldaer ter plaets verſchenen,
Ey ſie een vremde wijs, een wonderlijke vondt,
Men ſtelt de wet en 't reght aen 't vonnis vanden hondt;
Ey wat een wonder werk! ey wat voor vremde ſaken,
Men ſiet daer van een hondt de miſdaet kundigh maken;
Men ſiet daer dat den hondt in 't midden ſtaet geſtelt,
Men ſiet hoe dat het beeſt aen niemandt toont gewelt:
Maer alſoo haeſt hy heeft den moordenaer vernomen,
Is hy met felle moet hem op het lijf gecomen,
't Scheen oft hy duyden wou, ſoo haeſt hy by hem quam
Ghy zijt de gene die mijn Meeſter 't leven nam,
Men hoord op dit bedrijf wt roepen al de menſchen,
Waer wilmen meerder blyk, wat kenmen klaerder wenſchen?
De miſdaet wort voor 't reght den moorder aengeſtreen,
In 't kort hy heeft het feyt op ſtaende voet beleen;
Het Reght heeft nae verdienſt ſijn miſdaet loon gegeven
Door ſchandelijke doot wort hy geſtraft aen 't leven.
Leer hier verliefde Ieught wat dat getrouheyt doet
Getrouwigheyt die baert in alle ſaeken goet.
Bedrogh in tegendeel voed niet als alle quaden,
En wat is valſ heyts loon? 't is ſchandt naer eys van daden,
Het loon is naer het werk, de glory kroont de deught,
Het quaet doē loont met quaet, het wel doē loont met vreugt
Laet uwe minne luſt aen trouheyt zijn ghebonden,
Laet ſonder trouwigheyt u min niet zijn bevonden,
Indien dat uwe min in trouws beloften lieght,
Indien dat uwe min een eerbaer Maeght bedrieght

Soekt min op trouheydts eedt een eerbaer maeght te peyen,
Om haer tot vuyle drift van luſten aen te leyen:
Soekt min een eerbaer Maeght alleen tot minne-brant,
Leer Minnaer, ſulke min gedyt tot ſnoode ſchant,
Leer Minnaer! ſulke min voedt veelderleye quaeden
En leyd u als verblint, op goddeloſe paden;
Leer Minnaer! ſulke min te zijn een eere dief,
Soo wel van uwe ſelfs, als van 't verlaten lief,
Leer Minnaer! ſulken min te ſchuwen en te vreſen,
Die eerbaer Maeghden ken een eere rouingh weſen,
Leer Minnaer, ſulke min (in tijts niet uyt gedooft)
Is als een wreet fenyn dat ziel en lichaem rooft,
Leer dat dit ſlim bejagh der Maeghden eer doet ſchenden,
Leer, hoe verlies haers eer, voet quellingh en ellenden:
Leer hoe de quellingh knaeght het maeghdelijk gemoedt,
En dat de knaegingh ſcha aen 't eerbaer leven doet,
Leer dat ghy doet haer eer, en leven beyd verpletten,
Als ghy haer maeghdom ſchent met onbeſchofte hetten,
Leer, ſoo ghy deſe roos ontydigh hebt gepluckt;
Dats voor de rechte tijt van ſijne ſtruyck geruckt,
Leer, dat ghy ſoo een Maegt met waerheyt kunt doen noemen
Een afgevallen bladt van ſuyvre Maeghde bloemen,
'k Segh een verſlenſte roos, die los ter neder vil,
Die niemant yet wat acht, daer niemant aen en wil;
Als ghy het lieffſte deel aen hare kuyſche leden,
Als een verſlenſte roos met voeten ſchijnt te treden;
Als uwe valſche min ontfuſſelt d'eerbaer Maeght,
Wat ſal ick ſeggen? 't eelſt, en waerdighſt dat ſy draeght;
Dat is haer eerbaerheyt, een maeghdelijcke bloeme,
Die ick met eene woort de maeghdom heb te noeme;

Wanneer een eerbaer Maeght dit lieve pant verlieſt,
En ghy nae dit genot een vremde wegh verkieſt;
En acht noch eedt noch eer, maer laet de Maeght allene,
In hert-ſeer, en ellent u valſche min bewene;
In knagingh en gequel, in treuringh en gequijn,
In tranen en geſught, in droefheydt en in pijn;
Wat volghter ? nae een ſleep van ſoo gheleefde dagen,
Haer herte wert verteert door 't ingekropte knagen,
Het eerbaerlijk gemoedt ſiet op d'onteerde ſchoot
En eyndelijk u min veroorſaekt haer de doot:
Leer Minnaer; wat ghy doet door u verblinde minnen,
Ey, druck mijn ſleghte les in 't diepſte van u ſinnen:
Leer Minnaer; en gedenk als ghy dees rymen leeſt,
Dat ghy niet minder zijt als een onreed'lijk beeſt:
Een beeſt, een plompen hondt die weet ſich ſoo te dragen
Dat hy u leeren ken de Maeghden te behagen,
Hy leerd u trouwigheydt, ſoo by den blinden Man,
Als goddelooſe moort die hy niet lijden can,
Geen aengenamer ſaek, in wel begaefde jeughden
Als dat de liefde is gegrondt op trouw, en deughden,
Ey Minnaer, wilt van my, een korten les verſtaen,
Hoe verre dat ghy moeſt in 't ſoete minne gaen,
Indien natuur u luſt tot minne mogt bewegen;
Indien ghy tot de min u herte voelt genegen;
Indien min boven liefd in uwe luſten gaet,
Meer wt een drift van 't vlees, als eghtelijke ſtaet,
Soo gae, ô Minnaer; met de reed'lickheydt te raden,
Leer wt dees rijmery te mijen ſulke paden;
Denk by u eygen ſelf wat plagen hy verdient,
Die minne luſt betraght, en trouwen niet en mient;

Leer

Leer dan een nutte les wt mijne rymeryen,
Leer ongebonden luſt, en geylheyt in het vryen,
Leer ongetoomde min, en onbeſchoften brant,
Te breydelen door liefd', te houden inden bandt:
Maer voedt genegentheyt een minnelijk behagen,
Om aen een eerbaer Maeght u liefden op te draeghen:
't Eerſt dat u ſtaet te doen; dat 's raetſlaeght met de keur,
Stelt aen 't verliefde hert een lieve dochter veur,
Laet reghte liefde zijn de wille-keur uws wetten,
Laet wel bedaghte ſorgh u vaſte palen ſetten;
Kent Ouders in dit werk, eer ghy te verre gaet,
Verſoek u Ouders wil, en lieft met vrunden raet;
Soo dan u lieve eght ten quaetſten moght gedyen,
Hebt ghy een vaſte ſteun, ô Minnaer, in u lyen,
Indien het qualijk wil gelijk dat wel geſchiet,
Ghy hebt een vaſte trooſt in 't midden uws verdriet;
Ghy hebter die met u de laſten helpen draeghen,
Ghy hebt als dan een vrient die ghy u noot meught klaeghen:
Oock vindt ghy u gemoedt bevrijt van knaeginghs ſmert,
Wanneer met vrunden raet u liefd bezegelt wert;
Als u de liefde dryft om 't lieven te beginnen,
Als u de liefde drijft een Ionge Maeght te minnen,
Soo dienter boven al wel naerſtelijk gelet,
Wie datmen minnen ſal, en waermen liefde ſet.
Daer dient voor alle dingh wel vlytigh zorgh gedraegen,
Aen wien ghy u verbint de loop uws levens daeghen,
Daer dient voor alle dingh wel wijſſelijk beraen
Met wien ghy deſe ſtaet, ô Minnaer, aen moet gaen,
'k Sal u een kleyne les, een vaſte regel geven,
Hoe ghy de eghte ſtaet Godt-zaligh ſult beleven;

Ick sal u stellen voor een welbequame vondt,
Die 'k wenstен dat gedruckt in alle herten stondt,
Die 'k wenstен vast gedruckt in alle Minnaers zielen
En dat sy indé liefd dees wetten onder hielen,
Soo u de minne drijft door lusten tot de trouw:
Soo u de liefde dwinght tot liefde van een vrouw,
Indien tot vrouwe liefd u lusten zijn gerесen,
Weet ghy hoedanigh dat u lust behoort te wesen?
Weet ghy hoe veer de lust in liefd behoort te gaen?
Weet ghy, hoe sy moet zijn die ghy ter handt sult slaen?
Hoor toe verliefde Jeught, dit leer ick aen u sinnen,
Wanneer ghy vryen wilt, wanneer ghy wilt beminnen,
Stelt u een Dochter veur, van eerelijk geslaght,
Mannierlijck opgevoet niet dertel opgebraght:
Een Dochter die de deught doet blijken wt haer wesen,
Een Doghter aengeleyt van jonghs tot Godes vresen,
Een Dochter daer de schaemt in al haer leden woont,
En daer een zedigh oogh geen geyle streken toont,
Een Dochter meer van deught als opgepronkte kleden
Een Dochter wel geciert met eerbaerheyt en zeden,
Een Doghter diemen niet op alle Feesten vindt,
Een Doghter die haer meest aen hare plighten bindt,
Een Doghter die wel is gewoon in huys te blyven,
Alwaer sy alles soekt tot plighten aen te dryven,
Een Doghter, die (alst voeght) haer by de maeght begeeft,
En oock een wacker oogh op alle dinghen heeft,
Een Doghter die alst past, ken by de maeght verkeren
Een goede keuken les de maeghde weet te leren,
Een Doghter die met vlijt op alles gade slaet,
Met sorgen besigh is, van goede keucken raet,

Een

Een Doghter wel gwent in huyselijke saeken,
Van alles, hoe het sy haer oeffeningh te maken,
Een Doghter, welbegaeft van reden en van geest;
Een Doghter die somwijl een aerdigh boekje leest:
Een Doghter heus van mondt, lieftalligh in het spreken,
Een Doghter niet gheneyght om alle leet te wreken:
Een Doghter sacht van aert, en een gedwee gemoedt,
Een Dochter die door schaemt haer eere blijken doet,
Een Doghter van natuur gesont en wel geschapen
Een Doghter niet gheneyght om smorgens langh te slapen,
Een Doghter die met lust (alst tijt geeft ende past)
Soo wel gelijk een Maeght de vuyle vaten wast,
Een Dochter die haer wacht van onbehoorde dinghen
En niet gedogen wil een stoet van Iongelinghen,
Een Doghter, schoon sy is niet wel soo rijk als ghy,
Een Doghter die haer kleet niet boven staet en zy,
Een Doghter inde plight van huys-sorgh wel ervaren
Een Doghter niet veel meer, maer min als ghy van jaren;
Een Doghter, schoon sy is u niet gelijk in goedt,
Een Doghter goet van aert, en eerbaer van gemoedt,
Dit geef ick Minnaer u in 't minne voor u wetten,
Hier staet (hoe kleyn men 't acht) een Minnaer op te letten:
Soo haest de liefde u door al de leden woelt,
En dat ghy in u hert haer lieve schichten voelt;
Wanneer u liefdens keur, een dochter voor moght dragen
Verbind u liefde dan aen Godes wel behagen,
Gaet ghy wt liefde dan in 't diepst van u gemoet
En aen u Heer en Godt u offerande doet,
Dat sijn Almogentheyt u hulpe wil verleenen,
Dat ghy ten zalighste in liefde moogh vereenen;

Met u beſloten deel van d'Hemel toegevoeght,
Met u verkregen lot in liefde vergenoeght;
Dat Godt u gunnen wil een leydſ-man op u wegen,
Goe middelen, waer door goe liefde wert verkregen,
Leer wyſe Minnaer; leer; ten ken niet qualick gaen,
Indien ghy volgen wilt het geen u wort geraen;
Geen liefde buyten Godt; lieft God voor alle ſaeken,
En wat ghy meerder lieft Godt ſal 't u eygen maeken,
Leer voor het laeſte deel een lesje noch van mijn:
Hoe kleyn en ſleght het is, noch ſal 't u dienſtigh zijn,
„Geen Krijghs-man, eer hy ſal met Mars te velde treden,
„Met Wapens hy beſorght ſijn lichaem, ſijne leden:
„Op dat hy zy bequaem te weeren ſtoot, en ſlagh,
„Op dat hy ſijn party de leden bieden mach,
Dit zy verliefde Jeught, een leerin gh aen u ſinnen,
Hoe ghy ook wapens moet gebruyken in het minnen
Leer Minnaer; ſoo u liefd ſtrekt tot een eerbaer Maeght,
Dat ghy u oock verſiet, en goede wapens draeght;
De wapens die ghy moet gebruycken in het vryen,
Dat moeten wapens zijn ge-eygent aen het ſtryen:
Dat moeten wapens zijn; op dat, wanneer ghy vryt,
Ghy ghene vyandt aen verliefde zinnen lydt.
Geen vyandt van bedrogh, geen geyle minne ſtreken,
Geen ongebonde luſt, geen loſheyt in het ſpreken,
Geen liefde met de mont, geen tonghe die daer vleyt
En anders alſmen 't meent aen eerbaer Maeghde ſeyt,
Geen avereghtſe handt inde beloft van trouwen,
Geen Ede die in liefd beloften niet en houwen,
Geen liefde die een Maeght door minne liefd onteert
En maer alleen van haer de maeghdom en begeert.

Indien

Indien ghy wort gewaer dat dees u overcomen,
't Sa Minnaer; datelijk de wapens aengenomen,
Het teder hertjen, en het maeghdelijk gemoedt
(In kuysheyt opgequeekt, in eerbaerheyt gevoedt)
En lieft geen liever schat als eerbaerheydt en deughden,
En heeft geen meer vermaek als in getrouheyts vreughden,
Noyt wert de liefd van haer met liever liefd beloont
Als daer opreghte liefd getrouwigheyt betoont,
Dat is een opreght hert gekeert van quade wegen:
Dat is een trouw ghemoet tot trouwigheyt genegen,
Dat is een eerbaer oogh dat nae geen dool-pat siet
Maer aen de geyle min, een quade gangh verbiet,
Leer trouwe Minnaer; leer, wat wapens ghy moet draegen,
Om aen een eerbaer Maeght een liefdens kans te waegen.
Leer trouwe Minnaer; leer, ey leer in u verstant
Het is een suyver hert, het is een kuysche handt,
Het is een soete lonck, geoorelofde lusjes,
Het is een lief vermaek van eerelijke kusjes.
Het is een open hert, een ongevalste gront,
Een vriendelijke tongh, een ongeveynsde mondt,
Een liefde sonder lust om d'eerbaerheyt te schennen
Een minne die de liefd voor opper vooghd wil kennen,
Een minne die haer graeght niet eerder wil versaen,
Voor dat de soete liefd haer wetten heeft voldaen,
Een liefde wiens begin neemt oorsprongh wt Godts vresen
In sulke liefde moet het al gelegen wesen,
Wie nae Godts wetten lieft, wt lust tot d'Eghte staet,
Die heeft een veyle wegh waer op sijn liefde gaet,
Het hooghste dat ick dan ken aen verliefde menschen,
Het beste dat ick weet een Minnaer toe te wenschen,

Het nodighſt dat ick ken bedenken tot een leer,
Dat is in uwe liefd, lieft boven al u Heer,
Het nutſte dat ick weet een Minnaer aen te pryſen
Dat is dat ick hem wil op goede wegen wyſen,
Dat is dat ick aen hem een goede leytſ-man ſtel,
Die (ſoo hy daer mee gaet) ſijn dwalingh hoeden ſel,
Geen trouwer vrundt als Godt, lieft Godt in uwe minnen;
Laet Godt de leytſ-man zijn van u verliefde ſinnen,
Verſoekt hem tot behulp, bidt ſijne Majeſteyt
Dat hy u op den wegh van goede liefde leydt,
Ick heb al over langh gehoort van wijſe ouwen,
Een les, een nutte les, tot heden toebehouwen,
Hoe dat aen Godt den Heer een Minnaer bidden mach
Om goede echt ſoo wel, als goede ſterrif-dagh,
Wel aen dan, tot beſluyt en ſlot van myne reden,
Ghy Minnaer; Godt den Heer dient van u aengebeden,
Met een opreght ghemoedt, en met een reyne mondt,
Int krieken vanden dach en friſſe morgen ſtont;
Dat is in het begin van u verliefde daeghen,
Dient u ootmoedigh hert ten Hemel op gedraeghen,
Een innerlijke ſught tot uwen Heer te gaen,
Met yverighe liefd u oogh ten Hemel ſlaen;
O Schepper mijnes ziels, ô oorſpronk mijnes leven
O Godt, ghy die mijn ziel, en lichaem hebt gegeven!
O Vader, die my hebt verkoren tot u kindt
O Godt die waerdigh zijt voor alle dingh gemint!
Indien u Godtheyt wil door mijn meer zielen telen,
Soo wilt my goede Godt u grati mede delen,
Dat ick dit dienſtich werk door uwe Majeſteyt
Beginnnen mach met u tot myne zaligheydt?

Het goede kruydt dat vvert verdruckt
Soo't quade niet vvort uytghepluckt.

NU voegh ick my tot u, tot u verliefde Maeghden,
Ick ſagh noch op het landt een ſaek die my behaeghden,
Ick ſagh een jonge Maeght gelegen in het groen,
Met naerſtigheyt en vlijt een noodigh dinge doen,
Ick ſtond en overdacht waer toe dit kruyt te wiede,
Het is om dat het goet door 't quaet geen hinder ſchiede;
Ick heb met enkel luſt de penne aengetaſt,
Dit voor een Zinne-beeldt de Maeghden toe-gepaſt:

Ghy, die dit onkruyt ſiet verwellikt nederleggen,
Leer, jonge Maeghden: leer, wat dat dit is te ſeggen,
Leer, jonge Maeghden! leer, wat hier wt wort verſtaen,
Leer, watter inde min voor vryſters dient gedaen:
Wanneer een geyle boef op uwe ſchoot moght paſſen,
Wanneer een ſlimme ſught hem in het hert moght waſſen,
Wanneer hy u verſoekt tot ſijn geliefde vrouw,
Bezegelt ſijne min met ede vande trouw;
Wanneer hy voor de trouw de minne ſoekt te bluſſen,
Met dertel ooghs gelonck, in geyle minne kuſſen,
U tedere gemoet te buygen nae ſijn zin;
Soo denck, ô jonge Maeght dit 's onkruyt inde min,
Ghy dient op deſe Maeght die 't koren wiet, te letten,
En houden inde min het wieden voor u wetten;
't Is onkruyt datter groeyt, 't is onkruyt datter waſt,
En geenſins in u hof, ô teere Maeghden! paſt,
Geveynſde vleyery, en luſten die u ſmeken
Sijn ſcherpe doorens die een eerbaer hertje ſteken;
Vergunde min voor trouw is als vergiftigh kruyt,
Dat alle groente dort dooft friſſe bloemen wt,
Ghy moet in dit geval, ô jonge Maeght aen 't wieden,
Wanneer een Minnaer u ſijn luſten aen comt bieden;
Ay! ſchick dat ghy in 't eerſt geen onkruyt groeyen laet,
Het goede wort verdruckt, ſoo 't quaet te langhe ſtaet:
Gedenck, hoe menigh Maeght in bitterheyt beweende
De ſoetigheyt die haer on-eghte min verleende;
Mins luſt is ſoo van aert, wanneer ſy is geboet,
Schopt ſy d'ont-eerde Maeght onwaerdigh met de voet;
Hy, die te ſmeken placht, en acht niet op u klaeghen,
Ghy ſelver ongeſien by vrunden ende Maeghen;

Ghy die eerſt waerdigh waert ge-eert, en aengebeen,
Wert vande minſte menſch dan met de voet getreen;
Gedenk het droevigh leedt en al te bitter wenen,
Geſchiet aen de *Princes Diana* van *Athenen*,
Ey! denck wat haer de min gegeven heeft tot ſtraf,
Als ſy een Grieckſen *Prins* haer maeghdom over gaf;
Als ſy (op ſijn beloft, en dieren eedt van trouwen)
Haer maeghdelijke ſchoot niet ſuyver heeft gehouwen;
Als ſy pluymſtrijckery te haeſtigh heeft gelooft,
Is d'onbeſloten hof haer eelſte blom berooft,
De *Prins* (nae mins genot, aen hare zijd gelegen)
Is inde naght gereyſt op onbekende wegen;
Tot ick en weet niet waer, op onbekende ſtrant,
Gevallen in een ſchip, geſteken van het landt:
Diana, die ontwaekt, in 't krieken vanden daeghen,
Waer zijt ghy lieve *Prins*? mijn eygen wel behaegen?
Sy miſt hem van haer zijd; ſy roept waer zijt ghy lief?
Eylaes! ſy roept eylaes! de *Prins* een eere dief:
Hoe, acht ghy eer, noch eedt, die ghy my ſwoert op trouwe;
Soo langh daer ſterren aenden Hemel weſen ſouwen,
Eylaes! de plaetſe leegh; de rover is gevlught,
En loont mijn min eylaes! met tranen en geſught;
Sy wringht haer handen t'ſaem, de tranen inde ooghen,
Mijn kuyſheyt is geſchent, de min heeft my bedroghen;
Sy geeft haer op de ſtrandt aen d'oever vande Zee,
Voert ghy my maegdom wegh? waerom, mijn lijf niet mee?
Waerom verlaet ghy my, die trouwheyt hebt geſworen?
Waerom mijn eer geſchent, waer toe u eedt verloren?
Sy gaet de guure ſtrant van dach tot dach betreen,
En offert aende zee een bitterlijk geween;

Ach winden voert hem nae, mijn ſughten en mijn tranen,
Ay bracke watervloedt, wilt mijn ellendt vermanen!
Ay ſtromen vande zee drijft hem mijn klachten nae!
Tuyght, hoe bedroeft dat ick hier op den oever ſtae,
Neptun ick bid u doe ſijn ſchip te rugge drijven,
Die my met eden zwoer ter doodt getrou te blijven.
O *Venus*! groote Vrouw, Godinne vande Min,
Voer dit geſchonden rif ter woeſter golven in,
Of laet my hier op ſtrandt een Cel of kluysje bouwen,
Waer in ick my een wijl mach opgeſloten houwen,
Op dat ick nimmer menſch voor mijne oogen ſie,
En alle vreughde derf, en alle weelde vlie:
Als een ont-eerde Maeght, niet waerdigh te verkeeren
By Princelijck geſlacht, en Adeldom met eeren;
Ick wil, ô wreede Goon, in klagen en geween
Mijn leve daghen langh hier op de ſtrand beſteen.
Leer, jonge Maeghden leer, de minneluſten mijden,
Tot dat getrouwe liefd u gunt bequame tijden,
Leer, jonge Maegden leer, mins luſten tegen ſtaen,
Ter tijdt toe dat de liefd haer plighten heeft voldaen.
"Een goede boom ſal vrught op ſijne tijde draeghen,
"Dats inde lieve tijdt van ſoete ſomer daeghen;
"Men ſiet geen jeughdigh kruyt in dorre winter groen,
"Men ſiet geen bomen vrught voor hare tijde voen;
"Men ſiet dat blom noch kruyt, noch granen nochte zaden,
"Als inde ſomer-tijdt met vrughten ſtaen beladen;
„Men ſiet dat niet een boom haer vrughten draegen mach,
„Als op geſette tijdt, en op bequame dach;
Leer, jonge Maeghden! leer, leer, ô verliefde zinnen,
Leer teere ſpruytjes! leer, eerſt lieven, en dan minnen;

Ver-

Verwacht een ſomer-dagh die uwe liefde voedt:
Wacht met de min ſoo langh als trouw liefds wet voldoet;
Ick hebbe op een tijt eens deſe les geleſen
Ey; laetſe Ionge Maeght, u oock tot leringh weſen:
't Geſchiede dat een Vorſt van Coninckklijke ſtam
De liefde tot een Maeght in ſijne herte nam;
De Maeght van lager ſtaet, als hy wel was, geboren,
Doch niet te min heeft haer tot ſijne lief verkoren;
Hy van een hooge ſtam, en Coninckklijk gemoet,
Sy van geringhe maght: in ſlegtheyt opgevoet,
Is deughdſaem; wonder ſchoon, in friſſe jeught van jaren,
In alle wetenſchap, en geeſtigheyt ervaren,
Fauſtina was haer naem, een ſleghte Herderin
Die met haer gaven trock het Conincks hert tot min;
Sy van ſijn liefd gedient, heeft haer in liefd gedraegen,
Alſoo dat zy hem wiſt in liefde te behagen;
Nae lange vryigheyt te ſamen dus gepleeght,
Voelt ſich het Conincks hert tot minne luſt beweeght:
Verſoekt ſijn minne-graeght aen hare ſchoot te boeten,
Verſoekt door hare min ſijn ſmerte te verſoeten,
Als dat hy hare ſchoot, haer maeghdelijke leen
Mach ſtrelen nae ſijn luſt, en ſtellen min te vreen;
In 't kort; hy ſoght met liſt, met ſmeken, en met vleyen,
Fauſtina tot de luſt van minne aen te leyen,
Hy ſoght een geyle handt te drucken op haer borſt,
Wiens ſuyverheyt noyt was met ſulk een vuyl bemorſt:
Hy koſt (wat dat hy deed) niet tot ſijn wil geraeken,
Noch door ſijn vleyery haer kuyſche ſchoot genaeken,
Sie, teere Maeghden ſie, wat dat een kuys gemoet,
Niet om de waerdigheyt van hare kuyſheyt doet,

Sy ſchroomt een Coninck niet van hare ſchoot te weren,
Hier wt de Maeghden ſtaet een nutte les te leren,
Dat ſy in haer gevry de luſten moeten vlien,
En noyt een edel hert oft *Prince* ſelfs ontſien;
Schoon uw' Minnaer is rijck, en machtigh van vermogen
Ghy ſult des evenwel ſijn rancken niet gedogen:
Ghy moet dies niet te min ſijn luſten tegen ſtaen,
Gelijk aen deſen *Prins*, *Fauſtina* heeft gedaen;
Iſt, Edel-Vorſt, ſeyt ſy; dat ghy my lieft ter eeren,
Soo moet ghy van mijn geen oneerbaerheyt begeren:
Iſt dat ghy mijn bemint, ô Vorſt, gelijk ghy ſeght,
Soo bid ick, dat ghy my geen min te vooren leght,
Iſt Edel-Vorſt en Heer, dat ghy my ſoekt te trouwen,
Soo laet my doch ſoo langh mijn ſuyverheyt behouwen,
Iſt dat ghy mijn bemint voor u geliefde Vrouw,
Gund my mijn maeghdom dogh tot dat ick met u trouw;
Ick bid u toomt de luſt en dwinght de min door reden,
Tot my de tijt gebiet te gunnen u mijn leden;
Tot dat de reghte tijdt vergunnen ſal dien dagh,
Dat ick in eerbaerheyt mijn maeghdom geven mach?
Ick bid u wilt de min ſoo langh ter zyden ſtellen,
En om dit vuyl bejagh mijn kuyſch gemoet niet quellen,
Beſadight uwe luſt, en tochten van het hert,
Tot dat door wet van liefd u min verſadight wert;
Verwacht bequame tijdt, verwacht bequame daghen,
Dat ick mijn ſuyverheydt u mach ten offer draghen;
Bedwingh ſoo langh de luſt van u ontſteken brandt,
Tot Echte liefde my op-offert aen u handt.
Eer ſal de minne-luſt op my doch niet vermogen,
Eer ſal ick uwe min die vryheyt niet gedoogen:

Geen

Geen woorden neem ick an, geen eeden ick vertrouw,
Geen man geniet mijn min, voor dat ick ben ſijn Vrouw.
De *Prince* noch een-mael die leyt het op een ſmeken,
Fauſtina noyt beweeght, begint hem aen te ſpreken
Geen *Prins* (hoe groot hy zy) is my ſoo lieven vrient,
Dat hy mijn min verkrijght ten zy die is verdient,
De *Prince* ſwelt van ſpijt, en met ontſteken ſinnen,
Verlaet ſijn eerbaer lief, en gaet een ander minnen;
Fauſtina dit beſpeurt, bedenkt een looſe vondt,
Wt een oprechte liefd en ongevalſchte grondt.
Fauſtina die bedekt de maeghdelijke leden,
Op ongewone wijs, met mannelijke kleden,
Sy comt in deſe ſchijn voor hare *Prince* treen,
Sy gaet uyt liefden haer in 's *Princen* dienſt beſteen.
Soo haeſt ſy by de *Prins* ten Hove is ghekomen,
Heeft hy *Fauſtina* voor ſijn dienaer aengenomen;
Haer op een ſeker tijdt geſonden met een brief,
Aen ſijn verkoren Bruydt, aen ſijn geliefde lief;
Fauſtina heeft den brief aende *Princes* gedragen,
En op *Fauſtina* heeft d'*Princes* het oogh geſlagen,
En eyndelijck ſy ſeyd', ô Jonghelingh, ick ſweer!
Dat ick u Prins bemin: maer min u noch veel meer;
In 't eynd de minne-luſt (in haer ſoo hoogh ontſteken)
Doet aen *Fauſtina* daer in deſer voegen ſpreken:
Sie, Dienaer vande Prins! ſie hier een groote Vrouw,
Die garen aen u min haer luſten boeten ſouw;
Sie hier, O Jongelingh! ſie hier Princeſſes minne:
Sie hier een edel hert: ſie hier verliefde ſinne!
Sie hier een rijpe vrught op haer geſette tijdt,
Die ſelver met gemack u in de handen glijt.

Fauſtina

Fauſtina ſtaet verbaeſt, en ken nau antwoort geven:
Wel hoe! ſeydt de *Princes*; waer is u moet gebleven?
Soo ghy een mannen hert in uwe boeſem draeght,
Betoon het ſeyt ſy dan, betoon het aen een Maeght!
Een Maeght van ſtaet en ſtam, in 't eelſte van haer jaren,
Een Maeght gelijck ghy ſiet geneyght met u te paren,
Een Maeght! een edel vrou ten hove op gevoet,
Een Maeght! die van u min haer welluſt hebben moet;
Fauſtina die begint op deſe wijs te ſpreken,
Fauſtina leyt het aen om de *Princes* te ſmeken,
Fauſtina ſeyt tot haer; ach! welgeboren Vrou
U ſlaef te zijn ick my geheel onwaerdigh hou,
Bedenk eens by u ſelfs, met overlegh van reden,
Hoe ghy in dit geval vindt duyſent ſwarigheden,
Bedenk eens by u ſelfs? waer 't niet een ſotterny
Waer 't niet een dwaes beſtaen *Princeſſe* Vrou, dat ghy
Het koper voor het gout, voor 't zilver loot woud' kieſen,
Waer 't niet een ſinloos werk, u eere te verlieſen?
Bedenk dat ghy de ſlaef van u verliefde Heer
Gebruyken wilt, oy me! tot rover van u eer,
Dat ghy eylacy my, onwaerdigh ſoudt vergunnen
Het geen mijn Heer en *Prins* noyt ſal gedoghen kunnen,
Bedenk; *Princes*, bedenk (wanneer dit waer gedaen)
Wat groote ſwarigheyt dat hier wt ſoud ontſtaen;
U Edelheyt ſout ghy haer hooghſte roem ontrecken,
U ſuyverheyt, *Princes* met lelik vuyl bevlecken,
Bemorſelen u eer, u Edelheyt tot ſchandt,
En dat door ſnode luſt van geyle minne brant,
U Edelheyt ſout ghy tot een ſlaef-inne maken,
En ick in ongenaed by mijne Vorſt gheraken,

Ghy

Ghy met de voet getreen, van uwe eer ontbloot,
Ick als een snode guyt verweesen totter doot,
Vreest ghy in ongenae by uwen Vorst te comen,
Wel aen (seyt sy) soo heb ick dan voor mijn genomen,
(Indien dat ghy de wet mijns lusten niet vervult)
Te maken dat ghy oock onschuldigh lyen sult;
Ick sal aen uwen Vorst met suchten en met klaegen,
Ick sal hem evenwel de misdaet voor gaen draegen,
Ick sal u evenwel beklagen voor u Heer,
Als dat ghy hebt geschent mijn suyverheyt en eer,
Ick sal veel middelen u tot een straf bedenken
Om u (seyt de *Princes*, met pijnen wreet te krenken,
Ick sal met droef gelaet oock voor de Rechters treen,
Met klaegen en gesught, met tranen en geween)
Wraek eyschen voor de smaet, die ghy my hebt beweesen;
Faustina seyt wel aen, ick sal geen pijnen vreesen,
Ick sal u valsche wraek, *Princesse*, niet ontsien,
Begeert ghy mijne doot? ick kense niet ontvlien,
Soo ghy in pijnen tracht mijn lichaem te doen lyen,
Mijn ziele sal hier door in haren Godt verblyen,
Soo ghy een strenge straf op uwe slaef uytstort,
Ick weet hoe dat de ziel hier door vervrolickt wort,
Soo wraek onschuldich my als eereloos doet sterven,
Ick weet de ziele sal een Hemels loon verwerven;
Soo my u boose lust onschuldigh lyen doet,
Ick weet dat God den Heer dat aen de ziel versoet;
Soo ghy mijn lichaem druckt met over last van plaeghen,
Ick weet dat God mijn ziel die last sal helpen draeghen,
Soo ghy voor 't werelts reght wt boose lusten treet,
Om pijnigen mijn vlees met alles wat ghy weet,

Wanneer voor't Hemels reght mijn ziele sal verschijnen,
Hoop ick een volle vreught t'ontfangen voor mijn pijnen,
Daer sal een lichaems doot het zielens leven voen:
Daer sal een aertsche pijn mijn vrolick leven doen;
Door krachten des geloofs, sal ick hier op vertrouwen
En van u vuyle sond mijn ziele suyver houwen,
Schoon dat ick loop te veer, sta, leser, noch wat stil
En hoor hoe dese saek ons leringh geven wil;
Leer, wat onkuysheyt werkt, leer wat voor slimme streken,
Dat in het herte van een sondigh mensch kan steken;
Leer hoe de deughde wort door valsheyt achter haelt,
Hoe deughd in tegendeel met deughden wert betaelt;
Leer, leser! leer hier wt, hoe menighmael de Vromen
Onschuldich tot de smaedt van 's werelts oneer comen:
Leer noch, ey leer hier wt, hoe 't quaet sijn meester loont,
En hem die deughde mint deughds loningh wert betoont,
Hoor, hoe dit voorder liep; ten duurde niet heel lange
Of de *Princes* die gingh haer avereghtsche gange,
Sy heeft op staende voet den *Prins* by haer ontboon,
En met een vals beklach geroepen tot de Goon,
Sy valt ter aerden neer met tranen in de oogen,
Sy seydt, de eerbaerheyt en kan het niet gedogen
Dat ick ô *Prins*, op u, op u mijn oogen slae,
Beweent, beween, met my, laes! mijn verdriet, en schae,
Beween, eylaes, beween, beween met my de stonden,
Dat ick gevallen ben in noyt gewilde sonden;
Ach! *Prince*, treur met my, mits ghy my treuren siet,
Om dat ick ben geraekt in 't opperste verdriet.
Int 't opperste ellend, waer toe een Maeght mach comen,
Mijn suyverheyt is my door uwe slaef benomen,

Mijn

Mijn kuyſheyt is geſchent, mijn eerbaerheyt bemorſt,
U ſlaef, eylaes u ſlaef aen my dit plegen dorſt,
Denck hoe het *Princen* hert in ſpijt moſt zijn ontſteken,
Denck; wat hy denken moght om ſoo een daet te wreken.
Denck wat voor pijnen hy niet wel en heeft bedoght
Waer meed hy aen ſijn ſlaef dit feyt te ſtraffen ſoght,
't Geſchiede (als de ſaek by Reghters opgenomen)
D'onſchuldige *Fauſtijn* ter vierſchaer moſte comen;
Alwaer ſy van het Reght wierd dapper aengetaſt,
Onſchuldighden het geen men leyden haer te laſt,
Doch, haer onſchuldigingh en moght haer geenſins baten,
Sy moſt daer voor het Reght de waerheyt varen laten.
"O droefheyt daer onſchult als ſchuldich lyen moet,
"Geen ſmert ſoo bitter ſmert als deſe ſmerte doet,
Fauſtina wert tot wraek, van noyt gedane daden,
Een ongemene ſtraf op haren hals geladen;
Het Reght ſpreekt vonnis wt; u miſdaet eyſt tot ſtraf
Datmen u levendigh doe ſmoren in het graf.
Men gaeter op een kort oock voort met deſe ſaken
Men ſieter alle dingh op 't ſpoedighſt vaerdigh maken,
Daer raekt een groot getal van menſchen op de bien,
Om de bedroefde doodt van *Fauſtina* te ſien,
D'onſchuldige *Fauſtijn* (met boejens en met banden
Gekluyſtert en geknelt om armen, en om handen)
Comt als miſdadigh daer voor hare Reghters treen,
Valt knielende ter aerd, en offert haer gebeen.
O God, genadigh God beſcherm-Heer vande goeden,
Kan u langhmoedigheyt gedulden de gemoeden:
Van 't goddelooſe volck, dat vrome zielen haet,
En ſtraft als quade die, die noyt en wilden 't quaet?

O God, lanckmoedigh God, kan 't goddelijk vermogen
Soo grooten valſheyt inder booſen hert gedogen?
O Godt! lanckmoedigh Godt, ô Godt laet ghy 't geſchien,
Datmen dees booſheyt kan in ſchijn van waerheyt ſien;
Iſt mooghlijk goede Godt dat vromen ſoo veel lyden?
Iſt moogh'lijk dat de tijdt kan brengen ſulke tyden?
Dat ware waerheyt wert door valſheyt ſoo verkeert,
Dat vroomheyt wert verdrukt en booſheyt glorieert;
Ach! kan de vreeſe Godts ſoo werden wegh genomen?
Kan in het 's menſchen hert ſoo ſnoden valſheyt comen?
Had ick nu geen getuygh by 't onreght dat ick ly
Hoe ongenadigh ſoud men handelen met my,
Had ick geen vaſticheyt van mijn onſchuldigh lyen,
Hoe vinnigh ſoud bedrogh mijn naem, en faem beſtryen,
Had ick geen vaſt bewijs van 't onreght datmen doet,
Onſchuldigh moſt ick nu wt ſtorten hier mijn bloedt,
Koſt ick geen ſekerheyt van mijn onſchult betoonen
Hoe deerlijk ſoud men my als een godlooſe loonen,
Indien dat ick maer waer die gene die ick ſchijn
Hoe jammerlijk wou 't nu of lopen hier met mijn;
Ghy Reghters; die my hebt gelijk ter doot verweſen
Als een miſdadighe mijn vonnis voor geleſen,
(My 't leven op ge-eyſt als een die had miſda en)
Onſchuldigh doet ghy my dit groote onreght aen,
Dat ick onſchuldigh ben veroordeelt aen het leven
Daer ſal ick ſelver u getuychenis van geven,
Dat ick onſchuldigh ben ſal comen aenden dagh,
Soo klaer dat klaerder noyt de waerheyt blijken magh;
Al t'ſamen vraegh ick u, ghy die hier zijt verſchenen
Behoordmen niet de ſtraf te legghen op die genen,

Die

Die een onnoſel hert, beſchuldight in het quaet
En ſelver heeft geſoght de ſonde metter daet?
Comt die geen ſtraffe toe, die 't quaet-doen ſoekt te plegen
Om datmen tot het quaet my niet en koſt bewegen,
My wert dit ongelijk op mijne hals gelaen,
En even gaet het my alſt Ioſeph is gegaen;
U neem ick tot getuygh, omſtanders alteſamen,
Soo menigh als hier om mijn doodt t'aenſchouwen quamen,
Ick vraegh of niet die geen ſtraf-baer geoordeelt wort,
Die wt een ſnode luſt der vroomen eer verkort?
Ghy Reghters; en ghy *Prins*! nu ſal ick u verklaren
(Sprack dees bedroefde Maeght) hoe dat ick ben gevaren;
Weet dat ick niet en ben die, daermen my voor hout,
Ick ben, eylaes! ick ben die, die ghy niet vertrout
Dat u, in deſe ſchijn ô (*Prince*) ſou verſoeken;
Ick (die d'onkuyſheyt pleegh als godloos te vervloeken)
Heb noyt onkuyſche luſt aen u *Princes* getoont,
Door mijn getuyge ſal ick werden wel verſchoont;
Hoe ick onkuyſheyt haet dat hebt ghy wel bevonden
Als ick my heb getoont een vyandin der ſonden;
Wanneer ick uwe luſt, en geyle minne brant,
Door liefde tot mijn eer, ha *Prins*, ſloegh van der hant,
Ick bid u, maek my los van dees geboeyde banden,
Ick bid u! maek eens los mijn vaſt geſloten handen;
Ick bid u *Prins*! gebiedt dat yemandt my ontbindt,
Op dat ghy, 't geen ick ſegh, warachtelijk bevindt,
Ick bid u, maek my los, op dat ick neder buyghe
En mijn onſchuldigheyt aen yeder een getuyghe,
Gund my de handen vry, en ſoo veel vryheyt, ach!
Dat ick mijn boven kleet van 't lichaem trecken mach,

Gund my die vryigheyt dat ick u mach betoonen,
Wat hert en ziele onder deſe kleeren woonen;
Gund my die vryigheyt, ô *Prins*! op dat ghy ſiet
Wat onreght en gewelt dat hier aen my geſchiet;
De *Prins* die ſtaet verbaeſt en is op 't hooghſt verſlaghen,
De *Prince* die begint *Fauſtina* af te vraghen
Wie dat ſy is, en waer dat ſy hem heeft geſien:
Fauſtina ſeyt, als ghy u minne my quaemt bien;
Daer mijne eerbaerheyt die niet en koſt gedogen,
Hebt ghy u liefd' van my onwaerdigh af getogen,
Mijn liefde blijft ſtantvaſt en in haer eerſte graet,
U minne heb ick wel, maer noyt u liefd' verſmaet.
Ick ben *Fauſtina*, hier in deſe ſchijn gecomen;
De *Prins* en heeft ſoo haeſt haer name niet vernomen
Hy valt *Fauſtina* daer (wt liefden) om den hals,
Fauſtina! dus getrouw? *Princeſſe* ghy dus vals?
Fauſtina wert met vreughd van hare *Prins* ontfangen,
De *Prince* kuſt haer mondt, de *Prince* kuſt haer wangen,
De *Prince* knielt ter aerdt, de *Prins* valt haer te voet
Nu ſien ick (ſeyt de *Prins*) wat reghte liefde doet,
Leer Jonghe Maeghden leer, leer geyle luſten myen,
Het ſal u, 't ſijner tijdt tot vreughd en eer gedyen,
Leer Jonghe Maeghden leer, wat vreughde liefde baert,
Wanneer een Jonghe Maeght haer ſuyverheyt bewaert.
Leer! Jonghe Maeghden leer, leer light beweeghde ſinnen!
Hoe ghy u draegen moet tegens de luſt der minnen.
"Doet als den Medecijn, die acht de beſte raet,
"Datmen in het begin de ſiekte weder ſtaet.
Indien u over valt mins ſiekte, door het vleyen,
Ghy Jonghe Maeghden moet de Medecijn bereyen,

Ghy

Ghy Ionghe Maeghden moet in 't alder eerſt begin
Noyt gunnen uwe hert de luſten vande min,
Wanneer men wacht te langh de brant ſal opwaerts ſtyghen,
Met groot gewelt en is de vlam niet neer te kryghen,
Het vonckje niet gedooft in tijts niet wt gebluſt,
Veroorſaekt groote ſchae; ſoo gaet het met de luſt,
Soo gaet het met de min, de min gepleeght voor 't trouwen
Teelt in een eerbaer hert een knagingh en berouwen,
Want ſoo de minne luſt wert voor de trouw voldaen,
Men ſal de Minnaer ſien met uwe maeghdom gaen,
Leer! Jonghe Maeghden leer, hoe ghy u hebt te draghen
Wanneer een Minnaer u om mins genot comt vraghen;
Leer! Ionghe Maeghden leer, hoe ghy u dragen moet
Wanneer een Minnaer u ſijn mins verſoekingh doet.
Leer van een liſtigh dier te ſtoppen uwe oren,
Op dat ghy door 't gehoor u niet en laet bekoren;
Leer! Ionghe Maeghden leer, dat ghy u oren ſtopt,
Wanneer een geyle luſt voor uwe deure klopt;
Indien een ſlimme boef ſoekt tot ſijn wil te raeken
En tracht u dit en dat in 't minnen wijs te maken;
Leer! teere Maeghden leer, in min te licht gelooft
Heeft menigh eerbaer Maeght haer eerbaerheyt gerooft.
Leer! Ionghe Maeghden leer, hoe ghy in minne daden
U draegen moet dat min de eere niet kan ſchaden;
Leer! Ionghe Maeghden leer, wat datter dient gedaen
Op dat de minnery u eere niet moght ſchaen,
Om minnens oefeningh behoorelijk te plegen,
Gae, teere Maeghden, gae op welgebaende wegen;
Leer middelen waer door ghy onderſcheyden kent
Wat min in d'eer beſtaet, wat min de eere ſchent;

Hoor, teere Maeghden hoor, 'k sal u met rijmpjes leere,
Wat minne deughd'lijck is, en welk gaet buyten d'eere;
Op dat ghy in u min door kennis onderscheyt
Wat min dat u tot eer, wat min tot oneer leydt;
Indien ghy wort versocht om eghtelijk te trouwen,
Indien u (Ionghe Maeght) de liefd wort voor gehouwen,
Indien ghy inde liefd' een trouwe Minnaer vindt,
Die u wt liefde lieft, en metter herten mindt,
Die u in liefde dient en dat verscheyde dagen,
Die u een suyver hert in liefden op comt dragen;
Die u wt liefde lieft en verder niet en gaet
Als hem wt reghte liefd de eerbaerheyt toe-laet,
Die metter herten toont als dat hy is geneghen
Om u, geliefde Maeght tot weer liefd te bewegen.
Die niet een enckel woort laet comen wt sijn mondt
Als dat getuyge geeft van een opreghte grondt,
Die u alleenigh bidt om eghtelijk te trouwen,
En sonder u in 't minst mins lusten voor te houwen,
Die klaght op klaghte doet met een genegen hert,
Dat hem de liefde pijnt, dat hem de liefde smert,
Die met stantvastigheyt de neygingh sijnes sinnen
Op offert aende liefd', en niet en soekt de minne,
Die geyle ranken mijdt, geen minnery betracht
Maer lieve weder liefd' op sijne liefd' verwacht.
Noch meerder, jonghe Maeght, noch meerder minne wetten
Waer u met aendacht staet sorghvuldigh op te letten,
Wanneer ghy u ten Eght aen yemandt wilt besteen
Soo vollight dese wet die ick aen u verleen,
't Is niet ghenoegh dat ghy u liefd verleent aen dese,
Daer moet (bedenk het wel) daer moet wat meerder wese,

't Is

't Is niet genoegh, ô neen, 't is niet genoegh dat hy
Opreght in liefden is, en heuſch in ſijn gevry:
't Is niet genoegh dat hy bevalligh is van reden;
In ſchoonheyt wel begaeft van lichaem en van leden.
't Is niet genoegh dat hy veel ſchoone ſaeken weet,
't Is niet genoegh dat hy een deftigh ampt bekleet,
't Is niet genoegh dat hy op alles is bedreven,
In alle geeſtigheyt ken na de werelt leven;
't Is niet genoegh dat hem 't geluk wel heeft gedeelt:
Of hier een rijmpje dight, of daer een deuntje ſpeelt.
't Is niet ghenoegh dat hy ken ſpelen, quelen ſingen,
Sigh meeſterlijk verſtaet op alle deſe dinghen;
Schoon hy dit alles heeft, ey! ſegh my eens, wat iſt,
Soo hem allenigh maer het goet gebruyken miſt?
Dies; leer indien ghy u ten Eghte wilt begeven
Indien ghy jonghe Maeght tracht eghtelijk te leven.
Indien ghy jonghe Maeght ſoekt wel getrouwt te zijn,
Soo bid ick u onthout een kleyne les van mijn:
Leer, hoe hy (die u vrijt) voor al behoort te weſen,
Dat is een die voor al ſich oeffent in Godts vreſen:
Dat is, een die ſich reght op ſulke winſt verſtaet,
Die eerelijk gedijt, geen deught te buyten gaet.
Een die niet is gewent by ſulke te verkeren
Daer van men dronkenſchap en ſlemperye leren,
Een die ſich niet gewent tot ſnode tuyſchery
Maer die ſijn oefeningh in Godes vreſe zy,
Een die ſijn naerſtigheyt betoont in ſulke ſaeken,
Waer meed' hy eerelijk ken door de werelt raeken;
Geen onreghtvaerdigheyt in ſijne handel lijdt,
Een die de vromen ſoekt, de goddelooſen mijdt,

Een die ſich ſtadigh voeght met vromen te verkeeren,
En garen hoort en ſpreekt het heyligh woort des Heeren,
Een die de deughde lieft, en quae begeerte derft,
En lieft meer eygen winſt alſt geen hem is ge-erft,
Wilt ghy in d'eghte-ſtaet (ô Maeghden) zijn behouwen,
Soekt (ſoo 't u moog'lijk is) met ſulken een te trouwen.
Leer, Maeghden, leer hoe ghy hier toe geraken kunt,
Leer middelen waer door dat Godt u dit vergunt;
Wanneer een reyne ſught trekt door u tere leden
Wanneer ghy zijt geneyght om inde Eght te treden,
Wanneer ghy wenſcht te zijn nae uwen wens getrout,
Een dingh, een nodigh dingh in 't minnen onderhout,
Bidt Godt op deſe wijs, en dat oock alle daegen,
En wilt hem dit gebedt in uwe ziel op draegen.
O Godt, Almogend Godt, belieft het u dat ick
Mijn naer u lieve wil in liefdens wette ſchick?
O Godt, genadigh Godt! ſoo bid ick ſtierd mijn ſinnen
Dat ick die naer u wil gebruyken mach in 't minnen,
O Godt! niet mijne wil: maer uwe wil geſchiet,
En wat ghy niet en wilt, dat wil mijn wille niet,
Belieft het u dat ick ſal eghtelijke leve
Gund dat ick my daer toe ten zalighſte begeve,
Gund my, ô Godt, bid ick u Hemels Majeſteyt,
Te lieven naer u wil tot mijnder zaligheyt.
Gund my, ô lieve Godt, dat alle mijn gedaghten,
In 't ſtuck van ſoete min, u lieve wil betraghten,
Niet wt een drift van luſt een geyl en broſſe vreught
Maer minne, die door liefd', magh leyden tot de deught,
Gund my, ô goede Godt een innerlijk genegen,
Om inde ſoete min te gaen de reghte wegen;

Gund

Gund my, ô goede Godt een neygingh die my trekt,
Alwaer dat my de min tot zaligh leven ſtrekt;
Gund my geen luſt tot min, als die ghy hebt geboden,
En die tot d'Eghte-ſtaet de menſchen is van noden;
Gund my geen ander luſt in 't minnen, ô mijn Heer,
Als dat ick uwe Wet door eghte liefde eer;
Ik wil in deſe ſaek mijn ſorgen u bevelen;
Wilt my ten zalighſten u graty mede delen,
Wilt my (ô goede Godt) vergunnen op mijn tijdt,
Een Man daer ik in vreughd mijn leven mé verſlijt;
Indien ghy my beroept dat ik hier op der aerden,
Den Huwelijken-ſtaet in liefde ſal aenvaerden,
Soo gund my (goede Godt) daer ook een liefde toe,
Door welke ik mijn plicht, nae mijn beroep, voldoe;
En dat ik in 't begin my naerſtigh magh gewennen,
Tot onderdanigheyt mijn ſelfs bequaem te kennen;
Om eer aen hem te bien, die ghy mijn Vooght-heer maekt,
Op dat een goet begin ten goeden eynde raekt.

Mijn verblijen,, is maer lijen,

'K Heb vreughde, ſoo wanneer ick opwaerts ben gevlogen,
Maer, leyder! inde vlught vind ick my eerſt bedrogen,
Al vliegend aght ick my ontſlagen van mijn laſt?
Mijn vreughde baerdt mijn ſmert, al vliegend ben ick vaſt;
Dies wert my inde vlught mijn vryigheyt benomen,
Want daer ick garen waer en weet ick niet te comen:
Wat baet my dat ick vliegh? al ben ick noch ſoo vlugh
Een kindt behoudt my vaſt, en trekt my weer te rugh.

Aen-

AEnschout verliefde Jeught, de kleyne Godt der minnen,
En neemt dit kinder werck tot leringh voor de sinnen:
Leer! Minnaer, leer hier wt, al valt het minnen soet
Die soetheyt heeft by haer het geen u smerten doet,
De Maeght die ghy bemint ('t sy om haer groot vermogen)
Oft gaven des natuurs, 't zy schoonheyt, bruyne ogen,
Het zy een lief gelonk, oft minnelijk gelaet,
't Zy om haer goet geslaght, oft om haer hooge staet,
Die sal u voor een wijl haer gunste mede delen,
Die sal tot haer vermaek somwijle met u spelen:
Die sal u vryery met vruntschap dickmaels voen,
Die sal u alle gunst op u versoekingh doen:
Die sal u langen wijl, ja dickwils menigh jaren
Bedriegen door de gunst op hoop met haer te paren,
Die sal u liefds vermaek vergunnen langen tijdt,
En alle vrnntschap doen ter wijle dat ghy vrijdt:
Maer soekt ghy 't geen ghy wenscht een eynde van u saken,
Soekt ghy nae langh gevry haer tot u Vrouw te maken:
Waent ghy te krygen 't gheen haer gunst u had voorseyt,
Sie hier, 't is maer bedrogh, ghy Minnaer! staet bekaeyt,
Ghy zijt (in uwe liefd', door hare gunst) bedrogen,
Schoon ghy vertrecken wilt, u liefd' kent niet gedogen,
Sy wil dat ghy haer laet, ghy wilt 't geen sy belast,
Dogh alles te vergeefs, haer schijn-gunst houd u vast,
Ghy wilt maer uwe wil, is 't willen al benomen,
De saek (ô! Minnaer) is te verr' met u gecomen;
Ghy hebt te langen tijdt geveynsde gunst gelooft,
Een vonckje maekt de brant, in tijdts niet wt gedooft,
Sie hier hoe 't met u gaet door al te langh te vryen,
U vreughde baert u smert, u soetheyt doet u lyen,

U blijt-

U blydſchap teelt verdriet, u liefde geeft u pijn,
Vermits beveynſde gunſt u hoope ſcheen te zijn;
Het gaet hier in met u, gelijk het blijkt by deſen,
Ghy meenden vry te zijn, maer moet gevangen weſen:
Soo ghy de vryheyt ſoekt, u 't minnen wilt ontſlaen,
Wat iſt, eylaes! wat iſt? ghy wilt, maer kunt niet gaen,
Ghy zijt, gelijkerwijs het vogeltjen, gebonden,
Vlught waer ghy wilt daer wert geen vryigheyt gevonden.
De langhe oeffeningh, waer wt de quellingh groeyt,
Die heeft u inde min het herte vaſt geboeyt:
Ghy wilt, en kunt niet vlien, ghy moet en wilt niet ſcheyen,
Ghy ſcheyt, maer comt weerom, mits hoop u ſoekt te peyen;
Haer ſchijn-gunſt u getoont, is als een teye bandt,
Die vaſt gebonden hout de krachten uws verſtant;
Een vrughtelooſe hoop verwacht haer weder minnen,
Doch, geeft u anders niet als quellingh aen de ſinnen;
Ghy kryght niet dat ghy ſoekt, ô! alte groot verdriet:
Haer vruntſchap was geveynſt, voor u en iſſer niet,
Dit oorſaekt u gequel, en doet u droevigh klaghen,
Dit voedt u lievend hert met ſmert van droeve daghen;
't Sy waer ghy keert oft gaet u quellingh blijft u by,
De minne plaeght u hert met liefdens ſlaverny;
Wat middel, oft wat raet, wat dienter voorgenomen,
Waer door dees quellinge ten eynde moghte comen?
De liefde had u noyt in dit verdriet gebracht
Had ghy op weder-liefd' niet al te langh gewaght;
Indien ghy Minnaer, wilt bevryt zijn van dit lyen,
Ghy moet voor alle dingh niet al te lange vryen,
Ghy moet van eerſten aen u liefds verſoekingh doen,
En niet te vaſt u hoop op hare vruntſchap voen,

Wilt

VVIlt ghy onbeſchadight vryen
Vrye Minnaer, vry van lyen?
Vry van quellingh, vry van pijn?
Leer, hoe u gevry moet zijn,
Vryt de tijt van weynigh daghen,
Sonder groote liefd' te draghen;
Vrye Vryer, vryt de Maeght
Eer ghy vaſte liefde draeght,
Speurt ghy dat haer ſwacke ſinnen
Neygen tot het ſoete minnen,
Speurt ghy datter yet wat zy
Toegedaen u vryery;
Speurt ghy dat ſy is genegen
U te gunnen weer-liefds zegen;
Schijnt haer gunſt u toe gedaen,
Leer hoe 't vryen voort moet gaen;
Soekt ſoo veel te weegh te brenghen,
Dat haer gunſt u wil gehengen
Eenigh teken waer door ghy
Vaſt meught gaen in u gevry,
Vaſte hoop van trouwe trouwen,
Die ghy meught voor ſeker houwen;
Seker dat ſy u bemint,
Soo ghy ſoo een teken vint
Zijt verſekert vry van quellen,
Wilt als dan vry liefde ſtellen;
Lieft, en mint vry ſoo een Maeght
Die u ſulke gunſte draeght;
Maer in tegen-deel van deſen,
Minnaer; wilt gewaerſchouwt weſen,

Lieft ghy eerder als ghy vryt,
Denck dat het zijn prykel lydt:
Aght gheen gunſt van ſwacke Maeghden
Die (hoe dickmaels ghy haer vraeghden,
Om een teken van haer trouw,
Om te worden uwe Vrouw)
Noyt een teken wilde tonen
U met weder-liefd te lonen;
Maer alleen een ſoet gelaet,
En een vrundelijke praet,
Als een ſoete toverye
Van haer ſchijn-gunſt in het vrye,
Waer door ſy u liefde treckt
Daer het u tot nadeel ſtreckt
Hier in 't eerſt niet af geſcheyen
Sal u liefd' tot quellingh leyen;
Dees in 't eerſt niet wt gedooft,
Luſt en ruſt door 't vryen rooft,
Dees in 't eerſte niet verdreven
Sal u ſtrijdt en quellingh geven;
Dees in 't eerſte niet ontgaen,
Sal u in het vryen ſchaen:
Schijn-gunſt voed u in 't verlanghen
Ghy door ſchijn-gunſt wort gevanghen:
Even als het muysjen doet,
Dat door 't wterlijke ſoet
Van het brockje wort bedroghen,
Liſtigh in een ſtrick getoghen,
Daer de graeghten al te groot
Is de oorſaek van ſijn doot:

Leer hier wt verliefde ſinnen
Al te grooten graeght in 't minnen,
Al te langh een Maeght gevrijt,
U tot ſwarigheyt gedijt;
Al te langh haer nae geloopen,
Op een ydel hoop te hoopen:
Al te langh haer liefd' verſoght,
Heefter veel in ſmert gebroght,
Al te langh een Maeght gebeden,
Sonder dat ſy eenigh reden,
Sonder dat ſy blyken doet
Dat de neygingh van 't gemoet,
Eenigh teken doet verklaren
Dat ſy denkt met u te paren:
Sonder dat ſy aen u ſeydt
Dat haer goe genegentheyt:
Weer-liefd' wil aen u verleenen
Om in 't minnen te ver-eenen,
Sonder dat ghy dit bevint
Is u vryen Enkel wint,
Sonder dat ghy dit kunt ſpeuren,
Sal het vryen u doen treuren,
Sonder dat u dit geſchiet,
Voedt het vryen u verdriet,
Wilt ghy ruſt door't vryen winnen,
Soo leert vryen ſonder minnen:
Soekt toe-ſeggingh vande Maeght
Eer ghy vaſte liefde draeght.

Ist eene kout, en't ander hiet
Soo vvil het aen malcander niet.

VVat moeyten dat ik doe, ik kent soo nau niet passen
Dat ick het eene weet aen 't ander vast te lassen;
Hoe dat ik woel en sloof, en arbeyd in het smeen,
't Is al verlooren werk, 't en wil doch niet aen een;
Ey! wat een vremde sack, dat ick het niet ken maeken,
Dat dese twee door 't vuyr, eens vast aen een geraeken:
Hoe dat ik beuck en klop de las niet vast en hout,
Waerom? 't een is te hiet, en 't ander is te kout.

Waer

VVaer zijt ghy minnend hert, waer zijt ghy jonge ſinnen
Waer zijt ghy die u jeughd beſteet in 't lieve minnen?
Waer zijt ghy lievers nu die Venus handel leert
En inde minne-ſchool vaſt dagelijcx verkeert?
Waer zijt ghy Minnaers nu, die garen waert ervaren,
Op ſoete minnery in 't bloeyen van u jaren?
Waer zijt ghy die u vlijt in 't lieve vryen doet?
Coom leer door 't ſmeden eens hoe dat ghy vryen moet,
Coom, Minnaers, coom en leer begrypen wt het laſſen,
Waer op dat ghy behoort voor alle dingh te paſſen;
Wanneer dat ghy u jeught in 't vryen wilt beſteen,
Wanneer ghy zijt geſint in d'Eghte-ſtaet te treen;
Voor alle ſaeken leert een leeringh in u ſinnen
Wie dat u dienſtigh is om eghtlijck te minnen,
Wie dat ghy door de liefd', en wettelijke trouw,
Wilt lieven voor u lief, wilt minnen voor u vrouw:
Dat is: in u gevry leert voor het eerſt gewennen
De ſinnen van u lief te weten en te kennen,
Speurt hoe ſy is van aert, en oft ook haer begeert
Met u begeert en aert in liefden accordeert:
Daer dient in u gevry wel naerſtigh aght genomen,
Oft u natuur met haer wel over een ſal comen,
Oft u humeuren wel met d'hare eenigh zy,
Want ſonder dit (gelooft) de liefd' is ſlaverny;
Indien dat Man en Vrouw in eghte plight verſchillen
Indien dat Eghte luy oneenigh zijn in 't willen:
Indien on-eenigheyt is tuſſchen Wijf en Man,
't Is ſeker dat de Eght geen vreughde geven can:
Hier om, al eer ghy vrijt wilt naerſtigh over wegen
Wat datter inde liefd' en 't vryen is gelegen;

Wat datter nodigh dient in dese saek gedaen
Eer dat ghy, Minnaers! wilt het minnen onder-staen:
Hoe dickmaels losse jeught, heeft u de min bedrogen,
Hoe dickmaels ken de min verblinden uwe oogen,
Soo dat ghy heel verblint als een die niet en siet
Doolt van het reghte padt, en sneuvelt in verdriet;
Den een die mint en lieft dats sonder liefd' en minnen,
Alleenigh dat hy moght veel middelen gewinnen:
Alleen ist dat hy mint, alleen ist dat hy vrijdt,
Niet wt een reghte liefd', maer wt een quade strijdt:
Een strijdt die hy gevoelt, schoon tegens reght en reden,
Een strijdt tusschen de liefd', en gelts genegentheden,
Een, strijdt mits-dien de liefd' strijdt tegens sijn gemoedt,
En lieft niet wt de liefd', maer wt de lust nae 't goet:
Ick segh dat meenighmael een Minnaer wort gedreven
Om tot de lieve min sijn sinnen te begeven,
Schoon dat hy in sijn hert de minne niet gevoelt
Maer quae begeerlijkheyt die hem in 't herte woelt,
Dees soekt somwijl een Maeght tot liefde te bewegen,
Schoon dat hy in het minst tot haer niet is genegen:
Maer om dat sy besit de gaven van het gout
Soekt hy alleen te zijn met dese Maeght getrouwt,
O! trouwe sonder liefd', ô! liefde sonder trouwe,
O! wel-geliefde Maeght, maer ongeliefde Vrouwe:
Die niet wt liefde zijt: maer om u gelt gemint
In plaets van liefdens vreught ghy droeve quellingh vint,
't Is seker, en 't gaet vast dat geenderleye saken
En kunnen eenigh vreught sonder de liefde maken;
De minne sonder liefd' is vreughde die daer smert,
Geen liefde by de man, is strijdt in 't Vrouwen hert?

Waer

Waer Eght is sonder liefd' daer is sy sonder vreughden,
Waer liefde niet en is verminderen de deughden:
Schoon dat aen eene syd de liefde is volmaekt
Ten baet niet soo de liefd' u beyde niet en raekt?
Wat rijster? twist en strijdt ontstaeter tusschen beyden,
Soo datmen dickwils siet getroude luyden scheyden,
Jae breken eer, en eedt van haer gesworen trouw,
De Vrouw verlaet de Man, de Man verlaet de Vrouw,
O! goddeloos bedrijf, ô gruwelijke sonden!
Daer twist de banden breekt door Eden vast gebonden,
Daer trouwe niet en hout 't geen Gode was belooft,
Daer twee-dragt breekt de Eght 't geen ziel en lichaem rooft
Om dese swarigheyt in d'Eghte-staet te myen,
Verliefde jeught, gebruykt voorsigtigheyt in 't vryen:
En trouwt niet om het goet soo u de liefde mist,
Om 't gelt alleen getrouwt, veroorsaekt alle twist,
Wie twistigh leeft in d'Eght die is de Eght een helle,
Wie d'Eght in vreed' beleeft, is 't herte vry van quellen,
Wie d'Eghte lieft wt liefd' een Hemel heeft op aerdt,
Die alle soetigheyt en Hemels wellust baert,
De liefde voedt de Eght met allerleye vreughde,
De Eght die leeft door liefd' na wetten vande Deugde,
Indien ghy lieven wilt, dat liefde wel gedyt,
Soo schick verliefde jeught, dat ghy gedaghtigh zijt:
De leeringh hier gestelt; hoe datmen dient te passen,
Twee Ysers even heet te maken om te lassen;
Dat is: stelt uwe liefd' op een die niet verschilt
In 't geen dat ghy begeert, maer wil het geen ghy wilt,
Een die met u humeur traght over een te comen,
Op dat in vrede zy u Eght ter handt genomen;

Twee van gelijken aert die kunnen vredigh zijn,
Twee ongelijk van aert is d'een den ander pijn:
Indien datmen het vuyr met water wil vermengen,
't Is seker 't eene ken het ander niet gehengen,
Het water en het vuyr die stryden tegens een,
Twee dingen ongelijk en worden noyt gemeen.

Ver liefde Ionckheyt eer ghy vrijt,
Soo schick dat ghy gedaghtigh zijt,
Te stellen u verliefde sin
Niet op de gront van losse min;
Niet op een Iufvrouw wel gekleet,
En die van moye dinghen weet,
En garen op de mode pronkt,
En met een lodder ooghje lonkt:
Of die met amoureus gelaet,
Of met een minnelijke praet
Of met een soete tovery
U lokt tot Venus leckerny:
Maer boven al u liefde set
Dats na de plight van eghte wet;
Dat is, schik dat ghy liefde draeght
Ick segh alleen tot soo een Maeght,
Die haer op alles wel verstaet
Dat meest een eghte Vrouw aen gaet,
Die van haer Moeder heeft geleert
Hoe dat de Vader wort ge-eert:
Hoe dat een Vrouw haer draegen moet
Wanneer de Man sijn beste doet;
Hoe dat een Vrouw moet zijn gesint
Wanneer de Man een gulden wint,

Of

Of hier of daer een ſom vergaert,
Het voeght de Vrouwe dat ſy ſpaert;
En wt de winſte van het gelt
Niet al te mild weer wt en telt;
Wanneer de Man op winſte paſt
Soo wort de Vrouw de ſorgh belaſt,
Dat ſy de keuken wel verſiet,
Tot nootdruft, maer tot weelde niet,
Al wint de Man veel gelt en goet,
En teert de Vrouw in over-vloet
En loopt, en koopt een dit een dat,
Verſpilt in 't pronken groote ſchat,
Leer, Minnaer! dat ghy niet en mint
Voor uwe Vrouw dees Moeders kindt:
Maer lieft een Maeght, wiens Moeder leeft
Na wetten die de Vader geeft;
Want na de oude Vogel ſongh
Soo pijpt gemeynelijck het jongh,
De tacken aerden na de ſtam,
Van goede boom goe vrughten quam;
Gemeenelijk de Doghter aert,
De Moeder die haer heeft gebaert,
Neem deſe wet in u gevry:
Let maer hoe dat de Moeder zy,
Soo haer de Moeder voegen can
Dats na de wetten van de Man,
't Is ſeker dat de Dochters ſin
De Moeders plicht ſal trecken in:
En leeren 't geen de Moeder doet
Sy ook haer Man betoonen moet.

Al ſchijnt mijn lief vvat ſtraf en ſtuyr
Het is maer oly in het vuyr.

CUPIDO ſtoockt de brant; mijn lief ſoekt onder tuſſchen,
De vlammen vande min te doven en te bluſſchen,
Hoe meerder vogtigheyt dat zy van boven ſtort
Hoe feller dat de vlam noch in het branden wort:
't Is oly die ſy giet, 't vuyr ken geen bluſsingh krygen,
Te meerder dat ſy leſcht, te hooger ſietment ſtygen,
Het ſchijnt de Jufvrouw ſlaet mijn liefde vander handt,
Ick ſpeur het is geveynſt, dies min te meerder brandt.

Iuf-

Iufvrouw; het ſchijnt tot min u ſinnen niet en ſtrecken
Doch! even wel ken ick van u mijn hert niet trecken;
Hoe wel ghy menighmael het comen my verbiedt,
Jufvrouw, het ghy dat meent en dunkt my lijkwel niet,
De hope voedt mijn liefd', de liefde mijn vertrouwen,
De hoop, doet my, Iufvrouw; in 't minnen moet behouwen,
Daer blijkt wel yets in u dat liefde tegen ſtrijt,
Daer blijkt weer yets dat ghy tot liefd' genegen zijt,
Het is der Maeghden-plight, al weygerend te minnen,
't Ontſeggen met de mont, te lieven met de ſinnen:
Het is der Maeghden aert, ik houdſe als voor goet
Dat wel het herte mint, ſchoon ſy 't niet blyken doet,
Het is der Maeghden aert, en waerdigh om te loven,
Dat reede liefdens vlam ken matigen en doven,
Het is een goeden aert die men in Maeghden vint
Te ſtrijden tegens liefd', ſchoon dat het herte mint,
Iufvrouw, ghy ſeght ik ſal mijn liefds verſoeken ſtaken
En traghten in mijn liefd' tot waerdiger te raken;
Ghy ſeght de liefde is voor u te ſwaren laſt,
Ghy ſeght dat uwe jeught noch 't minnen niet en paſt,
Ik ſegh in 't tegendeel dat ghy in 't fleur uws jaren,
Op het bequaemſte zijt, om eghtelijk te paren:
Ik ſegh dat liefde my u waerdigheyt toe voeght:
Ik ſoek geen waerdiger, u waerde my genoeght,
Dies ik in min volherd, en ſal de liefde pleghen,
Op hoop ik metter tijdt u hertje ſal bewegen,
Iufvrouw; 't is Minnaers aert, in ſaken van gevry
Te offeren ſomwijl een kleyne rijmery;
Iufvrouw 't is Minnaers aert, van min en liefd' te klagen
Dat's op een ſoete Voys liefds lyen voor te dragen,

Somwijl een geestigh Liedt te senden aen een Maeght
Dat door eens lieve stem sijn droevigh lyen klaeght.
Iufvrouw, of u de lust tot vrolickheyt moght dwingen,
Om eens een soete voys, en geestigh Liedt te singen,
Iufvrouw! of u de lust eens tot het singen dreef,
Soo singh dees Vaers jes dan die ick wt liefde schreef;
Op dat ghy met vermaek gevoelen meught mijn smerten,
En dat ghy mijn verdriet met vreughde neemt ter herten,
Jufvrouw; ick send u toe een rijmpje dat voor mijn
Wt klagen sal met vreughd, mijn lyen en mijn pijn:
Die ick om uwen 't wil soo langen tijdt van daghen,
Heb in mijn ziel geleen, heb in mijn hert gedragen;
Die ick om uwen 't wil tot dus langh heb gelçen,
U vrughteloos om hulp tot noch toe aen gebeen;
Jufvrouw; ont fangh van my gevoysde rijmerijen,
Bootst met u stemme nae de Echo van mijn lijen;
Jufvrouw queel wt met vreughd mijn langh gelede smert,
Die u ten offerand wt liefd' gesongen wert.

Stemme:

Moe ghebaet.

MInne-God ghy die u brant In mijn boesem hebt ontste-
ken; Venus! laet mijn offer- and, Sijn getuyg, en waerheyt te-
ken,

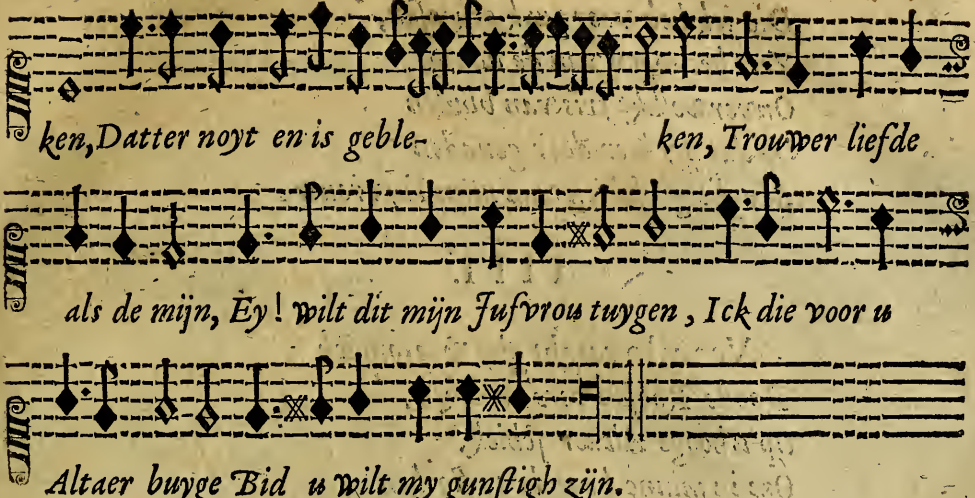

II.

Minne Godt! ghy die u brandt
In mijn boesem hebt ontsteken;
Venus! *laet mijn offerandt,*
Sijn getuygh, en waerheydts teken,
Datter noyt en is gebleken
Trouwer liefde als de mijn,
Ey! wilt dit mijn Iufvrouw tuyge;
Ick, die voor u Altaer buyge,
Bid u, wilt my gunstigh zijn.

III.

Eer Auroor *ten oosten daeght*
's Hemels aenschijn çiert met blooſen;
Ick ter liefde van een Maeght,
Offer wtgekipte rooſen

Die ick heb voor puyk gekooſen,
Vers bedropen van de douw,
Onverwellikt fris van bladen
Op dat my hier door genaden
Moght gheſchien van mijn Iufvrouw.

IIII.

Venus! *vraeght ghy waerom ick*
Roode Rooſen vers ontloken,
Op u hooge Altaer ſchick,
Om in minne-brandt te ſtooken
En ten Hemel toe doe rooken;
't Is tot tuyge dat mijn hert,
(Als een afgepluckte bloeme,
Die men leven-loos magh noemen)
Aen mijn lief geoffert wert.

Vremt

Vremt is het geen men in my ſiet,
'k Doe branden; ſelfs en brand ick niet.

Wanneer een herde ſteen op 't vuyr-ſlagh wert geklonken
So ſtigt ſy vlam en brant, door 't ſtralen van haer vonken:
't Schijnt wonder datmen vuyr wt koude ſteenen ſlaet,
En dat het niet en brandt, waer wt de brant ontſtaet:
't Cheen ſonder branden is het branden ken verwecken,
De koude ſteen die ken een koole vuyrs verſtrecken:
Soo gaet het met de min, 's en brandt niet in 't gemoet,
Van haer, die in mijn borſt de minne branden doet.

Iufvrouw; gelijkerwijs ghy slaet wt stenen vonken
Slaet ghy oock in mijn hert de stralen van u lonken;
Jufvrouw; gelijkerwijs de stenen geven vuyr,
Soo voedt ghy oock mijn brandt door gaven van natuyr,
Iufvrouw; ik word door u tot minnen aengedreven,
En ghy wilt in u hert de min geen plaetse geven:
Ick brande vande min, ghy voedt de brandt in mijn,
En selfs en brant ghy niet, ô! min hoe ken dit zijn,
O! oorsprongh mijnes liefd; ô! vuyr-slagh van mijn minnen,
Hoe blaekt en brandt u vlam, in mijn verliefde sinnen:
O! hertje van mijn lief, ô! koele koude steen,
Die my doet branden, maer hebt daer van niets gemeen,
O! gaven des natuyrs my menighmael gebleken;
O! vonckjes; die in my de minne-brandt ontsteken,
O! lieffelijk gesight, ô! vriendelijk gelaet,
O! soete zedigheyt, ô! aengename praet:
O! lodderlijk gelonck, ô! vonckjes wt bruyn oogen,
O! lipjes als korael, wat hebt ghy groot vermogen;
O! schoonheyt in mijn lief; ô! schoonheyt ongemeen,
Wt de natuyr volmaekt van lichaem en van leen;
O! voedsel van mijn min; ô! poesselige handen
O! vonckjes; die in my het minne-vuyr doet branden,
Doch! lief; hoe seer in my het vuyr der minne blaekt,
Vergeefs ist, mits de vlam u hertje niet en raekt.
Hoe dat ik bid en smeek, om u versteende sinnen,
Te buygen tot mijn liefd', te trecken tot het minnen,
Hoe ik u vier, en dien, hoe ik u vley, en vry,
U hert blijft onbeweeght, en even hert tot my;
Hoe seer ik lief, om u tot liefde te beweghen,
Ghy valt my even straf en staet mijn liefde tegen,

Ghy

Ghy (door u schoonheyt) hebt in my de min gevoedt,
Ten blijkt niet dat mijn brandt u hertje branden doet,
Ghy hebt in minne-brandt ontsteken mijne sinnen,
En selver voelt ghy niet de vlammen vande minnen;
Ghy acht mijn liefde niet, maer drijft mijn klachten heen.
U hertje blijft verhert en kout gelijck een steen:
Hoe ken een soete Maeght die bitterheyt gedoghen,
Dat sy een Minnaer siet verdwijnen voor haer ooghen?
Hoe kundt ghy soete Maeght gedoghen dat mijn hert
U lieft; en dat het u gans niet beweeght en wert?
Hoe ken een soete Maeght die wrede strafheydt lijen,
Dat sy een Minnaer haet die trouwheyt toont in 't vryen:
Iufvrouw; het is te wreet gehandelt nu met my,
Ick bid, bedenk het eens wat ick om u al ly,
Hoe liefde met my leeft; hoe dat ick word gedwongen
Niet van een wreede *Mars*, maer soete *Venus* Ionghen,
Niet van een groote Godt, maer van dat klene kindt
Dat selfs de grootste Go'on aen sijne banden bindt,
Indien ick mijn natuyr tot ruste soek te stellen,
De min die voedt mijn geest met mymerende quellen:
Soo haest mijn oogen maer eens toe geloken zijn,
Benaude droomen, lief! die overvallen mijn,
Soo dat ik niet en ken tot ruste my begeven,
Ik werde door de min gedwongen, en gedreven,
In 't midden vande nacht en koude duysternis
Ter plaetse daer mijn lief voor mijn verborgen is.
Ter plaetse daer mijn lief met toegesloten deuren
Gerustigh leyt en rust, ick treurigh stae te treuren,
Ter plaetse daer mijn lief haer rust in lust voldoet,
En daer mijn minnend hert sijn noot u klagen moet:

En ſughten ſught op ſught ſoo meenigh duyſent werven,
Dat ghy my inde nacht hier over ſtraet doet ſwerven,
Doet comen voor u deur, alwaer geoffert wort
Een bitterlijk geween in tranen wt geſtort;
Daer Venus Majeſteyt gebiet aen my te knielen;
En daer de minne Godt de kraghten mijner zielen,
Tot offerande dwinght, ja terght my tot gebeen,
Dat ik medogentheyt verſoek op mijn geween:
Vergeefs iſt, ô! Goddin, al doen ik duyſent klaghten
Mijn lief en acht het niet, dies klaegh ik ſonder kraghten,
Mijn bidden vrughteloos; mijn liefd' geen weer-liefd' vint,
Mijn klaghten en gebeen verſtuyven met de wint,
U herte blijft verhert, geen ſughten en vermogen
U hert, ha wrede lief! te brengen tot medogen;
Dies ik wt liefde wil (door liefds genegentheyt)
In liefde quynen tot de doodt mijn ziele ſcheyt:
Ik wil (gelijk wel eer getrouwe minnaers plegen)
Betonen, dat opreghte liefde is gelegen
In het volherden, totter tijt toe dat de doot
't Verliefde zieltje van het lichaem heeft ontbloot.
Het is de reghten aert van trouwe minne ſlaven
Te lieven, tot het vlees in d'aerde wort begraven;
't Is reghte liefdens aert te lieven totter tijdt,
Dat liefde (door de doot) het lieven wort benijt:
't Is reghte liefdens aert, 't geen liefd' eens heeft verkoren,
Soo langh te lieven, als 't geliefde wert verloren:
Ick min, ſchoon ongemint van die ik min, te zijn,
Brant liefde niet in haer, ſy brant te meer in mijn.

Trouwe Minnaers! die u ſinnen
Soo verbonden hout aen 't minnen,
Dat ghy om de minne lijt,
Soo veel tegenheyt, en ſtrijt;
Soo veel pijnen, ſoo veel ſmerte,
Soo veel quellingh in u herte,
Om een liefde-looſe Maeght,
Als den Hemel Sterren draeght.
Schoon geen weer-liefd' wert bevonden;
Ghy blijft aende liefd' verbonden;
En wilt lieven tot de tijdt,
Dat ghy ſonder leven zijt:
Wilt u tot dit rijmpje keeren,
En u groote dwaeſheyt leeren;
Trouwe Lieverts! leer van my
Soo te lieven, ſotheyt zy;
Ey! ten voeght geen wijſe ſinnen,
Soo te lieven, ſoo te minnen;
't Is geen trouheyt, ſchoon ghy 't meent,
Sotheyt iſt die u verkleent;
Jaren langh in liefd' volherden,
Sonder weer gelieft te werden,
Sulke liefde, ſulk gevry,
Is maer enkel ſotterny;
Sulke liefde, ſulke minnen,
Is maer quellingh aen de ſinnen,
Soo gelieft, en ſoo gevrijt
Is geſlooft en niet bedijt,
Trouwe Minnaers! wilt ghy leeren,
Wel en reght u dwaes begeeren:

Leer het door 't exempel dan
Dat ick u ſal wijſen an,
Datter yemandt wiert gevonden,
Aen ſijn meyningh ſoo gebonden,
Dat hy bergen van ſijn ſtee;
Dat hy 't water wt de Zee:
Dat hy wou met ſpits van eyken
Selfs den Hemel hoogh bereyken;
Dat hy al het ſware ſant
Wilde voeren vande ſtrant,
En ſijn ſinnen daer mé quellen,
Dat hy grondigh wilde tellen:
Al de Sterren die daer ſtaen,
Aen den Hemel by de Maen,
Sout ghy 'tniet voor dwaeſheyt ſchelden,
Dat ſich yemant ſoo anſtelden,
Even acht ick u geſint
Soo ghy vrijt die u niet mint,
Even groote ſotternye
Toont ghy Minnaer in u vrye,
Als ghy meenigh jaren loopt,
Daer ghy op 't onſeker hoopt:
Daer ghy haer niet kunt behagen,
Met getrouwe liefd' te dragen:
Daer (hoe trouw dat ghy bemint)
Niet als ſture afkeer vint,
Daer, hoe trouw ghy zijt in 't dienen,
Sy geen weer-liefd' wil verlienen,
Daer (hoe hoogh dat ghy haer acht)
Sy u dienſt en min belaght,

Daer u liefde, daer u minnen,
Is een walgingh aen haer ſinnen;
Daer u deught, en trouw gemoet,
Sijn geſchopt als met de voet;
Minnaers, leer! dit minne myen,
Mijt dit ydel ſotte vryen,
Vrijt niet daer u 't vryen ſmert
Sy geen weer-liefd' heeft in 't hert,
Vrijt niet daer ghy ſtijve ſinnen
Speurt, dat door u trouwe minne,
Niet bewegen, ſchoon dat ghy,
Jaren langh pleeght u gevry:
't Is gelijk ik ſegh hier vooren,
Tijt verquiſt, en ruſt verlooren,
't Gaet met u gelijck het doet
Eener die ſijn luſten voet,
Eener die een groot verlangen,
Heeft een ſchoone vrught t'ontfangen:
Soekt een vrught die hem behaeght,
Van een boom die niet en draeght.

Treft u op Zee onstuymigh vveer
Soo strijck in tijts u zeyltjen neer.

Ick sie een sture vlaegh van felle winden comen,
Laet loopen schoot en gaert, de zeylen in genomen,
Het bracke water schijnt door wint en storm ontstelt,
De Zee betoont haer kracht met bulderend gewelt:
De baren swellen op, dit wil ons onweer brengen?
Het schijnt dat Lught en Zee sigh onder een vermengen;
Eervarentheyt in min leert Venus kleene Wight,
Als hy sijn zeyltje strijkt, en voor het onweer swight.

Als

Als yemant meenigh mijl wil reyſen ende varen,
Door 't grondelooſe nat, door golven en door baren,
Als yemant ſich op reys ter woeſter Zee begeeft
't Is ſeker dat hy daer ſomwijl veel prijkel heeft:
't Is ſeker dat hy daer veel tegenheyt ken lijen,
't Is ſeker dat hem daer veel quellingh ken beſtrijen;
't Is ſeker dat hy daer veel tegen-ſpoet bevint,
En vaek het noot-lot proeft van ſtormen, en van wint,
't Is ſeker dat hy wort als hoopeloos gedreven,
Daer hem de baren boos beſtrijden aen het leven;
Het hert in 't lijf beknelt, het lijf op Zee in noot,
Als 't Schip in on-weer voert ſijn zeylen al te groot,
Of alſmen niet in tijts de zeylen neder halen,
Soo ſalmen aen de gront of van ſijn courſe dwalen:
(Door d'overlaſt van zeyl) op rots of harde klip,
Vervoeren in gevaer het over laden ſchip,
Daer het in prijkel is, om ſich van als t'ontbloten,
En daer de Wint het doet aen hondert ſtucken ſtoten,
Daer ghy u ramp beweent, doch dikmaels dan te laet,
Het weenen niet en gelt, het klagen niet en baet:
Het karmen is vergeefs, het ſughten al verloren,
Daer hoe ghy roept om hulp, u niemant ken verhoren;
Daer wat ghy woelt en wroet, en klaeght en kermt, en ſugt,
En 't klagen te vergeefs, ſmoort tuſſchen Zee en Lught,
Leer Minnaer hier een les, hoe ghy u hebt te draghen
Als ghy in u gevoelt een minnelijk behagen;
Leer Minnaers als de min in u gedachten ſpeelt,
Soo dat behagingh daer begeerlikheyt wt teelt,
Het doen dat baert gewoont, gewoont niet af geſneden
Soo maekt het eerſte van het laetſt nootwendigheden;

Indien u herte in nootwendigheyt vervalt,
Het is, ô loſſe jeught! in min te veel gemalt,
Ghy mint eer ghy verſint, ghy ſtelt ſomwijl u ſinnen
Om hier of daer na luſt een aerdigh dier te minnen:
Ghy treckt het zeyl in top, en rekent vaek voor wint,
Ghy roept ſomwijl mooy weer, daer ghy wel anders vint;
Ghy meent ghy hebt u noot in 't vryen al verwonnen,
Ghy acht u reys gedaen, en 's is noch nau begonnen,
Ghy roept en waent gelijck, ick legh op goede ree,
Ick ben nu meeſt ontgaen het prijkel vande Zee:
't Is waer, ghy ſult ſomwijl in 't vryen wel bevinden
De gunſte van u lief, als voorderlijcke winden;
Ghy ſult op uwe reys, wel menighmale ſien,
Dat ſy die ghy bemint, haer gunſt aen u ſal bien.
Sy ſal ſomwijl aen u ook alles over geven,
Waer door ghy wanen ſult als voor de wint gedreven:
Sy ſal op u verſoek vaek al u wille doen,
Ghy waent dit ſal u reys in 't kort ten eynde ſpoen,
Sy ſal u voor een wijl geluckigh voort doen dryven,
Maer dit geluck en ſal niet langh gedurigh blijven;
Daer comt op 't onvoorſienſt, en op het onverwacht
Een guure ſuure vlaegh ver boven u gedacht,
Daer comt een buy op Zee, (na dat veel ſoete vlagen
U voerden na u luſt, en na u wel behagen)
Een buy! en felle buy die in u zeyltje ſtort,
Een buy waer door u ſchip ſomwijl vermeeſtert wort,
Daer rijſen tot de Lught de ongeruſte baren
Vertoorent dat ghy wilt u moet niet laten varen,
En ſtrijken Zeyl en Maſt; leer Minnaer, deſe ſin,
Het zeyltje dat ik meen, dat is u loſſe min.

Ghy

Ghy hebt ſomwijl in min u langen tijt gequeten
Ghy hebt u lieve min in ſoete vreught verſleten;
Ghy hebt met uwe lief, veel vreughde wt geſtaen,
En in u minnery, veel ſoetigheyt gedaen,
Ghy hebt van uwe lief veel gunſt en vreught ontfangen
Haer meenighmael omhelſt, met kusjes op haer wangen,
Ghy hebt ſoo meenighmael wt liefdens hooghſte luſt,
Haer ooghjes ſoet belonkt, haer mondelijn gekuſt,
Ghy hebt ſoo meenighmael genomen hare handen,
En drucktens in de uw', en maekten vaſte banden:
Waer mede ghy u min aen haere min verbondt,
Bezegelden u hert op haer korale mondt;
Wat ſoetigheyt in min de Minnaers kunnen plegen,
Die hébt ghy ook (na wens) van uwe lief verkregen,
Maer op het onverſienſt dit luck wert omgewent,
Waerom? ghy Minnaer, hebt de Ouders niet gekent:
De Ouders onbekent den handel van u ſaken
Die willen dat ghy ſult u ſoete minne ſtaken;
Dit is een felle buy; een on-weer in u min,
Hier raekt het roer in ly, hier moet een rifjen in.
Noch meer, de macht verheft van ongeſtuyme winden,
Daer rijſen baren op van bulderende vrinden:
Die vallen u op 't lijf, en comen u aen boort,
Strijk, Minnaer, ſtrijk u zeyl, en vaer niet verder voort.
Het anker inde gront, dat is went u behagen,
Indien ghy niet en ſwight't is prijkel van meer plagen;
Ghy brenght (gelooft het mijn) u dieper inde noot,
En drijft ſoo langh dat ghy op herde klippen ſtoot,
Dat is: wanneer ghy zijt tot uwe lief genegen,
En daer de Ouders zijn met al de Vrunden tegen,

En ſweren u verſoek u nimmer toe te ſtaen,
Leer Minnaer; ſoo gemint ken u op 't hooghſte ſchaen,
Leer Minnaer; leer van mijn, door deſe rijmerijen,
Hoe dat u vrijery ten beſten mach gedijen:
En hoe ghy op het beſt kunt plegen ſoete min,
Heb ik u aen gedient daer ik dit rijm begin:
Soo u de minne brenght een minnelijk behagen
Om yewers tot een Maeght opreghte liefd' te dragen,
Spreekt ghy in liefds verſoek een lieve Iufvrouw an,
En maekter in het eerſt doch geen gewoonte van;
Maer onder ſtaet of 't mach met Ouders raet geſchieden,
En ſtelt u inde liefd' na dat zy u gebieden:
Wanneermen in het eerſt van het geliefde ſcheyt,
Seer licht wort dan het zeyl voor 't onweer neer geleyt.

Minnaers! door de liefd' gedreven
U tot liefde te begeven,
Minnaers! die met hert en ſin,
Peylt, bezeylt de Zee van min;
Hoor, een les moet ik u leeren,
Eer dat ghy ter Zee wilt keeren,
Wat u noodigh dient gedaen
Eer dat ghy ter Zee wilt gaen:
Eer ghy door de minne baren,
Met het minne Schip wilt varen,
Neemt een ſaeke doch in acht,
Daer ghy u voor al van wacht,
Leer voor eerſt de gronden peylen
Styve winden kleyne zeylen,

Vallen

Vallen dan de buye groot,
Soo en hebt ghy licht geen noot;
Eerſt bedenken dan beginnen,
Ouders kennen in het minnen:
Ouders voor het eerſt beweeght
Dats voorſightigheyt gepleeght,
Min ken beter niet gedyen,
Als met Ouders raet te vryen:
En met Vrunden raet te gaen,
Maekt het vrijen half gedaen,
Schoon ghy hebt een Maeght verkoren,
Die u lieft; noch iſt verloren:
Hoe ſeer ſy u lieft en mint,
Zijn haer Ouders niet geſint
Uwe liefde te gedogen,
Al haer gunſt ſal niet vermogen,
Immers; ſal het ſoo veel zijn,
Sulke liefde baerd maer pijn.

't En is niet vremt voor die bemint
Dat hy veel ſmert en lijden vint.

Wie vande Bykens wil de ſoetigheyt genieten,
Moet hem in 't minſte deel geen ſmert laten verdrieten,
Wanneer het Byken prikt, hem ſteekt of quetſt, oft quelt,
Soo dat hem hier of daer een dicke bulte ſwelt.
Men ſeyt de Goden ſelfs geen moey'likheyt ontſagen,
Om in de minne luſt te plegen haer behagen;
Heeft ſelfs den donder-God ſijn weſen niet verkeert
En in een vremde ſchijn, der Vrouwen min begeert?

Wat

Wat moeyten heeft op hem niet *Hercules* genomen,
Al eer hy tot sijn wil in 't minnen is gekomen,
In welke swarigheyt, en over groote noot
Begaff hy sigh, eer hy met *Dianira* vloot.
Heeft *Paris* niet in Zee soo meenigh mijl gevaren,
Om met de Coningin van Grieken-landt te paren?
Wat moeyten! wat gevaer! heeft hy niet wt gestaen,
Eer hy *Helena* deed' met hem naer Troyen gaen!
Leander, die wt liefd' van minne wiert gedreven
Al swemmende ter Zee, ontsagh noch lijf noch leven;
Ontsagh hem geen gevaer, ja selver niet de doodt,
Wiens ziel in 't lichaem wiert gevoert als in een boot,
Gedreven nae sijn lief, sijn *Hero*, sijn beminde,
Waer ken de Minnaer doch getrouwer voor-beelt vinden,
Als dees', die niet ontsagh het p'riculeus verdriet,
Waer door hy in de Zee sijn jonge leven liet.
Æneas (langh voor seyt der Goden prophecijen,
Dat hy beminnen soud', en 's Coninks Doghter vrijen)
Ontsiet geen moeylikheyt, maer neemt gewilligh aen,
Een moeyelijken wegh, en swaren reys te gaen,
Hy trok van Troyen naer d'Italiaensche kusten,
Gedreven door de min, gevoert van liefdens lusten,
Om liefdens offer aen 't geminde lief te doen,
Op hoop dat weder-liefd' sijn liefde soude voen.
Het is een vaste les geleert van wijse Ouwen,
Wat grooten arbeyt kost, in waerde wort gehouwen,
Geen schat soo aengenaem, geen soetigheyt soo soet,
Als 't geen dat moeyten kost, en daermen vlijt om doet.
Wat light verkregen wert, dat aghtmen kleyn van waerde,
Wat sweet en arbeyt-kost, dat eertmen op der aerde,

De peere die men plukt, en van de tacken ſnijt,
Is beter als die peer, die van de ſteele glijt.
Een Jufvrouw, al te haeſt genegen tot het minnen
Was noyt ſoo aengenaem aen kloeke Minnaers ſinnen,
Als wel in dat geval een ſulken Iufvrouw doet,
Aen wien hy groote vlijt in 't vryen plegen moet,
Ten is geen kloeke geeſt die weynigh tijdt wil plegen,
En ſonder moeylikheyt een Maeght tot liefd' bewegen:
Ten is geen kloeke geeſt, ô! neen, die ſigh ontſiet
Ter liefde van een Maeght wat quellingh en verdriet,
Ten is geen ſchrander geeſt die ſigh in 't ſtuck van vrijen,
Wat moeyten wil ontſien, wt liefde niet wil lijen.
Ten is geen wijſe Maeght, die haer te light verſeyt,
Aen een die hem ontſiet (in 't vrijen) arrebeyt:
Ten is geen wijſe Maeght, die haer in deſe ſaken
Te light bewegen laet, door veele wijs te maken;
Een Doghter ſy geleert, dat ſulke min haer paſt
Die al te ſchielik niet, maer die allenghſkens waſt,
Een Doghter zy geleert, in d'oeffeningh van 't vrijen,
Voor al te vroege gunſt haer wel te leere mijen;
Een Doghter zy geleert, 't is eygen aen de min,
Haer weygering die voed, door 't weyg'ren, 's Minnaers ſin:
De min is ſoo van aert, en 't ſijn haer oude grillen,
Het willigh mijdt de min, 't onwilligh ſal hy willen.
Dit zy u als een wet in liefdens ſoete ſtrijt,
Ghy Doghters! vrijt doch niet ten zy ghy wort gevrijt.
In 't vrijen zijt verdaght, geen woorden te vertrouwen,
Dies wilt u in dat ſtuk vry traegh en langhſaem houwen,
Op dat ghy metter tijdt wt woorden leeren meught,
Of ſulke woorden ook gegront zijn op de deught,

Beſpeurt ghy 't ſoo, als dan kunt ghy u billik tonen,
Om na den eyſch van dien u Minnaer te belonen.

STEMME:

Vliet heen droeve ſughjes.

Heeft de liefde ꝛvetten,
Waerom ſoud ik dan mijn lief, mijn Amarillis *niet beminnen?*
En mijn ſinnen ſetten
Op de keurighſt, ende ſchoonſte ſchoon van al de Herderinnen;
't Vrundelijk ꝛveſen van Amarillis *ſteelt my mijn hert,*
Overſchoone Meyt,
Mijn zieltje leyt
In liefdens ſoete ſmert.

Eten, drinken, ſlapen,
Niet en iſſer dat mijn hert ken eenigh ruſt of luſte geven
Ik en heb mijn Schapen
Smorgens voor de opgangh van de Son, ten boſ ꝛvaert niet gedreven,
Of mijn ghedachten die leggen en malen in fantaſy,
Hoe ik na mijn ꝛvil
Mijn Amaril,
V gunſt beſt trek tot my.

Oft ꝛvat ik ſal maeken,
VVaer door dat ik van mijn lief, mijn Amarillis *ſal genieten,*
Dat haer rooſe kaeken
Door een kusjen doen verſaghten minne-quellingh liefds verdrieten,

Agh! agh mijn Amarillis, *mijn Engel, wat lijd ik pijn;*
Dat ik niet en magh,
Van dagh tot dagh
By Amarillis *zijn.*

Agh! de teere boompjes
Die haer topjes door de wint met soet gewemel neder buygen,
Al de waters stroompjes,
Die hier vlieten, sullen aen mijn Amarillis *wel getuygen;*
Van al de sughjes, en droevige traentjes die ik door min,
Hier ten offer doe,
En sendse toe
Mijn lief, mijn Herderin.

Schoone Herderinne!
Moght ik met mijn sughjes eens u teder hertje doen bewegen?
Moghter voor mijn minne,
Soo veel soetigheyt eenmael van Amarillis *sijn verkregen:*
Dat ik haer lipjes, haer kaekjes, haer borsjes kreegh na mijn wil,
Hemel! wat een vreught
Soud dan mijn jeught
Gheschien van Amaril.

VVie moeyten doet, Verkrijght het ſoet.

Soo yemant ſigh begeeft te reyſen vremde wegen,
't Gebeurt, hy op de reys ſomwijlen is verlegen,
Wanneer hy op de wegh twee paden leggen ſiet
Hem zijnde onbekent, en weet haer wt-komſt niet:
Hy twijffelt inde keur, en dut in ſijn gepeyſen,
En weet niet welk van tween dat hy beſt door ſal reyſen;
Vermits den eenen wegh toont ſchoon in het begin,
En d'ander (ſoo het ſchijnt) heeft moey'likheden in,

Hy

Hy doolt in ſijn beraet, en overleyt na reden,
Oft hy het beſt, oft ſleghſt in 't eerſte wil betreden,
Na raet van reden vint hy voor hem alder beſt,
Te kieſen 't bitter eerſt, en 't ſoetſte op het leſt.
't Is menigh-mael gebeurt dat ſulk een is bedrogen,
Die 't beſte heeft gekeurt alleenigh voor de oogen:
Dat is: wie op 't begin, niet op het eynde ſiet
Die raekt door 't eerſte ſoet tẽ leſten in verdriet.
Soo gaet het inde jeught, en met verliefde ſinnen,
Soo gaet het met die geen, die vrijery beginnen:
Een die een Jufvrouw lieft, een die een Iufvrouw mint,
Haer weygeringh ſomwijl in 't eerſte wel bevint,
Sy toont afkerigheyt, als niet tot liefd' genegen,
Ja! 't ſchijnt men eerder ſouw een harde rotz bewegen,
Ja! 't ſchijnt men eerder ſoud de klippen inde Zee,
De bergen op het landt verſetten van hun ſtee,
Al eermen haer gemoet met liefdens ſoete reden
Tot liefd' bewegen ſouw, door ſmeken, en gebeden.
Maer eene die te reght der liefdens treken kent,
Die is in dit geval het weyg'ren wel gewent:
En doet gelijkerwijs den Paſſagier in 't reyſen,
Al ſijne tegenheyt verſaght hy door gepeyſen;
Valt in 't begin den wegh wat moeylik om te gaen
Gedaghten dryven hem door deſe luſten aen;
Hoe na het ſuur verdriet een ſoete vreught ſal komen,
In dees gelijken graet moet liefde zijn genomen,
Indien een Minnaer lieft, indien een Minnaer vrijt,
Daer hy in 't alder eerſt wat tegenheden lijt,
Ik leer hem deſe les, die nodigh dient onthouwen,
Indien hy is geneyght door reyne ſught te trouwen,

Dat

Dat hy voor eerſt en al moet volgen deſe wet,
Daer hem ten hooghſten dient aendachtigh op gelet;
Voeght u, by die ghy mint, door goe gelegentheden,
Voor d'eerſte reys of twee, gebruyckt geen liefdens reden,
Maer wel gemene praet; voert heuſche mond, en handt,
En onderſoekt voor al, haer gront, door u verſtandt,
Leer, ſegh ik, eer ghy vrijt, leer kennen hare ſinnen,
Leer haer humeuren, eer ghy u ſtelt om te minnen:
Na dat ghy dan beſpeurt hoe haer begeerte zy
Daer na ſtelt ook het wit van uwe vrijery:
Bevint ghy in 't begin haer ſonder liefds medogen,
Al dunkt u in het eerſt, dat ghy niet ſult vermogen,
Al is ſy ſtuur en ſtraf, en aght u liefde niet
Ia, 't zy al ſchoon dat zy het lieven u verbiet,
En laet noch daerom niet u dienſt, en liefde varen,
Hoe weynigh ſy u aght ten moet u niet beſwaren;
Maer noemt haer wreetheyt ſoet, haer ſtuurheyt heerſchappy
Haer afkeer mogentheyt, haer weygeringh vooghdy.
Seght dat ghy dees al t'ſaem erkent voor uwe Goden,
En dat u liefde wil volbrengen haer geboden,
En onder tuſſchen vaert met u vryagie voort,
En ſeght, Vooghdes ik bid dat ghy mijn klachten hoort:
Smeekt haer ſoo ſoet ghy kent, en offert liefds gebeden,
Prijſt alles wat ſy prijſt, roemt van d'wtmuntentheden,
Die de Natuur in haer te voorſchijn heeft gebracht,
Prijſt haer, al iſt dat ſy u liefde gantſch veragt.
Loont ſy u liefd' met ſmaet, loont ghy haer ſmaet met minne,
Waer door ghy metter tijt haer ſtrafheyt ſult verwinne;
Al iſt in 't eerſte pijn, al geeft het u verdriet
Dat ghy van eerſten aen afkeerigheyt geniet,

Denkt! wie sigh stelt getroost een weynigh tijts 't bedroeven
Die sal op sijner tijt ook weder vreughde proeven,
't Is seker, soo u lief (die ghy stantvastigh mint)
U in de liefd' tot haer noch even trouw bevint,
Dat sy voorgaende smaet in liefden sal verkeren,
En u voor hare lief in 't lieven sal begeren,
Is minne altijt soet, soo is haer soetheyt niet
Ick acht de minne soet, om dat zy geest verdriet.

Was de minne altijt soet,
Ach! de minne soud' verveelen,
Neen, ô! neen, de liefde moet
Suur en soet van beyde deelen,
Minne soet met suur vermenght
Liefdens graeghte trouwheyt brenght.

STEMME:

Amarilli mià bella.

Rosamonda *mijn waerde,*
O! zieltje van mijn ziel, mijn tweede leven!
'k Wil u mijn zieltje geven,
Agh! agh ik smelt in bracke tranens vlieten,
Mits ik niet magh genieten
Mijn grage lusjes, die rijp zijn in 't verlangen,
Om te kussen, om te kussen, om te kussen
Vwangen.

Ey! mijn schoone kan 't wesen,
Dat ghy mijn lusjes meught die vreught onthouwen

Segh

Segh vvreedste aller vrouvven?
Noem ik haer vvreet? O! neen het is vergissen,
De liefde doet mijn missen
Alle mijn sinnen, soo dat ik dool in't spreken,
Ach! mijn hertjen, ach! mijn hertjen, ach! mijn hertjen
Moet breken.

Mijn beminde! ik sterve,
Oy me! mijn zieltje vvil van't lichaem scheye,
't Is langer niet te peye:
't Vertrouvvt geen meer op hoop soo vaek gelogen
In liefde mijn bedrogen,
Ey! gund my't leven, en laet mijn liefd' niet sterven
Maer een kusjen, maer een kusjen, maer een kusjen
Vervverven.

Kan een kusjen my't leven
Behouden doen, mijn lief? soo gund mijn kusjes
Tot leven van mijn lusjes,
Ach! vvilje niet dat ik die gunst vervverve
Soo moet mijn liefde sterven,
Ach! al te vvreede, hoe soud u hertje kunnen
My mijn leven, my mijn leven, my mijn leven
Misgunnen?

Een heusche mondt,, leyt liefdens gront.

De liefste die ik lief, de waerste die ik minne
Dat zijt ghy, die alleen daer toe beweeght mijn sinne;
Ik kan u langer niet verborgen mijn gemoet,
En ongewone smert die my de liefde doet;
Mijn sin wort door de liefd' tot uwe min gedreven:
Mijn tongh wil u daer van de gront te kenne geven;
Mijn hert dat is gelijk een vat dat over stort,
Wanneer het al te vol met nat gegoten wort,

Ia!

Ia ! 't is gelijk een kruyk die niet en is gesloten,
Maer over-loopt wanneer zy is te vol gegoten :
Het hert is my soo vol van liefde die ik draegh,
Dat het te barsten schijnt, is 't dat ik niet en klaegh ;
Vrundinne ! ach vertrouwt, het hert schijnt my te breken,
Indien ik u niet mach mijn liefdens gront wt spreken ;
Hoe wel de vreese wil bedwingen 't sprekend lit,
En breydelen mijn tongh door schromens strengh gebit,
De vrees, eylaes ! de vrees, is my op 't hooghste tegen,
Om u tot weder-liefd', mé Iufvrouw ! te bewegen ;
De liefde, en de vrees die voeren strijdt in mijn,
Ik weet niet wie van twee sal over wonnen zijn :
Verwint het liefde al, soo moet de waerheyt blijken,
Gaet liefde boven al, soo moet de vreese wijken ;
Vlught vreese ! vlught voor liefd', ey liefde houw doch stal,
Doet blijken door mijn liefd', dat liefd' gaet boven al :
O ! liefde, trouwe liefd' ! die by geen beter teken
In dit geval en kunt ter werelt zijn geleken,
Als by het vuyr, wiens vlam in hooghten opwaerts stijght,
Wanneer het pek, of teer, of vette oly krijght :
Vriendinne, agh ! soo ist nu ook met mijn gelegen,
De brant van liefde kan voor u niet zijn verswegen ;
Daer is yets dat haer voedt, daer is yets dat haer drijft,
Daer is yets 't geen niet wil dat liefd' verholen blijft :
Daer is yets dat in my liefds vlam soo hoogh doet blaeken
Dat ikse dien aen u mijn lief, bekent te maken,
U vriendelijk gesight is 't voedsel vande vlam
Waer door in my de liefd' haer eerste oorsprongh nam,
U ooghjens hebben eerst mijn hert in liefd' ontsteken,
Ik ben genootsaekt u om gunsten aen te spreken,

Vriendinne! van die tijdt dat ik u eerſt aen ſagh,
Bevond ik wat in my de liefde al vermagh.
Voor eerſt beſpeurden ik liefds opperſte vermogen
Alleen wt u geſight, en vriendelijke oogen;
Die als twee Sterren in u ſchoone voor-hooft ſtaen,
Wiens ſtralen ſoeter light wt deelen als de Maen;
U kaekjens root geblooſt op zilver witte wangen
Zijn met een ſoet geſwier van lokjes over hangen;
Die langhs het ſchoone blos op zilver witte gront,
Door d'aeſems labre wint bekrullen uwe mont;
V lieffelijke ſpraek, u aengename reden,
De ſchoone ſtal en ſwier van lighaem ende leden,
Zijn van Natuur na kunſt op 't aerdighſte geteelt,
Tot pronk en tot ciersel van u volmaekte Beelt;
Volmaekt, ſegh ik, volmaekt, de vingers en de handen,
Zijn vlammen die in mijn het minne-vuyr doen branden,
Die al te ſaemen zijn als voedtſels van mijn min,
Dees ſtooken liefdens brant in mijn verliefde ſin;
Ghy zijt het maer alleen, van wien ik moet ontfangen
De hooghſte vreughd van liefd', die ik met ſoet verlangen,
Van u genadigheyt wt weer-liefds gunſt verwaght,
Ghy zijt het die mijn hert kunt voeden door u maght;
Ik offer u Iufvrouw! getrouwe minne vrughten,
Dat zijn mijn klaghten lief, vermenght met droeve ſughten;
Die liefde voor u ſtort met ſmekende gebeen,
Om aen u waerdigheyt mijn liefde te beſteen:
Ontfanght mijn liefde doch, wilt na mijn ſughten hooren,
Verſmaet mijn trouwheyt niet tot uwen dienſt gebooren;
Wilt mijn genegentheyt met uwe gunſte voen,
En mijn opreght verſoek met weder-min voldoen;

Agh!

Agh! ik word op het hooghſt van Venus klene Iongen
Geprikkelt tot de liefd', en ſoete min gedwongen:
Om u alleen, alleen u overſchoone Maeght,
Te offeren de liefd' die u mijn herte draeght;
Te lieven voor de liefſt, u, die mijn liefd' doet leven!
U, dien ik wil wt liefd' mijn hertjen over geven,
Gelijk mijn leven is het waerdighſt dat ik min,
Soo zijt ghy ook aen my, mijn waerdighſte vriendin!
Gelooft, indien het my ſtond in mijn keur te kieſen
Het zy mijn leven of u weer-liefd' te verlieſen,
Ik weet niet wat ik beſt van beyde kieſen ſouw,
Vermits mijn leven voedt op 't leven van Me-vrouw.

STEMME:

Verheft u diep gheſught.

Gelijk een Roosjen ſoet,
Sijn ſtruykjen çieren doet
Doer lieffelijke kleur,
En bloeyſels van ſijn blaen,
Die met een ſoete geur
Aen 't groene ſtruyckjen ſtaen.

VViens knopjen open gaet
VVanneer den dageraet
De gulde Son verſpreyt,
En drooght het peerle nat
Dat op het ſtruyckje leyt,
En ciert het rooſe blat.

Soo

Soo doet ghy ſchoonſte mee,
Wiens kaekjens vvit als ſnee
Geſprenkelt met een bloos
Op zilver vvitte grondt,
Beſchaemen 't ſchoonſte roos
Dat op ſijn ſtruykjen ſtont.

O! ſchoone rooſe blaen,
Met Nectar dauvv belaen;
Agh! of de Son van min
Door krachten van het oogh
De Nectar dauvv-Godin?
Eens van u lipjes zoogh?

Tot leſſchingh vande brant
Die door mijn ingevvant
En al mijn leden trekt,
Ia ziel en ſinnen ſmert,
Ey! kusjes, my verſtrekt
Een voedſel voor het hert.

Och! of een ſughjen kon,
Verſtrecken my een Son,
Om 't roosjen van u Ieught
t'Ontluycken ſchoone Vrouvv!
Ghy vveet niet met vvat vreught
Dat ik het plucken ſouvv.

Minne-klaght.

Waer hebt ghy mijn vervoert, waer hebt ghy mijn gedreven
In 't Scheepje vande liefd', door drifjes vande min,
Wat baek ſtelt ghy my voor in dit verliefde leven,
Segh herte moorders, ô neen! ik ſegh Godin.

Wiens deughde was de baek waer nae ik heb gevaren,
Wiens ſchoonheyt het kompas, het welk my heeft geleyt,
Door liefdens woeſte Zee en onſtuymighe baren
Door ſoete winden van een goe genegentheyt.

Ik ſoght liefds Schip met vraght van weder-liefd' te laden,
Ik ſoght u lieve gunſt tot ballaſt van mijn min;
Ik bad, en ſmeekten u, om weer-min, om genaden,
Met een verliefde ziel, en ongeveynſde ſin.

Ha overſchoone Maeght! ik bedelden met woorden,
Die my de minne had op het bequaemſt geleert;
Ik bad u duyſent-mael dat ghy my eens verhoorden,
Ik heb u weder-min thien-duyſent-mael begeert.

Hoe vaek heb ik gewenſt de bloosjes van u kaken,
Het Nectar ſoete nat dat op u lipjes leyt,
Door 't lieve lips gedruk te proeven en te ſmaken,
Met ſoete kusjes, liefdens ſoete ſoetigheyt?

Mijn hert, gemoedt, en ziel, mijn neygingh en mijn ſinnen
Die waren t'ſamen eens, door liefde, en door trouw,
V, overſchoone Maeght! te lieven en te minnen
Voor mijn gewenſte Bruydt, en wtverkoren Vrouw.

Met dit beſluyt ben ik door liefden aen gedreven
Met deſe pijl gequetſt, ontdekten ik mijn wondt,
En offerden u op mijn hert, mijn ziel, mijn leven
Met ongevalſter hert, en ongeveynſde mondt.

Ha! liefde! wel te reght mooght ghy zijn vergeleken
By een onſtuyme Zee, wiens woeſte water-vloedt
De ſterckſte Schepen doet op klippen ſtucken breken,
Waer door den Schipper, laes! de treuringh proeven moet.

Ach! klippen! ik en koſt u gronden niet bepeylen,
Wanneer ik gingh te ſcheep met vlacke voor de wint;
Ha! liefde, die my deed int Schip van minne zeylen
Waer op voor Schipper voer het blinde Venus kindt.

Dat kindt, dat blinde kindt! moſt ik ten dienſte weſen
Dat kindt! ik ſegh dat kindt, datmen Cupido hiet:
Dat kindt heeft my gevoert ter plaets daer ik voor deſen
Verhoopten liefdens vreught, maer vinde liefds verdriet.

De liefde en de min die hebbent hert gedreven,
Gelijckerwijs de wint voorſpoedigh drijft een Schip
Soo veer; datmen verhoopt behoudenis aen 't leven,
Maer raekt op 't onverſienſt aen rotzen, ofte klip.

Door onweeer, ſtoot en barſt het Schip aen duyſent ſtucken,
Daer leyt den Schipper met den moedigen Matroos;
Verſmacht, en ſmoort in Zee door ramp en ongelucken
Der feller buyen wreet, en winden ſtrengh als boos.

Soo gaet het! leyder my in 't ſtuck van liefd' en minne,
Uſchoonheyt, uwe deught die brachten my ter Zee,

Soo

Soo dat mijn liefdens Schip, door winden van mijn sinnen
Voorspoedigh dreven op een wel-gewenste Ree.

Wat Ree? u gunst, u gunst deed my naer wensch belanden,
Ik ankerde, door hoop op weer-liefds vaste grondt;
Maer agh! een felle buy deed' my op 't schielickst stranden
Soo dat ik rots en klip, in plaets van haven, vond,

Het anker vande hoop ontslipte liefds vertrouwen,
Mijn Schip aen lager wal op klippen stukken stoot,
Dit is geseyt, Iufvrouw, de liefde teelt berouwen
Vermits ghy my ontrekt de gunst die ik genoot.

Ik magh niet soo ik wil, ô maghteloose wille
Hoe pijnight ghy mijn ziel, hoe martelt ghy mijn hert!
Ja soo, dat reden selfs mijn nu niet weet te stillen,
Ik min, en magh niet, agh! onlijdelijcke smert.

Nochtans het schijnt, de liefd' sal reden moeten wijken
Vergeefs is dan de spreuk, *de liefd' verwint het al*,
O spreuk! ik wil met reen u valsheyt hier doen blijken,
Verwint de liefd' de reen, soo teelt zy ongeval.

Dies moet ik dan mijn liefd' in maet van reden stellen,
En ballanceren liefd' met redens reght gewight;
Want, redeloose liefd' is niet dan smert en quellen
Dies is het nutst dat liefd', voor kracht van reden swight.

Dat is, veel nutter ist de liefd' te laten varen,
Te staken mijn gevry, als dat ik ydel souw,
In liefde leven, en door liefde my beswaren
Door vrughteloose dienst besteet aen u, Me-vrouw.

Ha reden! die my leert na wet van reden leven,
Ha reden! die my leert te lieven reen voor min;
Gaet reden boven min, soo moet ik haer begeven,
Die ik op mijn verſoek te ſeer wangunſtigh vin.

Ik moet daer ik niet wil, ik wil, maer moet niet minnen,
Ik min! ſchoon ik niet moet, ik wil dat ik niet magh;
O wreede ſchone! hier door quellingh aen mijn ſinnen,
Maer door de reden vind ik trooſt op mijn geklagh.

Mijn hert, mijn ziel mijn ſin, die hadden u verkoren
Mijn liefde, en mijn trouw die hebben u bemint,
Maer ach! 't is nu vergeefs, Jufvrouw! 't is al verloren.
Nu ghy my haet, in plaets, dat ghy my had beſint.

Ik klaegh! eylaes! ik klaegh, de reden doet my klagen,
Mits ſy de liefde breekt die 'k had op u geſtelt,
Ik docht mijn leven lank u liefde toe te dragen;
Maer ach! de wan-gunſt heeft die hoope neer gevelt.

Nochtans blijft aen u deughd mijn ziele vaſt gebonden,
De eer, die my van u beleeftheyt is geſchiet,
Die heb ik ſoo volmaekt en vriendelijk bevonden,
Dat ſchoon ik liefde ſtaek, die ſal vergeten niet.

Mijn ziele ſal u deught van eeuw, tot eeuw wt roemen;
U lieffelijk onthael, en vruntſchap my getoont,
Sal ik (ſoo langh ik leef) Iufvrouw! niet anders noemen
Als Goden! waerdigh met een eeuwigh lof bekroont.

STEMME:

Schoonste Lerinde.

Als ik myn hert, myn ziel en myn sinnen
Al myn gedaghten t'samen stel;
En op u schoonheyt, aertsche Godinne
Dese vvil voeden, 't is maer een quel,
VVant noyt en ken (hoe diep ik daer in d'vvale)
Myn verstant behalen, 't geen Natura voedt
In myn Godin! vviens lonkjens syn als stralen,
Die van d'Hemel dalen, in myn trouvv gemoedt,
Soo ik u lof begryp met myn verstant
Kan ik de lught bereyken met myn handt.

In u bequaemheyt, in uvve zeden
In uvve schoonheyt dvvaelt myn hert:
Ghy zyt volmaekt van lyf en leden,
Dit is myn vvellust en myn smert;
Ghy zyt myn vreught, en d'oorsaek van myn lyen,
Hoop, en vrees bestryen, myn verliefde borst,
In dien 't u lust myn leven te bevryen,
Gund my u vvaerdyen, daer myn ziel na dorst,
Aertsche Godin en Hemel van myn hert
V schoonheyt selfs de schoonste Venus tert.

Ach! als ik denk hoe langhe voor desen
Ghy inde Tempel van myn ziel,
Myn Afgodinne pleeght te vvesen
Daer ik noch alle dagen kniel,

VVant mijne liefd', Iufvrouvv! en is van heden,
Maer van langh voorleden, dies ik bid dat ghy
Eenmael bevveeght, en hoort na mijn gebeden
En door minne reden, soo veel gund aen my
Dat ik verkrijgh u vveer-min vvaerde Vrouvv,
't Geen hier op Aerd' mijn Hemel vvesen souvv.

Luſt het u vvaerde my te verbieden
Dat ik u vvederom betragt?
VVaer ſal u droeve Minnaer vlieden?
VVie ſal hy doen ſijn minne klagt?
Dat ſijn opregt en ongevalſte minne
By ſijn Afgodinne, niet ontfangen vvert
Een nare ſpook van ſinneloose ſinne
Sullen my van binne, plagen in het hert,
Om dat het uvvs ſigh van het mijne keert,
Een vvrede doodt voor ſoete min begeert.

Herders

Herders klaghte.

Op mijn hert! 't begint te daghen
'k Wil mijn Vee te velde jaghen,
'k Sie de Son, ik sie de Maen
Beyde aenden Hemel staen;
d'Een komt d'anders plaets bekleden,
d'Een gaet open d'aer beneden,
d'Eene rijst, en d'ander daelt,
d'Een verflauwt, en d'ander straelt,

Nu

Nu de Maen begint te dalen,
Nu de Son vertoont ſijn ſtralen,
Nu den dageraet begint
Met een ſoete zuye wint,
Nu de roosjes zijn ontſloten,
Met een Hemels douw begoten,
Nu het gras bedropen leyt
Met een natte ſoetigheyt,
Nu dat loof en bloem ontluyken
Onder ſchauw van lommer ſtruyken;
Nu het helder Sonne light
Straelt op boſſchen groen en dight;
Schittert door de elſen bomen,
In de klare water ſtromen:
't Schijnſſel van ſijn eerſte graet,
Inde koele dageraet.
'k Hoor in 't boſch de ſoete dieren,
Vrolik ſingen, tierilieren,
Neurit met een ſoet gefluyt,
Overſoete deuntjes wt;
Dies ik my wat neder ſette
Om op deſe vreught te lette;
't Oogh voldoet het hert en luſt,
't Hert vol luſt en heeft geen ruſt:
Als ik mijn gedaght en ſinne
Doe vervallen op het minne;
Als ik maer eens denk op die,
Die, ſegh ik, eylaes! met wie
Ik door minne word gedreven,
Om mijn hert aen haer te geven,

Hemel!

Hemel! hoe word ik geplaeght,
Van een ſoete wreede Maeght.
Hemel! hoe word ik beſprongen,
Vande ſoete min bedwongen,
Van een guytjen, hoe het hiet,
Hoe ſijn naem is, weet ik niet;
Phillis! meughje mijn dus quellen?
't Hert als op een pijn-banck ſtellen?
Phillis! magh het u van 't hert,
Dat ghy ſulke wreede ſmert,
Dat ghy ſulke wreede plagen
(Mijn te ſwaer) eylaes! doet dragen?
Phillis, *Phillis*! kan 't geſchien,
Meughjet voor u oogen ſien?
Phillis! hebje geen medogen,
Heeft mijn minne geen vermogen?
Ach! ſoo minne niet vermagh,
Hoor dan, bid ik, mijn geklagh?
Ach! mijn klaghten, ach! mijn ſughten,
Ghy zijt immers ſonder vrughten,
Of ik klaegh van mijn verdriet,
Phillis die en iſſer niet,
Minne klaghten, al verlooren,
Phillis kanſe doch niet hooren,
Phillis weet niet van de pijn,
Phillis is te veer van mijn;
Wat dan beſt, om *Phillis* herte
Te doen voelen minne ſmerte?
Wat aen *Phillis* beſt gedaen,
Om mijn pijn te doen verſtaen?

Wil ik *Phillis* dan gaen ſpreken?
Of betoonen door een teken
Dat mijn hert door min bedroeft
Van mijn *Phillis* trooſt behoeft;
Beter kan ik niet verſinnen,
Beter kan ik niet beginnen,
Dan dat ik (in deſe druk)
Kruytjes lees, en bloempjens pluk,
Om door bloempjes wt te beelden,
Dat de min mijn droefheyt teelden,
Dies ik dan van bloempjes moet,
Maken haer een rooſen hoet,
Die ik ſal met letters binden,
Daer mijn *Phillis* in ſal vinden,
Wat voor quellingh, pijn en ſmert,
My de minne voedt in 't hert:
Daer beneffens wil ik mede,
(En dat om verſcheyde reden)
Drucken met mijn eygent hant
Ginder in het natte ſant,
Al de quellingh die mijn ſinnen
Moeten lijden om het minnen:
Al het hert ſeer en 't verdriet,
Dat om *Phillis* my geſchiet;
Phillis! ghy ſult inde linden
Met een mes geſneden vinden,
Tuyghe van mijn ongeval
Die ik daer in drucken ſal:
't Sant ſal van mijn droefheyt klaghen,
Als ghy bos en boom ſult vraghen,

Waerom dat het hanght en dort,
Waerom dat het treurigh wort,
't Antwoort dat ghy sult genieten,
Sal getuyge mijn verdrieten;
Beekjes, boompjes bosch en wouwt
Al wat sigh daer in verhouwt,
't Zy gevogelt ofte dieren
't Zy van stroompjes, oft rivieren,
't Zy van klaver, gras of kruyt,
't Zy een elst oft linde spruyt;
't Zy dan bergen, bos oft velden,
Alles sal 't mijn droefheyt melden;
Alles sal 't te mely zijn
Met mijn minne met mijn pijn,
Dies wil ik my gaen bereyen,
Om met sughten en met schreyen,
Wt te storten al het leet
Dat ghy my mijn *Phillis* deed.
Op de hoop dat ik u sinnen,
Sal bewegen tot het minnen,
En door dit mijn ongeval
U tot min bewegen sal,
'k Hoop, wanneer het sal gebeuren,
Dat ghy vindt de bomen treuren,
Dat het alles treurt met mijn
Watter in het bos magh zijn,
Dat ghy *Phillis*, door dit klagen
Mijn u liefde toe sult dragen,
En ter herten nemen agh!
Al mijn treuringh, en geklagh;

Soete *Phillis* mijn beminde,
Daer mé ſal ik by de linden
By de beekjes in het groen
Gaen mijn minne klaghjes doen,
Phillis daer mé gaen ik hene,
Om mijn quellingh te bewene,
Om te klagen wat mijn ſchort,
Op de hoop het beter wort.
Hier wil ik mijn neder buygen,
Hier mijn minne doen getuygen:
Hier wil ik nu klagen gaen
Wat ik heb in 't hert gelaen;
Hier wil ik de water beken
Bidden, dat zy doen een teken,
Dat zy tuygen in haer vliet
Wat voor quellingh my geſchiet,
Hier (omlommert vande bomen)
Plagh mijn *Phillis* vaek te komen;
Ach! hoe dikmaels heb ik daer
Neer geſeten wel met haer!
Als de middagh-zon gereſen,
Op ſijn heetſte plagh te weſen,
Liep ik voor de Son ter ſchuyl
Hier in deſe lommer kuyl;
Hier in deſe graſe dalen
Daer de Son ſijn heete ſtralen,
Daer de hette van de Son
Nimmermeer door ſchijnen kon:
Daer vond ik mijn *Phillis* ruſten,
Phillis die ik dikmaels kuſten;

Phillis, die het willigh leed
Al wat ik aen *Phillis* deed;
Dighte by haer neer gezegen,
Heb ik menighmael gelegen,
Met mijn hooft in *Phillis* ſchoot;
Sy met borſt en boeſem bloot,
Liet my in haer armen ruſten,
Liet my toe dat ik haer kuſten:
Noyt dat ſy het qualik nam
Dat ik met mijn vinghers quam
By haer borsjes, by haer knietjes,
Ja al gingh ik vry wat brietjes
Noyt dat *Phillis* my bekeef,
Schoon dees vryheyt ik bedreef:
Soete *Phillis*! lieve meysje
Weet ghy wel hoe menigh reysje
Datje my hier by jou riept,
Veynſende al oft ghy ſliept?
Daerje van de minne branden,
Daerje ſelver greept mijn handen,
En je deed, dat ik niet dorſt,
Druktens' aen je bloote borſt;
Naer het ſlapen, om te koelen
Ginght ghy uwe voetjens ſpoelen,
Inde ſtroompjes van de beek,
Daer ik noch wat anders keek;
Alsje inde klare vlietjes
Lobberden tot aenje knietjes,
En u keursjen op geſchort,
Aen de middel toe gegort,

Onbeſchroomt, en ſonder vreſen,
Moght ik daer by *Phillis* weſen,
Die daer in het water loopt,
Met de mouwen op geſtroopt,
Als mijn ſinnen hier op dwalen,
Met gedachten achter halen:
Dat dees dingen zijn geſchiet
Heb ik oorſaek van verdriet,
Is 't geen oorſaek van verdrieten,
Daer ik plaghte te genieten
Van mijn *Phillis* deſe vreught,
Die mijn noch ſoo wel geheught,
Dat ik die nu dus moet derven,
Dat ik nu niet magh verwerven,
Dat ik haer eens ſpreken magh,
Haer eens bieden goeden-dagh:
Soo verkeert ſijn *Phillis* ſinnen
Phillis die my pleegh te minnen,
Phillis die op eer en trouw
Sey dat ik haer minnen ſouw,
Vliet nu als ſy my ſiet komen,
Achter hecken, achter bomen:
Even als het Schaepjen vliet,
Dat de Wollef komen ſiet.
Agh! ſoo doet mijn *Phillis* mede,
Dies ik offer mijn gebede,
Aen de boomen, aen het landt,
Met haer groente dight beplant;
Dat ſy togh een teken geven,
Waer door *Phillis* wort gedreven.

Tot

Tot berouw, van 't ghene sy
Heeft betoont, eylaes! aen my,
Dat sy wt mijn klaght mach leeren
Tot die vryigheyt te keeren,
Vryigheyt die ik met haer
Heb gepleeght het gantsche jaer,
Phillis denkt hoe ghy mijn sinnen
Eerstmael hebt gebracht tot minnen?
Phillis valt my niet soo straf,
Phillis! voert my niet in 't graf,
Phillis! laet my doch niet sterven,
Phillis! laet my eens verwerven
Phillis, *Phillis* gund my dat
Ik voor desen van u hadt,
't Gheen ik heb van u genoten,
Wt een goede gunst gesproten,
Phillis, ey! verkeert u sin
Loont my met u weder-min,
Ey! wat magh ik hier door klaghen,
Van mijn lijen van mijn plaghen,
Ey! wat magh ik hier alleen
Met een vrughteloos geween
Phillis om haer gunste smeken,
Ey wat magh ik hier dogh spreken,
't Is vergeefs, dewijl ik mis
Phillis, die hier niet en is.
Klaegh dan ooghen, klaegh dan herte,
Klaegh dan over dese smerte,
Klaegh dan tonghe klaegh alleen
Klaegh met sughten en geween,

Klaegh dat ghy u Herderinne
Niet meught klagen uwe minne,
Klaegh om dat ſy uwe klaght
Niet en hoort, en niet en aght,
Klaegh, op dat ſy door u klagen
Magh bewegen in u plagen,
Klaegh van u verdriet en druk,
Klaegh van u verloren luk,
Klaegh, eylaes! beklaegh de tijen,
Die u het geluk benijen,
Dat ghy *Phillis* niet meught ſien,
En aen haer u minne bien!
Klaegh met bracke trane ſtromen
Dat ik niet heb waer genomen
Als ik koſt en niet en wouw
Phillis geven mijne Trouw!
Nu ik wil ſal ſy niet willen,
Ach! wat heeft de liefde grillen,
Liefde wil niet als ſy magh,
Dit veroorſaekt mijn geklagh;
Dit is oorſaek van mijn treuren,
Doen 't geluk my moght gebeuren,
Toen ik koſt en wild ik niet,
Nu ik wil, ſy van my vliet,
Hemel! wat iſt my een lijen,
Wat iſt my een droevigh ſtrijen,
Wat iſt my een ſware pijn,
Dus van 't luk berooft te zijn;
Dies ik al mijn levens dagen,
Mijn verlies wel magh beklagen,

Doch

Doch oft ik hier klaegh en treur,
't Is hier voor een doven deur,
Al mijn klaghten zijn verlooren,
Phillis die en kan 't niet hooren,
Dies ik gae nae *Phillis* toe
En aen haer mijn klaghten doe.

STEMME:

Dertele Venus.

Aerdige Nimphen! aertſche pronk
Ghy die door 't lieve light:
Van u verwveende ooghs gelonk
En over ſoet geſight,
Van binne,, Godinne, op 't alderhooghſte tert
Mijn verwvonnen liefd' dragend hert,
Om u te betone,, ach overſchone!
Hoe ghy door lonkjes voedt,, mijn gemoedt,
Gelijk een roosjen,, ſijn bloeyend bloosjen
De Son ontlieven doet.
Soo iſt hert door uwve ooghens ſchijn
En lieve lonkjes opgequeekt, om u ten dienſt te zijn.

II.

Blinkende ſterren, ooghens glans
Indien de Godt Iupijn,
Had aen u ſchoonheyt eenigh kans
Ghy ſoudt, Godinne zijn,
Vooghdeſſe, Princeſſe van's Hemels hoogh Palleys,
Daer de Goden ſoo meenigh reys

Naer u ſullen vvenſchen,, O! ſoetſte der menſchen
In't Hemels hoogh gebouvv,, ſchoone Vrouvv,
Op dat met de vonkjes,, van uvve lonkjes
Den Hemel pronken ſouvv;
Inde plaets van't morgen ſterre light
Soud' dan de aerde, aerïſche Nimph! ontfangen u geſight.

III.

Al mijn gedaghten! Hemels Goon!
My dringen door't gemoet,
En knielen voor u hooghe Throon
Daer't hert ſijn offer doet:
Godinne der minne, 't is liefde die my port
Dat mijn zieltjen geoffert vvort,
Aen't groote vermogen,, van u bruyn ooghen
Daer kniel ik eerbiedigh neer,, ende ſvveer,
Dat ik u ſal dienen,, mijn liefd' te verlienen
Kan vveygeren nimmermeer.
Soete Nimph, ontfangh de dienſt van mijn,
En laet my in getrouvve liefd' u ſlaef als Minnaer zijn.

Hoe

Hoe meer beſnoeyt,, hoe meer het groeyt.

HOe meer den Hovenier kapt tacken vande bomen
Hoe meer den wijngaert rank zijn loten wort benomen,
Hoe meerder dat hy wert op ſijne tijt beſnoeyt,
Hoe milder dat hy waſt, hoe beter dat hy groeyt;
Soo gaet het met de min, als yemant komt te vryen,
Al waer ſijn liefde wort beſnoeyt door teugen ſtryen,
Hy neemt in ſijn gedaght, en over-weeght in 't hert
Dat hem een meerder vreught kan groeyen wt ſijn ſmert,

Beſpeurt ghy in u lief afkerigheyt van ſinnen,
Een vrughteloose hoop van hare weder-minne,
Acht, Minnaer, dat ghy zijt een afgekapte ſtam
Op wiens beſnoeyde ſtruyk een beter bloeyſel quam:
Schoon dat u liefden is van deſen afgeſlaghen,
De tweede die ghy lieft die ſal u gunſte draghen,
Wat nadeel kent u zijn of u de eerſte haet
Indien de tweeden u brenght tot een beter ſtaet,
Leer Minnaer! leer hier aen een kloeke moedt behouwen
Wanneer ghy u verſoek vint tegens u vertrouwen,
Dat is: bemint haer niet die altijt even ſtuur,
De liefde niet gevoelt door koelheyt van Natuur,
Leer doch wt deſe les, geen liefde toe te dragen
Haer, die u noyt betoont een trek van wel behagen:
Haer ſegh ik, die in't minſt geen teken blyken doet,
Dat uwe liefde ſchijnt te raken haer gemoet;
De liefde teelt verdriet in liefd'-dragende jeughde,
Indien ſy hoopeloos, verhoopt op weer-liefds vreughde,
Daer is de liefde pijn, en quellingh in het hert
Alwaer de weder-min, de min onthouden wert:
Daer is voor trouwe liefd' geen blyſchap te verwachten
Waer ſy, die ghy bemint, niet acht op uwe klaghten;
Daer is de liefd' vergeefs, hoe trouw'lijk ghy bemint
Alwaer u trouwe liefd' geen weer-liefds teken vint;
Daer is liefd' buyten hoop, en ydel in 't vertrouwen
Alwaer de ſtuurheyt wil de vruntſchap binnen houwen;
Daer is de liefde pijn, en maekt een droeve ſtaet
Alwaer een Minnaer ſigh op yd'le hoop verlaet.
Daer is een yd'le hoop, alwaer ghy in het vrije
Niet anders ſpeuren kunt als liefds bedriegerije;

Indien sy (die ghy mint) somwijl al vruntschap toont,
En u opreghte liefd' met schijn van gunst beloont;
Indien sy uwe liefd' schijnt liefde toe te dragen,
Soo sal noghtans in 't hert u liefde haer mis hagen;
't Gebeurt, dat die niet mint een Minnaer vruntschap doet
En onder des soo ist met een beveynst gemoet;
't Is seker meenigh Maeght is van natuur genegen
Te lieven met de schijn al ist het herte teghen:
't Is seker meenigh Maeght toont gunste met de mont
Maer 't is bedrogh, gebouwt op ongeheyde grondt;
't Is seker! meenigh Maeght sal somtijts gunst betonen,
Daer noyt een trek van gunst haer sal in 't herte wonen;
Leer! Minnaer, dit bedrogh, in uwe vrijery,
Leer wt mijn sleght gedicht dees lesse nogh van my,
Hier wt ken niet ontstaen als quellingh, quynen knaghen,
Als sughten en geween vol droeve minne plaghen;
Leer Minnaer; leer van my, hoe dat ghy sult verspien,
Beveynsde schijn-gunst in geslepen Maeghden sien,
Ik sal u dit begrijp aen wijsen met de penne,
Wanneer ghy alder eerst u liefde geeft te kenne:
Wanneer ghy alder eerst by u gelieffde gaet,
En uwe liefde haer ten deelen blijken laet,
Wanneer ghy haer ontdekt dat u verliefde sinnen
Door goe genegentheyt haer traghten te beminnen.
Leer dan segh ik, hoe wel de leeringh schijnt geringh,
Een sleght, een kleyne saek, dat is veranderingh;
Waer wt ghy seker sult bevinden en bespeuren
Oft u ook sal van haer opreghte gunst gebeuren:
Indien dat ghy bemerkt als ghy u liefd' ontdekt,
Dat schaemte maer een bloos op hare wangen trekt,

Zijt ſeker dat het is getuyge dat haer ſinne
Door teken vande ſchaemt hoop geven aen u minne,
'tIs ſeker ſegh ik noch indien ghy ſchaemte ſiet,
Dat u van ſoo een Maeght geen valſche gunſt geſchiet.
En ſoo in tegendeel de ſchaemte moght ontbreken
By haer, met wien dat ghy van liefd' begint te ſpreken,
Zijt ſeker, ſoo ghy wilt voort varen met u min,
Dat daer u liefden is gebouwt op loſſe ſin,
Dies neem mijn leer in aght, wilt wt dees rijmen leren,
Waer nae dat ghy u moet in 't ſtuk van liefde keren;
VVaer liefde ſchaemt verwekt is vveer-liefds hoop gegront,
Maer vvaer de ſchaemt gebreekt, is 't lieven ongeſont;
Dies doet gelijkerwijs den Hovenier in 't ſnoeyen,
Op dat den wijngaert rank te beter ſoude bloeyen,
Kapt hy het ſnootſte af en laet het beſte ſtaen;
Soo moet ghy Minnaer ook in 't ſtuk van liefde gaen.
Kap af de dorre tack, die ſonder liefdens vrughte
Niet anders geven kan als oorſaek van te ſughten;
Die boom en draegt geen vrugt, die Maeght en meent u niet
Die, als ghy uwe dienſt aen haer wt liefde biet,
Geen ſchaemte blijken doet; dies houwt dit voor een teken,
Dat liefd' in ſoo een Maeght noyt is opreght gebleken:
Sny af de dorre tack eer zy de bome ſchaet,
Sny af eer zy bederft al watter neven ſtaet.
Dat is, en ſtelt u ſinnen niet
Daer u de minne geeft verdriet;
En vrijt geen Maeght die ſtraf en ſtuur,
Die altijt even nors en ſuur
U liefds verſoek ſlaet vander handt,
Want ſoo een Maeght (na mijn verſtant)

Is

Is maer een boom die bladers heeft,
En nimmer rijpe vrughten geeft;
Die tacken kaptmen vande ſtam
Om datter nimmer vrught af quam:
Men vint wel Vryſters, wiens gelaet
Somwijl wel bly en vrolik ſtaet,
Die met een lonkjen met een lagh
Hun Minnaer voeden menigh dagh:
Daer 't hert noghtans geen liefde draeght,
Kap af die ſtam, ſchuwt ſulk een Maeght;
Soo haeſt ghy ſulke ſchijn-gunſt ſiet,
Soo ſchuwtſe, want ſy teelt verdriet,
In 't kort dees ranken afgeſnoeyt,
Op dat u liefde beter groeyt.

STEMME:

Roſemondt waer ghy vliet.

VVaer door is liefde ſoet
Iſt door neygingh die ſy voedt?
Neen, dat kan niet zyn liefd' voed neygingh niet
Maer 't is neygingh vvaer door liefd' geſchiet;
VVat voed neygingh dan die, tot liefde ſtrekt
En 't hert tot minne trekt?
Vrughten die Natuur in een ſchoone Maeght bevvijſt
VVaer vvt liefdens neygingh rijſt.

II.

Schoonheyt voert neygingh in,
En bevveeght het hert tot min,

Min

Min door ſchoonheyts kraght, lieſdens neygingh voedt
Dies maekt ſchoonheyts vrught de liefde ſoet;
't Zy een ooghs gelonk, 't zy een kaeks gebloos
Die als een rõode roos
Op de ſchoone gront van u kaekxkens zilver ꝟvit,
Bloeyend als een roosje ſit.

III.

Kundt ghy dit niet verſtaen
Is het ꝟvat te hoogh gegaen?
't Is ſoo veel gemeent, oft ik heb geſeyt
Ik bemin en lief u ſchoone meyt;
Om dat ik beſpeur, yets dat my behaeght
Van't geen u ſchoonheyt draeght,
Schoonheyt ongemeen heeft in my de liefd' ver ꝟvekt,
Die ꝟvt ſchoonheyt voedtſel trekt.

IIII.

Als ghy maer eens aenſiet
My in 't hert een lonkjen ſch iet,
Door genegentheyt brand ik in de min,
En het herte knielt voor myn Godin,
Dat ik altijt mogh tot de ſoetigheyt
Soo ꝟverden aengeleyt,
V door mins gebeen te be ꝟvegen dat ghy my
Voed in liefdens leckerny.

De deughde is opreght daer deughde liefde voedt;
Maer daer de welluſt lieft om luſt met min te peyen
Daer is het lieven vals; de deught maekt liefde ſoet,
Soet is de deughd die min en liefde voedt van beyen.

Om

Om gunſt te vvinnen,, volght u liefs ſinnen.

Dewijl de liefde is van ſonderlingh vermogen,
Soo ſtelt u deſe les, verliefde jeught voor oogen;
Hoe dat in 't buygen ſigh een teder takjen ſtelt,
Indienment niet en dwinght met al te groot gewelt,
Laet dit een leeringh zijn aen u verlieſde ſinnen,
Laet dit een leeringh zijn aen haer die willen minnen;
Laet dit een voor-ſchrift zijn waer wt te leeren ſtaet,
Hoe dat het inde min en met het vrijen gaet;

De liefde is gelijk de tacken vande bomen
In een gelijken graet kan liefde zijn genomen;
Staet hier of daer een tack die krom of boghtigh waſt,
Daer dient met goede vlijt en kennis op gepaſt,
Het is een vaſte ſaek, de werken zijn getuygen,
Men moet met ſoetigheyt de kromme tacken buygen,
Maer doetment met gewelt, of met een domme kraght,
Men ſiet het dat de tack in ſtukken wort gebraght,
't Is yder een bekent als voor een ſeker teken,
Indien men hortigh buyght de tacken ſullen breken:
Indien men met gewelt een fles vol water ſtort,
't Is ſeker dat het al niet in gegoten wort,
Giet yemant met gewelt het water wt by hoopen,
Daer ken niet tegen ſtaen daer moet veel buyten loopen,
Maer wil hy dat het glas bequaem magh zijn gevult,
Hem dient geen haeſtigheyt maer redelijk gedult,
Soo iſt met een die vrijt, valt hem ſijn lieſſte tegen,
Hy moet haer met gedult, niet met gewelt bewegen.
Wanneer ſy maer aen hem een kleyne gunſt bewijſt,
Soo iſt hem nodigh nogh dat hy haer daden prijſt,
Schoon ſy naer uwen wil u liefd' niet wil belonen,
Ghy moet u evenwel geduldigh daer in tonen:
Vindt ghy een kromme tack van weynigh weder min,
Buyght die met duldigheyt allenskens naer u ſin,
Vint ghy een enge fles ghy moet geduldigh gieten,
Dat is met lijtſaemheyt haer weder-min genieten:
Bevint ghy dat het hert van die ghy liefde draeght,
De dienſt van uwe liefd' niet al te ſeer behaeght.
Bevint ghy dat u lief afkeerigheyt mogh tonen,
Ghy moet haer voor het eerſt in dat geval verſchonen;

Denkt

Denkt dat de dienſtbaerheyt die ghy in liefde doet
Door lankſaemheyt van tijt ſal trecken haer gemoet:
De langhe ommegangh in een geduldigh minne
Sal metter tijt het hert van u geliefde winne:
De ommegangh voedt liefd', en liefd is van dien aert
Dat liefde door gedult de weder-liefde baert:
Geduldigheyt en tijt verkeren vele ſaken,
Daer liefde niet en is, zy liefde kunnen maken;
Geduldigheyt en tijt verwinnen meenigh landt,
Geduldigheyt en tijt verkrijgen d'overhandt;
Dies iſſer beter niet te vinden voor die gene
Die met een Dochter traght in liefde te ver-eene,
Daer is geen nader wegh, daer is geen beter raet
Dan dat hy met gedult in deſe ſaken gaet;
Den Minnaer moet in als geduldigheyt bewijſen,
De gaven van ſijn lief tot aende wolken prijſen:
Ja met een vrolikheyt verdragen 't ſuur als ſoet,
En neement al voor lief wat hem ſijn liefſte doet,
Sy ſiende ſoo ſtant-vaſt de neygingh en de ſinnen
Van haren Minnaer, ſal hem eyndelijk weerminnen,
Atlanta die de min altijt te vlieden ſogh
Die is door lijdtſaemheyt tot ſoete min gebrogh:
Hippomanes gedult verwekten liefdens vrughten
Soo dat ſy meenighmael om ſijn afweſen ſughten:
Ook *Ariadne* ſelfs heeft *Theſeum* bemint
Schoon dat ſy noyt en was tot ſijne liefd' geſint;
Hoe ſeer dat hy haer badt, beſwoer ſijn liefd' met tranen,
Noch koſt hy even wel haer tot geen liefd' vermanen;
Hoe hy haer vleyden meer, hoe wreder dat ſy wert,
En wilde noyt de liefd' doen plaetſen in haer hert:

Wat quellingh dat hy leed, wat pijnelijke plagen,
Dat *Theſeus* moſt om ſijn *Ariadne* dragen,
Zy aghten 't min als niet; wat tegenheyt, wat leet,
Dat hem haer afkeer gaf, en ſy haer Minnaer deed;
Noghtans door ſijn gedult is ſy ſoo veer ghekomen,
Dat eyndelijk ſy heeft ſijn liefde aengenomen;
Soo gaet het met de liefd', ô lievers! houd doch moet
En neemt een wijl gedult in liefdens tegenſpoet;
Is uwe lief geſteurt, toont ghy u wel te vreden,
Toont ſy haer wat te wreet, volhert in u gebeden;
Volbrenght, alwaer 't u pijn, het geen ſy u gebiet,
Aght u geluckigh ſoo u dat van haer geſchiet,
Prijſt alles wat ſy prijſt, en wat haer magh miſhagen,
Daer in wilt u met haer van een gevoelen dragen:
Indien ghy nu of dan aen haer gelaet beſpeurt,
Dat ſy weemoedigh is, of innerlijke treurt,
Doet blijken dat u hert gevoelt haer treurigheden,
Soo langh ſy treurigh is, ſoo treurt ghy met haer mede.
Indien dat ghy bevint dat haer u lief verblijt,
Maakt dan dat ghy met haer in blijtſchap blyde zijt,
In 't kort, al wat ſy wil, dat laet haer altijt winnen
En vollight ghy in als de wetten van haer ſinnen:
Ter tijdt u liefde zy geſmolten onder een,
Soo langh moet ghy aen haer geduldigheyt beſteen:
Ootmoedigheyt, gedult zijn op het hooghſt van nooden,
Om te volbrengen liefdens wetten, en gebooden:
Een heuſche veynſery dient by een lievent hert,
Door veynſen meenighmael weer-liefd' verkregen wert,
Dies neem tot een beſluyt wt deſe rymerijen
Wat u van noden is, om wijſſelijk te vrijen,

Dats

Dats veynſen, lijdſaemheyt, een ſmert die niet bedroeft!
Dees zijn de noodighſt die een Minnaer meeſt behoeft.

Minnaers, die u hert en ſinnen
Voelt genegen om te minnen,
Minnaers! die genegen zijt
Tot een ſoete minne ſtrijt.
Ghy moet ſtrijen, ſonder lijen,
Ghy moet lijen ſonder ſtrijen;
Moet ghy ſtrijen met de min
Trekt het niet te heftigh in.
Wilt ghy tot u wenſch geraken
In de liefde pleeght drie ſaken
Veynſen, lijen, dienſte doen
Deſe drie de liefde voen.

Indien u liefſte plaetſt een ander in haer hert.
Soo toont haer, Minnaer, dan dees droeve minne ſmert.

Ik, die voor deſen heb, mijn lief, u gunſt genoten,
Schijn nu onwaerdelijk van u te zijn verſtoten;
U gunſt u lieve gunſt wel eer aen my betoont
Daer word een ander nu, ach leyder! mé geloont;
Ey! ſegh my doch mijn lief, wat oorſaek, en wat rede,
Dat ghy de dienſt vergeet, die ik u eertijts dede?
Waerom my afgedankt, en u getoont ſoo haets?
Een ander in u hert, een ander in mijn plaets?

Wat

Wat oorſaek heb ik u, mijn lief, daer toe gegeven,
Dat al mijn liefden is dus wt u hert gedreven?
Waer in mijn lief, waer in heb ik u doch miſdaen,
Dat ghy mijn liefde nu doet wt u hertje gaen?
Ik ken in 't minſt geen ſchult in mijn gemoedt bevinden,
Dat ik oyt oorſaek gaf tot wraek aen mijn beminden,
Heb ik niet alle dienſt, die my de liefd' geboodt,
Beweſen aen mijn lief? en ſwoer ik niet ter doot
Getrouw te blijven u, en trouwe liefd' te dragen:
Waerom, mijn Engel, ſegh, mijn liefden afgeſlagen?
Waerom u lieve gunſt verkeert in wrede haet?
Een ander nu bemint, en mijne min verſmaet?
Waerom een ander nu onthaelt, en ik verſchoven,
Sout ghy het meenen lief? ik kan het niet geloven;
Dat ghy een ander nu meer liefde toont als mijn
Dat dunkt my, waerde lief! onmogelijk te zijn,
Waer vindt ghy trouwer liefd' als ik tot uwaerts drage,
Maer 't loon dat ghy my geeft, dat heb ik te beklage,
Wel eer hebt ghy aen my ſoo veele gunſt beſteet
Dat ik het lof daer van nauw wt te roemen weet,
Wat heb ik lieve gunſt van uwe liefd' ontfangen,
Wat heb ik menighmael gekuſt u roode wangen;
Hoe menighmael ſchoot ghy een lonkjen in mijn borſt,
Dit maekten my ſoo ſtouwt dat ik vrymoedigh dorſt
Mijn lief om helſen; en bedrucken hare kaeken,
Op hoop dat liefde ſoud van u mijn eygen maken:
Wat iſſer menigh uur, wat iſſer menigh dagh,
In ſulke vreught beſteet die ik niet melden magh;
Wat iſſer tuſſchen ons al ſoete tijt verſleten,
Die nu (ſoo 't ſchijnt) by u onwaerdigh is vergeten;

Mijn

Mijn hert dat ſmelt van ſpijt, mijn liefde treurt en klaeght
Dat nu een vremde brak my deſe prooy ontjaeght,
Ach! lief, ik noem u lief ten aenſien ik u minne,
Ghy huyſveſt in mijn ziel. Vooghdeſſe van mijn ſinne;
Ik plaets u in mijn hert, ô! Vrouw van mijn gemoedt!
Ik voer u in mijn borſt, ik voed u met mijn bloedt.
Wat wilt ghy meer van my? wat kan ik u doen blyken;
Ghy weet mijn liefde heeft op aerde geen gelyken,
En toon ik niet genoegh dat niemant die der leeft,
Soo trouwen hert tot u in reghte liefde heeft.
Als ik, die dagh en naght moet klagen, ende ſughten,
En ſteedts in eenſaemheyt heel trooſteloos gaen vlughten
Daer ik mijn tranen ſtort, daer ik mijn klaghten doe,
Daer ik mijn ſughten ſend tot aen den Hemel toe,
Daer ik ellendigh klaegh met offer van gebeden,
Dat doch de Goon mijn ziel doen ſcheyden vande leden,
Ik weer, ik ſught, ik karm, ik roep de Goden an
Om hulpe tot de laſt die ik niet dragen kan,
Ach! of de goede Goon mijn die genade jonden
Dat mijn getrouwigheyt haer hert bewegen konde,
Ach liefſte! dat ghy wiſt hoe dikmaels dat ik kniel,
En druk u Beeltenis in 't diepſte van mijn ziel,
Daer ik u waerdigheyt *Cithré* ten offer drage,
Op hoop, dat ghy u ſult medogen door mijn klagen;
Mijn lief! ach oft ghy wiſt hoe willigh en bereyt
Mijn lievend hertje in dees droeve boeſem leyt,
Al vaerdigh en gereet wt liefd' u aen te bieden,
Alleen dat het van u moght eenigh trooſt geſchieden:
Trooſt u bedroefde ſlaef, die inde ſlaverny
Van ſijn getrouwe liefd' en lieve minnery,

Soo

Soo hobt, soo tobt, so woelt dat hy nogh dagh nogh naghten,
Geen lust nogh ruste heeft in 't minnen te verwaghten,
De naght, de lieve naght die yder ruste baert,
Met onrust mijn gemoed en droeve ziel beswaert:
Ik quijn, ik suf, ik klaegh, ik mijmer, ja mijn sinnen
Die zijn aen 't hollen inde dool-hof vande minnen,
Ik loop, ik dwael, ik dool, en nergens vind ik rust,
Natuur is voor de liefd' betooft van alle lust,
Geen spijse die my smaekt, geen drank kan my verquicken,
De aeders zijn verstopt en doen het bloet versticken,
Soo dat de lust vergaet, en datter nimmer vreught,
Mijn overdroevigh hert in 't minste deel verheught:
Mijn lievend hertje leyt ger abraekt vande minne,
Ik weet nu langer niet wat dat ik sal beginne;
Indien ghy my, mijn lief! niet helpt wt dese noot
En heb ik anders niet te waghten als de doodt;
Een doodt een wrede pijn sal my ter neder vellen,
Een doodt een wrede doodt, sal my in 't graf verstellen,
Een doodt, een wrede doodt, sal nae een droef geween,
Mijn wtgeteerde vlees afknagen van het been;
Een doodt, een wrede doodt sal my te grave senden,
Een doodt, een wrede doodt sal saghten mijn ellenden:
Een doodt, een wrede doodt sal 't lieven my verbien,
Ten waer dat uwe gunst mijn liefde moght geschien:
Een doodt, een wrede doodt sal mely aen mijn tonen,
Een doodt, een wrede doodt mijn lijden sal verschonen,
Een doodt, een wrede doodt! sal my dan gunstigh zijn,
Een doodt, een wrede doodt sal saghten mijne pijn:
Een doodt, een wrede doodt sal 't lievend hert bevrijen,
Van alle pijn en smert die my de liefd' doet lijen:

Een doodt, een wrede doot sal selver my ontslaen,
Van al 't verdriet dat my de liefde heeft gedaen;
Doch ik vertrouw mijn lief! ghy sult het niet vermogen,
U teer gemoet en sal die wreetheyt niet gedogen:
Ik hoop mijn lief ghy sult veranderen u sin,
En trecken metter tijt mijn trouwe liefden in;
Ik hoop mijn lief dat ghy u wreetheyt sult verkeren,
Het leven van u slaef, en niet sijn doot begeren;
Ik hoop dat u gemoedt die wreetheyt niet sal doen,
Maer dat ghy mijne liefd' met weder-liefd' sult voen.
Ik hoope dat ghy sult verslaghten mijn verdrieten,
En dat ik voor mijn smert u gunste sal genieten:
Ik bid u, ach mijn lief! om die gewenste dagh
Dat my die lieve gunst van u gebeuren magh.

STEMME:

Als Phœbus reyst en spoeyt.

O overschoon Godin
Die mijn verliefde sin
Gevoed op soete min,
VVel eer verheughden;
VVanneer de liefde my
VVt lust van soet gevry
Voor seydde leckerny
Van minne vreughden;
Maer ik (vergeefs tot liefd' genegen)
Kost u met geen gebeen bevvegen.

VVat

VVat heb ik menigh naght,
Met droeve minne klaght
Bekommert mijn gedaght
Om u te ſmeken;
En met een droef gevveen,
Mijn lief u ſtoep betreen,
Geoffert mijn gebeen
Om u te ſpreken;
Maer koſt u hert tot min niet buygen,
Het geen mijn ſughjes nogh getuygen.
Maer al mijn droef verdriet
Koſt u bevvegen niet,
Dies liefde my gebiedt,
Mijn dienſt te ſtaken;
Opreghte liefd' en trouvv
Bevveſen aen Me-vrouvv
Die ſullen mijne rouvv
Een eynd doen maken,
In plaets van vveer-liefd' te vervverven,
VVt liefde my de doot doen ſterven.
Vaerdvvel dan vvrede Maeght
VViens hert mijn doodt behaeght,
En my met pijnen plaeght
Om dat mijn ſinnen,
De ſchoonheyt van u jeught
Begaeft met eer en deught,
In liefdens ſoete vreught
Die vvilden minnen,
Maer ik, die deſen moſt verlieſen,
VVil nu de doot voor 't leven kieſen.

Soo u, u lief met troost beloont,
Haer dese dankbaerheyt betoont.

Nu ik een weynigh trooſt heb van mijn lief verkregen,
Kan ook mijn dankbaerheyt nu geensints zijn verſwegen;
Indien een dienaer van een Conink wiert ver-eert
Een ſchat, een groot Iuweel van yder wel begeert;
En dat dien Dienaer ſigh ondankbaerlijk betoonden,
Met geen erkentenis des Coninex gunſt beloonden,
Hy waer de gift onwaert, 't was niet aen hem beſteet,
Het geen den Conink hem wt goede gunſte deedt;

Heel

Heel anders wil ik my in gunſt van liefde dragen,
Geen ſchatten kunnen my ter werelt ſoo behagen
Als wel de gunſt die ik van u mijn lief, ontfingh,
Gunſt, dien ik meerder aght als 't alderwaerdſte dingh,
Oft Koninklijke ſchat, geen ſtaet, geen werelts eere
Soud ik voor uwe gunſt, mijn Jufvrouw! oyt begeere:
Ik ſweer dat ik van u de grootſte eer geniet
Die immer op der aerd een Minnaer is geſchiet:
Wie heeft er meer geluk ter werelt kunnen vinden,
Als my voor dees tijt is geſchiet van mijn beminden?
Dies ſal mijn dankbaerheydt ſijn in gelijken graet,
Mijn lief, ghy zijt een ſchat die 't al te boven gaet,
Dewijl het ſchijnt dat my 't geluk ſoo hoogh wil heffen,
Dat ik (onwaerdigh) ſal van u die gunſt betreffen,
Dat ghy, ik ſegh, aen my u gunſte niet alleen
Maer ook u hert en ziel wt liefde ſult beſteen;
O! waerde waerdigheyt! wat ſal ik beſt betonen
Daer ik onwaerdighe u waerde mé ſal lonen?
Dewijl ik ſeker ben dat aen een jonge Maeght,
Getrouwigheyt op 't hooghſt, en boven al behaeght,
Sal ik in trouwe liefd' gedienſtigheyt doen blijken,
Soo dat men daer in ſal nauw vinden mijns gelijken:
Ghy ſult van my gedient, geviert zijn en ge-eert,
Ik ſal voor deſe gunſt u doen wat ghy begeert:
Ghy die met uwe gunſt mijn liefd' te vreden ſtelden,
Sult ſien, dat ik het ſal met trouwe liefd' vergelden;
Ghy, die mijn lijden hebt met uwe gunſt verſoet,
Sult tot vergeldingh ſien wat trouwe liefde doet.
Ik ſal de gantſche tijt van mijn aenſtaende leven
Alleen tot u vermaek my in u dienſt begeven;

Al wat ghy mijn gebiedt dat sal u zijn vergunt
Ik sal ook alles doen wat ghy bedenken kunt,
Nu my u lieve gunst ten delen is verschenen
Is ook al mijn verdriet en ongeval verdwenen,
De droefheyt is verhuyst, en blyschap woont in my,
Mijn zieltjen leeft in vreughd, mijn hertjen dat is bly,
De hoop hout d'overhandt in 't strijden met de vrese,
Ik schijn een ander mensch als ik wel pleegh te wesen,
Een ongemeten vreught sit binnen in mijn hert,
En heeft in blije vreught verwisselt droeve smert,
Inwendigh is mijn geest in vreughde soo ontsteken,
Soo dat ik niet en kan ten vollen die wt spreken;
Mijn Engel! blijft by 't geen ghy hebt aen my besteet
Verandert na mijn vreughd niet wederom in leet,
Dat is verwisselt niet de gunste van u sinne
Op heden my getoont tot looningh van mijn minne;
Ist dat ghy uwe gunst in afgunst weer verkeert,
Soo denkt dat ghy in my het leven niet begeert,
De blijtschap die nu is in volheyt ongemeten,
Die soud dan op een nieuw ter neder zijn gesmeten,
En met een meerder pijn my aen het herte gaen,
Als zy voor desen wel heeft aen mijn ziel gedaen,
Ik soud aen yeder een getuygen door mijn smerte,
Dat ghy de moorderin soud wesen van mijn herte,
Een yegelijk die souw 't wt mijn gedaente sien,
Dat ghy, mijn lieve Vrouw my! 't leven wouwt verbien:
Ik hoop u hertjen sal noyt tot die wreetheyt komen,
Dat mijn vergunde gunst my weer sal zijn benomen,
Het vonkje van u gunst, het vuyr mijns liefdens lust
Dat dient meer aengestookt, en niet weer wt gebluscht,

Ey!

Ey! voeghtter vonkjes by, op dat het meer ontsteke,
En in een hoogher vlam sijn kraghten magh wt breke,
Op dat dit vonkjen magh verspreyden tot een vuyr,
Een vuyr dat door u gunst in liefden eeuwigh duyr.

MINNE-WETTEN,

Tot besluyt van dese voorgaende

MINNE-BEELDEN,

TOEGEPAST

DE MIN-SIEKE VRYSTERS.

Hoor, lieffelijk geslaght, aentreckelijke dieren,
In wiens gelaet en ze'en men menigmael siet swieren
De schigjes vande min, ja selver in het oogh
En lieffelijk gesight voert ghy Cupidoos boogh;
En schiet de pijltjes wt van lodderlijke lonkjes,
U hertje lieve Maeght brant inde minne-vonkjes,
U wesen wijst het wt, hoe wel de tongh niet seyt
Dat in u lieve hert verhole minne leyt,
't Wtwendigh is getuygh van 't innerlijk behage,
En schoon de tonge swijght het herte dat ken klage,
Al watter door natuur aen uwe lichaem leeft,
Getuyght, ô! soete Maeght wat dat u hertjen heeft:

U oogh-

U ooghjes, en u mondt, u lipjes, en u handen,
Getuygen dat de min inwendigh u doet branden,
Wanneer een dertel oogh maer op geslagen wort,
O ! lieve Maeght, men siet wat u in 't herte schort:
Wanneer ghy u gesight laet hier en elders dwalen,
En lieve lonkjes doet wt uwe ooghjes stralen,
Wanneer ghy hier of daer een jeughdigh Vrijer siet,
U ooghjes zijn getuygh van innerlijk verdriet.
U mondt en lipjes selfs, die zijn als vaste wetten;
Waer mede ghy getuyght u innerlijke het ten;
Wanneer men hier of daer genaekt u roode mondt
Sy is getuyge van u innerlijke grondt,
U lipjes sonder spraek wtdruklijk, kunnen seggen
Wat vonkjes datter in u hert verborgen leggen,
V lipjes zijn getuygh van innerlijke brant,
Ontdecken door een kus onsienelijke schant,
V handen, teere Maeght! u handen sonder spreken,
Verklicken u gemoedt door 't wterlijke teken,
Dat met een lieve handt somwijle wert gedaen,
En geeft u geyle lust in 't minne te verstaen;
Ghy, die dees ranken pleeght, ik leer u, leert se mijen,
Ten voeght geen eerbaer Maeght, met tekenen te vrijen;
Ten past de Vrysters niet te halen Vryers an,
Maer 't is een saek die d'eer op 't hooghste schade can:
Ten voeght geen eerbaer Maeght, soo inde min te mallen,
Nogh inde vryigheyt soo verre te vervallen:
Dat sy een geyle lonk wt haer gesighte schiet,
Of met een dertel oogh op eenigh Minnaer siet:
Ten voeght geen eerbaer Maeght te toonen graegt in 't kussen,
En door een geyle treck, haer innigh vuyr te blussen:

Ten

Ten voeght geen eerbaer Maeght te drucken met de hant,
Te veylen hare min; is voor de Maeghden ſchant:
Ten voeght geen eerbaer Maeght te ſlingeren langs ſtraten,
In 't donker vande naght alleen met Vrijers praten;
Ten voeght geen eerbaer Maeght die hare eer betraght,
Te wandelen op ſtraet de gantſche lange naght,
Ten voeght geen eerbaer Maeght (nogh boven deſe delen)
Te weſen menighmael inde Comedie-ſpelen;
Al waermen dickmaels ſiet een ſake ſoo ontdekt,
Dat ſy een eerbaer Maeght tot quade gangen trekt,
Ten voeght geen eerbaer Maeght, in 't rijpſte van haer vrijen,
Met Vrijers nu en dan om verre ſpelen rijen,
Ten voeght geen eerbaer Maeght dees wegen in te ſlaen,
Hoor, teere dieren, hoor! ik wil u beter raen,
Laet af van deſe gangh, het ſtrekt u een tot ſchaden,
Ey lees, en leer dit rijm, 't ſal u ten beſten raden;
„In 't jagen valt de prooy den Jager dan eerſt ſoet,
„Wanneer hy vlijtigh die met luſt na jagen moet.
„De waerdigheyt van 't wilt is meeſt daer in gelegen
„Dat het met moeylikheyt in 't jagen wert verkregen,
„Waer, die men ſelver veylt wort noyt ſoo dier verkoght,
„Als die, die ſelver van een kooper wort geſoght,
Ik wil u, ſoet geſlaght, een vaſte regel geven
Sy ſal u dienſtigh zijn ſoo ghy ſe wilt beleven:
Ik wil u op een kort met rijmpjes wijſen aen,
Wat inde ſoete min voor Vrijſters dient gedaen;
Ik wil u, teer geſlaght! aen wijſen door gedichte,
Een vaſte minne-wet, en reghte Maeghde plichte,
Ik wil u ſtellen voor een lieffelijke laſt,
Die inde ſoete min een eerbaer Vrijſter paſt:

Sie hier een fiere Maeght dight aen den haert geſeten,
Ey! ſie een vonkje vuyr van 't brandend hout geſpleten
Valt op haer voor-ſchoot neer: ſy ſiende 't vonkjen aen
En ſonder dat ſy toeft ſmijt ſy het daer van daen,
Op dat het niet en ſouw te ver in 't lijwaet branden
Schut wat ſy ſchudden ken, en rept haer gauwe handen,
In 't kort ſy doet haer beſt, ſy ſpertelt ſchut en ſtoot,
En datelijk de vonk die valt haer vande ſchoot;
Een leſſe voor een Maeght wanneer de minne-kraghten,
Gel ijk een vonkjen vuyrs, beſpringen haer gedaghten.

Wan-

Wanneer een geyle luſt 't gedaght de min voor-beelt
Daer dient, ô teere Maeght! daer dient niet mé geſpeelt;
Wanneer in u gedaght de minne-luſten vallen
Ghy, teere Maeghden; meught daer mé niet leggen mallen;
Wilt ghy in u gedaght de minne-luſten voen;
't Sijn vonkjes; die voorwaer aen Maeghden hinder doen:
Wilt ghy in u gedaght 't gevoelen vande minne
Op 't hooghſt niet tegen ſtaen wanneerſe wil beginne!
Wilt ghy, ô! teere Maeght een felle brant ontgaen,
Ghy moet in u gedaght de minne tegen ſtaen;
Wilt ghy dat u de brandt niet aen het lichaem dere,
Ghy moet de eerſte vonk niet lijen op u klere;
Wilt ghy niet dat de brant u eer, u kuyſheyt ſchaet,
Schikt dat ghy in 't gedaght de minne tegen ſtaet,
'k Meen minne die u hert tot luſten ſoekt te dryven,
Het zy dat ghy beſtaet met letteren te ſchryven;
Het zy dat ghy ontdekt aen Vryers uwe gront,
Door heymelijk geſchrift, of ſelver met de mont:
Het zy door tekenen oft diergelijke ſtreken,
't Zijn middelen die ik als heete vonkjes reken,
'k Segh vonkjes, die haer brant in tijts niet wt gedooft,
De eere van een Maeght, door deſe ſtreken, rooft;
Leer, teere Maeghden! leer, ey! leer met alle kraghten
De min te weder ſtaen, als zy brand u gedaghten;
't Voeght niet dat mins verſoek in Maeghden wort volbrogt
Maer dat een Vrijſter waght tot dat ſy wort verſoght.
Lieft niet of wort gelieft; vrijt niet, of laet u vrijen
Mint niet of wort gemint, leer uwe minne mijen,
't Is menighmael gebeurt, gelijk ik ſeker weet,
Daer Maeghden minden eerſt, daer was 't vervolgen leet:

't Is menighmael geschiet, ik hebt in aght genomen,
En laet het desgelijcx ook in u herte comen,
Ik hebbe, teer geslaght! wel eer een Maeght gekent,
Die had in haer gedaght de min te seer geprent;
't Gedaght ontstak begeert, begeerte dreef de wille
Die al te samen in de losigheyt vervillen,
Dat sy haer minne souw aen haer geminde lief,
De saek hem (onbewust) doen melden door een brief,
Na eenigh over legh door drift van minne vlagen,
Sy maekt een brief gereet en laetse tot hem dragen:
Gebruykt een vreemde vondt waer mé sy broght te weegh
Dat, die sy minne droegh de brief in handen kreegh;
Hy die noyt hâd verwaght soo seer gemint te wesen,
Die heeft de brief besien, die heeft de brief gelesen:
Wel wat een seltsaem dingh dat hier een geyle Maeght,
Haer minne my ontdekt, en van de liefde klaeght,
Wel! wat een seltsaem dingh, wat comt my hier ter handen?
Ken in een Maeghden hert soo seer de minne branden?
't Is voor een eerbaer Maeght niet al te wel versint,
Te soeken Vrijers liefd' eer dat hy haer bemint:
Hy over-weeght de saek, en wiktse door de reden,
Wort in een Maeght, seyt hy, de vryheyt niet geleden?
Hoe (seyt hy) ken een Maeght hier in niet zijn verschoont,
Dat sy wt liefde mint, en hare minne toont,
Staet het geen Doghter vry haer minne voor te dragen,
Hem, die de minne-keur op offert haer behagen:
Hoe (seyt hy) waerom niet de liefde van een Maeght?
Ontdekt aen die, die sy opreghte liefde draeght,
't Is eygen door natuur, dat aller menschen sinnen,
In wel bequame sijt wel neygen na de minne:

't Is eygen door natuur, dat minnens soet gewelt,
De keur van mins verkies een Maeght te vooren stelt,
Wel waerom souw een Maeght haer sinnen dan niet setten,
Voor dat sy wort versoght? ik vind verscheyde wetten,
Ik vinde het te reght, als ik my wel besin,
O Maeghden! 't past u niet te veylen uwe min,
't Zijn wetten u verleent van over oude tijen
Een Maeght moet zijn gevrijt, al eer dat sy magh vrijen,
Godt heeft het soo geschikt; 't is over langh volbroght,
De Vrijsters lieven niet of worden eerst versoght:
De rede strekt een wet, die ik de Maeghden leere,
Geen Maeght vermagh de liefd' van Vrijers te begeeren,
Indien sy weten wil waerom 't niet magh geschien,
Sy sal het in 't vervolgh van desen handel sien:
De Jonghman die den brief had vande Maeght gekregen,
En kost in geender wijs met reden over wegen,
Dat het een eerbaer Maeght souw vry staen hare sin,
Te melden, die sy lieft, haer ongeminde min;
Doch nae een kort beraet van dertele gepeynsen,
De Jonghman die besluyt behendelijk te veynsen:
En door een lief gesprek en innerlijk gelaet,
Hy voeght sigh by dees Maeght, let nu hoe 't voorder gaet,
Soo haest als hy by haer, ô Maeghden! is gekomen,
Wiert hy met bly onthael by haer ook aengenomen.
Sy toont haer heus en wel, manierlijk en beleeft,
Niet dat sy eenigh deel aen hem te kennen geeft,
Van yets dat niet en voeght, maer toont een zedigh wesen,
Doch na een korten tijt; wat isser op geresen?
Hy die aen alle kant sagh wat de Vrijster schort,
Die heeft (als vlas by vuyr) een vonk daer in gestort,

Beloofden haer ſijn trouw, en haer op deught te vrijen,
Sy ken op deeſ beloft meer vryheyt van hem lijen;
Het vonkje voedt de brant, in 't kort hy wort ſoo vry
Dat hy de eer, en ſchaemt ſtelt t'ſamen aen een zy,
Hy voelt een heete drift van luſten in hem woelen,
Hy wort in hem gewaer een wonderlijk gevoelen,
In 't kort hy deſe Maeght om hare maeghdom vrijt,
Die op een los verſoek, eylaes! daer hene glijt:
Sie hier de reden wet, waerom dat uwe ſinne
O! Maeghden moeten zijn geteugelt inde minne:
't Is ſeker! ſoo een Maeght moght vrijen als ſy wouw,
Dat men dees fauten meer als heden vinden ſouw;
Iſt dat ghy wert gevrijt, iſt vrijen u behagen
Weet ghy hoe dat ghy dan, ô Maeghden! u moet dragen;
Dat ſulke vrijery u niet te vooren valt,
Of in te loſſen min u Minnaer niet en malt?
Voerd maer een zedigh oogh, mijd u voor geyle lonken
En zijt in vrijery niet dertel, nogh broot-dronken:
In 't kuſſen niet te milt, niet al te laf nogh ſoet,
Maer zijt gelijkerwijs een Dochter weſen moet,
Soo u een Minnaer mint op deughde, eer en trouwe,
Soo u een Minnaer traght te lieven voor ſijn Vrouwe,
Soo u een Vrijer vrijt met ongevalſte min,
Soo druk dan deſe les vry diep ter herten in;
Vindt ghy hem uws gelijk, of boven u vermogen,
Wilt hem op ſijn verſoek gelegentheyt gedogen,
En met u Ouders raet vergunnen tijt en dagh,
Dat hy ſijn min en ſin, u openbaren magh:
Traght hy met ſijn gevry, u voor ſijn Bruydt te minne,
Bevint ghy ſijne liefd' heel tegens uwe ſinne,

Beſpeurt ghy yets in hem dat u niet an en ſtaet,
Leer, teere Maeghden! leer, dat ghy niet voorder gaet;
Vint ghy u ongeneyght met die u mint te trouwen,
En wilt hem niet te langh in ſijn verſoek ophouwen,
En toont gheen ſtuur geſight, maer vrundelijke geeſt,
Dit is een eerbaer Maeght altijt een lof geweeſt,
Vint ghy in tegen-deel, den Minnaer in ſijn minne
V aengenaem te zijn, te weſen naer u ſinne:
Toont dat niet inder haeſt, maer een van langer hant
En lieft, ô Maeghden! lieft met kennis, en verſtant,
Men pleegh het over langh als voor een ſpreuk te hooren,
Al wat men ſchielik kieſt wert ſchielijk wel verlooren,
Het geen men al te light ſomwijlen heeft betragt,
Dat heeft men nader handt ook weynigh waert geaght,
Door mangel van beraet, en overlegh van reden,
Heeft menigh Maeght berouw in minne-keur geleden,
De minne is van aert, geneyght tot veynſery,
Den Minnaer doet ſchoon veur in 't eerſt van ſijn gevry;
't Is gout al watter blinkt, 't is al van groote ſaken,
En ſoekt een Vrijſter veel in 't minnen wijs te maken:
Hy roemt van ſijn geſlaght, en van ſijn groote goet,
Ook van ſijn koopmanſchap, en winſte die hy doet,
Hier heeft hy ſulke ſchat, daer kent hy ſoo veel wiunen,
't Is lock-aes! teere Maeght! aen u verliefde ſinnen:
't Is over langh geweeſt, op heden is het nogh,
Dat in de vrijery ſomwijlen ſchuylt bedrogh,
Dies wilt niet al te haeſt u weder-min gedogen,
Een Maeght die light gelooft, wert lightelijk bedrogen:
En neem niet al te haeſt u Minnaers zegen aen,
Maer wil't (op 't geen hy ſeyt) u eerſtelijk beraen,

Twee ſaken zijnder die te raſſe min verbieden,
En noodigh, teere Maeght! dat zy voor al geſchieden;
De eerſte dient voor al, en ſtrekt u voor een wet,
En weet dat ghy te reght op deſen handel let:
V Minnaer ſal in als hem weten ſoo te vlijen
Gedurende de tijdt van ſijne vryerijen,
Hy ſal betraghten ſteedts dat hy u lieve Maeght,
Met ſijn gedienſtigheyt in alle dingh behaeght;
Hy ſal, wat hem geſchiet van u, op 't hooghſt verſchonen,
Hy ſal u voor het eerſt goet-aerdigheyt betonen,
Hy ſal hem voor het eerſt wel tonen heus van moet,
Soo langh als hy an u zijn dienſt in 't minnen doet,
Hy ſal u 't allen tijt wel ſchone woorden geven,
En ſchijnen voor het oogh volmaekt te zijn van leven;
Hy ſal veel wonders doen om u te krijgen vaſt,
Al eer dat ghy de ſaek te degen onder taſt.
Hy ſal u wonder lof van deught en eere praten,
En met een ſoete tongh veel fauten kunnen haten?
Maer teere Maeghden! let, 't geſchiet ter wijl hy vrijt,
Dit leert u dat ghy niet te haeſt in 't kieſen zijt,
Hier ſtaet u teere Maeght, hier ſtaet u nu te leeren,
Om 't onder ſtaen, oft hert en woorden accorderen;
Hier dient u tijdt, ô Maeght! dat ghy met naerſtigheyt,
Seer naerſtigh onderſoekt of 't waer is dat hy ſeyt;
Ten tweeden, 't is den aert, en eygen aen de minne,
Als Vrijſters haeſtigh zijn, is 't ſtrijt in Vrijers ſinne,
't Is dikwils wel gebeurt, ook menighmael geſchiet,
Dat Vrijſters raſſe keur, aen Vrijers gaf verdriet,
't Is menighmael gebeurt dat het de liefd deed krenken,
Want Vrijſters light gereet, geeft Vrijers nabedenken;

Indien

Indien de min een Maeght light tot verloven port,
Den Minnaer beelt sigh in als datter yets an schort;
Schoon dat ghy zijt geneyght met u gemoet en sinne,
Om hem (die u bemint) te toonen weder-minne;
Schoon dat het is u wens, u hert, u sin, u wil,
Nogh houd u lieve Maeght, nogh raed ik, houd u stil.
En wilt te haestigh niet u meningh openbaren,
Maer wilt soo nu en dan een weynighjen verklaren,
't Zy met een soete lonk, of vrundelijk gelaet,
Dat ghy hem meer bemint, als dat ghy hem versmaet,
Indien ghy lieve Maeght, wilt secker gaen in 't minnen,
Ghy kunt, gelooft het my, geen beter middel vinnen;
Ghy kunt, vertrouwt het my, noyt vinden beter raet,
Als dat ghy in u min tot uwen Schepper gaet:
Ik segh tot uwen Godt, om hem te openbaren,
Om hem u lieve sin, in 't minnen te verklaren,
Om hem u innigh hert, en uwe diepste gront,
Te melden met de tongh, te wten met de mont;
O Godt! genadigh Godt, de kraghten mijner ziele,
Gebieden met het hert my voor u neer te kniele,
Om u te dragen op, mijn wille en mijn sin,
Om u te dragen op mijn liefde en mijn min:
O Godt! genadigh Godt, dewijl het 's menschen leven,
Door u sijn oorspronk heeft, en wert door u gedreven:
Wt eygenschap die ghy den mensch hebt in geplant,
Dat is tot soete min, die my in 't herte brant;
Dat is tot reyne liefd' en eghtelijke trouwe,
Waer in ik niet en soek als nuttigheyt te bouwen,
En offer in mijn hert mogh zijn een enkel smet
Van innerlijke lust, soo bind my aen u wet,

Soo gund my goede Godt dat ik my soo magh draeghen
Dat u mijn liefde mach ten hooghsten wel behaghen;
Dat ik dat nodigh werk van u verleent, ô Heer!
Gebruyken magh altijt tot zaligheyt en eer,
Ontstaeter in mijn hert onkruyt van quade dristen,
Soo gund my goede Godt, dat ik het wt magh sisten;
Soo gund my goede Godt in dese saek te doen,
Gelijkmen is gewent te plegen an het groen,
„Wat sietmen op het landt, en in het groen geschieden?
„Men siet het quade kruyt daer wt het goede wieden,
„Men siet hoe 't quade kruyt wert wt het goet geplukt,
„Om dat het goede niet door 't quade wert verdrukt,
„Men siet somwijl een tack van jonge bomen snijen,
„Om dat de tere stam te beter souw gedijen,
„Men siet de wijngaert ranck hoe korter afgesnoeyt,
„Hoe beter dat hy wast hoe milder dat hy groeyt,
„En op gesette tijdt en op bequame dagen,
„En op hun reghte stond, te beter vrughten dragen:
Mijn minne tot een les, mijn zieltje tot een leer,
Dat ik in liefdens hof geen onkruyt en begeer,
Dat ik mijn jonge jeught in 't bloeyen van haer jaren,
Voor alle onkruyt moet wel traghten te bewaren:
Een tack van quade lust, en inwerlijke vlam,
Dient, ô! mijn zieltje, dient gesneden vande stam,
Van 't lighaem afgekapt en wt het hert gedreven,
Mits dien een quade tack de boom berooft het leven;
Wel aen verliefde hert liefds quade gangen mijt,
Op dat de liefde u ten zaligsten gedijt;
O! wilde wijngaert ranck, ô! jonge teere sinnen
Nogh in het eerste, soet van liefde ende minnen;

U lootjes die ghy schiet, en in u jonkheyt spruyt,
Die loopen vaek te wilt en al te weligh wt,
Hier dient het mes by 't hout, de tacken af gesneden,
Hier dient geen wildernis van geyle lust geleden;
Hier dient ô! jonge stam, ge en geyle graeght gele'en,
Hier dient wat wt geroeyt, daer dient wat af gesne'en;
Hier dient wat af gekapt, en daer wat wt getogen;
Hier dient mijn jeughdigh hert te leeren door de oogen;
Hier dient my wel te reght het ooghe, het gesight
Te wesen nodigh tot een reyne minne-plight,
Dies ik my wederom wil tot mijn Schepper keeren,
Hem bidden dat hy my het reght gebruyk wil leeren;
Ik segh het reght gebruyk, hoe ik in dit geval,
Mijn oogen inde plight van min gebruyken sal,
Wel op, mijn zieltjen op, wel op mijn gantsche leden,
En offert aen u Godt, ootmoedige gebeden,
Slae van den Hemel af u Goddelijk gesight,
O Godt! en leer my doch, mijn reghte maeghde-plight;
Leer my, ô eeuwigh Godt! leer my tot defer stonden
Te schuwen door het oogh de pryculeuse gronden,
Die 't modder dryven op, van het onkuysche slick,
Dat reyne zielen smet vaek in een oogenblick;
De drift van quade lust, wiens golven, en wiens vlieten,
Meest door de oogen tot in 't diepst des herte schieten;
Doet vloeyen af van mijn, mijn Schepper, en mijn Heer,
En laet het oogh de lust in tiecken nimmermeer;
Maer laet my goede Godt de oogen altoos sluyten,
Als lust het oogh beloert op dat haer gangen stuyten,
Op dat de lust door 't oogh in 't herte niet gemaekt,
En daer (het soet begin) geen qua gewoonte maekt,

O Godt! ô! goede Godt, vrijt my voor sulke smerte,
En dat ik sluyt voor lust, de poorte mijnes herte,
Het zy mijn lieve Godt, waer dat ik hene gae
Dat ik noyt dertel oogh op eenigh Minnaer slae,
Het zy dat tijts toeval my voeght by Ionge lieden,
Al waermen alle vreught, en wellust siet geschieden;
Het zy men hier of daer, of elders speele rijt,
Of daermen vrolijk is naer het beloop van tijt,
Het zy men dus of soo met jonge-luy verkeeren,
En datter yemandt moght mijn weder-min begeeren,
Het zy daer yemandt waer die mijn tot min versoght,
Soo stort in my, ô Godt! 't geen nodigh dient volbroght:
Dat is een sedigh oogh, en laet als roode roosen,
De schaemte goede Godt op mijne kaeken bloosen;
Een neergeslagen oogh, een zedigh heus gelaet,
Voeght voor een teere Maeght, als sy van liefde praet,
Het noodighst dat ik aght dat Maeghden staet te plegen,
(Als haer een Vrijer soekt tot liefde te bewegen)
Het nodighst dat hier in, een Vrijster dient gedaen,
Dat is met Sara in haer eenigheyt te gaen:
Dat is met Godes vrees in haer slaep-camer treden,
En offeren aen Godt ten dienst haer gantsche leden;
Een reyn een suyver hert, een onbevlekt gemoedt,
En toont u lieve Maeght gelijk als Sara doet,
Die na dat sy haer had drie dagen langh onthouwen,
Die, eer sy, voor haer man Tobias wilde trouwen,
Die nae drie dagen langh in vasten en gebeen
Op offerden aen Godt haer suyverlijke leen,
Die met een diep gesught en met betraende oogen,
Met een gemorsselt hert in Gode opgetogen,

Tobi: in 't 3 Cap. 13: 14: 15: vers

Heeft

Heeft haer gebedt gestort, en riep Godts goetheyt an,
Ten eynde dat haer Godt gun een Godt-vreesend man;
Hoor voorder, Maeghden! hoor wat Sara heeft bedreven,
Wat lof dat Sara heeft aen haren Godt gegeven:
Hoe sy haer Schepper eert, en met den mondt belijt,
U naem, ô groote Godt! moet zijn gebenedijt.
Gram zijnde wert by u bermhertigheyt bevonden,
In tijden van berouw! vergeeft ghy, Heer, de zonden;
Die ghene die u naem aenroepen goede Godt,
En eeren metter daet u heylighe Ghebodt.

Ghy weet het eeuwigh Godt! ghy weet het Heer der Heeren,
Ghy weet dat ik noyt had tot eenigh Man begeeren;
Ghy weet het goede Godt, ghy weet hoe ik mijn ziel,
Van de begeerlijkheyt in alles ſuyver hiel,
Ghy weet het dat ik noyt, ô Heer! heb willen hand'len,
Met ſulke die daer in lightvaerdigheden wand'len;
Ghy weet het goede Godt! mijn wil heeft noyt gehenght,
Dat ik my hebbe met den ſpelende vermenght:
Maer heb my aen u wil gehoorſaemlijk beweſen,
T'ontſeggen eenen Man, en dat met uwer vreſen;
Ten eynde my die is van Gode op geleyt:
Maer niet dat ik het wil door mijn welluſtigheyt,
Waer nu, waer wilt ghy voort mijn pen waer wilt ghy dwalé?
Wat wilt ghy dit en dat ſoo breet te voorſchijn halen?
Wat wilt ghy langer hier de Maeghden ſtellen voor?
Een leeringh tot beſluyt, een reede geef gehoor,
Hoor jonge Maeghden hoor, dit is het ſlot van reden,
Voor alle ſaken dient u Schepper aen gebeden,
Ghy dient voor alle dingh tot uwen Heer te gaen,
In 't binnenſt van u hert ſijn Godtheyt roepen aen,
O Godt! ik die ten dienſt mijn lighaem, ziel en leven,
Aen uwe Godtheyt wil ten offerande geven;
O Godt! ik die mijn wil, mijn ſinnen en gemoet
Buygh onder uwe wil, met my u wille doet,
O Godt! ghy die my hebt gegeven vvil en ſinnen,
Gun dat ik niet en vvil, als 't geen ghy vvilt te minnen,
Hebt ghy my tot de eght, ô goede Godt! verſien,
Laet na u vvil, mijn vvil, in deſe ſaek geſchien;
Hebt ghy my eeuvvigh Godt tot d'Eghte-ſtaet verkoren,
Soo vvilt ô goede Godt! na mijn gebeden hooren:

Ik

Ik bid u eeuvvigh Godt! ik bid u Majesteyt,
Hebt ghy my inde eght mijn delingh toegeleyt?
Ik bid u eeuvvigh Godt, sal ik hier op der aerde,
Den Huvvelijken-staet naer uvven vvil aenvaerde?
Ik bid u eeuvvigh Godt sal ik in d'eghte treen,
Dat uvve goetheyt my een goet partuur verleen;
Ik bid u vvilt my doch een goet gesellschap geven,
Waer mede dat ik magh in rust en vrede leven:
Ik bid u eeuvvigh Godt! vergun my tot een Man,
Een die my door sijn deught in eeren houden kan,
Ik bid u goede Godt! ist mijn beroep te trouvven,
Gund my een Man daer ik magh vredigh huys mé houvven,
Ik bid u goede Godt! indien ik trouvven moet,
Soo laet mijn herte niet vervallen op het goet,
Niet op een losse schijn van vvel geboren leden,
Niet op een ydel praght in dertelheyt van kleden,
Niet op een moedigh Helt, die praghtigh is in staet,
En meerder inde schijn, als hy is inder daet,
Niet op een schoon gesight, of diergelijke saken,
Niet op een soete tongh die herten vveet te raken;
Niet op een aerdigh beelt, of op een kloeke geest,
Ten zy dat hy by dien voor al sijn Schepper vreest,
O Godt! ist uvve vvil, dat ik de eght beginne?
Verleend my soo een Man goet-aerdigh, saft van sinne,
Een Man die door sijn deught, en door sijn kloeke raet,
Sijn Vrouvv en huys-gesin in alles gade slaet,
Een Man die sigh van jonghs heeft naerstelijk gequeten,
Om op sijn reghte tijdt de manne-plight te vveten,
Een Man die sigh van jonghs en van sijn kintsheyt af,
Dat's tot de vreese Godts, en alle deught begaf:

Een

Een Man, die 't huys-geſin in deughde weet te ſtijven,
Een Man die herten weet tot deughden aen te drijven;
Een Man die wijs beleyt in eghte ſaken heeft,
Een Man die 't huys-geſin veel goede wetten geeft,
Een Man, een deftigh Man begaeft met wijſe ſinnen,
En Vrouwe ſwackheyt weet met reden t'overwinnen:
Een Man die door beleyt het vrouwelijk gemoedt,
Met teere ſauſen queekt, en weke ſpijſe voedt;
Een Man die met een Vrouw na reden weet te leven,
Een minnelijk geſight ſijn Vrouwe weet te geven;
Een Man die alle dingh ten goeden eynde keert,
Een Man die ſijne Vrouw wt liefde dient en eert,
Een Man die naerſtigh is ſijn oeffeningh te drijven,
Een Man die buyten 's huys, niet is gewent te blijven:
Een Man die ſelden ſoekt geſelſchap by de Weert,
Maer die ſigh meeſten tijt ſchikt aen ſijn eygen heert,
Wilt my, ô! goede Godt, met ſoo een Man doen trouwen,
Gund my met ſoo een Man Godt-zaligh huys te houwen:
O! eeuwigh Hemel-Vooght, verleent my ſoo een Man,
Waer meed ik zalighlijk mijn leven eynden can:
O! eeuwigh eenigh drie, drie eenigh Godlijk weſen,
Wiens hooge Majeſteyt de zielen moeten vreſen,
Drievuldigh eenigh Godt, voor wien ik neder kniel,
Wtwendigh met het lijf, inwendigh met de ziel,
Inwendigh met de geeſt, wtwendigh met de leden,
Op heffende voor Godt den offer mijns gebeden,
O Schepper! ſchept in my een ſuyver, reyn gemoedt,
Een hertje ſonder ſmet, een ziel die deughde voedt:
O Schepper! ſchept in my, een Goddelijk behagen,
Op dat ik na u wil in alles my magh dragen,

't Sy

't Zy dat ghy my beroept tot d'Echte-ſtaet of niet,
Maer nae ghy dat met my ten zalighſten voorſiet:
O Schepper! ghy die hebt geſchapen alle dingen,
En door wiens mogentheyt u ſchepſelen ontfingen,
Het leven, en de ziel, de wille en 't verſtandt,
O Schepper! die den menſch dees drie hebt in geplant,
Op dat wy door 't verſtandt u Godtheyt ſouden kennen,
En leeren waer toe wy van u geſchapen bennen,
Te weten, na de ziel geſchapen en geteelt,
Van Goddelijke maght na Godes eygen Beelt,
De ziel het opper deel van 't menſchelijke leven,
Is ons van u, ô Godt! op intereſt gegeven:
De wil hebt ghy als vooght van mijne ziel geſtelt,
Indien dan dat mijn wil na quade gangen helt,
Om tegens u gebodt het dool-padt in te keeren,
De ziel vervremt van Godt door 't quaet doen te begeren,
Maer wil de wil van 't quaet tot deughdens glory ſpoen,
Soo ſal die goede wil in ons Godts wet voldoen,
Maek my ô goede Godt! aen goede wil gebonden,
Een wil die noyt en wil ten dienſte zijn de ſonden:
Een wil die alles wil wat ghy mijn Godt gebiet,
Een wil, die wat ghy wilt, dat naer u wil geſchiet.

S MIN-

MINNE-WETTEN,

Tot beſluyt vande voorgaende

MINNE-BEELDEN,

TOE-GEPAST

DE MIN-GRAGE VRYERS.

Hoor toe verliefde jeught! ghy die in minne ſaeken,
Soekt dagelijcx u vverk en oeffeningh te maeken,
Hoor toe verliefde jeught die met u hert en ſin,
Betracht de loſſe vreught van ongebonde min:
Hoor toe verliefde jeught, die dagelijcx gaet ſwieren,
En met een dertel oogh belonken ſoete dieren,
Die dagelijcx verſoekt het maeghdelijk geſlaght,
En offert met de mont een loſſe minne-klaght,
En ſweert by Venus ſelfs, en by Cupidos wetten,
Hoe dat u herte brandt met innerlijke hetten,
Hoe u gemoet en ziel, hoe u verliefde hert
Gevoelen minne pijn, beproeven liefdens ſmert,
Ghy ſweert by vuyr en vlam, en by de minne vonken,
Dat ghy verwonnen zijt door lodderlijke lonken,
Ghy ſweert dat haer geſight, of haer korale mont,
U hebben aen het hert en aen de ziel gewont:
Ghy ſweert dat ſonder haer u leven moet verdwynen,
En uwe lentens jeught in dorre knagingh quynen,
Ghy ſweert ik weet niet wat, dat u geſchieden moet,
Indien de ſoete Maeght u ſmerte niet verſoet,

Ghy

Ghy slijt een langhen tijdt een groot getal van dagen,
In sughten en geween, in treuren en in klagen,
Ghy bidt en smeekt u lief, ghy vrijt al wat ghy kent,
Ghy klaeght van u verdriet, ghy klaeght van u ellent,
Ghy moet om haren 't wil wel duysent doode sterven,
Wanneer ghy maer een dagh haer by-sijn schijnt te derven:
U lief is een Godin die hert en ziel gebiedt,
Nogh duysent dingen meer, de helleft weet ik niet:
Na al dit minne werk, na al dees minne-kuren,
Die in 't gemeen niet langh in eene graet en duren,
In 't kort na al dit doen, en na een langh getreur,
Ghy slaet het blaetjen om, en gaet weer schielik deur;
Ghy (door een losse buy) raekt inde min aen 't doolen,
En hebt de swacke Maeght somwijl het hert gestolen;
Leer door dit sleghte rijm, ô! light verkeerde gast,
Dat noyt een heus gemoet die slimme streken past;
Leer, losse Minnaer! leer, 't ken noyt ten goede strecken,
Dat met een eerbaer Maeght de Vrijers willen gecken:
't Is, ô geen eerbaer hert! 't en is geen heus gemoet,
Dat aen een eerbaer Maeght dees slimme ranken doet:
Indien ghy zijt gesint (soo dat behoort) te vrijen,
Ghy moet voor alle dingh, ghy moet de streken mijen;
Indien ghy uwe eer wilt traghten voor te staen,
Ghy moet in 't minste deel noyt sulke gangen gaen:
Ghy moet een eerbaer Maeght niet light van liefde seggen,
En haer de geyle min soo los te vooren leggen;
Ghy moet een eerbaer Maeght niet vrijen met de mondt,
Indien u dat het hert leyt op een losse grondt,
Ghy moet geen eerbaer Maeght, om weder-minne vleyen,
Indien ghy zijt gesint daer schielijk wt te scheyen.

Wel aen dan loſſe jeught, het is een quade daedt,
Dat ghy in uwe min die cromme gangen gaet;
Hoor, loſſe Minnaer hoor! een woortje moet ik ſpreken,
Schuwt in de ſoete min de goddeloſe ſtreken,
Wanneer dat ſulke min met uwe ſinnen ſtrijt,
Soo ſchik, dat ghy voor al een dingh ghedaghtigh zijt,
„Soo yemandt comt gereyſt, ſoo yemandt comt gereden,
„Het zy in verre landt, het zy in vremde ſteden,
„Soo yemandt ſigh van huys in eenigh plaets begeeft,
„En daer hy comanſchap, of ſijnen handel heeft,
„'t Zy dat hy reyſt te landt, of dat hy comt gevaren
„Veel mijlen door de Zee, en door de diepe baren:
„Iſt ſaeke dat hy daer voor ſchaed of onheyl vreeſt,
„Leer, hoe in dit geval ſijn ſorge zy geweeſt,
„Hy! om geen ſwarigheydt, of eenigh ſchae te lijen,
„Hy! om voor ſchade ſigh in alles te bevrijen,
„Hy! op dat hem ter Zee, geen Rover an en taſt,
„Hy! op dat hem te landt geen ſware over laſt
„Van Rovers en geſchied, ſal goede ſorge dragen,
„Dat hem geen vyandt quel dat hem geen Rovers plagen,
„Dat hem ſijn goet niet wert genomen met gewelt,
„Het zy dan op de Zee het zy dan in het velt,
„Hy (om de vrees van dien wt ſijn gemoedt te bannen)
„Verſiet hem op de wegh met wel eervaren mannen,
„Die met een goet getal van wapens zijn verſien,
„Ter oorſaek, hem geen leet ſouw op de reys geſchien:
Indien ghy, loſſe jeught mijn ſin hier wt wilt leeren,
Indien ghy uwe ſin tot deſe les wilt keeren.
Indien ghy wilt de ſin van dit verhael verſtaen,
Soo wilt een weynigh nogh in 't leſen verder gaen:

Het gaet ô jonge jeught, het gaet soo in het minnen,
Ghy hebt in dese saek te letten op u sinnen;
Dat ghy niet al te los u op de wegh begeeft,
Alwaer de soete min, voor u veel prijkel heeft,
De prijkel die voor u in 't minnen is gelegen,
Kunt ghy in u gedaght door reden overwegen,
De swarigheyt die u de minne geven can,
Die sal ik losse jeught u nader wijsen an:
Den Minnaer is gelijk den Coopman die met waren
Comt wt een ander landt in vremde steden varen,

Al waer dat hyse veylt, verhandelt of verkoopt,
Doch neemt convoy op wegh al waer hy prykel loopt,
De min lijt ook gevaer, en dient voor alle saken,
Voordaghtelijk te zijn om in geen schae te raken;
Haer dient een vast convoy waer mé sy wert gebracht,
Ter plaetse daermen winst met min te vinden tracht:
Gaet min te los op wegh, dat 's trouweloos in 't vrijen,
Het is gewis sy sal ten hooghsten prykel lijen:
Indien daer yemant is op sulke streken wt,
Dat hy een Doghter looft te maken sijne Bruydt,
En onder tusschen soekt haer maeghdom te becomen,
Daer dient een vast convoy, ô Minnaer! aen genomen:
De lust tot sulke min, is vyandt aen de deught,
Struykrovery die ghy in u niet lijen meught,
Leer, dertel Minnaer leer, dat sulke losse sinne,
Zijn schennis van u eer, struyk-rovers in de minne:
Maek dat ghy zijt versien, en met convoy verselt,
Eer dat ghy tot de min u geyle sinnen stelt,
Indien dat ghy de schat uws eer niet wilt verliesen,
Moet ghy met u op wegh een goet convoy verkiesen,
Comen u in de min de boose Rovers aen,
Ghy moeter mannelijk met wapens tegen staen:
Weet ghy wat voor convoy u nodigh dient in desen?
Weet ghy wat voor convoy by uwe min moet wesen?
Weet ghy, wie inde min met u moet zijn verselt,
Weet ghy wie datter dient met u op reys gestelt?
Wanneer een geyle drift u prickelt inde sinnen,
En drijft u hier of daer tot ongebonde minnen:
Weet ghy wie dat met u op dese toght moet gaen?
Ik sal 't u met mijn pen, ô Minnaers! wijsen aen,

Indien

Indien ghy Rovers voelt beſtrijden uwe leden,
Indien ghy in u hert voelt quae genegentheden;
Indien ghy luſten voelt van ongebonde min,
Indien onreyne ſught u worſtelt inde ſin;
Indien ghy voelt een trek in t diepſt van u gedaghten,
Meer wt een geyle drift als Goddelijke krachten;
Soo denk in u gemoedt; wat voel ik hier in my,
O ziel! ô waerde ziel! het is ſtruyk-rovery;
't Is goddeloos geſpuys dat u ſoekt aen te randen,
't Sijn rovers die de min vervallen doen in ſchanden;
't Sijn rovers die de ziel aen taſten totter doot,
't Sijn rovers waer door t'hert van deughde wert ontbloot,
't Sijn Rovers die alleen de eere niet vernielen,
't Sijn Rovers die ook ſchae doen aen der menſchen zielen:
't Sijn Rovers die alleen niet pijnigen het hert,
Maer plagen ook de ziel met innerlijke ſmert,
Ik weet en kender een, die hem in minne vlagen,
Niet (ſoo het wel behoort) heeft, loſſe jeught! gedragen;
Ik weet en kender een, die eens een Maeght verſlogh,
Aen wien ſijn ſnode min, ſoo veel te wege brogh,
Dat hy, na langh gevry, ſoo verre was gecomen,
Dat by de vrunden ſelfs de ſaek wiert aen genomen:
Hem wiert op ſijn verſoek de Doghter toe geſtaen,
Het hijlik wiert gemaekt en alles was gedaen:
Doch nae een kort vertrek, en eenigh tijdt van dagen,
Soo heeft in dit geval de ſaek ſigh ſoo gedragen:
Dewijl de Doghter was een ouderlooſe Maeght,
Die aen haer Bruydegom de ganſche ſtaet op draeght,
En hem als Vooght-heer ſtelt in alle hare ſaken,
Om ſtaet en rekeningh van al haer goedt te maken:

Sy

Sy sonder aghter-doght heeft hem dit toe vertrouwt,
't Geen nae een korten tijdt de lieve Maeght berouwt,
Want als hy had door soght, en sekerheyt gekregen,
Hoe dat in dit geval de sake was gelegen,
En dat haer rijkdom was soo groot niet als hy doght,
En niet soo veele goedts, als hy wel had gesoght:
Wat isser doch geschiet? een wonderlijk bedryven
Het geen ik nodigh aght u tot een leer te schryven,
Ten aensien dat de jeught daer wt yets leeren souw,
Niet soo in sulk geval te leven met een Vrouw,
Ten aensien dat de jeught sigh mijde voor dat dwalen,
Moet ik haer dit bedrijf in rijmery verhalen,
Als hy de gantsche gront had van haer staet verstaen,
En over alle dingh nu selver had gegaen,
En dat het hem hier in gingh tegens sijne gissen,
En dat hem nu de daet sijn meeningh dede missen,
Niet tegenstaende hy met eeden had belooft,
Te zijn haer eghte Man, haer lief, haer opper hooft:
Niet tegenstaende dat het houwlijk was besloten,
Heeft hy de eer en eedt gelijk om veer gestoten,
En om een weynigh goedt dat hy der minder vondt,
Verwisselt trouw en eedt, en breekt het vast verbondt,
Ach! om het ydel goet stelt hy de trouw ter zijen,
Ach! om een weynigh goet brenght hy de maeght in 't lijen:
Ach! om een handt vol goudt, of om een weynigh meer,
Verlaet hy sijne lief, verlaet sijn trouw en eer,
Agh! om dat ydel gelt heeft hy sijn vuyle sinnen
Getrocken van de Maeght aen wien hy swoer sijn minnen:
Hy die voor die tijdt pleegh met liefden om te gaen,
Verlaet nae die tijdt haer, en blijfter los van daen,

Fey,

Fy, wat een vals bedrogh en goddelooſe ſchanden,
Den linckert neemt de vlught en reyſt in vremde landen,
En laet de eerbaer Maeght in treurigheyt alleen,
Die dit onluck beklaeght met tranen en geween,
Sy (inde treuringh is) eylaes! ſoo diep gecomen,
Dat haer het herte ſwemt in bracke tranens ſtromen,
Sy (inde treuringh is) eylaes! ſoo diep geraekt,
Dat ſy door het vervolgh daer van gewoonte maekt,
Sy heeft de treurigheyt ſoo diep in 't hert gelaten,
Dat men haer niet en weet ſulcx wt het hooft te praten;
Sy neemt haer dit ſoo nae, dat nae een korten tijt
Van dit geleen verdriet en innerlijcke ſtrijt,
Het herte wort geknaeght, en door een bitter wenen,
De droefheyt haer het vlees ſtroopt van de teere benen,
De quyningh krenkt het bloet, het bloet dat tieringh ſchort,
Is oorſaek dat de Maeght haer jonge leven dort,
In 't eynde, nae een ſleep van ſoo geleefde dagen,
In treuringh en gequijn in hertzeer, en in klagen,
In tranen en geween, in knagingh en verdriet,
Was't dat die lieve Maeght haer jonge leven liet.
O droefheyt over droef! wat oordeel ſal ik geven?
Zijt ghy, ô! ſnode guyt, geen beul van 't Maeghde leven?
Om dat ghy haer ontſteelt, om dat ghy haer ontrooft,
Het geen ghy haer in trouw met eden had belooft.
O! ſnode gierigheyt, ô! kancker inde deughden,
O! dief-egh aende liefd', ô! rover aller vreughden,
O! liefde-looſe min, ô! goddelooſe daet,
Daer men om gelt en goet geſworen trouw verlaet,
Men acht het moordery die yemandt brenght om 't leven,
En is het niet te reght een moordery bedreven?

Dat yemandt metter daet ſoo veele oorſaek geeft
Dat daer een ander menſch ſijn tegenheyt in heeft,
In voegen dat het hert niet doet als innigh knagen,
Door voor verhaelde daet, en goddelooſe vlagen;
Door breuk van eer en eedt, een eerbaer Maeght gedaen,
Waer van de droefheyt haer ſoo diep is in gegaen;
Dat ſy haer ſinnen quelt gedurigh leyt te malen,
Veel ſwarigheyt in haer gedaghten over halen,
Wat dat haer is gebeurt, wat dat haer is geſchiet,
Het geen haer teder hert plaeght met een ſwaer verdriet,
Sy ſuft waer dat ſy gaet, ſy mijmert in de ſinnen,
In 't eynde ſy vervalt ſoo diep in ſmert van binnen:
Dat haer de luſt tot ſpijs gantſch en geheel begeeft,
Soo dat de maegh geen kraght tot het ontfangen heeft,
Het bloet dat wert ontſtelt, door droefheyt in te kroppen,
Soo dat de lever ſchijnt de aderen te ſtoppen,
Natuur ontbreekt den eys van 't geen dat ſy behoeft,
Om dat het herte treurt en innnigh is bedroeft.
't Is ſeker, ſoo der yets het herte weet te quellen,
Dat al de leden haer daer over ook ontſtellen,
't Is ſeker ſooder yets het herte gaet te nae,
Die quellingh in 't geheel doet al de leden ſchae;
Door quellingh kunnen al de leden ſoo veer raken,
Dat zy een ſnoot verderf inwendigh kunnen maken,
Waer door den menſche ken geraken aen ſijn endt,
Geraken aen ſijn doot, door innerlijk ellendt,
Wee, die den oorſaek geeft van diergelijke daden,
Laet u, ô teere jeught! laet u ten beſten raden:
Ghy die de minne pleeght, leer wat de minne doet:
Gedoogh dat ſulke min, noyt heerſcht in u gemoet,

Het

Het is een ſlim bedrijf, een teere Maeght te vleyen,
En haer genegentheyt tot liefden aen te leyen,
Het is een ſnode daet, dat yemandt minne pleeght,
Soo langh een Doghter vleyt dat hy haer hert beweeght,
Dat hy haer ſinnen ſteelt, dat hy haer ſweert te trouwen,
Doch alſſer yets aen ſchort, wil geen beloften houwen,
Het is een ſnode daet, dat yemant Maeghden mint,
Dat yemant hem door trouw vaſt aen een Maeght verbint:
En dat hy na der hant, een dit of dat moght ſpeuren,
Een vieſe vaſery, of ander ſleghte leuren,
Het ſy dat aen 't geſlaght, oft ſelver aende Maeght,
Yets was dat hy niet wiſt, yets is dat hem miſhaeght:
't Sy datter ſoo veel goets niet is als hy wel mienden,
't Sy datter hier of daer yets mangelt aende vrienden,
't Sy datter hier of daer yets in u meningh miſt,
En dat ghy anders vijnt als ghy het had gegiſt,
Ten ſtaet u geenſins vry, u meningh te verkeren,
Te wiſſelen u ſin, te ſtutten u begeren,
Ten ſtaet u geenſints vry, het zy hoe dat het wil,
En watter in dees ſaek u ook te vooren vil,
't Sy dat u Ouders ſelfs de ſaek niet willen lijen,
't Sy datter dit of dat op dondert na u vrijen,
't Sy datter dit of dat naer u gevry op ſtaet,
Als 't maer niet buyten wet van eer en kuyſheyt gaet:
Vermooght ghy nimmermeer beloftenis te breken,
Ghy meught, ô loſſe jeught! de ſaek niet laten ſteken,
Beloftenis maekt ſchult, en ſchult moet zijn voldaen,
Wilt ghy ontſchuldigh zijn, ſoo leer eerſt wel beraen,
Eer ghy in 't vrijen treet, tot minne zijt genegen,
Wilt met u Ouders eerſt de ſaek wel over wegen,

Indien natuur u drijft dat ghy een Doghter mint,
Soo overdenkt het wel al eer dat ghy begint,
En overleght de saek in u gedaght met reden,
Al eer ghy in 't verbondt van Eghts beloft wilt treden,
Op dat met Ouders wil, en wijselijk beraet
U minne wel gedy, u liefde wel beslaet,
Belofte eens gedaen, en magh niet zijn gebroken,
Geschiet het, 't is gewis, het wort van Godt gewroken.
Dies ick u op een kort met rijmery vermaen,
Hoe ghy, verliefde Jeught, moet in het minnen gaen;
De min die heeft uyt Godt haer oorspronk eerst gekregen,
Godt maeckten tot de min het 's menschen hert genegen.
Godt heeft het 's menschen hert de minne ingestort,
Als middel waer door dat den mensch geboren wort.
De min is het begin van 't menschelijck vereenen,
De min moet aenden mensch de eygenschap verlenen.
Waer door de liefde teelt het menschelijk geslaght,
Het is de min waer door den mensch wort voortgebraght,
Dewijl de min uyt Godt haer oorspronk heeft genomen,
Soo moet ghy inde min eerst tot den oorspronk comen,
Dat is ghy moet voor al tot Godt in 't minnen gaen,
En bidden in u hert sijn groote Godtheyt aen,
Ghy moet een suyver hert aen hem ten offer vieren,
Dat hy u inde min wil met Tobyas stieren.
Ghy moet u Heer en Godt aenroepen met de mont,
En tonen hem u hert, en tonen hem de gront.
De gront waer wt u min (ô Minnaer!) comt geresen,
Moet voor u Heer en Godt, opreght en zuyver wesen,
De gront waer op u min, waer op u minne leyt,
Moet opgeoffert zijn aen 's Hemels Majesteyt,

O eeuwigh eenigh Godt! van Hemel en van Aerde,
O Konink groot van maght! en heerelijk van waerde,
Algever milde Godt, die s'Hemels Troon besit,
En u genade gunt hem, die u daer om bidt,
Ik bid u goede Godt, dat ghy in 't lieve minnen,
Wilt voegen mijnen hert, wilt stieren mijne sinnen,
Dat ik geen minne pleegh, als die ten hooghsten mijn
Magh nae u wil en wet, de ziele zaligh zijn.
O! eeuwigh eenigh Godt! indien de minne kraghten
Door wetten des natuurs, haer lust in my betraghten,
Soo gund my dat ik magh my voegen na de wet,
Die ghy in 't minnen hebt een Minnaer voor geset,
O! eeuwigh eenigh Godt! ghy hebt een wet gegeven,
Waer na ik schuldigh ben te voegen mijne leven:
O! eeuwigh eenigh Godt! ik voel de min in mijn,
En laet na uwe wil de wil mijns minne zijn:
Niet wulleps, light nogh los, niet ydel ongebonden,
Niet door een geyle drift genegen tot de sonden,
Niet om de vuyle lust in dertelheyt te voen,
Maer inde Eghte-trouw u wetten te voldoen,
O! eeuwigh eenigh! Godt indien ik word gedreven
Tot lusten vande min; wilt mijn u gratie geven,
Dat minne in mijn hert geen ander vrughten voet,
Als daer de soete liefd' ten hooghst door groeyen moet;
Dat minne sonder liefd', en liefd' niet sonder trouwen,
In 't binnenst mijnes hert, een vaste plaets behouwen:
Dat minne sonder liefd', mijn herte niet besit,
Maer dat de liefd' door trouw, bemik het reghte wit,
't Geen ghy (ô! eeuwigh Godt) om niet te mogen dolen,
Hebt aen de swacke jeught in 't minne-stuck bevolen,

Geen minne macher zijn, geen minne magh beſtaen,
Ten zy de minne wert door liefdens plight voldaen:
Geen min magh ſonder liefd', in 't minnend herte weſen,
Waer minne ſonder liefd' in 't herte comt gereſen,
Daer moet nootſakelijk de reden zijn gedaeght,
Daer moet het herte zijn de luſten af gevraeght:
Indien de minne-luſt wert ſonder liefd' bevonden,
De reden wijſtet aen, het hert helt na de ſonden,
De ſonden ſmerten Godt, Godt wil de ſonden niet,
't Is ſonde, ſooder min, buyten de liefd' geſchiet:
't Is ſonde datmen mint, en niet te willen trouwen,
Een ſonde die met reght voor gruwel wort gehouwen.
't Is heyligh wederom dat yemant is geſint,
Dat hy een lieve Maeght met goeder herten mint,
Soo mint, dat ſijne min beſtaet in liefdens deughde,
En dat hy door de min traght na de eghte vreughde,
Dit gund my goede Godt, dit bid ik, my verleen,
Indien de minne-ſught moght trecken door mijn leen;
Gedoogh geen min in my, of laet my liefd' verſamen,
Door wettelijke trouw tot zaligheden, Amen:
Dit bid ik goede Godt! dit wenſch ik Hemels Heer,
Tot mijner zaligheyt, mijn naeſten tot een leer.

GE-

GESANGH.

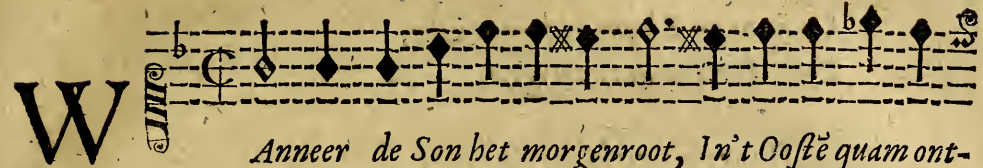

Anneer de Son het morgenroot, In't Ooſtē quam ont-
Lagh Phœbus in Auroraes ſchoot, Om zee en duyn te

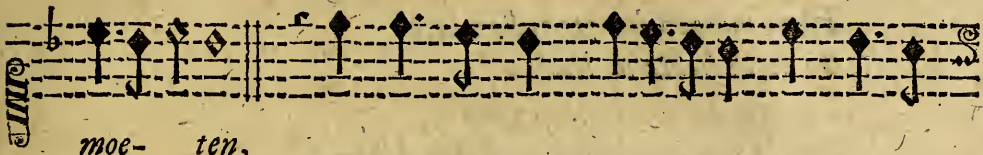

moe- ten,
groe- ten, Om Roos, om Bloem, om Vi-o-let, Met Elſt en

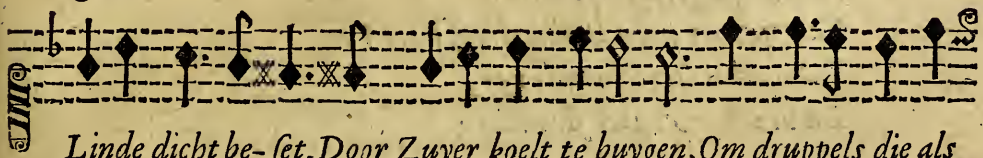

Linde dicht be-ſet, Door Zuyer koelt te buygen, Om druppels die als

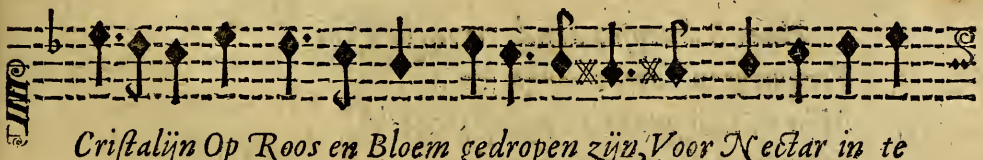

Criſtalijn Op Roos en Bloem gedropen zijn, Voor Nectar in te

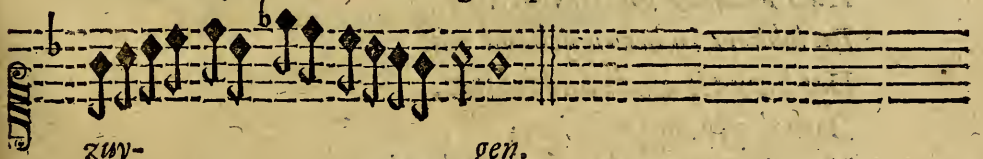

zuy- gen.

VVanneer de Son het morgen root
In't ooſten quam ontmoeten;
Lagh Phœbus in Auroraes ſchoot,
Om Zee en duyn te groeten,
Om Roos om Bloem om Violet,
Met Elſt en linden dight beſet,

Door

Door zuyer koelt te buygen;
Om druppels die als Chriſtalijn,
Op Roos en Bloem gedropen zijn,
Voor Nectar in te zuygen.

De verſch ontloken dageraet
(Begroet van zuye vvinden)
Haer morgen-lichjes vallen laet
Op dight beblaede linden;
De Son (in 't ooſten op geſtaen,
Speelt met zijn glans op groene blaen,
Van hoogh-getopte bomen;
Van vvaer mijn Phillis dreef haer Vee
Tot op den Oever vande zee,
En bracke vvater ſtromen;

Haer Schaepjes aende vvater kant
Verquickten door 't verkoelen;
Mijn Phillis gaet ter vvijl op ſtrandt
Haer blancke voetjes ſpoelen;
En lobbert in het ruyſchend nat
Dat haer tot aende middel ſpat,
Door drijfjes opgevloghen;
Noyt ſoeter vreught, noyt blijder dagh
Als toen ik vveer mijn Phillis ſagh
Haer natte leden drogen.

Haer open boeſem heel onbloot
't Albaſter vvit verdoofde;
Haer blancke kaekjes, bloeſend root,

Auroor

Auroor haer glans beroofde;
Hoe graeghde mijn verliefde sin,
Na dit genot door soete min
Doch dorst het niet betraghten;
Dies vvas de vreughde my een smert,
Een vreught voor 't oogh, een pijn voor 't hert,
Een strijt voor mijn gedaghten.

STEMME:

Gesvvinde Bode van de min.

Onlanghs mijn Amarillis liep
Smorgens door den douvv,
VVat dat ik badt, vvat dat ik riep
Amarillis vvouvv
Hooren niet, na mijn klaght
Mijn verdriet had geen maght
By haer
Voort vlught sy vveer van daer;
Inde vlught haer vleght
Aen een boompjen heght
Mit soo staet sy stil
Ik omhels mijn Amaril.

Sy (met haer hayr ver-vvert in 't groen)
Kreegh van schaemt een bloos;
En riep vvilt ghy my dienste doen?
Tyter, maek my los;

Amaril! het geschiet
't Geen u wil, my gebiedt
Te doen,
Hier in het lieve groen,
Doch eer ik het doe
Laet u Tijter toe
Dat hy na syn lust
Amarillis lipjes kust.

VVant, eer sal ik u niet ontslaen
Tijter wel hoe dus,
VVaer in heb ik u doch misdaen?
Ken ik met een kus,
Met een soen seyde sy
V voldoen, kust mé vry
VVel aen;
En laet myn daer mé gaen;
Met een kusje, neen
Ben ik niet te vreen,
Ghy raekt niet van mijn
Of daer moeter hondert zijn.

BRUYLOFS-ZANGH.

STEMME:

Verheft u diep geſught.

Gelijk een rooſe knop
(De chriſtalijne drop
Van koele morgen douw op ſomer tijt geniet)
Sigh opent als de Son daer op ſijn ſtraeltjes ſchiet,

Soo is de ſoete min
Aen een verliefde ſin,
De gunſte van een Maeght is als een morgen douw
Die reghte liefde voedt, en baert wt liefde trouw.

O! Bruyt, ô! lieve Maeght
Ghy die de Krone draeght,
Als zijnde Maeght en Bruyt door liefdens ſoete wet
Maer morgen Bruyt, en Vrouw, op't lieve Bruylofs bet.

O! ſoete lieve min
Wat hebt ghy ſoetheyt in,
Wat baert u ſoetheyt vreught door wetten vande trouw,
O trouw! die door de min maekt van een Maegt een Vrouw.

O! trouw die zielen bindt,
O ziel! die trouw'lijk mint,
O! minne die de trouw in minne luſt voldoet
En door de trouw geniet mins alder ſoetſte ſoet.

Hoe zaligh is de luſt
Die ſulke minne bluſt;
Hoe zaligh is de ziel die luſten niet wil voen
Als daerſe nae Godts wet de ſoete min voldoen.

O twee (door liefden) een
Den Hemel u verleen
Dat ghy naer uwe wenſch, door plichten vande deught
V hooghſte zaligheyt door min betraghten meught.

BRUYLOFS-ZANGH.

STEMME:

Sal ik noch langet met hete tranen.

Hoe zaligh is de ſoete minne
Hoe zaligh liefdens lieve kraght;
In haer, die liefd' met Godt beginne
VVaer ſoo de minne wert volbracht,
Iſt lief en ſoet, wat liefde doet,
Iſt' t lief en ſoet wat liefde lieft en mint
Geluckigh die de liefd' met Godt begint.

VVenſcht yemant om geluck en zegen,
Om voorſpoet inde Eghte-ſtaet;
't Is hier allenigh in gelegen
Dat hy in ſijne liefde gaet,
Nae Godes wet,
Hem voorgeſet;

Nae Godes wvet beminnen een voor al,
Dat 's Godt, in Godt, ô menſch! daer is het al.

Verliefde twvee, door lifd' verbonden,
Luck-wvenſchingh is mijn offerandt
Geluck ten Hemel afgeſonden,
Gun Godt aen u, wviens milde handt
Al wvatter leeft
Sijn voedt ſel geeft,
Al wvatter leeft ſijn zegeningh verleent;
Geluck, verliefde twvee, door liefd' ver-eent.

Lieft liefde wvilt ghy vredigh leven,
VVant vrede is het ſoetſte ſoet,
Dat d'Eghte-ſtaet den menſch ken geven,
't Is liefde die de vrede voedt,
VVie vrede mint,
Moet zijn geſint
VVie vrede mint, moet zijn geſint dat hy
De liefde lieft om datſe vredigh zy.

BRUYLOFS-ZANGH,

STEMME:

Die mint die lijt veel pijn.

Hoe groot is liefdens maght
Hoe wvonder is de min, hoe vermt is mins bedr ijf;
Soo groot is liefdens kraght,
Soo wvonder is de min, dat ſchoon hoe veel ik ſchrijf

Noyt ſal door my, of mijne rijmery
Volcomen zijn verklaert
VVat verliefde minne baert.

VVaer iſſer ſoeter ſoet?
Als min met liefd' verſelt, door vvetten vande trouvv?
Als min met liefd' gevoet
Die van een vrije Maeght maekt een onvrije Vrouvv,
Die nae dees dagh,, geen meer gebruyken magh
Die vrije vrijigheyt
Die de minne luſt ontſeyt.

De tijdt die heeft ſijn tijdt,
De vvinter ſtrengh en ſuyr, de ſomer lief en ſoet,
Soo iſt met een die vrijt
't Is dikvvils ſtrengh en ſuyr, ſoo langh hy vrijen moet,
Als ſijn geklagh,, verkrijght een bruyloft dagh
Soo treck, o! jonghe Bruyt;
Hier voor u een leeringh vvt.

Dat ghy u vville voeght
Nae 't vvillen van die geen, die ghy u over geeft,
Sijn min met min vernoeght
En vvilligh inde vvet van minne luſten leeft,
O! lieve tvvee,, leeft eenigh, lieft de vree
VVaer minne vrede baert
Is 's een Hemel op der Aerdt.

STEM-

STEMME:

Ghy lodderlijke Nimphjes soet.

Ghelijck den menſch van aen begin
Gheſchapen is tot ſoete min;
Soo is de min van node
Den menſch verleent van Godt.

Van node, mits ſy teelt en baert,
Het menſchelijk geſlaght op aerdt;
Dies is in 't minne plegen
Ook zaligheyt gelegen.

De min die is een nodigh dingh,
VVant ſonder min, den menſch vergingh,
VVoudmen de minne derven
De vverelt moſt verſterven.

En vvat de zaligheyt aen gaet
Door ſoete min in d'Eghte-ſtaet
De min, van Godt gegeven,
Srekt tot een zaligh leven.

VVanneer de minne in het hert
Door luſten niet miſbruykt en vvert,
In overloop van ſinnen
Meer als het zijn te minnen.

Dies mint de min door d'Eghte-trouvv.
On-eghte min baert druk en rouvv;
De eghte min baert deughde
Die minne voedt met vreughde.

BRUY-

BRUYLOFS-ZANGH,

STEMME:

Si tanto gratioza.

O groote kragh der minne,
O ! soete brandt, daer liefde u doet blaken ;
Zijt ghy aen ziel en sinne,
Een lieve vreught, een aengenaem vermaken,
Ghy queekt en voedt,, door vlees en bloet
VVelluſtigheyt en vreughde ;
Doch ! daer mins luſten
Op liefdens vvette ruſten,
Zijn sy deughde.

Is min aen liefd' gebonden
Is liefd' geneyght, door egbt de min te plegen,
VVert min by trouvv gevonden,
Is liefd' door trouvv, tot minne-luſt genegen:
Genegentheyt,, soo aengeleyt
Baert niet als lieve vreughde,
Mits dien de minne
Aen die verliefde sinne
Strekt tot deughde.

Liefd' maekt de minne heyligh,
Minsonder liefd', staet goddeloos te noeme:
De liefd' maekt minne veyligh ;
Min sonder liefd', die is gelijk de bloeme

Die

Die afgeſcheurt, verdort en treurt
Om dat haer is benomen,
't Gheen daer haer vreughde
Haer vvelluſt en geneughde
Van moſt comen.

Dies vvenſch ick dat u ſinne
Verliefde jeught! de min ſoo moghen pleghen
De min ſoo moghen minne,
Dat ſy tot min door liefde zijn genegen;
Door liefd' en trouvv,, vvert Vrijſter Vrouvv,
Door minne ſonder trouvven,
VVert d'eer verloren;
VVert min door liefd' verkoren,
's Is behouvven.

Cloris Minne-droom.

Aer mach mijn Philida, mijn ſoete beckje
Mijn hertjen, Herderin, dat is in duyſent

weſen? Waer of ſy haer verſchuylt, waer of ſy haer onthoudt?
vreſen, Met ſuchjes, en getraen, loop ik door't naere woudt.

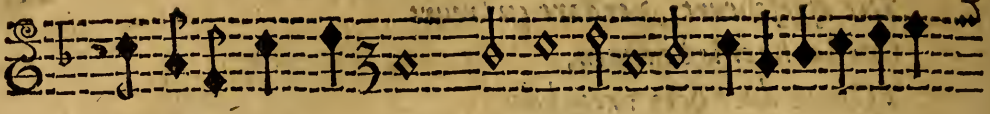

Waer ſinje doch, ey ſpreek, Waer ſal ik u beſt vin-

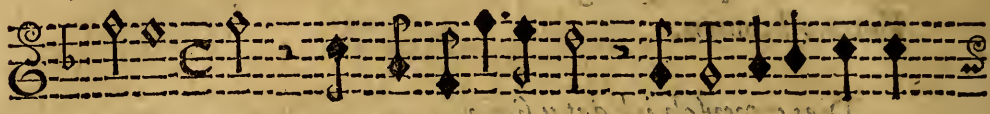

den? Daer leyt ſy by de beek, En ruſt onder de Lin-

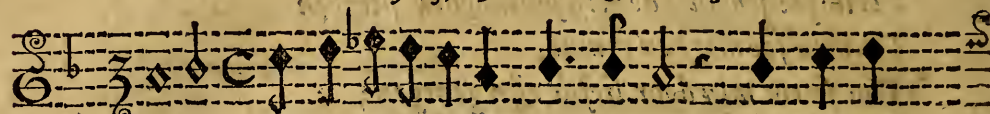

den: Sy ſluy- mert, ach! ſy ſlaept, op 't kaekjen

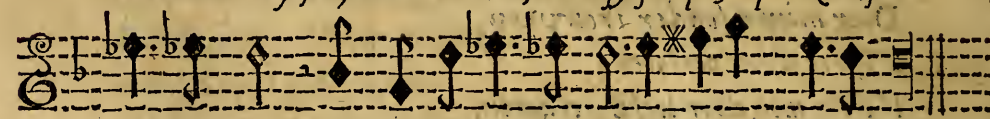

leyt een Roos, Die neem ik, ach! ik dool, o Hemel! 'tis een bloos.

VVaer magh mijn Philida, mijn ſoete beckje ꝟveſen?
VVaer of ſy haer verſchuylt, ꝟvaer of ſy haer onthout?
Mijn hertjen! Herderin, dat is in duyſent vreſen,
Met ſughjes, en getraen, loop ik door 't eenſaem ꝟvouꝟvt
VVaer ſinje doch? ey ſpreek,
VVaer ſal ik u beſt vinden?
Daer leyt ſy by de beek
En ruſt onder de linden
Sy ſluymert, agh ſy ſlaept, op 't kaekje leyt een roos,
Die neem ik, agh ik dool, ô Hemel! 't is een bloos.

Met Zeuxis vind ik my, mijn Philida! bedrogen,
Natuur u ſchoonheyt gaf yets boven het gemeen;
V bloosjes blonken mijn als roosjes voor mijn oogen

Alſoo

Alſoo dat yder bloos voor my een roosje ſcheen;
Agh! moght ik Herderin!
Een van die roosjes plucken,
En door de ſoete min
Daer op mijn lipjes drucken,
Agh! moght ik, dorſt ik agh, ô! neen, ik durrif niet,
Ik raeck in ongena ſoo Philida mijn ſiet.

Mijn Herderinne ſlaept, dies ik beſta te kuſſen
Een kusjen ſal haer niet verſteuren inde ruſt,
Ey minne! ty te vverk, en offy onder tuſſen
Al vvacker vvorden, ſeght, 't is Cloris die u kuſt;
Kus, Cloris, kus haer mondt,
Kus, Cloris, kus haer kaken,
O! lipjes root en ront
VVaer na mijn lusjes haken,
VVaer na de minne vvenſcht, agh Philida mijn lief!
Saght, Cloris roeptſe, ſaght, vvat doeje minne-dief.

Cloris (aen de water ſtromen,
Dight om-lommert vande bomen)
Ruſten, en in ſlaep hy vil;
Droomden, dat hy in ſijn luſten
Philida haer lipjes kuſten,
Wacker zijnde waſt een gril.

GESANGH.

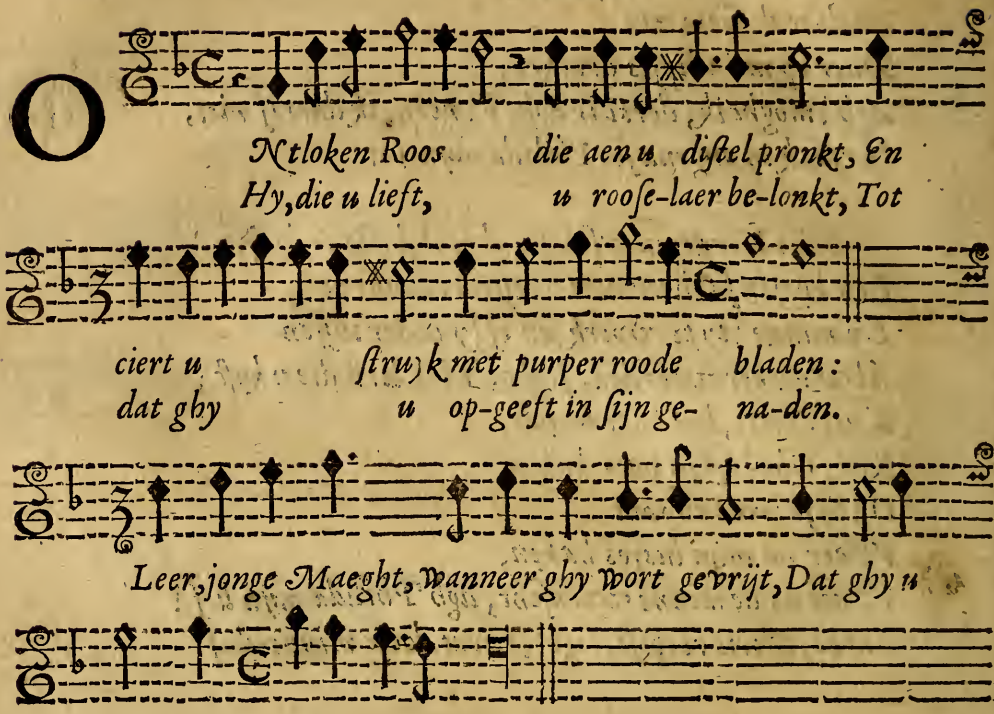

Ontloken Roos, die aen u distel pronkt,
En ciert u struyk met purper rode bladen:
Hy, die u lieft, u roselaer belonkt,
Tot dat ghy u op geeft in sijn genaden,
Leer jonge Maeght, wanneer ghy wort gevrijt,
Dat ghy u maekt, nae 't vrijen, vryheyt quijt.

Gheeft ghy u op, wt min, aen die u mindt,
Denck dat ghy hebt u selven wegh gegeven:

VVat minne vvil, dat moet ghy sijn gesint,
V vville moet mins lusten dienste leven,
Dat is geseyt, vvanneer ghy sijt getrouvvt,
Schik, dat u liefd' mins plighten onder houvvt.

Het Roosjen staet niet op syn struyk en bloeyt,
Om soo sigh selfs in 't bloeyen te behagen;
Maer, 't geeft sigh op als het den Plucker snoeyt
Soo moet haer ook een jonge Vrijster dragen;
Soo (na de trouvv) sy met haer plucker kant
Is 't vveyg'ren haer geen eere meer, maer schant.

GESANGH.

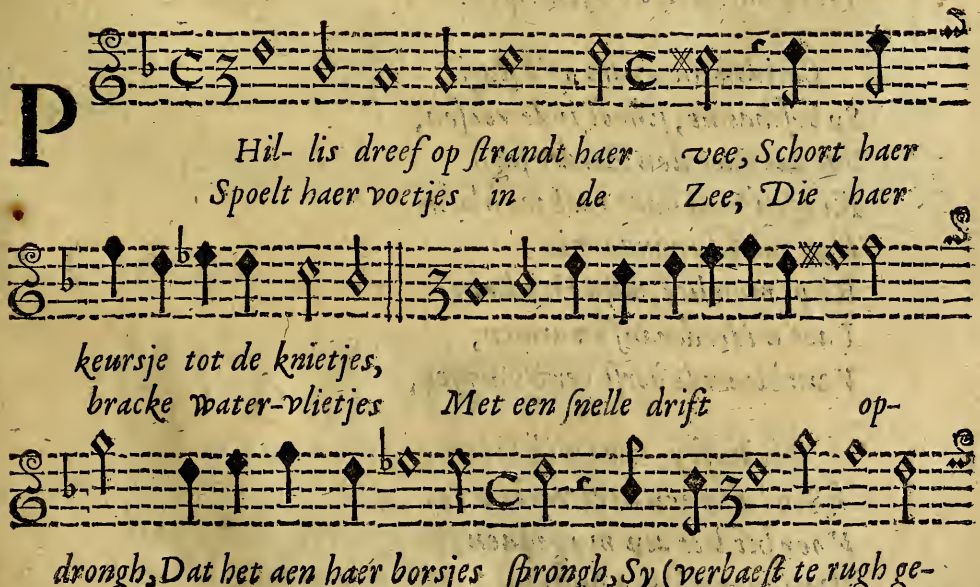

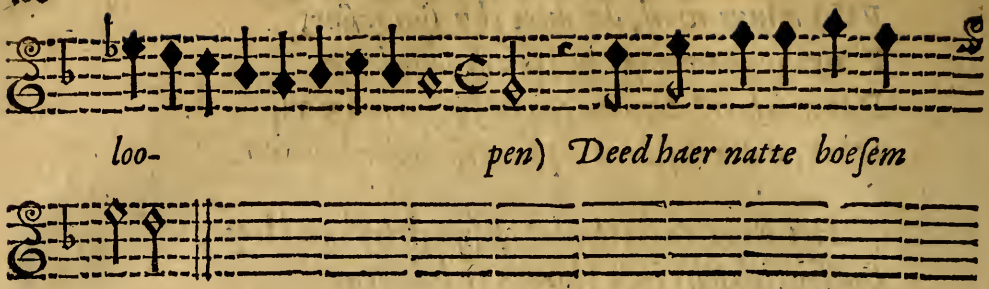

Phillis dreef op strandt haer vee,
Schort haer keursje tot de knietjes;
Spoelt haer voetjes inde Zee,
Die haer bracke vvater-vlietjes
Met een snelle drift op drongh,
Dat het aen haer borsjes sprongh;
Sy (verbaest te rugh ghelopen)
Deed haer natte boesem open.

Coridon die quam op't slagh
Sy beschaemt, school inde rooſen,
Om dat haer den Herder sagh
Kregen beyd haer kaekjes bloſen
Hy, ontsteken inde min
Riep, mijn lief, mijn Herderin,
Laet u Herder in sijn armen,
Vverkleumde borst ver vvarmen,

Phillis sey, vvaer ik Diaen,
'k Soud u in een hert verkeeren,
Voor het leet aen my gedaen;
Dese vvraek op u begeren,

Phillis

Phillis, 'k hoop niet dat ghy 't mient,
VVaer mé heb ik dit verdient?
Hebt ghy luſt een hert te plagen?
'k Sal u 't mijn ten offer dragen.

GESANGH.

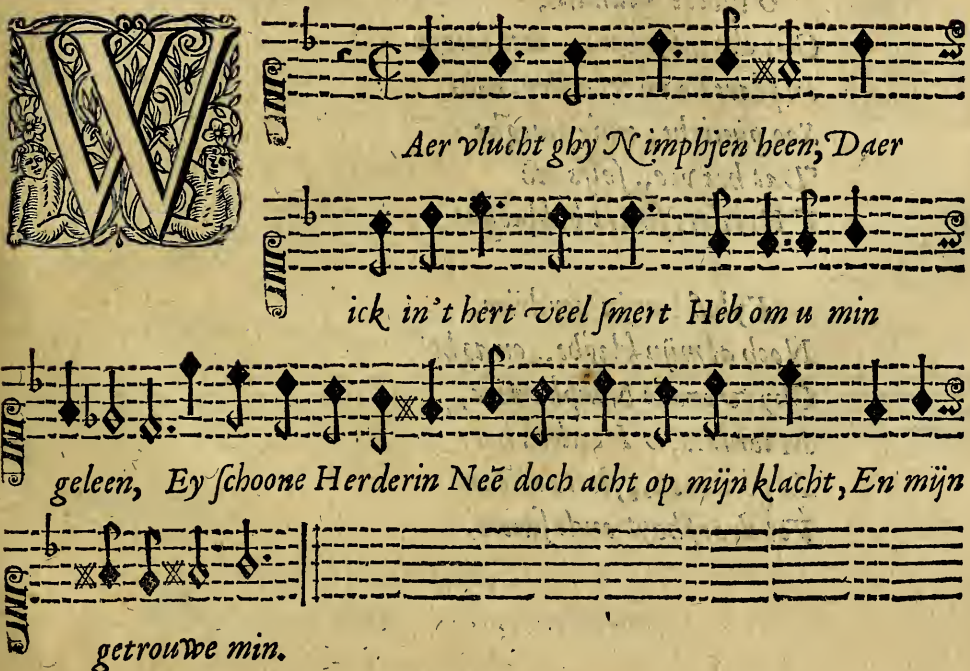

VVaer vlught ghy Nimphjen heen,
Daer ik in 't hert, veel ſmert
Heb om u min geleen;
Ey ſoete Herderin,
Neem doch acht,, op mijn klaght,
En mijn getrouwe min,

Amira

Amira ſoete meyt,
Ghy die met luſt, te ruſt
V moede Schaepjes vveydt;
En drijftſe na de ſtal;
Ey! medooght,, en beooght
V Herders ongeval.

O! ſoete vyandin,
Ghy die mijn hert,, met ſmert
In plaets van vveder-min,
Soo pijnicht, ende plaeght
Dat het vee,, ſelfs mé
V Herders ſmert beklaeght.

Eylaſi! mijn verdriet,
Noch al mijn klaght,, en aght
Ghy vvrede Nimphe niet,
Maer laet, u Herders hert
In gevveen,, ſteets alleen
Vol droefheyt ende ſmert.

GE-

GESANGH.

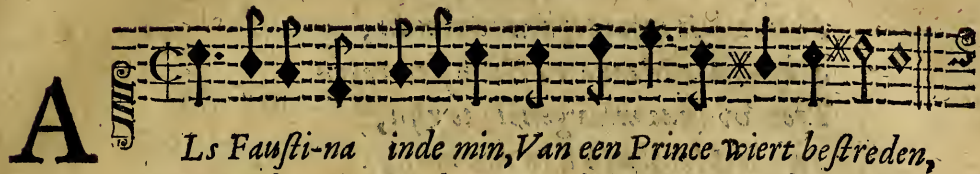

Als Fausti-na inde min, Van een Prince wiert beſtreden,
Heeft de kuyſche Herderin, Luſt bedwongen door de reden,

Sy (om minne aengebeden, Op beloft van eer en trouw, Om te

zijn een Prince Vrouw,) Heeft door reyne kuyſheyts wet Princen

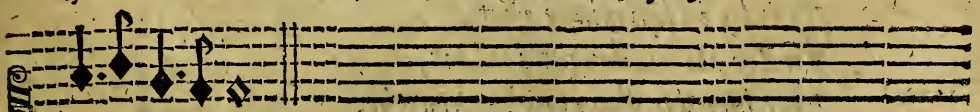

minne af-geſet.

Als Fauſtina inde min,
Van een Prince wiert beſtreden,
Heeft de kuyſche Herderin,
Luſt bedwongen door de reden;
Sy (om minne aengebeden,
Op beloft van eer, en trouw,
Om te zijn een Prince Vrouw)
Heeft door reyne kuyſheyts wet
Princen minne afgeſet.

Vô! Maeghdelijk geslaght
Tot een voor-beelt om te leeren,
Dat ghy door der deughden kragh
Minne-lust moet teghen vveeren;
Schoon dat Minnaers Eden svveeren
Trouvv (nae mins genot) te zijn,
Ionghe Maeghden leer van mijn,
Minne Eden light ghelooft;
Menigh Maeght haer kuysheyt rooft.

Schoon dat u een Minnaer vrijt
Groot van Rijckdom en vermoghen;
Ghy van laghe afcomst zijt,
En in cleynheyt opgetoghen,
VVilt hem efter niet gedoogen
Dat hy in sijn minne gaet,
Verder als het deught toe laet,
Leer hier dat ghy jonghe Maeght,
Sorge voor u kuysheyt draeght.

Leer hier aen een Herderin,
Geyle lusten tegen strijen;
Schuvvt die Minnaers, die om min
Meerder als vvt liefde vrijen,
VVilt ô! jonghe Maeghden mijen
Minne stricken, Minnaers reen,
Minnaers smeken en ghebeen!
Schuvvt in 't vrijen, 't minne soet
Buyten suyker, binnen roet.

Jonghe Maeghden teere dieren,
Lieffelijk, en ſoet ghelaght
Leer, ey leer! dijn eyghen kraght
Wel ghebruyken en beſtieren.

Hier in is u kraght gheleghen,
Dat ghy door een ſchoon ghelaet,
Door een vriendelijke praet
Herten kunt tot min beweghen.

Ja, alleenigh door een vonckjen,
Treckt ghy herten, ziel, en ſin,
Tot de luſten vande min
Als het oogh ontſluypt een lonckjen.

't Recht ghebruyk in deſe dinghen,
Hanght alleen aen deſe ſaek
Dat ghy u in mins vermaek
Kunt beſtieren, en bedwinghen.

STEMME:

Waer vlught ghy Nimphjen heen.

VVie heefter meerder ruſt,
Die ſijn gemoedt,, voldoet
In vvelvernoeginghs luſt?
Of, die door vverelts macht
Van begeert,, over heert,
Nae meerder hoogheyt traght?

Eervarentheyt die leert
Dat overdaet,, niet baet
Die 't meeſt heeft, 't meeſt begeert,
In meerder ruſt hy leeft
Die ſich voeght,, vvel vernoeght,
In 't vveynigh dat hy heeft.

VVat baet een Conincx Throon?
VVat heerſchappy,, vooghdy,
VVat baet een gouden Croon?
Soo 't herte (ongeruſt)
VVert geknaeght,, en geplaeght
Van onverſade luſt.

Geen ſchat, geen overvloet,
Geen Hooffſche maght,, noch praght
En geven ſoo veel ſoet,
Als vvel 't vernoeghen geeft
Aen die gheen,, die te vreen
Geruſt in kleynheydt leeft.

STEM-

STEMME:

Iho to de Perſonne.

A Ertſche Godin- ne,, Zie- le van mijn ziel, Voogh-
2. Ick die uyt minne,, Voor u ne- der kniel, Op-

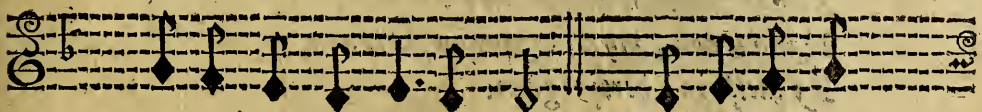

1. des van mijn verlief- de hert, | 1. Sie hoe ick ver-
2. of-fer u mijn liefdens ſmert, | 2. Lieve Juffrouw

1. ſchijn,, Met een hert vol ſmert en pijn,, Ey ont- ferremt
2. ſiet,, Op mijn lij- en, en verdriet,, Ach de ziel, ach de

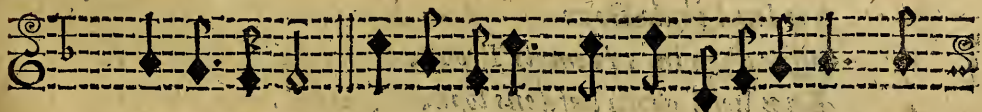

1. u o- ver mijn,
2. ziel my ontvliet. Ick bied u aen,, mijn ſuchjes, en getraen,, Ey

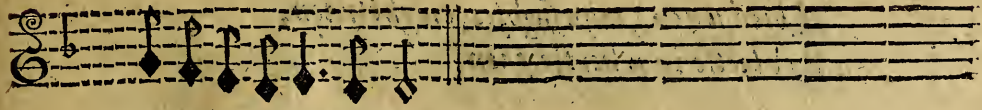

laetſe in u hertje gaen.

Aertſche Godinne
Ziele van mijn ziel,

Vooghdes van mijn verliefde hert,
Ik, die vvt minne,
Voor u neder kniel,
Op offer u mijn liefdens smert
Sie, hoe ik verschijn,
Met een hert vol smert en pijn
Ey! ontferremt u over mijn;
Lieve Iufvrou vv siet,, op mijn lijen en verdriet,
Ach de ziel! ach de ziel, my ontvliet,
Ik bid u aen,, mijn sughjes en ghetraen,
Ey laetse in u hertje gaen.

Of haer vermoghen,
Soo veel braght te vveegh,
Dat u verkleumde, kou vve borst,
Eenmael medoghen
Met mijn lijen kreegh,
Ha! schoone, die na vvreetheyt dorst!
Soo soud ik de Goon
Offer doen in's Hemels Troon,
En u liefd' geven liefdens loon,
Schoone aerts Godin,, Voedstereſſe van mijn min
Dien ik lief met mijn hert, en mijn sin,
Ik bied u aen,, mijn sughjes, en ghetraen,
Ey! laetse in u hertje gaen.

Soo sult ghy proeven
Door mijn tranens vliet,
En banghe sughjes die ik stort,
Met vvat bedroeven,

En

En benauvt verdriet
Dat myn ghemoet beſtreden vvort,
Hoe my liefde plaeght,
Om de vveer-liefd' van een Maeght
Die myn ziel op het hooghſte behaeght,
Hoe ſtantvaſt en trouvv
Dat ik lijd om myn Iufvrouvv,
Alle ſtrijdt, alle ſmert, alle rouv;
Ik bied u aen, myn ſughjes en ghetraen,
Ey! laetſe in u hertje gaen.

STEMME:

Schoonſte Lerinde.

Alle myn ſughjes, alle myn klaghjes,
Alle myn traentjes, al myn geveen,
Alle myn ſinnen, al myn ghedaghjes,
Reyſen ten hooghen Hemel heen:
Om voor de Goon, en 't opper-reght te dagen
Hem, die in ſijn laeghen
't Maeghdelijk ghemoet
Heeft vaſt ghebeent, door luſt van minne vlaghen
Dies ik ſal beklagen
't Leet dat ghy my doet;
O! klene Godt, Ghy die myn hert en ſin
Stookt inde brandt, en vlammen vande min.

't Is tegen eer, tegen vvet, tegen reden
Dat ghy u felle pijlen ſpilt;
d'Onrijpe Roos mijns tedre leden
Van ſijne ſtruyckjen roven vvilt,
Agh minne Godt! vvat dvvinght ghy my te minne,
Daer mijn jonghe ſinne,
Zijn gelijk de blaen,
In vvien de bloem beſloten leyt van binne,
Cithere Godinne!
Hoe ken dit beſtaen?
Agh! agh! ik bid, dien benghel doch verbiet
Dat hy op my ſijn pijltjes niet en ſchiet.

VVie heeft een knopjen oyt gebroken,
VVie heeft het van ſijn ſtruyk gedaen?
Eer dat het Roosje vvas ontloken,
Met inkarnate blos van blaen,
Soo is mijn jeught, ook onbequaem van jaren,
Om in Eght te paren,
Dies ik bid dat ghy
V pijltjes vvilt op my ſoo langhe ſparen,
Tot dat ik ervaren
Inde liefde zy,
Een Maeght te jongh in hare jeught gevrijt,
Raekt al te vroegh haer vreught en vryheyt quijt.

STEM-

STEMME:

Roſemont waer ghy vliet.

Als ik min, vvel betragh
Vind ik min van ſulke magh,
Dat ſy met ons ſpeelt, dat ſy met ons leeft,
En ook even ſoo veel vreughde gheeft,
Als 't onnoſel kindt
Dat een Voghel bindt
En ſchiet het inde vvindt,
't Beesje vvaent ſigh vry, en ontſlaghen van ſijn laſt
Maer in 't vlieghen voelt ſigh vaſt.
Even ſoo, gaet het my,
In de minne, en 't ghevry;
Ach! ik ben ghelijk 't vogeltje dat vlieght
Maer het is mijn lief die mijn bedrieght,
Als ik gunſt gheniet,
My een vreughd gheſchiet
Maer 't is my tot verdriet,
Om dat ſy haer gunſt (my voor deſen vvel ver-eert)
VVederom in haet verkeert.
Soete min, ghy houdt my
Vaſt ghevanghen, hoe vvel vry;
Vliegend ben ik vaſt, 'k ſchey, en keer vveer om,
't Is gheen deegh voor dat ik by u com,
Schoon ik my ghevven,
(Als ik by u ben)
Tot vrijen; ik en ken
Soo veel gunſte van u, mijn Nimph! verkrijghen niet
Dat ghy mijn u vveer-lief d' biedt.

STEMME:

Vliet heen droeve ſughjes.

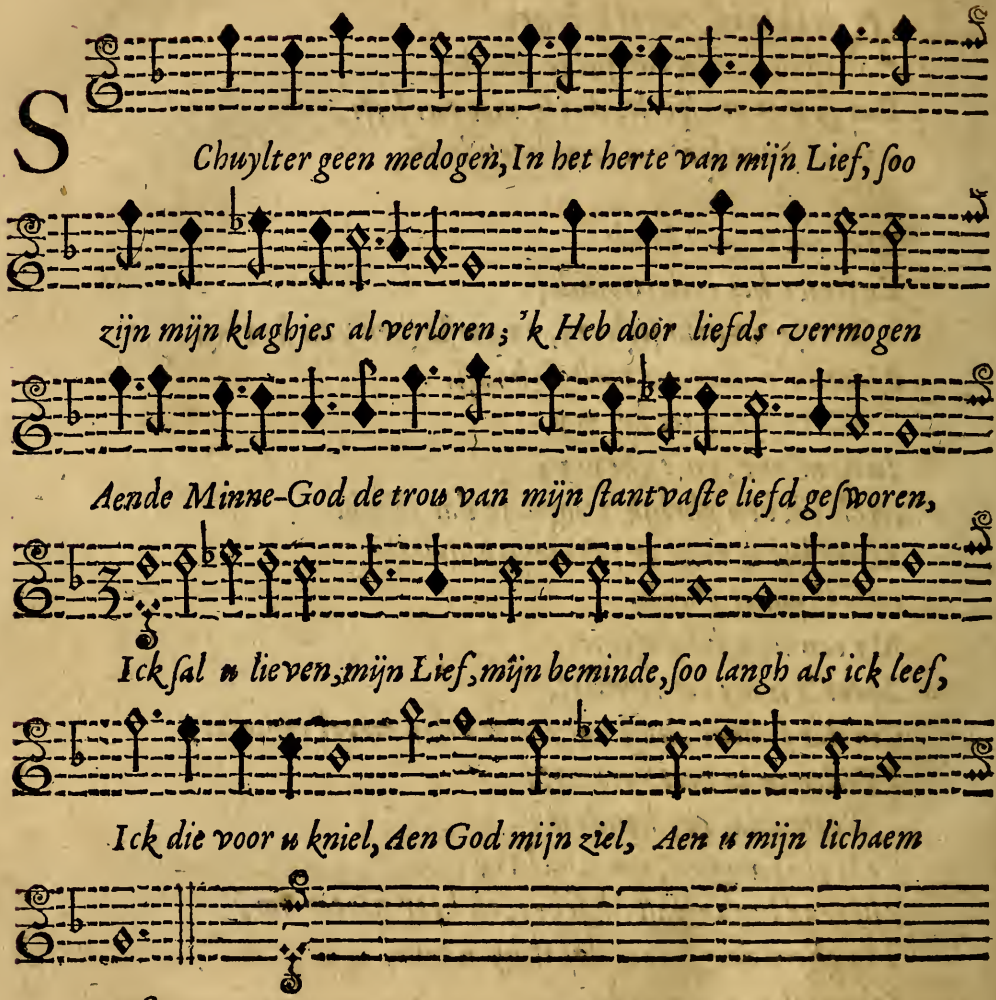

Schuylter gheen medoghen,
In het herte van mijn lief, ſoo ſijn mijn klaghjes al verloren;
'k Heb door liefds vermoghen

Aen de minne-God, de trouwe van mijn stantvaste liefd gesworen,
Ik sal u lieven, mijn lief, mijn beminde, soo langh als ik leef,
Ik, die voor u kniel,
Aen Godt mijn ziel,
Aen u mijn lichaem gheef.

Sughjes zijn mijn spijse,
Traentjes zijn mijn drank, mijn lief, mitsdien dat ik u liefd moet derve
'k Sal op dese wijse
't Lievend lichaem voen, so langh, dat trouwe liefde my doet sterven,
Magh ik liefds lusjes dan geen meer ploghen, gelijk als ik plaght,
Magh ik dan gheen meer,
Ghelijk weleer,
Ghebruyken liefdens maght?

Sal ik ondertusschen,
Uwe lipjes, uwe mondt, uwe kaekjes en u roode wangen
Niet meer moghen kussen,
Sult ghy my, mijn lieve lief! by u niet een reys meer ontfanghen?
Sal ik geen lusjes, geen kusjes meer krijghen, ghelijk als ik had,
Toen ik inde min,
Mijn harts Sanctin
Om weder-minne badt;

Lief! sal ik dan blijven
Afghescheyden sonder u, ha pronk en perrel aller Vrouwen!
Laet dees vaersjes schrijven,
Laet se na mijn doodt, mijn lief, dat bid ik, op mijn Graf-stee houwen:
Hier leyt hy, die om sijn lief is gheslorven, *en rot tot asch,*
Vande ziel ontbloot
Nu tuyght sijn doodt
Hoe trouw sijn liefde was.

STEMME:

Tanneken.

Sullen vvy dan nu niet eens vveſen
Vrolik ende ſoet,, vrolik ende ſoet?
Vrolikheyt die vvort ghepreſen,
Dies men vrolik vveſen moet.
De tijdt die heeft ſijn tijden
De tijdt haer tijdt behoeft,
VVeeſt vrolik met de blijden
Met draeve, zijt bedroeft,
Ey drink nu eens een roemer om, ey drink nu eens een roemer om
Van deſe klare vvijn,, van deſe klare vvijn,
Sullen vvy de Bruydt ter eeren, niet een uyrtjen vrolik zijn?

Bruydegom Heer, den tijdt ſal naken,
Dat u hert en ſin,, dat u hert en ſin
Sullen ſvvemmen met vermaeken
In de lusjes vande min:
VVy, door deſe dinghen
Zijn op 't hooghſt verheught
En vrolik met u ſinghen
Van blijdſchap en van vreught;
VVy drinkē eens een roemer om, vvy drinkē eens een roemer om
Een roemer ſchoontjes vvt,, een roemer ſchoontjes vvt,
Opde vvelvaert, en geſontheydt van de Bruydegom en Bruydt.

Bruydegom, vvilt het ſoo beſchicken,
VVeren als een Heldt,, vveeren als een Heldt,

Dat

Dat de Bruydt raekt aen t'vvee ſticken,
Eermen neghen maenden telt:
Op dat alſoo u vrijen,
Op dat alſoo u min,
Ten nutſten moghe dijen
Tot eerlijk huys-gheſin,
VVy drinkẽ eens een glaesjẽ om, vvy drinkẽ eens een glaesjẽ om,
En zijn op 't hooghſt verheught,, en zijn op 't hoogſt verheught.
Daer mé vvenſchen vvy te ſamen, dat ghy u ſoo quijten meught.

VVilt ghy dat in u Eght liefd' na u vville gaet,
Draegh, Vrÿſters, ſoo 't behoort, u, in u Maeghde ſtaet.

Ik heb een Maeght ghekent die in haer groene daghen
Haer niet (ſoo 't wel behoord) in minne had gedragen;
Ik heb een Maeght gekent, en kenſe heden noch,
Die 't minnen heeft gepleegt, haer Minnaer tot bedrog;
Eer dat ik voorder gae van deſe ſaek te melden,
Eer ik tot het vervolgh de pen te werke ſtelden,
Kreegh ik in mijn gedaght voor-beeldingh die my riet,
Dat eer ik verder liep in 't gheen der is gheſchiet:

Soud

Soud met een ſoet verlof my aen den Leſer toone,
Verſoeken dat hy my in deſe ſaek verſchone;
Soo 'k yemandt onverhoets moght taſten op hun ſeer,
Ofraken met de pen, te nauw aen hare eer,
Dat ſullicx (kenne God) wt wraek luſt niet gheſchiede,
Niet om dat haet of nijdt mijn wille ſulcx ghebiede,
Niet dat het is mijn luſt, niet dat het my behaeght
Dat ik brengh in het light de faute van een Maeght;
Niet dat ik heb mijn vreught, in rijmen wt te ſpreken,
Hoe dat een ſwacke Maeght verviel in quae ghebreken,
Niet dat ik haer ter ſpot, niet dat ik haer ter ſpijt,
Een faut by haer begaen, voor alle man verwijt,
Niet dat ik daerom heb dees leſſe voorghenomen,
Als dat ſy yemandt ſouw tot leet te voorſchijn comen;
Neen, dats de meeningh niet, noch gheene Chriſten plight
't Quaet van ſijn even menſch te brenghen in het light,
Ten voeghd een Chriſten niet van and'ren quaet te ſegghen,
Wt paſsien, die hem in 't hert verholen legghen,
O! neen, 't is verr' van my, 'k ben van die meningh niet,
'k Vind ſelfs ghenoegh in my, als 't hert inwendigh ſiet:
Dies bid ik, wie het zy, mijn rijmen comt te leſen,
En wilt in gheender wijs van ſulk ghevoelen weſen;
Dat ik hier miſſlagh brengh, of fauten aenden dagh,
Comt wt gheen quade grondt, ghelijk ik ſweren magh,
't Comt wt gheen bitter hert, of quae ghenegentheden,
Ten comt niet voort om dat mijn herte wert beſtreden
Door paſsi, haet, of nijdt of diergelijken, neen,
Maer dat het ſoo gheſchiet, heeft, Leſer, ſijne reen,
Dat ik hier yemandt coom ſijn quaet ghebrek miſprijſen,
Gheſchiet, om and'ren daer door tot het goet te wijſen;

Dat

Dat ik yets op 't ghebrek van and'ren ſchrijf, of ſegh,
Dat ſtel ik yder voor ghelijckerwijs een wegh
Die heel onveyligh is van Rovers, en Vyanden,
En wijs den menſch ter deugd door ander menſchen ſchandē,
Dies neem het, Leſer, an, ghelijk het inder daet
Tot leeringh voor de jeught, hier af gheſchildert ſtaet.
Een Maeght, een jonghe Maeght, aen d'Amſtel-kant geboren,
Die in haer eerſte jeught haer Ouders had verloren,
Die van haer kuyſheyt af, door Godt ons Opper-hooft,
Van Vader was ontbloot, van Moeder was berooft,
Sy die van jonghs op moſt haer lieve Ouders derven,
En onder haer Gheſlaght, en onder Vrienden ſwerven;
En dat verſcheyden tijdt, en menigh jaren langh,
Wiert ſtricktelijk, en ſtijf ghehouden in bedwangh,
Sy wt haer kintſche jeught ghecomen tot haer jaren
Wenſcht eens ontlaſt te zijn van 't laſtighe beſwaren,
Dat haer te nauw bedwinght, dat haer te vaſt beſluyt,
En riep ſoo menighmael, och! waer ik hier eens wt,
Och! waer ik eens verloſt, van deſe wrede plaghen,
Waer ik van deſe laſt bevrijt, en eens ontſlaghen,
Ach! ofter yemandt my in eer op liefd', en trouw,
Woud lieven voor ſijn Bruydt, en minnen tot ſijn Vrouw,
Ach! Hemel, wouwt ghy my doch ſoo gheluckigh maken
Dat ik wt dit verdriet moght comen te gheraken,
Ach! Hemel moght mijn luck ſoo hoogh gherefen zijn,
Wat ſouwer lieve vreught verrijſen wt mijn pijn,
De Maeght van dees tijdt af, die voeght haer lieve ſinnen,
Tot Vrijers tijdt-verdrijf, en onghebonden minne;
Sy ſoekt haer hooghſte luſt, en trekt haer meeſte vreught,
Wt Vrijers omme-gangh, en 't by-zijn vande jeught,

Sy laet

Sy laet haer ſoet geſight gaen buyten reghte palen,
En doet al wat ſy weet, om Vryers aen te halen,
Men ſiet van dagh tot dagh door deſe loſſe keur,
De Vryers om het huys, de Vryers voor de deur;
De Vryers binnen 's huys, de Vryers op de ſtraten,
Haer Huys-heer ſulcx verbiet de Vryers toe te laten:
Haer wort wel ſtriktelijk een vaſt verbodt gedaen,
Dat ſy geen Vryers meer en ſal ten antwoort ſtaen;
Dat ſy geen Vryers meer vermogen ſal te ſpreken,
Dat ſy haer geen meer ſal in deſen handel ſteken,
De Doghter neemt haer ſlagh op ſeker tijdt eens waer,
Wanneer een geeſtigh quant ſigh vinden liet by haer,
Wanneer hy eens by haer in ſtilheyt is gecomen,
Heeft deſe lieve Maeght haer tijde waer genomen;
En hem op ſijn verſoek haer Trouwe toegeſeyt,
Doch, vond na dit beſtaen, de ſaek vol ſwarigheyt:
HaerHuys-heer was haer Voogt, die wou haer by hem huwé,
En niet gedogen dat de jonghe Maeght moght trouwen,
Voor dat ſijn ouden dagh ten eynde was gheraekt,
Dit heeft dees lieve twee een ſwarigheyt gemaekt:
Sy ſloegen middel voor op veelderleye wijſen,
En onder allen een, niet waerdigh om te prijſen;
Doch, oft ſoo is gebeurt, en of 't ſoo is geſchiet,
Daer van weet ik op 't nauſt de reghte waerheyt niet:
Altoos, het is ſoo veer met deſe twee gecomen,
Sy hebben d'een den aer in trouwe aengenomen,
Sy hebben hare Trouw malcanderen belooft,
Hy hout haer als ſijn Vrouvw, ſy hem als Opper-hooft,
Beſtemden voor een wijl de ſaek te laten dryven,
En onder-tuſſchen trouw malkanderen te blyven

Op hoop dat hare Vooght verandert, of verſcheyt,
Hebben ſy hare trouw, malkander toegeſeyt,
Het duurt een langen tijdt, ja veel verſcheyde jaren,
Dat deſe lieve twee niet t'ſamen koſten paren;
Sy ſloegh het dikwils veur om met hem door te gaen,
Maer hy, door achterdoght, vond ſullicx ongeraen:
Ter oorſaek al haer goedt, al wat ſy ſouw verwerven,
Moſt vanden ouden Vrunt op deſe Dochter ſterven,
Al wat ſy hebben ſouw, moſt komen van die kant,
Dies hielrmen't ongeraen te reyſen wt het landt;
En tegens ſijne dank, en tegens ſijne ſinnen,
Te trouwen met de Maeght die hy beſtont te minnen;
Wat iſſer nader-handt wt deſe ſaek ontſtaen?
Wat iſſer in het eyndt doch niet al om gegaen?
't Valt laſtigh voor de Maeght ſoo langen tijdt te wachten;
Sy ondertuſſchen ſpeelt met ſinnen en ghedachten,
En oft ſy tot haer quel geen middel vinden can,
Te plegen minne-vreught, met haer verloofde Man:
Hoe wel de werelt niet voldaen met eghte trouwe,
Gaet evenwel haer Vrient, de ſaek te vooren houwe,
Hoe dat ſy als een Roos, die op ſijn ſtruykje dort,
Verwellikt, en verteert, om datter douw an ſchort,
Sy toond een lonkend oogh, en pleeght veel ſoete ſtreken,
Soo met een lief onthael, als met bevalligh ſpreken,
Sy valt hem om den hals, en kuſt hem voor ſijn mondt,
Sy toond een open hert, een ongeveynſde grondt;
Sy ſoekt op deſe wijs haer Minnaer te bekoren,
Sy leyt hem wat ſy ken, tot minne-luſt te vooren,
Maer 't was en bleef vergeefs, 't geen ſy op hem verſoght,
Vermits de Iongh-man al te veel op 't achterſt doght:

Dit heeft een felle spijt in 't Maeghden hert ontsteken,
Sy neemt haer slagen waer om dit verdriet te wreken;
Sy overdenkt in 't hert, en isser dan geen raet,
Dat desen houten klick, van liefde my ontslaet?
Sal ik mijn frisse jeught met sulk een droogert slijten,
Dat souw my in mijn hert mijn levens dagen spijten,
Soud ik als Tantalus, in wellust tot de kin,
Behoeftigh moeten zijn, en vasten inde min?
O neen! dat ken de min in geene jeught ghedoghen,
De min is inde jeught van machtigher vermoghen,
Ik sal een ander vondt wel haest bedenken gaen,
Waer door hy garen my sal vande trouw ontslaen,
Ik sal een ander wijs op desen handel setten,
Ik sal, dat loof ik hem, wel op mijn stucken letten:
Ik sal, dat loof ik hem, een ander wegh in slaen,
Tot wrake vande spijt die hy my heeft ghedaen;
Sy (nae een seker tijdt van ettelijke daghen)
Heeft op een wacker geest een lonkend oogh gheslaghen,
Sy, nae een korten tijdt, heeft door haer geyl gesight
In 't hert van haren Vrient, een minne-brant gestight,
Hy, in wiens jeughdigh bloet, de brandt is op ghesteghen,
Heeft wonderlijke vreught wt dese brandt ghekreghen,
Hy, van dit vuyr gheraekt, klaeght met een soete smert,
Wat voor een vremde vlam hem spertelt om het hert:
In 't eyndt, hy comt soo veer, dat alle sijne sinnen,
Vervallen inde brandt van onbeschofte minnen:
Sijn ooghen voelen 't vuyr, van minnens hete gloet,
't Ghesight is d'eerste vonk, die dese vlamme voet,
't Ghehoor heeft meerder brandt wt geyl ghesprek vernomen,
En by de eerste vonk, ist tweede toe ghecomen;

Daer raekt het hert in brandt, en in bedoven vlam,
Tot dat gevoelen ſelfs de hittigheyt vernam,
Wat volghter langhen tijt en menighte van dagen?
Heeft haer dees jonge Maeght, ſoo vry en los gedragen,
Al wat de Iongh-man deed, jae ik en weet niet hoe,
Dat liet de geyle Maeght ſijn ſnode luſten toe,
Al watter is gepleeght dat laet ik in 't verholen,
En aen het oordel van den leſer ſelfs bevolen.
Sy heeft een langen tijt, dees handelingh gepleeght,
Sy heeft hier door ſijn ſin tot hare min beweeght,
Op hoope dat ſy moght van hem eens vruchte dragen,
Om van haer eerſte lief, en trouw te zijn ontſlagen;
't Geen noyt en is geſchiet, 't geen noyt en is gebeurt,
Soo dat ſy op een nieu haer tweede ſmert betreurt;
Sy, die in deſe vreught hem langh heeft opgehouwen,
Vindt dat de ſake gaet heel tegens haer vertrouwen;
Hy die haer langen tijdt in 't minnen heeft gedient,
Verſoekt dat ſy aen hem haer weder-lied' verlient,
Hy vleyt, hy ſmeekt, hy bid, agh ſeyt hy! mijn beminde!
Wilt in beloft van trouw, aen u mijn liefd verbinde,
Ten aenſien minnens vreught, en al het ſoet gevry,
Het geen daer is gepleeght, lieft, tuſſchen u en my:
Ten aenſien al de luſt en 't minnelijk vermaken,
In vrye vryigheyt van minnelijke ſaeken,
Ten aenſien al het gheen ghy hebt vergunt aen mijn,
Ach! ſeyt de jonghe Maeght ten ken, ten ken niet zijn;
Oy me! hoe heb ik my ſoo ſchandelijk vergeten,
Oy me! hoe heb ik my ſoo lelicke gequeten!
Oy me! wat heeft mijn hert ſoo blindelinghs verleyt,
Dat ik u luſten heb vergunt die vryigheyt;

Wat

Wat heeft my doen beſtaen die vryheyt u te toonen?
Die vryheyt, die ik bid, dat ghy doch wilt verſchonen,
Ach! ach! vergeeft het my, dat ik in minnery;
Mijn luſten heb getoont tot uwaerts al te vry,
Ey! wilt een ſwacke Maeght in haer onrijpe jaren,
Niet pranghen om met u te trouwen, en te paren;
Ey lieve quelt mijn niet, om 't geen niet weſen can,
Ik moet mijn friſſe jeught verſlijten ſonder Man,
Hoe, ſeyt de Ionghelingh! wat hebt ghy voorgenomen?
De ſaek met u en mijn is al te veer gecomen,
De eer gedooght het niet dat ghy u van my ſcheyt,
Ghy hebt het in het eerſt daer niet na aengeleyt;
Had ghy u in het eerſt behoet van ſoo te doolen,
Soo hadt ghy my mijn hert, en ſinnen niet geſtolen,
Had ghy my in het eerſt de min niet toe geſtaen,
Soo koſt ghy nu met reght my van uw' trouw ontſlaen;
Had ghy my niet vergunt ſoo veele vryigheden,
Soo ſtond u weygeringh gegrond-veſt op de reden;
Maer nu het ſoo ver is, dat my de minne ſmert,
En dat haer ſoete vlam my wemelt om het hert,
Nu dat ghy hebt de proef van min aen my gegeven,
Nu kender wt mijn hert haer luſt niet zijn gedreven,
Ghy kunt, ô jonghe Maeght! u trouw my niet verbien,
De ſaek ſoo verr' gebroght die ſal, en moet geſchien,
Hoe ſoud' u Maeghden hert zijn van ſoo kleyn vermogen,
Dat ghy die ſchande ſoud in u gemoet gedogen?
Hoe ſoud' een eerbaer Maeght vergeeten ſoo haer eer,
Te ſoeken minne-luſt, en 't trouwen nimmermeer?
Dat ken, of magh niet zijn, heb ik mins luſt genoten,
Ghy, wilt ghy eerbaer zijn, en kund my niet verſtoten,

Heb ik u ſuyverheyt ontſuyvert, 't was u ſin,
Ghy baenden my de wegh, ghy weet ik liepſe in;
Ghy gaeft my volle maght, te ſtrelen en te kuſſen,
Ghy gaeft my volle maght de ſoete min te bluſſen,
Ik hebſe tot dien eynd ghedaen, als dat ik ſouw
U krijghen jonghe Maeght! in 't eynde, tot mijn Vrouw,
Ach! ſeyt ſy wederom, wat noot waert, koſt het weſen,
Wat noot waert, moght ik zijn, ghelijk ik waer voor deſen;
In 't eynde borſt ſy wt, wat noot waert, waer ik vry,
Ghy ſoud tot uwaerts ſien, 't gheen ghy begeert van my:
Ach! oft ik langer veyns, ach! oft ik langer ſwijghe,
Ghy kunt daer niet als meer verdriet en ſmert door krygen;
Ach! of ik ſwijghen wil, wat iſt? het moeter wt,
Ik heb mijn Trouw verlooft, ik ben een anders Bruyt.
Fy, ſeyt hy, jonghe Maeght, waer toe geeft ghy u ſinne,
Waer toe met my ghepleeght de luſten vande minne?
Waer toe ſoo los ghemalt, u kuyſheyt dus verſpilt,
Wijl ghy u hebt verlooft, een ander trouwen wilt;
Waer toe hebt ghy aen my vergunt mins vryigheden?
Dewijl een ander is de Vooght-heer van u leden?
Waer toe ſoo menigh uur in 't donker vande naght
Met min, fy! geyle min, baldadigh door gebracht?
Waer toe belonkt, ghekuſt, omhelſt in vuyle vreughde,
My, die u had vertrouwt, een Maeght van eer en deughde?
Sy valt in on-maght neer, en leyt als doodt ter aerdt,
Den Iongh-man voelt zijn hert met groote vrees beſwaert,
Hy ſught vaſt ſught op ſught, hy offert klaght op klaghten,
En docht gheen ander eyndt als ſterven te verwachten;
Hy in 't ghemoet beſwaert, door deſe droeve noot,
Docht hoe gaen ik het aen, blijft ſy hier by my doodt,

Wat

Wat grooter ſwarigheydt ſoud hier'wt kunnen comen,
't Sal light by veelen in bedenkingh zijn ghenomen
Als dat ik hier of daer de Maeght mé heb belaſt,
Of niet, ghelijkt behoort, heb elders aenghetaſt;
Benauwtheydt ſcheen zijn hert in tranen te bedelven,
In 't kort, de ſwacke Maeght raekt weder tot haer ſelven,
Het eerſte datſe ſprak, (dat was) ik ſterf van pijn,
Om dat ik heb beſtaen, 't gheen niet behoort te zijn;
Heb ik u door mijn luſt tot ſonden aenghedreven?
Nu bid ik dat ghy my die miſdaet wilt vergheven?
Heb ik my inde min ghedraghen al te vry,
Ik bid u, ach! ik bid, ik bid vergheeft het my,
Mijn ſonden zijn my leet, ik ſalſe al mijn daghen
Bewenen met het hert, en met de ziel beklaghen,
Ik ſal in ware boet tot mijnen Schepper treen,
Ghenade ſoeken met Maria Maghdaleen:
Sy weet door deſe klaght de Minnaer te beweghen
Sy mackt hem op het hooghſt, haer min en liefde teghen,
Wel ſeyt hy, jonghe Maeght ik raed u voor het leſt,
Ik raed u ſchuwt de luſt ghelijk een heete peſt;
Ik raed u lieft de deught, en laet de ſonden varen,
Ghy zijt op 't alder eelſt en 't bloeyen van u jaren,
Ey mijd! ik bid u mijd, al wat u ſchaden can,
Haelt met gheen dertel oogh de geyle Vrijers an;
Hebt ghy u Trouw verlooft, wilt tijt en ſtond verwagten
Om u verloofde trouws ghenietingh te betraghten:
Hebt ghy u trouw verſeyt, verwaght de reghte dagh,
Dat liefde na haer plight u luſten boeten magh,
Ik bid u, (wat ik ken) ſtelt u de deughd voor ooghen,
Ik ſal, 't gheen ghy begeert, op u verſoek ghedoghen;

Ik

Ik ſal, Jufvrouw, ik ſal, al valt het noch ſoo hert,
Al is het my verdriet, al is het my een ſmert,
Mijn ſinnen tegens dank van uwe liefde trecken,
En laet mijn laetſte bee u tot vermaningh ſtrecken;
Dewijl ghy hebt een vrundt met wien ghy trouwen ſult,
Dewijl ghy zijt verlooft, ſoo toon, u doch gedult,
Tot dat gelegentheyt u doet te ſamen paren,
Ey, wilt u groene jeught tot aen die tijdt bewaren?
Soo datter niemant meer u eerbaerheyt miſdoet,
Noch dat noyt geyle handt u meer beſmetten moet:
Dit wenſch ik, en ik bid gedenk aen mijne reden,
Indien ik ook mijn plight te buyten heb getreden,
Indien ik wat te ſtout in 't minnen heb gegaen,
Indien ik in u eer, u heb te kort ghedaen,
Indien ik mijn te vry in 't minne pleegh te toonen
Ik bidde dat ghy my derhalven wilt verſchoonen,
Ik bid u voor het leſt, en daer mé gaen ik heen,
Ik bid u lieve Maeght, ey hoor na mijn gebeen!
Ik bid u, om de liefd', die ik u heb gedragen
Mijn liefde die ghy nu hebt vander handt gheſlagen,
Die liefd' die ik u droegh met een opreght ghemoet
Die liefde iſt die my aen u nu bidden doet,
Dat ghy, ô lieve Maeght u herte wilt bevrijen,
En noyt een vuyle luſt van geyle minne lijen,
Drijft minne wt u hert, u herte ſuyver houwt,
En draeght het op aen hem, die uw' dat toe vertrouwt,
Hoor, ſeyt ſy, eer ghy gaet, en eer ghy noch wilt keeren,
Moet ik noch voor het laetſt een bee op u begeeren,
Al eer ghy noch vertrekt, al eer ghy noch verſcheyt,
Dewijl ik heb ghepleeght te veele vrigheyt;

Dewijl

Dewijl ik mijn te vry in 't minnen heb ghedraghen,
Moet ik u, voor het laetst, mijn noot met tranen klaghen,
Ik die mijn Maeghde-plight te buyten heb ghegaen
En mijn verloofde Trouw, op 't hooghst te kort ghedaen?
Ik bid u, heeft de min van u haer luſt ghenoten,
En is u luſt wt mijn, en mijne min ghesproten,
Ik bid u, heeft mijn min, u tot de min ghebroght,
Heb ib u doen beſtaen het gheen ghy noyt en docht?
Ik bid u, heb ik u een quade wegh ghewesen,
Ik bid u, en ghedenkt het doch gheen meer na desen;
Ik bid u, is het saek dat bidden gelden magh,
En brenght die snode daet doch nimmer aenden dagh,
Ik bid u, heb ik my niet soo 't behoort ghequeten,
En laet mijn schande doch aen yeder een niet weten,
Ey, voer een heusche mondt van 't gheender is ghesschiet,
Ey lieve, 'k bid u doch, en melt mijn sonden niet,
Laet noyt u herte zijn van sulker aert bevonden,
Dat het sijn vreughde schept in ander menschen sonden,
Laet noyt u herte zijn met sulke luſt bevlekt,
Dat het mijn droeve val tot mijnen spijt ontdekt,
Sie hier, een snelle drift van lauwe bra cke tranen,
Om u tot mijn versoek hertgrondigh te vermanen;
Mijn sughten die ghy hoort, mijn tranen die ghy siet
Die bidden u te saem, ontdekt mijn schande niet,
Mijn handen die ghy siet beklemt in een ghewreven,
Die bidden u, wilt my, mijn fauten doch vergheven,
Ik (die met droever hert hier voor u ooghen stae,
Bid u voor 't alderleſt verleend my u ghenae.
Hoor nu hoe 't voorder gingh, en hoe nae weynigh daghen,
De saek in dit gheval, haer voorder heeft ghedraghen,

De Vooght-heer vande Maeght een afgheleefde man,
Wiens ziele dat het vlees niet langher draghen can.
Na dat hy sijne strijt heeft met de doodt gheslreden,
Die is in korten tijdt de werelt overleden;
De Bruygom vande Maeght, allensкens blyken doet
Dat hy in 't errif-deel sijn part ook hebben moet,
Die laet sigh alle daegh ook neffens al de Vrinden,
Die laet sigh met sijn lief in dit gheselschap vinden,
In 't eynd, men vraeght hem af wat hem daer comen doet,
Ik eyghen met dees Maeght haer aengheslorven goet,
Ik hebbe, seyt hy my tot haren dienst begheven,
En traght met haer ghelijk mijn eghte Vrouw te leven,
Sy heeft op mijn verſoek, haer Trouw my toegheseyt,
'k Heb over langh tot haer mijn liefden aengheleyt,
Ik hebbe over langh dees Jufvrouw liefd' ghedraghen
Ik hoope het en sal de Vrunden niet mis-haghen,
Dat ik dees lieve Maeght ghelieft heb voor mijn Vrouw,
In eerbaerheyt en deughd, in liefde, en in trouw;
De Vrunden hebben hem de Maeght ten Eght ghegheven,
Men sagh haer voor een wijl bequaem, en vredigh leven;
Maer ach! na dat de vreught een wijl-tijts had gheduurt
Heeft dese jonghe Vrouw haer Eghte-staet besuurt,
Na dat sy al te geyl haer toonden in het mallen,
Is haer een enkel woort wt hare mondt ghevallen,
Na dat sy inde min met hare eghte Man
Vry wat te dertel gingh, 't gheen wel ghebeuren can,
Is haer een woort te los, wt hare mondt ghecomen,
Het gheen by hare Man in aghtingh is ghenomen;
Hy die op die tijdt sweegh, maer niet te minder doght,
Op wat mannier dat hy haer ondertasten moght,

Op

Op wat mannier dat hy de saek best soud' belegghen,
Dat sy hem alles moght in reghte waerheydt segghen,
Hy als een loose Vos, en wel-gheslepen gast,
Die heeft op dese wijs sijn Vrouwe aenghetast,
Die heeft op dese wijs, en met gheveynsde streken
Begonnen aen sijn Vrouw, seer vriendelijk te spreken,
Ik weet, mijn lief, ik weet, hoe dat u frisse jeught
Wel eer eens was gheneyght tot soete minne-vreught,
Ik weet, dat ghy wel eer u daer in liet verwinne,
Ik weet dat ghy wel eer vervielt in lust der minne,
Ik weet dat ghy wel eer die vreughde hebt versoght,
Ik weet dat ghy wel eer u lusten hebt volbroght,
Ik weet ghy zijt verleyt, door een die u bekoorden,
En kreegh u tot sijn wil door sijne schoone woorden,
Ja toonden hem aen u een reghte eere dief,
Maer ik heb even wel u daerom even lief,
Ghy meught my, soo ghy wilt, dit vastelijk vertrouwen,
Ghy zijt mijn eghte Vrouw, daer voor sal ik u houwen;
Sy, die dit segghen looft, verswijght het minste niet,
Van alles datter in haer minne is gheschiet,
Hier is het heel bekeyt, hy wort als wt sijn sinnen,
Sal ik, seyt hy, een Hoer, voor mijne Vrouw beminnen?
Wat heb ik doch bestaen? dat ik u heb ghetrouwt,
Een saek, eylaes! een saek die my op 't hooghst berouwt:
Sy sught, sy schreyt, sy bidt, maer alles is verloren,
Hy vlught ten huysen wt, en wil haer geensints horen,
Hy in een langhen tijdt, en comt niet weer by haer,
Sy, in die droeve staet, maekt wonder groot ghebaer.
Hy, nae een langhen tijdt, en menighte van daghen,
Heeft sigh in dit gheval, op dese wijs ghedraghen:

Hy neemt het reetſte goet, hy neemt een ſomme gelt,
Hy heeft hem op een kort tot reyſen aengheſtelt,
Hy wt een enkel leet van haer bedreven ſchande,
Gaet reyſen over Zee, en dat in verre lande;
Hy wt een enkel leet van haer bedreven luſt,
Begeeft hem van haer af, en ſoekt een vremde kuſt,
Sy, door een innigh leet, en droevighe ghedaghten,
Speurt dat ſy niet en heeft als droefheyt te verwaghten,
Vermits hy jaer op jaer, daer inde landen blijft,
En ſonder dat hy haer een enkel letter ſchrijft,
Sy, die ſoo menigh naght, ſy, die ſoo menigh daghen
Haer jonghe jeught verſlijt met ſughten en met klaghen;
Sy, die ſo menighmael met innigh leet betreurt,
Het droevigh ongheval, dat heden haer ghebeurt.
Sy, die de droefheyt heeft te diep in 't hert ghenomen,
Is nae dit ongheval in droever ſtaet ghecomen,
Sy, die veel hert-ſeer heeft in deſe quel ghemaekt
Die is ten laetſten in een mymeringh geraekt,
En heeft nae langhen ramp ellendelijk gheleghen,
Sie wat haer geyle luſt heeft tot een loon ghekreghen;
Leer, jonghe Maeghden! leer, en drukt het in u hert,
Hoe dat de ſoete min, de jonghe Vrijſters ſmert,
Indienſe niet en wert ghepleeght op reghte ſtonden,
Ghelijk aen deſe Maeght (Godt betert) wert bevonden,
Wat heeft ſy door de min op haren hals ghelaen?
Wat heeft ſy al verdriet en quellingh wt gheſtaen?
Wat heeft ſy al beproeft, wat heeft ſy al gheleden,
Wat heeft ſy, ach eylaes! al menighmael gheſtreden?
Al eer datmen ten eynd haer jonghe leven ſagh,
Al eer ſy is gheraekt aen haere laeſten dagh.

Leer,

Leer, wat de minne doet? ey! leer de minne mijden,
Dat is ghebruyktſe niet als op bequame tijden,
En pleeght haer luſten niet voor datje zijt ghetrouwt,
Schikt dat ghy u ſoo langh, ô Maeghden! ſuyver houwt,
Leer aen een anders ſmert, u welluſt en u vreughde,
Laet u een anders val verſterken inde deughde,
Leer wt een anders ſchae, u voordeel en profijt,
Soekt innerlijke vree wt uyterlijke ſtrijdt,
Leer wt een anders pijn u pijnen voor te comen,
Leer wt een anders druk voor uwe droefheydt ſchromen;
Leer, jonghe Maeghden leer, dat ghy u eelſte pant,
Voor ſmetten wilt behoen, door anders minne ſchant,
Leer, jonghe Vrijſters! leer, hoe dat ghy uwe ſinnen
Niet alte los en laet vervallen in het minnen,
Leer, jonghe Vrijſters leer, dat ghy ſoo minnen meught,
Dat u de minne gheef haer welluſt door de deught,
Leer, jonghe Maeghden leer, mins luſt in toom te houwen,
Tot dat ghy veyligh zijt door wetten van het trouwen;
't Is ſelden wel ghelukt, 't is ſelden wel beſlaeght
Min voor de Trouw ghepleeght, berouden menigh Maegt,
't Is ſonden voor den Heer, en quellingh voor het herte,
Een knaegingh inde ziel, voor het ghemoet en ſmerte;
Min pleghen op ſijn tijdt, is verr' de beſte ſlagh,
En gheeft een jonghe Maeght de ſoetſte Bruyloſs-dagh.

STEMME:

Ballet Bronchorſt.

Lieve naghjes!
Ghy die ghetuyghe van myn trouwe minne zÿt,
Myn ghedaghjes,
Myn ziel, myn hert, myn ſinnen zÿn u toeghewÿt;
Ach! hoe vaek,
Soekt liefde liefds vermaek
Met ziel en ſinne,
O! aertſch Godinne,
Op 't ſoetſte minne
Te voeden inde naght,
Met liefd, met liefd, met liefde myn ghedaght.

Als de Reye
De naght-Godin Diana, met een Hemels ſtoet,
Doet gheleÿe
Ter plaets, daer haer Aurora met goe-morghen groet,
Doet ghy myn,, voor dagh en Sonne-ſchÿn,
VVt liefde comen,
Aen d'Amſtel ſtromen,
VViens Linde-bomen,
En hoogh-ghetopte blaen
Myn klaght, myn klaght, myn klaghten hooren aen.

Groene linde,
Ghy die myn minne-klaghjes als een Echo melt,
Aen 't ghemin de,

VVan-

VVanneer ghy uwve tackjes, naer haer venster helt,
En ghevoelt, een lieffelijke coelt
Mijn glorie juyghen;
V tackjes buyghen,
Om te ghetuyghen
Mijn minne aen die gheen,
VViens ziel, wviens ziel van my wvort aenghebeen.

STEMME:

Ceste Cruelle.

O Voedstereſſe van mijn minne,
O! Afgodinne van myn hert;
Vooghdes van mijn verliefde ſinne,
Aen wviens mijn ziel gheoffert wvert,
Mijn luſt mijn leven,
Al mijn aertſche vreught
Heb ik begheven,
Nu ghy uwve jeught
Mijn niet vergunnen meught.

Ghy wvilt en meught geen liefde draghen,
Ik min u lief en ghy mint mijn;
Ia, 't is uwvreught en wvelbehagen,
Als ik, als ik by u magh zijn,
Ach! blinde benghel
VVat is dit een ſmert
Dat my mijn Enghel

Nu

Nu ontnomen vvert,
Ach! Ach! hoe treurt myn here.

Myn lief, myn trooſt myn vvelbeminde
Dat ik u by-ſyn derven moet,
Dat doen u Ouders, en u vrinde,
Dies ſal ik met myn lauvve bloedt,
En diepe vvonden
Die de min my gaf
Myn Roſamonde,
Dalen na myn graf,
Myn minne tot een ſtraf.

Om dat myn liefde te hovaerdigh,
Na uvve vveer-liefd' heeft ghetragt;
En hoogher ſogt, als ik ben vvaerdigh,
Vaerd vvel myn lief! met deſe klagt,
Vaerd vvel myn vvaerde!
Opend uvve ſchoot;
In plaets van aerde
Vult met Roosjes root
V Slaef, door liefd' ghedoodt.

EYNDE.

I. H. KRULS

ALCIP,

EN

AMARILLIS.

BLY-EYND-SPEL.

IN KRULS

ALCIP.

IN

AMARILLIS.

SPELS INHOUT.

Amarillis (*wiens Ouders het land-leven hadden aengenomen om de gherustigheydt*) *wierden aldaer in oeffeningh van Schapen hoeden, opghequeekt; desgelijcx* Alcippe, *die sijne liefde* Amaril *is toedraghende; ende van haer weer gelieft, geboden wert 't landt-leven af te schaffen, 't Hoofsche leven aen te nemen, om door 't selfde tot hooger eeren staet te rijsen.*

Hy haer ghebodt ghehoorsamende, reyst met Clindor, *sijne Neef, ten Hove, al waer de huldinghe des Vorstins* Amasis *gheschiedende, de* Princes Lucia *het ooghe op* Alcippe *laet vervallen, ende doet hem door een oude Koppelaerster, met besloten ooghen, tot voor haer bedde brengen, daer sijnde gheraekt by haer, met voldoeninghe van minnens graeghte.*

Alcippe (*nae 't genot sijns lusten*) *komt by* Clindor, *vertelt sijn avontuur, edoch, met groot misnoeghen, van meer ghevoelt als ghesien te hebben, oversulcx niet wetende van wien so soeten Venus-offer aen hem wierde op ghedraghen, maer door raedt van* Clindor, *snijdt een stuk franjen wt de gordijnen, waer door* Alcippe *kennis krijght, sigh vermenght te hebben met* Princes Lucia.

Dit de Princes *ter ooren komende, ontsteekt in gramschap, met besluyt van 't selve op het hooghst te wreken, neemt de naght en nijdigheydt tot wraek te hulpe, ophitsende* Marcellus, *om door hem* Clindor *ziel-loos te maken,* Clindor (*in düel rakende met* Marcello) *krijght de over-*

handt, en neemt hem 't leven, vlughtende naer Gotten, vvert aldaer op het ghebodt des Vorſtins Amaſis, *in heghtenis gheſtelt,*

Alcippe *doet een voet-val, verſoekt ghenade voor* Clindor, *edoch, vruchteloos, ſoekt derhalven middel ende door hulp van eenighen Adel in Boere kledingh, 't Kaſteel van Gotten te vermeesteren, 't vvelk gheſchiedende, verloſſen* Clindor *vvt de boeyens.*

Den Conink (*op dit gherught*) *vaerdight een Poſt af aen de Vorſtinne, die op het ſpoedighſt verſtaen hebbende dit onder 't beleydt van* Alcippe *vvt ghevoert te zijn, hem ten eeuvvighen daghen doet verbannen.*

Alphonſus, *ſeker Ridder vvt Hiſpagnie, komt in 't Hof te Marcilie, tert aldaer de moedighſten Adel ter vvapen, onder vvelk* Leon, *den Oom van* Amarillis, *ſigh preſenteerde, ende vanden* Ridder Alphonſo *ghedoodt vvierdt.*

Amarillis *dit aen* Alcippe *ſchrijvende, verſoekt revenſie over de doodt van* Leon *haer Oom, hy vvil vaerdigh op 't ghebodt ſijns ghelieſde, begheeft ſigh onbekent ten Hove, daeght den* Ridder *ter vvapen, de vvelke hy tot vervvond'ringh van al het Hofghefin, Ridderlijk vervvint, en doodt ter aerden neder velt, vvordt alſoo met groote vreughd, en eerbiedinghe des Adels, en Hovelinghen, in onbekende ſchijn, onthaelt, edoch vertrekt van't Hof.*

Piemander, *gantſch miſnoeght over ſijn afſcheydt, ſonder te moghen weten, wat Ridderlijk ghemoedt ſigh ſoo dapperlijk ghequeten heeft, komt by* Cleante *den Oom van* Alcippe, *die hem te verſtaen gheeft dat het ſijn Neef* Alcippe *ghevveeſt is, die den vermaerſten* Ridder *overvvonnen heeft.*

Piemander *vervvondert zijnde, doet datelijk ſijn banniſſement herroepen, ende* Alcippe, *met alle ſolemniteyt ten Hove leyden, die vvelke aldaer komende, met groote vreughde van de Vorſtinne, als ook alle den Adel ſtatelijk vvert ontfanghen, ende gheſtelt inde hoogbſte eere, ende bedieninghe van't gantſche Hof ende regieringh.*

Alcip-

Alcippe, *hem ſiende op de hooghſte trap van ſijn gheluk, bedenkt, ende ſtelt ſigh voor ooghen, de loſſe veranderingh, als ook de Hoofſche ydelheden, neemt voor hem de bedriechlijcke Stricken der Hovelinghen te ontwijken, de ſorghelijke laſten te ontſlaen, aflegghende ſijn Hoofſche, ende weder aennemende ſijn Herders kledingh, ſcheyt van't Hof, begheeft hem te lande, al waer hy ſigh eghtelijk met* Amarillis *verbindt.*

Bedryvers.

ALCIP een Herder.
CLINDOR sijn Neef.
CLEANTE Vader van Clindor.
AMARILLIS Herderin.
GABRINA Koppelaerster.
LVCIA Princes.
WRAECK.
MARCELLVS Edelman.
HELBARDIER.
AMASIS Vorstin van Marcilien.
ALPHONSVS Spaens Ridder.
RODVS Edelman.
ALDERICK Coninck van Gotten.
PAGIE.
PIEMANDER Generael in 't Hof te Marcilie.
LEON Oom van Amarillis.
RODRIGO Edelman.
BODE.
IONKER.
IVFFER.

ALCIP EN AMARILLIS.

BLY-EYND SPEL.

Eerſte Handelingh. Eerſte Wtkomſt.

Alcip leſende een brief binnens mondts.

EEr noch de blonde Son het Hemels licht doet bloſen,
En ſuygt de morgen-douw wt vers ontloken Rooſen;
Eer noch *Aurora* ſelfs wt hare Tente treet,
En't lieflijk Hemels blaeuw met purper root bekleet;

Eer

Eer noch den morgen-ſtond ciert haer ghebloosde kaken,
Schiep ik in eenſaemheyd mijn opperſte vermaken;
Mijn blijdſchap dreef my wt om in dit lieve groen
Voor d'opgangh vande Son, mijn offerand te doen;
Aen wie dogh? aen die gheen die mijn de ziel, en ſinne
Doet haken nae het Hof door ſoete dwangh der minne;
't Is *Amarillis*, ach! die haer *Alcip* ghebiedt,
Dat hy ten Hove keert, nae ſtaet, en hoogheydt ſiet:
U wetten en mijn hert en ſullen niet verſchillen,
Mijn heus ghemoed dat ſal, mijn *Amarillis*, willen
Met graeghe vlijt voldoen al 't ghene u behaeght,
Mits dien *Alcip* een hert in ſijne boeſem draeght,
Dat meer nae hoogheyd traght, en lof van edel bloeden,
Als in kleynachtingh hier het ſlechte Vee te hoeden;
Ik heb dus langh mijn jeught verſleten onder 't Vee,
Doch teghens mijn ghemoed was 't alles dat ik dee;
Nu ghy, ha! *Amaril*, Vooghdeſſe mijnes leven!
Dees brief, dees lieve brief! my tot een wet gheſchreven,
In handen heb gheſtelt; ô! brief, die my belaſt,
En ſeght, dat langher my gheen Herder-ampt en paſt;
Maer dat ik landt en Vee te ſamen ſal verlaten,
Verſoeken hooger eer, en dat door Hoofſche ſtaten;
Mijn wil en d'uw zijn een, mijn liefd' uw wet ghelijk,
't Volbrenghen ſal aen u betonen proef en blijk
Dat ik nae wet uws wils, 't landt-leven ſal verſaken,
En traghten door manhafte daden te gheraken,
Aen lof, aen eer, aen gunſt, aen Ridderlijke roem,
En datmen my ten Hoof den tweeden Krijgſ-God noem;
Want ik het landt om 't landt mijn leven niet beſinde,
Maer minden 't landt, om dat ik *Amaril* beminde;

Dewijl

Dewijl u minne my ghebiedt het landt te vlien,
Sult ghy, als wel gheneyght daer toe, my willigh sien,
U wetten, en mijn wil, mijn Enghel! evenaren,
Ik laet de Herders stock, ik laet de Schapen varen:
Ik ruyl de Boere-kleen, aen Hellem, Swaerd, en Schilt,
Mits dien ghy *Amaril*; dit van *Alcippe* wilt,
Wie sien ik daer van veer tot my-waert komen treden,
Ist *Clindor* niet, mijn Neef? hy ist, ik moet op heden
Ontdecken hem mijn vreughd, doch veynsen mijne min,
En melden hem geensints 't ghebodt mijns Herderin;
Neef *Clindor*, zijt ghegroet; *Clind.* En ghy Neef desgelijken,
Alcip. De volheyd van mijn vreughd wil dankbaerheyd doen blijkē
Aen 't Goddelijk gheslaght; voor d'ingheborte geest,
Die dus langh niet in my, Neef *Clindor* is gheweest;
Mijn geest, die dus langh heeft in duyster legghen dwalen,
Wil wt een hoogher nu, eens hogher eer behalen;
't Land-leven ben ik wars, de grove boerery,
En 't Schapen hoeden, Neef, past langher niet aen my;
Ik traght nae hogher, en wil my ten Hoof begeven,
Clind. Wel Neef *Alcip*, hoe dus van staet sught angedreven?
Gaet ghy niet buyten spoor als ghy u wel beraedt?
Denkt Neef, dat yder voeght 't beroep van sijnen staet,
„ Den Schipliens past de Zee, de Huysliens passen landen,
„ Den wijsen het gebiedt! den Krijghsman 't swaerd in handē,
„ Den Hovelingh het Hof! een Schapen-hoeder past
„ Veel beter 't sleghte Vee, als swaere oorlochs last;
't Is buyten u beroep, als zijnde onervaren,
En weet ghy niet mijn Neef, *dat ongewoont maekt blaren*;
Gelijk de spreuke seyt? *Alcip.* Dit alles wel bedaght,
Vind ik, door reed'lijkheyd, mijn lust van grooter kraght,

Weet ghy Neef *Clindor* wel, wat my de reden leren?
Clind. Jae Neef, dat ghy behoord van u opſet te keren,
Indien ghy reed'likheyt maer reghte plaetſe gheeft;
Alcip. Geen reed'likheyt krijght plaets, ten zy men kennis heeft,
Door kennis, kenmen van een ſaek goe reden tonen,
Mits dien de reed'likheyt de miſſlagh wil verſchonen,
Moet ſy met kennis eerſt en wel te rade gaen,
't Is niet ghenoegh een ſaek op reden aen te ſlaen,
Maer yeder ſtaet het toe ſigh naerſtelijk te wennen,
Om 't gheen, waer nae hy traght, eerſt wel te leren kennen,
Wel kennende het gheen hem 't hert betraghten doet,
En vindt het in ſijn maght, ſoo zijn ſijn reden goet;
Maer of ſchoon yemandt ken een ſaek met reden pryſen
Waer nae ſijn wenſchingh ſtrekt, en ſonder aen te wijſen,
Oft hem de ſelfde ſaek, oft goet ſoud' zijn of quaet,
Die doolt, hoe ſeer en vaſt hy ook op reden ſtaet:
Seyt *Plinius* niet reght, een ſaek die ſonderlinghe
Op onſe reden paſt; *hoe dat van alle dinghe*
Is *oefeningh Meeſtres*; verſtaet mijn Neef den ſin?
Hy ſeyt de oefeningh brenght ons bequaemheyt in.
Clind. 'k Verſta mijn Neef *Alcip* ſijn meningh, doch ik vreeſe,
Dat ghy in hooffſche plight heel onbequaem ſult weſe;
Mits ghy te langh op 't landt verſleten hebt u tijdt,
En daerom onbequaem tot hooffſche plichten zijt.
Alcip. Neef *Clindor*, wat my doet de onghewoont ontberen,
Dat hoop ik metter tijdt door oefeningh te leren:
„ Denkt dat een *Paſſagier* geen wegh ten eynde raekt,
„ Ten ſy hy op den reys een goeden voortgangh maekt:
„ Het moedigh Paert laet ſigh van Ruyters niet beſchryen,
„ Ten ſy het d'oefeningh bequaem maekt te bevryen:

Noyt

Noyt koom ik tot het wit van mijn ghewenſte ſin,
Ten zy ik op het Hof, de hooffſche plicht begin.
Iſt niet een meerder eer met ſmert gheraekt aen wenſchen,
Als met kleynachtingh hier by domme ſleghte menſchen
Te ſlijten 't leven onder beeſten op het velt?
Landt-leven voedt een Boer, hofs leven voedt een Helt,
Clind. *Alcippe*, Neef ik ſpeur wt alle deſe dinghen,
Hoe licht des menſchen hert valt op veranderinghen,
't Docht my op heden vremt wanneer ghy ſeyde, dat
Ghy tot het Hof begeert, en groote luſten had;
Ik, die u voorſtel ſtond op 't alderhooghſte teghen,
Ben ſelver nu met u gantſch tot het Hof gheneghen:
Alcippe heeft ghelijk dat hy nae hogher traght,
Als ik het reght bedenk, wat iſſer min gheaght
Als 't ſleghte Herder-ampt by yeder een verſchoven?
'k Ben u ghevoelen eens, en reys met u ten Hoven,
Doch billik, datmen eerſt daer van mijn Vader ſpreek,
Ik bid u Neef gae mé; 'k hoop dat ik met geſmeek
Sijn hert beweghen ſal ons 't reyſen te vergunnen.
Alcip. Daer komt u Vader, die wy lightelijk nu kunnen
Ontdecken onſe ſin; *Clind.* Mijn Vader zijt ghegroet.
Alcip. Het ſelfde ik mijn Oom, u ook toe wenſchen moet.
Clean. Ik dank u, waer van daen komt ghy dus met u beyden?
Clind. Een wonderlijke luſt die ſchijnt ons aen te leyden
U met eerbiedigheydt een ſaek te draghen voor,
Waer op verſoeken wy, mijn Vader ons verhoor.
Clean. Segh my wat ghy verſoekt? *Clind.* 'k Sal 't Vader u ontdecké,
Alſoo tot hooger eer al mijn begeerten ſtrecken,
Gelijk ook onſe Neef *Alcippe*, is 't ons leet,
Datmen ſoo langhen tijdt in 't boere leven ſleet:

Derhalven zijn gheſint ons moedigh te verkloeken,
Met u verlof, ten Hoof een beter ſtaet te ſoeken;
Clean. Wat luſt u domme jeught, te nemen byder handt?
Wat heeft het woeligh Hof, doch by 't gheruſte landt?
't Lant-leven is een vreught, daer 't Hof niet is dan quellen;
Wie iſſer die 't ghetal der Vorſten weet te tellen?
Die wt de ſlaverny van 't kribbigh hofs verdriet
Begaven haer te landt; ſeyd' *Iulius Cæſar* niet,
Dat hy veel liever woud' te lande vredigh weſen,
Als int het Roomſche Hof tot eer en ſtaet ghereſen:
Dees wetten zijn van ouwts al op het landt gheweeſt,
Dat yeder 't ſijn gebruykt, geen woeker winſt en vreeſt,
Noyt huys-vrouw gheefter man oorſaek van jalouſye,
De wan-gunſt iſſer doodt, men kenter gheen benye;
Geen Venus Kamenier, oft Koppelaerſter boos
Ghebruyktmen op het landt tot luſten goddeloos;
En ſietmen niet te landt veel daden waerd om prijſen?
Hoe eerlijk Moeders daer hun Dochters onderwijſen;
Huys-vaders hunne Soons aen leyden in haer jeught
Tot nodelijk ghewin, door wetten vande deught;
Een yeder leeft te landt niet ſoo hy is gheneghen,
Maer ſoo hy ſchuldigh is ſijns ſchuldighe plights weghen,
Elk leeft van 't gheen hy wint, geen ziele ſoo vervreemt,
Dat hy, door quade luſt ſijn naeſten 't ſijne neemt,
Elk eerelijk beſit ſijn landt, ſijn huys, ſijn erven,
Een yeder leefter in een vreeſe van te ſterven;
Dit alles aen een zijd; let op het principael,
U handen onghewent te voeren 't ſnedigh ſtael,
Ghy die van kints-been af ghedoolt hebt met de Schapen,
Van leden al te ſwak om voeren ſchildt en wapen;

Ghy

Ghy die noyt anders waert als hier te landt behuyſt,
U voeght geen blank piſtool, gheen deghen inden vuyſt;
Maek eens een over-legh met reden by uw ſelven,
Ghy die niet zijt ghewoon als ploegen, ſpitten, delven,
In plaets van wapens draeght een ſleghte Herders rok,
En in dijn handen voert een haſelare ſtok;
Ghy, die niet hebt gheleert als matighlijk te leven,
Hoe wilt ghy uw ten Hoof by d'Edeldom begheven?
Ghy die gheen leven als 't eenvoudigh zijt ghewent,
Moet denken, dat het Hof beſt paſt voor die, die 't kent;
Clind. Wie leefter die 't onkundt niet kenbaer wort doot 't leren?
Alcip. Die 't Hoofs wil leren, Heer, die moet ten Hoof verkeren,
Clean. 't Is ſoo, maer oeffeningh eyſcht haer bequame tijdt;
Wijl ghy van kints-been af te landt gheoeffent zijt,
Sal onghewoonte uw, door onbequame jaren,
Met onghewone laſt in 't oefenen beſwaren?
Het Hooffche leven dient van jonghs af aenghewent.
Clind. 'k Vertrouw mijn Vader toe dat hy de reden kent,
Stelt reed'likheyt te werk, die leert dat gene ſaken
De menſchen haer beroep volmaektelijk volmaken;
Gheen ſtaet volmaekt den menſch, den menſch volmaekt (ſijn ſtaet;
Hoe menig iſſer die ten Hoof voor Edel gaet,
Niet teghenſtaende, 't is van jonghs hem aenghewaſſen,
Soo ſal noghtans aen hem de boerſheyt beter paſſen:
Daer leefter veel ten Hoof in weelden opghevoedt,
En van een arrem hert, en moedelooſe moedt:
Hoe veel in teghendeel van ſleght gheſlaght en leven,
Zijn door haer moedigheydt in 't Hof tot ſtaet verheven:
Soo dat mijns oordeels is van deſen 't reghte ſtuur,
De ſaek niet die men lieft, maer ſelver de natuur,

Clean. 'k Had op u kloekheyt, Soon, noyt sulken goet vertrouwen,
'k Sal door u reden my als overwonnen houwen:
Indien natuur u trekt te soeken hoofsche staet,
Ik gun op uw versoek, als dat ghy derwaerts gaet:
Alcip. Wat isser doch te landt waer wt men yets kan leren?
Wat nutbaerheydt ist onder beesten te verkeren?
Sijn wy geen menschen? ook begaeft met manne leen?
Bequaem om inden dienst des Krijgs-Gods *Mars* te treen?
Gebreekt het ons aen kracht van zenuwen en schonken?
Ach neen! 't hert is my aen de wapens vast geklonken:
De moed is aen het swaert ghenagelt, en gheheght,
Ik draegh in 't lijf een hert dat met sijn vyandt vecht.
Clind. Noch moedigheyt, noch lust en sullen my ghebreken,
Om nae de hoochste eer des Edeldoms te steken:
't Zy ik het moede Ros, in harnas blank beschry,
Het zy ghewapend ik met mijne vyandt stry:
Schoon my ten strijde moght de braefste Ridder daghen,
In *Clindor* is de moed met hem een kans te waghen,
Soo moedigh drijft de moed mijn moedigheden an,
Dat ik in 't strijden trots de trotsten Edelman.
Clean. De moedigheyt toont blijk van uw ghenegentheden,
'k Segh dat ghy beyde spreekt met vast en goede reden,
Die als ghetuyghe zijn van 't Adelijke bloedt,
Ook dat ghy beyde zijt by Adel opghevoedt:
Clindor mijn Soon, en ghy mijn Neef, ik wil u beyden
Tot meerder moedigheyt van hoofsche lust aenleyden,
Dewijl ghy zijt gheneyght tot wapens ende strijdt,
Sal ik u doen verstaen van wat gheslaght ghy zijt:
Soodanigh, dat ghy beyde meught met aller eeren
By d'eelste Adel u ghelijken, en verkeren:

Weet

Weet dat ghy niet en zijt van Herders ſtaet of ſtam,
Maer 't braefſte Ridderſchap dat oyt ten hove quam,
Is van ons maeghſchap; dies uw hier op ſtaet te letten,
'k Bevinde dat natuur een yeder ſtelt ſijn wetten,
'k Segh wetten dwingen uw dat ghy het landt verſmaet,
En volgens de natuur van hier ten Hove gaet:
Dies ik van alles ſal uw beyde doen verſorghen,
Het gheen van node zy, op dat ghy tegens morgen
U reys ten Hove neemt, dies voeght u neffens my,
Om te verſchaffen al wat daer toe nodigh zy.

Amarillis.

De hoop mijn liefde voet, dat onder deſe linden
Mijn lief *Alcippe* ſal ſijn *Amarillis* vinden,
Op 't ſchryvé van mijn brief ſijn antwoort doen verſtaen,
En oft op mijn verſoek hy ook ten Hoof wil gaen;
Hoe woelt mijn hertjen in een drift van ſoet verlanghen,
Om antwoort van mijn lief *Alcippe* te ontfanghen;
Waer blijft ghy, ach! mijn lief? waer toe ſo lang vertoeft?
U af-ſijn 'ttedere hert van *Amaril* bedroeft,
Ach! hoe verdrietigh valt de liefde 't langhe wachten,
Ik raek aen 't dolen inde dool-hof mijns ghedaghten;
't Is beſt ik my wat ruſt, de fantaſy bedwingh,
En onder dit gheboomt een Herder deuntje ſingh.

Sy ſit neder, ſinght op de ſtemme:
Ach! blinde Benghel.

Son van mijn ſinne,
Herder van mijn hert:
Hoop van mijn minne,

Oorſaek

Oorſaek van mijn ſmert;
Hoe meughje doch ſoo langh vertoeven?
Ey lieve doet mijn vvil!
Koom, koom Alcippe *by u* Amaril.

Alcip in Hooffſche kledingh, ſchuylt achter de bomen, en ſinght:

Schoon Herderinne
Voedſter van mijn ziel;
Ik, die vvt minne,
Voor u neder kniel
En ſcheyd nu vvt het herders leven,
Op u begheert en vvil
Hier is Alcippe *by ſijn* Amaril.

Amarillis.

VVaer ſal ik vinden
d'Afgodt van mijn min?

Alcip.

Hier inde linden
Schoone Herderin;

Amaril.

VVaer ſcbuylt ghy u mijn VVaerde Herder?
Ey! vvaerom ſvvijghje ſtil?
Koom, koom Alcippe, *by u* Amaril.

Alcip.

Buygh ſuye vvinden
't Groene loof vvat neer;

En

En ſpreyt de linden
Ruyſchend heen en weer,
Ey! buygh de tackjes van malkander.

Amaril.

Ach! ach! ik krijgh mijn wil,
Ik mijn Alcippe? *ghy u* Amaril.

Alcip. Hier ben ik *Amaril*, hier ben ik Herderinne,
Sie wat *Alcippe* doet ter liefde van u minne;
Sie uwen Herder hier verwiſſelt van ghewaet,
En dat om uwen 't wil gheneyght tot hooffſche ſtaet:
Ik ben volkomen nu gheſint nae 't Hof te keren,
Soo door mijn eyghen luſt, als ook op u begeren.
Ama. *Alcippe.*
Alcip. Lief.
Ama. *Alcip.*
Alcip. Mijn lief, mijn *Amaril.*
Ama. U luſten zijn te ſeer ghehoorſaem aen mijn wil.
Alcip. Mijn wil is willigh naer u willens wet te leven.
Ama. Tot loon wil liefden u mijn hertjen overgeven;
Ey! voeght het by het uws, en voert het uyt ſijn ſtee,
Mits u mijn hertje mint, neemt het voor 't uwe mee.
Alcip. Ik ſal, mijn lief, ik ſal u hertjen met mijn draghen,
In het ghedaght aen u, mijn Engel! alle daghen
Liefds offerande doen; en knielen niet alleen,
Maer buyghen ziel en wil, met offer van ghebeen;
Gheen dagh, gheen uur ſal my des af-ſijns tijde delen,
Oft *Amarillis* ſal in mijn ghedaghten ſpelen;
U beelt, u lieve beelt, u beeltenis ſal my
Verſtrecken aen 't ghedaght een ſchoone Schildery,

Daer ik met hert en ziel gheſtadigh op ſal malen,
En daer mijn leven ſelfs het voedſel wt ſal halen ;
Mijn lief, mijn *Amaril* ! op heden ſal 't gheſchien
Datmen de Huldingh des Vorſtins ſal kunnen ſien,
Dies ik met *Clindor* reys, om daer eens aen te ſchouwen,
De ſtacy diemen ſal op deſe huldingh houwen ;
De tijdt gheen wt-ſtel lijdt, dies ik, mijn *Amaril* !
Met u verlof, van u mijn afſcheyt nemen wil.

Ama. *Alcippe*, lief ! ik wil een ſaek op u begeren,
Al eer dat ghy van my ten hove-waert ſult keren ;
Dat is : wanneer de weeld ten Hove u ontmoet,
En dat ghy inde weeld u hert met luſten voet,
Om door gheluk tot eer en hoogher ſtaet te ſteyg'ren,
Wilt dan, aen u ghedaght *Alcippe*, doch niet weyg'ren,
Te plaetſen in het hert uw lief, u Herderin,
Die in haer herte plaetſt de Herder van haer ſin :
Ey ! laet ſtantvaſtigheyt by u haer woonſtee houwen,
Wiſſelt mijn ſlegtheyt niet aen Hooffche Staet-Iufvrouwen,
Wiſſelt mijn trouwheydt niet aen 't Hofs bedriegery,
Lieft mijn opreghtigheydt voor Hooffche heerſchappy;
Dewijl ghelegentheydt, mijn Herder ! ſal ghebreken,
Om mondelingh met uw, mijn lief *Alcip* ! te ſpreken,
Verſoek ik dat ſomwijl eens ſtomme boden gaen,
Die my uw ſtaet, en uw gheſontheyt doen verſtaen ?
Plaetſt mijn in uw ghedaght den tijdt van al u daghen,
Noyt uyre vanden dagh, of 't herte ſal my jaghen
Hier in de lommer, daer het met een minne-klaght
Wt nocken ſal, helaes ! hoe 't naer uw weer-komſt waght;
Dewijl het dan moet zijn dat ghy van my ſult ſcheyden,
Wil ik mijn lief *Alcip* een ſtucke weeghs gheleyden,

En

En met een lieve kus toe-wenschen luk op reys;
Alcip. En ik dat kusjen sal, mijn lief! in liefds forneys
Door 't vuyr der minne doen in mijn ghedaght verteren,
En wt dat kusjen, liefdens voedsel distileren;
Indien 't mijn Enghel lust my wt-gheley te doen,
Sal ik, door tijdts verloop, my tot het reysen spoen,
En sal van week tot week aen u, mijn liefste schryven,
Ghy zijt mijn eyghen, en die sult ghy altijts blyven;
Mijn liefd' verandert noyt, dat sweer ik by de Goon,
Noyt wissel ik mijn liefd' aen Coninklijke Croon.

T-vveede Handelingh.

Amarillis.

Wanneer een dicke damp bedekt
Het Hemels blaeu-vv met duyster,
De Son met vvolken overtrekt,
Soo gheeft sijn strael op aerd' gheen luyster.

Oft, als de Maen te reye gaet
Met rijke sleep van sterre stralen,
En opgheprongkt met Hemels staet,
Haer vveer-schijn laet van boven dalen.

En dat een drift van vvolken svvert
Benevelt 't Maen-light ende sterren;
Soo gaet het mijn verliefde hert,
VViens Son mijn noch beschijnt van verren.

Mijn Son, mijn light, mijn liefdens glans
Die my noch buyden heeft beschenen,

Als 't opper puyk van alle mans
Is nu vvt mijn ghesight verdvvenen.

Alcip! *mijn hertens Herder, ach!*
't Valt svvaerder als 't my docht voor desen,
Ik schijn op 't klaersten vanden dagh
In droeve duysternis te vvesen.

Nu ghy u by-sijn mijn ontrekt,
En 't Landt verlaet om Hoofs te leren,
Is 't hert met dampen overdekt
Mits 'k moet u Sonne light ontberen.

VVat ist, of tranen, sught, en klaght
Mijn droevigh herte steets versellen?
Mijn smert vvort daer door niet versaght,
Noch ook mijn innerlijke quellen.

Ey! liefde! gheef my hert, en moet,
Om 't af-zijn met ghedult te helen,
Bevrijt mijn lief voor teghenspoet
O Goon! die 'k in u maght bevele.

Alcippe *is ten Hoof ghekeert,*
Om daer nae staet en eer te traghten;
Als 't luck hem hooger heeft ver-eert,
Salik met vreughden hem ver-vvaghten.

I. VERTONINGH.

Daer Amasis ghehult wvert.

Nae dat de Vorsten zijn ten Hove t'saem ghekomen,
Na dat de stemmingh des verkiesinghs is vervult,
Wert *Amasis* tot *Gouvernante* aengenomen,
En voor *Vorstinne* van Marcilien, ghehult.

II. VERTONINGH.

Daer den Eedt des ghetrouwvigheyts aen Amasis ghedaen wvordt.

Terwijlmen de *Vorstin* den Eedt van trouheydt sweren,
Vervalt *Princessen* lust, met dertel ooghs ghegluur;
Die op *Alcippe* speelt; en soekt na haer begeren
Te blussen nae haer wensch, dat ingheseoghen vuyr.

Kort na de Vertoningh, komt Alcippe wvt, ende wvort van Gabrina vervolght.

Beleefden Jonghelingh, ik hoop met vast vertrouwen,
Dat ghy mijn vryigheydt my sult ten besten houwen;
'k Wist garen wie ghy zijt? om reden die my port,
En hoe ghy, moedigh Helt, met naem gheheten wort?
Alcip. Ghy, die tot kennis van mijn name zijt gheneghen
Wat is u, segh my dat, in 't minst daer aen gheleghen?
Gabr. U meerder als mijn selfs, wist ghy het gheen ik weet,
Dienst-willigh, weet ik, dat ghy mijn versoek voldeet,
U komste hier ten Hoof sal u gheluckigh maken,
Ghy kunt hier, soo ghy wilt, tot staet en hoogheyt raken,

Ghy kunt verkrijghen 't gun noyt Vorſt verkregen heeft,
Dies het van noden is ghy my te kennen geeft,
Wie dat ghy zijt, en hoe u naem is my laet weten;
Alcip. Wel, als ghy 't weten wilt *Alcip* ben ik gheheten,
En van gheſlaghten ook wt Adelijke ſtam,
Derhalven ik in 't Hof hier van *Marcily* quam,
Om Adelijk het gantſche Hof-gheſin te eeren,
Op hoop van hoogher, ik ten Hove kom verkeren.
Gabr. 't Schijnt het gheluk alree u dienſt te toonen poogt,
Ik weeter een ten Hoof, die heeft *Alcip* be-oogt,
En uwe min ſoo diep ter herten in doen drucken,
Soo dat ik weet te doen u vvenſchingh te ghelucken;
Hoe wel ſy my niet heeft wtdruckelijk gheſeyt,
Dat metter herten ſy uw draeght gheneghentheydt,
Weet ik nochtans de ſaek ſoo verre wel te brenghen,
Dat ſy, indien 't u luſt, u wille ſal ghehenghen;
Ik weet een middel, waer door ghy de ſoete wet
Der minnen kunt voldoen, in 't opgepronkte bet,
Niet met een ſleghte ſtof, maer Gout-çieraet behanghen,
Daer ſoekt een Vrouwen-beelt *Alcippe* te ontfanghen:
Geen Vrouw van kleyne maght, maer van een hooge ſtof,
Niet vande ſleghſte, maer de grootſte van het Hof,
Na wien ſoo menigh Vorſt ghetraght heeft, maer verloren,
Alcip. Wat hoor ik, Hemel, ach! vvat komt my hier te vooren?
Min-voedſter *Cipria*, vvat hebt ghy voor met my?
Ik tvvijffel, of dit niet een vals bedrogh ſal zijn,
'k Heb dikmaels veel ghehoort van 't Hofs bedriegeryen,
Den Stierman die in Zee de rotſen niet vvil myen,
Lijt ſchip-breuk, vvaer door hy ſigh ſelven brengt in noot
Door onvoorſightigheydt veroorſaekt ſijne doodt,

't Hof

't Hof is een vvoeſte zee, vol klipachtighe gronden,
't Hof is een hooge rotz van ſchadelijke ſonden,
't Hof leyt op valſheydt toe, door ſoete veynſery,
Dies dient voorſightigheydt te vvandelen met my,
Hoe hiet ghy?

Gabr. 'k Hiet *Gabrina*, Heer.

Alcip. Wilt my eens ſegghen,
Door vviens bevel ghy my dit komt te vooren legghen?

Gabr. Mijn Heer houd ſigh genoeght dat hem 't geluk geſchiet.

Alcip. *Gabrina*, ik vertrouvv my op dat ſeggen niet.

Gabr. Wat vvaent *Alcippe* dan dat ik hem ſoude liegen?

Alcip. Dat koſt gheſchieden, mits de vvoorden vaek bedrieghen.

Gabr. Bedrogh en ken niet zijn, daer daet de vvaerheydt toont.

Alcip. In ſchijn van vvaerheydt 't Hofs bedriegherye vvoont.

Gabr. Waer ſchijn is ſonder daet, daer is bedriegerye,
Maer vvaer de daet ſelfs blijkt ken vvaerheydt ſchijn niet lye.

Alcip. De reden zijn vvel goet, vvaer 't vverk ſoo inder daet.

Gabr. Soo 't niet ſoo is, vvenſch ik dat my den donder ſlaet.

Alcip. *Gabrina*, magh ik op uvv' vvoorden dan betrouvven? (vven.

Gabr. Mijn vvoordē, Heer, meugt ghy vvel voor vvaraghtig hou-

Alcip. Iſt vvaer dat my ten Hoof een edel Iufvrouvv mint?

Gabr. S'is meer als een *Princes* die tot uvv is gheſint.

Alcip. Iſt ſoo? ey ſegh?

Gabr. Ik ſvveert by al de maght der Goden.

Alcip. Heeft ſy my dan gheſien? *Gabri.* Och jae en my geboden
Om u van deſe naght te brenghen in haer zael.

Alcip. *Gabrina*, 't ſchijnt een droom.

Gabr. Let eens op mijn verhael,
Sy heeft mijn ſtrik belaſt mijn naerſtigheyt te pleghen,
Tot hare bykomſt u, *Alcippe* te bevveghen,

Sal

Alcip. Sal ik haer by-zijn dan genieten moghen? *Gabri.* Jae.
Alcip. Sal 't zijn *Gabrina*, dat ik met uw by haer gae?
Gabr. Ghy sult alleen haer niet met uwe by-komst groeten,
Maer selfs haer lieve lust met minne koelen moeten.
Alcip. *Gabrina*, smeult haer hert tot my in minne-brant?
Gabr. Dat sal ghetuyghen selfs de Gulde Iedecant,
Waer op ghy dese naght, indien het u sal lusten,
Met een volmaekte Vrouw, sult veyligh meughen rusten,
Omhelst, gheestreelt, ghekust, ghevleyt, ghe-eert, ghedient,
Niet als een oorloghs Helt, maer soete *Venus* vrient:
Alcip. *Gabrina*, segh my doch, hoe dat sy wort geheten?
Gabr. Sy heeft het my gheboon dat niet te laten weten,
't Is best, mijn Heer, dat sy haer naem u selve seyt.
Alcip. Ik vrees *Gabrina*, noch dat hier bedrogh in leyt.
Gabr. Daer van bevry ik u op straf der Goden plaghen.
Alcip. Op 't gheen ghy sweert, wil ik *Gabrina*, het dan waghen,
Alcippe is ghewis al van een ander geest,
En beter Vrouwen Man als *Iosehp* is gheweest,
Veel liever wil *Alcip* een kamp met *Venus* sleghten,
Als wel geharnast, met den grooten Krijghs-Godt vechten;
Dies ik vrymoedigh gae, en doe 't gun ghy begheert.
Gabr. Een dingh dient noch geseyt al eer ghy derwaerts keert,
Gheen reghte lievert ken volkomen vreught ghenieten,
Indien hy sigh ontsiet het bitter van verdrieten;
Alcippe, ach! ghy voedt de soete minne-vlam
In d'alderschoonste Vrouw, die oyt van Vrouwen quam,
Minsaem, beleeft en heus, in 't Hof, noch op der aerden
En leefter haers ghelijk in edelhedens waerden;
Van dees beloof ik u, u lusten nae begeert,
Mits dien dat ghy aen mijn beloften doet, en sweert

Dat

Dat ghy de saecke sult by u verborgen houwen,
Ghelijk ik u dat wil *Alcippe*, toe vertrouwen;
Haer naem moet zijn secreet, haer minne niet ghemelt,
Noch ook aen niemant niet u soet bedrijf vertelt,
Ook sal dees lufvrouw uwe komste niet ghedoghen
Ten sy, dat het gheschiet met toeghebonden ooghen,
Gheblinthokt moet ghy gaen, daer ghy nae uwen sin,
Gebruyken meught u lust. *Alcip.* Hier vind ik prykel in.
Gabr. Daer is, ghelooft het my, gheen prykel in gheleghen.
Alcip. Hoe soet de lusten zijn, dit maektse mijn weer teghen;
Al was de lust van min noch duysentmael soo soet,
Ik soekse niet daer ikse blindelinghs vinden moet,
Gabr. Ik bid, voldoet mijn bee, want ghy niets hebt te vresen,
Ik sweert daer sal in 't minst voor u gheen prykel wesen:
Waer is u moedigheyt, waer sulke strikte wet,
Waer vrese, die dat soet van min te rugghe set?
Ist mooghlijk dat ghy kunt de moet soo laten sinken?
De min behoorden 't hert aen lust soo vast te klinken,
Dat geene achterdocht, u minne-lust ontjaeght,
Te meer, dewijl ghy selfs ghebeen wort vande Maeght,
Fy Moeder! wt wien ghy ontfanghen hebt dit leven,
Fy u! natuur die hem dees schoonheyt hebt ghegheven,
Fy borsten die hy soogh, van sijne kintsheyt af,
Fy, dat de schoonheyt hem geen meerder moed en gaf!
Fy daer een Vrouwe-lust door moedeloose mannen,
Kleynhertigh ende kints soo light wort wt ghebannnen!
Alcippe, ach! ghy zijt die ghene die ghy bent,
Ik sweert, dat u ik noyt soo hert-loos had ghekent.
Alcip. Wie leefter die niet souw veranderen sijn sinnen
Van alle achterdocht, om soete lust der minnen,

Te pleghen, ſoete min, gheen bitter ongheval,
My uwe ſoetigheydt voortaen miſgunnen ſal,
Geen ſwarigheyt, geen ſorgh, en ſullen my doen ſchromen,
Het ſy in wat gheval, aen minnens ſoet te komen,
Gabrina, iſſe ſchoon?

Gabr. Wtmuntend.

Alcip. Soet van zeden?

Gabr. Ook al.

Alcip. En wel gheſtelt van lichaem en van leden?

Gabri. Trots Heer, in als volmaekt.

Alcip. En is't haer wil en ſin,
Dat ik te naght met haer ſal plegen ſoete min?

Gabri. Ik ſweert.

Alcip. Soo bid ik dan laet my niet langher wachten,
Hoe tockelt my de luſt, hoe ſpelen mijn ghedaghten,
Hoe kittelt my de graeght met innerlijke brandt,
Om aende min Godin te doen mijn offerand;
De vreughde ſchijnt mijn hert in tijdts vertrek te klemmen,
Ghedaghten inde vloet van *Cipris* ſtromen ſwemmen,
De luſten maken zeylom met voor-wint van min,
Ruym-ſchoots de haven van mijn luſt te loopen in,

Gabrina bint ſijn ooghen. *Gabrina*, blind my nu, ik ben des wel te vreden,
Als't u ghelieft mijn Heer, nu laet ons binnen treden.

VER-

VERTONINGH.

Daer Alcippe by de Princes te bed leydt.

Alcip (vande *Princes* in minne-luſt ontfanghen)
Die vleyt, die bidt, die ſtreelt, die lief-kooſt, en die ſmeekt,
En offert *Venus* vrught met kusjes op haer wanghen,
Hoe hy haer ſpraek verſoekt, niet eens ſy weder ſpreekt.

Na de Vertoningh brenght Gabrina Alcip wveder op ſyn plaets, ende gaet voort wvegh.

Ha min! hoe vol-op heb ik daer u ſoet ghenoten,
Hoe heeft het minne luk *Alcip* in luſt gheſtreelt,
Ach! ach! hoe heeft de min nae wil, en wenſch gheſpeelt,
Als ſy my had omhelſt in d'armen vaſt beſloten.

O min! waer wt is doch de ſoete luſt gheſproten,
Die tot dit ſoet ghenot *Alcippe* heeft ghebracht?
O min! hoe ſoet hebt ghy mijn luſten toeghelacht,
Dat ik niet weet wie 't is, heeft my op 't meeſt verdroten.

Doch, ſoo veel ſpeurden ik, hoewel ik niet en ſagh,
Dat deſe Jufvrouw, (in wiens armen dat ik lagh)
Was jeughdigh, lief en ſoet, volmaekt in kunſt der minne.

Natuur, ghy die in haer dit minne-vuyr ontſtaekt,
Hebt haer ook inde min volkomentlijk volmaekt,
En die volmaektheyt is gheoffert aen mijn ſinne.

Wat Jufvrouw moght dit zijn, ach! *Venus*, ach! wie iſt?
Die my haer minne gaf, ik wenſch dat ik het wiſt,
Wie my die ſoetheyt van die minnery verliende,
En in dat ſoet onthael mijn graghe luſten diende;
Met bolle lipjes my ſoo lodderlijk ghekuſt,
En alles wat ſy heeft gheoffert aen mijn luſt,

Clind. Wel Neef, hoe dus in u ghedaghten op ghetoghen?

Alcip. Neef *Clindor*, wel te pas, hoe ſoud ik doch vermoghen
Te veynſen 't luk voor u, dat my hier is gheſchiet,
'k Sal u verklaren, Neef, want veynſen ken ik niet,
Hoe ſal ik op het beſt met woorden u verklaren,
Wat vreughde my alree ten Hoof is wedervaren?
Ach leyder! deſe tongh ghebreekt het aende maght
Te melden 't ſoetſte ſoet dat my de minne braght.

Hoe

Clind. Hoe, Neef, hoe dus, wat ist? *Alcip.* Hoor toe ik sal 't u seggē,
Als my de min, ik segh de minne-dagh gingh legghen,
Dat ik op vremde wijs most komen daer ik souw
Ghenieten minne-vreught van een Princesse Vrouw;
Een Vrouw van groote maght en Adel hier ten Hove,
Heeft my 't luck meer vergunt als *Clindor* sal ghelove,
Een oude Vrouw heeft my tot dit ghelück ghebroght,
En door dees Vrouw heeft sy het selfs op my versoght;
Ik most gheheel verblint by dese Jufvrouw komen,
Doch mits dat my het light, in 't by-zijn wiert benomen,
Kost ik niet sien wie 't was, wiens rijke Ledekant
Door 't soete minne-vuyr bedoven stond in brandt:
Waer in ik dese naght naer mijn begeerten rusten,
Met lieffelijk onthael haer lieve lipjes kusten;
Soo dat de volheydt ik van dien niet segghen ken,
Doch een saek isser daer ik moeyelijk om ben,
Dats, dat ik niet en moght de plaets mijns vreughde weten,
Noch wie dees Jufvrouw is, en hoe sy wort gheheten?
Wat listigheydt dat ik hier toe heb aenghewent,
Soo wierde my nochtans haer name niet bekent,
Doch, soo veel ist, de plaets waer sy my deed ontbieden,
De plaets daer mijne lusten minne-vreught ghescheiden,
Bespeurden ik dat was een plaets meer als ghemeen,
En als ik op haer koets by duyster quam ghetreen,
Tuyghden 't ghevoelen my de kostele çieraden,
Waer meed haer Ledekant my doght te zijn beladen,
Bedenk eens Neef, bedenk wat vreugd mijn hert ontfing,
Als ik by sulken Vrouw gants naekt te bedde gingh,
Denkt by u selven eens hoe 't hert in lust most woelen,
Als ik haer borsjes moght en ook wat meerder voelen;

Haer borsjes matigh rondt, soo poeseligh en soet
Dat als ik daer van spreek in vreughde swijmen moet,
Wat noch de rest belanght dat sal ik stille swijghen,
En wensche, so mijn lust die vreugd noch eens magh krygē,
Dat my dees lieve Vrouw moght werden dan bewust.

Clind. Ghy, die my hebt ontdekt 't ghenot van uwe lust,
Kunt middel, soo ghy wilt, door mijne raet bekomen,
Waer door de kennis ken by u worden vernomen:
Indien sy wederom u komen doet by haer,
Neemt dan ghelegentheyt, in deser voeghen waer,
Wanneer ghy by haer zijt, in 't afscheyt gaet ter zijen,
En wilt wt het gardijn, oft het behanghsel snijen
Yets van de franje, die u melden sal wie 't zy,
Met wien ghy hebt ghepleeght uw soete minnery,
Ghy, die door 't snyen sult gordijn oft hanghsel schennen,
Sult sekerlijk hier door de Jufvrouw leeren kennen,
Mitsdien dat ghy daer nae by daegh het Hof door gaet,
En met voorsightigheydt wel naerstigh gade slaet,
In welke Sael het is daer ghy gordijn gheschonden,
Of 't hanghsel hebt gheSneen, hier door sal zijn bevonden
Wie 't is.

Alcip. Seer wel bedoght.

Clind. Dunkt uw mijn raedt niet goet?

Alcip. Dit is de middel waer door ik haer kennen moet,

Gabrina.

O! blyde naght voor hem die nu in minne-lusten,
By mijn *Princesse* leyt in lieve vreught te rusten,
En voor de tweede-mael mins soetigheydt gheniet,
Wie ken bedenken watter niet ten Hoof gheschiet,

De

De tijdt die is nae by dat ik *Alcip* moet halen,
Me-vrouw die klopt, en eer den dagh begint te dalen
Moet hy vertrecken, dies ik daet'lijk binnen tree,
En brengh *Alcip* gheblint weer op sijn eerste stee.

Gabrina brenght Alcip weer op 't Toneel, ende gaet voort wegh.

Alcip. Het veynsen is vergeefs, al wouw *Princes* niet spreken,
Ik weet dat sy het is, alleenigh door dit teken;
Wat dat ik bad 't was niet, hoe 'k smeekte, sy sweegh stil,
En gaf mijn lieve lust volkomen alle wil,
Terwijle mijne handt haer blanke leden streelden,
En sy in mins vermaek op 't soetste met my speelden:
Al wat ik deed was wel, al wat ik sprak was goet,
In 't kort, al wat sy heeft is wter-maten soet,
Doch 't scheen, na dat ik aen haer mijnen wel bespeurde,
Dat sy heel moeyelijk in haer ghemoed versteurde
Als ik haer noemde, en met saghte woorden riep,
Princes, verschrikten sy, al veynsend oft sy sliep,
Maer dwers, en heel verkeerd sy haer nae die tijdt toonde,
Hoe 'k om verschoning bad, in 't minst my niet verschoonde,
Ik gae soo datelijk nae mijn Neef *Clindor* toe,
Aen wien ik klarelijk hier van ontdeckingh doe.

Lucia. Gabrina.

Gabrina.

Gabr. Wat ghelieft *Princes*?

Luci. Fy! valsche pry,
Noyt had ik uw vertrouwt soo trouwloos teghens my.

Gabr. Me-vrouw, 'k heb my ghetrouw in uwen dienst gequeten,

Luci. Hoe komt den vremdelingh *Alcippe* dan te weten

Dat

Dat ik ben de *Princes*? ghy hebt het hem gheſeyt,
Gabri. Dat ik onſchuldigh ben ſweer ik u Majeſteyt,
Lucia. Sweert niet 't is vals, ik weet dat ghy my payt met logen,
Ghy hebt my ſnode pry, verraden en bedroghen.
Gabri. *Princes*, van mijn onſchult de Goon ghetuyghe zijn.
Lucia. 'k Segh noch 't is vals, te meer om dat hy noemde mijn.
Gabri. Ghy weet het hooghe Goon, dat ik ontſchuldigh lye,
Princes, daer komt *Alcip*, ey! ſchuylt ghy wat ter zye,
Alcip Ik ſal wt ſijne mondt de waerheyt wel verſtaen,
vvt. En wie hem van *Princes* de kennis heeft ghedaen,
Lucia ſchuylt ter ſijen en luyſtert. *Alcip* de Iufvrouw heeft op heden my doen weten,
Dat ghy te nacht haer hebt *Princes Lucy* gheheten:
Wat reden hebt ghy, dat ghy haer ſoo hebt ghenaemt?
Alcippe, ſiet wel toe, in 't minſt u niet betaemt
Te ſeggen 't gun ghy ſeght, ghy waent haer wel te kennen,
En lightelijk ſouwt ghy door waen de eere ſchennen
Van die, die eerelijk haer eer noyt heeft verkort,
Siet toe dat ſy haer wraek op u niet wt en ſtort,
Ghy hebt een ander veur als ghy wel ſult vertrouwen,
Ik raed *Alcippe* u, dat ghy de mond wilt houwen,
Ik bid u, ſegh my doch, *Alcip*, hoe quam het by?
Dat ghy de Jufvrouw hebt ghenoemt *Iufvrouvv Lucy*:
Ghy miſt, voorwaer ghy miſt, en ghy met dit te ſeggen,
Souwt de onſchuldighe on-eer te laſte leggen,
Dies ſeght my door wat reden ghy dit hebt ghedaen?
Alcip. *Gabrina*, *Clindor* heeft my tot dit werk gheraen.
Gabr. In welker voeghen gaf u *Clindor* doch te weten,
Dat deſe Jufvrouw ſoud' *Lucia* zijn gheheten?
Alcip. Door een ſubtijl beleyt heb ik dit onderſoght.
Gabri. In wat manier is dit beleyt dan wt ghewroght?

Soo

Alcip. Soo ik door *Clindors* Tact, de laetſte naght verleden,
Een ſtuk van het gardijn heb ſoetjes afgheſneden,
En inde Zael geweeſt, bevondt ik nader handt
Als dat het de gordijn was van de Ledekant.
Waer op dat de *Princes* gewoon is ſnaghts te ruſten,
Met wien ik heb gheboet de ſoete minne luſten.

Gabr. *Alcip*, 't is miſverſtant, 't is de *Princeſſe* niet,
Dies ik u raden wil dat ghy wel voor u ſiet,
Dat ghy in 't minſtedeel wilt ſullicx van u geven,
Of 't ſoud u lightelijck (ghelooft my) koſten 't leven:
Alcippe, ſwijght, en dit vermoeden u ontſlaet,
Vaert wel, ghedachtigh zijt te volghen myne raet.

Alcip. *Gabrina*, ik beloof u woorden te onthouwen,
En ſwijge; wat gebeurter valſcheyt onder Vrouwen.

Gabr. Nu heeft *Princeſſe* ſelfs gehoort wie 't heeft ontdeckt.

Lucia. 'k Vergeef 't *Alcippe*, maer tot *Clindor* 't herte ſtrekt
Met luſt om hem door wraek ſoo moe en mat te maken,
Dat hy niet levendigh hier wt het Hof ſal raken:
Verſchijn, ô! wrede Wraek, vertoon uw nare naght,
Koom helſche Nijdigheyt, en pleeght u groote maght,
Koom, ſegh ik, en verſchijn, verſchijn u voor mijn oogen.

VVra. Wie eyſt mijn dienſt?

Lucia. Maer ik, ha! Vrouw, van groot vermoghen,
Wilt ghy my dienſte doen?

VVra. *Princes* my maer ghebiedt.

Lucia. My is een groote ſpijt, en ſnode trots gheſchiet,
Waer van ik wraek verſoek. *VVraek*. Lief ſijn my u gebode,
Princeſſe, tot dit werk is my op 't hooghſt van noden,
Mijn Speel-genoot den Naght, wiens maght het al bedekt,
Wat tot een ſlimme gangh langs booſheyts paden trekt,

De booſheydt ſchuwt het light, en wil in duyſter dolen,
De wraek en nydigheyt zijn aende naght bevolen,
Wanneer ik met de naght mijn offerand beſtem,
Soo heeft mijn doen t'en werk te beter pit, en klem;
Ghelieft het u *Princes*, dat ik de naght verbeyde,
Om dan de nydigheydt door wraek-luſt aen te leyden?
Luci. Doet ſoo, ſchikt dat ghy u nae mijn begeerte voeght,
Dats dat ghy my met wraek ten vollen verghenoeght,
Ik wil dat ghy u ſult vervoeghen met malkander,
En by *Marcellum* gaen de Neve van *Pimander*,
Beweghen hem dat hy ten ſtrijde treet voor mijn,
Met *Clindor*, van wiens trots de Wraek voldaen moet zijn.

VERTONINGH.

VVaer Marcellus verſelt is met de VVraek, Naght, ende Nijdigheydt, ende Lucia hem toe-reykt een Degben, als wraek verſoekende op Clindor.

De Nijdigheyt, en Wraek hier met de Naght verſelt,
Ophitſen 't herte van *Macellus* om te vechten;
Dies de *Princes* het ſwaert hem inde handen ſtelt,
Om haer gheleden ſpijt met volle wraek te ſleghten.

Marcellus.

De Wraek, en Nijdigheydt my hebben aenghebeden,
Dat ik voor de *Princes* in een gheveght ſouw trede n,
Met *Clindor*, die de eer vande *Princeſſe* rooft,
Dies ik met Eden heb de wraek aen haer belooft,
En gae om *Clindor* tot het ſtrijden wt te daghen,
Die haeſt ſijn valſcheydt ſal met droevigh leet beklaghen:

Daer

Daer komt hy wel te pas, eer schenner van een Vrouw,
De naem van Hovelingh ik uw niet waerdigh houw,
Hoe dorst uw valsche tongh *Princessen* eere schennen?

Clind. 't Geen ghy my leght te last magh ik met reght ontkennen.
Mar. Soo doet een eerloos hert, als het sijn misdaet siet.
Clind. Van misdaet overtuyght mijn hert in 't minst my niet.
Mar. Ontkennen is geen regt, noch woorden waerheyts wetten;
Clind. Met woorden kunt ghy my 't waersegghen niet beletten.
Marc. De waerheyt ist dat ghy *Princessen* eer verkort.
Clind. Ghy spreekt de waerheyt niet, soo 't niet bewesen wort.
Mar. Onnodigh ist bewijs, daer misdaet is ghebleken.
Clind. Toont, hebt ghy eenigh blijk, my daer van eenigh teken.
Mar. Onnodigh, mits ik u soo veel niet waerdigh ken.
Clind. Soo segh ik dat ghy lieght, en ik onschuldigh ben.
Marc. U segghen gelter niet, ghy sult haest anders singhen.
Clind. Ghy zijt de man niet die daer *Clindor* sult toe dwinghen.
Mar. Ghedenkt de spreuke wel *hooghmoet komt voor den val.*
Clind. Ik vrees dat sulcx wel haest aen u ervaren sal.
Mar. U trotsheydt terght mijn wraek te soeken door de Degen.
Clind. Die bulbak vrees ik niet ghelijk de kinders pleghen.
Marc. Het schijnt, eer-schenner, ghy reghvaerde wraeke tert.
Clind. U leughentael gheeft my derhalven moed, en hert.
Mar. Wat let my, dat ik u dit in het hert niet drucke?
Clind. Wat my, dat ik u 't hooft niet kap aen duysent stucke?
Mar. Wat spijt, wat smaet, wat trots sal langher my gheschien?
Clind. Wat guyt, wat fielt, wat schelm moet ik hier voor mijn sié
Mar. 't Hert barst my vande spijt die my hier komt te vooren.
Clind. En my, dat ik mijn laet van u dus ringheloren.
Mar. Verdedight u, zijt ghy een man ghelijk ghy seght.
Clind. Alree, dewijl ghy my onreght te laste leght:

Wel aen, denkt vry dat noyt u *Clindor* sal ontwijken,
En oft my hert ghebreekt dat sal ik haest doen blijken,
Vertrouwt vry dat het my niet schorten sal aen moet,
Hoe trots ghy schelt en dreyght, ik laet u niet te goedt;
Seght my wanneer, en waer ghy wilt dat ik sal komen,
Daer my door uwe handt de ziele wert benomen;
Wat waent ghy dat ik u ontsien sal? neen geensints!
U dreyghen acht ik wint, en vresen waer te kints,
Wel aen stelt uyr en plaets.

Mar. De uyr is al gheboren,
't Verdriet my van een Boer meer woorden aen te horen:
'k Acht dat ghy langhen tijdt ten Hove hebt verkeert,
Daer ghy de oeffeningh van wapens hebt gheleert,
Betoond nu wat ghy kent, 't sa als ghy wilt.

Clind. Voor desen,
Ha! trotse dwingheland, 't is waer, plaght ik te wesen
Een Herder die te landt haer Schapen heeft ghehoedt:
Daerom niet min als ghy in heusheydt van ghemoedt,
'k Schroom met geen Edelman, hy zy wie 't zy, te veghten,
Soo u een Boer verwint, sal d'eer sijn luk opreghten,
En door de vlugghe Faem wtblasen over al
Hoe dat een Boer hier broght een Edelman ten val;
Marcellus, alst u lust.

Mar. Wel aen past op mijn handen.

Sy raken in gevegh, na eenige schermutseringe wert Marcellus ghewondt, ende valt doodt ter aerden.

Clind. Daer leyt den snorker nu, en laet de romp te pande:
Best ist dat ik vertrek, naer Gotten neem de vlught,
Eer dese sijne doodt verspreyt wert door 't gherught.

Het

Het doode lighaem wvert binnen ghedraghen,
Lucia, ende Gabrina wvt.

Hoe vinnigh is 't gheluk, eylaes! *Lucia* teghen,
'k Wil datmen *Clindor* ſal hier over alle weghen
Vervolghen, en met vlijt naſporen, op dat hy
Voor ſijn bedreven quaet reghtvaerdigh ſtraffe ly,
Wel Bode waer van daen? van waer zijt ghy ghekomen?

Bode. Van Gotten.

Luci. Hebt ghy niemandt op de wegh vernomen?

Bode. Ik hebber een gheſien als vlughtende verbaeſt
Die, (ſoo hy ſeyde) was ghepreſt met grooten haeſt,
Naer Gotten, en van daer hem voorder te begeven:

Luci. 't Is nodigh datter voort naer Gotten wert geſchreven,
Op datter daer ten Hoof op *Clindor* wert gelet,
En voorts op ons verſoek gevankelijk gelet.

DERDE HANDELINGH.

Amaſis, Pimander, en al het Hofgeſin.

Hoe edel is de deught in die die deughden pleghen,
En door deugds werkē 't loon van deugds verdienſt verkregē
Ghelijk het blijkt aen u, *Pimander*, die met lof
Een heerlijk ampt bekleet hier nevens my in 't Hof.

Pima. Grootmogende *Vorſtin*! wie ſigh ghewent te ſtappen
Van ſijne kintſcheyt af op deughdens eerſte trappen,
Die raekt van laeg om hoog, daer 't luk haer gavē toont,
En daermen 't deugdſaem hooft met groene laurē kroont;
Eer noch mijn jeughdens blom te deghe was ontloken,
Heb ik (doch ſonder roem, en ongheveynſt gheſproken)

My tot de deught ghewent, nae eer en lof ghestaen,
En ben so voort en voort langhs deughdens padt gegaen,
Tot ik de gunst uws Majesteyts quam te betreffen,
Die 't lusten mijn gheluk dus hooghlijk te verheffen:
De deugd verdiend deugds loon, dies ik my schuldig ken,
Vorstinne, t'uwen dienst wiens Dienaer dat ik ben;
En wil noch goedt, noch bloedt, noch lijf noch leven sparen,
Om uwe Majesteyts verdienst te evenaren,
Met deughds vergeldingh, 't zy in welleker gheval,
V Majesteyt van my haer wil begeren sal.
Weldaedt dient wel beloont, en dit sijn deughdens wetten,
Hier staet een heus ghemoed aendaghtigh op te letten,
Dat hy als 't tijdt ver-eyst ghetrouwe hulpe biedt,
Aen' die, van wien, segh ik, hem deughde zijn ghe schiet;
Verdorven eeuw, helaes! hoe weynigh, in uw daghen
Bevindtmer, die haer nae de wet der deughden draghen;
Maer lonen goet met quaet, die vaek het meest verdient,
Wert veeltijts, nae verdienst, beloningh niet verlient:
Hoe veele zijnder die noch lust noch moeyten vresen,
En traghten soo hun rijk, oft landt ten dienst te wesen,
En sonder dat hun loon verdieningh evenaert,
Ondankbaerheyt, met reght, voor goddeloos verklaert.

Dien. Ghenadighe *Vorstin*, hier is een Post ghekomen
Van Gotten, en versoekt ghehoor.

Amas. 't Wert aengenomen,
Dies brenght hem hier.

Dien. Ik doe haer Majesteyts ghebiedt.

Post. Van Gottens Majesteyt de groetenis ghe schiet,
Aen uw' Hooghey ô! *Vorstinne* wel gheboren,
'k Hoop dat mijn tijdingh uw sal lief zijn om te horen,

Clindor

Clindor ghevanghen ſit, en dat op het bevel
En laſt uws Hoogheyts.

Luci. 't Is my lief, u Vorſt doet wel.

Alcip.

Dewijle my pardon voor *Clindor* wort ontſeyt,
Dient vruntſchaps reghte proef van my in 't werk geleyt,
En middel aenghewent om *Clindor* te bevryen
Van ſijn ghevankenis en al te droevigh lyen,
Wat middel beſt ghepleeght, en in het werk gheſtelt?
Waer door dat *Clindor* raekt wt 's vyants wreet ghewelt;
Ik weet indien ik had noch thien of twaelf mannen,
Tot hulpe mijns beleyts, met wien ik aen moght ſpannen,
En my vertrouwen, op haer trouwheydt, 'k weet dat wy
Door dit beleyt ghewis hem koſten ſtellen vry.
't Is morghen markt-dagh, dies de luy na ſtadt meeſt keren,
En het Kaſteel ontbloot, daer wy in Boere kleren
Ons veynſen ſullen yets te veylen, in dees ſchijn,
De plaets daer *Clindor* ſit light ken vermeeſtert zijn,
Daer dient gheen tijdt verſuymt, naer Gotten is geſchreven,
Als darmen *Clindor* ſal beroven van het leven,
Dies ik op 't ſpoedighſt reys, verſelt met meerder maght,
Op hoop mijn aenſlagh wert gheluckelijk volbracht.

Clindor inde Ghevanckenis.

Ach! my elendigh menſch, hoe ik my keer of wende,
Ik draegh, eylaes! met my, mijn knaghende ellende,
Ach *Clindor*! hoe bedroeft is uw' ontſtelde gheeſt,
Die dagh en naght met ſchrik inwendigh is bevreeſt,

Waer

Waer dat ik ben my dunckt ik ſie de Wrake komen,
De nacht beſwaert de Ziel met ſchrickelijcke dromen,
De vreſe beelt my in de ſtraffe mijnes daets,
Gereghtigheyt wilt 't loon mijns uytgewroghte quaets;
't Gerucht gaet hier ten Hooff dat ik ſal moeten ſterven
Wat droefheyt ſal, eylaes! myn oude Vader erven
Als hy dees tijdingh hoort? o Hemel! ken het ſijn,
Stort u ghenadigheyt nu eenmael uyt op mijn;
Bedroefde *Clindor*, hier onder der Gotten Koningh,
En hebt ghy vrund, noch maegh, u miſdaet tot verſchoning;
Hier hebt ghy niet een vrundt die in u ongheval
Een enkel woort voor u ten beſten ſpreken ſal,
Mijn Geeſt ten hooghſt beroert op wrede doots gerughten:
Mijn hert loſt dagh en naght veel bitterlijcke ſughten,
De Ziel is ſteedts vol ſchrick, anghſtvalligh en ontroert,
En ſchijnt al levend' my ten lichaem uytghevoert,
Soo haeſt ik mijn natuur tot ruſten heb begeven
Dunckt my ik ſie, helaes! het ſwaert al opgeheven,
En vaerdigh tot de ſlagh, my dunckt dat ik ſie ſtaen
Den Beul, om my de kop van deſen romp te ſlaen;
O Godt! wat vreught ken ik noch in mijn droefheyt leeren,
Als ik u woort gedenk, ô! opper Heer der Heeren,
Wat is u woort een trooſt in dees mijn banghe noot,
Het woort des waerheyts ſelfs, *'k wil niet des ſondaers doot,*
Maer dat hy ſich bekeer, bekeerende magh leven;
O! onghemeten trooſt den ſondaer toegheſchreven,
O *Clindor*! druckt dit woort in 't diepſte van u hert,
Verhoopt een Hemels vreught, na dees u Aertſche ſmert,
Het leven door de doot, opſtandingh door het ſterven,
En voor een Werelts ſtrydt een Hemels kroon te erven,

Dit

Dit neem ik tot een trooſt, en bid u Hemels Heer,
Verſterkt my door u Geeſt, hier in hoe langhs hoe meer.

Alphonſus.

Geen Ridder, 't ſy hoe kloek hy tegens my ſigh ſtelde,
Die dees myn trotſen arm niet los ter aerden velde;
Geen Ridder die om eer, 't gevecht met my begon,
Dien ik niet Ridderlijk met wapens overwon;
Ik (door ſijn Majeſteyt van Spaengien) uytgeſonden,
Om wapen eer, heb noyt ſoo ſterken Helt gevonden
Dien ik niet heb het hooft van ſijnen romp gheſneen,
Hoe moedigh dat hy was, hoe trots van lijf en leen:
Hier in *Marcilien* ik my ten Hoof vertone,
Om ſien wat Ridders, en wat Edelen daer wone,
En ofter yemandt ſy van ſoo veel moedt en hert,
Dat hy te voorſchijn komt als hem *Alphonſus* tart.
Ik gae ten Hoof, om daer mijn eere op te reghten,
Soo 't yemadt luſten ſal om eer met my te veghten:
Marcilien wel eer van Ridders was verſien
Die Ridderlijk het hooft een Ridder dorſte bien.

Alcip verſelt met thien of twvaelf Mannen ghekleedt in Boeren kledingh, met mandekens onder den arm, ende gheweer onder hun kleeren, gaen nae 't Kaſteel.

Alcip.

't Sa Mannen, toont dat ghy tot trouheyt zijt gheneghen,
En dat ghy *Clindor* inde noot niet laet verleghen,
Doet blijken dat ghy noch tot *Clindor* liefde draeght,
En dat ghy neffens myn, u lijf en leven waeght,

Neem moet, hier is de plaets daer *Clindor* sit besloten,
Van wien soo menigh mensch getrouheyt heeft genoten,
Laet sijn getrouheydt nu met trouheyt zijn beloont,
En dat sigh yeder nu ghetrouw aen *Clindor* toont,
Een saek dient ons voor al op 't hooghst in aght ghenomen,
Dat is: soo haest als wy ontrent den ingank komen,
Datmen in stilte dan terstont de Schilt-wacht velt,
Met al wat teghens ons sigh inde wapens stelt,
Wy hebben gheen ghevaer, noch teghenstant te vresen,
Mits dien het volk al meest nu inde stadt sal wesen,
't Sa Helden, dats u voor, die 't lust die volghe my,
Op hoop den aenslagh ons gheluckelijk ghedy.

Sy overvallen, ende dooden de Schilt-wacht.

Clind. *Alcip*, hoe dus verbaest? ik oordeel wt uw wesen,
Dat *Clindor*, buyten hoop, het sterven heeft te vresen.
Alcip. Neef *Clindor*, vruntschap heeft so veel te weegh gebrogt,
Dat ik, in dese schijn u leven heb ghesoght,
Ghebeden kosten de *Vorstinne* niet beweghen,
Dies heb ik tot mijn hulp dees Edellien verkreghen,
En met beloft van eedt te waghen lijf en goedt,
Om voor te komen wraek, gheneghen tot uw bloedt,
Wy onder dit beleyt, zijn in 't Kasteel ghekomen,
De Schilt-wacht onvoorsiens het leven afghenomen,
Om uw ghetrouwelijk van doodts ghevaer t'ontslaen.
Clind. *Alcip*, mijn lieve Neef, hoe dorst ghy dit bestaen?
Alcip. Ghetrouheydt gaf my moet, door liefden aenghedreven.
Clind. Mijn lieve Neef, ghy loopt groot prykel van uw leven.
Alcip. Geensints Neef *Clindor*, toon een mannelijk ghemoet.
Clind. De trouheydt is te groot die my u liefde doet.

Geen

Alcip. Geen vrees van prykel doet des vruntſchaps liefd beſwyken.
Clind. Hoe trouw uw vruntſchap is, dat doet uw liefde blyken,
Manhafte Edellien, ghy doet te veel voor mijn.
Rhod. Soo veel en doen wy niet, of meer wy ſchuldigh zijn.
Clind. Een eel-ghemoed is noyt vernoeght in trouwheyts daden.
Rhod. Als deught geen trouwheyt blijkt ſo lijd de deugde ſchaden.
Clind. Mijn deughd heeft aen de u, noyt ſo veel deughd verdient.
Rhod. Waer deughd ſiet op verdienſt, is deughde ſonder vrient.
Clind. O! vruntſchap, door de deught aen *Clindor* nu ghebleken,
O! trouwigheyt wiens liefd' mijn tongh niet wt ken ſpreké;
O! deughde die aen my dees vruntſchaps proeve toont,
Van waer komt my de maght die deſe deughd beloont?
Alcip. Neef *Clindor*, tijdt ghebiedt gheen wtſtel meer te maken.
Clind. *Alcippe*, Neef, hoe ſal ik wt dees boeyens raken?
Alcip. Door onſe kraghten wy de yſers grof en dik,
Afrucken van hun ſtee, dats in een ooghenblik,
De grendels breken af, en ſlaen de ſloten open,
En door een ſterke kraght Neef *Clindors* leven kopen;
Laet ons ghelijker-handt dit rucken gaen om-veer,
En ſmijten vande muer een ſtuk ter aerden neer,
Daer is een openingh, 't ſa Neef terſtont aen 't vlughten,
Eer datmen inde ſtadt magh hooren dees gherughten,
't Is tijdt en over tijdt te raken op het padt.
Clind. De vruntſchap inde noodt is wel een edel ſchat.

VIERDE HANDELINGH.

Koninck met alle ſijn Edelen.

Een Vorſt betaemt met vlijt ſorghvuldelijk te letten,
Op 't onderhouden, en 't volbrenghen van ſijn wetten;

Op dat sijn Rijck, en ook sijn Landt in deught vermeert,
De quaden straft om 't quaet, om 't goet de goeden eert;
Gezegent soo een Rijck, daer selfs de Vorsten waken,
En d' onderdanen, door hun sorgh geluckigh maken.

Pagie. Genadigh Conink, en grootmogend' Majesteyt,
't Kasteel vermeestert is, de waght ter neer gheleyt,
Den Gouverneur is selfs ghebleven, en doorschoten,
't Ghevanghen huys ghevelt, de Ysers en de Sloten
Met kraghten afgherukt, en eermen het gherught
Eens hoorden, was gedaen, en *Clindor* wegh gevlught:
Men noemt *Alcippe* hem die d' aenslagh eerst beleyde,
Ghelijk my (in 't Kasteel, verscheyde luyden seyde;
Die in een Boeren schijn met and'ren meer verselt,
Quam rucken *Clindor* uyt u Majesteyts gewelt.

Conin. 'k Wil dat men datelijk sal Post op Post uytsenden,
Om aght te nemen waer dat sy hun hene wenden:
Ook datmen datelijk aen de Vorstinne schrijft,
Dat soo *Alcip* sy krijght, men hem straft aen het lijf:
Gae heen, bestel de Post in yl na de Vorstinne,
De straffe volght het quaet, deugds loon die deugt beminne.

Ionker.

O! bloet, ô! domine, slappermalementé hoe bin ik nou inde ly,
Mijn miester de Gouverneur doot, doot, doot, doot, ô! lieve
Sint Jeurian bidt nou een lutje voor my,
Dat ik het Offici krijgh, ô! bloet hoe sel ik dan te weeg wesé
Ik wilder allijkwel om sollesteren, 't is seker wel eer ebeurt
datter een quidam voor desen
Tot staet en dienst gheraeckten, die in 't minst niet eens by
mijn quamen te pas,

En

En om de warrit te seggen ik ben haest so veel mans als mijn
zalighe Miester was,
Die de luy hallef mal hielden, daer ik altijt gien noot of heb,
dat blijkt an mijn gheleerde spreken,
En ik bin ook een ouwt burgers kijnt, ja als ik mijn geslaght
bereken,
Ik bin vande ouwe afkomst vande kladde-botters, smerighe
Teuntje was mijn Stief-moers Snaer,
En vanme vaers zy heb ik noch een Tijtel, ofjet weet, Beu-
lingh-pennetje, was mijn Moertjes Beste-vaer,
En zalige Vet-schoen, was de naeste van mijn Neven,
En mijn eygen moers reght-Susterlingh is het puyk van al de
Appel-teven:
Somma sommarum, ik bin ook an gien boom epist, ghelijk
ik ken verklaren,
Ik noemje van stikje tot beetje wie dat mijn ouwe ouwe
veur-ouwers waren.
Wie sien ik daer? byme keel 't is Iuffer, wel troosje dus alleen
in 't donker?
Wellekom soetertje met een kusjen aen beyde zijen op de
gesontheyt van Iuffer en Ionker.

Iuf. Mienjet al seker of is het om 't joks?

Ionk. Neen het trouwe,
Ik gheloof seker, moght het iens wesen dat jy en ik het wel
mooytjes offien souwe,
Wat dunkter jou van segh een reys schelmpje, wat sinje ook
een soete bolle-tas, (was.
't Sou seker wel gaen soetertjen alsser mijn dingetje na estelt

Iuf. Dubbelt ondieft vaer, denkje anders?

Ionk. Neen seker, 't souw hem hiel-wel schicken.

Iuf. Heer Jonker, ik hoor je loopt vaſt al jou ſchoenen an ſticken,
En dat om een Vrijſter die jy wel weet, ey lieve ſegh iſt hy-
lik haeſt klaer?

Ionk. Wat meughje togh praten, ik vrijen?

Iuf. Ja jy vrijen.

Ionk. Bymen keel Iuffertjen ten is niet waer,
Die jou dat ſeyde wasje wat ſchuldigh en hy betaelde jou
met een loghen.

Iuf. En of het alſoo was Ionker, ſouje daerom dan niet dogen?

Ionk. Dat is reght eſeyt, ja wel wat ſinje lijkwel ſoet van praet,
En hoe ikje mier beſie, Iuffertje, hoe mijn pols herder ſlaet;
Ergo, door jou magnificency voel ik, om de waerheydt te
ſegghen veranderingh van leven,
En dewijl dat jy mijn die couragie hebt ghegheven,
Soo ſin jy ſoo te ſeggen mijn levens voedſel, is dat niet fraey
bediſpeteert;
O! ik weet noch and're arghementen die ik in 't Latijnſe
School heb eleert:
O! bloet hoe bruyde mijn die ſtudy van dat *Amo, Amas, Amat*
infinitivo Amare,
Evenwel had ik gien drie jaer ſchool egaen of ik wiſt het
te klaren,
Ik docht altemet is dat ſtudere, oſo het de ſtudy vry al wat in,
Ik heb het even wel ſoo veer ebroght dat ik al in *Superlati-*
vo bin,
Ia der ſcheelt weynig an of ik ſou veur Advocaet wt meugē,
Maer ik hebber gien ſin toe, om dat ik ſie dat de Advocaet-
ſchoppen ſoo weynigh deughen,
't Is een gelt-ſughtigh ghebrek, Juffertje, verſtajeme wel?
Advokaten ſellen om gelt dienen de Duyvel vande Hel,

Ik

Ik houwer niet of, ik wil jou liever ſoo wat vande liefde in't Latijn ſegghen,
En dat weet ikje met een *pluraliter* ſo geeſtigh vvt te leggen
Datje ſelt denken allijk-vvel en docht ik niet datter ſoo veel in Jonker ſtak,
Wat dunkt jou Juffertje, ſoujer vvat luſt in hebben dat ik iens teghen mijn ſelven ſprak,
Ego amo, dat is verſtaje vvel te ſegghen ik bemin,
Et infinitivo amare daer ſteekt noch vvat meerder in:
Ego amo, ik bemin, *tu amas*, ghy bemint, *ille amat*, hy bemint, *nos amamus*, vvy beminnen, *vos amatis*, ghy-luyden bemint, *illi amant*, ſy-lieden beminnen.
Ego amo virgo, hoc non valet, vvant *amo* moet hebben *acuſativum, ergo.*
Ego amo virgo, genitivio hujus virginis, dativo huic virgini, acuſativo hanc virginem.
Ego amo virginem.
Hoc benedictum eſt, en dat voel ik het eerſt klem.
Ego amo virginem, alias Iuffertje van Velt-huyſen;
Nou ſel ikje noch iens proponeren vande negen Muyſen.
Van *Apollo*, van *Parnaſſus*, dat ſinnen ierſt ſticken van importancy,
Die by veel gheleerde luy ſelfs zijn van ignorancy,
En als ikje ſpreek van *Apollo*, dat is poëterye,
Die ghevveldigh te pas komt inde matery van vrye:
Wil ik jou na den text eens vvt-legghen Juffertje wat *Apollo* doet?
Hy is een Godt, ſegghen de Gheleerde, die Poëten broet,
En hy heeft een ſeker vvater daer hy dit vollikje ken van maken,

Wil

Wil ik jou deur gelykenis eens wt-leggen de gront van deſe ſaken,
Ghenomen ik ben *Apollo*, en jy liet jou beſprenghen van mijn,
Met een watertjen datter in Parnaſſus-bergh van Monſieur Jonker mogh zijn,
So ſout ghy door *indicativo modo* ghevoelen in *futuro tempore*, mijn Poëterye,
En dat door *infinitivo amare*, ſoo jy 't maer iens woud lye.

Iuf. Heer Jonker wat ſinje gheleert, ja wel je weet meer als ik ken verſtaen.

Jonk. Jk ſouje wel wat meer ſegghen had ik de tijdt, adieu moer, nou moet ik gaen.

Pimander.

Hoe ſchielik ken 't gheluk in onluk zijn verkeert,
Op d'eene dagh verhooght, op d'ander dagh verneert;
O! wonder wankel radt hoe los zijt ghy in 't dreyen,
Die heden wert ghevleyt, moet morgen and're vleyen,
Die heden is een Heer, een Prins, een Vorſt, een Graef,
Is morghen maer een Kneght, een Dienaer, ja een Slaef,
Die heden is ver-eert ten Hemel toe verheven,
Moet morghen in verdriet en droeve quellingh leven;
Soo gaet het met den menſch hier op dit aertſche-dal,
Niemant (ſo langh hy leeft) weet wat hem beuren ſal,
De tijdt maekt droeve bly, en blijde vol bedroeven,
De armen maekt hy rijk, de rijken doet hy proeven
Het bitt're ongheval van droeve armoets noodt,
Doch 't s'menſchen ongeval dat eyndight door de doodt.

Der

Der Gotten Majesteyt, door gramschap heel ontsteken,
Vermirs *Alcippe* deed de boeyens open breken,
Sent Post op Post ten Hoof; begeert van de *Vorstin*,
Datmen *Alcippe* straft voor al het Hof-ghesin,
Na dat de bank van Reght op heden was ghespannen,
Heeft men *Alcip*, (hoewel noch vlughtigh) hier verbannen,
En als een guyt verklaert, die boosslijk heeft verkort
De wetten van het reght, waer door hy ballingh wort,
Mijn deert sijn ongheval, en die het reght moght segghen,
Men kost al dit bedrijf *Princes* te laste legghen.
Sijn schult is niet so groot als reght na reght mocht gaen,
Heeft hy verbeurt dat's waer, maer waer wt is ontstaen
De oorsaek van sijn schult, in 't gheen hy heeft misdreven?
Wie 't quaet bestraffen wil, moet quaet geen oorsaek geven,
Lucia de *Princes* gaf oorsaek tot de daedt:
Maer schoon sy heeft misdaē, wie straft haer van het quaet?
Wie doet de Paus in band, wie wil de wil beletten,
Van die, die nae hun wil de wetten selver setten?
Ten voeght gheen onderdaen als sijne Vorst misdoet,
Te straffen sijn bedrijf, maer 't past hem dat hy moet
Ghedulden in het gheen daer Vorsten in verbeuren,
't Is droevigh, door haer quaet de straffe te betreuren,
De straffe van het quaet wt hare lust ontstaen,
Holla! ik swijgh vermits ik yemandt daer sie gaen.

Alpho. De heusheyt my ghebiedt u onbekent te groeten.

Pima. Mijn Heer, u heusheydt sal ik evenaren moeten,
Met wensching desgelijcx. *Alph.* Mijn Heer, hier is int Hof
Gheen edel heus gemoedt, 't geen traght nae eer en lof?
Zijn hier geen Ridders inde wapen-kunst ervaren?
Ghelijker eertijts veel alhier ten Hove waren,

Die Lans en Speer soo trots in zadel voerde, dat
Marcilien daer van heeft altijts d'eer ghehadt?
'k Verſoek, ghelijk mijn plight van jonghs af aengheboren,
De grootſte Hoven; om daer Ridders op te ſporen,
Die ik de proeve doe mijns wapens kunſts, alleen,
Om door een groote naem tot hoogher lof te treen;
'k Ben vande Ridderſchap wt het ghetal der ronden,
't Welk in des Conings Hof van Spaengien wort bevonden,
Mijn wapen is ghetuygh van 't gheen ik u verklaer,
En is dat niet ghelooft, soo maekt de daet het waer,
'k Verſoek mijn Heer ghelieft ten Hove te doen weten?
Dat hier een Ridder is die ſigh wel durft vermeten,
Dat in dit gantſche Hof is niet een ſulken man,
Oft Ridder die *Alfons* met wapens trotſen kan.

Pima. Ten waer geen heuſheyt u dijn voorſtel te ontſeggen,
Ik gae, om 't Hof-gheſin de ſaken voor te leggen;
Als dat ghy Ridderlijk ter wapen yemandt daeght,
Light ghy een Ridder vindt die 't ſtryden met u waeght.

Amaſis, Pimander, Lucia, Leon, Alfonſus, Rodrigo en alle de Edelen, en Hovelinghen.

Pima. Gheen bulderende wint beroert de herde rotzen,
Men laet ſigh hier ten Hoof van Spaenſche moed niet trotſe:
Men ſwight hier voor geen ſpook van ydel roem en lof,
Men acht de woorden hier niet meer als ſand en ſtof,
Dat met de wint verſtuyft, en wort ter vlught ghedreven,
De woorden ſonder daet, zijn rompen ſonder leven,
Groot ſpreken is geen kunſt, het ſeggen is maer windt,
En 't ſnorken is vergeefs, en eygen aen een kindt;

Ghy

Ghy Heeren, Helden en Manhafte Edel-lieden,
Die u ghebonden hout aen *Amaſis* ghebieden,
Vorſtinne van dit Hof, ghy Heeren wie ghy zijt,
Dees Ridder traght nae eer, by ons met wapen-ſtrijt;
'k Vertrouw het Hof heeft hier ſoo dappere ghemoeden,
Ghequeekt en op ghevoedt, uyt Ridderlijke bloeden,
Die leven, lijf noch goet geenſints ſullen ontſien,
Maer Ridderlijk, om lof, 't hooft deſen Ridder bien.

Rodr. Hier is een hert dat noyt een Ridder ſtrijdt ontſeyde,
Hier is een hert dat ſigh noyt vande moed liet ſcheyde,
Om 't hooft te bieden aen de aldertrotſten Man,
Die oyt ter werelt was, of immer komen kan;
Mijn kraghten menigh Helt in ſmaet en leet beproefden,
Hoe menigh Ridder ſigh door deſe handt bedroefden,
Wanneer ghemoedight ik haer trotſheyt over viel,
Beroofden 't ſterflijk vlees d'onſterfelijke ziel.

Alpho. Zijt ghy dien Man, wel aen, toond u noch als voor deſen,
Ik vrees u eere ſal al op he t hooghſte weſen,
Of ſoo 't gheluk u lof, tot hooger eer verheft,
En door u kloekheydt ghy dat luk aen my betreft,
Dat ghy *Alphonſus* ziel van 't lighaem kunt doen ſcheyden,
Soo ſal de Faem u lof ten Hemel toe verbreyden,
Om proef te ſien van 't gheen ghy Ridder u vermeet,
Verſoek ik dat ghy u maekt vaerdigh en ghereet.

Trompetten worden gheblaſen, 't gheveght begonnen, ende Rodrigo verſlaghen.

Alpho. Sal ik noch meerder eer van wapen-kunſt betraghten,
Heeft yemandt noch de luſt, ik ſal 't van hem verwaghten;

Leon. Hier is de Man, die 't lijf acht minder als de eer,
En waghen wil sijn ziel aen 't Ridderlijk gheweer,
Hier is de Man, die soekt 't Hofs eere op te reghten,
't Zy levendigh, of doodt om eere te beveghten;
Op dat sijn doodt verdient het lof, dat hy sijn borst,
Ter eeren van het Hof ten besten geven dorst.

Trompetten worden gheblasen, nae 't gheveght wert Leon vervvonnen, ende doodt ter neder ghevelt.

Pima. Ongunstighe Godin *Minerva*, die u handen
In zegen van ons trekt, hoe sal ik dan die schanden
Gedoghen datter in Marcilien niet zy,
Een Ridder soo vol kraght dat hy dees Helt bestry;
Het waer een schant, een schant die 'k niet en sal gedoghen,
Ten waer dat my de moed waer minder als 't vermoghen:
Neen, neen *Pimander*, neen, toon noch dat selfde hert,
Dat selver van Godt *Mars* aen u gheoffert wert,
Pimander die wel eer in 't harnas vast gheklonken,
Een fellen blixem sloegh wt stael en yser vonken:
Pimander, die wel eer door wapens heeft vernielt,
En met dees selfden arm al Ridderlijk ontsielt,
Soo menigh oorloghs Helt, en mannelijk bespronghen,
Al wat ik treften aen, tot mijne wil ghedwonghen;
Niet minder ben ik noch, als ik toen heb gheweest,
Wat maer mijn name kost dat was voor mijn bevreest,
Ik bent, die menighmael mijn vyandt heb gheslaghen,
En ook den Lauw'ren Kroon tot glory mé ghedraghen,
Ik ben't, die niet en sal ghedoghen hier in 't Hof,
Dat Spaengien trotsen sal met roem van sulk een lof,

Dat

Dat niet een Ridder in Marcili sigh vertoonde,
Noch niet soo kloeken Helt in wien de kraghten woonde,
Die Spaensche maght bedwong; neen dat gedoog ik niet,
Geen Spaensche hovaerdy soo grooten eer gheschiet,
Ik sal in dese vuyst een stalen deghen voeren,
Ik sal *Alphonsi* tongh van sulk een roem besnoeren;
Ik sal ghemoedight selfs de wapens nemen aen,
En met een Spaensche *Mars* noch eens ten strijde gaen,
Om proef te geven van mijn kraght wel eer ghebleken,
Pimander laet de saek soo losselijck niet steken,
Al heeft u kloeke handt, door Ridderlijck ghewelt,
Hier in Marcilien twee Ridders neer ghevelt.
Noch sijnder meer, noch meer die met u sullen veghten,
Om ons vervallen eer met eer weer op te reghten;
Geen *Hercules*, hoe fel, hoe maghtigh, noch hoe wreet,
Noch ook den God wiens vuyst de blanke wapens smeet,
En doet door *Brontis* kraght de heete vonken stuyven,
Die sullen selver eerst met my dit hachjen kluyven,
Eer ik soo los de eer liet glippen; die my drijft
(Soo langh een druppel bloets in dees mijn aders blijft)
Te lev'ren slagh aen die, die desen heeft gheslaghen,
Pimander sal u ook een hert ten offer draghen,
Pimander sal u ook een heusche moedt besteen,
Ghemoedight om de eer met u ten strydt te treen;
Eer doot, als eereloos Marcilien te laten,
Troost sigh *Pimander*; die om d' eer der Hoofscher staten
Soo menighmael sijn bloet, en leven heeft ghewaeght,
Die trotsten die hy wist, ter wapen uytghedaeght,
Die laet sigh nimmer noch van Spaensche moedt braveren,
Die gheeft geen kamp, of moet sigh laten overheren,

Die ſtaet het nimmer toe dat ghy u lof verrijkt,
Ten zy *Pimander*, door u dwangh, ſijn vlagge ſtrijkt.

Dien. Grootmoghende *Vorſtin*, eerbiedigh ik my buyghe,
Om uwe Majeſteyt op 't ſpoedighſt te ghetuyghe,
Dat hier ghewapent is een Ridder, die ghehoor
Van uwe Majeſteyt verſoekt.

Amaſ. Brenght hem hier voor.

Alcip ghewapent ende vermomt.

Pima. Mijn Heer, als onbekent, de reden my beweghen,
Om weten wie ghy zijt?

Alcip. 'k Ben eener die gheneghen,
Met hert, en ziele is te ſtaen na d' opper eer,
Die yemandt halen ken door 't punct van zijn geweer,
En ongheraden iſt aen u te openbaren
Wie dat ik ben, en wat dat my is wedervaren;
Ik ben ſoodanigh, dat ik traght na wapen lof,
En dat alleen ter eer van dit vermaerde Hof;
'k Hoor hier een Ridder is uyt Spaengien aenghekomen,
Met wien ik heb een kans te waghen voorghenomen.

Pim. Mijn Heer, ik vrees u ſal door dees geen eer gheſchien.

Alcip. Al waert *Achillis* ſelfs, ik ſal hem niet ontſien.

Pima. Voor uwe neerlaegh, Heer, ſoud' ik bekommert weſen.

Alcip. Al waer hy d' oorloghs Godt, ſoo ſal ik hem niet vreſen.

pima. Ghelooft, hy is Godt *Mars* ghelijk in maght en moedt.

Alcip. En in de ſelfde wiegh ben ik ook op ghevoedt.

Pima. Siet Heer, hoe trots ſijn bloet de aderen doet ſwellen.

Alcip. Siet hier de mijnen Heer, die 'k daer ſal teghen ſtellen.

Pima. Sijn dapperheyt en moedt die zijn u onbewuſt.

Alcip. Te meerder dat die zijn, te grooter is mijn luſt.

Sijn

Pima. Sijn felle kraghten ſijn ghelijk der Leeuwen tanden.
Alcip. Niet minder is de kraght van dees mijn grove handen.
Pima. Sijn ſterkten is te groot, dies wilt u wel beraen.
Alcip. Al waert den Hel Godt ſelfs, ik ſalder teghen ſlaen.
Pima. Verwaentheyt, Heer, die doet den menſche dikwils dolen.
Alcip. Wat dat belanght, laet zijn alleen aen mijn bevolen.
Pima. Dewijl 't u ernſt is, moet uwen wil gheſchien.
Alcip. Waer is den Ridder, die het luſt my 't hooft te bien?
Alph. Hier is *Alphonſus*, die ten ſtrijdt noch is gheneghen.
Alcip. En hier de Man die dat verantwoort met de deghen.
Alph. Ghy toont met woorden, Heer, een dapper Mannen hert,
Mits ghy tot wapen eer *Alphonſus* trotſt, en tert.
Alcip. Waer is *Alphonſus*? van wiens daden ende wond'ren
Men hoort het ſnel gherught door al de werelt dond'ren,
My luſt dien aerdtſchen Godt en tweede *Mars* te ſien,
Ik bent *Alphonſe*, Heer, ik ben de gheen met wien
Het u ghelieven ſal een wapen kans te waghen,
Syt ghy dien grooten Helt die *Leon* hebt verſlaghen?
Syt ghy dien fellen Leeuw die alle Ridders dwongh?
Syt ghy dien Ridder, die *Rodrigo* hier beſprongh?
Alph. Die ben ik, wie ſyt ghy?
Alcip. Die, die u ſal beletten
Een kroon van hoogher lof op uwen kruyn te ſetten.
Alph. 'k Vertrouw, ſoo inde tongh gheleghen is de kraght,
Dat ghy de eere my ſult roven door u maght;
Voert ghy een edel hert, ſoo vecht niet langh met woorden,
Ten is het eerſte niet ik ſulke Ridders hoorden.
Alcip. Al wat ten hooghſten is dat nadert aende val.
Alph. Ghy zyt de Man noch niet die 't daer toe brenghen ſal.
Alcip. U oordeel gaet niet vaſt.

U woor-

Alph. U woorden zijn gheen wetten,
Alcip. Hier is de Man, de Man, die voet by ſtuck ſal ſetten,
Alph. Dat is my lief, mits ik die Man langh heb verwaght,
Alcip. Ik ben gereet, houdaer, koom an, en proeft mijn kraght.

Trompetten gheblaſen zijnde eyndight het gheveght, ende wordt Alphonſus verwonnen ende doot ter aerden neder gevelt.

Alcip. Daer leyt den Ridder die ſoo menigh Helt braveerde,
En alte moedigh op ſijn kraghten gloryeerde,
Daer leydt hy die te trots trotſeerde op ſijn moet,
Daer leyt dien ſnorker nu verſlagen in ſijn bloedt:

Daer

Daer leyt de eer van soo veel overwonnen zielen,
Pimander Heer, voor u ik schuldigh ben te knielen
Om dit sijn blanke swaert, als voor wat raers bekent,
Te offeren aen u voor een vermaert presént:
U heusheyt edel Heer, verdient door uwe waerde,
Dit Ridderlijke swaert in dankbaerheyt t'aenvaerde;
Ontfanght het Heer van my, als een die 't voor u won,
En niemant waerdigher als u vereeren kon.

Pima. O braven Ridder! pronk en blixem aller Helden,
Die met u stercken handt de trotste Ridder velden,
Ghy die verwinner vanden grootsten winner zijt,
Die oyt ter werelt is gheweest in onsen tijt:
Ghy zijt het die in lof ten Hemel zijt ghesteghen,
En van de Goden selfs verdient een Hemels zeghen,
Ghy zijt het die hem dwongh die 't al en al versloegh,
En aller Helden lof alleningh met hem droegh:
De eer is onverdient van u my aengheboden,
Veel eer dees gifte past gheoffert een der Goden,
Dat is dien grooten *Mars*, die komt dees eere toe,
Dies ik u voor dees eer, myn Heer, bedancken doe.

Alcip. Geen *Mars*, geen *Pallas*, noch geen Goden ô! *Pimander*,
Geen Konink, noch Monargh, alleen u en geen ander,
Verkies ik tot de eer van dit verwonnen swaert,
Ik bid u heusheyt dit in dankbaerheyt anvaert.

Pima. Ik sal soo langh ik leef u traghten te belonen,
De eer aen my gheschiet, sal in *Pimander* tonen
Wat voor vergeldingh ik u heusheyt schuldigh blijf,
U, die die wapens zijn gheklonken aen het lijf,
Ghenadighe *Vorstin*, ey! laet voor alle dinghen,
De Rey van Adel, en de Eelste Hovelinghen,

Met ſtatelijke eer, over 't verkregen loſ,
Dees Ridder Ridderlijk gheleyden naer het Hof,
Laet Hooffche Iuffer-ſtoet met heughelijke kelen,
Den loſ dees Ridders nu eens vrolik uyt doen quelen;
Ver-eert ſijn eer met al wat dienſtigh weſen ken,
Tot dankbaerheydt die ik ten hooghſten ſchuldigh ben,
Niet ik alleen, maer ook u Hoogheyt waerde Vrouwe,
Zijt op het hooghſt aen hem in dankbaerheydt ghehouwe.
Amaſ. 't Is billik men dees Helt verdiende eer betoon
Met vreughdt, tot dankbaerheyt, ſijn trouwe daed beloon,
Singh wt met blyde ſtem de Ridderlijke daden,
Ey! ſingh de Goden loſ tot dank van dees ghenaden.

Amaſis en Pimander ſtellen Alcippe tuſſchen hun beyden, alle de anderen volghen ordentelijk wandelende over 't Toneel, wort dit navolghende gheſonghen. Op de STEMME:

Als Daphne d'overſchone Maeght.

VVy danken u, ô! hooghe Goon,
En eeren met vreught dees vrolicken dagh,
En vvenſchen u ſeghen dien Helt tot een loon,
VViens kraght dat de maght van Godt Mars *niet ontſagh;*
Looft dees Ridder, die door ſijn daden
Al vvat ter vvapen vvas moedigh bedvvongh;
Ciert ſijn hooft met lauvvre bladen
Mits dien hy d' aldertrotſten beſprongh,
En door ſijn moedigheydt
Hem heeft ter neer gheleyt
Die al de vverelt vvas tot een ſchrik
Bedvvongh, en beſprongh in een ogenblik.

Pimander, Cleante.

Alsoo dees Helt van 't Hof in stilt sijn afscheyt nam,
En sonder seggen wie hy was, van waer hy quam
Zijn wy verwondert, en op 't hooghst gheneyght te weten
Wie dat hy wesen mogh die hem dus heeft gheqeeten;
Noyt heeftmen sijns ghelijk ghesien in eenigh Hof,
'k Segh onuyt-sprekelijk acht ik dees Helt sijn lof;
De ganschen Adel was met lusten inghenomen,
Om weten, waer van daen dees Ridder is ghekomen,
Al 't Hof ghesin, mijn Heer, vergaepten sigh aen dees
Die soo manhaftigh hem tegens *Alphons* bewees;
Hoe seer dat de *Vorstin* hem streelde, ende vleyde,
Dat hy haer sijne naem, en sijn gheslaghte seyde,
't Mogh niet geschien; ja wat versoek men aen hem deet,
Hy antwoorden, mijn naem moet blyven noch secreet.

Clean. Wijl ghy begeerigh zijt *Pimander*, om te weten:
Wie desen is gheweest en hoe hy is gheheten?
't Vermoghen is in my, ik sulcx te kennen geef,

Pima. *Cleante*, weet ghy 't? segh wie ist,

Clean. Het is mijn Neef.

Pima. U Neef?

Clean. Mijn Neef.

Pima. V. Neef, wat wonder dat ik hoore,
Cleante, waer is doch dees uwe Neef ghebore?
Wat moeder heeft op aerd, een Helt van sulke kragh,
Cleante, segh my doch, gebaert en opghebragh?
Wie was sijn Vader?

Clean. Maer sijn Vader was mijn broeder.

Pima. Wat ampt bediende hy? *Pima.* Hy was een Schapen-hoeder.

't Is ongheloofelijk. *Clean.* Mijn Heer dat ghy verstaet
Wy zijn ghesproten niet wt sulk een laghen graet:
Maer van een eedel stam is ons gheslaght ghekomen;
En hebben op het landt het leven aenghenomen,
Om de gherustigheydt.
Pima. Ik bid u laet my weten,
Hoe desen uwe Neef, *Cleante*, is gheheten?
Clean. *Alcippe.*
Pima. Ist *Alcip*? die is my wel bekent,
Ik sal hem voort ontslaen van sijn bannissement,
En doen hem alle eer die yemant ken gheschieden,
Ik sal't wt naem van de *Vorstinne* doen ghebieden
Als datmen wettelijk sijn vonnis roepe weer,
En stellen hem ten Hoof in d'alderhooghste eer,
Die yemandt daer bekleet, dat is: naest de *Vorstinne*,
Derhalven laet ons gaen, *Cleante*, voort nae binne.

I. VERTONINGH.

Daer Alcip vande Vorstin ontfanghen wvort met verwonderingh van alle de Hovelinghen.

Alcip van straf bevrijt door sijn manhafte daden,
Krijght gunst, en raekt tot eer by al het Hofghesin:
Met blijtschap, en met vreughd ontfanght hem in genaden,
Het Opper-hooft van 't Hof, dat's *Amasis Vorstin.*

II. VERTONINGH.

Daer Alcip ghestelt wvordt in offitie.

Alcip raekt tot ghebiedt, en d'alderhooghste eeren
Die neffens de *Vorstin* ten Hove wesen kan;

Dies

Dies moet het gantſche Hof ghetrouheyt aen hem ſweren,
En voor de Opperſte *Alcippe* nemen an.

VYFDE HANDELINGH.

Amarillis.

Liefd' drijft mijn hertjen hier in 't groen,
Om Goden offerand te doen,
Om *Pallas* dankbaerlijk te loven,
Om al het heyligh Hemels tal,
Met blye vreught, en ſoet gheſchal,
Te ſtieren offer-dank na boven.

Nu mijn *Alcip* de eere won,
En dwongh dat niemant dwinghen kon,
O eer! een oorſaek my tot vreſen,
Dat hoogher Adel, edel bloedt,
Sal heerſchen in ſijn groots ghemoed,
En *Amaril* tot na-deel weſen.

't Is heden s'menſchen aert ghemeen,
't Gheen met natuur komt over een,
Door grootſheyt naer het groot te hellen,
Met kleynheyt niet te zijn vernoeght
Wanneer 't gheluk een beter voeght,
En ons de Goon tot hoogher ſtellen.

Alcippe droegh wel eer ſijn min
Tot een vergeten Herderin,
Als hy met haer de Schapjes hoeden;

Nu vrees ik ſal hy hoogher ſien,
En lightelijk ſijn minne bien,
Aen een gheteelt uyt edel bloede.

Sijn heus ghemoedt van edel aert,
Is Conninginnens minne waert;
De hoogheyt ſal op hem aen legghen,
En door de Hooſſche tovery
Tot ſtaet ſught dwinghen hem, dies hy
Sal *Amaril* ſijn liefd' ontſegghen.

Indien dit onluk op my vil
Wat gingh u aen, ach! *Amaril*?
'k Heb op ſijn liefd' te goet vertrouwen,
Neen *Amaril*! ſchuwt quaet vermoen,
V lief *Alcip* ſal dat niet doen,
Maer ſijn beloften u wel houwen.

Alcip met eenighe Hovelinghen.

Toen ongheruſtheyt my in ruſt niet wilde laten,
Toen de gheruſtigheyt my tot de onruſt dreef;
En ſoo vervoerde, dat al 't Hofgheſin my haeten,
Miſgunnende, dat ik, dat ik ten Hove bleef.

Vertrek! hoe wankelbaer ſijn al des Werelds dinghen,
Dat blijkt aen my, hoe light verkeert het met den menſch,
Hoe holt en ſolt men hier; na veel veranderinghen,
Heeft my 't *Fortuyn* gebragt op 'thoogſte na mijn wenſch.

Hoe eerloos heeft de ſmaet my uyt dit Hof doen vlieden,
Hoe bits greep my de Nijt met felle tanden aen;

Nu

Nu roeptmen my weer in, en ſteld my in ghebieden,
Hoe hoogh en laegh, helaes! kent met de menſchē gaen.

Wie laegh is, traght nae 't hoogh, en als 't al is bekomen,
Wat iſt, helaes! wat iſt, wanneermen 't wel inſiet?
Bekommernis, en ſorgh, niet meer als enkel dromen,
De ſtaet-ſught, heerſchappy zijn by gheruſtheyt niet.

Wanneermen op de hooghſte trap al is gheſeten,
Daer ons de weelde dient, en Hoofſche tonghe vleyt,
Wat iſt? eer datmen 't waent ſoo wortmer ofgheſmeten,
Iſt niet? ten minſten wordt het daer op toe gheleyt.

'k Ben nu van 't Herders ampt tot Hoofs ghebiedt verheven,
Van beyds by my verſoght, vind ik groot onderſcheyt,
My walght op 't hooghſt aen dit onruſtigh Hoofſche leven,
En min voor 't Hoofs ghebied het landts geruſtigheyt.

Hoofſche welluſt u waerdye,
V ghebiedt, en heerſchappye,
Scepter ſweyingh, goude Croon
Maken menſchen, door haer waerde,
Soo waerd, datmen haer op aerde
Vreeſt en eert als aerdſche Goon.

Meer vind ik in 't Herders leven,
Als het Hoofſche weet te geven,
Ruſt voor 't heerſchen, 't landt voor 't hof,
Schaepjes hoeden voor 't ghebieden,
Ruſt verkieſen, ſorghe vlieden,
't Hoofſche leven ſnijd' ik of.

'k Scheyd

'k Scheyd my vande Hoofſche eere,
En verwiſſel deſe klere
Weder in een Herders rok,
Ik verwiſſel Hellem, Wapen
Aen het weyden van de Schapen,
En de Deghen aende ſtok.

Amarillis.

Ontloken dageraet gheçiert met morgen bloſen,
De weer-ſchijn van u glans ſpeelt op het blos van roſen;
En ſoekt haer Hemels luſt in graeghte te verſaen,
Met lieffelijker geur van verſche rooſen blaen;
Provens, u diſtel pronkt met keur van rooſe knoppen,
Bedropen, en beſprenght met kriſtalijne droppen,
En puyk van Hemels douw, ha! Goddelijke Son,
Die met u ſtrael begroet de kriſtalyne bron,
En ſpeelt met uwe glans op welighe landtſ-douwen,
Soo lieffelijk, dat ik allenigh door 't aenſchouwen
Noyt meer vernoegingh heb gehadt in't jeugdigh groen,
Als nu op heden dees çieraden my aendoen;
Ach! ſoete drifjes, vlietend langhs begraeſde ſtranden,
Wt zandigh duyn, verby dees klaver-rijke landen,
Daer ik mijn Lammertjes ſoo vaek te graſen ley,
Waer Conincx Hof ſoo ſoet als deſe klaver-wey?
Waer iſſer een Palleys ten Hoof ſoo wtghenomen?
In çierſſels opghepronkt, als dees valley met bomen,
En veel verſcheyde kleur van blom, en kruyt ghewas;
Waer wt *Alcip* ſoo vaek het alderkeurighſt las,

En

En vloght een kranſelijn om dees mijn blonde hayren,
Als ons de ſoete liefd hier t'ſamen deed vergaren;
Hoe vaek, *Alcip*, hoe vaek! hebt ghy my hier verſelt,
En nevens mijne zijd' in 't groen u neer gheſtelt;
Hoe menighmael hebt ghy by my hier neer gheſeten?
Maer nu, nu ſorgh ik, hebt ghy *Amaril* vergeten;
Alcip mijn lief! hoe vaek, en menighmael hebt ghy
Hier in 't omlommert groen gheleghen aen mijn zy;
Hoe menigh kus heeft hier u *Amaril* ontfanghen,
Hoe menigh Roos kebt ghy gekeurt op dees mijn wangen,
Hoe menighmael hebt ghy geordelt kaeks ghebloos,
Van hoogher kleur, en ſtof als't purper vande Roos;
Waer zijt ghy nu? helaes! ſoo ver van my gheſcheyden,
De vrees de hoop verdrukt u weerkompſt te verbeyden,
Nochtans ſoo iſſer yets waer op ik my vertrouw,
Dat mijn *Alcippe* my ſal lieven voor ſijn Vrouw;
U ſal ik, Son mijns mins, met ſuyver welbehaghen,
Dit lighaem onbeſmet wt liefd' ten offer draghen,
U min, mijn lief alleen wt min gheoffert wert,
Mijn maeghdom onbevlekt voor u bewaert in 't hert,
Ach! Hemel van mijn hert, ach! Afgodt van mijn minne,
Ach! Voogd-heer mijns gemoets, ach! Sonne van mijn ſinne,
Wanneer ſult ghy doch weer verſchijnē eens voor mijn?
Wanneer ſal *Amaril* weer by *Alcippe* zijn?
Wanneer *Alcippe* ſal de lieve uyr ghenaken,
Dat ik in minne-vreught my ſal met u vermaken.

Terwijl ghy graghe Schaepjes weyt,
U Herderin haer neder leyt,
Hier in dit groen om-lommert,
Door ſoete min bekommert.

De ſorghen maken 't hert bevreeſt,
En ſtrijden met mijn banghe gheeſt,
Ghedaghten doen mijn weten,
Alcip ſal u vergheten.

Ach! minne-God, hoe ken dat zijn?
Hoe ſoud' *Alcip* ver geten mijn?
Ik heb een goet vertrouwen
Dat hy ſijn woordt ſal houwen.

Ik vrees, ik ſorgh, en 't heeft ſijn reen,
Dewijl hy is tot ſtaet ghetreen
Sal hem de hoogheydt ſtrecken
Tot hogher hem te trecken.

Ach! neen als ik my wel beſin,
De rede beelt my anders in,
En ſeyt dat *liefde gaet veer boven alle dinghen,*
En dat noyt liefde wijkt door tijdts veranderinghen.

Ghetrouwe liefd' gaet boven al
Dies hy mijn niet vergheten ſal,
Schoon dat hem het geluk tot hoogheyt heeft gedreven,
Sal hy daer van aen my de helleft overgheven.

Hier

Hier wil ik mijn ghedaght op voen
Al ruſtend in dit lieve groen,
En mijn verliefde hert met ſijn ghetrouheydt peyen,
En met een ſoete hoop *Alcippe* hier verbeyen.

Sy gaet ſitten ſlapen.

Alcip.

Vaerd wel baldadigh Hof met al ü heerſchappye,
Vaerd wel, ha l ziele ſtrik vol bitt're leckernye,
Vaerd wel bedroghs vriendin, vaerd wel luk-loos gheluk,
Vaerd wel welluſtigheydt ghekoght met ſmert en druk,
Wie leefter ſoo volmaekt dat hy geen opſpraek lye?
Wie ſoo bemint, dat hy bevrijt is van 't benye?
Wie ſoo verheven dat gheen wangunſt daer op ſmaelt?
Wie komter op het hooghſt die niet weer neder daelt?
Wie heeft ten Hove oyt ſoo grooten eer ghenoten,
Dat nader-handt hy niet ten Hove wiert verſtoten?
Onnoſelen verdrukt, pluym-ſtrykers gunſt ghetoont,
Goet-aerdighen veraght, quaet-aerdighen verſchoont,
O! Hooffſche linkerny, wat brenght ghy niet te voren?
Men doeter watmen wil, en weynigh na 't behoren,
Den Snappert iſſer wijs, den Rabbelaer gheſatigh,
Den ſwijgher door ghebrek van oordeel noemtmer ſtatigh,
Staet-ſught, ik legh u af, met al de Hooffſche praght,
Ik wiſſel u al t' ſaem aen ſleghte Herders draght,
Ik laet u daer ghy waert, en ban u wt mijn ſinne,
Voor Hooffſche welluſt kies ik *Amarillis* minne;
Vaerd wel dan Hooffſche eer met al u heerſchappy,
Ik laet u haer die 't luſt, en kieſt de ruſt voor my;

Ik gae, om *Amaril* mijn liefde aen te bieden,
Ach minne Godt! laet my doch ſoo veel gunſt geſchieden,
Dat mijn ontſteken ziel, met het verliefde hert,
Van *Amaril* wt liefd, op Trouw ontfanghen wert,
Al voedend mijn ghedaght ben ik tot hier ghekomen,
O! heughelijke plaets! gheçiert met groene bomen;
O! kriſtalijne beek, en ſuyver water-vliet.
Van wien ik meerder vreughd en ſoetigheydt gheniet,
Als van de Hooffche ſtaet, ô! vrolike lanſdouwe,
Wat iſt mijn hert een vreugd u groente weer t'aenſchouwe,

Lantſ-

Lantſdouwe, ha! lantſdouw, in wiens vermacklijk groen,
Ik met mijn *Amaril* de Schapjes pleegh te hoen,
Ach! ſien ik reght, ſoo leyt mijn Enghel daer te ſlapen,
Sy iſt. mits dien ik gints ſie graſen hare Schapen;
Ach! lieve lommer, die met uwe telghjes dekt
Mijn ſoete *Amaril*, wie uwe groente ſtrekt
Meer als een Ledekant, met goudt çieraet behanghen,
Wat weyter menigh bladt van roosjes op u wanghen,
Hoe ſoet en hoe gheruſt, hoe onbekommert leyt
Mijn *Amaril* en ſlaept, daer 't labre wintje ſpreyt,
Beblade telghjes over haer ghebloosde kaken,
Geen Hooffsche welluſt heeft in 't minſt by dit vermaken;
Ach *Amaril* mijn lief! mijn hertje, dat ik dorſt,
Ik drukten eens mijn hand op u ſnee-witte borſt;
En vreeſd ik niet, dat ik u ruſte ſoud vervele,
Ik moſt een kusjen van u lieve lipjes ſtelen;
Indien ik niet ontſagh u ſlaep te ſteuren, 'k ſouw
Drie kusjes *Amaril*, u leveren op Trouw,

Amarillis dromende.

Ach min! hoe meught ghy my noch langer dus bedroeven?
Alcip. Wat is de oorſaek van u droefheyt? *Amar.* Sijn vertoeven.
Alcip. Wie iſt die ghy verbeyd, en ſlapende verwaght?
Ama. Een die alleenigh ik voor mijn beminden aght.
Alcip. Wie acht ghy dan alleen te zijn u welbeminden?
Ama. Hem, die ik hoop ghetrouw in ſijne liefd te vinden.
Alcip. Wie iſt? van wien u hoop ghetrouwe liefd vertrouwt?
Ama. Hy die de hoop my ſeyt, dat ſijn beloften houwt.
Alcip. Wat voor beloften heeft de deſen u gegeven?
Ama. Dat ik met hem ghetrouwt in ſoete min ſal leven.

Alcip. Wie iſt, van wien de hoop u dat gheluk voor ſeyt?
Ama. 't Is hy, ik ſegh 't is hy die in mijn armen leyt.
Alcip. Die in u armen leyt, hoe wort hy doch geheten?
Ama. *Alcippe*, die noyt ſal ſijn *Amaril* vergeten.
Alcip. Is het *Alcippe*, die hier in u armen ruſt?
Ama. 't Is hy, die *Amaril* uyt reyne liefde kuſt.
Alcip. Staet het *Alcippe* vry uyt liefden u te kuſſen?
Ama. Och jae.
Alcip. En ook met u ſijn minne-luſt te bluſſen?
Ama. Als mijne Eghte Man ſtaet hem dat pleghen vry.
Alcip. Wanneer doch?
Ama. Als de Trouw hem heeft ver-eent met my?
Wanneer of ik hem eens weer ſal aenſchouwen moghen?
Alcip. So haeſt mijn *Amaril* ontſluyten ſal haer ooghen.
Ama. Wanneer omhelſt my weer den Afgod van mijn hert.
Alcip. Soo haeſt mijn Afgodin ontwaekt, en wacker wert.

Amarillis ontwakende, ſiet Alcip noch niet.

Ama. Wat doen ik ſoete droom? hoe hebt ghy my bedrogen,
In welke welluſt was mijn geesjen op ghetoghen,
My doght de ſoete min haer vlam in my ontſtak,
En dat ik mondelingh met mijn *Alcippe* ſprak,
Het was ghelijk oft ik hem ſagh in eygen weſen,
Gheliefkooſt en gheſtreelt van hem, gelijk voor deſen;
O! droom, ô! ſoete droom, u valſcheyt valt my ſwaer.
Alcip. U droom is geen bedrogh, mijn *Amaril*! s'is waer.
Ama. *Alcippe*, lief ghy hier zijt wellekoom mijn waerde.
Alcip. *Alcip* ſal dankbaerlijk de wellekomſt aenvaerde.
Ama. Zijt wellekom, noch eens, ô! Afgod van mijn min.
Alcip. Noch duyſentmael bedankt *Alcip* ſijn Herderin.

Waer

Amar. Waer mé ſal *Amaril* u trouwe liefde lonen?
Alcip. En waer mé ſal *Alcip* u dankbaerheydt betonen?
Ama. U *Amaril* heeft noch geen dankbaerheyt verdient.
Alcip. *Alcip* heeft *Amaril* noyt ſoo veel eer verlient,
Als my haer heuſheydt tot vergeldingh ſtelt te voren,
O Edel Herderin! de heuſheydt aengheboren,
Mijn Enghel laet ons gaen door dit begraeſde dal,
En onder-weegh ik u, mijn lief, verhalen ſal,
Wat dat my op het Hof niet al is weder-varen,
Veel wonder ſal ik u mijn *Amaril* verklaren,
En u ghetuyghen doen, *dat noyt het Hooffche ſoet,*
Soo veel vernoegingh gheeft als 't Herders leven doet.

EYNDE.

I. H. Krul.

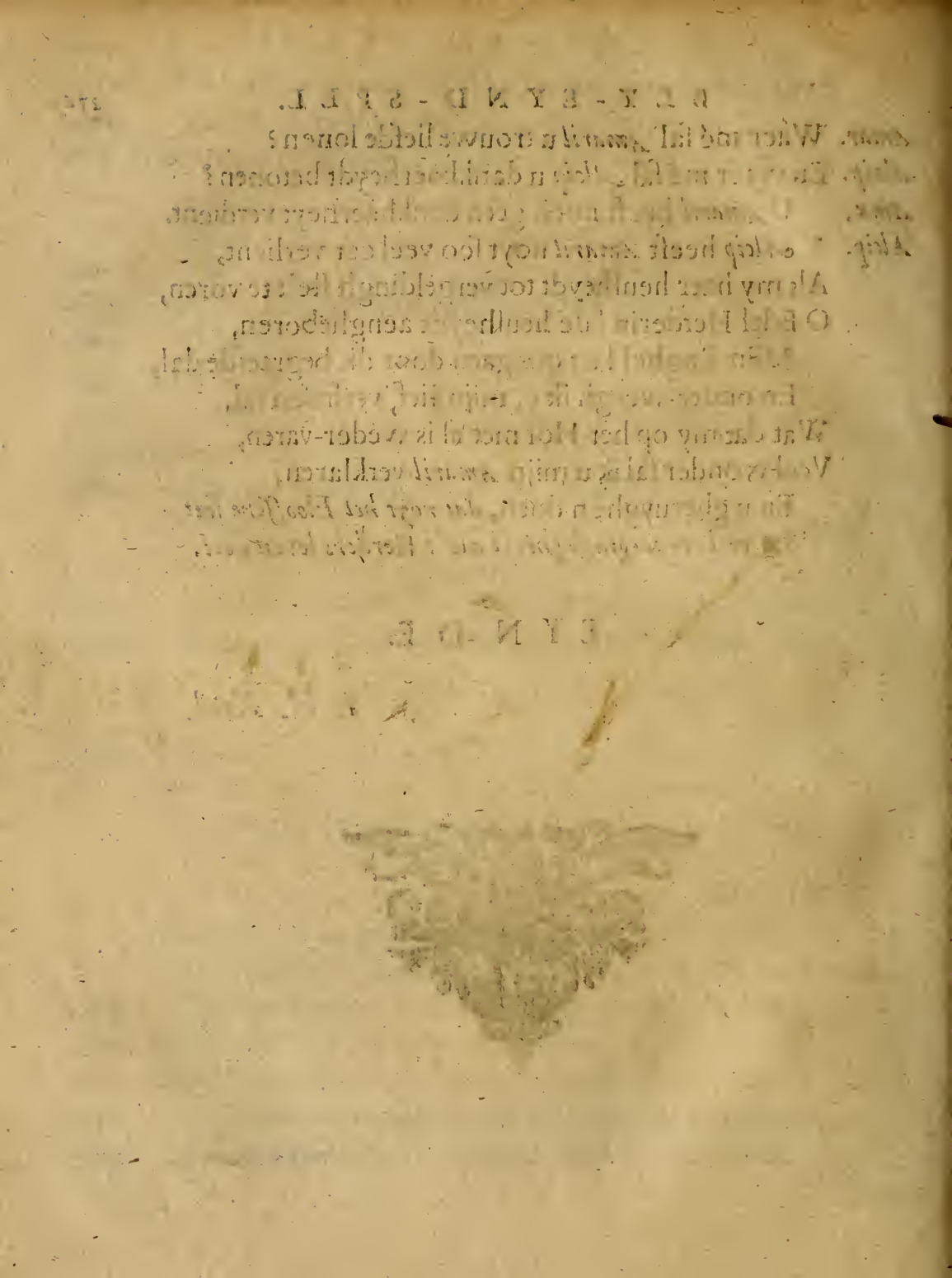

FAVSTINA

Bly-eindt-Spel.

Op de Spreuck.

De leughen ſelden wel geluckt,
Hoe ſeer ſy vvaerheydt onderdruckt.

SPELS INHOVDT.

Auſtina geboren Herderinne, ſo door haer wtnemende ſchoonheyt, als bevallighe lieftalicheyt, treckt door deeſe gaven een Conincx hert tot liefde, ſulx dat hy haer ten huwelijck begerende, t'Hof verlaet, aennemende het Herders leven, tracht met haer te trouwen.

Ferdinandus hare broeder, een geboren Herder, van jonghs af ten hove verkeert hebbende, ende gevordert tot hooghe ſtaet ſoo door ſijn kloeke daden, als getrouwe dienſten, wert int afweſen des Coninx de regeringhe toe vertrouwt.

Caliſta de ſuſter vanden Coninck, verlieft op *Ferdinand*, haer liefden hem ontdekt hebbende, pleghen hun vryagie.

Caſterna, Princeſſe van Perſſen om Grieken te beſigtigen, wert ſtatelijck ten hove binnen Athenen ontfanghen.

Den Coninck *Fauſtina* lagen leggende tot ſijne luſten, doet niet op, ten aenſien hare heuſche tegenſtant, derhalven van haer ſijn affcheyt nemende, comt weder ten hove, maeckt vryagie met *Caſterna*.

Fauſtina

Fauſtina (ten hooghſten bedroeft) vindt eenighe vertroofting door ſekere Heydinne, de welcke haer, nae nogh eenighe uytgeſtane ſwaricheyden, groot geluck voorſeght te ſullen ghenieten.

Sy haer in Pagies kledingh begevende, gaet nae't Hof, ende geraeckt in Coninx dienſte, brengende van 's Coninx wegen een brief aen *Caſterna*, wert de Princes op *Fauſtina* verlieft, haer verſoekende tot onbehorelijcke luſten, *Fauſtina*, als dan genaemt *Conſtans*, weygert ſulcx ſeer beleefdelyck doch vruchteloos, de Princes aenhoudende ende niet winnende, beſchuldight *Fauſtina*, klaghtigh vallende aenden Conink, dat ſijn Pagie getracht heeft haer te verkraghten.

D'onſchuldige *Fauſtina*, wert geapprehendeert, datelick verweeſen om te ſterven. Comende ter executie, doet haer ontſchuldigingh, te kennen gevende wie ſy is, wert onſchuldigh bevonden ende vanden Conink voor ſijn echte Vrouwe aengenomen, ende van *Ferdinando*, met broederlijke liefde ontfangen, de welke van den Conink ten huwelijk gegeven wert des Coninx Suſter *Caliſta* Princeſſe van Athenen: ende wert *Caſterna* uyt het Hof van Grieken gebannen.

Spelende Perſonen.

FAVSTINA Herderin.

CONSTANTINVS Coninck van Grieken.

CALISTA Coninx Suſter.

CANTISA Staet Iuffer.

FERDINANDVS Ridder.

Twee RAETS-HEREN.

DIENAER.

Rey van HERDERINNEN.

CASTERNA Princes van Perſien.

RECHTER.

SCHERP-RECHTER.

FAVSTINA
BLYEINDT-SPEL.

Eerſte Handelingh. Eerſte Wtkomſt.

Fauſtina.

HOe vrolik tieriliert t'gevogelt op de Bomen,
Hoe ruyſchend vlieten hier de koele water ſtromē
Van kriſtalyne beek; en ſuyvre water bron,
Omlommert van de groent, begroent met morghen Son;

Hoe ſoet en aengenaem begint Auroor te blooſen
Wiens weerſchijn ſchittert op de purper rode Rooſen,
En breekt door t'dighte groen, langhs ruygh bewoſſen wal,
En flickert met haer ſchight op berghen, bos, en dal:
Ontloken morgen-ſtondt, bepronkt met Sonne ſtralen,
Hoe lieffelijk laet ghy u lieve luyſter dalen
Op bloempjes, en op kruydt, op al dit lieve groen,
Waer ghy, myn Lammertjes, u graeghte kunt voldoen;
Dus door de natte douw, coom ick myn ſchaepjes weyden;
Graes, graeghe Beesjes; graes; wyl myn genegentheyden
Door de gedaghten ſien int herte afgebeelt
Hoe veel den eene van den ander Menſch verſcheelt;
Den Menſch; een ſchepſel Godts, en ken in geene delen,
Belangende de Ziel, in t'minſten yets verſchelen
Met ſijne weergae; maer in ſtaet wel ongemeen,
Dogh; wat de Ziel betreft, daer in ſijn 'salles een:
Al t'menſchelijk geſlaght hier levend op der Aerden,
Van Scheppers wegen niets verſcheelt in waerdens waerden:
Soo lief heeft God den Boer, als hy een Conink heeft;
Soo lief een armen Menſch als die in rijkdom leeft,
Het tytelijk geluck maekt geen Godſalich leven,
Godt lieft die gene meeſt, die hem het meeſte geven,
Die is Godts liefſte vriendt, en die geeft Gode meeſt,
Die meeſt ſijn leven voeght na wetten vande geeſt.
Een geeſtelijke vrught is daer in meeſt geleghen,
De ſond te haten, en tot deughd te ſijn geneghen.
Wat ſtaet van leven beſt, om meeſt de deught te voen?
Wat ſtaet van leven beſt, om Gode dienſt te doen;
Is armoed, of is weeld bequaemſt om God te loven?
Iſt beter wel geaght, of nedrigh en verſchoven?

Iſt

Iſt nutter Vorſt en Prins, als Bedelaer of Slaef
Iſt nutter Herder, als een vorſtelijke Graef;
Geen ſtaten, t'ſy hoe veel ſy van malkander ſchelen,
Of yder in ſijn ſtaet ken Gode 'tſijne delen;
Dogh? ſwarelijker iſt in weelde en geluck
Te dienen Gode, als het is in ramp en druk;
Meer ſtof in Herders kluys om God den Heer te loven,
Als 'tPrincen herte vindt in Coninklijke hoven;
Hoe vol het Coninx Hof met weelden is gepropt,
Met welluſt ſijn gemoedt ten vollen in gekropt,
Nogh iſt een groot verſchil by 'tleven dat wy leyden
Meer ruſt geeft d'Herders ſtaf, als Coninx ſcepter ſweyden;
Geen gulden lede kant, ſoo waerdigh als dit groen
Om met geruſte ſlaep natuurs luſt te voldoen,
Geen goude laken ken de Coninklijke Zalen,
Soo cierlijk pronken, als de wel gecierde dalen
Van groene lommers ſijn gepronkt, en op geciert,
Met puyk van blader loof; waert pluymige gediert
Met lieffelik geſangh de velt Goon comt ontmoeten,
En inde morgen ſtondt Godin Aurora groeten;
Geen hooffſche vreughd, hoe ſoet, geen ſtem, hoe muſicael
En geven ſoeter ſoet als doet de Naghtegael,
Geen ſangh, geen ſnaren ſpel, geen hooffſche melodye,
Oft ſijn by ons vermaek gelijkerwijs kopye
By t'reghte principael; wat glans van diamant
Geeft ſoo veel weerſchijn, als den oever dight beplant
Met keurigh blos van Bloem, en purpur rode Roſen,
Die onder jeughdigh groen te pronk ſtaen met hun bloſen.

Agh

Agh rode Roſjes? ſoet van geur?
Myn lieve handt luſt u te plucken;
V blos, en inkernate kleur,
Aen myn bedoude mondt te drucken,
En Zuyghen van u Roſe blaen
Het geurigh nat daer op gedropen:
T'gheen Nectar ſal te boven gaen,
Doe u geſloten Knopjen open.
V Knopjen (dat voor Avont roodt
Ontloken) had den dau ontfanghen,
En met den naght ſijn blaetjes ſloot
Dat graeght met graeghte myn verlanghen,
Hoe graeghlijk graeght myn graegh begheert,
V lieve Roſelaer te buyghen,
Om dau, op Roos gediſteleert,
Voor Nectar van u blaen te zuyghen,
O Roos; ghy die in myn gedaght
Vernieuwt verlopen vrolickheden,
Een Griexcen Conink groot van maght
Traght my ſijn minne te beſteden.
O Vorſt, o Griexce Conſtantijn
Beheerſcher van t'vermaerd Athenen,
Wat iſt dat u beweeght, om mijn,
V Coninx liefde te verlenen?
Myn dunckt dat ik ſijn Hoogheyd hoor
Met ren ter jaght, door bos en dalen;
En volght met luſt de brack opt ſpoor,
Om t'ſchuwe wilt te achter halen.

Conink

Coninck, met eenige Adelter jaght, ontmoet Fauſtina, alle de anderen binnen.

Fauſtina.

Fauſti Conſtantijn; groot mogend Majeſteyt
Ontfang myn morghen groet in goe genegentheyd,
V dienareſſe buyghdt, om hare plicht te tonen,
Conſta. Beleefde Herderin; de liefd wil u verſchonen,
En niet gedooghen dat ſoo lieven Engel knielt,
'tGeen beter voeght aen my.
Fauſt. Agh; oft ghy u onthielt
De luſt tot ſulk geſprek, t'geen boerten is, of veynſen,
Waer door ſijn Hoogheyt tracht de gront van myn gepeynſen
In erenſt te verſpien, om ſien oft ik wel ſouw
Soo ſleght ſijn, dat ik my u liefde waerdigh houw;
Int minſte niet myn Heer; ſulx quam noyt in myn ſinne,
Ten voeght niet dat een Prins een ſleghte Herderinne
Sijn liefde bieden ſal, wat ſchuylter doch in mijn,
Dat u tot liefde trekt? agh! Conink Conſtantijn.
Conſta. Dat ik u liefde draegh de Goden konnen tuyghen,
'tIs liefde die my dwinght ter aerden neer te buyghen,
T'gheen my tot liefde trekt, 'tgheen my tot liefd beweeght
Dat ſijn u deughden, waer beneffens dat ghy pleeght
De ſoetſte oeffeningh, dat is het redineren,
'kSegh reden kavelingh, en mach met waerheyt ſweren
Dat noyt geleerde tongh my ſoo wel heeft vernoeght,
Als u lieftaligheyt van 'tGodlijk toegevoeght.
Natuur meer als gemeen in uwe ſchoonheyt wraghte,
Schoonheyt met reen begaeft, doet my nae weerliefd traghte,

V lieven voor myn lief.

Fausti. Ten voeghd u Hoogheyt niet
Dat ghy, groot mogend Vorst, op uwe minder siet.
V minder niet alleen, maer een slaef in geboren,
Daer ghy een Conink syt tot Heerschappy verkoren.
Ik, om het sleghte vee als Harderin te voen,
Ghy om u Rijk, en Croon in staet te rysen doen.

Consta. Wel wijse Herderin, onnodigh deese reden,
Heb ik voor desen niet van myn genegentheden
De reghte proef getoont, heb ik doen blijken niet,
Dat liefd in liefdens keur op gene wetten siet.
Heb ik u niet belooft als Griexce Coninginne
Te maken door de liefd, swoer ik u niet te minne.
Beloofden ik u niet te maken als Voogdes
Mijns Rijx; en neffens dien Athenens groot Princes.
'kHoop vmmers niet dat u myn liefde sal mishaghen.

Fausti. Groot mogend Vorst, de liefd heeft wonderlijke vlaeghen,
T'gheen sy de een uwr wil, haer d'ander uwr mishaeght.

Consta. Dat speurdmen noyt in die, die reghte liefde draeght.

Fausti. Wie draeghter reghte liefd?

Consta. Die in de liefd volherden.
En noyt, om dit oft dat in liefd verandert werden.

Fausti. Waer vindmen sulcke liefd?

Consta. In 'therte van die geen,
Die inde liefde noyt buyten beloften treen.

Fausti. Waer vindmen lieverts die hun liefds beloften houwen?

Consta. Die sijn te vinden, lief, allenigh door vertrouwen.

Fausti. Hoe vindmen die alleen om datmen dat vertrowt?
Agh! neen, dats misverstandt; Heer, my ten besten houwt,
Dat ik soo stoutelijk myn tegen rede tone,

Ik

Ik bid, soo ik misdoe, u Hoogheyd my verschone;
Het is myn leet dat ick dit seggen heb bestaen.
Consta. Ghy hebt int minste deel, my hier in niet misdaen,
t'Gevalt my, mits t'my lust u tegen reen te hooren.
Fausti. Sijn Hoogheyd op myn vraegh dit antwoort stelt te voren;
Dat door 'tvertrouwen wert de reghte liefd gekent.
Consta. Ogh! ja, hoe kent ghy liefd, soo ghy mistrouwend bent.
Fausti. Hoe soudmen trouwe liefd door het vertrouwen kenne,
Mits veynsery, door schijn, de trouheyd weet te schenne?
De tongh roemt vaek van trouw, daer t'herte tegen strijdt
Dit ken geen trouheyd sijn, schoon ghy vertrouwend sijt.
Vertroud men jemand trouw, om dat hy daer van roeme.
En salmen jemand trouw int stuck van liefde noeme,
Om dat hy t'selver seyd? moet daer wt sijn vertrouwt,
Als dat hy is getrouw? geen rede staenden houwt,
Dat door vertrouwen jemands trouwheyt wert bevonden,
Wie hier op liefde stelt, liefd los, en ongebonden.
Getrouheyd leert de tijt, maer het vertrouwen niet,
Of jemand lieft getrouw, men door de tijden siet.
De tijt moet door de tijt getrouheyds proef doen blijken,
Die vindmen trouw, die noyt in trouheyts plight beswijken.
Consta. Is niemandt dan getrouw van die, die t'openbaert,
En met de tongh de grondt van trouw te sijn verklaert?
Myns oordeels, jae, men ken in 'tseggen waerheyd houwen,
Hoe vindt die trouwheyd, die dit niet en wil vertrouwen?
Fausti. Myn Heer! de tongh en thert verschelen vaek soo veel,
Ia sweeren vande trouw, en tonen tegendeel,
Soo dat vertrouwen niet en ken getrouheyd vinden,
Hoe seer de minnaers haer aen trouws beloften binden,
Men siet hoe dat de tijt veranderinghe geeft,

De tijt die openbaert wat dat het herte heeft,
Dats reghte trouwigheyd, van ſulke trouw ik ſpreke
Die altijt blyft ſtantvaſt, en ſonder oyt te breke;
Dees vindmen door de tijt die alle dinghen leert,
Maer door t'vertrouwen niet, mits dien den menſch verkeert

Conſta. 'tIs ſoet geredineert, begaefde Herderinne,
Ik ſpeur met groote luſt de ſchranderheyt uws ſinne;
Ick vinde meer in u als ik in Vrouwen ſagh,
Soo dat ik uwe lof in waerheyd roemen magh:
Dit ſtelle ik ter zijd; ſoo woorden kunnen baten,
Soo woorden kraghtigh ſijn, wilt u door woorden laten
Beweghen tot myn liefd;

Fauſti. Sijn Hoogheyd ſpot met mijn;
Hoe ſoud een Herderin, een Coninck Vrouwe ſijn?
Sal een verſchoven Maeght van laeghe ſtaet geboren
Een Coninckklijke Prins om weermin ſmeken hooren?
Ick bid u, Vorſt; bedaer, u Hoogheyd doet te kort
Sijn Edeldom, ſijn ſtaet; voorſightigheyd my port
Om met eerbiedigheyd u Hoogheyd, en genade
De liefd tot een Slaefin, met reden, te ontrade,
De tijt eyſcht myn vertrek; met u verlof myn Heer.

Conſta. Dat ghy nu ſcheyden wilt vertrouw ik nimmermeer,
Vertoeft myn lief, ik bid.

Fauſti. Noemt ghy my lief?

Conſta. Met reden.

Fauſti. De reden ſeggen neen, en tonen tegenheden.

Conſta. Indien ghy lieve Nymph, de reede plaetſe geeft,
Bevinden ſult dat u myn hert verkoren heeft
Voor opperſte vooghdes, en ſielens wel beminde,
Luſt u daer proeve van, ik ſweert ghy kuntſe vinde.

Wa

Fausti. Wat proef ken daer van dogh sijn Majesteyt my doen?
Consta. Meer proef als ghy oyt kunt van s'Coninx liefd vermoen,
Ik stelle my als Slaef ten dienſten uws gebiede,
Gebied my wat ghy wilt, u wille sal geschiede.
Fausti. 'tWaer onbeleeft myn Heer, en staet my geensints vry,
'tGebieden comt u toe, gehoorsaemheyd voeghd my;
Dogh, soo u Hoogheyd sigh met liefde vóelt bevanghen,
En dat het hem gelieft wt liefde, niet door dwanghen
Maer wt goet willigheyd te tonen proef van dien,
Ick wensch, hoe wel onwaerd, daer proeve van te sien.
Consta. Wat proef gelieft myn lief.
Fausti. Die u lust my te geven.
Consta. Eyscht, bid ik, wat wilt ghy al waer het schoon myn leven.
Fausti. Soo waer ik moorderes, in plaets van lief, beulin.
Consta. Neen schoone, maer sult sijn gebietsteres myns sin.
Fausti. 'k Versoek dan jets op u.
Consta. Wilt u versoeken staeke.
In plaetse van versoek u wil tot wetten make,
En seght wat ghy begeert dat ik tot proeve doe.
Fausti. Dat seggen, maghtigh Vorst, en comt my geensints toe.
Consta. Het doet, indient u lust, soo waerdigh my te kenne,
Fausti. Noyt sal myn heusch gemoed de kennis soo ontwenne,
Dat my de redelickheyd soo verre sal ontgaen,
Dat ick gebieden soud, 'twaer onbeleeft gedaen,
Soud ghy, die in u maght hebt landen, ende lieden,
Soud ghy, die Grieken meught beheerschen en gebieden,
V van een sleghte Maeght, en arme Herderin
Gebieden laten? neen, t'is myn gemoed en sin
Grootmogend Majesteyd, op 'talder hooghste teghen.
Indien ik van de Goon had soo veel luk verkreghen

Dat ik in ſtaet en maght u Hoogheyd waer gelijk,
Beſat in werelts praght Palleys, oft Coninkrijk,
Niet om dat myn miſnoeght myn kleynheyd op der Aerden,
Niet om dat my begeert traght nae een hoger waerden,
Niet om dat myn gemoed nae werelts ſtaet ſught trekt,
Maer, om dat s'Coninx hert tot myne weerliefd ſtrekt;
Agh dat ik wenſchen moght dat wenſchen niet moght hindren
Veedelheyd, nogh ſtaet in 'tminſte deel vermindren,
Ik wenſchten.

Conſta. Wat doch? ſeght ick bid u
Fauſti. Neen, o neen.
Conſta. Wat ſoud ghy wenſchen? wenſcht.
Fauſti. Myn wenſch ſtrijdt tegens reen,
Dogh, liefde ken, indien ik dool, myn miſſlach helen.
Agh! Coninklijke Prins, al myn gedaghten ſpelen
Op t'geen ſijn Hoogheyd my in liefd te voren leydt
Hier over wenſch ik dan dat ſijne Majeſteydt
Moght weſen myns gelijk; bedeelt met minder goede,
En neffens my int velt de ſleghte Schaepjes hoede,
Wiens kleynheyt meerder vreughd als Coninx welluſt geeft
Een Conink alhoewel hy t'al na wenſchingh heeft
Moet dikmaels in meer ſorgh, en quel onruſtigh ſwerven,
En in ſijn overvloedt ſomwijl ſijn luſten derven,
Dat is geruſtigheyd, voedſtreſſe van de deughd,
Geruſtigheyd, wiens luſt paſſeert al ſwerelts vreughd,
Waer vindmen meerder ruſt als in het Herders leven,
Waer wt ik ſwarelijk ſoud kunnen my begeven.
Al waert dat my een Kroon van diamant, en goudt,
Al waert dat my een Hof van Marmor op gebout,
Voor dees myn roſe krans in mangel wierd geboden

Ik soudse laten, en my aghten min van noden
De Scepter, ende Kroon, als Herders staf, waer mee
Wy heerschen en gebien, ons Schaepjes en ons vee.
onsta. Ik heb alree u wensch bespeurt wt uwe reden,
Ik heb alree de proef van u genegentheden;
Ik heb alree de grondt van uwe wensch verstaen
V wenschingh die van my, door liefd sal sijn voldaen.
Ik sal my van het Hof, hier op het land begeven
En leyden neffens u een rustigh Herders leven.
Ik sal, gelijk eertijts, van Princen is geschiet,
Begeven my te land, verlaten het gebied;
Gelijk Deocletiaen, die Keyserlijke staten
Die Scepter, ende Kroon vrijwilligh heeft verlaten,
En soo de rust gesoght; de vryicheyt betraght
'tGheen meermael is geschiet by Princen groot van maght,
Den Coninck Constantijn verwisselt sijn gebiede
Aen laeghe Herders staet; en traght het Hof te vliede,
Te ruylen Rijk en Kroon, aen ruwe Herders staf
Ter liefd myns Herderins; en snyden willigh af
De lust tot Heerschappy; en gloriose daden,
En soeken de natuur niet meer te overladen
Met lust van hoofsche weeld, en heyl-loos overvloed
Gelijkmen int gemeen in sConinks hoven doet.
Den Coninck Constantijn sijn liefde sal doen blijken,
En tonen dat de praght van hoge Coninkrijken
Hem niet soo waerdigh sijn, als uw geruste staet,
Die 'swerelts Monarchy al ver te boven gaet.
Ik sal (met u verlof) my weer ten hove keren,
En stellen in myn plaets, om 'tRijke te regeren
Den krijchs heldt Ferdinand; op dat ghy siet aen myn,

Wat

Wat dat de liefde werkt, daer liefd, en trouheyt ſijn.
Fauſti. Iſt mooghlijk moogend Vorſt dat ik u ken beweghen,
V Hoogheyt overlegh de ſaeke wel te deghen;
En proeve door de tijd, of ſijne Majeſteydt
Volſtandich blijven ſoud, in ſijn genegentheydt,
Wel heeft op ſeker tijd den Philoſooph geſchreven,
En tot een voorbeelt ons ſijn ſpreuk int light gegeven,
Een ſpreuk die ons voor al behoort in t'hert te gaen,
Een ſpreuk, die nodigh dient by ons te ſijn verſtaen,
Dat is, den menſch moet ſigh ſoo in ſijn ſaken draeghen
't Gheen hy eenmael wil doen, bedencken vele daghen,
Denck aen *Sartorio*, van wien men hoord, en leeſt
Hoe langhſaem dat hy tot het plegen is geweeſt
In ſaken van gewight; noyt liet hy ſigh beroeren,
Maer bleef ſtantvaſtigh, om ſijn ſaken wt te voeren;
Dit ſy u Majeſteyd alleenelijk verhaelt
Wie ſigh niet wel bedenckt, hoe lichtelijk hy dwaelt.
Conſta. Hoe meer ghy met my ſpreekt, hoe meer ik u beminne,
V aerdigheyd munt wt, wel wijſe Herderinne,
Ik gae, en keer ten Hoof, om nae een goedt beraet,
Te wiſſelen de Kroon, aen laeghe Herders ſtaet.

Binnen

Tweede Handelingh.

Caliſta, Cantiſa.

Caliſta. Cantiſa!
Canti. Wat ge'lieft haer Hoogheyd de Princes.
Caliſta. Wat tijd iſt? ſeght my doch.
Canti. De klok ſloegh hallef ſes.
Mit dat u Hoogheyd waert ten hoven afgetreden,
Caliſta. Cantiſa, iſt ſoo laet? hoe voel ik my beſtreden
Van liefd tot Ferdinand; Cantiſa, u vertrekt,
Nu ben ik vmmer vry; Caliſta, agh, ontdekt
V innerlijke ſmert, verſaghtſe door het klaeghen,
Wilt u verborghen pijn int hert niet langer draeghen
Meld u genegentheyd, tuyghdt dat ghy ſijt geſint
Tot Ferdinandi liefd; tuyghdt dat ghy hem bemindt;
Hoe ſal dit beſt geſchien? 'k ben maghteloos int pleghen
Van liefdens liſtigheyd; hoe wel tot liefd geneghen,
Agh! minne God, in my gebreekt een goede raedt,
Daer by voorſightigheyd, om dees myn tere ſtaet
Aen Ferdinando opt bequaemſte te ontdecken,
Agh, had ik jemand die my moght ſijn hulp verſtrekken,
Hoe ſoud t'verliefde hert verquikken in ſijn druk,
Hoe blijde ſoud ik ſijn nogh in myn ongeluk;
Dat ik Cantiſa gingh myn liefd te voren houwen.
Caliſta! ſwaerlijk iſt op menſchen te vertrouwen.
Nogh ſwarelijker iſt, en oorſaekt meerder ſmert,
Wanneer dat men ſijn quel verborghen wil in thert;
Gemenelijk bleef die in ramp ſpoed meeſt verleghen,

Die door te bloden vrees ſijn meningh had verſweghen,
Dies ik myn liefd ondek, wie dogh, wie vind ik beſt?
Cantiſa? neen. waerom? daer is in dit geweſt
Geen menſch die ik myn liefd derf beter toevertrouwen,
Als haer; dies ik de ſaek haer wil te voren houwen.
Cantiſa is getrouw, en heeft een goet beleydt,
Cantiſa dient de ſaek van veer eens aengeſeydt.
Cantiſa!

Canti. Wat gelieft u Hoogheydt?

Caliſta. Iets t'geen ghy
Bequaemlijk (na my dunckt) wt voeren kunt voor my.

Canti. V Hoogheyd my gebied.

Caliſta. Wat ſoud ik u gebieden?

Canti. Het gheen Princeſſe wil dat van my ſal geſchieden.

Caliſta. En oft dit myn gebod waer tegens u gemoedt?

Canti. 'tIs geen volmaekte dienſt die men onwilligh doet.

Caliſta. En oft u myne dienſt tot nadeel moght gedijen?

Canti. Een trouwe Dienares moet dat geduldigh lijen.

Caliſta. De ſaek heeft geen gevaer, ten waer ſ'u laſtigh vil.

Canti. Geen laſt (hoe ſwaer) ſy wert verlight door goede wil.

Caliſta. 'tSijn woorden.

Canti. Als getuyghen myns genegentheden
In wilge dienſt tot u.

Caliſta. Wie ſigh vertrout op reden
Staet op een loſſe grond, en onvaſt fundament.

Canti. 'kHoop dat haer Hoogheyd my voor een getrouwer kent.

Caliſta. Sout ghy Cantiſa, wel van uwe trou begeren
Verſekeringh te doen, en my met eden ſweren
Dat wat ik u ontdek ſal blijven in't ſecreet.

Canti. Ik ſweert, vertrouw myn vrij alt'ghene dat ghy weet.

Haer

Haer Hoogheyd heeft voor myn getrouheyd niet te vreſen;
Begeert al wat ghy wilt, 'kſal u gedienſtigh weſen.
Caliſta. Cantiſa, ſoudt ghy t'doen?
Canti. 'kSal doen wat ghy ghebiedt,
Caliſta. 'kWil jets verſoeken, maer int minſt gebieden niet.
Cantiſa, agh, wat iſt? of ik my ſchoon inbeelde
Te ſwemmen in een Zee van welluſt en van weelde,
Cantiſa, agh, wat iſt? of al een ſterflijk menſch
Op Aerden alle dink heeft na ſijn wil en wenſch,
'tIs veel, maer niet genoegh, 'kheb alles na myn wille
En nogh en ken de wil begeerlikheyd niet ſtille:
Ik ſpeur behoeftigheyd in't edele gemoedt;
Ik lijd gebrek, en leef noghtans in overvloedt.
Hoe ſoud ghy dit verſtaen? 'kheb alles, jets ik miſſe,
Cantiſa, wat het ſy ſult ghy noyt kunnen giſſe,
Ik ſchroom dat ik het ſegh.
Canti. 'kSweer dat het my verdriet
Dat uwe Hoogheyd ſchroomt,
Spreek wt.
Caliſta. Ick durve niet.
Canti. Princes, onlaſt u hert van innerlijk beſwaren,
En meld my u ſecreet.
Caliſta. Soud ik het u verklaren?
Canti. Ogh! ja Princes.
Caliſta. O neen, o neen Cantiſa, neen.
Canti. Ey, waerom niet?
Caliſta. Om dat het tegen ſtrijdt de reen.
Canti. De reen?
Caliſta. De reedelikheydt verbied my u te ſeggen,
De laſten, die eylaes my op het herte leggen.

En perſſen t'teer gemoed met innerlijke pijn,
Soo dat de ſchaemte ſeydt, het melden magh niet ſijn;
Hoe wert myn ſiel beſtreen, hoe myn de ſinnen malen,
En ken met ſijn gedaght geen menſche achter halen?
Wat ſoete ſotterny beheerſcht Caliſtaes ſin;
En ſluypt, en kruypt ter ſluyk tot dees myn boeſem in?
En plaeght, en knaeght myn hert met noyt verſoghte plagen,
Die maechdelijke ſchaemt aen my verbiedt te klaeghen.
Cantiſa, ſoudt ghy niet wel light de grondt verſtaen?
Canti. Myn dunckt Princes, ik ſou u meningh nu haeſt raen,
Princes, hoe nae iſt liefd waer van ghy wort beſtreden?
Caliſta. Cantiſa, liefde iſt, die my door al de leden
Met ſchrick, met angſt, met ſchroom, ſoo fel en bitter quelt,
Dat niet het hert alleen, maer oock de ſiel ontſtelt,
Canti. Princes de liefde is vol wonderlijke vlaeghen,
Caliſta. Sy geeft den eene vreughd, ſy doet den ander klaeghen,
Cantiſa, liefde is van wonderlijken aert,
De liefde die verblijdt, de liefde die beſwaert.
Canti. Princes, het liefſte lief, geeft liefde, nae liefds lijf,
De liefd verſelt met vrees, geeft dikmaels t ſoetſte vrije,
Caliſta. Cantiſa, twaer geen noot dat my de vreeſe ſmert,
Soo hy (die ik bemin) my liefden in ſijn hert,
Maer agh! dat ik hem lief is nogh aen hem verholen,
En dat hyt niet en weet, doet my de ſinnen dolen,
Wat iſt oft ik hem lief, ſoo hy dat niet en weet?
Wat iſt of hy t'al wiſt, en my geen liefd beſteedt?
Eylaes! ik lief, en ben opt alderhooghſt in vreſe,
Soo k'hem myn liefde bie, ſal ſ'hem onwaerdig weſe,
Cantiſa, agh! wat raet, hoe legh ik dit beſt an?
Canti. Ick ſal u dienſtigh ſijn Princes, alwaer ik can,

Indien

Indien ik weten moght wie dat u Hoogheyd minden,
Ik twijffel niet, oft ſoud u Hoogheyd hulpe vinden.
Caliſta. Cantiſa, moght dat ſijn.
Canti. Princes, het ſal geſchien,
Gebruykt my in u dienſt, myn trouheyd ſult ghy ſien.
Caliſta. k Vertrouw myn op u trouw, dies ſpreek ik ſonder ſchromen
Ick heb, eylaes de liefd te diep int hert genomen,
En weet niet oft die geen die van my wort bemindt
Tot myne liefden ook ſal weſen wel geſint.
Ghy weet, Cantiſa, wel, waer Maeghden moeten vrije,
Hoe ſelden datmen ſiet die liefde wel gedije;
Dit is het geen my quelt, Cantiſa, agh! dit iſt
Het geen my pijnight, mits het hert t'geminde miſt;
Wat raedt? wat middel ſal Caliſta kunnen vinde,
Dat ſy haer liefde magh ontdekken haer beminde?
Wat middel dienter beſt in deſe ſaek gedaen?
Waer door dat ik hem geef myn meningh te verſtaen?
Canti. Indien u Hoogheyd my gelieve te doen wete
Wie t'is die ghy bemindt, en hoe hy is gehete;
Ick weet, Princes, een vondt te vinden, die u dient.
Caliſta. Cantiſa, agh! Cantiſa, ſpreekt ghy ſoo ghy 'tmient?
Canti. V Hoogheyd ſy daer van verſekert.
Caliſta. Dorſt ick melden
Wie dat het is, eylaes, de waerdighſt aller Helden
Die in het Griexce Hof oyt komt of is geweeſt,
In moedigheyd van moedt, als aerdigheydt van geeſt.
Cantiſa, ſijns gelijk en leefter niet op Aerden,
Sijn deughden munten wt ver boven alle waerden.
Cantiſa, 'therte my in liefdens vlamme brandt,
En diet my branden doet is Ridder Ferdinand.

Canti. Ist Ferdinand Princes.

Calista. 'tIs hy, die'k liefde draeghe,
'tIs Ferdinand op wien speelt al myn wel behaeghen,
'tIs Ferdinand, die my in liefde branden doet,
Hoe wel van laeghe stam, is edel van gemoedt.
En vrees sijn heusch gemoed, sal geensints kunnen lijen,
Dat ik hem soeken wil te locken tot het vrijen.
Cantisa, agh ik vrees, als hy dit sal verstaen,
Hy sal't my weygren, en myn liefde gans versmaen,

Canti. Int minste niet Princes, maer tegens u vertrouwen
Sal Ferdinandus sigh op 'thooghst geluckigh houwen:
Wat reden souden hem beweegen af te slaen,
V liefde, waer door hem wert meerder eer gedaen?
V Hoogheyd overweeght, dat sijn onwaerdigheden,
Noyt hebben reght verdient, dat ghy hem soud besteden
V waerdigheyd, Princes, Princes van Coninx bloedt,
Denkt wie hy is geweest, en hoe ook opgevoedt.
Ik hoop niet dat Princes in errenst dat soud menen,
Dat sy met Ferdinand soud traghten te vereenen?
Hy die niet meer en is, als een Schaep Herders soon,
Ghy 'sConinx Doghter, van de grote Griexce Kroon.

Calista. Cantisa, swijght, ik wil, en sal hem liefde draeghen.

Canti. Al wat u Hoogheyd wil, dat sal my wel behagen.

Calista. Soo doet dan dat ik wil, mits dat ik u beloon.

Canti. Cantisa willigh is te doen nae u geboon.

Calista. Cantisa, kost het sijn dat hy my eens quam spreken.

Canti. Princes, behendich sal ik dese saek besteken.

Calista. Agh! moght ik Ferdinand hier tavondt by my sien.

Canti. V Hoogheyd sy gerust, ik weet het sal geschien.

Calista. Cantisa, ach, eylaes, hoe woud ghy dat beleggen?

D

anti. Dat ſal ik u Princes, in korte reden ſeggen,
Dit ſal myn aenſlach ſijn, de wijle dat ik weet
Dat Ferdinand, Princes, is een begaeft Poët
Die ſoet en aerdigh rymt; ſal ik van hem begeren
Dat hy u Hoogheyd wil van avondt nogh vereeren
Een Liedtjen, waer na dat u luſt op t'hoogſte trekt,
Die tot het ſinghen van ſijn ſoete vaerſjes ſtrekt;
'tIs ongetwijffelt of ghy ſult u wenſch verkryghen,
aliſta. Cantiſa, wel bedoght, maer bid u, wilt dogh ſwyghen
Van t'gheen ik heb geſeydt, ghy weet dat maeghden eer,
Wert lightelijk gequetſt, want die is ſwak en teer.
Cantiſa, gae, ik bid.
anti. Ik doe nae u begeeren.
aliſta. Wat liefde werken ſal, dat moet de tijt voort leren.

Binnen.

Ferdinandus.

Na dat Cantiſa my die blijde bootſchap broght,
Als dat my de Princes tot haren dienſt verſoght
Met myne rijmery, heb ik daer jets geſchreven,
Het geen ik de Princes Caliſta meen te geven;
Agh Vaerſjes, waert ghy dogh van ſulk een aert en kraght,
Dat ghy myn lievend hert vertoonden haer gedaght;
Agh, vaerſjes, dat ghy koſt getuyghen aen haer ſinnen,
Hoe dat ik liefde draegh, en niet en durf beminnen;
Ach! Vaerſjes, dat ghy koſt haer Zieltje doen verſtaen
Hoe dat myn Zieltjen is haer Zieltje toegedaen.
Agh! Vaerſjes, dat ghy koſt voor uwe Rijmer klaeghen,
Light ſoud Princes haer liefd tot Ferdinandus draeghen,

Maer

Maer agh, als ik bedenk hoe't luk haer heeft bedeelt,
Hoe veel Caliſtaes ſtaet met Ferdinand verſcheelt
Iſt vrughteloos; daer comt Princeſſe my ontmoete,
Princeſſe, met verlof dat ik u Hoogheydt groete,
Caliſta. Wat reden, dat ghy doet u groetenis aen my?
Ferdina Op dat Princes mits dien ontfangh myn rymery.
Caliſta. Hoe Ferdinand, wat s'dit?
Ferdina T'geen ghy my hebt geboden
Door uwe dienares.
Caliſta. 't En is int minſte van noden,
'k Ben anders nu bedaght.
Ferdi. Soo bid ik dan verſchoont
V dienaer! ach Princes, die ſigh boetvaerdigh toont
De wijl hy tegens uwe Hoogheyd heeft miſdreven.
Caliſta. Waer is u rijm?
Ferdi. Princes, ey, wilt het my vergeven,
Ik weyger u het rym hoewel ghy dat begeert.
Caliſta. Ik ſegh u geeft het my.
Ferdi. Onwaerdigh iſt, ik ſweert.
Caliſta. Wel Ferdinand, magh my die eer dan niet gebeuren?
Ferdi. Ick vrees of de Princes haer daer aen moghte ſteuren.
Caliſta. Wel iſt dan ſoo gemaekt, ſoo luſt het my te ſien.
Ferdi. Princes, den Hemel gun dat ik gena verdien.
Caliſta. Doet ghy dit om verdienſt? dit comt my vremt te voren.
Ferdi. Verdienſten van genaed, indien ik moght verſtoren
V Hoogheyd.
Caliſtr. Ferdinand, behandight my t'gedight
Ferdi. Indient u ſoo gelieft, Princes, k'voldoe myn plight.
En wil gehoorſaem my aen uwe Hoogheydt draeghen,
Gun, Goon, dat haer dogh magh rymery behaeghen.

Hy leeft binnens mondts.

Calista. Wel Ferdinand, wats dit? wat beelt ghy u niet in?
Wat hebt ghy, segh my dogh? met dit u rijm int sin?
Wat waent ghy dat de min myn hert heeft in genomen?
Wat waent ghy, dat ik soud hier door tot minne comen?
Wat meent ghy Ferdinand, dat my de minne terght,
En dat myn eedel hert u tot het minnen verght?
Geensints.

Ferdi. Princes, ik had noyt diergelijk gedaghte,
Noyt heeft haer Hoogheyd sulx int minste te verwaghte
Van Ferdinando; die sigh nimmer soo verstout,
Maer als een slechte Slaef van uwe Hoogheyd hout;
Waer op soud ik my dogh soo seere verhovaerde,
Ik die een Herder ben geweest van sleghte waerde,
Die Schapen ende Vee te lande heb gehoedt,
En ben in kleynheydt, hoe wel deughdsaem op gevoedt;
Soo dat ik nader handt soo verre ben gecomen,
Dat ik de Wapens heb met lust ter handt genomen,
En sijne Majesteyd u Broeder trou gedient,
Daer my t'geluk opt hooghst haer gunste heeft verlient,
En my ten hove heeft tot hogher op geresen,
Dogh sonder dat ik soo vermetelijk soud wesen,
Dat ik gedaghten kreegh van sulke hovaerdy,
Als dat Princesse sou genegen sijn tot my,
'kHoop, reden heeft in my Princes, een meer vermoghen,
En sal in Ferdinand die sotheyd niet gedoghen.

Calista. Ghy reedlijk Ferdinand, neen, alte groots en trots
Aght ghy u tot myn min, dewijle ghy te schots
De minne schelt voor sot, en seght dat u gedaghten,

Noyt na Princeſſe min door liefde, ſullen traghten.

Ferdi. Ten aenſien, agh Princes, ik ſulx onwaerdigh ben,
V Hoogheyd alte hoogh, te kleyn myn kleynheydt ken,
'kAght my u Slaef onwaerd, dat magh ik vrylijk ſweren.

Caliſta. Oft ik u minden, ſoud ghy t'minnen wel begeren?

Ferdi. Het antwoord op die vraegh, Princes, valt my te ſwaer,
Mits dien ik niet en weet oft veynſen is, oft waer.

Caliſta. Ghy twijffelt, hoor ik wel, oft ik u moght beminnen,
En heb alree geſpeurt d'hovaerdigheyd uws ſinnen.

Ferdi. 'kEn doe Princes, ik ſweert, ſoo waer ik neder buygh.

Caliſta. Hoe Ferdinand, ik neem u woorden tot getuygh,
Ghy twijffelt oft ik veyns dan oft ik waerheyd ſpreke:
Waer wt ghy blijken doet een vaſt en ſeker teke
Van uwe twijffelingh, oft ik u min, oft niet,
Dit is laetdunkentheyd, die men u pleghen ſiet.
Een Vremdelingh, nogh meer, een Herder die voor deſen,
Een Slaef, een Hoeder vande Schaepen pleegh te weſen,
Sal die vertrouwen dat een Maeght van Coninx bloet
Hem minnen ſoud? ghy toont d'onheuſheyd uws gemoed,
Onlydlijk iſt, ik ſweert, en ken het niet verdraghen.

Ferdi. Princes, indient ſoo ſy, wenſch ik der Goden plaghen
In ſulken groot getal op myne hals gelaen,
Dat lijf en leven my daer onder ganſch vergaen:
Soo 'k een gedaghte kreegh van ſulke hovaerdije,
Wenſch ik de ſwaerſte ſtraf op my, die men can lije.

Caliſta. 'kHeb Ferdinand, geveynſt, en t'ſeggen niet gemeent,
Verſchoon my, heb ik u in uwe eer verkleent;
Ik ſweert, ik heb van u een al te goet vertrouwen,
Ghy meught het Ferdinand, wel vaſt en ſeker houwen
Dat ik u liefde draegh.

Ferdi. Eer ſal den Hemel ſijn
Berooft van theldre light, en klare Sonne ſchijn,
Eer ſal den Naght in Dagh, eer Lught in Aerd verkeren,
Eer ſal het pluym gediert de water vloed begheren
En neſtelen in Zee, daer 'twoeſte water ſtroomt,
Eer ſal t'geſchobde Vee ſigh voeghen op t'geboomt,
Eer ſal den Hemel d'Aerd van al het Aerds beroven,
Eer Ferdinandus dit vertrouwt, of ſal geloven.
Caliſta. Het is u miſverſtand dat ghy miſtrout van myn.
Ferdi. Ik weet wie dat ghy ſijt, en wie ik pleegh te ſijn.
Caliſta. Dit ſchijnt my toegepaſt op t'gheen ik heden ſeyde,
Als dat voor deſen ghy de Schapen pleegh te weyde:
Ik bidde Ferdinand, hem ſulx te belghen niet,
Mits dien dat ſeggen my ſoo wel als u verdriet.
De reedlijkheyd verbied ſijn minder kleyn te aghten,
En eerlijk iſt int kleyn, nae hoger eer te traghten,
Ik lief u Ferdinand, en ſweert, gelooftme vry.
Ferdi. Agh! dat geloof, Princes, comt nimmermeer in my.
Caliſta. Dat is quaetwilligheyd, die menſchen ken beroven
Van goede wille, om te willen niet geloven,
t'Gheen hem tot vordel ſtrekt, gae met my inde Zael
Daer ik van deſe ſaek wat meer aen u verhael.
Ferdi. Haer Hoogheyd my verſchoon, 'tis tijt ten Hoof te keren,
Caliſta. Weygert my Ferdinand, ſijn by ſijn te vereeren?
Hy gae dan daer 'them luſt.
Ferdi. Ik weygre nimmer niet,
Van t'gene de Princes aen Ferdinand gebiedt.

Beyde binnen

Ferdinandus.

Hoe light kent luk den Menſch van 'tlaegh tot hoogh verheffen,
Wanneer den Menſch de tydt van ſijn geluk ken treffen.
V ſy, o grote Goon, myn dankbaerheyd tot loſ,
Dat ghy my hebt gevoert hier in dit Griexce Hof,
Hier in dit Griex Palleys, waer t'luk my heeft gedreven,
En daer tgeluk aen my, nogh meer geluk wil geven,
Door liefde des Princes, wiens hoge Majeſteydt
Genoeghſaem blijken doet dat haer genegentheydt
Opt hooghſt tot mywaerts ſtrekt; tot een waraghtigh teken
Van hare liefdens proef, is my genoegh gebleken;
Dees ſleutel is getuygh dat my Caliſta mindt,
Wegh wijſer, waer door dat nu Ferdinandus vindt
Een ingangh tot ſijn liefd; dees gaeft ghy my, en ſeyde,
Ik ſal myn Ferdinand, op deſe naght verbeyde.
O woorden, van myn lief beſegelt met een kus,
O Cipria, gun my die tyd dat ik eens blus
De neyghingh mynes liefd, dat is van hare wanghen,
De over ſoete vreughd, door kuſjes te ontfanghen,
'kSegh kuſjes van haer mond, en lipjes als korael,
Waer wt ik Nectar ſuygh, en liefdens voedſel haet.
O tijd, ſijt niet te traegh, maer rept u, om te brenghen
Die uwr, die lieve uwr, wilt my o tijd gehengen,
Dat Ferdinandus met Caliſta ſy verſelt
O tijd, brengh my die uwr die ſy my heeft beſtelt.

Binnen

Derd

Derde Handelingh.

Conink met alle de Edelen, en Hofgesinde, beneffens twee Raeds-Heren.

Koni. Manhafte Helden, en ghy Ridderlijke Heren,
Tijts toeval eyscht van my een wijl van t'Hof te keren,
Om tgeen de noot vereyscht van my te sijn volbroght,
Dies wegen dienter aen den Raet te sijn versoght
Een Gouverneur int Rijk met stemminge der Standen,
Als Vorsten mynes Hof, en Heren deser Landen,
Gesamentlijk vergaert ten Hove hier by mijn.
1.Raets Sijn Majesteyd verkies een die hem dunkt te sijn
Bequaem, om t'Hof en Rijk voorsightigh te regeren,
'tGheen aen sijn wille hanght, niet aen de wil sijns Heren.
Koni. Al staet een Konink vrij te volghen sijne maght
Al wort een Konink wijs by yder een geaght,
Nogh wijselijker ist een saek te overweghen
Met wijser, als het is sijn eygen sin te pleghen,
Dies wil ik dat men stem wie men t'gebieden doe.
2.Raets Sijn Majesteyd verkies, wy stemmen met hem toe.
Koni. Wie salmen best des Rijx regeringh toe vertrouwen?
1.Raets Die uwe Majesteyd daer toe bequaem sal houwen.
Koni. Ghy Heeren, 'kwil hier in met u te rade gaen.
2.Raets Al wat u Hoogheyd doet is goet en wel gedaen.
Koni. Ghy Heren, wilt u stem hier over horen laten.
1.Raets Gehoorsaemheydt die voeght aen goede onderstaten,
Geen reedlijk onderdaen gedoghe dat sijn Heer,
Soud stellen onder hem sijn wille, en begeer,

Dies ſijne Majeſteyd gelief ons voor te draeghen
Een die het hem gelieft, het ſal ons wel behaghen.

Koni. Wat dunkt u Heren, van den Ridder Ferdinand?

2. Raets Die aghten wy bequaem tot Governeur van t'Landt,
En dit u Coninkrijk, ten tijden uws af weſen.

Koni. Dewijl ſigh Ferdinand gedraeghen heeft voor deſen
Voorſightigh, wijs en kloek in alle ſijn beleydt
Vertrouw ik hem de ſaek.

Ferdi. Groot mogend Majeſteydt
Ik, die eerbiedigh my aen uwe Hoogheyd tone,
Verſoeke, iſt u wil, gelieft my te verſchone,
Als onbequaem, en ook onwaerdigh te gebien.

Koni. 'tIs Ferdinand, myn wil, ik wil het ſal geſchien,
Dat ghy op myn bevel ſult werden angenomen.

1. Raets Volbrenght dan dit gebod wt s'Coninx mond gecomen.

Koni. En doet aen my den Eedt van u getrouwigheyd.

Ferdi. Alſt dan ſoo weſen moet, ſweer ik ſijn Majeſteydt,
In alles myn getrouw, op u bevel te draeghen.

Koni. 'k Vertrouwt u mits men noyt als trouheyd in u ſaghen
Ick ben met Ferdinand ten vollen vergenoeght
En nae gehoorſaemheydt ghy u altſamen voeght
Om my getrouheydts Eed, ſoo dat behoort, te ſweren,
En Ferdinandum, als u wettigh Vorſt te eren
Soo langh hy in het Rijk de plaets van my bekleedt.

Alcſa. Gewilligh doen wy aen ſijn Majeſteyd dien Eedt.

Binnen

Vertho-

Verthoningh.

Ferdinandus, in presentie van alle de Edelen, doet den Eedt aen den Koninck.

Verthoningh.

Den Koninck presenteert de Scepter aen den Ridder Ferdinand.

Verthoningh.

Alle de Edelen, ende des Rijx standen doen den Eedt aen Ferdinand.

Verthoningh.

De Koninck neemt sijn afscheydt van alle de Heeren, ende hofgesinde.

Constantinus, onder sijn Coninklijk habijt hebbende een Herders kleedt, comt met eenige Dienaers.

Vertrek.

Diena. Wy doen het geen sijn Majesteyd gebiet.

Binnen

Consta. Nu ben ik vmmers, daer my niemand meer en siet.

Daer

Daer niemand melden sal t'geen liefde my doet plegen,
Geen staet sught ken myn hert tot Hoogheyd soo beweghen,
Als wel de liefde my tot kleynheyd neder trekt,
Om dat door liefde, thert tot kleyne laegheyd strekt.
De Kroon, de Scepter, t'Rijk, de Koninklijke Staten,
Wil ik ter liefde van Faustina gaen verlaten.
Wegh Koninklijk Habijt, wegh Perlen, Schat en Gout,
Wegh Koninklijk Palleys van Marmor opgebout,
Wegh weelden vol verdriet, wegh welluſt sonder vreughde,
Wegh hoofsche veynsery, schijnheyligh sonder deughde,
Wegh Wereltlijke eer, van wien de wijsheyd seydt
Dat alle glory is maer stof, en ydelheydt:
Hoe menigh Vorsten sijnder door de doot vergeten,
Die swerelts Monarchy in luſt hebben beseten.
Waer is hun glory nu, waer dogh hun Heerschappy?
Waer Scepter, waer de Kroon, waer al de Monarchy?
Verrot, vergaen, verteert, gelijk een rook verdwenen,
Hun vlees als stof en asch, vervallen vande benen:
Wie heefter luſt sijn hert te hangen aen het goedt,
Wanneer hy dit bedenkt met aendaght in t'gemoedt:
Wie voelt sigh tot de eer des werelts aengedreven,
Die in sijn hert bedenkt de kortheydt van dit leven?
Wegh werelts ydelheyd, wegh segh ik wt myn sin
Wegh, segh ik wt myn hert, en comter noyt weer in.

Wat ist een soete vreughdt,
Een welluſt, en geneught,
In Somer tijdt t'aenschouwen
De Telghjes groen van blaen
Die op hun struykjes staen

In

In welige Landſdouwen,

Daer t'pluymige gedierte
Soo vrolik tieriliert,
In ſchauw van groene bomen,
Daer ruyſchend beek, en bron,
(Begroet van morgen Son)
Wt ſtorten hare ſtromen.

Beſprenghen Duyn en Dal,
En groen begaefde Wal
Wiens vers ontloken ſpruytjes
Den offer van hun geur
Verſpreyen op de kleur
Van Bloemen ende kruydtjes.

O koele water vliet,
Ghy die u drifjes ſchiet
In criſtalijne ſtroompjes,
Hoe liefelijk en ſoet
Speelt in u water vloedt
't Gewemel vande boompjes,

Wiens tackjes dight van groen
De ſtroompjes proncken doen
Met vrolike cieraden,
Daer 't klare criſtalijn,
Een Spiegel ſchijnt te ſijn
Voor pronk van Roſe bladen.

Hier is de plaets, waer myn
Fauſtina pleegh te ſijn,
Hier ſal ik haer verwaghten,
Hier ſal ik offer doen,
Omlommert van het groen,
En voeden myn gedaghten.

Gaet neder ſitten inde groente.

Fauſtina Singhende.

Wie heeft er meerder ruſt,
Die ſijn gemoedt, voldoet
In wel vernoeginghs luſt:
Oft die door Werelts maght,
Van begeert, overheert,
Na meerder Hoogheyd traght?

Eervarentheydt die leert
Dat overdaet, niet baet.
Die t'meeſt heeft meer begheert:
In meerder ruſt hy leeft
Die ſigh voeghdt, wel vernoeght
Int weynigh dat hy heeft.

Wat baet een Coninx troon,
Wat Heerſchappy, vooghdy,
Wat baet een Gouden Kroon,
Soo t'herte ongeruſt
Wert geplaeght, en doorknaeght
Van onverſade luſt.

Geen schat geen overvloedt,
Geen hoofsche macht, nogh praght
En geven soo veel soet,
Als wel 'tvernoeghen geeft
Aen die gheen, die te vreen
Gerust in kleynheydt leeft.

Hoe wel ken sigh in kleyne saken
Een wel vernoeghde gheest vermaken,
Daer d'overnoeghde in sich veelen
Gheen vrolikheyd ken mede delen.

De Rijken in haer rijke gaven
Sijn dikmaels min als Arme Slaven,
Vernoeghden, hoe wel min gegeven,
Sijn rijk, schoon dat sy arrem leven.

Men siet hoe veel tijdts vele menschen
In d'overvloedt, om meerder wenschen,
En als't na wensch al is ontanghen,
Sijn 'tstricken daer men aen blijft hanghen.

En kunnen selden ruste voeden,
In wrack, en gierighe gemoeden,
Maer doen door lust van meer begheren,
In plaets van rust, de rust ontberen.

onsta. Faustina, lieve Nymph, sie hier wat liefde doet,
Ick aght geluckigh my dat ik u hier ontmoet
Int krieken vanden dagh, en vrolike boschagie.
yst. Ik groet sijn Majesteydt,

Consta. Ik hoop dat myn vryagie
V hertjen, Herderin, nu sal vernoegen doen,
Mits ik voor Coninks Hof verkies dit lieve groen:
Voor Princelijk gewaed, dees sleghte Herders kleren,
Om voortaen neffens u als Herder te verkeren
Hier in dit vrolik Wouwt, en klaver rijke Dal
Waer ik de Schaepjes met Faustina hoeden sal.
Wiens stadigh by sijn my op t'hooghste sal behaghen,
Om Hert, om Ziel en Sin wt liefden op te draghen
Aen u, aen u, myn lief, myn lieve Herderin,
Om wien ik t'Hof verlaet, en d'Herders staet bemin.

Fausti. 'k Verwonder my op t'hooghst van t'gheen ik sie geschiede,
Dat ghy, groot Mogend Vorst, u Coninklijk gebiede,
V Scepter, ende Kroon, u hoogh verheven staet
Altsamen, soo ghy seght, om mynent wil verlaet,
Heeft liefde soo veel kraght, waer wt is dit geresen?
Ik ken bedenken niet wat datter dogh magh wesen
In my, ik segh in my, die niet bedenken ken,
Waer door ik, mogend Vorst, u liefde waerdigh ben.

Consta. Door schickinge der Goon, heb ik u lief verkoren,
Door jets dat van natuur u jeughdt is aengeboren,
V Geest, u aerdigheyd, opt aerdighst gemaniert
Met wetenschap, en deught opt alderhooghst geciert
Gaen boven een Princes in Coninklijke hoven,
Wat gaven datter sijn d'uw, gaen se ver te boven

Fausti. Sijn Hoogheyd steld in lof myn kleynheyd alte hoogh,
De reden my gebied dat ik het niet gedoogh.

Consta. t'Is reen, ik u soo hoogh gelijk myn selver aghte,
Ten aensien liefde siet op liefdens wert en maghte.

Fausti. Vermagh de liefd soo veel?

Conſta. Soo veel de liefd vermagh,
'k Sweer, Conſtantijns gelijk men noyt ter werelt ſagh.
Fauſti. Groot Mogend Majeſteyd, u voorſtel doet my vreſen.
Conſta. Wat vreeſt ghy dogh?
Fauſti. Eylaes, moght ik verſekert weſen
Van liefds getrouwigheyd, en ongeveynſde min.
Conſta. Daer van ſal tijd de proef betonen Herderin.
Fauſti. De vreſe my voorſeydt u liefde ſal verkeren.
Conſta. Van myn getrouwigheydts volherdingh wil ik ſweren.
Fauſti. Sweer niet groot Mogend Vorſt.
Conſta. Ik, die wt liefd u noeme
Myn lief, neem tot getuygh al deſe lieve bloeme
De kruyden, en het groen en al het ſoet gewas
De bomen dight van blaen, het klaverrijke gras,
De velden nat bedouwt, beſprenght met verſche ſtroomen,
De wegen om en t'om met telligh rijke bomen
En geurigh kruydt beplant, myn lieve lief Fauſtijn,
Die ſullen van myn trou ſtantvaſte tuyghen ſijn
En ſullen inde plaets, dat haer de ſpraek ontbreke,
V tuygen myne liefd, betonen u een teke
Van myn ſtantvaſtigheyd, die eerſe ſal vergaen,
Het telligh rijke wouwt doen ſonder bladers ſtaen,
Indien ik ontrouw ben, ſal wraek de Goden porren
Als dat ſy ſtruyk en ſtam, verdelghen, en verdorren,
Verpletteren 't gewas van verſch ontloken groen,
Indien ik vmmer denk ontrouw aen ü te doen.
Maer ſoek in tegendeel wt liefden, u te trouwen,
V voor myn Eghte Vrouw te lieven, en te houwen;
Het Coninklijk gebied my teenemael ontſlaen,
Als Herder neffens u de Schaepjes weyden gaen,

t'Bekommerlijk gewoel, t'onruſtigh hoofſche leven,
Heb ik om uwe liefd verlaten en begeven,
Het koninklijk gewaed in Herders kleet verkeert
'k Weet niet wat ghy tot proef myns liefde meer begeert.

Fauſti. Dat ik miſtrouwend ben, Heer! houd my dat ten goede.

Conſta. V miſtrouw ſtaet gegrondt alleen op quaet vermoede,
Noyt boud hy wel, die boud op een quaet Fondament,
En ſulx doet ghy, mits dien ghy quaet vermoedend bent.

Fauſti. Mits onder ſchijn van goedt, 'tquaet ken verborghen weſen.

Conſta. Wie 'tquaet vermoedt eer 'tis, heeft nodeloſe vreſen.

Fauſti. 'tIs onverſightigh dat men t'quade niet voorſiet.

Conſta. 't Vermoeden vreeſt vaek quaedt, en 'tquaede ſchuylter niet.

Fauſti. Daer raekt vermoeden dan door tijts verloop ten ende.

Conſta. Men moet geen quaet vermoen, daer men noyt tquaet bekende

Fauſti. 'tQuaet, daer het niet en is, comt door gelegentheydt;
Gelegentheyd, myn Heer, den Menſch tot miſbruyk leydt.

Conſta. Wat oorſaek iſſer dogh, die u daer voor doet vreſen?

Fauſti. Mits ik beſpeur, o Vorſt, 'tgeen niet behoort te weſen,
Ik ben een arme Maeght, een ſleghte Herderin,
Ghy ſijt een Coningh, en begeert dat ik u min,
Hoe waer het mogelijk dat dat wel ſoud gedije,
De tijd, en wangunſt ſouden my dat luk benije,
De hoofſche Adeldom, geteelt van Coninks bloet,
Gedooghd noyt dat een Prins aen my die eere doet,
Princeſſen, hoogh van ſtaet, met al de Hof geſinde,
Die ſullen aende ſpijt haer wil en maght verbinde,
Om my met volle wraek, als een verdiende ſtraf,
Van uwe liefd, o Prins, onwaerd te trekken af.
Schoon ghy my had belooft, ſoud geen beloften houwen,
En uwe liefd tot my ſoud metter tijd verkouwen,

Ik

Ik ſagh wt dit geluk myn grootſt onluk 'tontſtaen,
Mits uwe liefd tot my, ſoud ſchielijk weer vergaen.
Conſta. Dits quaet vermoeden, 'tgeen ghy niet en moet gedoghen,
Fauſtina, liefd is niet van diergelijk vermoghen;
Als ik u wettigh trouw, het geen ik ſweer te doen,
Hoe ſout ghy dan van my dat quaet kunnen vermoen?
Te meer de wetten ſelfs daer ſouden tegen ſpreken.
Fauſti. Agh! die de wetten maekt, die ken de wetten breken.
Conſta. Een vroom en opreght Prins, is van ander aert,
Die wetten geeft, en ſchent die wetten acht ik waert
Int ſtraffen dubbelt deel.
Fauſti. 'tSijn woorden.
Conſta. Tot een teken,
Dat in dier voeghen ik noyt ſal de wetten breken;
Fauſtina, tis genogh myn meningh onderſoght,
Ik heb, gelijk ghy ſiet, myn liefdens plight volbroght,
En wil volbrenghen al wat liefde ſal gebiede;
Laet my maer ſoo veel gunſt van u, bid ik, geſchiede
Dat ghy beloften doet om myne Bruydt te ſijn.
Fauſti. Agh! Goden, hebt ghy dit beſloten tegens mijn?
V wille moet geſchien, 'ken kent niet tegenſtrye,
Gun dat my deſe liefd ten goeden magh gedye,
Spreekt ſijne Majeſteyt het gheen ſijn herte meent?
Conſta. 'tOnſterfelijk geſlaght wenſch ik dat my verleent
Al 'tghene dat tot ſtraf ken werden voor genomen,
De Goden doen hun wraek ten vollen op my komen,
En pletteren tot ſtof dit lichaem, ſoo 'kvoordan
V Herder niet en blijf, en u getroude Man.
Fauſti. Soo ſal ik dan door liefd op u myn hertje ſtellen.
Conſta. En ik als Herder u, myn Herderin, verſellen.

Fausti. Ik lief u nu't u lust met my het Vee te hoen.
Consta. Het lust my, mits ik u daer mede dienst ken doen.
Fausti. Wilt ghy, als Herder dan met my de Schaepjes weyden?
Consta. 'k Sal Herder sijn van u, en uwe Schaepjes beyde:
En sweer u van dees tijt te lieven voor myn Vrouw,
In liefde, eer en deught, en in stantvaste trouw.

Binnen.

Vierde Handelingh.

Ferdinandus.

De soete dageraet (naer midder naght ontloken)
Leyt loom, en afgemat, de Sonne neer gedooken,
Schuylt in het west, en vlught met sijn geweken schim
Door Thetis holle vloedt, na d'onderaertsche kim,
En voert de naght te rey, met sleep van Sterre stralen,
Wiens tintelende glans ten Hemel af comt dalen.
O Goddelijk cieraet met Hemels blaeu bepronkt,
O suyvere Diaen, wien Ferdinand belonkt,
Hoe welcom is an my u waerdigste Vrindinne
De naght, ik segh de naght vreughdvoedster mynes minne;
Sijt welcom blijde naght die my tot vreughde strekt,
Ghy, die met flaeuw verschiet het Aertrijk overdekt,
Om Ferdinandus met Calista te doen paren,
O swanghre tijdt, die haest die lieve uwr sult baren
Door welk 'tverliefde hert sal proeven 'tsoetste soet
Waer mede liefde, lieverts hooghste liefde voedt;
Dat is het by sijn, agh! het by sijn van die gene
Aen wien men ziel en hert te samen wil verlene;

Calista

Caliſta, myn Princes, 'kben blijd, hoe wel ik treur,
Dat ghy my lieft, getuyght de ſleutel van u deur.
O ſleutel, die haer gunſt tot mywaerts kunt getuyghen,
Wilt nu door dees myn hand de ſtijve kraght doen buyghen
Der ſtale veren, en het wtgeſpronghen ſlot,
En voeren Ferdinand, opt liefelijk gebodt
Van ſijn Princes, by haer. Daer ſien ik light ontſteken
Wiens ſchijnſel blinkt door 'tglas; dit is het reghte teken
Van 'tgheen Princes met my beſproken heeft, doen ſy
By haer te comen op het hooghſt gebood aen my.
Daer ſlaet het twaelf, lieve uwr ghy ſijt geboren,
Coom liefde, voer dit hert en Ziel by d'uytverkoren
En alder waerdſte pronk van 'tVrouwelijk geſlaght.
Nu Ferdinand, tis tijt, u dienſte dient volbracht,
Tot dus langh hiel de tijd u Ferdinand hier buyten,
Maer nu gebiedt de liefd u deure te ontſluyten.
Princeſſe, ſijt gegroet.

Caliſta. Hoe Ferdinand, dus ſtout?
'kHad u ſo onbeleeft my leven, niet vertrouwt.

Ferdi. Het gheen ik heb beſtaen, geſchied door liefdens wette,
'kSegh wetten die Princes my inde liefde ſette:
Het was Princeſſen wil, dies iſt van my geſchiet.

Caliſta. Myn wil?

Ferdi. V wil, Princes.

Caliſta. 'tEn was myn wille niet.

Ferdi. Princeſſe, hebt ghy my dees ſleutel niet gegeven?
Hebt ghy my niet belaſt, o welluſt mynesleven,
Wanneer het twaelf ſloegh, dat ik dan vrylijk ſouw
Ontſluyten uwe deur, en comen by Mevrouw?

Caliſta. Dat wel, maer waenden u in kennis bet ervaren,

Als dat u aghterdoght, en inſight meerder waren,
't Is maer tot proef geweeſt, o ſleghte Ferdinand,
En ben verwondert over dit u kleyn verſtandt:
Schoon ik u ſulx gebood, en daer toe al bekoorden,
Kent ghy de Maeghden niet? het waren Vrouwen woorden,
Een Vrouw, een ſwacke Maeght is van natuur geſint
Te haten d'eene uwr, 'tgheen ſy den ander mint.
't Is naulijx midder naght, daer ik in ſoete luſten
Lagh op myn ledekant, met ſluymer ſlaep te ruſten,
En ſonder dat ghy my eens waerſchouwt, treet ghy toe,
En ſiet my hallef naekt; wel Ferdinand, wel hoe
Dus grof en onbeleeft? ik loof niet of u ſinne
Verwonnen vande liefd, die branden inde minne,
Mits ghy myn blote borſt, en open boeſem ſaeght,
Dit valt te grooten ſpijt voor een eerbare Maeght.

Ferdi. Vergeeft my dat Mevrouw!

Caliſta. Ik doe't en ben te vrede,
Com Ferdinand, wilt met Caliſta binnen trede.

Binnen *Caliſta, Ferdinand.*

't Is langh nae midder naght, de morgen ſtond comt aen,
Dies laet ons Ferdinand, myn lief, myn Ridder, gaen
Tot aghter inden Hof; op dat ons niemant hore,
Verſchuylen wy ons hier in dighte haghe dore,
Wat verder nogh ik bid.

Ferdi. Ik wil u wille doen.

Caliſta. Nu Ferdinand, ſit neer hier neffens my in 'tgroen.

Ferdi. Princes, als ik aenſchouw, en ſie om hoogh van verre

In 't Hemel blaeu, de glans van tintelende Sterre
Staetdoghters vande Maen, wiens goddelijke stoet
My leert, hoe hoogh dat ik u Hoogheyd aghten moet,
V oogjes agh! Princes, die sijn als Sterre stralen
Wiens tintelende glans tot in myn Ziele dalen
Daer sy als vonken vuyrs onsteken liefdens Brand,
En smelten in een vlam het hert van Ferdinand.
Ha! ooghjes soet gesight, ha! liefelijke lonkjes
Wat sijn u straeltjes dogh? 't sijn minnelijke vonkjes
Die ghy, Princesse Vrouw, in myne boesem schiet,
Als maer u soet gesight op uwe Minnaer siet.
Ha! ooghjes waer natuur haer proefsluk most vertonen,
Ha! ooghjes, in wien schijnt Cupido selfs te wonen.
Ha! ooghjes, die alleen wtmunten meught in lof,
Mits Cipria in u houdt haer Palleys en Hof.
Princesse, die myn Hert hebt aen het u gebonden
En hebt het nu gequetst, myn lief, met soete wonden;
Een lonkje van u oogh, een kusje van u mondt,
Die hebben my gequetst, die maken weer gesondt.
V liefelijke mondt, wiens root korale lipjes
Bevoght met Nectar douw, doen bloeyen uwe lipjes
Veel roder als korael; en kunnen door een kus
Verlenen Hemels soet wanneer ik maer eens blus
De graeghte van myn liefd, o kussinghs soet vermaken,
Gun my Princes? dat ik u lipjes magh genaken.

Calista. Het veynsen heeft voort aen in my geen plaetse meer,
Dies kus ik Ferdinand.

Ferdi. Ik myn Princesse weer.

Calista. Ik voel een lieve lust myn blijde geest bespringhen
Om dit u liedtjen, hier myn lief, nogh eens te singhen.

Sittende inden Hof, Singht Calista.

Wat vermoghen
Heeft schoonheydt niet int weſen van een aerts Godin?
Die door d'ooghen
Een Ziele ken ontfonken, inde brandt van min,
Soet geſight,
Gelijk een Sterre light
Sijn uwe lonken,
Die my als vonken
Voor d'oghen blonken,
Doen 'tooghe light ontſloot,
En my, en my een vonk in 'therte ſchoot

'tBlos van Rooſjes
Heeft geen gelijk, nogh weerga ('tſy hoe ſchoon beſprenght)
By de blooſjes
Wiens inkarnaet is met albaſter wit doormenght,
Lieve mondt
Met lipjes rood en rondt,
Albaſter tanden,
Sne witte handen,
Die doen myn branden,
Soo dat ik inde pijn
Verſmelt, verſmelt als Sneuw in Sonne ſchijn

Binnen

De

Constantinus, Faustina.

De hoogh getopte linde bomen,
(Begroet van koele water stromen)
Getuyghen, hoe stantvast en trouw
Dat ik tot uwaerts liefde draeghe,
En op het hooghste my beklaeghe,
Dat ik mins lusten niet magh boeten aen Mevrouw.

Fausti. De tijd, myn lief, ken dat niet lijden,
De eer gebied my sulx te myden;
De schaemte stel te strenghen wet,
En willen niet dat ik myn sinne
Verwinnen laet van Princen minne,
Ten sy dat my de trouw daer toe heeft tijd geset.

Consta. Die tijd, weet ghy, is al besloten,
Versekertheyt hebt ghy genoten.
Waer toe myn min de lust ontseyt?
Ik Sweer u voor myn Bruydt te trouwen,
Hoe kunt ghy langher tegenhouwen,
De lusjes van myn min, wt liefds genegentheydt.

Fausti. Agh! Prins daer sijn verscheyde wetten,
Die my u minne lust beletten,
Onrijpe vrught gedijt tot smert,
De raeuwe spijs, door gulsigh eeten.
Veroorsaekt siekt, gelijk wy weten,
Dies bid ik, stelt de lust van minne wt u hert,

Soo langh, tot ghy my door de trouwe,
Ontfanghen sult voor Echte Vrouwe,
Als dan sal ik, mijn lief, u sin;
Als dan sal ik u graegh verlanghen,
Dit suyvre lich aem doen ontfanghen,
Ontfanghen in mijn schoot u Princelijke min.

Const. O min toond in my te groten kraghte,
Soo langh ken Constantijn niet waghte,
Dies koel myn lust; gun Constantijn,
Sijn minne smerten te versoeten,
V schoot met minne te begroeten,
Faustina is myn lief, en sal myn Vrouwe sijn.

Fausti. Daer leeft geen Minnaer op der Aerde,
Soo hoog in staet, soo groot van waerde,
Ter werelt niet soo lieven vriendt,
Die ik myn Maeghdom wil vertrouwe,
Ten sy ik eerst ben sijne Vrouwe;
En hy door liefde die in d'Echt aen my verdient.

Const. Soo wilt ghy dan myn min die gunste niet vergunnen?
Fausti. Ten waer dat eerbaerheyd het soud gedoghen kunnen,
Ten waer dat Echte trouw ons Zielen 't samen bond,
Want minne lust voor d'eght, is alte groten sond.
Const. Die sonde, ken ons Echt ten vollen weer verschone,
Mits dien ik sweer aen u, myn Echte trouw te tone.
Fausti. 't Is niet genoegh myn Heer, trouw moet voor minne gaen,
Belofren gelden niet, ik neem geen woorden aen.
Const. Wilt ghy dat ik dan sal van u myn liefde trecken?

Ve

Fausti. Veel liever als dat ik myn kuyscheyd soud bevlecken.
Consta. En hebt ghy niet belooft te weesen myne Bruydt?
Fausti. Verwaght die tijd, soo niet, sijn die beloften wt:
Soo ghy my liefde draeght, soo ghy my soekt te trouwen,
Waerom en wilt ghy my myn eer niet laten houwen
Tot dat bequame tijd, myn selver sal gebien,
Dat ik u, Constantijn, in minne wetten dien.
En myn verbonden plight sal neygen myne sinnen,
Te gunnen uwe lust de soetigheyd der minnen.
Ik bid u, Prins, dat ghy soo langh u lusten staekt
Tot dat gelegentheydt ons daer toe vrijheyd maekt.
Consta. Die vrijheyt staet u vrij, ghy meught die vrijheyd nemen,
Fausti. Indien ik vande wet der deughde wil vervremen,
En stellen eer, en schaemt gelijkelijk ter sy,
Ach! Prins, had ghy my lief ghy verghdent noyt van my:
Daer is te veel getuygh, het is te vaek gebleken,
Dat Minnaers hunne liefd, en trous beloften breken
Wanneer de min haer lust voort trouwen had geboedt,
Stiet men d'onteerde Maeght als eerloos met de voedt:
De min is van dien aert, de min heeft sulke streeken,
De min (myns oordels) ken niet beter sijn geleken
Als by een moedigh Paert, dat vremde spronghen springht:
Ten sy men het betoomt, en met den teugel dwinght,
De trou betoomt de min, de Echt beteugelt lusten,
Wanneer ik eghtelijk by u myn Prins moght rusten,
Wat souder kunnen sijn van tgeen natnur my gaf,
(Dat sweer ik by u Kroon, en Coninklijke Staf)
Dat ik niet soud aen u vrijwilligh over geven?
Om daer mee na u lust in Eghte min te leven,
Maer nu, eylasy, nu en magh het niet geschien,

Het

Het geen natuur als dan myn luſten ſal gebien,
Dies, bid ik, Prins, bedaert, bedwinght u luſt door reden.
Conſta. Fauſtina, ik en ben met woorden niet te vreden,
Gund my 'tgheen ik verſoek, mits dat ik ſweer getrouw
Te blijven in myn liefd; en voor myn Eghte Vrouw
(Gedurende de tijd myns levens) u te minnen,
Met ongevalſte liefd, met hert met Ziel en ſinnen,
Waerom een Prins in dit verſoghte niet voldaen?
Waerom Fauſtina, my de min niet toe geſtaen?
Daer ik niet ſoek de bloem uws kuyſheyts te beſmetten
En ſonder te voldoen des Echts heylighe wetten,
Te ſchenden uwe eer, neen, dats myn meningh niet,
Dat ik u door de min ſoud brenghen in verdriet,
Dat ſweer ik voor de Goon, die my doen neder buyghen,
Om u de ſekerheyt myns trouwe te getuyghen:
Neem myn beloften au, en gund my mins vermaek.
Fauſti. Agh! Prins ghy wilt van my, dat ik de eer verſaek.
Agh! Prins, ghy wilt van my de hooghſte ſchat myns leven.
Agh! Prins, ghy wilt dat ik de ſchaemte ſal begeven.
En laten nae u luſt, miſ bruyken myne ſchoot,
Agh! Prins, ſoo 'tweſen moght, ik waer veel liever doot.
Niet dat ik u miſgun myn vlees tot mins vermaken?
Niet dat ik u miſgun myn ſuyvre ſchoot te raken?
Maer, omdat Godes wet op 'thoochſt daer tegen ſtrijdt,
En om dat nogh de tijd die vrijheyd niet en lijdt,
Min pleghen voor de trouw, is trouw, en eere ſchenden.
Min pleghen buyten Eght baert droefheyd, en ellenden.
Min plegen voor de tijd, is beyde ſond, en ſchandt.
Conſta. Fauſtina ſtaet te vaſt op Vrouwen miſverſtandt,
En geeft geen reden plaets. 'tWaer ſchande min te pleghen

Soo

Soo minne luſt niet waer tot eghte trouw geneghen:
Indien de minne luſt waer op bedrogh gegrondt
Ik ſtond het met u toe, ſoo waer het ſchand, en ſond,
Maer nu niet, mits dat ik myn trouheyd aen u ſwere.
Fauſti. Agh! is dat nu u ſin, die ſinken licht verkere,
De graeght maekt ſpijſe ſoet, maer 'thert daer mee verſaet,
Heeft dikmaels walgingh, mits 'tgeproefde tegenſtaet,
De Maegdom van een Maeght voedt dikmaels liefdens kragten
En doet een minnend hert, nae minnens luſte traghten.
Maer agh! in dat geval de minne luſt beproeft,
Maekt minnaers ſonder ſmaek, en Maeghden heel bedroeft.
Conſta. Noyt ſal Fauſtina dat in Conſtantijn bevinden.
Fauſti. Wie ſal als borghe ſigh aen my daer voor verbinden?
Conſta. Myn Princelijke Eedt; en dees myn Herders ſtaet.
Fauſti. In min is Princen Eedt een kranke toeverlaet:
De Princen, in dat ſtuk ſijn aen geen wet gebonden,
Al breekt een Prins ſijn Eedt, hy maekt van ſond geen ſonden.
Een Prins is wil een wet, heeft hy de wet miſdaen,
Wie ſal in hunne wil de Princen tegen ſtaen?
Ach! Conſtantijn, ik bid, ey hoor na myn gebede,
Traght ghy nae uws gelijk; en laet my hier in vrede
Myn lieve Schaepjes, en my Lammers weyden gaen,
Want Princen liefde ſtaet in 'tminſte my niet aen:
V Hoogheyd my verſchoon, en gund op myn begere,
Dat ik met u verlof, magh weder thuys waert kere.
Conſta. Gaet daer u luſt.
Fauſti. Ik gae, met u verlof, myn Heer.
Conſta. Vaerd wel.
Fauſti. Ik groet de Prins.
Conſta. En ik Fauſtina weer,

Fauſtina!

Fauſti. Prins.

Conſta. Hoe iſt, wat hebt ghy voor genomen?
Fauſtina, gaet ghy dan ſoo ſonder weer te comen?

Fauſti. Gelieft ſijn Hoogheyd jets, hy heeft my te gebien?

Conſta. Oft ik gebood, en my gebod niet moght geſchien.

Fauſti. Sijn Majeſteyd die moght my een gebodt op leggen,
Alwaer met reden moght Fauſtina tegen ſeggen;
Maer, wat betaemlijk is, ſtaet my ten hooghſten toe,
Dat ik op u gebod gehoorſaemlijk voldoe.

Conſta. Tis reght; maer agh ſal ik myn wens dan niet verkrijgen?

Fauſti. Sijn Hoogheyd die gelief daer ſtille van te ſwyghen,
Dat ſal dogh niet geſchien, ten ſy ik ben getrouwt.

Conſta. Fauſtina, ken het ſijn dat ghy een Prins onthouwt
Sijn min? door welk hy ſoekt u tot ſijn Vrouw te maken?
Fauſtina, magh een Prins niet tot ſijn luſt geraken?
Daer hy ſijn trouwe ſweert, en daer hy eden doet
Als dat hy eeuwigh u in 'therte lieven moet?
Fauſtina, ken een Prins ſoo veele gunſt niet winne,
Dat hy een Herderin beweghen ken tot minne?
Fauſtina, heeft een Prins ſoo veel vermoghen niet,
Dat hem op eed van trou de min haer luſten biedt?
Fauſtina, ken een Prins, ſoo veele niet verwerven?
Fauſtina, moet myn luſt u ſchone lichaem derven,
En miſſen langher nogh de welluſt van u ſchoot?
Soo houdt het dat ghy ſijt de oorſaek van myn doot.

Fauſti. Ik niet, genadigh Prins, ghy ſelve voedt u lijen,
Ghy ſelve d'oorſaek ſijt van u inwendigh ſtrijen.
Ghy ſelve doet u ſelfs, een pijnelijken pijn,
Om dat u luſten meer als uwe reden ſijn.

Meer

Meer reght heb ik als ghy, mits dien ik u niet verghe,
Maer ghy tot uwe luſt Fauſtina ſoekt te terghe,
Ghy ſelve d'oorſaek ſijt van minnens heete vlam.
Conſta. Die is de oorſaek, daer den oorſpronk eerſt wt quam.
Fauſti. Den oorſpronk quam uyt luſt.
Luſt quam wt u gereſen.
Conſta. Mits ghy de luſten maekt moet ghy ook oorſaek weſen,
Want ſonder u, had ik u tot geen luſt verſoght.
Fauſti. Hoe Prins, heb ik de luſt u in het hert gebroght?
Dats miſverſtandt, ghy ſelfs hebt die daer in gedreven,
Gelijk ik daer van ken bequaeme reden geven,
'kNeem datter jemand waer, die op den klaren dagh
Het ſy een groot juweel, oft iet wat waerdighs ſagh,
En hy met luſt beſtondt, aen dat juweel te raken,
Ia ſonder reght, of reen tot eygendom te maken.
De vraegh is, oft juweel, dan oft begerigh hert
Vande verkrijginghs luſt de ſchult gegeven wert?
Conſta. Ik ſegge, het juweel.
Fauſti. 'tSijn ongerijmde ſaken.
Wat niet en ken miſdoen, hoe ken dat ſchulde maken?
Het is het hert eylaes, dat van de luſt verheert,
(Het gheen hem niet behoort) ongoddelijk begeert,
Want op de reden die ſijn Hoogheyd wilt betonen,
Koſt yder dief daer mee ſijn dievery verſchonen,
De reden anders leert, wie wil dat hy niet moet,
Die is de oorſaek ſelfs van 'tonreght dat hy doet.
Ken nogh ſijn Majeſteyd mins luſt niet neder ſetten?
Conſta. Geen reden hebben kragh myn luſten te beletten.
Fauſti. Soo gaen ik, en ik wens dat 'sHemels Majeſteyt,
V herte, Mogend Prins, op goede wegen leydt.

V Hoogheyd sy gegroet, myn tijd die is verlopen.

Binnen

Consta. Hier is voor Constantijn geen wtkomst te verhopen.

Binnen

Vijfde Handelingh.

Calista.

Hoe heughlijk ist, de gheest int gheestelijk te voen,
Hoe rustigh ist 'tgemoed in deughde te voldoen.
O Goddelijke wet! hoe Zaligh ist te leven
Naer 'sHemels wetten; ons van 'sHemels Vooghdt gegeven,
O Edele natuur, o redelijke gheest
O menschelijk vernuft, soo los en onbevreest
In 'tgheen natuur en Ziel ten hooghsten ken beschade,
Door misbruyck van het goed, wt lust tot overdade:
Wat baet de menschlijkheyd, wat dogh verstandigh sijn?
Het is gelijk een kaers by klare Sonneschijn.
Dat jemand wijsheydt heeft om 'tmisbruyk af te snyden,
En selver niet en wil het quaet misbruyken myden.
O Edele natuur, hoe vaek ist hert bedroeft
Wt lust tot overvloedt daer ghy maer weynigh hoeft?
Dits misbruyk inden mensch, eylaes gemene plaeghen,
Waer vindmen menschen die haer hedendaeghs soo draeghen
Als wel het Heydendom voor desen heeft gedaen,
Wiens leven 'tChristendom te boven is gegaen?
Wat Christen tracht de wet der deughden soo te eeren,
Als wy wt Seneca, en andre Heydens leren?
Hy seght, de Salicheydt des levens die bestaet,

Daer

Daer in, dat men natuur geenſints te buyten gaet.
O woorden welge ſeydt o! Goddelijke reden!
Wat iſt oftmen hier is als Goden aengebeden
Wat iſt, eylaes wat iſt een ſchim, een ydel niet
Een drift, een water beek die los daer hene vliet.
Wat iſt in aertſche luſt te ſwemmen, en te leven,
Ken overvloedt natuur meer als het hare geven?
Wat iſt, in maght en ſtaet van werelts eer te ſijn,
Strijdt, quellingh inder daet, maer glory inde ſchijn.
Wat iſt in Monarchy ten Hemel op getoghen,
Wiens glory als een rook verdwijnt voor onſe oghen,
Gheen hoger Monarchy, als is de ware deughdt,
Vriendinne des natuurs, en Zielens hooghſte vreugt,
O deughd, o ed'le deughd, o Goddelijk vermaken,
Die uwe gaven proeft, wat ken die ſoetheyt ſmaken.
Hoe innigh is de Ziel vervrolikt en verblijt
Wanneer ſigh jemand in deughds oefeninghe quijt,
anti. V Hoogheyd ſy bewuſt hoe dat hier is gekomen
Princes van Perſijen ; die hare plaets genomen
Heeft int Atheenſche Hof.
aliſta. Laet alles ſijn bereyt,
Op dat men (ſoo 'tbehoort) Princes ten hove leyt.

Binnen

Verthoningh

Al waer de Princes van Persijen, met alle haer swiet en Edelen, van Calista en alle haer Hovelinghen wort verwellecomt.

Verthoningh.

Al waer den Conink Constantinus met vreughde van alle sijn Hofgesinde wort ontfanghen.

Verthoningh.

Al waer Constantinus de Princes van Persijen, Eerbiedelijk verwelcomt.

Conink met Calista, ende alle de voornaemste Edelen versellende de Princes van Persijen.

Consta. Wat dunkt haer Hoogheyd dogh van ons Atheens gewest?
Caster. Ick houw Persijen goet, maer Grieken voor het best.
Calista. Princes die spreekt geveynst.
Caster. 'kEn doen in goeder trouwen,
En heb een groot vermaek in Grieken te aenschouwen,
Tis Heerelijk belandt, en deftich van gebouw.
Gelooft Princes, dat ik veel van Athenen houw.

'tIs ingebooren aert, en 'tmenſchen herte eyghen,
Als dat het merendeel der menſchen ſullen neyghen
Te oordelen voor beſt de plaetſe huns geboort,
Maer ik in dit geval ſpreek hier in ſoo 'tbehoort.
Met u verlof Princes wy weer ten hove kere,
Om heden deſen dagh te vieren 'tuwer ere;
Tot teken ons op thooghſt, Princes, u komſt vernoeght.
Gae, datmen ſigh ten hoof op 'talder ſpoedighſt voeght,
En datter ſy beſtelt de alder ſoetſte ſaeken,
Waer mee men de Princes op 'tvrolikſt magh vermaken.
Groot mogend Majeſteyt, tis alles daer gereet.
Ghy Heeren, dies met ons altſamen binnen treet.

Altſamen Binnen.

Rey van Heydinnen, Singhende.

Welige kruyden, tierighe bomen,
Ghy die dees luwe lommert groen,
Ruyſchende beken, vlietende ſtromen
Hoe beſigh ſijt ghy in u doen,
En roert het loof van Eyk, van Elſt, van Linden,
Als de Noorder winden, inde nare nacht,
V ſtam en ſtruyk verdrukken, en verſlinden,
Daer ghy ons doet vinden
Merrigh, pit, en kraght,
Om 'twonder werk van onſe prophecy
Te geven klem int ſtuk van hun waerdy.

Als uwe ſtruyken bladere draeghen,
In d'eerſte jeught van groente ſtaen,

En

En dat de snelle donder slaeghen
Met brand van blixcem neder slaen,
En branden as wt bladers vers ontloken,
Dan heeft eerst het spoken, sijn volkomen aert,
Als wy met met dees gesmeulde kruyden smoken,
'tSwarte Altaer stoken
Dat het vrese baert,
En schrick in 'thert van anghstvallighe lien,
Indien sy maer ons offerande sien.

Fausti. Ick speur wt u gesangh, als dat ghy sijt geneghen,
Met dit gebloemt, en kruydt de swarte kunst te pleghen,
Waer in het Heydendom, als hoogh en wel geleert,
Voor desen, en ook nogh wort loffelijk geeert:
Hoe wel de Christen plight my weygert hulp te soeken
Door uwe prophecy; maer Godloos te vervloeken
'tOnheyligh Heydendom, dat sigh in desen quijt,
Sal ik, en moet wt noot van innerlijke strijdt,
V gunsten aensoek doen, om my te openbaren
Wat my geschiet is, en als nogh sal weder varen,
Heydin Dat ken ik door myn kunst, in uwe handen sien,
'kWeet wat u is gebeurt, en wat nogh sal geschien,
Indien het u belieft, sal ik het grondigh seggen,
Dogh! most eerst in u handt een kruysten pennink leggen.
Fausti. Wel aen, ik sal voldoen het geen ghy my gebiedt.
Heydin En ik u melden 'tgheen u onlanghs is geschiet,
Bedroefde Maeght, int eelst van uwe jonghe jaren,
V is een groot verdriet, ach leyder weder varen,

Het ſcheen of u 'tgeluk tot Hoogheyd trecken wouw,
Als u een maghtigh Vorſt verſoght te zijn ſijn Vrouw,
Maer door de minne luſt u friſſe jeught beſtreden,
Soght na ſijn wil 'tgebruyk van u volmaekte leden,
Dogh, hy hier in geſtut, nam afſcheyt, en vertrok,
V, ſchone Herderin, tot ramp, en ongelok.

Fauſti. Ik ſchrik, van 'tgeen ik hoor, 'tis waer, dat ſulx geſchiede,
'k Verwonder my op 'thooghſt, van 'tgheen ik in u liede
Beſpeur; ſoudt ghy my voorts wel kunnen doen verſtaen
Hoe het in dit geval met my nogh toe ſal gaen?

Heydi. Ogh ja! daer van ken ik u vaſte blijk betonen.

Fauſti. Dat doet, ik ſal te dank u dienſten weer belonen.

Heydi. Veel ramp en ongeval hanght u nogh boven 'thooft,
Meer lijen ſtaet u aen, als ſelver ghy gelooft:

V leven lijt gevaer, dogh 'tſal ten beſten comen,
Mits nyt en logentael niet hebben aen de vromen,
Gaet heen in Pagies ſchijn ten hove, daer ſult ghy
In dienſt geraken, en beſpeuren het gevry
Des Coninckx, waer wt u veel ramp ſpoet ſal ontmoeten
Dan dogh het eynde ſal het alles weer verſoeten,
Na veel geleden ſmert en ongemene pijn,
Sult ghy, ik ſweer het u, des Coninx Vrouwe ſijn.

Fauſti. Of dat den Hemel gaf, en dat ik alle plaeghen,
Ia dat ik ramp op ramp en ſmert op ſmert moght draegen,
Wat noot waert, als het nogh tot ſulken eynde quam,
Dat ik gehuwt moght ſijn aen Coninklijke ſtam:
Ik leed, en ſtreed ſoo langh met d'opgeleyde ſmerte
Als 'tleven lijden koſt, in dit verwonnen herte.

Heydin. 'tGeen ik u ſegh, gaet vaſt; wat raekt de prophecy,
Het alderminſte deel miſlukten oyt in my,
Meer dient u niet geſeydt, meer moogt ghy nu niet weten.

Fauſti. O wijſe Propheters, ghy die u hebt gequeten
Seer vlijtigh in myn dienſt; ontfangh u loon van myn,
Ik reys voor pagi heen, om ſien hoet eynd wil ſijn.

Binnen

Conſtantinus, Caſterna.

Na dat ik, o Godin, dees laeſte naght voorleden,
Gevoelden myne Ziel met minne ſchicht beſtreden,
Heb ik myn offerand Cipria toegewijt,
Met dees beloftenis, dat ghy Godinne, ſijt
De welluſt van myn hert, de vreughde van myn leven,
Aen wien ik myne Ziel wil willigh overgeven;

Ach,

Ach! overschoon Princes, ontfanght, ontfanght een hert,
Dat niet meer myns en is, maer heel het uwe wert.

Caster. Hoe Monarchale Vorst, my meer om liefd gebeden,
Daer ik u Hoogheyd heb ontdekt door welke reden
Ik tot geen liefde my int minste stellen ken,
Soo bid ik u, indien ik soo veel waerdigh ben,
Dat my sijn Majesteyt, niet wil van liefde spreken.

Consta. Casterna! ach Princes, ghy dwinght my om te smeken,
Ghy terght my tot gebeen, ghy perst my dat ik moet,
Myn klaghten aen u doen, ja vallen u te voet;
Geknielt, o Aerts Godin, ter Aerden neer geboghen,
Leyt Coninck Constantijn, en bidt u om medoghen.

Caster. Ik kniel en bid aen u dat ghy u bidden staekt.

Consta. Princes, u heusheyt my tot meerder Slave maekt,
Hoe meerder ghy my bidt, hoe meerder myn gebeden
Tot uwaerts moeten gaen; dies toont medogentheden
En loont myn liefd, met liefd, o overschoon Princes,
O Afgodin myns herts, o Ziele voedsteres.

Caster. Ick bid, noch eens ik bid, ja bid nogh ander werve,
Soo sijne Majesteyt my hoeden wil voor sterve
Dat hy van liefde swijgh.

Consta. Is liefd u sulke pijn,
Princes, oordelt ghy liefd dan tiranny te sijn?
Is liefde ach soo wreet, is liefde een Beulinne,
Hoe sal ik dit verstaen, hoe sal ik dit versinne;
Ghy sterven, om dat ik u weder liefd betraght,
Princes, eylaes, waer voor wort Constantijn geaght?

Caster. Indien sijn Majesteyt wist myn gelegenthede,
Ik weet hy oordeelden dat ik niet buyten rede
Maer seker gingh in tgheen sijn Hoogheyt qualik duydt,

Mits dien ik ben, eylaes.

Conſta. Wat dogh? *Caſter.* Een anders Bruydt.

Conſta. Ha overwrede Goon! Hoe Conſtantijn dus tegen?
Ach Hemel, iſſer dan geen middel, te beweghen
V opperſte vooghdy, om tgeender is geſchiet,
Door u Almogentheyt te brenghen weer tot niet.
Princes Caſterna ach, dees overwrede woorden,
Doen my myn hert, eylaes, met duyſent pijnen moorden,
Het leven ben ik wars, ik wenſche na myn doot,
Ach Aerde barſt van een, en opent uwe ſchoot,
Om droeve Conſtantijn op heden in te ſwelghen,
Wie daer?

Fauſtina in Pagies kledingh.

Fauſti. Groot mogend Vorſt, en wilt u dogh niet belghen
Dat ik u laſtigh val.

Conſta. Wat wilt ghy dan van myn?

Fauſti. Ik wenſche dat ik mogh̃t des Coninx Pagie ſijn.
Een dienaer hier ten Hoof.

Conſta. Van waer ſijt ghy geboren?
En hoe u name ſy, dat luſt my eerſt te horen.

Fauſti. Ik ben een Herders Kint te lande opgevoedt
Hoe wel van laeghe ſtaet, heb ik een hoogh gemoedt,
En tracht door trouwe dienſt tot eer en lof te komen,
Dies heb ik myne reys hier in het Hof genomen,
Conſtans is myne naem, gebooren hier te landt.

Conſta. Conſtans, ik acht u naem gaet boven u verſtandt,
Int woort van Conſtans meer verborgentheden legge,
Als Conſtans ſelver ſoud met reden kunnen legge,

Myn

Fauſti. Myn naem, Groot mogend Vorſt, acht ik ſoo veel geſeyt
Als dat ik ben en blijf ſteets in ſtantvaſtigheyt.
Conſta. Gaet heen ten Hoof.
Fauſti. Ik doe naer u Hoogheyts bevele,
En hoop Fauſtina ſal haer reghte rolle ſpele.

Binnen

Conſta. Princeſſe, ach Princes Caſterna, ſchoon ghy waert,
Een ander toegeſeyt gelijk ghy my verklaert,
Onmooghlijk of de Goon beletten u 't vereene,
Laet ik u Paris ſijn, en ſijt ghy myn Helene.
Caſter. Groot mogend Majeſteyt, ik bid u laet ons gaen,
Light ik op u verſoek myn beter ſal beraen.

Binnen

Seſte Handelingh.

Fauſtina.

Hoe holt en ſolt den Mens wanneer hy is in 't minnen,
Wat doet de liefde niet de Menſchen al beginnen,
Wat voert de liefd niet wt, wat durft hy niet beſtaen,
Wat wortter door de liefd van Menſchen niet gedaen?
Ik, die als Herderin, de Schaepjes pleegh te weyde,
Ben door de liefde nu te lande afgeſcheyde,
Al waer den Conink in vrijagie was met mijn,
En hier doet liefde my nu 's Coninx pagie ſijn.
O wonderlijke loop van light verkeerde tijden,
Ik heb, o tijt door u, myn droefheyt en verblijden,
Fauſtina int verdriet nogh hare vreughde vint,
Mits dien ſy dienen magh die, die ſy trouwlijk mint.
Fauſtina heeft geluk in haer bedroefde ſmerte,

Mits dien sy daeghlijx siet hem, die sy lieft van herte;
Maer ach! wat ist? eylaes, als ik my wel besin,
Dees vreughd schijnt wat te sijn, maer heeft haer prijkel in
Hoe soud het Coninx hert sigh kunnen soo verneren,
Dat het een Herderin ten eghte soud begeren?
Faustina, tis bedrogh, hoe ist bedriegery?
Den Conink vmmer heeft daer toe gebeden my
En met een dieren eed sijn trouws beloft gesworen,
Faustina, sleghte Maeght, u moeyten is verloren:
Noghtans verhoop ik iets tot vordeel mynes mins,
En dat ten delen op het seggen des Heydins;
Maer agh dees brief doet my niet sonder reden vrese,
Dat de Princesse sal des Coninx Vrouwe wese,
Dees heeft hy my belast te brenghen voort aen haer,
Ach Hemel, wat valt my dit droevigh, hert, en swaer.

Caster-naupt. Daer comt sy aen, ik ga, om haer den brief te geven.
Princes, ik die ten dienst des Coninx hoop te leven
In alle trouwicheyt voldoe myn 's Coninx last
't Gelief haer Hoogheyt dat sy desen brief aentast.

Caster. Heeft u in sijne dienst des Conink aen genomen?
Fausti. Ia, mogende Princes.
Caster. Van waer sijt ghy gekomen.
Fausti. Ik ben hier op het landt gebaert, en opgevoedt.
Caster. Eylaes, wat sluypt en kruypter door myn laeuwe bloet.
Hoe is u naem?
Faustu. Constans.
Caster. En out, hoe menigh jaren?
Fausti. By naest de seventien.
Caster. En seght my eens wat waren
V Ouders dogh voor lien?

Eylae

uſti. Eylaes, hoe mach Princes dus ſcherrep op my ſien,
Soud ik wel ſijn verraen?
Caſter. Wat praet ghy in u ſelven.
uſti. 'k Segh dat myn Vader pleegh te ſpitten en te delven
Myn Moeder, is Princes, een ſleghte Herderin.
aſter. Ach! ſijn bevalligheyt betovert hert en ſin,
Waerom verlaet ghy 'tlandt, en ſoekt ten hoof te dienen.
auſti. Op hoop, 'tgeluk my mogh: een waerder ſtaet verlienen,
Princes, wat wert dien Mens van Menſchen dogh geacht,
Die inde armoedt ſlooft, en niet na meerder traght?
Wat iſt een Slaef te ſijn in nedrigheyt verſchoven?
Wat iſt een luſt, geeert te ſijn in 's Coninx hoven?
Wat iſt een werelts vreught als jemant raekt wt noot
En door getrouwe dienſt, comt van een kleyn tot groot?
aſter. Ik ſpeur u heus gemoedt dat is tot ſtaet genegen,
Seer ſelden wort het luk van ſulken een verkreghen,
Die nae geen luk en traght, maer die ſoo doet als ghy,
Die ſpeurt dat het geluk hem ſelden gaet voor by.
Eylaes, als ik aenſchouw de geeſtigheyt ſijns weſen,
En ſijn bevallicheyt beſpeure neffens deſen,
Soo brand myn hert in luſt van lieffelijke min,
Sijn aerdicheden, ach, die ſteelen my myn ſin.
uſti. Hoe ſeyt Princes?
aſter. Ick ſegh, ſijt ghy tot ſtaet geneghen
Door myn ken u geluk ten hooghſten ſijn verkreghen.
Indien ghy dienen wilt, my, die u dienſt begeer?
uſti. Princes, in dienſt ben ik verbonden aen myn Heer.
aſter. Wat dat belanght daer van wil ik u wel bevrijen.
uſti. Genadighſte Princes, dat ken myn hert niet lijen,
Dat ik in myne dienſt ſoo light verkeren ſouw,

Nu

Nu dienaer vande Vorſt, en morghen van Mevrouw.

Caſter. Dat waer lightvaerdigheyt, een oorſaek my te haten.
Soudt ghy u tot myn dienſt dan niet gebruyken laten,
Als ghy verſekert waert daer door tot ſtaet te treen?

Fauſti. Mits ik verbonden ben waer buyten alle reen,
Dat ik Princeſſe Vrouw, een hooger ſtaet begere,
Dats waer, dogh wilſe niet ten ſy 't geſchiet met eere.

Caſter. Tot eer, en ſtaet ken ik u brenghen ſoo ghy wilt,
Hy is 't geluk niet waerdt, die willens 't luk verſpilt,
Oft ik u ſoght tot ſtaet en hoogheyt op te trecken,
En oft my luſten u een hulpe te verſtrecken
Tot ongeſiene kans, ſoudt ghy dat wel verſmaen,
En ſelver u geluk moedtwillens tegen ſtaen?
Dat acht ik neen, mits dien dat alle Menſchen poghen,
Door het geluk in ſtaet haer ſelver te verhoghen,
Ghy kunt indien ghy wilt, wie niet wil als hy kan,
En ken niet als hy wil, is ſelver oorſaek van
Sijn na berouw, en ſmert, door 't onbedaght verſmade
Des doet hy wel die ſigh wel laet ten beſten rade,
Conſtans.

Fauſti. Princes.

Caſter. Eylaes, eylaes, wat lijd ik ſtrijt,
Mits dien ik u niet geef het geen ghy waerdig ſijt:
Indien ik na myn gunſt u van het myn moght geven
Ick gaf u.

Fauſti. Wat Princes.

Caſter. Myn hert, ja ſelfs myn leven.

Fauſti. Princes.

Caſter. Conſtans.

Fauſti. Princes, wats dit?

aſter. Eylaes, ik ſweer
Dat ik den Conink lief, maer lief u nogh veel meer.
auſti. Iſt droom?
aſter. O neen.
auſti. Iſt ſpot?
aſter. Ook niet.
auſti. Iſt ſpokerije?
aſter. Ach neen, tis liefd.
auſti. Hoe liefd?
aſter. 't Is liefde, ach tis vrije,
Ik ben myn ſelve niet, ach Conſtans, ach wat raet?
Ik ſterve iſt dat ghy Princeſſe min verſmaet,
Ik ben gelijk verſot met liefde ingenomen.
auſti. Princes laet ſulx dogh noyt in u gedachten komen,
Hoe ghy my minnen? my die ben een Herders ſoon,
Daer ghy de naeſte ſijt aen 's Coninx Rijk, en Croon?
Ick die een dienaer ben een ſlaef van alle ſlaven,
Verſien met ſchat nogh goedt met rijkdom nochte haven,
Maer arrem, naekt en bloot, verſchoven ongeacht,
En ghy, edel Princes, van Coninklijk geſlaght.
aſter. De liefde heeft geen wet, ik min, en wil u minnen,
Hoe minder ghy beſit, hoe meerder dat myn ſinnen
Vervallen in de liefd.
auſti. Princeſſe, ach bedenkt,
Dat ghy, u eer, u faem met deſe midlen krenkt,
Bedenkt eens by u ſelfs, en overleght met rede,
Dat ghy u onderworpt veel duyſent ſwarighede,
Ik hoop niet dat ghy tmeent, of eenigh ſlichts begeert.
aſter. De min, eylaci heeft Caſterna overheert,
Wat iſt: of ik ſchoon wil, ik ken geen veynſen pleghe,

Reght wt geseyt ik ben tot minne luſt geneghe,
En sweer dat ghy alleen alleen de eenighſt ſijt,
Van wien ik mins vermaek moet hebben nu ter tijt.
Hoe kunt ghy Conſtans my ſoo lieven beeontſegghen,
Hoe kunt ghy deſe vreught de minne luſt ontleggen?
Na dat ik u vertrou ſijt ghy van ander geeſt,
Als Ioſeph in ſijn tijt heeft by een vrouw geweeſt.
Waer iſſer mannen hert dat niet een reys ſoud luſten,
In deeſe myne ſchoot een lieve naght te ruſten?
Wat iſſer menigh Vorſt geweeſt voor deſen, ach,
Die 'kheb geweygert 'tgheen dat u gebeuren mach.
Fäuſti. Sout ghy een arme ſlaef, een arme ſlaef vergunnen,
Het geen een Prince ſelfs noyt heeft verkrijgen kunnen?
Denkt eens Princeſſe, denkt wanneer dit waer gedaen,
Wat ramp, wat ſwarigheyt dat hier uyt ſoud ontſtaen?

Wat ſout ghy ramp en ſmaet op uwe ſchouder laden
Een yder mens, Princes, ſoud ſpotten met u daden.
Bevlecken uwe eer, u Eedelheyt tot ſchant,
En dat door ſnode luſt van geyle minne brandt.
V waerdigheyt Princes, tot een ſlaevinne maken,
En ik in ongena by myne Vorſt geraken:
Ghy met de voet getreen, als van u eer ontbloot,
Ick als een fielt en guyt verweſen totter doot.
Dies bid ik u Princes, als dat ghy wel te deghen
Met rijpelijk beraet de ſaek wilt overweghen.

Caſter. Die vieſe vaſery en heeft geen plaets by my.

Fauſti. Noghtans en ſal ik noyt u luſt ten dienſte ſijn.

Caſter. Soo ſweer ik ſult ghy u daer voor op thooghſt beklaeghen.

Fauſti. Princes, ik ben getrooſt te lijden alle plaeghen,
En heb veel liever vande werelt ſmaet en ſpot,
Als dat ik door die ſond vergrammen ſout myn Godt.

Caſter. Ondraghelijke trots, die'k niet en ken verſwelghen,
O ſpijt, met reght heb ik u ſmaetheyt my te belghen,
Omwaerdigh acht ik my dat ik een ure leef,
Indien ik deſen bloet ſijn reghte loon niet geef.
Ik ſweer het Conſtans u, dat ik het ſoo ſal maken,
Dat ghy in ongenae by uwen vorſt ſult raken:
Ik ſweer dewijl u walght de welluſt van myn ſchoot,
Dat ik om deſe ſaek ſal brenghen u in noot.
Indien ghy niet en wilt voldoen myn wel behagen
Sal ik u dan ten hoof als ſchuldigh gaen beklaeghen.

Fauſti. Ik ſal, Princes int minſt u dreygen niet ontſien,
Begeert ghy myne doot ik kenſe niet ontvlien:
Soo ghy dit lichaem tracht in pijnen te doen lijen,
Trooſt ik my, dat de Ziel in Gode ſal verblijen.

Soo my u booſe luſt naer 'tlichaem lijden doet,
Ik trooſt my dat het Godt weer aen de Ziel verſoet.

Conſtantinus wtcomende loopt Caſterna hem teghen.

Caſter. V Majeſteyt gebied u dienaer te vertrecken.
Conſta. Vertreckt u flux, van hier.
Ick ſie u ſinnen ſtrecken
Groot mogende Princes, tot droefheyt en getraen,
Heb ik in eenigh deel, u Hoogheyt jets miſdaen?
Neemt ghy het qualik dat ik heb aen u geſchreven,
Of door dees Pagi u myn ſchrijven dede geven?
Caſter. 'k Vervloek, eylaes, de uwr, en dees bedroefde dagh
Dat ik dien ſnoden guyt hier voor myn ogen ſagh,
Eylaes, oy me, eylaes.
Conſta. Wat is u weder varen
Ick bid Princes, ik bid dat ghy 't my wilt verklaren?
Caſter. Eylaes, wat is my hier van uwe ſlaef geſchiet.
Conſta. Wat dogh, Princes?
Caſter. De ſchaemt het melden my verbiedt.
Conſta. Ick bid u, ſegh my dogh wats d'oorſaek van u klaghte?
Caſter. V Pagi ſocht, eylaes, Caſterna te verkraghte.
Conſta. Myn Pagi?
Caſter. Hy.
Conſta. Kent ſijn?
Caſter. 'tIs ſoo.
Conſta. Ach wat ik hoor.
Dorſt een ſoo ſnoden guyt dit ſchelmſtuk nemen voor?

Ick

Ick ſtae geheel verbaeſt en ganſchelijk verſlaeghen
Dat deſen ſchellem heeft die booſheyt durven waeghen,
Een ſlaef ſoght die u eer, ach Hemel, hoe kent ſijn?
Hoe ſtort ghy 'tongeluk dus vinnigh wt op myn?
Ik ſweer dat ik hem ſal met ſulcke ſtraffe pijne
Belonen 'tſchellem ſtuk; als ik ſal kunne vijne,
'kSal hem van lidt tot lit af kappen doen de leen,
En levendigh het vlees doen nypen van het been:
Of levendigh het vel van ſijne lichaem rucken,
En kappen voorts de reſt aen hondert duyſent ſtucken.
O booſwight, ſnoden guyt, hoe dorſt ghy dit beſtaen?
Princes, ſoot u gelieft, laet ons ten hove gaen.

Fauſtina inde Gevanckenis.

Ach, reghtvaerdighe Goon kent Goddelijk vermoghen,
Int ſterffelijk geſlaght, die Godlooſheyt gedoghen?
Dat men d'onſchuldighe als ſchuldigh lijden doet.
Reghtvaerde Goon, iſt reght dat ik dit lijden moet?
Godloſe Mens, die 'tluſt aen quaden ſtraf te pleghen,
En ſelver met het hert tot booſheyt ſijt geneghen.
Dogh! als ghy niet en kunt u ſnode luſt verſaen,
Soo ſoekt ghy met bedrogh u valſheyt voor te ſtaen.
Dan dogh, ik ben getrooſt geduldigh te verdraeghen,
Myn onverdiende ſtraf, myn onverdiende plaeghen,
Mits dien het ende ſal doen blijken, dat dit feyt
Fauſtina ſonder ſchult wert op den hals geleyt.

Conſtantinus, Caſterna, Caliſta, Ferdinandus met alle het Hofgeſin, ende Reghters.

Conſta. Doet den miſdadighen ter hogher vierſchaer komen

Fauſtina wtcomende ſpreekt.

Wie ſijn gemoedt bevrijt, behoeft geen ſtraf te ſchromen,
Hoe ſeer de logentael de waerheyt overſtrijt,
Haer ſnood, en vals bedrogh dat leert men door de tijdt.
Ghy Reghters, die hier ſit, om yder reght te geven,
Doet reght met my, en ſtraft myn vrijelijk aen 't leven,
Indien ik ſchuldigh ben aen 'tgheenmen my op legt:
Maer valſche leugens ſijnt het geenmen van my ſegt,
Noyt had ik een gedaght Princeſſen eer te ſchennen.
Reghte. Verſwaert u ſtraffe niet met valſchelijk ontkennen.
Fauſti. Ik blijf by 'tgheen ik ſegh, en oordel die voor vals,
Die my onſchuldigh ſchuyft haer booſheyt op den hals.
Conſta. Hoe durft den ſnoden guyt noch ſoo ſtoutmoedigh ſpreken;
Scherp-rechter doed u plight.
Fauſti. 'tIs nogh geen tijt van wreken,
My komt de ſtraf niet toe, maer haer die 't heeft verdient.
Genadigh Vorſt, ik bid men my gehoor verlient,
Dat ik onſchuldigh ben, myn Heeren, dat ſal blyken,
En dat men over my vals oordeel tracht te ſtrijken.
My, die als ſchuldigh moet voor uwe Hoogheyt ſtaen,
Als een onnoſel Lam naer myne ſlaghtbank gaen.
Myn Heeren, dit u doen is waerdigh te miſprijſen,

Wie

Wie kender ſchuldigh ſijn ten ſy men tken bewyſen?
Geen reght, maer ongelijk geſchiet aen ſulk een man,
Die men ter doot verwijſt, en niet bewijſen can.
Dat ik onſchuldigh ben, dat wil ik u myn Heeren,
Dat wil ik hier voor u met diere eden ſweren.
Reght. Het ſweeren gelt hier niet.
Fauſti. Myn Heren, dat is mis:
'tBehoort te gelden, alſſer geen getuygh en is.
Reght. Men acht hier voor bewijs genoegh haer Hoogheyts eede.
Fauſti. Nogh ſegh ik het is vals, ſweert ſy, ik ſweer het mede.
Reght. 'tIs billik men Princeſſen ſeggen oordelt waer.
Fauſti. Waerom de waerheyt niet ſoo wel in myn, als Haer?
Reght. Onwaerdigh aghtmen u hier meer gehoor te gunnen,
Ghy ſult met eden noyt u daet af ſweren kunnen,
Scherp-reghter, vaert vry voort.
Scherp. 'tIs langh genoegh treet an,
Fauſti. V dreygen, ik, eylaes, niet langer lijden can.
Ha Conink Conſtantijn, ik die hier voor u kniele,
Denkt niet dat inde ſond myn luſten ſoo verviele
Dat ik myn leven heb getracht na Vrouwen eer,
En is het niet genoegh dat ik met eeden ſweer,
Soo ſal ik hier voor u altſamen doen vertonen
Getuyghen, die voor my de ſaek ſullen verſchonen,
Had ik nu geen bewijs by 'tonreght dat ik ly
Hoe ongenadigh ſoudmen handelen met my,
Ghy Reghters, die my hebt gelijk ter doot verweſen,
Als een miſdadige myn vonnis voor geleſen,
Myn leven opgeeyſt als oft ik had miſdaen,
Onſchuldigh doet ghy my dit groote onreght aen,
Dat ik onſchuldigh ben veroordelt van het leven,

Daer

Daer ſal ik u te reght getuychenis af geven,
Dat ik onſchuldigh ben ſal comen aenden dagh,
Soo klaer, dat klaerder noyt de waerheyt blijken mach.
Ghy Reghters en ghy Prins, nu ſal ik u verklaren
Wat my in dit geval, eylaes, is wedervaren:
Weet dat ik niet en ben die, die ghy myn vertrout,
Weet dat ik niet en ben die, daer ghy my voor houwt.
Dat ik op thooghſten heb gehaet onkuyſche ſtreken,
Dat is, Groot mogend Vorſt, genoegh an my gebleken,
Als ik niet heb geaght beloftenis van trouw,
Als ik u geyle luſt geen plaetſe geven wouw;
O Prins, ik bid, gebiedt dat jemant deſe banden
En boeyens dogh ontſluyt van dees myn tere handen,
Op dat ik myn getuygh doe comen aenden dagh,
En van myn onſchult u de waerheyt tonen magh.
Maek dees myn handen los, op dat ik u betone,
Wat hert en ziel dat onder deſe kleren wone,
Ghy kent my niet te reght hoe wel dat ghy my ſiet,
Ghy kent my, maer die ſchijn, en ben ik lijk wel niet.

Conſta. Niet die ghy ſchijnt, wie dan?

Fauſti. Die, die ghy pleeght te minne,
Een Pagi in de ſchijn, een ander ſchuylter binne.

Conſta. Maek dan de handen los, op dat ik ſie wie 't ſy.

Fauſti. Groot mogend Majeſteyt, ik heb nu myn handen vry.
Sie daer myn open borſt, hier nogh de ſelfde lede,
Om wiens genot my heeft den Conink aengebede,
Die offer ik u op als in haer eerſte graet,
V luſten heb ik wel, maer noyt u liefd verſmaet,

Ick ben Fauſtina, hier in deſe ſchijn gekomen.
Conſta. O kuyſche Herderin, o ſpiegel aller vromen,
Met vreughde, en vermaek val ik u om den hals,
Fauſtina dus getrouw; Princeſſe ghy dus vals?
Ik ſie wat liefde doet, dies ſal ik liefde tonen
En u vervloekte daet, Princes, met ſtraffe lonen,
V bannen wt mijn Rijck, en eeren voor myn Vrouw,
Fauſtina, die haer toont tot mynwaerts ſoo getrouw.
'k Omhels u voor myn Bruyt, en ſal u euwigh minne.
Ferdi. Fauſtina, is u naem Fauſtina, Herderinne?

Ferdi. Soo is myn naem, myn Heer.
Fausti. Hebt ghy geen Broeders meer?
Fausti. Nogh een, en anders geen soo 'kbeter niet en wete.
Ferdi. V Broeder die ghy hebt, hoe is die togh gehete?
Fausti. Men noemt hem Ferdinand.
Ferdi. Kent ghy u Broeder niet?
Fausti. Iae 'kHeer.
Ferdi. Het schijnt wel neen, mits dien dat ghy hem siet,
En niet voor Broeder groet.
Fausti. Myn Broeder?
Consta. Wat ik hore?
Wat comt de menschen in hun leven niet te voren?
Ach Ferdinand, sie hier hoe 'tradt des werelts dreyt,
Die gistren sat om hoogh, als nu ter neder leyt,
Die gistren lach om laegh is heden hoogh geresen,
Faustina is, en sal een Coninginne wesen.
Ferdi. Van waer comt ons dit luk? O Hemel! wout ghy myn,
In dit geval nu ook eenmael soo gunstigh syn,
Dat ik met 's Conincx wil Princes Calista trouwe.
Consta. Soo 'thaer belieft ik gun s'u tot een eghte Vrouwe.
Ferdi. Myn leven 'tuwer dienst, sy daer beloningh van.
Calista. Al wat onmooghlijk schijnt den Hemel schicken can.
Sijn Majesteyt die sy bewust dat ik veel daeghen,
Aen Ferdinando heb getrouwe liefd gedraeghen,
Soo seer niet om de bloem van sijn ontloken jeught
Als om het hooghe lof van sijn vermaerde deught,
Deught die al 'swerelts schat en Rijkdom gaet te boven,
Deughd, die men boven al ter werelt moeten loven.
Deughd maekt hem Heer en vooght van een Princesse Vr
Ik lief u om u deught.

V lie

Ferdi. V liefd loon ik met trouw.
Consta. 'k Wil dat Casterna sy te landen wt gedreven,
Caster. Myn misdaet meerder is als men my ken vergeven.
Ik vind de spreuke waer. *De leughen die mislukt,*
Hoe seer sij met bedrogh de waerheyt onderdrukt.

EYNDE.

CELION EN BELLINDE.

Paſtorel

Bly-eyndt-Spel.

Ghetrocken

Wt de Franſche Aſtrea.

Spelende Personen.

AMARANTE Ionghe Herderinne.

BELLINDE Ionghe Herderinne.

CELION Herder.

DIAMIS Herder.

CALIDON Herder.

PHILLIS Herderin.

DAMON Oudt Herder.

CLORIDON Celions Vader.

ERGASTVS Een Ionghen Herder.

PHILEMON Bellindes Vader.

SPELS INHOVDT

Marante ende *Bellinde* ſijnde tvvee geſpelen ende jonghe Herderinnen, weyden hare Schaepjes by de riviere Lignon, alwaer ſy ontmoet worden van den Herder *Celion*, de welcke met groote verbaeſtheyt ſijn verloren Schaepjen, onder de kudde van deſe Herderinnen comt ſoeken.

Bellinde, het afgedwaelde beeſjen onder de haren vindende, geeft het met ſulcken bevalligheyt weder aen *Celion*, dat hy daer door gheaffectioneert wort haer te minnen.

Bellinde ſijn affectie ſiende, begeert van hem dat de ſelvige niet eghtelijk, maer Broederlijk aen haer beweſen wert, met beloften, dat ſy in recompens een Suſterlijke liefde tot hem ſal draeghen.

De liefde van *Celion* (hooger gaende als Broederlijk) brengt te weghe, dat hy door ſeker ſchryvent haer ten huwelijk verſoekt, welke brief int Bos verloren ſijnde *Amarante* comt te vinden, de welke door ſijn bevallich ſchrijven op *Celion* verlieft wert, 'twelk ſy ook ſchriftelijk aen hem te kennen geeft, edogh ſonder van den Herder bemint te werden, ſiende haere liefde vrughteloos, vervalt in ſiekte, *Bellinde* met haer te medelijden ſijnde, wt goeder affectie haer Speelnoot draeghende, krijght kennis van de ſaeke, doet beloften aen *Amarante*, dat ſy ſal te wege brenghen dat *Celion* haer, in plaetſe van haer ſelfs ſijne liefde ſal betonen.

Bellinde dit aen *Celion* gebiedende, vindt hem hier over ſeer ontſtelt ende verſlaeghen, edogh hoe wel tegen ſijn gemoedt, belooft gehoorſaemheyt aen ſijn *Bellinde* te bewijſen, ondertuſ-

ſchen

schen de Vader van *Bellinde*, haer sijne Doghter hebbende ten huwelijk belooft aen een sekeren longhen Herder ghenaemt *Ergastus*, welke sy belooft, om haer Vader te ghehoorsaemen, hare liefde te draeghen, 'tgeen sy *Celion* te kennen geeft, die niet weynigh hier over bedroeft sijnde, bidt haer demoedelijk *Ergastus* af te slaen, ende hem voor haer eenighste Dienaer aen te nemen, of so niet selfs een eynde van sijn leven te sullen maken.

Bellinde ten delen hier door beweeght sijnde, begeert van hem, dat hy sich een wijl wtlandigh make, op hoope dat sy ondertusschen de saecke moght in veranderinge brenghen, jae belovende alle middelen aen te wenden, om van *Ergasto* ontslaeghen, ende met *Celion* getrouwt te moghen werden, op welker conditie hy by de Fonteyne *Siccomeres* sijn afscheyt van *Bellinde* neemende, sigh wtlandigh begheeft.

Ergastus haer beyde tot aende Fonteyne vervolght hebbende, beluystert hare woorden, siende aen weder sijde een extraordinari liefde, neemt voor hem de sijne af te staen, ende vrywillich *Celion* met *Bellinde* te doen trouwen, tot welken eynde hy *Celion* wederom halende haer beyde Echtelijk in liefde doet vereenen, ende trouwt hy met *Amarante*.

EYNDE

CELION

CELION EN BELLINDE.

Pastorel

BLY-EINDT-SPEL

Eerste Handelingh.

Amarante.

WAer isser meerder lust aen tmenschelijk behaegen
Als door tbedoude gras int krieken vanden dae-
ghen

Dus barrevoedts te veldt? daer ik in klaver wey,
Myn lieve Lammertjes met luſt te graſen ley:
Hoe ken een jeughdigh hert meer ſoetigheyt gevoele,
Als inde morghen douw, daer ik myn voetjes ſpoele,
En lobber in het nat, dat al het land beſpreyt,
Als Perlen, en Criſtal op gras en lover leyt.
O ſoete ſomer Son die u vergulde ſtralen
Op Bos, en Berghen ſchiet, en langhs de groene Dalen
Door dighte lommer ſchijnt, en 'tAertrijk overdekt,
My inde morgen ſtondt ſoo vroegh te lande trekt.
De groene lommer, die de Voogeltjes doorſwieren,
Vervrolickt in ſijn groen, door 'tvrolik tierilieren,
En lieffelijk geſangh van 'tquelende gediert,
Door welke vreughde ſchijnt dat ſigh de lommer ciert:
Ja pronkt hun praghtigh op met koſtele cieraden,
Van rode Roſen, en ontloken Lelij bladen,
'tGediſtileert Criſtal dat wt dees Beckjes vliet,
En ſijne drifjes langhs begraeſde wallen ſchiet,
Ken ſmakelijker ſoet aen Herders luſten geven,
Als rinſche Muſcadel aen die ten Hove leven:
Geen ſoetigheyt een Prins, ſoo ſoeten ſoetheyt geeft,
Als in dees ſoetheyt den vernoeghden Herder heeft.
'tVerquikt al watter leeft in dese Somer daeghen,
'tGevoghelt in het bos dat ſchijnt ſigh ſoo te draeghen,
Al oft met dankbaerheyt beloonden ſelfs het goedt
Dat onſen Schepper aen ſijn Creaturen doet.
Als ik onder dese boome
Somtijts in gedaghte come,
Soo bevind ik in myn geeſt,
Datter inde beeſjes meeſt,

Is een innerlijk genegen,
Om de menschen te beweghen,
Tot een grote dankbaerheydt,
Aen des Hemels Majesteyt;
Maer eylaes, de dwase Menschen
(Rijck van gaven) meerder wenschen,
Midden inde overvloedt
't Menschen hert om meerder wroet.
Lust tot meer gaet veer te boven
Lust om God den Heer te loven,
Voor 'tverkregen dat hy heeft,
Onvernoeght geen dank en geeft.
Leer, ô Mensch! aen slechte Dieren
Vwen Heer en Schepper vieren,
Rijk is hy die wel vernoeght,
Met het geen hem Godt toevoeght.

Nu dan myn beesjes graes in dese klaver weyde,
Graes graege beesjes graes, wijl myn genegentheyde
Met vollevrolikheyt genieten 'tlieve groen,
Daer ghy my Lammertjes u graeghte kunt voldoen.
Ik sal aen de rivier, en onder dese bomen
My stellen watter neer, ach! koele waterstromen
Verquickende myn hert, en innerlijk gemoedt,
Wanneer dat ik my maer eens spiegel in u vloedt.

Bellinde Singende.

Stemme

Verdwaelde Coninginne.

In welige valleye
Voor d'opgangh vande Son,
Koom ik myn Schaepjes weyen
By deſe water bron;
Wiens klare vloedt,
En ſtroompjes ſoet
Doen gras en klaver groeyen,
Soo dat dit dal
Staet over al
Met roos en bloem te bloeyen.

Waer in myn Schaepjes graeſen
Met aengename luſt,
Heel graegh en tierigh aſſen
Terwijl Bellinde ruſt,
Ach! Amarant,
Wt vruntſchap brandt
Het hertje van Bellinde,
Ik koom alhier
Aende rivier
Om Amarant te vinde.

Amar. V ſoet geſangh heeft my 'tgedaght ſoo opgetoghen,
Ach! ſpeelnoot, dat het my gebreekt aen het vermoghen

Om

Om spreken wt hoe wel my u gesangh beviel,
Waer door ik ben beweeght in 'tbinnenst van myn Ziel,
Ik kent niet melden ach! hoe seer het my vermaekte.
O vreughde lieve vreughdt die my aen 'thert geraekte!
Bellind. Hoe speelnoot, schept ghy in myn singhen sulke vreught?
Amar. Myn leven (dat ik weet) en waer ik soo verheught,
Als ghy op heden my verheughde met u singhen,
Myn hertje scheen int lijf te dansen, en te springhen,
Door vrolikheyt die het wt u gesangh genoot.
Bellinde, dat ghy wist hoe aengenaem, en groot
Dat my die vreughde was, die 'kheb int hert genomen,
Wanneer u lieve stem weer galmde door de bomen,
Al oft de naghtegael het aldereelste dier
Vervulde 'tganssche wouwt met sijn getierilier.
'tGevogelt selver kost nau aen die vreught genoeghen,
Maer scheen wt dankbaerheyt tot lof sangh sigh te voeghen,
Om loven u gesangh. Bellinde, ach soo drae
Als ghy u stem verhieft bootstent u stemme nae.
Hun soet getirilier u vreughde soo versoete,
Soo dat my doght dat selfs de vogeltjes u groete.
Myn Lammertjes altsaem die lieten 'tgrasen staen,
En quamen opt geluyt vant singhen nader gaen.
De beekjes door die vreught tot vrolikheyt gedwonghen,
Met lieffelijk vermaek al hippelden, en spronghen.
Wat wil ik seggen meer? al wat hier in dit wouwt,
Bellinde, Speelgenoot, sigh heuchelijk onthouwt
Vervrolikten soo seer, dat woorden my gebreken
Om dese vrolickheyt ten vollen wt te spreken.

Celion heel verbaest wt.

Bellin. Wie sien ik daer?
Amar. Het is den Herder Celion.
Celion. Ach! of den Hemel gaf dat ik myn Schaepjen von,
Het geen my afgedwaelt, ach leyder, is verloren,
Het schijnt dat Celion tot onluk is geboren.
Ik sie Bellinde daer met Amarant verselt,
Haer Lammeren door een gedreven al te velt.
Ach! oft het waer dat ik myn Schaepje moghte vinde
Onder de Schaepjes vande Herderin Bellinde,
Ick gae derhalven heen en spreek haer beyde an,
Om sien oft ik het ook by d'haren vinden can.
Gegroet ghy beyde moet, ach! Herderinnen wesen.
Bellin. Wy danken Celion, hoe dus belast met vresen?
Amar. Wat let u Celion, dat ghy dus treurigh siet:
Celion. De treurigheyt, eylaes, is tuyge van verdriet,
Bellin. Waer heeft u treurigheyt haer oorspronk wtgenomen;
Amar. Wat droefheyt, Celion, is u dogh overcomen?
Bellin. Ik bid u seght ons dogh wat dat u is gebeurt,
Dat ghy soo droevigh sijt, en dus wemoedigh treurt:
Celion. De oorsaek waer wt dat myn droefheyt is geresen,
De oorsaek die my doet, eylaes, dus treurigh wesen,
Beleefde Herderin, de oorsaek leyder, is
Om teelste Schaepjen dat ik wt myn Kudde mis,
Dies ik, Bellinde, hier dus treurigh by u kome
Om sien oft ghy 't ook by u Schaepjes hebt vernome,
Of hebt ghy Amarant, myn Schaepjen niet gesien?
Of niet gehoort? ey segh, ey segh my dogh by wien

Dat ik het vinden sal? of waer het is gebleven?
Mis ik myn Schaepjen, ach! soo mis ik ook myn leven.

ellind. V leven Celion?

elion. Myn leven, Herderin,
Ghy weet het niet hoe seer dat ik dit Beesjen min.

mar. Hoe sout ghy om een Schaep de doot willen verkiese?
Is u een Schaep soo waerd?

elion. Indien ik het verliese,
Indien ik, Amarant, dit lieve beesjen derf,
Salt seker sijn dat ik van louter hertseer sterf.

ellind. Ghy moet u Celion, soo om een Schaep niet quellen,
Maer u geduldelijk door reen te vreden stellen,
Al mistmen somtijts iet door toeval van de tijt,
Daerom en is men nogh 'tverloren niet al quijt,
Com, Celion, grijp moet, en wilt u selfs verkloeken,
Wy sullen neffens u 'tverloren Schaepje soeken.

elion. Ach! Herderinnen, ach! de dienst die ghy my doet
Sal ik vergelden met een dankbaerlijk gemoedt,
Ik bid u laet ons gaen, den Herder is bevolen,
Te sorgen voor het Schaep, wanneer het is an't dolen.

ellind. Gints achter de rivier de Lignon, by 'tgeboomt,
Daer 'tlieffelijk Cristal van klare beekjes stroomt
Daer weyd myn tierigh Vee, com laet ons derwaerts keren!

elion. 'kHeb niet waer mee dat ik u dienſten ken vereeren,
Als dankbaerheyt, die nu en altijt blijft in mijn,
Waer ik u dienst ken doen, sal ik u dienaer sijn.

Binnen

Celion

Celion.

HEt leven vanden menſch verandert met de tijdt,
Soo droevigh als ik was, ſoo ſeer ben ik verblijdt.
Ha Hemel, wat geluk hebt ghy aen my gegeven!
Ik ſchijn als op een nieuw herboren in dit leven,
Het ſchijnt ik op een nieuw tot luk gecomen ben.
Blijtſchap, die myn tongh naulijx wtſpreken ken.
't Verloren Schaepjen twelk my had myn vreughd benomen;
Heeft Celion nu weer met vrolikheyt becomen,
Met ſulke vrolikheyt, dat myn verliefde geeſt
Niet wenſchten of myn Schaepjen waer verdwaelt geweeſt.
Vermits dat ik het by Bellindes Schaepjes vonde,
Die nimmer liever dienſt aen my bewijſen konde,
Als ſy wel heeft betoont in 'tweder geven van
Myn Schaepjen; ſoo dat ik int minſte niet en kan
Het ſy met myn gedaght, oft ſinnen achter halen,
Met welke naerſticheyt ſy door de laege dalen,
Dan op de toppen vande hooghe berghen vloogh,
Daer ſy ten leſten kreegh myn Schaepjen in het oogh.
Oy me! als ik bedenk hoe ſy haer ſnelle treedjes,
Hoe ſy haer rappe gangh, hoe ſy haer radde leedtjes
Met een ſeer ſnelle loop begaf van boven neer,
En riep, hier Celion! hier is u Schaepje weer!
De vruntſchap waer mee ſy 't my heeft weerom gegeven
Is oorſaek van myn vreught, en doet my vrolik leven.
Haer ſoete minſaemheyt, haer vrundelijk gelaet,
Haer heuſheyt die int minſt de plicht te buyten gaet
Van reghte matigheyt, de vrundelijke woorden,

Die ik haer lieve mondt soo minsaem spreken hoorden,
Beleeftheyt ongemeen, gesproten wt de deughdt
Bespeurden ik soo veel, dat ghy dogh niet vermeught
Daer van, Ha! Celion, de reghte kennis tuyghen.
Ha! Hemel, ghy doet my ter aerden neder buyghen,
Ghy doet my knielen nu ootmoedigh hier ter stee,
Tot dankbaerheyt voor 'tgheen aen my Bellinde dee.
Bellinde, ach wat is wt dees u dienst geresen,
V dienste, die ghy hebt aen Celion bewesen?
O dienste noyt gesien! o onverdiende dienst!
Die myn de Ziel ontrooft, laes, op het onversienst,
Ik ben u Minnaer, en u Minnaer wil ik blijven,
Soo langh als Lignon sal sijn stroompjes neder drijven,
Soo langh de lommer hier in dit gras-rijke dal
Wt Lignons klare vliet sijn voedsel suygen sal.
Men sal ook Celion Bellindes Minnaer heten,
Soo langh men van Bellind, en Celion sal weten.
Ik voele dat natuur myn herte trekt tot rust,
De soete slaep soo 'tschijnt, die prikkelt my de lust,
Om hier int lieve groen, omlommert vande bomen,
Een uwrtjen, of een half in stille rust te komen:
Vermits myn herte inde Minne is ontstelt
Begeef ik my tot rust hier int begraesde velt.

Bellinde.

GRaes, grage Schaepjes graes,
Wat voel ik, ach! eylaes!
Wat speelter in myn sinne?
Een Schaepjen braght te weegh

Dat ik affecti kreegh,
Om Celion te minne.

Ach! Schaepje, van die tijdt
Dat ghy verloren ſijt,
Kreegh ik luſt tot verkieſen,
Verkieſingh die my doet
(Door neygingh myns ghemoedt)
Myn vryigheyt verlieſen.

Wat voel ik voor een ſmert,
In 'tbinnenſt van myn hert
Int midden van myn ſinnen?
Bellinde, is verheert
Bellinde die begheert
Haer Celion te minnen.

Myn vlugge voedtjes, treed wat verder door de Boompjes,
En draeght Bellinde aen de koele water ſtroompjes,
Die Lignon met geruys ſoo lieffelijk wtſtort
Dat my het herte daer door heel vervrolikt wort,
En hippelt op van vreughd, als doen u water vlieten,
Wanneer ſy ſchommelend met ſoete drifjes ſchieten
Haer ſtraeltjes inde beek, en diepe water bron,
Wiens kriſtalijne ſtroom de ſchitterende Son
Met ſijne glans verrijkt, en laet ſijn gulde ſtralen
In 'tſilverighe nat van Lignons ſtrome dalen.
O heughelijke vreughdt! o ſoete lieffelijkheydt!
Het ſchijnt myn hertjen in u vreught begraven leyt.
O ſuyver water beek! geciert met groene bomen,
Ik ſpiegel my met luſt in u kriſtalle ſtromen.

O ſpie

O ſpiegel, daer myn oogh welluſtelijk in ſpeelt;
O ſpiegel die aen my vertoont Bellindes beelt;
O ſpiegel, moght ik hier myn Celion aenſchouwen,
Met welke vreughd ſoud ik op u het oghe houwen;
O ſpiegel mocht ik eens in uwe ſtromen ſien,
Hem, dien ik min en lief, hem dien ik trouwelijk mien.

Celion aghter de bomen ſchuylende, leydt ſigh op de kant vant water, alwaer ſijn ſchadu van Bellinde ghelien werdt.

Ik ſchrik, mits dien my docht ik Celion ſagh leggen,
In ſchijn, als oft hy iets woud aen Bellinde ſegghen.
Is hy dan hier ontrent: Bellinde, ſiet eens om,
O neen, ik ſien hem niet, myn Celion, ik kom
En ſpiegel nogh een mael, o ſuyvre water vlieten
Ach! oft ik nogh een reys die vreughde moght genieten
Dat als ik myn geſight laet vallen op de bron,
My wederom vertoont 't beelt van myn Celion,
Oy me! hy laght, en ſchijnt ſijn lippen my te bieden
Om kuſjes; ſoud hy my wel ſoecken te verſpieden
Derhalven hier oft daer verſchuylen in het groen?
Hoe ſoud dat kunnen ſijn, waerom ſoud hy dat doen?
Ik acht dat liefde my, heeft ſoetelijk bedroghen,
De liefde, ach de liefd verblint Bellindes oghen,
Ik ſie maer ſchim en ſchijn 't gheen liefde my inbeelt,
En 'tis maer fantaſy waer op myn oghe ſpeelt.
Agh liefd, doet my nogh eens myn Celion aenſchouwen,
Agh! agh het beelt is wegh, hoe is het myn berouwen?

Dat ik geen meer vermaek in deſe vreughde nam,
Als my dat lieve beelt voor myne oghen quam.
Celion. Ha! Hemel, wat geluk dat ik door deſe werke
Bellindes lieve gunſt tot myne liefd bemerke.
Bellind. Daer is hy weer, ik gae, en treed wat nader by,
Com Celion, ey com, ontfangh een kus van my.
Hy meeſmuylt, en hy laght, hy ſchijnt my toe te nicken.
Ey Celion, houw plaets, ik ſal wat dichter ſchicken

Myn aen u groene ſijd; 'komhels u, ach ghy vliet,
Ik grijp het water wel, maer agh! myn Herder niet.

O lieffelijk

O lieffelijk bedrogh, o ſpiegel die Bellinde
De ſchaduw inde plaets van Celion doet vinde.

Celion comt van aghteren ende ſlaet ſijn handen voor de oghen van Bellinde.

Celion. O ſchone Herderin, ſiet voor u wat ghy doet,
En ſpiegelt u geen meer in deſe water vloet;
Ey, keer u ooghjes af, en wilt eens overweghen
Wat ſwarigheydt dat hier door menigh heeft verkregen.
Bellin. Wie ſijt ghy?
Celion. 'kBen u vriendt.
Bellin. Laet los?
Celion. Neen ſchoone Son,
Raed eerſt wie dat ik ben.
Bellin. Ghy ſijt het Celion.
Wel Celion? Wats dit, wel waer toe deſe grille,
Miſgunt ghy my de vreught die myne ſinnen wille?
Celion. Geveynſde Herderin, ghy veynſt, oft niet en weet
Wat dat ik ſeggen wil op 'tgeene ghy hier deedt.
Narciſſus inde beek aenſach ſijn ſchone lede,
En heeft ſijn eygen beelt wt liefden aengebede,
Sijn eyghen ſchonicheyt, die hy int water ſagh
(Wanneer hy by de beek in groene lommer lagh)
Was oorſaek dat hy moſt ſijn ſotte daet bewenen,
Wanneer ſijn ſchonigheyt is in een blom verdwenen.
Soo moght het u ook gaen, wanneer ghy met een graeght,
Bellinde inde beek u ſchonicheyt aen ſaeght,
V ſchoonheyt, Herderin, volmaekt in alle delen,

V ooghjens, waer meed ghy de Zielen weet te ſtreelen,
Die ſouden ſelver u toelonken van ter-ſij,
En brenghen ſelver u in liefdens ſlavernij.
V kaekjes wit als ſnee, met inkarnate blooſjes,
Die ſouden voor u oogh verſchijnen ghelijk Rooſjes
Die op hun lieve ſtruyk en friſſe bladers groen
Het ooghe dat hun ſiet uyt luſt verlieven doen.
V roo korale mondt, d'albaſter witte tanden,
De bruyne oghen die int blanke voor-hooft branden,
Die ſouden ſelver u bekoren tot de min;
Dies ſpieghelt u niet meer o ſchone Herderin.
Schoon Herderinne wilt aen Celion vergunnen
Het gheen ghy ſelver noyt u ſelfs ſoudt geven kunnen.

Bellin. Wel Celion, ſeght myn van wat tijt af dat ghy
Deſe ghen eghentheyt ghekreghen hebt tot my.

Celion. Ik heb van over langh ghevoelt een welbehaghen
t'Gheen u, Bellinde, heeft myn liefde toeghedraghen.
De laeſte dienſt die my Bellinde heeft ghedaen,
Is oorſaek dat in my de liefde is ontſtaen.
Liefd, die met graghe wil Bellinde wil belonen;
Liefd, die Bellinde wil ghetrouwicheyt betonen;
Liefd, die met dienſtbaerheydt Bellinde wil voldoen;
Liefd, die u vruntſchap wil met vruntſchap weder voen;
Liefd, die myn neygingh wil met goede wil bepalen;
Liefd, die met trouwe dienſt u dienſten wil betalen;
Liefd, die met tekenen van vruntſchap is ghemunt;
Ha! liefd, Bellindes dienſt ghy niet verghelden kunt.

Bellin. 't Is, Celion, te hoogh, dan doch ghy meught vertrouwen,
Dat in ghelijke maet ik ſal myn vruntſchap houwen,
En met ghelijke dienſt u dienſtwillighe hert

Belonen, gelijk my van u beweſen wert,
Celion. Tot een beveſtigingh van onſe vruntſchaps banden,
O ſchone Herderin, kus ik u ſchone handen,
En dat tot tuyghe van myn dankbaerlijk gemoedt
Voor d'onverdiende deught die ghy Celion doet.
't Is Celion die hem tot uwen dienſt ſal geven
Wt reghte vruntſchap al de dagen ſijnes leven.
Bellind. Ik ſpeur, ha Celion! ik ſpeur in myn gedaght,
Al meer, als ik wel had van Celion verwaght.
Ghy ſoekt in vruntſchaps ſchijn Bellinde maer te peye,
En inder daet myn hert, tot minne aen te leye,
Indien dat u het hert in liefdens neygingh brant.
Is beter dat ghy my wt u geſelſchap bant:
Want onder vrudtſchaps ſchijn moght ghy iets meer begeren,
Vermits die vruntſchap licht in minne ſoud verkeren,
Dat is myn meningh niet, maer wil alleen dat ghy
Als Broeder uwe gunſt, en liefde draeght tot my.
Celion. Bellinde!
Bellind. Celion.
Celion. Sal ik dan niet vermoghen
Te bidden u?
Bellind. Waerom?
Celion. Eylacy, om medoghen
Te tonen over my.
Bellind. In wat gelegentheyt?
Celion. Als dat ghy weer liefd gunt op liefds genegentheyt.
Bellind. Neen Celion.
Celion. Eylaes magh ik geen liefde draeghen?
Seght ghy Bellinde neen?
Bellind. 'k Segh neen.

Soo

Celion. Soo moet ik klaeghen,
En wenen over 'tleet dat my van haer geschiet.
Bedenkt u Celion, sy veynst, en meent het niet,
Comt haer begeerte nae, de tijt salt soo wel maken,
Dat Broederlijke liefd tot minne sal geraken.

Bellind. Wat seght ghy Celion?

Celion. Bellinde, ach! ik sweert,
En maght niet anders sijn? ik doe 'tgeen ghy begeert.

Bellind. Ghy sult als broeder my beminnen?

Celion. Ia Bellinde.

Bellind. Salt sijn gelijk ghy seght?

Celion. Ghy sult het soo bevinde.

Binnen.

Twede Handelingh.

Diamis, Calidon, Phillis met eenighe Herders ende Herderinnen, spelen ende singhen dit navolgende liedtjen. op de Stemme:

Geswinde Bode.

De liefde die een Herder draeght
Tot sijn Herderin,
Die voedt haer hert in liefdens graeght
Door sijn trouwe min.
Niemant mindt, oyt soo soet,
Als men vindt, dat wel doet
Een kneght,
Die trouw is, en opreght.
Maer, waer sijn sy ach?

Die

Die men seggen mach
Dat 'shaer liefde voen,
Soo getrouw als d'Herders doen.

Men vindt geen Herders liefd gelijk,
'tSy ook in wat staet,
Waer isser eenigh Coninck-rijk
Daer den Adel gaet
Niet uyt lust, meer tot min
Als om rust, voor sijn sin
Door trouw,
Te lieven voor sijn Vrouw,
Hier of daer een Maeght
Die sijn lust behaeght,
Alsse is geboet
Sy de min bewenen moet.

Een Herder voerdt een heus gemoedt
In sijn trouwe min,
Sijn trouheyt is sijn waertste goedt,
Daer een Herderin
Meer op siet, als een Maeght
Die 'tgebiedt, meer behaeght:
Om dat,
Sy mint geen liefd, maer schat:
Gheeft sy soeter soet
Als de liefde doet?
Neen, o neen geen staet
Die de liefd te boven gaet.

Amarante, Bellinde.

Amar. Dus vrolik Calidon.

Calido. Beleefde Amarant,
Geseten hier int groen op dese water kant,
Quam my een lieve lust in myn gedachte dringhe,
Die my met vrolikheyt dit liedtje dede singhe,
En Phillis heeft gespeelt,
't Gevogelt soet gequeelt,
Ia! 't scheen de Beesjes wouwen
Partije met ons houwen.
Het soet getierilier
Vant alder eelste dier
Verheften sigh op 'tgrootste,
En ons gesangh naebootste.
De Naghtegael sloegh wt
Soo liefen soet geluyt,
Dat selfs van vreughd de watren
Op spronghen, door sijn schatren.
Calidon laet ons gaen,
Door dees begraesde paen,
Ons aende water stromen
Verschuylen inde bomen.
Waer overlommert wy
Altsamen veyl, en vry
De Son kunnen ontschuylen,
In dight bewossen kuylen,
By Lignons klare stroom,
Alwaer dat boom, by boom

De heuveltjes bedecken
Die ons een hut verstrecken.

Binnen

Diamis, Bellinde.

Beleefde Herderin, verschoont het stout bedrijven,
Indien myn Broeder u misdoet met dit te schrijven,
Soot u belieft, ontfanght dees brief die hy u sent.
Bellind. Hoe comt het, Diamis, dat ghy sijn Bode bent?
Diamis. Om dat nootwendigheyt hem 'tkomen deed beletten,
Door dagelijxce plicht, en diergelijke wetten,
Hy send u dese gift, tot een erkentenis
Van vrundtschap, die door u, aen hem bewesen is.

Binnen

De brief gelesen hebbende in haer selve spreekt sy.

Hoe Celion, wats dit? waer toe dees minne klaghte?
Ha! Celion, ghy sijt de bake myns gedaghte,
De vooghtheer van myn hert, de wellust van myn sin,
Die 'kwterlijk niet lief, maer innerlijk bemin,
O wel bedekte vondt, o soete liefdens wetten,
Om u Bellindes hert in 'tminnen vast te setten,
Mijn minne schijnt geveynst, maer ach! ten is soo niet,
Maer dat ik veynsen moet de reden my gebiedt,
Syt welcom, lieve brief die my een vreught sult wesen,

Wanneer ik by myn selfs u letteren sal lesen,
Hier onder dese borst sal sijn u leger stee,
Alwaer Bellinde gaet sal sy u draghen mee,

Binnen

Amarante.

IK ben begeerigh om te weten wat mach seggen
Dees brief, die ik int bos hier sus vond neder leggen?
tOpschrift houd aen Bellind; gewis 'tis vrijery,
Ik moetse lesen, om te sien wat dat het sy.
Hoe! Celion verlieft, en schrijft hier aen Bellinde;
Als dat hy haer wt liefd houdt voor sijn wel beminde;
Hoe dus toe, Celion? wat is dit Herders kindt,
Dat ghy Bellinde, en niet Amarant bemint?
Waerom niet Amarant? ey seght my door wat reden,
En ben ik niet soo schoon als sy, van lijf en leden?
Ben ik soo wel niet waerd bemint te sijn als sy?
Verdien ik niet soo wel u liefde en gevry
Als myn gespele? ach! eylaes! wats dit een quelle,
Dat ghy op haer, en niet op myn u liefd wilt stelle.
Geluckige Bellind, onluckigh maekt ghy myn,
Mits ik tot Celion nu hoopeloos moet sijn!
O brief! o brief wt u is my jets vreemts gesesen!
O brief! ik moet noch eens, nogh eens moetik u lesen.
Ghy sijt Bellindes vreught, maer Amarantes smert.
O vreughde voor Bellind, o droefheyt voor myn hert.
Nogh eens herlees ik u, o soete, wrede woorden,
Soet aen Bellinde, wreet om dat sy myn vermoorden,
En haer, eylasy, haer beweghen tot het geen

Daer

Daer sy soo waerdigh wort van hem om aengebeen.
Ach! Celion, mind my, die u met Ziel en sinnen
In liefde, en in trouw, sal trouwelijk weder minnen;
Ach! Celion, trek af u herte van Bellind,
En inde plaets van haer u Amarante mindt,
By wien ghy al u wil sult hebben, en beleven,
Om u te dienen haer vrijwilligh sal begeven
Als een Slaevin, om te eeren, en 'tontsien,
Gehoorsaemlijk in als wat ghy my mooght gebien.
Wat sal ik best bestaen, wat sal ik best bedrijven,
Dat hy myn liefd bespeurt? 'tis best aen hem te schrijven,
En door een brief myn min t'ontdecken, waer dat goet?
Het sy dan hoe het wil, myn dunkt het wesen moet,
Ik gae my datelijk tot schrijven vaerdigh maken
En schik dat voorts den brief in handen mach geraken
Van myne Celion, ik gae, en spil geen tijt,
Vermits in dit geval, de saek geen wtstel lijt.

Binnen

Celion.

WAt hebt ghy tegens myn besloten, wrede Goden?
Waerom Bellinde my met sulke wree geboden
Soo swarelijk belast? en myn genegentheyt
Een sulken wreden wet, eylacy, voor geleyt?
Dat ik haer niet en magh versoeken tot myn Vrouwe,
Maer wil dat ik met haer alleen sal vruntschap houwe,
En vorder geene liefd betonen, hoe kent sijn,
Dat ik de liefde soo bedwinghen soud in myn?
Dat ik in vruntschap met Bellinde soud verkeren?

En van haer dien ik min, geen weder liefd begeren,
O wreetheyt al te wreet, o wetten sonder reen,
Ghy wilt dat ik niet ken, u straf is ongemeen,
V dwangh en heeft geen plaets, u wetten geen vermoghen,
Myn liefde ken int minst, Bellinde, niet gedoghen.
Dat ik u vruntschap soud betonen sonder min,
Dat sal, nogh ken niet sijn, o wrede Herderin.

Phillis met een brief.

Beleefde Celion, ik acht dat u gedaghten
Noyt waren, om van myn dit schrijvent te verwaghten,
Indien het u gelieft, ontfanght het van myn hant.

Binnen

Celion. Ik dank u voor de dienst, 'thert in verlanghen brandt,
Om sien, van wien dees brief aen Celion magh komen.
Ik hoop Bellinde heeft een ander sin genomen,
En sal verandert sijn in 'tgheen sy my geboodt,
Mits dien sy heeft gespeurt myn droef heyt al te groot.
Eylaes! wat wil dit sijn? wat sinn eloos bedrijven
Is dit, ha Amarant, aen Celion te schrijven?
Hoe Amarant, wats dit, my tot u liefd versoght?
O sleghte Maeght, waer toe heeft liefde u gebroght?
Ten voeghd niet Amarant, dat Vrijsters sullen vrijen,
Een saek vereyscht sijn plight, de tijden hebben tijen.
Ten past de Maeghden niet te soeken Vrijers an,
V moeyten is vergeefs, vermits ik niet en can
Van myn Bellindes liefd af trekken myne sinnen,
Die ik, soo langh ik leef, sal lieven en beminnen,
Daer comt Bellinde aen verselt met Amarant,
En hebben, beyd, soo 'tschijnt, Ergastus aende hant,

Ama

Amarante, Bellinde, en Ergaſtus.

Amar. 'tIs Celion, geluk voor u, dat wy u vinde.
Celion. Waerom?
Amar. Mits ghy geniet 'tgeſelſchap van Bellinde.

Celion heel onwaerdigh van Amarante, gaet by Bellinde.

Celion. Myn vruntſchaps plight gebiet dat ik Bellinde groet.

Bellinde gaet van Celion, by Ergaſtus.

Bellind. Ergaſtus, deſe bloem, ik u vereeren moet.

Ergaſtus gaet van Bellinde by Amarant.

Ergaſt. Soo 'tAmarant gelieft, ſal ikſe haer vereeren.

Amarante gaet van Ergaſtus, by Celion,

Amar. Ick geefſe Celion, eylaes wat mach hem deren?

Celion heel onwaerdigh van Amarante, gaet by Bellinde.

Ergaſt. Hoe comt het dat myn dienſt u ſoo onwaert miſhaeght.

Beleefde

Beleefde Amarant.

Celion. Bellinde, ſchone Maeght.

Bellinde loopt van Celion af, by Ergaſtus.

Bellind. Ergaſtus, ſit wat neer.

Amar. En ghy Celion, mede.

Celion loopt van Amarante by Bellinde.

Celion. Bellinde.

Amar. Celion.

Celion. Ey laet my dogh met vrede.

Bellind. Soo 't Amarant gelieft, laet ons vertrecken gaen.

Amar. Ik doe het geen Bellinde garen ſagh gedaen.

Beyde Binnen

Celion. Ha! wreede mooght ghy ſoo van Celion affcheyde?

Ergaſt. Ha! Amarant, magh u Ergaſtus niet geleyde?

Celion. Bellinde, waerom ſoo ondankbaer myn geloont?

Ergaſt. Ach! Amarant hoe u ſoo wreet aen my getoont?

Celion. Bellinde plaeght myn hert met hondert duyſent pijne.

Ergaſt. En Amarant doet my, als was voor 't vuyr, verdwijne.

Celion. Ergaſtus, wy ſijn beyd met eene pijl gewont,
Myn lief die is geveynſt, 'thert anders als de mont.

Ergaſt. De myne ſtraf en wreet, in als myn liefde teghen.

Celion. De myne, is, eylaes, myn liefde niet genegen.

Ergaſt. De myne maekt geen werk, van al myn ongeval.

Celion. De myne my gebiedt dat ik niet lieven ſal.

Ergaſt. Vrundt Celion, wat raet?

Celion. Myn raden is ten ende.

Myn

Ergast. Myn liefde baert my smert.
Celion. Myn liefde voed ellende.
Ergast. Haer wreetheyt is myn doot.
Celion. Haer af keer martelt my.
Ergast. De liefde is een beul.
Celion. De liefd is tiranny.
Ergast. De liefde schijnt een vreught.
Celion. De liefde oorsaekt strije.
Ergast. De liefde die schijnt soet.
Celion. Een soetigheyt vol lije.
Ergast. De liefde, vrundt, is vremt.
Celion. Een wonderlijke saek.
Ergast. Onseker haer bedrijf.
Celion. Onseker haer vermaek.
Ergast. De liefde orsaekt quel.
Celion. De liefde orsaekt vrese.
Ergast. De liefde doet het hert in blijtschap droevigh wese,
De liefde wort genoemt een minnelijk verdriet,
De liefde kent het eyndt van sijn beginsel niet.
De liefde leeft door hoop, de hoop doet liefde leve,
Maer wie kent liefdens hoop verseker inghe geve
Van wtcomst goet oft quaet, geen ander als de tijt,
Dies ist de beste raet dat ghy geduldigh sijt.
Soo tragh t ik ook te sijn, 'kwil liefd met hope voede,
En sien of d'wtcomst strekt ten quaden, of ten goede,

Binnen

Amarante.

HA! Celion is u myn dienſt geen meerder waerdt,
Dat myn geboden gunſt ghy niet en hebt aenvaert?
Ha! Celion, ken u myn liefde niet behaghen,
Daer ghy beſpeurt dat ik ſoo trouwe liefde draeghe?
Daer ghy, indien ghy wilt, wel klarelijk bevindt,
Met wat genegentheyt u Amarant bemindt?
Ha! Celion, de liefd doet Amarante dolen,
Mits dien ghy, Celion, haer ſinnen hebt geſtolen.
Waer kender voor een Maeght dogh weſen ſwaerder pijn
Als liefd te draeghen, en niet weer gelieft te ſijn?
Myn liefd geweygert? Ach ten is niet te vergeten,
Ach! Celion had ik int minſte deel geweten,
Dat ſoo onwaerdigh ghy my voor het hooft ſoudt ſlaen:
'k Had liever met gedult tot in myn doot gegaen,
Eer ik geſchreven had. Ach, had ik dat gelaten,
Myn ſughten ſijn vergeefs, nae klaegen ken niet baten,
Berou gaet my aent heit, en knaeght my het gemoedt,
Ach! Hemel, ik beween myn ramp, myn tegenſpoet.
Ik klaegh, ik quyn, ik treur, en ſal met innigh knaeghe,
Verteren vlees en bloet, en eyndighen myn daeghe.
In hert ſeer, en verdriet, ach Hemel, ach ik ſal
Door een bedroefde doot ſlijten myn ongeval.
Geen medecijn die my myn ſiekte ſal geneſen,
Of 't moſt myn Celion, met ſijne liefde weſen,
Ach! Celion, ghy ſijt de oorſaek van myn pijn,
Hoe wel dat ghy myn plaeght, ghy kunt myn hulper ſijn.

Binnen

Bellin-

Bellinde, Celion.

Celion, hebt ghy Amarante niet vernomen?

Celion. Ik heb verstaen dat haer een sieckt is overcomen,
En dat sy leyt te bedt, als sijnde krank, en swak.

Bellind. Hoe! Celion, het is nogh onlanghs dat ik sprak
Met Amarante, dogh! wy sien het alle daeghe,
Hoe schielik dat een mens ter neder wort geslaghe.
Hoe haest het is verkeert, en met den mens gedaen.
Is Amarante siek, soo moet ik by haer gaen.
Com Celion, gae mee, op dat wy onder vinde
Hoe 't met haer wesen magh?

Celion. Trouhertige Bellinde,
Het is gelijk men seyt, men kent een vrundt in noot,
Daer is de trouw op reght, daer is de vruntschap groot,
Wanneer de swarigheyt de weelde dwinght te vliede,
Dat vruntschap dan de handt wil aen de vrunden biede,
Dat vruntschaps reghte proef, en trouheyts eygen aert
De vruntschap inde weeld, is geen spoogh waters waerdt.
En vruntschap om 't genot is waerdigh te vervloeken,
Alst u belieft soo wilt u Speelnoot gaen besoeken.

Amarante te bedde leggende, comt Bellinde by haer.

Bellind. Hoe is het Speelgenoot, hoe ist, dus stil te bet?

Amar. Bellinde sijt ghy daer? ik weet niet wat my let
't Hert is my soo benaut,

Bellind. Dat ſpeur ik wt u weſen.
Waer wt, myn ſpeel-noot, is u deſe quel gereſen,
Hebt ghy eenighe pijn?
Amar. Och ja 'k heb innigh ſmert,
Onder myn linker borſt, ter ſijen van myn hert.
Bellind. Ik bid u Amarant, dat ghy my wilt verklaren
De oorſaek uwes quel.
Amar. Ach! wilt myn niet beſwaren,
Ik draegh myn laſt alleen, ten magh niet ſijn geſeyt.
Bellind. Wel ſchroomt ghy dan voor my?
Amar. 'tGheen hier verborghen leyt
En magh ik niemandt als alleen de Goden klaghe,
En 'tgeen my ſchuylt int hert moet ik alleenigh draghe.
Bellind. Wie kender van ſijn ſmert of quel gehulpen ſijn,
Die niet ontdecken wil de orſaek van ſijn pijn?
Dies ſeght my wat u let, light dat ik hulpe vinde.
Amar. Wat ſal ik ſeggen, ach myn ſpeel-noot, ach Bellinde:
Ey droeve ſughjes ſpreekt, ey lieve ſpreekt voor myn.
Bellind. Hoe kunt ghy dus beveynſt voor uwe ſpeel-noot ſijn?
Vertrouwt ghy my dan niet?
Amar. Soo veel gelijk myn ſelven.
Bellind. Soo wilt dan in u hert u quellingh niet bedelven,
Maer geef my van u quel de oorſaek te verſtaen.
Amar. De ſchroom houdt my te rugh, ach ſpeelnoot koſt ghy 't raen.
Bellind. Ik heb op Amarant een al te goet vertrouwen
Dat ſy jets ſoud int hert voor myn verborghen houwen.
Amar. Ach! dat ik dorſt, eylaes, oeyme, ik durf niet,
De ſchaemte al te ſtrikt het melden my verbiedt,
Op dat ghy myn niet ſoudt voor een beveynſde ſchelden,
Soo wil ik, en ik ken myn hert eylaes, niet melden,

'tHert

'tHert leyt my op de tongh, maer ach de ſprake ſtuyt,
Vermits, ik weet niet wat myn trage lippen ſluyt.
Ik weet niet, Speelnoot, wat my doet het melden derve,
Het woort ſteets op de tongh het ſpreken doet beſterve:
Ik ſlae de hant voor 'toogh, en met gebroken ſpraek,
Beklemt van herten, moet ik u van deſe ſaek
Myn waerde Speelgenoot, met ſlaeuwe ſtem verklaren
Wat dat my is geſchiet, wat is my weder varen.
De vruntſchap dwinght my dat ik u myn hert ontſluyt,
Ghy vraeght, Bellinde, my waer wt de quellingh ſpruyt?
De quellingh, die my plaeght en pijnight aende ſinne,
Bellinde, ach dat is.

Bellind. Wat iſt?

Amar. Het is de minne.

Bellind. Iſt min?

Amar. 'tIs min, eylaes, 'tis minne die my plaeght.

Bellind. Wie is het Speelnoot, die ghy uwe liefde draeght?

Amar. Een Herder, ach eylaes.

Bellind. En mach ik dan niet weten
Hoe dat den Herder, Amarante, wert geheten?

Amar. Het is een Herder die een ander Maeght bemindt.

Bellind. En is hy, Amarant, tot u niet weer geſint?

Amar. Ach! neen, dit is het geen waerom ik dus moet lijen,
Bellinde, wie ſal my van dit verdriet bevrijen?

Bellind. Ey! ſegh my wie het is!

Amar. Oft ik het ſeggen kon.

Bellind. Ghy kunt, indien ghy wilt.

Amar. Het is u Celion.

Bellind. Myn Celion?

Amar. De uw.

Bellind. Wel waerom dogh de myne?
Amar. Om dat ik seker ben, als dat ghy sijt de sijne.
Bellind. 't Is, Speelnoot, misverstant.
Amar. Ten doet.
Bellind. Het is voor waer
Gelooft my Amarant, in 'tgeen ik u verklaer,
Ghy sijt geluckigh, overmits de Goon u gunne,
Myn gunste door de welk ik u sal helpen kunne
Dat ghy van Celion nogh worden sult bemindt,
Ten aensien vruntschaps plight my soo aen u verbindt,
Dat ik, omuwent wil, myn vreughde wil ontberen,
Indien ons vruntschap daer sal kunnen door vermeren.
Dat Celion myn lieft, ik nimmermeer ontken,
En lochen het ook niet dat ik hem gunstigh ben,
Al 'tgene Celion en ik te samen pleghen
Dat is alleenlijk van reghte vruntschaps weghen,
Op sulke voetwaerd heb ik hem vergunt, dat hy,
Wel komen magh, en leven broederlijk met my.
Maer int versoek van liefd is Celion bedwonghe,
Vermits ik aen hem heb expresselijk bedonghe
Dat hy (in 'tgeene hem geboden wort van myn)
In alle vlijtigheyt ook moet gehoorsaem syn.
Hy magh my anders niet als broederlijk beminne.
De wijl ghy Speelnoot, sijt myn waerdighste vriendinne,
Sal ik wt vruntschap hem tot uwe liefd gebien,
En twijffelt niet oft ghy sult hem gehoorsaem sien.
Amar. Wat vruntschap sal ik u, myn Speelnoot, weer betonen?
Met wat vergeldingh sal ik uwe vruntschap lonen?
De trouwigheyt die ghy aen Amarante doet,
En ken, soo langh ik leef, niet gaen wt myn gemoedt:

Ma

Maer sal in eeuwigheyt my strikte lijk verbinde
Om alle dankbaerheyt te tonen aen Bellinde,
Ik coom wat weer vant bedt.

ellind. En ik myn plight voldoe,
En gae na Celion soo datelijke toe.

Binnen

Derde Handelingh.

Bellinde, Celion.

MEn seyt beloft maekt schult, de schult vereyst volbrengē,
Ghy hebt wel eer belooft dat ghy my soudt gehenghen
Al'tgeen ik, Celion, op u begeeren moght.

elion. Dats waer, wat ghy begeert, dat sal ook sijn volbroght,
Daer ken geen liever vreught aen Celion geschieden,
Als dat Bellinde hem gelieve te gebieden,
Met meer genoeghen ik volbrenghen wil myn schult,
Als ghy my, ha Bellinde, oyt gebieden sult.

ellind. Ha! Celion, 'tsijn woorden die ik u hoor seggen.

elion. Geen last, het sy hoe swaer, dat ghy my mooght op leggen,
Of Celion die sal aen u ten dienste staen,
Schoon dat ghy hem geboodt tot in sijn doot te gaen.

ellind. Nu Celion my heeft soo groten maght gegeven
Word ik daer door tot myn versoek meer aengedreven.
Indien ghy Celion, my dit versoek voldoet,
Sijt seeker dat daer door myn vruntschap meerder voedt
Tot uwaerts, en ik sal u meerder liefde draeghen,
Als ik oyt heb gedaen, ten is niet myn behaghen,

Dat

Dat ik u Celion, een ſake wil gebien
Een ſaek, ik ſegh een ſaek niet mooghlijk te geſchien,
Neen, Celion, o neen, ten ſijn geen ſware ſaeken,
Ten is geen prijkel maer een lieffelijk vermaken,
Het is een ſulken ſaek die ik een vreughde acht,
Intkort, een ſaek, waer nae dat menigh minnaer traght,
Dies ik vertrouw ghy in beloft niet ſult falieren.

Celion. Int minſte niet dat wil ik u met eden ſweren,
Het ly ook wat het wil ghy ſult my willigh ſien.

Bellind. Wel aen dan Celion, ſoo wil ik u gebien,
Dat ghy om mynent wil, ſult Amarante minnen.

Celion. Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde, hoe, myn ſinnen
Van u dan trecken af?

Bellind. O neen, maer ghy ſult myn
Beminnen gelijk nu.

Celion. Bellinde, ken dat ſijn?

Bellind. Och ja! ghy ſult met my als Broeder vruntſchap houwen,
Als Suſter lieven my, en met mijn Speelnoot trouwen.

Celion. Bellinde, ach, eylaes, te wreet is u gebiedt.

Bellind. Soo ghy 't my weygert is de vruntſchap heel te niet.

Celion. Eylaes, hoe ſal ik my in deſe ſaek beſt draeghen?

Bellind. Indien ik myn gebodt vind tegens u behaghen
Betoont ghy, dat ghy u gedaen beloften breekt,
En dat ghy my niet lieft ſoo ghy hier tegen ſpreekt.
Hebt ghy my lief? ſoo laet het Celion, nu blijken.

Celion. Soo lief, dat op der Aerd en is niet myns gelijken.

Bellind. Daer toond nu proeve van.

Celion. Ha ſchone Nymph, gelooft

Dat u gebodt my noyt de goede wil berooft,
Die tot voldoeningh is gewilligh en geneghen,
't Volbrenghen moet geschien alleen van vruntschaps weghen?
Maer wat de liefd belanght, daer seyt het herte neen,
Ey! offert my ter doot, soo ben ik best te vreen.
Bellinde, 'thert belwijkt, de krachten my ontbreken,
Soo dat ik langher niet een woort sal kunnen spreken,
De spraek beklemt my, en van flaeuwte schijn ik doot,
O wree Bellinde, dees u wreetheyt is te groot.
Dat ghy my 'tleven gaeft om weder te beroven,
Dat ken u Celion, Bellinde niet geloven.
Is u, u hertje soo van 'tmenschelijk vervreemt,
Dat ghy, die 'tleven gaeft, my 'tleven weer beneemt.
Isser te werelt dan, dat vraegh ik, o Bellinde,
Geen ander hulp, oft raet voor Amarant te vinde?
Als haer gesontheyt te verkrijghen door myn smert?
Soo ben ik dan bereyt te offeren myn hert,
Tot quellingh, pijn en smert, tot allerleye plaeghen,
Soo langh, tot Celion wert in sijn graf gedraghen.
Bellind. Is dit, ha Celion 'tgeen ghy my hebt belooft?
Nu sien ik dat ghy my, van vruntschap heel berooft.
Ha! Celion, hebt ghy my niet belooft te gunnen,
Het sy ook wat ik soud op u versocken kunnen?
Waer is beloftenis, o woorden sonder daet,
Hoe ghy u vruntschap meent, ghy nu wel blijken laet.
Celion. Volbrengh ik u gebodt, soo moet daer wt geschiede
Dat ik voort aen geen meer ken sijn in u gebiede.
't Gebieden is dan wt, 'tgebieden is gedaen,
Ik ken dan onder u, Bellinde, geen meer staen.
'tIs tegens u beloft, ghy wilt dat niet ken wesen

Soo 'k Amarante lief, soo is de liefd (voordesen
Aen u betoont) te niet: mits dien dat ik dan ben
Haer dienaer, sijnde d'haer, de uws niet wesen ken.

Bellind. Ghy kunt, indien ghy wilt, myn Broederlijk beminnen.

Celion. Bellinde, ach! hoe sal dat Celion beginnen?

Bellind. Ik sweer, dat ik u liefd van geender waerden acht
Voor en aleer ghy myn begeerten hebt volbracht.

Binnen

Celion. Ha! Hemel, Goden, waer sal Celion sigh wenden,
Wiens herr bedoven leyt in droefheyt en ellenden?
Wat mensch ik segh wat mensch gevoelter sulk verdriet,
Als Celion, eylaes, als Celion geschiet?
Wrede Bellinde, hoe, wat meent ghy, dat myn sinnen
Gehoorsaem willen sijn u wetten, om te minnen
Haer die ik in het minst niet hooren mach nogh sien?
Bellinde, sult ghy my naer uwe wil gebien?
Bellinde, sult ghy my int minnen wetten geven?
En sal ik buyten u, naer uwe sinnen leven?
Wat waent ghy, dat myn liefd op sulk een losse gront
Geleyt soud sijn, dat ik nae wetten van u mondt
Myn liefds genegentheyt soud naer u wille leyden,
En volghen uwe sin, en van de myne scheyden?
Bellinde, wat waent ghy, wat waent ghy dat ik sal
My tonen, dat ik ben gelijk een lichte bal,
Die na des kaetsers wil wert hier en daer geslaghen?
Bellinde, Celion en most sigh soo niet draghen,
Neen, neen Bellinde, neen, myn trouheyt is te groot,
Bellinde is myn lief, of Celion is doot.
Ha! wrede, segh ik wreet, eylaes, waer vondmen wreder?
Ha wreetste alte wreet, wie was de min oyt leder

Als

Als uwe Celion? die ghy te ſtrikt gebiet
Te minnen Amarant, maer ik en doe het niet.
Op Boſ-goon, Satirs op, op monſters wreede beeſten,
Op ſegh ik naer geſpook, onſienelijke geeſten
En rukt en plukt het vlees van Celions gebeent,
Die hier in raſerny ſijn ongeval beweent.
Nacht-ſpoken, wilt terſtont voor Celion verſchijnen,
Doet felle Doot de Ziel van Celion verdwijnen:
En ſtroopt hem vel en vlees gelijkelijk van 'tbeen,
En ſendt het holle rif voorts nae Bellinde heen,
En wreekt myn droeve doot alleen met haer te plaeghen,
Wilt haer myn bloedigh hert ten offerande draeghen
Soo vers en warm alſt is beſmeult met minne bloet
Op dat het overtuyght haer al te wreet gemoedt,
Ik ſegh haer wreet gemoedt gans ydel van medoghen,
Het ſchijnt Bellinde heeft een Tigerin geſoghen.
Ik Amarant? ha ha, ha ha ik lacherom.

Damon Wel Celion, hoe dus?

Celion. Wie ſijt ghy? ben ik dom,
Of ben ik ſinneloos? vrundt Damon, comt wat nader,
O ouwe trouwe man, en ſpits Broer van myn Vader?
Hoe iſt?

Damon Met my nogh wel ik ben in goede ſtaet.
En heel begerigh om te weten hoe't u gaet.

Celion. Gans ſleght, myn vrundt, niet wel, het ſchort my inde ſinne.

Damon Ontdekt my uwe quel.

Celion. Hoe ſoud ik dat beginne?
O neen, tis ongeraen, neen Damon, 'tmach niet ſijn.

Damon Ik bid u vrundt, licht ik u helpe wt de pijn.

Celion. Sal ik het ſeggen?

Damon Iae.

Celion. O neen ten magh niet weſen,
Vrundt Damon, ghy en kunt myn quellingh niet geneſen.

Damon Ik ken vertrouwt het my, ſegh my maer wat u let.

Celion. Ha Damon, Damon, Amarante leyt te bet.

Damon Wat wilt ghy, Celion, hier mee te kennen geven,
Is Amarante doot?

Celion. O neen, ſy is int leven,
Maer, ſiek.

Damon Is hare ſiekt dan oorſaek van u pijn?

Celion. Ia Damon ja, ogh ja.

Damon V quel moet liefde ſijn.

Celion. O neen ik lief haer niet.

Damon Lieft ſy dan u?

Celion. 'tKen weſen.

Damon Is wt haer liefde dan u ſinne quel gereſen?

Celion. Ia Damon, dats geraen, ſy mint my al te ſeer.

Damon En mint ghy, Celion, dees Herderin niet weer?

Celion. Neen, Damon.

Damon Ken dat ſijn? kent Celion, geſchiede,
Dat ghy van haer gelieft, de liefde kunt verbiede
Toeſeggingh uwes liefd? wel Celion, 'tis vreemt
Ghy Amarantes liefd niet meer ter herten neemt.

Celion. Ha Damon, is dat vreemt?

Damon Och ja.

Celion. Hoe meughjet ſpreken,
Dogh, ik verſchoon u, overmits dat u ontbreken
De gronden van deſe ſaek en quellingh mynes ſin,
Ha! Damon, weet ghy wel dat ik een liever min?
Een, die by Amarant niet is te vergelijken,

Een

Een, die ik lief, maer die eylacy, my doet blijken
Dat sy de wet van liefd niet alte wel en kent.

Damon Wie ist?

Celion. Een Hederin,

Damon Waer woontse?

Celion. Hier omtrent,
Hier, Damon, byde vliet van Lignon.

Damon V beminde
Die ghy soo trouwlijk lieft, hoe hiet die?

Celion. s'Hiet Bellinde,
Bellinde, Damon is de oorsaek myns verdriet.

Damon Mits dien ghy haer bemint, en sy bemint u niet,
Dits 'tgene dat u quelt, ist Celion?

Celion. Dits myn quelle,
Vermits Bellinde my te vooren heeft doen stelle
Een wet, een wrede wet, die'k niet volbrengen ken.
Dits oorsaek, Damon, ach, dat ik dus sinloos ben.
Sy weet hoe seer dat ik haer liefde ben geneghe,
Ha! Damon, Damon vrundt wanneer ik overweghe
Wat sy op my begeert, wat sy my leyt te last,
Ist wonder dat ik selfs myn selfs niet an en tast.

Damon Wat is het Celion, dat sy u leyt te voren?

Celion. Het meeste ongelijk dat menschen moghen horen,
Sy weet met welke liefd haer Celion bemindt,
Sy weet het, hoe getrouw, haer Celion besint,
Sy weet het, dat ik haer soo trouwe liefde draeghe
Als men ter werelt oyt in eenigh minnaer saghe,
Sy weet het, welke liefd dat ik haer heb betoont,
Sy weet het, hoe 'khaer dienst met liefde heb geloont.
Niet tegenstaende dees, wil sy, dat ik myn sinne

Sal ſtellen, om haer Speelnoot Amarante te minne,
Dit iſt dat ſy begeert, dit iſt dat ſy gebiedt,
Maer Celion ken dat gebodt volbrenghen niet.

Damon. Hoe! Celion, ſult ghy om ſulke kleyne ſaeken,
Die 'khouw belachens waert, ſoo grooten droef heyt maken?
Hoe! yder oordeelt u te ſijn van goet verſtandt,
Soudt ghy om ſoo een ſaek u tonen dus ontmant?
Tis ſotheyt, leef nae raet die ik u voor ſal draeghen,
Een middel waer mee ghy Bellinde ſult behaghen,
En Amarante op het hooghſt kunnen voldoen,
Een middel om haer beyd in haer begeert te voen.
Veynſt, dat ghy haer gebodt gehoorſaem na wil komen,
En ſeght Bellinde als dat ghy hebt voorgenomen
Haer wille te voldoen, en met volcomen ſin
V hert aen Amarant opofferen inde min,
Gelaet u, als oft ghy haer hertelijk beminde,
Waer mee ghy Amarant voldoet, en ook Bellinde,
Die, als ſy dit beſpeurt, en deſen handel ſiet,
En ſal in gener wijs u dat gedogen niet,
Want ik ken liefdens aert, en haer gewone ranken,
Vrundt Celion, ik weet ghy ſult het my bedanken
Indien het is dat ghy wilt volghen myne raet.

Celion. V raet, ha! Damon, ken my ſijn tot grote baet,
V reden die gaen vaſt, tis wijſſelijk raet te pleghen,
Met oude liens een ſaek aendachtigh t'overweghen
V raet gevalt my wel, ha! Damon, wijſe Man
Dat my dit dienſtigh is, ik wel bedencken can.

Binnen

Bellinde

Bellinde hebbende een brief van Celion leeſt die.

INdien ik ſchone Bellinde, aen u verdient hebbe ſoo vvreedelijk onthaelt te vverden, ende met ſulk een loon beloont als ik van u ontfanghe, heb ik veel liever een eynde van myn daeghe, als een uvvr meer te leven, edogh nu het ſijn ken om Bellinde te ghenoeghen ſal ik in alles haer ghehoorſamen, volbrenghende 'tghebodt van te beminnen u gheliefde Speelnoot Amarante, maer, ach! gedenkt Bellinde, ſoo langh my deſe dvvanghe pijnight, dat yder dach myns levens bitter ſal verdvvijnen, mijn leven gheen leven, maer veel eer een ſterven ſal genoemt vvorden, ende dat ter liefde van mijn gheliefde Bellinde, vviens vrundt en dienaer dat is, ende blijven ſal.

Vwe getrouwe

Celion.

Ik

Ik gae, om Amarant te ſeggen dat ſy wert
Bemint van Celion, nu ſal de droeve ſmert
Die ſy door liefden heeft om Celion geleden
In vreught verkeren, en haer ſtellen weer te vreden.

Binnen

Vierde Handelingh.

Cloridon, Celion.

Clori. 'K Sagh garen Celion, als dat ik by myn leven
V moght ten Huwelijk aen eenigh Dochter geven,
Met wien ghy eerelijk u leven ſlijten meught,
Ten aenſien ghy nu ſijt int beſte van u jeught.

Celion. Een goet gehoorſaem kint leeft na ſijns Vaders wetten,
En wat myn Vader wil daer nae ſal ik myn ſetten.
Maer wat voor een partuyr leyt my myn Vader toe?
Aen wie gelieft het hem dat ik verſoekingh doe?
Waer, en met wien dunkt u, dat ik beſt ſoude trouwe?

Clori. Ik wil u Celion, myn ſin te voren houwe,
Maer daerom ſult ghy niet gehouwen ſijn myn ſin
Maer d'uwe te voldoen.

Celion. Myn Vader, ik bevin
Dat ghy voorſightigheyt gebruykt in liefdens dade,
Men ſiet den Ouders vaek tot d'Eght hun kinders rade.

Iae

Ja selfs met dwangh ten Eght teghen haer sin besteen,
Het gheen ik acht te zijn gants buyten reght en reen;
Vermits ghedwongen Trouw is liefdeloos, dies reden
Ghetuyghen sulke Eght te zijn vol swarigheden,
De reden niet alleen, ons leert dat sulke Trouw
Veel swarigheden baert by Eghte Man en Vrouw:
Maer selfs d'ervarentheyt, die ons leert alle daghen
Hoe menigh datter zijn die sulke Eght beklaghen;
Want waer geen liefd' en is, dit is een vaste gront,
Daer salmen sien dat Eght ghedijt tot schand' en sondt:
Dies Vader wijslijk seyt, dat ik in 't stuk van minne,
Voor alle saken moet te raet gaen met mijn sinne,
Doch garen hoor ik wat mijn Vader is ghesint.

Clorid. Ghy toond in alles u als een ghehoorsaem kindt,
Weet Amarantes Vaer een Man van deughtsaem leven,
Heeft Celion, soo veel my inde mont gegeven,
Dat hy wel soeken souw aen onse kant te zijn.
Wat dunkt u Celion?

Celion. Ik vinde niets in mijn
Dat yet wat is gheneyght om Amarant te vryen;
Dat het Bellinde waer, dat mocht ik beter lyen.

Clorid. Bellinde?

Celion. Jae, ik meen Philemons Dochter.

Clorid. 'k Weet.
Ghy hadt u liefde daer soo qualik niet besteet.
Indien 't de Goon met u gheliefden soo tevoeghen,
Ik soud my, Celion, daer heel wel in ghenoeghen,
Bellinde die is schoon, daer by een eerbaer Maeght,
Die 't lof van ware deughd voor al de wereldt draeght.

Celion. Mijn Vader, wout ghy eens Bellindes vader spreken,

En ſien oft ghy aen hem koſt ſpeuren eenigh teken
Van gunſt tot my waert, en van veer eens onderſtaen
Of het in deſe ſaek, met my ſal willen gaen,

Clorid. Wy ſullen, Celion, ſoo voort eens over leggen
Op wat manier wy hem hier beſt van ſullen ſeggen.

binnen.

Amarante.

Gheveynſde Celion, wat doet ghy my al ſmert,
Mijn mint ghy met de mondt, Bellinde met het hert;
Daer ſien ik Celion, die my ſoo vaek doet klaghen.

Celion. Ik groet u Herderin.

Amara. 'k Moet Celion yets vraghen.

Celion. Ik ben u Dienaer, my ghebiedt wat ghy begeert?

Amara. Lieft ghy my, Celion?

Celion. Jae 'k Nimph.

Amara. 't Is vals.

Celion. Ik ſweert.

Amara. Wat ſekerheyt ſoud ghy my daer van kunnen tonen?
Ghy kunt niet Celion, dies ſweert niet, wilt verſchonen
De vraegh die ik u doe, wat oordeelt ghy de min,
Wat is de min? wat heeft te reght de minne in?

Celion. Ik heb 't vermogen niet daer antwoort op te geven.

Amara. Gheveynſde Celion.

Celion. Gheveynſt?

Amara. Van al mijn leven
Ik gheen gheveynſder vond, als ik u wel bevin,
Soo ghy my mint, voldoet mijn vraghe op de min,
En ſeght my wat min is?

Een

Celion. Een kraghtighe bewegingh,
Die door natuur verwekt inwendighe ghenegingh
Tot vleeschelijke luſt.
Amara. My voorder noch voldoet
Waer komt die luſt van daen?
Celion. Wt geyl, en hitſigh bloedt.
Amara. Ken niemant Celion, als door een geylheydt minne?
Celion. Och ja, ghewiſſelijk, maer mits ghy Herderinne,
Van min, en niet van liefd' u vraghe aen my maekt,
Soo ſpreek ik maer alleen van 't gheen de minne raekt,
Maer meent ghy vande liefd' ſoo ſal ik anders ſpreken.
Amara. Het geen ik meen is liefde en eer'lijk minne-teken,
Ik meene ſulke min, die eerelijk betracht
Al 't gheen de liefde van de ſoete min verwacht.
Celion. Die liefd' is, als ik ſegh, een minnelijk gheneghen,
Om yemandt door de liefd' tot minne te bewegen.
Amara. Dat is: ſoo als ghy ſeght, maer 't gheen die liefde voedt
Waer wt ontſtaet het doch?
Celion. Wt een opreght ghemoedt.
Amara. Wat doet doch dat ghemoedt in liefds opreghte ſaken?
Celion. Het tracht van ſijn gheliefd', ſijn eygen-dom te maken.
Amara. Dits proeve Celion van u gheveynſde min,
Dees vraghe heeft alleen het reghte proef-ſtuk in
Waer door geveynſtheyt wert van trouheydt onderſcheyde,
Wat liefd' niet voort en comt wt goe ghenegentheyde
Die is gheveynſt, hoe wel ſy eygendom betracht,
Gheveynſde liefde is in 't lieven ſonder kracht,
En wie in ſulker wijs ſijn liefden aen wil legghen,
Is valſch in ſijn ghemoed, dat nae u eyghen ſegghen;
Want ik beſpeur in u, dat ghy lieft met de mondt,

En dat u herte leyt heel op een ander grondt,
Dat Celion mijn lieft, dat ken ik noyt vertrouwen,
Noch Celion en kent met reden ſtaende houwen.

Celion. Want trouwe Amarant, ghelooft dat ik u min,
En metter herten lief, mijn lieve Herderin;
Mits ſy, die 't my ghebiedt, my is ſoo lief en waerde,
Dat ik geen dinghen haer ken weygeren op aerde;
Het zy ook wat het zy, ter werelt iſſer niet,
Ik ſal't volbrengen, als 't Bellinde maer gebied. (kragte.

Amara. Waer liefd' geſchiet door dwangh, daer heeft de liefd' geen

Celion. De waerdigheyt van die gebiedt, voed liefdens maghte.

Amara. Wat yemandt te gheval in liefd' een ander doet,
Dat is: een teghenheydt in het verlieft ghemoet.

Celion. 't Behoort te zijn van die, die trouwe liefde draghen,
Te traghten dat ſy haer gheliefde wel behaghen.

Amara. In alles wat haer van 't gheliefd' gheboden wert.
Indien ghy Celion, Bellinde met u hert
Opreghtelijke lieft, ghelijk ik vaſt vertrouwe,
Hoe kunt ghy dan dit ſtuk met reden ſtaende houwe,
Dat ghy ter liefd' van haer, voldoen ſoud heur ghebiet,
En lieven daer ſy wil, dat ghy wilt, lieven niet,
't Is boven de natuur 't gheliefde te verſaken,
Om daer door meerder liefd', by het ghelieft te maken;
't Vermindert liefd', mits ghy een ander minnen moet,
Ten ken gheen liefde zijn, datmen door dwange doet,
De reden die ik toon, kunt ghy niet tegen weren,
Nu Celion, de tijdt ghebiet my 't huys te keren,
Vaerd wel.

Celion. Ik gae met u.

Amara. Onnodigh.

't Moet

Celion. 't Moet gheſchien,
Hoe wel ghy my miſtrout, ſult ghy mijn trouheyt ſien.
binnen.

Ergaſtus.

Overſchone Herderinne,
Voedſtereſſe mijnes minne,
Ziele-boeyſter, lieve Maeght!
Die mijn ziel, mijn hert, mijn leven
Soo in liefd' hebt aenghedreven,
Dat u ſlaef om weer-liefd' vraeght.

Ha! Bellinde pronk der aerde,
Als ik uwe groote waerde
Overweegh in mijn ghedaght,
Soo en heeft het hert geen ruſte,
Liefde drijft my aen door luſte,
Dat ik u weer-liefd' betracht.

Lieve lommer, koele ſtromen
Overlommert vande bomen,
Ruſt-plaets voor een minnend hert!
Groene telghen, ſoete bladen,
Op ghepronkt, door u cieraden,
't Minnend hert vervrolikt wert.

Daer het vrolik tierelieren,
Vande ſchaterende dieren,
Bloemen, kruyden, bomen, blaen,
Door het ſinghen, door het quelen,

Door het dertel minne-ſpelen,
In haer fleur, en weelde ſtaen.

Gaet dees welluſt niet te boven,
Al de luſt van Princen Hoven?
Conincx ſchat by 't herders hert
Heeft in waerde, gheen ghelyken,
Herders doen ghenoegingh blyken,
Conincx over-vloet baert ſmert.

Daer ſien ik Philemon, de Vader van Bellinde,
Ach! oft den Hemel gaf dat ik aen hem moght vinde,
Toeſeggingh op 't verſoek, dat ik nu heb in 't ſin
Aen hem te doen, om ſijne Dochter die 'k bemin:
Ik groet u Philemon.
Phile. En ik u deſghelyken.
Ergaſt. Ik ben ghenootſaekt, yets aen u te laten blyken;
Opreghte Philemon, ghetrouwe ouwe Man,
De ſaek ſoodanigh is, dat ikſe niet en kan
Verholen in het hert voor u verborghen houwen,
Als 't u believen waer ſoo ſoud ik garen trouwen
Aen uwe Dochter, die ik hertelijk bemin
Verguntſe my ten Eght.
Phile. Hoe weet ik of haer ſin
Ergaſte, tot de liefd' ſoud moghen zijn gheneghen,
Ik wenſchte dat ſy had een goet partuur verkreghen,
'k Bedank u voor de eer van u verſoek aen mijn,
En wat dat my belanght, 'k ſal u niet teghen zijn:
Ergaſte, uwe deught en heulheydt my verbinde,
Dat 'k toeſeggingh doe aen u, als dat Bellinde

(Indien

(Indien sy 't is ghesint) sal zijn u Eghte Vrouw.

Ergast. Haer gunst aen mijne liefd' ik vastelijk vertrouw,
Ik hoop door trouwe dienst haer herte en haer sinnen,
Ik hoop door trouwe liefd' en door stantvaste minnen
V Dochter, Philemon, te kryghen op mijn zy,
Indien dat ghyse maer beloven wilt aen my,
Op dese voorwaerd, dat soo ik haer ken bekoren,
Dat dan Bellinde sal Ergasto toe-behoren.

Phile. Soo veele my aengaet Ergaste, daer 's mijn handt,
Tot een versekeringh, en als een vaste bandt,
Dat ghy Bellinde sult voor uwe Huys-vrouw Trouwen.

Ergast. Ik dank u Philemon, Ergastus sal hem houwen
Verbonden aen u dienst, met alle dankbaerheyt,
Nu ghy Bellinde my ten Eght hebt toeghesеyt.

Phile. Daer komt mijn Dochter aen, ik wil u by haer laten,
Ergastus mach besien hoe hy 't met haer ken praten. Binnen.

Bellinde uyt.

Zijt heusselijk ghegroet, beleefde Herderin!
Wiens ooghjens trecken my het herte tot de min,
Bellinde 't is niet vremt, dat ik (door u t'aenschouwen)
't Inwendigh niet en ken in 't hert verborghen houwen:
Mijn liefde die berst wt, Ergastus bidt u an,
Ergastus in sijn liefd' niet langher veynsen kan;
Ergastus heeft sijn liefd' Bellinde langh ghedraghen,
Ergastus dorst u noyt om weder-liefde vraghen,
Ergastus heeft voor langh gheleghentheyt ghesoght,
Dat hy sijn liefden u te kennen gheven mogh t
Ergastus heeft u langh ghelieft voor sijn beminde,
Ergastus lieft als noch geen liever als Bellinde,

Erga-

Ergaſtus heeft de liefd' langh in het hert gevoelt,
Maer nu, nu iſt de tijt! dat lieſde blijken moet;
Mijn Nimphjen ſit wat neer hier onder dèſe bomen,
Al waer de water beek wtſtort ſijn klare ſtromen,
Daer 't lieffelijk gewas van bloem en kruytjes ſtaen,
En pronken hare ſtruyk met blos en groene blaen;
Ey! ſet u hier wat neer, op dat Ergaſtus ſinnen,
Verwonnen vande liefd' Bellinde moghen minnen,
Aenſchouwt dees friſſe grondt, en deſe bloempjes ſoet,
Waer van Ergaſtus ſal voor u een rooſen hoet

En

En kransje vleghten, 't gheen dat hy door liefds behagen,
Verſoekt Bellinde, ghy hem wilt ter liefde dragen.

Bellind. Ik weet Ergaſtus, niet, of tijdt het lyen mach,
En oft ons yemandt hier verſelt te ſamen ſagh,
Wy leden opſpraek, dies ik ben door dien in vreſe.

Ergaſt. Bellinde, Nimph, ik bid, wilt niet vreeſachtigh weſe,
Ik mengh dees roosjes, en de bloempjes door malkaer,
En druk het kranſelijn om u ghekrulde hayr.

Sy gaen t'ſamen inde groente neder ſitten, Ergaſtus plukt eenige bloemen, ende maekt een kransken.

Nu bloempjes, nu ontluykt,
Nu u Ergaſtus pluykt
In 't eelſte van u groeyen;
Ergaſtus u berooft,
Op dat ghy om het hooft
Sult van Bellinde bloeyen.

Ontloken rooſe blaen,
Hoe praghtigh ſult ghy ſtaen,
Om dees ghekrulde hayren;
Die ſpelend om u mondt
Met lokjens kruyf en blondt,
Of 't goude draden waren.

O! roosje ſchoon van kleur,
O! bloempjes ſoet van geur;
Hoe praghtigh ſult ghy pronken,
Wat ooghen datter zijn
Die ſullen 't kranſelijn
Begluren, en belonken.

Het alder keurighſt puyk,
Dat pluk ik van ſijn ſtruyck,
Om u een pruyk te maken,
Van rooſjes en van kruyt
Lees ik het keurighſt uyt,
Daer ik weet aen te raken.
Wat Iufferlijk gheſlaght,
Wat Adelijke praght,
Wat ſtoet in Princen Hoven,
(Hoe wel met perlen ſijn
Gheciert haer hulſels ſijn,
Gaet dit cieraet te boven.

Bellin. Dewijl ghy 't kranſje maekt
Ergaſte 't hertjen haekt,
Een rijmpjen uyt te ſinghen;
De vreught die 't hertjen heeft
De luſjes vryheyt geeft
In vreughden uyt te ſpringhen.

Ergaſt. Bellinde, Nimphje ſinght,
Nu u een luſje dwinght
Om 't hertje te verquicken,
Mijn hertjen, en mijn ſin,
Die ſchijnen Herderin,
In leckerny te ſticken.

Bellinde ſingh t, Stemme,

Ghy lodderlijcke Nimphjes ſoet.

Wat leven voed de meeſte ruſt,
Wat hertjes gragen meer in luſt,

Die inde lommer kuylen,
Of Conincx Hoven ſchuylen?

Het hooſſche hert heeft wat het wenſt,
Waer door het menſchelijk ontmenſt,
De vol op graeght in weelden
Na 't gheen de luſt voorbeelden.

Door tergingh van gheneghentheyt,
De luſt tot vremde graeghte leydt,
Een graeght die niet ken ruſten
Of ſy verkrijght haer luſten.

Maer 't hertje dat in 't graſe dal
Sijn luſt heeft in ghenoeginghs al,
Gaet veer in ruſt te boven
De luſt in 's Conincx hoven.

Ergaſte, waſt niet ſoet?

Ergaſt. Bellinde Nimph, ik moet
Door deſe ſoetheyts krachten
In volle vreughd verſmachten;
Mijn kranſjen is ghereet,
En waert aen u beſteet
Laet het Ergaſtus hechten
Om uwe blonde vlechten.

Bellind. Ik bid Ergaſte, doet
Het kranſjen om mijn hoet.

Ergaſt. Mijn Nimph ik had het garen,
Om u ghekrulde haaren.

Bellind. Ik ben dat niet gheſint.

Ergaſt. Waer om niet Herders kint,

En ist niet Herders wijse
Wie sal het doch misprijsen?

Bellind. Ik hebber reden toe,
Waerom dat ik het doe.

Ergast. Soo wilt my dan verschonen,
'k Sal my ghehoorsaem tonen,
O! Flora van ons wout,
Geen Peerlen, nochte Gout,
Geen kosteler cieraden,
Als dese Roose bladen.

Bellind. Ergaste, 't is mijn tijdt, om weer nae huys te keren.

Ergast. Soo haestich Herderin? ey! wilt op mijn begeren
Toelaten, dat ik u, mijn Nimphelijn gheley,
Tot aen u woningh toe, door dese klaver wey.

binnen.

Ergastus weer-uyt.

Hoe meer ik by u ben, hoe meer ik u beminne,
O overschone Maeght! beleefde Herderinne;
Hoe meer ik u aenschouw, hoe meer ik met u spreek,
Hoe meerder ik in liefds gheneghentheydt ontsteek,
Hoe meerder ik gheniet het by-zijn van Bellinde,
Hoe dat ik meerder vreught in dese vreughd' ken vinde,
Ha! tongh, waerom deed' ghy Bellinde niet verstaen
U liefd? waerom spraekt ghy haer om geen weer-liefd aē?
Waerom haer niet ontdekt? waerom haer niet ghebeden?
Waerom haer niet ghemelt u liefds ghenegentheden?
Ergaste waerom haer u meningh niet gheseyt?
Waerom niet voor ghestelt mijn goe ghenegentheyt?

Ergaste,

Ergaſte, had ghy haer ten delen voorghehouwen,
Als dat haer Vader my belooft met haer te Trouwen:
Had ik haer deſe ſaek een weynigh doch ontdekt,
Op dat ik had gheſien, of haer begeerte ſtrekt
Om my haer weder-liefd' goetgunſtigh te verleenen,
Om met Ergaſto inde liefde te ver-eenen,
Daer comt haer Vader aen, nu ſal ik haeſt verſtaen,
Hoe 't met Ergaſtus, en Bellinde toe ſal gaen,
Vrunt Philemon, ik moet naer plight u heuſheydt groeten.

Phile. Ik dank u, wel te pas comt ghy my hier ontmoeten,
Ergaſte, uwe liefd', ſoo ghy my hadt gheſeyt,
Heb ik ten dele, ſoo mijn Dochter voor gheleyt.

Ergaſt. Ey! ſegh my Philemon, hoe datter is ghevaren,
Ik bid u wilt het my doch grondelijk verklaren,
Want my verlanght ſoo ſeer door u te weten, ach!
Of op Bellindes liefd' ik liefde voeden mach.

Phile. In 't eerſte, ſoo het ſcheen, was ſy hier dapper teghen,
Doch, liet haer nader handt door reed'likheydt beweghen,
Ja deed beloften dat ſy ſoud' in alles mijn
Ghelijk als dat behoort, garen ghehoorſaem zijn,
Nu magh 't Ergaſtus met Bellinde voorders maken.

Ergaſt. Ergaſtus hoopt in liefd' nu aen ſijn wenſch te raken,
Ergaſtus ſal de dienſt die hy aen u bevindt
Belonen met ſijn liefd' aen u, en aen u kindt:
Ergaſtus ſal aen u, ha! Philemon betonen,
Met wat vergeldingh datmen deught behoort te lonen;
Ergaſtus ſal een vreught zijn in u ouden dagh,
Ergaſtus ſal u doen al wat hy ken, en magh:
Ergaſtus ſal hem ſoo in dienſt tot uwaerts draghen,
Dat ghy op 't hooghſte ſult u in ſijn dienſt behagen,

Ergaſtus ſal met vreughd u oude daghen voen,
Soo dienſtigh als een kindt ken aen ſijn Vader doen,
Ergaſtus wil ſal zijn ten dienſten uws ghebieden,
En van Ergaſto ſal u alle eer gheſchieden,
Ik ſal (ſoo langh ik leef) ghedaghtigh zijn het goet,
Dat ghy, ha! Philemon, nu aen Ergaſtus doet,
Indien Bellinde haer wil tot mijn liefd' begheven,
Acht ik de luckighſt my die op der aerd mach leven.

Phile. Ergaſte, ik vertrouw de ſaek ſal heel wel gaen,
Voeghd u wat veel by haer, en houd gheſtadigh aen,
Ergaſte vrundt vaerd wel.

Ergaſt. Ik wenſch u deſghelyken.
En ſal mijn liefde voorts doen aen Bellinde blyken.

VYFDE HANDELING.

Celion.

Als ik mijn Vader had aen Philemon gheſonden,
Om ſien of hy voor my ſijn gunſt verkryghen konde,
Dat met Bellinde ik ver-eent moght zijn in d'Eght,
Soo heeft hy, ach eylaes! mijn Vader onder-reght,
Dat hyſe heeft verlooft, eylaes! ik ken nau ſpreken,
My ſchijnt een tranens vloet ten ooghen wt te breken,
Daer comt Bellinde, hoe verandert mijn ghemoet!
Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde zijt ghegroet,
Mijn hert verflaeut, eylaes! benaude tranens-vlieten,
Die comen wt mijn hert tot in mijn ooghen ſchieten,
Bellinde, oogh, ik bid, op mijn bedroeft ghedaent,

Aen-

Aenschout dees kaken eens soo bitterlijk betraent.
Siet mijn bedrukt ghelaet dat u ghenoegh ken seggen,
Wat swarigheyt en pijn my op het herte leggen!
Ghetuyght, Bellinde, u mijn droevigh wesen niet
Met wterlijk ghelaet, mijn innerlijk verdriet?
Bellinde, siet ghy my de doodt niet wt mijn ooghen?
Bellinde, ach! hoe ken Bellinde dit ghedoghen
Te dooden Celion, die soo opreght en trouw,
Wt liefde heeft versocht Bellinde tot sijn Vrouw.
Bellin. Wie ried u Celion, soo stout, dat ghy op hede,
Door uwe Vader my ten Eght versoeken dede?
Celion. Mijn liefde, 't was de liefd' die my dit deed bestaen,
't Was liefde, liefde, ach! de liefd' heeft het ghedaen,
Dies ik ter aerden kniel, en offer liefdens klaghten,
Ha! aerde, moght ghy 't hert van Celion versmachten,
En swelghen 't lichaem in, het welk ik had ghemeent
Dat met Bellinde soud' in liefde zijn vereent,
Ha! ogen, die wel eer niet liever pleegh t' aenschouwe,
Als myn Bellinde, die ik liefde voor myn Vrouwe;
Ha! ogen, wend u nu vry van Bellinde af,
En laet nu Celion sijn oghen slaen nae 't graf,
Graf, segh ik, daer de romp sal van een herder legghen,
Bellinde, ach wat sal, wat sal u herte segghen:
Wanneer de doot myn vlees doet teren van het been,
Wanneer de Ziel en romp ghescheyden sijn van een,
Dood my, so zyt ghy van u Celion ontslaghen,
Dood Celion, die u dus lastigh valt met klaghen,
Dood Celion, en helpt sijn hert uyt liefdens pijn,
Dood Celion, en laet Ergastus d' uwe zijn;
Ha! Celion, 't is kindts soo moedeloos te klaghen,

Een

Een moedigh Man behoort heel anders hem te draghen,
Het is reght kinder-werk, dat ghy dees klaghte doet,
Dit voeght een Vrouwen hert, en niet een Mans gemoet,
Ha! Celion, waer is, waer is u moet ghebleven?
Waer u beloftenis die ghy my hebt ghegheven?
Dat nimmer tegenheyt van rampspoet, nochte rouw,
De vruntschap tusschen u, en mijn verbreken souw,
Daer is gheen beter raet, als leeft nae mijn ghebeden,
Dat is: ha! Celion, dat ghy u stelt te vreden,
Op hoop den Hemel noch in 't eynd ten besten keert,
Dies bid ik, Celion, voldoet doch mijn begheert:
Ik magh wt ware gront mijns herten vry'lijk spreken,
Dat ik, wat my belanght, sal traghten te verbreken
Mijns Vaders voorneem, soo het is in mijnder maght,
En of het niet en kost ten besten zijn ghebraght,
Soo most ghy Celion, een vast besluyten nemen,
Dat ghy u liefd' sult doen van mijne liefd' vervremen.

Celion. Ach! was het mijn soo licht, om tegens 't ongheval
Te stellen my, ghelijk het u wel wesen sal,
Ik soud', eylaes! ik soud' my oordelen, Bellinde,
Dat ik onwaerdigh waer, dat ik u oyt beminde,
Oft oyt bemint te zijn van u, ha Herderin!
Vermits ik segge dat soo swacke liefd', ofmin,
Niet waerdigh is het loon van trouwe liefd' t'ontfanghen,
Bellinde, ghy doet my nae 's levens eyndt verlanghen,
Voor my en isser niet als quellingh en ghetreur,
Vermits ik hoopeloos mijn trouwe liefd' bespeur,
Ach! ach! is dit het loon van mijn ghetrouwe dienste,
Dat ghy Bellinde, my dus op het onverstenste
Ontrekt u liefdens gunst, die ghy een ander gheeft,

Waerom

Waerom u Celion in duyſent pijnen leeft,
Ghy ſeght my dat ik ſal een goede moet behouwen,
Alwaer 't ook dat ik ſach u met een ander trouwen,
Bellinde, ach! eylaes! ach! hoe ſoud' dat gheſchien?
Met welke ooghen ſoud ghy Celion aenſien?
Ey lieve! ſegh my eens ontrouwe Herderinne,
Met welk een herte ſoud ghy uwe Minnaer minne,
Met welke gunſt ſal hy van u ontfanghen zijn?
Mits dien ghy menighmael beloften deed aen mijn,
Dat uwe ooghen noyt in reghte liefde ſouwen
Een ander Minnaer als u Celion aenſchouwen?
Gaet, gaet eens in u hert, en ſiet daer in oft ghy,
Een ander, ô! Bellind, bemimnen mooght voor my,
Nu ghy ghebiedt aen my, dat ik u liefde vliede,
Nu ſal ik ook, ik ſweert, volbrenghen u ghebiede,
Op dat ik blyken doe ik u ghehoorſaem ben,
En nae beloftenis, my daer toe ſchuldigh ken,
Ik wil het minſte dingh ter werelt niet beginne,
't Gheen teghens u ghebodt ſal ſtrecken, Herderinne;
Op dat de reghte proef mijns liefde blyken ſal,
Soo lief ik mijn verdriet u liefde te gheval,
Veel liever als ik my ſoud onghehoorſaem draghen,
Ik gun Bellinde dat ſy leeft nae haer behaghen,
Met haer Ergaſto, die ik wenſch ſoo veel gheluk,
Als ik om ſijnen 't wil, moet lyden ramp en druk,
Den Hemel wil u beyd ſoo veele gunſt verlienen,
Als ik heb goede wil om u in liefd' te dienen.

Bellind. Kent zijn dat ghy ghelooft dat ik u heb bemint,
En dat ik nu niet meer tot u ſoud zijn gheſint,
Ghelooft het Celion, voorwaer ghy ziit bedroghen,

Ach ! om der liefden wil, bid ik u hebt medoghen,
Met dit mijn ongheval, ach ! Celion ik ſweer,
Bellinde die vergheet u liefde nimmermeer,
Dat ik Ergaſtus moet voor Celion beminnen,
Dat 's teghen mijn ghemoedten teghens mijne ſinnen,
Het is mijns Vaders wil, ach ! hy ghebiet het mijn,
En ymmers moet ik hem hier in ghehoorſaem zijn.
Nu dat mijn Vader wil dat ik Ergaſtus trouwe,
Nu wilt ghy Celion, niet langher vruntſchap houwen;
Ey ! Celion, waerom bemint ghy my nu niet,
Ik trouw geen man die my in 't minſte deel verbiet,
Dat ik een broeder heb die 'k altijt ſal beminnen,
Ha ! Celion dees kus ghetuyght u dat mijn ſinnen
Tot vruntſchap ſijn gheneyght, ey ! Celion bemint,
Bemint my die om u te minnen ben gheſint.

Celion. Bellinde, dat ik moght tot leet mijns ongelucken,
De berghen van haer plaets met dees mijn handen rucken,
Ik deed het, overmits ghy 't minnen my ghebiet,
Daer ik het doe, maer ghy, eylacy ! ghy my niet,
Ach ! ſprakeloos gheboomt, ach ! ſtomme water-beken,
Ach ! harde rotzen, en ghy berghen koſt ghy ſpreken :
'k Weet ghy al 't ſamen ſout beklaghen mijn ellent,
Mijn droefheydt die allen de Goden is bekent :
O ! Goden, oft ik ſoo mijn lyen wt koſt klaghen,
Oft dat ik eens mijn hert moght voor u ooghen draghen,
Och, oft u ooghen eens mijn herte moghten ſien,
Daer ſout dan blyken hoe dat ik Bellinde mien,
Dat ik Bellinde moght mijn herte eens vertonen,
Ik weet het, ſy ſoud mijn ghetrouwigheydt belonen :

Bellind. Dewijle, Celion, dat dat nu niet ken zijn,

Soo

Soo bid ik zijt ghetrooſt, of ſchoon mijn Vader mijn,
Wil dwingen dat ik ſal Ergaſto moeten trouwen,
Noch ſal ik Celion voor mijn beminden houwen,
Dies bid ik hebt ghedult, neemt dit mijn ſchryven aen,
Daer ſult ghy Celion, mijn meningh wt verſtaen.
binnen.

Celion leeſt den brief.

Nu dat Bellinde my heeft in dees brief gheſchreven,
Dat ik my voor een wijl wt-landigh ſal begeven,
En deſe onſe ſaek bevelen aen de Goon,
Wel aen Bellinde, 'k ſal volbrenghen u gheboon;
Ik ſal, hoe wel bedroeft, van mijn bellinde ſcheyen,
De Goden, hoop ik, ſullen Celion gheleyen:
Doch eer dat ik vertrek ſchrijf ik noch eens aen haer,
Dat ſy my weten laet hoe dat wy by malkaer,
Voor 't laetſte afſcheyt eens te ſamen ſullen komen,
Hier neffens de Fonteyn om-lommert vande bomen,
Op dat mijn laetſt adieu aen haer gheſchieden mach,
Verſoek ik dat ſy ſtelt gheſette uyr en dagh.
binnen.

Ergaſtus.

Hoe vrolik ſpeelt het morghen-root
Op Ackers, en begraeſde Velden,
Nu Phœbus in Auroraes ſchoot,
Sijn glans te pronk aen d'Hemel ſtelden.
O! opghepronkte dagheraet
Begroet met ſoete zuye winden,
Met wien de Son te reye gaet,
Ghelijk ik doe met mijn Bellinde.

Hoe ſoet begroet ghy 't weligh wout
Dat met ſijn hoogh ghetopte bomen,
En lieffelijk kriſtal bedout,
Hier wemelt inde water-ſtromen;
Daer 't ruyſchen van een zuyer koelt,
De telghjes heen en weer doet ſwieren,
En op begraeſde oever ſpoelt
De ſtroom van Lignons ſchoon Riviere.
Hier legh ik my wat neer te ruſt,
Hier by de koele water vloeden,
Al waer dat het Ergaſtus luſt
Met liefde ſijn ghedaght te voeden.

Bellinde.

Hoe wel dat u verſoek, vergunt voor u vertrecken,
Ha! Celion, niet ken als tot u na-deels trecken,
Sal ik nochtans aen u vergunnen, dat ghy mijn
Meught ſpreken daer 't u luſt, Bellinde ſalder zijn,
Ik ſal by de Fonteyn de Siccomores komen,
Op die beſtemde uyr die ghy hebt voor ghenomen:
Dies doen ik u de weet dat ghy daer hene gaet,
Soo haeſt als ons vertoont de ſoete dagheraet. binnen.

Celion.

In het krieken vanden daghe,
Met het rijſen vande Son
Coom ik droeve Celion
Met een droevigh hert te klaghen,
En met ooghen vol ghetraen
Door dees lieve lommer gaen.

Sicco-

Siccomores, die u ſtralen,
Die u opghedronghen vliet
Schier tot aenden Hemel ſchiet;
En met drupjes neer doet dalen,
Daelt, door-ſtraelt mijn inghewant,
Dat van ſoete minne-brandt.
Leſcht met uwe koele ſtromen,
't Vinnigh blaken van mijn vlam,
Vlam die wt Bellinde quam,
Vlam die ik heb in ghenomen;
Stroompjes, traentjes, t'ſamen menght,
Bluſt de vlam die 't herte ſenght.
Tijdt, hoe langh moet ik verbeye?
Tijdt, vergund my dat ik magh
Met een over droef gheklagh
Van mijn lief Bellinde ſcheye;
Als ik immer ſcheyen moet,
Tijdt, die tijdt doch komen doet.

Waer blijft ghy doch, eylaes! waer mach Bellinde blyven?
In droefheydt ſmelt mijn hert, in bracke tranen dryven
Mijn ooghen, ach eylaes! ik weet niet hoe ik ben,
Geen droever menſch als ik ter werelt leven ken,
Ik hebbe nae mijn doodt, en 's levens eynd verlanghen,
Ik ben ghelijk als een die Vonnis heeft ontfanghen,
Ik ben ghelijk als een die totter doodt moet gaen,
En die in 't minſte deel noch niet en heeft miſdaen;

Bellinde ſtaet achter 't ghe-boomt, en luyſtert naCelion

O Lignon! ſoet gheweſt, met u Rivieren ſtromen,
O! heughelijke plaets, ô! blader-ryke bomen;
O! bergen, bos en dal, ô! gras-rijk klaver landt,
O! Velden groen begraeſt, met bloempjes dight beplant,

U alteſamen moet nu Celion verlaten,
Als ik bedenk hoe vaek wy op u oever ſaten,
Ha! dryvende Rivier, ſoo comt my inde ſin
Wat vruntſchap my gheſchiet is van mijn Herderin,
Als ik gheſcheyden ben, vernieut dan dies mijn klaghten,
En druktſe droevigh mijn Bellinde in ghedaghten,
Als ſy in plaets van mijn Ergaſtus ſtrelen ſal,
Soo beelt haer droevigh in mijn droevigh ongheval,
Oft als ſy haer met hem in minne ſal vermaken,
Laet my de Echo dan eens in het herte raken,
Wanneer ik moedeloos, verlaten, droevigh ſwerf,
Op dat ik door haer vreughd', in mijne droefheyt ſterf.

Bellin. Hoe, Celion, hoe dus?

Celion. Wat wil Bellinde vraghen?

Bellin. Is dit de wil waer mé ghy my ſoekt te behaghen?
Wat iſt dat u ghebreekt in dees ghelegentheydt?
Dit ongheval op u veel meerder kraght bereydt,
Als wel de maght die ghy Bellinde hebt ghegheven,
Om nae haer eyghen wil met Celion te leven,
Waer is u moedigheydt? waer, Celion, u hert?
Waer is u liefde doch?

Celion. Eylaes! verkeert in ſmert.

Bellin. Waer u ghenegentheydt? waer zijn doch al de reden
Die wy, ha! Celion, laetſt aen malkander deden?

Celion. Vernietight, mits ghy die afkerelijk verkeert,
Doch, 'k ben te vreden, mits Bellinde 't ſoo begeert.

Bellin. Wilt ghy dat ik gheloof, ha! Celion, wt deſen,
Dat noch u liefden is, ghelijk ſy plach te weſen?
Ach! Herder, wie heeft u die goede wil berooft,
Waer door ghy my u dienſt als Broeder had belooft?

Hoe

Celion. Hoe is het moghelijk dat ghy soo veer kunt komen,
Dat mijn ghenegentheydt in twijffel wert ghenomen,
Hoe ken den Hemel zijn, Bellinde dogh soo wreet,
Dat ghy de liefde van u Celion vergeet?
Ey! vraeght het Amarant, oft ik ook mijn Bellinde
Heb hertelijk ghelieft, ghelieft voor mijn beminde.
Vraeght het u eyghen selfs, wat ghy my deed ghebien,
Oft ghy my niet en hebt daer willigh in ghesien,
Maer nu, nu dat ik moet dien droeven dagh beleven,
Dat ghy u selven wilt Ergasto over gheven,
Smacht ik in enkel leet van dit mijn ongheval,
Mits-dien een ander by Bellinde rusten sal,
Als uwe Celion sal sughten wenen wenen, karmen,
Sult ghy Ergastus, laes! omhelsen in u armen,
Als hy sijn minne-lust sal met Bellinde doen,
Sal Celion sijn hert met knagingh moeten voen,
In droeve treurigheydt sijn ongheluk beklaghen,
Op hoop den Hemel my mijn leet sal helpen draghen;
Dit gaet my aen het hert, dit steelt my vleesch en bloet,
Oy mé! ik word soo flaeuw, Bellinde, ach! ik moet
Wat rusten aen u schoot, de ziel wil my begeven,
Ik swijm, ik sterf, oy mé! 'k verlies de kragh mijns leven.

Bellinde haer handen t' samen wringhende.

Eylaes! oy mé! eylaes! bedroefde dagh,
Dagh, segh ik, die ik nu met reght bewenen mach;
O! tijdt, bedroefde tijdt, ô! droefste tijdt der tijden!
Ach! goede Goden helpt Bellinde in dit lijden
Utrouheydt, Celion, ghebied my dat ik moet,
Op-offeren u liefd' soo menigh druppel bloet,

Als

Als ghy om mijnen 't wil ellende hebt gheleden,
Ey Hemel! ey! medooght u over mijn ghebeden;
Gund my gheen leven meer, mijn misdaet tot een straf,
Mits hy om mijnen 't wil het sijn ten offer gaf,
Ghetrouwen Herder, ghy die alte trouw beminde,
Zijt onghelukigh door het onluk van Bellinde,
Mijn lieve Celion, die van u kintse tijt,
My vanden Hemel selfs al voor ghedraghen zijt,
Druyp bracke traentjes op mijn trouwe Herders wangen!
Moght ghy door mijn ghetraen het leven weer ontfangen:
Ach!

Ach! Celion hoe iſt? *Celion.* Bellinde hoe ſou 't zijn.
Bellind. Ben ik hier oorſaek van, ik bid vergeeft het mijn.
Ach! Celion hoe iſt? *Celion.* Bellinde, hoe ſou 't weſen,
'k Schijn van een blye doodt in droefheydt weer verreſen.
Bellin. Hoe Celion, noemt ghy het droevigh ſterven bly.
Celion. Mits ik, doodt zijnde mis het gheen ik levend ly.
Bellind. Ik ſweert u dat ik heb ghevoelen van u pijnen.
Celion. Ach! u ghevoelen dat verſcheelt te veel van 't mijnen.
Bellind. Ghelooft, ik voel ſo veel ghelijk ghy ſelver doet.
Celion. Ach! die medogentheydt is niet in u ghemoet.
Bellind. V oordeel is verkeert 't inwendigh blijft verholen,
Dat ik Ergaſtus min, mijn Vader heeft bevolen,
Iſt liefde dat ghy wilt ik onghehoorſaem ben?
Celion. Iſt liefde, dat u hert mijn doodt ghedoghen ken?
Bellind. Iſt liefde, dat ghy wilt ghehoorſaemheydt beſtryen?
Celion. Iſt liefde, dat ik moet u onghetrouheydt lyen?
Bellind. Siet niet op my, maer hem door wien ik trou met dwang.
Celion. Siet ghy op mijn, mits ik van u mijn doodt ontfangh.
Bellind. Is dat mijn wil? ô! neen, het zijn mijn Vaders wetten,
Die my het trouwen, met mijn Celion beletten,
Eer Vader van u wiſt, eylaes! verloofd hy mijn,
Nu wil hy dat ſijn woordt ſal nae ghecomen zijn,
Het waer met u gheſchiet had ghy voor hem gheſproken,
En 't gheen hy heeft ghedaen, en ken niet zijn ghebroken,
Ten waer Ergaſtus ſelfs ſijn liefde af wouw ſtaen,
Maer dat is vrughteloos, hy ſal my niet ontſlaen,
Ik ſweert u Celion, dat noch mijn liefd' ſal blyken
Noch Man, noch Vader ſelfs en ſullen my doen wyken
Van mijn ghenegentheydt, ten aenſien ik beken
Dat ik verbonden aen Celions vruntſchap ben;

Vermits met eden ik die heb aen u ghesworen,
Den Hemel had voor my een Vader uytverkoren,
Door wien dit lichaem is ghegheven, laes! aen myn,
Die gaf het weer aen hem, wiens vrouw dat ik moet sijn,
Ghy kunt dit immers by u selfs wel overlegghen,
Dat teghens Hemels wil ik niet en heb te segghen,
Dewijl den Hemel my mijns Vaders wil ghebiedt,
Ken ik u Celion, eghtelijk trouwen niet,
Mijn Vader noch mijn Man, noch selfs des Hemels wetten,
En sullen nimmermeer, my Celion beletten
Dat ik een broeder heb, een broeder die ik min,
En dat is Celion. *Celion.* Mijn lieve Herderin,
Eylaes! wat sal dat dogh mijn liefde kunnen baten,
Dewijle dat ik sal het leven moeten laten,
Oogt op mijn droef geween, oogt op mijn droef getraen,
Vermits Bellinde wil mijn liefde tegen staen,
Bellinde, Nimph, ey siet! ey siet mijn bleke wanghen,
Mijn wanghen, ach eylaes! met tranen over-hanghen:
Bellinde, isser dan gheen hoop, oft troost voor mijn?
Bellinde moet ik dan van u ghescheyden zijn?
Bellinde, sal ik dan Bellinde moeten derven,
Soo sal ook Celion om sijn Bellinde sterven.

Bellind. Sijt Celion ghetroost: want ik niet langher mach
Sy valt hem om den hals. Aensien u treurigheydt, noch hooren u gheklagh,
Vaerd wel met dese kus, dees kus die ik u gheve,
Vaerd wel mijn Celion, vaerd wel mijn twede leve.

Celion. Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde.

Bellind. Ach! wat ist?

Een

Celion. Een kusje noch.
Bellind. Wel aen.
Celion. Bellinde, dat ghy wist
Hoe ik te moede ben, ghy soud mijn leet beschreyen,
Bellinde, ghy en soud van Celion niet scheyen:
Ach! moet het dan gheschien, ach! moet het dan so zijn,
Vaerd wel mijn Nimph.
Bellin. Vaerd wel.
Celion. Noch eens vaerd wel, oy mijn!
Bellinde keer weer om, laet ik u noch eens spreken.
Bellind. Wat wilt ghy Celion?
Celion. De kraghten my ontbreken,
Bellinde, om aen u te seggen wat my schort,
Een kusje noch.
Bellind. Een kus?
Celion. Een kus koom ik te kort.
Bellind. Is een u niet ghenoegh, ik gun u hondert kusjes,
Dus Celion voldoet u broederlijke lusjes,
Nu Celion hier mé, houd, bid ik u, vernoeght,
En toond u mannelijk in 't gheen den Hemel voeght,
Nu zijt ghetroost, vaerd wel.
Celion. Noch moet ik u yets vraghen,
Bellinde wilt ghy meer, als 't uwe met u draghen?
Bellind. Wat is dat Celion?
Celion. Het is yets dat my smert.
Bellind. Wat heb ik dan van u?
Celion. Bellinde, 't is mijn hert,
Mijn hert neemt ghy met u, dan doch 't wert u gegeven,
Vermits het sonder my, soekt by het u te leven,
Nu gaet, ik ben ghetroost.

Bellind. Adieu adieu, ik gae.
Celion. Bellinde, gaet ghy dan van Celion?
Bellind. Ach jae.
Celion. Ey Nimphje noch een woort, een woortjen eer wy scheyē.
Bellind. Wat wilt ghy Celion? *Celion.* Dat u de Goon geleyen,
De Goden gunnen u op reys soo veel gheluk,
Als ik om uwent wil, sal lijden smert en druk,
Ik heb de maght geen meer om antwoort u te gheven,
Ghy gaet, eylaes ghy gaet, en voert met u mijn leven,
Vlught sughten, op dat ghy medoghen meught de Goon,
Nu ik Bellinde mis, nu sterf ik duysent doon.

Ergastus.

'T is wonder dat het hert van soo een jonghe vrouwe,
De trouwe liefde ken van Celion weer houwe,
'k Verwonder my op 't hooghst van 't geen ik heb gesien,
En daght dat sulcx noyt in vrouwen kost gheschien;
Het waer te wreet van mijn, ey laes! dat ik soud scheyden,
De trouwe liefde die daer is tusschen dees beyden,
't Schijnt met voordagt de Goon my hebben hier gebragt,
Op dat ik soude sien ghetrouwe liefdens kraght,
En sijn geen oorsaek van dees liefde te beletten,
Bellinde, ik en sal op u mijn sin niet setten,
Maer volghen Celion, wiens droefheyt my berout,
Op dat hy in mijn plaets met sijn Bellinde trout.

SESTE HANDELINGH.

Bellinde.

Ghy boompjes die met my nu treurt,
Om 't leet dat Celion ghebeurt,

Wiens

Wiens ſmert my in dees water vlieten,
Een vloedt van traentjes neer doet gieten.
Dat hier Bellinde traentjes brenght,
En 't bracke nat met ſoet vermenght,
Dat hier mijn ooghen tranen ſtromen,
Dat is door liefde toeghekomen.
Schreyd, droeve ooghen ſchreyd, eylaes, nu dat hy vlugt,
En ſlaet hier in het bos een donder van gheſught,
Ach! bracke ſtroomen vloeyt uyt mijn bedroefde oogen,
Tot een ghetuyghe van mijn innerlijck medoghen,
Sugt ſugt op ſugt, mijn hert, ſtort traen op traen ter aerdt,
Tot teken van berouw, dat ghy Bellinde waerdt
U Celion te wreet, die ſoo ghetrou beminde,
En liefde voor ſijn Vrouw, d' ondankbare Bellinde,
O! woorden die hy heeft gheſchreven in mijn hert,
O! woorden ghy die my doet ſterven in ſijn ſmert,
O! onghemene liefd in Celion ghebleken,
Wanneer de ziel hem ſcheen het lichaem uyt gheweken,
Wanneer hy in mijn ſchoot ſlaeuhertigh neder zeegh,
En ik hem ſiende ſoo, noch gheen medoghen kreegh,
Ach! als ik overdenk met innighe ghedaghten,
Sijn ſughten die hy deed, ſijn jammerlijcke klaghten,
Sijn bitterlijk gheſchrey, ſijn in-ghekropte pijn,
Soo ken ik, ach eylaes! niet ſonder tranen ſijn,
Ik ſught ghelijk hy deed, ik klaegh ghelijk hy klaeghde,
Sijn pijn die pijnight my, my plaegt het geen hem plaeghde,
Mijn rouwt 't geen hem berouwt, ik ſtry gelijk hy ſtreed,
Sijn ſmert dat is de mijn, ik lyd' het gheen hy leed,
O! droevigh ongheval waer toe ben ik gheboren,
Dat om mijn Vaders wil mijn leven gaet verloren,

Dat om Ergaſtus min mijn Celion moſt gaen,
Dat kóſt my vlees en bloet en menigh droeve traen,
Traen ooghen, traen ſoo langh, dat ghy in tranens vlieten,
U hertjen drenken meught, en uwe doot ghenieten,
Ergaſte uyt. Ik waenden my alleen, maer vinde my verſpiet,
Ergaſte zyt ghy daer? *Erga.* Schroom voor Ergaſtus niet.
Bellin. Na dat ik denk ſijt ghy mijn Herder hier ghekomen,
Om eene ſaek als ik by my had voor ghenomen,
Dat is om u wat te ververſchen inde vloet (moet,
Van dees Fonteyn. *Erga.* Ghy veynſt de neyging uws ge-
Ha! wijſe Herderin, ghy ſeght de ſelfde reden, (de,
Waer door ghy herwaerts quaemt, my hier ook comen de-
'T is ſoo, maer om vermaek te ſcheppen uyt de vliet
Daerom en quam noch ik, noch ook Bellinde niet,
Het is een ander ſaek die u hier heeft ghedreven.
Bellin. Waerom het is ken niemant beter reden gheven
Ergaſte als ik ſelfs. *Ergaſt.* 'T is waer ghy ſelver weet
Bellinde alderbeſt, wat u hier komen deet;
Dogh ik vertrouw ghy ſult aen my dit niet belye.
Bellin. Ergaſte, ik beſpeur ghy ſpreekt uyt jalouſye,
Wat meent ghy dan, ey ſegh, dat d' oorſaek weſen ſouw?
Ergaſt. Ghy ſelfs.
Bellin. Ik ſelfs?
Ergaſt. Ghy ſelfs door oorſaek uws berouw,
Ik weet dat dit u doet in ongheneughte leven,
Dat Celion u moſt op u ghebodt begheven,
Ik weet dat u ghedaght met droefheyt achterhaelt,
Hoe dat u Celion door trouwe liefde dwaelt,
Ey! zyt dogh niet bedroeft dat ik dit alles wete,
U eer en deughde ſijn in 't minſt daer door verghete,

Dat

Dat ik het weet vertrout, een oorsaek wesen sal,
Dat ghy door my in dit u droevigh ongheval,
Ghenoegingh vinden sult, ik weet met welke sinne
Dat Celion betracht heeft uwe weder-minne;
'k Weet met wat eerbaerheyt hy u heeft aen ghesocht,
Ik weet hoe trou dat hy sijn diensten heeft volbrocht,
'k Weet de gheneghentheyt die hy u heeft ghedraghen,
Soo veele jaren langh al van sijn jonghe daeghen,
Ik weet dat ghy niet min tot hem ghenegen zyt
Als hy wel is tot u, dies mijn ghemoedt niet lyt
Dat ik de trouwe trouw, en liefde van u beyden,
Bellinde, door mijn liefd' soud van malkander scheyden,
Soud' soo ghetrouwe liefd' ghescheyden kunnen zijn,
En dat alleenelijk, ik segh alleen om mijn?
O! neen, Bellinde neen, dat sal ik niet ghedoghen,
Dat sal Ergastus noyt in sijn ghemoedt vermoghen;
Ik stae Bellinde toe dat sy Celion trouwt,
Mits dat Ergastus ghy in u ghesel schap houwt,
Die als een vrundt met u in vruntschap tracht te leven,

Bellind. Ergaste, wat sal u Bellinde weder gheven,
Waer mede sal doch sijn die trouwigheyt gheloont,
Die ghy dus onverdient aen u Bellinde toont.

Ergast. Wt liefden is mijn gunst soo hoogh tot u ghereesen,
Dies sal u liefde 't loon van mijne diensten wesen,
Mits dien ik sie wat liefd dat Celion u draeght,
Mits dien ik sie hoe dat sijn liefde u behaeght,
Dies sal ik my (om hem en u te verghenoeghen)
In alle vlytigheyt tot uwen dienste voeghen,
Vervolghen Celion, soo langhe ik hem vind,
Op dat hy sijne liefd magh toonen aen Bellind. binnen.

Amarant

Amarant, Ergaſtus.

Wat meught ghy van mijn minne ſpreken,
Ergaſte ſwijght, ey! ſwijght toch ſtil,
De proef uws liefden is ghebleken,
Ergaſtus Amarant niet wil.

Ergaſt. Ik ſweert dat ik met ziel en ſinnen,
Tot Amarant gheneghen ben,

Amara. Ergaſtus magh my niet beminnen.
Dies ik gheen weer-liefd' tonen ken.

Ergaſt. Wie heeft het minne my verboden?
Mijn Amarant wats dit gheſeyt?

Amara. Ergaſtus, u is van de Goden,
Een ander Vrouwe toe gheleyt.

Ergaſt. Gheen ander iſſer mijn beminde,
Als Amarant die 'k eyghen hiet.

Amara. Ergaſte, neen, het is Bellinde.

Ergaſt. Neen Amarant, ſy is het niet.
Bellinde ſal een ander trouwen.

Amara. Wie doch? ey lieve ſeght het mijn,
Mach ik dat wel voor ſeker houwen?

Ergſta. Jae Nimph, het ſal Celion zijn.

Ach! Amarant de Goon ghelievent ſoo te voeghen,
Ach! moght Ergaſtus u met liefde vergenoegen,
Ha! lieve Amarant, Vooghdeſſe van mijn ziel,
Voor wien ik door de liefd' ter aerden neder kniel,
En bid u aen dat ghy gheliefde Herderinne,
V trouwe Herder wilt van herten weder minne,

Mijn

Mijn lief, mijn Amarant, 't is liefde die my doet
Op-offeren aen u een trouw opreght ghemoet.

Amara. Ergaſte, meent ghy 't al?

Ergaſt. Hoe meught ghy my dat vraghen,
Mijn lieve Amarant.

Amara. Wanneer dat mijn behagen
Mocht ſtrecken tot u liefd', en ik wel garen ſouw,
My overgheven, om te zijn u eghte Vrouw,
Sout ghy niet aerſelen?

Ergaſt. Wat waent ghy Herderinne,
Als dat Ergaſtus ſoo lichtvaerdigh ſoud beminne?
O! neen mijn liefde leyt op al te vaſten gront.

Amara. Ik ſou 't gheloven, ſprak het hert ghelijk de mondt.

Ergaſt. Sout ghy mijn trouwigheydt dan wel in twijffel trecken?

Amara. Vermits men niet en ken het herte, naekt ontdecken;
De tongh ſpreekt dikwils wel dat 't herte niet en meent.

Ergaſt. De tongh is van natuur den menſch daer toe verleent,
Datmen doordien het hert ſoud kunnen openbaren.

Amara. Dats waer, maer nochtans ken de tonghe wel verklaren
't Gheen teghen 't herte ſtrijdt, dit is bedrieghery,
Die menighmael ghebeurt.

Ergaſt. 's Is noyt ghebeurt in my.

Amara. Gaet alle ſegghen vaſt ſoo moet ik het gheloven,
Door 't ſeggen kenmen vaek een menſch het hert berove.

Ergaſt. In wat mannier?

Amara. In dees, wanneermen yemandt vleyt,
En niet en meent in 't hert het gheen de tonghe ſeyt,
Door vleyery wort vaek een Maeght het hert ghedreven,
Dat ſy het ongheveynſt wil aen haer Minnaer gheven,
Hy die op ſijn ghevley, de Dochter willigh ſiet,

Te gunnen hem haer hert, die wil het dikmaels niet,
Dit 's herte rovingh, en ghemeen in die beminne.
Ergaſt. Noyt ſult ghy dat in my beſpeuren Herderinne.
Amara. 'k Vertrouwt u oock niet toe,
Dies ben ik 't veynſen moe,
Lieft ghy op deughd en trouwe
Ergaſte, 'k ſal u houwe
Voor d' eenighſte van al
Die ik oyt minnen ſal,
Laet ons te Boſwaert wandelen
En vande liefde handelen.
Ergaſt. Mijn Enghel wilt ghebien,
V wille ſal gheſchien,
Ik ſal u gunſt belonen,
En trouwe liefde tonen,
Ergaſtus ſal met vlyt
Gheduurende de tijt
Van ſijnes levens daghen
Gheen vryſter liefde draghen,
Als Amarant alleen,
Met wien ik ſoek te treen
In d' Eght, om haer te houwe
Voor mijn beminde vrouwe.

binnen

Ergaſtus, Amarant, Bellinde, Diamis.

Vrunt Diamis, wy ſijn ten hooghſten nu gheneghen,
Dat wy ghelijker-handt hier over alle weghen
U broeder ſpooren nae, die hopeloos door min,
In droeve ballinghſchap leeft om dees Herderin,

Wy

Wy ſijn gheſint om hem ons trouwe dienſt te tonen,
Nu dat Bellinde is gheneyght ſijn liefd te lonen,
En ik om af te ſtaen de liefd die ik haer draegh,
V broeders ongheval ik op het hooghſt beklaegh,
Dat hy moet van ſijn lief Bellinde zijn gheſcheyden.

Diam. Soud'tijt mijn broeder wel ſoo grooten luk bereyden,
Dat hy ſoud zijn ghetrouwt, Bellinde Nimph met u?

Bellin. Ghy ſult het Diamis, bevinden, mits wy nu
Voor vaſt verſprooken zijn op 't ſpoedighſt heen te trecken,
Om Celion mijn hert in liefde te ontdecken.

Ergaſt. Al eer wy gaen, laet ons ghebruyken goede raet,
En overlegghen eens de overdroeve ſtaet,
Waer in u broeder is, ten is niet ongheraden
Datmen voorſichtigh ſy, 't ſou licht'lijk kunnen ſchaden
Dat al te ſchielijk hem dees blijtſchap wert ontdekt,
Mits onverwachte vreught ſomwijl tot nadeel ſtrekt,
Soo wel ken 't hert door vreught, als droefheyt overſtelpen,
Ik aght het alderbeſt om Celion te helpen,
Dat haer Bellinde in een ander ſchijn verkleet,
En ſoo met Diamis alleen eerſt by hem treet,
Derhalven heb ik hier dit kleet met my ghenomen,
Op dat ghy onbekent by Celion ſoud komen,
En hem van langher-hant aen ſegghen dat Bellind,
Om nu met Celion te trouwen is gheſint,
Trekt aen dit manne-kleet, dees baert voor uwe lippen,
En laet u doch in 't eerſt niet eene woort ontſlippen,
Waer uyt hy moght verſtaen dat ghy Bellinde zijt.

Bellinde trekt het Mannen kleet aen, ende doet een mans baert voor haer mondt.

Bellin. Onmoghelijk dat hy my kent in dit habyt,

Voor 't ſpreken ſal ik my ghenoeghſaem kunnen hoeden,
O! reghte middel, om ghetrouwe liefd' te voeden.
al te ſamen binnen.

Celion.

Nae dat ik moe en mat door 't langhe reyſen ben,
Soo iſt dat ik, heel ſwak, nau verder komen ken,
Ergaſtus is de geen, om wien ik dus moet ſwerven,
Ergaſtus d'oorſaek is dat ik Bellind moet derven;
En trecken wt mijn landt, en droevigh ballingh zijn.
Ergaſtus is alleen de oorſaek van mijn pijn,
Sal ik Ergaſto dan mijn eyghen overgheven?
Ik ſal dat ſweer ik hem beroven van het leven,
En Celion die ſal tot wrake van ſijn leet,
Sigh ſelfs niet minder doen als hy Ergaſto deed,
Natuur beweeght de geeſt door haer ghewone luſten,
Mijn leden vol van ſlaep die ſoeken wat te ruſten,
Dies ik hier in het groen een weynigh ſlapen moet,
Op dat een ſtille ruſt naturens graeght voldoet.

Celion gaet inde groente leggen ſlapen.

Ergaſtus, Diamis, Bellinde, Amarante.

Ergaſt. Ik vinde goet dat ghy Vrundt Diamis, alleene
U wat voor wt begeeft.
Diam. 't Luk wils ons gunſt verlene,
Daer ſien ik Celion.
Ergaſt. Doet ſoo ik heb gheſeyt.
Diam. Ik ſal.
Ergaſt. Ach! Diamis, ghebruykt voorſightigheyt.

Diamis

Diamis alleen by Celion.

Mijn broeder Celion, ach! Celion mijn broeder.
Celion. Wie weygert doch de ruſt een armen ſchapen-hoeder?
Wie wekt my uyt mijn ſlaep?
Diam. Mijn broeder, ik, ik bent.
Celion. Mijn broeder Diamis.
Diam. Hoe iſt al?
Celion. Vol ellendt.
Diam. Kunt ghy afzijnde u niet wat gheruſter vinde?
Celion. Ik heb geen ruſt mitſdien ik ben ſonder Bellinde,
Mijn broeder, nu dat ik die lieve Enghel mis,
Dunkt my datter geen ruſt voor my te vinden is,
De hooghſte vreughd die ik voortaen ſal kunnen erven,
Dat is ter liefde van mijn lief Bellinde ſterven.
Diam. Neen broeder, neen houd moedt, de ſake ſal wel gaen,
'T is langh ghenogh ghedoolt, ey! laet dit ſuffen ſtaen,
En keert met my te rugh van daer ghy zyt ghecomen,
Op hoop dat u ghelukt 't geen ghy had voorghenomen.
Celion. Neen! broeder neen, ô! neen, dat ſweer ik by de Goon,
Mijn rampſpoet wēſcht om wraek, en wil Ergaſtus doon,
De rover van mijn lief, de moorder van mijn leven,
Die heeft my oorſaek tot een wrede wraek ghegheven.
Diam. Sacht broeder leeft na reen, Ergaſtus heeft geen ſchult,
Ghelijk ghy ſelver dat met my bekennen ſult,
Laet nickerlijk bedrijf u herte niet verwinnen,
Temt wraek luſt op gheiſt van overwonnen ſinnen, (magt,
Quaet doē maekt quaet niet goet, en dat door quaet doens
Hier door ſo wort het quaet tot meerder quaet gebragt,
De wraek en is geen reght, de wraek baert meer beſwaren,

Een opreght Chriſten ſal de wraekluſt laten varen,
Schoon 't aldermeeſte quaet, en onreght hem gheſchiet,
Een Chriſten neemt ghedult, en wil de wrake niet,
Dies broeder leer, ik bid, gheduldelijk verdraghen,
Den lyer, ſoo men ſiet, den ſtryer vint verſlaghen.

Celion. Het geen mijn broeder ſeyt bevind ik, dat is reght,
Maer als ghy mijn verdriet met kennis overleght,
Sult ghy 't bevinden, mits 't my alles heeft begheven,
Dat Celion niet ken na reght of reden leven.

Diam. 'T is broeder misverſtant, de reden in een man,
Door rampſpoet, ik bekent, haer kraght verlieſen kan,
Maer ſoo niet, of ſy moet de alderſwaerſte plaeghen,
Sigh ſelven ſtellen voor gheduldelijk te draeghen;
Ten is geen reedlijk mens die vande reden ſcheyt,
Als hem het ongheluk een ſware laſt op leyt,
Dies bid ik leeft nae reen, kent ghy door wraek ghenieten
De middel, waer door ghy kunt ſtillen u verdrieten?
Kunt ghy wel door de wraek genieté 't geé ghy wenſcht,
O! Goddelooſe wraek, ghy die den menſch ontmenſcht,
Mijn broeder! zijt ghetrooſt ik hoop ghy ſult bevinde,
Dat ghy noch wort ghelieft van d' Herder in Bellinde.

Celion. Ergaſtus meer dan ik.

Diam. Hy ſoo veel niet als ghy.

Celion. Ach! broeder dat gheloof comt nimmermeer in my.

Diam. Ghelooft Ergaſtus heeft Bellinde gantſch ontſlaghen,
Dat meer is, hy ghebiet dat ſy u liefd' ſal draghen,
Ergaſtus heeft u liefd' en trouwigheydt beſpeurt,
Ergaſtus ſelver weent om 't gheen u is ghebeurt,
Ergaſtus wil dat ghy ſult met Bellinde trouwen.

Celion. Ha! broeder mach ik my hier van verſekert houwen?

't Gheen

Diam. 't Gheen ik u segh is waer, tot sekerheydt van dien,
Sult ghy Ergastus selfs hier by u comen sien,
Ergastus sal u selfs de saek te kennen gheven,
Waer door sijn yver hem heeft herwaerts aen ghedreven,
Daer is Ergastus selfs die vlytigh heeft betraght
Gelegentheyt, en tijdt, waer door moght zijn volbraght
Sijn gunst tot uwaerts, dies hem, broeder, wilt ontfangen.

Celion. Ergaste lieve vrundt.

Ergast. 'k Had over groot verlanghen,
Vrunt Celion, om u mijn vruntschap aen te bien,
Mits ik de trouheydt van u liefde heb ghesien,
Ik lagh in 't bos ter schuyl stil achter dighte haghen,
Alwaer met herten leet mijn ooghen selver saghen
De liefd', de trouwe min, die ghy Bellinde droeght,
En hoe u lievend hert was grootelijcx misnoeght,
Als ghy van uwe lief Bellinde af most scheyen,
Als ik wt liefden u sagh droeve tranen schreyen;
Als ghy de laetste kus aen u Bellinde gaeft,
Als ghy in tranen-vogh u herte hebt ghelaeft,
Als toen is mijn ghemoedt met mely inghenomen.
Als toen is mijn ghedaght met reden over komen,
Dat ik in 't minste deel gheen oorsaek wesen wouw,
Waer door belet moght zijn u liefde soo ghetrouw.

Celion. De dienst, de eer, de liefd', de vruntschap en weldaden,
De trouwigheydt, de sorgh, de gunst en de ghenaden
Die my Ergastus toont, die zijn van sulke kragh
Dat Celion sijn goedt en bloet te weynigh agh,
Tot een beloningh van u soo volmaekte deughden,
Dat wt mijn grootste smert ontstaen mijn hoogste vreugden:
Dat die mijn vreughde nam, mijn vreugde weder geeft,

Ist

Iſt ſeker dat Bellind noch liefde tot my heeft?

Ergaſt. Daer van ſal deſen vrundt ghetuyghe kunnen gheven.

Bellin. Bellinde is gheſint met u in d' Eght te leven.

Celion. Wat ſekerheyt hebt ghy, mijn vrundt, dat het ſoo zy.

Bellin. s' Heeft Amarante ſelfs gheſonden neffens my.
Om u van 't geen ik ſegh voor waerheyt te verklaren.

Amar. Ha! Celion ghy ſult met u Bellinde paren,
Ik hebbe mijne trou Ergaſtus toegheſeyt,
En lief hem voor mijn man uyt goe ghenegentheyt.

Celion. Ha! Hemel wat ik ſie, 'k wenſch u gheluk te ſamen.

Ergaſt. Vrundt Celion dit is de oorſaek dat wy quamen
Om met Bellinde u in d' Eghte te beſteen.

Celion. Soo laet ons op een kort dan t' ſamen reyſen heen.

Bellin. Sacht Celion, noch niet.

Celion. Ik ken niet langher toeven.

Bellin. Sie hier Bellinde ſelfs, u vreughde nae 't bedroeven.

Celion. Ha! Hemel wat gheluk, 'k omhels mijn Herderin.

Bellin. Ik offer Celion mijn liefde, trou, en min.

Celion. Nu is mijn liefdens vreught in d' hooghſte top ghereſen.

Bellin. V hertje ſal het mijns, en 't mijn ſal uwen weſen.

Celion. Nu is myn droeve ſmert verkeert in blye vreught.

Bellin. Nu heeft myn hert 't gheen 't wenſcht.

Celion. En 't myn leeft door u deught.

Bellin. De Goden gunnen ons ſoo inde liefd te groeyen,
Dat onſe Eghte ſtaet magh inde *Liefde bloeyen.*

EYNDE.

WEGH-WYSER

TER

DEVGHDEN.

TWEEDE DEEL.

DEACHDEIN

TWEEDE DEEL.

Den Mensch blijft noyt in noodt verleghen
Als hy sich keert van quade weghen.

IK heb eens op een tijt een vreemde saek gelesen,
En na mijn dunkt, soo kend't den Leser dienstigh wesen;
Dies ik te voorschijn breng d'Histori die ik las,
Wiens inhoud (alsser volgt) in 't kort beschreven was,
God hadt een seker vrundt een eenigh soon gegeven,
Doch desén in sijn leught, en was niet goet van leven,

Hoewel de Vader hem met Vaderlijke vlijt
Vermaenden tot de deugd, beſtraften t'allen tijd,
Hoewel de Vader hem vermaenden God te eeren,
En van ſijn quaden gang tot beter wegh te keeren,
Maer hy in 't quaed verhert, en acht het alles niet,
Wat hem de Vader ſeyd, of wat hy hem gebied;
Hy die van dag tot dag, loopt met de ruwe gaſten
Die noyt op God den Heer noch ſijn geboden paſten,
Hy die van dag tot dag met ſnood geſpuys verkeert,
Waer van hy anders niet als alle ontucht leert,
Hy die niet anders doet als dobbelen en ſpelen,
Soeckt met bedroch en liſt ſijns Vaders gelt te ſtelen.
Hy die tot dronckenſchap is alle daeg geſint,
Hy die 't geſelſchap vande lichte vrouwen mint,
Hy die in alles doet, wat goddelooſen plegen,
En gaet geen ander padt, als deſe quade wegen;
Hy die den ouden Man ſijn Vader oorſaek geeft
Als dat hy alle daeg in groote hertſeer leeft.
Hy, die niet anders wenſcht als dat de Vader ſterve,
Hy, die niet anders wenſcht als 't goet te mogen erve;
Hy, die in 't minſte deel de Vader yets ontſiet,
Noch oyt beweging krijgt uyt 's vaders droef verdriet,
Hy, die in 't quaed verblint, loopt doolen inde ſonden,
En dat van dag tot dag, en dat tot aller ſtonden,
Hy die de vreeſe Gods in 't minſte niet en kent,
Hy die van langer hand het quaed heeft aengewent,
Hy die in 't eerſt het quaet ter herten heeft genomen,
Die is door 't eene quaed in 't ander quaet gekomen,
Die is van d'eene ſond, in d'ander ſond' geraekt,
Hy, inde ſonden heeft een qua gewoont gemaekt,

De

De sonde so sy niet in 't eerste wert bestreden,
Die kruypt gelijk een Pest, en dat door al de leden,
Indien men in 't begin de sond niet tegen staet,
Eylaes! sy wortelt in, en oorsaekt alle quaet,
De Vader vande Soon, die in sijn oude dagen,
Van Gode wort geraekt, met siekte wort geslagen,
Met krankheyt word besocht, sijn lyden voelt soo groot,
Dat hy in hem bevind te loopen na de dood,
Hy die sijns levens tijt ten eynden soekt te vlieden.
Die doet noch synen Soon voor 't laest by hem ontbieden;
Die doet daer synen Soon verschynen voor het bed,
En geeft hem voor sijn dood noch eerst een vaste wet,
Die gaet sijn eenig kint op dese wijs vermanen,
Oogt, seyd hy, lieve soon, op uwe vaders tranen;
Gedenkt mijn lieve Soon, op uwen Heer, en God,
Ghy die noyt hebt geacht mijn leering en gebod,
Waer in mijn droeven dag in droef heyd loopt ten enden,
En eyndigt in verdriet, in hertseer, en ellenden,
Dewijl dat my de dood om 't herte leyt en wroet,
Dewyle ick gevoel dat ik nu scheyden moet,
Dewijl ik vast gevoel het eynde mynes leven,
En dat ik nu eer lang de wereld sal begeven,
Dewijl ik door de dood hier uyt dit aertsche dal
Tot in een ander land van u verhuysen sal,
Dewijl dit aerdsche vlees verrotten sal in d'Aerde,
Dewijl ick nu de reys moet met de dood aenvaerde,
Soo bid ik eens dat ghy u oogen open slaet,
En dat ghy doch aensiet mijn jammerlijcken staet,
Heb ik voor desen tijd u hert niet kunnen raken,
Heb ik voor desen niet u anders kunnen maken.

Hebt ghy voor desen niet na mijn vermaen gehoort?
Soo doet het, lieve Soon, so doet het rechte voort.
Hebt ghy voor desen my noch geen gehoor gegeven;
Ik bid u lieve Soon leef beter, na mijn leven.
Hebt ghy tot noch geleeft in sonden grof en groot,
Ik bidd' u lieve soon verlaetse na mijn doot.
Wat is t'? eylaes! wat is 't te leven inde sonden?
Wat heeftmen door de sond ter werelt niet bevonden?
Heeft God niet om de sond, de menschen doen vergaen?
Gelijk hy heeft aen die van Sodama gedaen,
Waer is den rijken man? een aller sonden slave,
Eylaci! in een poel van eeuwigh vuyr begrave,
Dit is der sonden loon die God den genen geeft,
Die buyten Godes vrees, in alle sonden leeft,
Wat gruwel moet het zijn, dat God door sijn geboden,
De ziel die sonde doet, tot straffe, dreyght te dooden?
Wat gruwel is de sond? mijn soon bedenkt het wel,
Dat sy veroorsaekt heeft, de doot, en ook den hel.
Wat gruwel is de sond, dat Christus uyt Marye
Geboren moste zijn? en om de sonden lye,
Soo veel verdriet en pijn, soo veel tormenten groot,
En sterven aen het kruys dien smadelijken doot:
O gruwelijke sond, ô troost, door Christi sterven,
Ken yder zondigh mensch sijn saligheyt verwerven.
Indien hy aen het kruys, en Christi lyden leert,
Wat Christus door het kruys van 't sondigh hert begeert,
Hy heeft voor ons geleen, en wil dat wy oock lyen,
Hy heeft voor ons gestreen, hy wil dat wy oock stryen,
En hy door syne doot wijst ons het sterven aen,
Te sterven na de geest, de sonden tegen staen,

Wat

Wat leert hy door ſijn kruys? wat leert hy door ſijn lyen?
Hy leert ons 't weelig vlees, in welluſt te beſnyen.
Hy wil dat ſyne doot ſal zijn in onſe ſin
Hy druckt ons door het kruys ſijn droevig lyen in:
Hy wil ons hier den wegh ter zaligheyt doen leeren.
Hy wijſt ons hier door aen van ſonden af te keeren,
Gelijk als David deſen Coninklijk Propheet,
Als hy geſondight had, berouw, en af-ſtant deed;
Een man naer Godes hert, in ſonden ſwaer verloopen:
Gevoelt door Godes geeſt ſijn hert, en ziele open.
Gevoelt door Godes geeſt in hem een open grond,
Een in-gang tot het hert een af-keer vande ſond;
Hy voelt een ſware laſt, hy voelt een groote ſmerte,
Omtrent ſijn droeve ziel, en in ſijn open herte,
Hy keert hem tot den Heer in't binnenſt' ſijns gemoet,
Hy ſtort ten oogen uyt een bracke trane-vloet;
Hy offert een gebedt met ſchreyen en met ſuchten.
Hy offert aenden Heer veel aengename vruchten,
Een recht gemorſelt hert, en een bedroefde geeſt,
Het geen ook aen den Heer is aengenaem geweeſt,
Hy ſcheen door recht berouw in tranens vloet te drenken,
De ſonden mynder leugt, ô heer wilt niet gedenken,
Hy valt den Heer te voet, hy roept ſijn Schepper aen,
En heeft over ſijn ſond een ware boet gedaen.
Manaſſes deſgelijcx, met ſchreyen en met klagen
Heeft aen ſyn Heer en God het herte opgedragen;
In tranen ſyne bed gewaſſchen dag en nacht,
Met ſuchten en berouw veel dagen doorgebracht,
Den Heer heeft ſyn gebed en rouwig hert ontfangen,
Waer door hem ook den Heer ſijn dagen deed verlangen:

Myn

Myn Soon, ik bid, onthoud dees leering doch van myn,
En wiltſe na myn dood doch vaek gedachtich zyn,
Het is de wille Gods dat ik als nu moet ſterven,
En ken u na myn doot geen groote gaven erven.
Ghy hebt voor deſen myn als niet met al geacht,
Ghy hebt onnuttelyk het myne doorgebracht,
'K heb alles opgeſet om u totſtaet te trekken,
Doch wat ik heb ghedaen ten koſt my niet vel ſtrekken,
Ghy hebt uws vaders raet voor deſen niet gewilt,
Ghy hebt uws vaders haaf onnuttelijk verſpilt,
Ghy hebt na myne raet, eylaes! noyt willen leven,
Dies ken ik nu aen u geen erref overgeven.
Maer ſo ghy noch voor 't laeſt mijn leering geeft gehoor,
Ik ſal u evenwel een middel ſtellen voor
Waer door dat ghy u ſult noch kunnen onderhouwen,
Dat is wilt vaſtelijk in God den Heer vertrouwen.
Doet boete voor u ſond, neemt toevlucht tot den Heer,
Neemt vaſtelijck voor u te ſondigen noyt weer,
Leeft inde vreeſe Gods en hebt den Heer voor oogen,
Hy ſal ſich in u noot genadelijck medogen,
Het geen dat David ſeyt dat ſal aen u geſchien,
Verlaten hebik noyt rechtveerdig menſch geſien,
Noch nimmermeer ſijn zaet door armoedt broot behoeven,
God trooſt rechtvaerdige, verblijt in noot de droeven:
De vader heeft den ſoon beweeght in ſijn gemoedt,
Soo dat hy dit gebedt aen ſijnen vader doet,
Mijn vader: mijn berout mijn goddelooſe leven,
Ick bid u, wilt het doch vergeten, en vergeven;
Mijn vader, heb ick u voor deſen niet gevreeſt,
Een ongehoorſaem kint, een ruwen gaſt geweeſt,

Mijn

Mijn Vader heb ick my niet na u wil gedragen,
V Vaderlijk vermaen los inde wint geslagen,
Weerspannigh en rebel u wetten niet ge-eert,
En tegens uwen dank met quaden heb verkeert,
Mijn Vader: heb ik u vertorent met mijn sonden,
Hebt ghy my willigh noyt naer uwen wil gevonden,
Heb ik voor desen niet op u vermaen gepast,
Heb ik dus langh geweest een ongehoorsaem gast,
Nu sal ik, soo het God belieft, mijn anders quyten,
De tijt die God my gunt in beter leven slyten,
Soo God u dagen rekt, 't geen ken door God geschien,
Ghy sult na dese tijt een vreughde aen my sien,
Soo veel verdriet als ik u dus langh heb gegeven,
Soo vele vreucht soud ghy nu weer van mijn beleven,
Indien dat mijn gebedt soo veel aen God vermach,
Sal ik noch sijn een vreucht in uwe ouden dagh,
Indien het God belieft u dagen te vermeeren,
Ik sal mijn Vader doen al wat hy mach begeeren,
De lesse die ghy hebt, mijn Vader, my gedaen,
Die is my in het hert, ja tot de Ziel gegaen,
Ik segge tot de Ziel, daer teelt se rijpe vruchten,
En doet mijn in berouw, om mijne sonden suchten:
Ik heb u menighmael veroorsaekt groote pijn,
Mijn Vader, ach! ik bid, ic bid vergeeft het mijn;
Ik voele mijn gemoed met soo veel smert bestreden,
Als ghy wel droef heyt hebt om mynent wil geleden,
Berouw mijn herte knaeght, met innerlijk verdriet,
Nu mijn verblinde geest sijn groote misslagh siet,
De vader heel beweeght, en vrolijk in zijn lyen,
Schept in sijn droeve staet een hertelijk verblyen.

Wel ſeyt hy lieve ſoon, 't is my een groote vreucht,
Dat ik in u beſpeur genegentheyt ter deught,
't Is my een groot vermaek in mijn verloopen leven,
Dat ghy u nu voortaen ter deugden wilt begeven,
Komt u beloften na, ghy ſult, onthoud het mijn,
V leve dagen lank van God gezegent zijn,
Ik ſal in goede ruſt dan vande werelt ſcheyen,
Dewyle ghy nu wilt een beter leven leyen,
Ik voel dat my de doot vaſt nadert aen het hert,
Ik voel van uur tot uur door innerlijke ſmert,
Dat ik verwonnen ben, en ſterf in alle deelen.
In uwen handen, Heer, wil ik mijn ziel bevelen.
Hy geeft de laeſte ſnik, en ſcheyt van 't leven af,
En wort ter rechter tijt gedragen na het graf.
Den Iongman heel bedroeft, gaet treuren ende klagen
Dat hem ſijn Vader is nu door de doot ontdragen,
Hy drukt ſijn vaders les gheſtadigh inde ſin,
Hy beelt ſich alle daegh ſijn quade leven in.
Hy voelt in ſijn gemoet de kennis van ſijn daden,
Hy voelt met groot berouw ſijn herte overladen,
Fy my, ſeyt hy, dat ik gedoolt heb ſo verblint,
De booſheyt in mijn jeught ſoo goddeloos bemint.
Fy my dat ik dus langh bleef aen het quaet gebonden,
Fy my, die ben geweeſt een ſlave vande ſonden:
Fy my, die eer en deughd ſoo heyloos heb vertreen,
En om vergiffenis mijn Schepper noyt gebeen.
O God Almachtigh God, wanneer ik van mijn leven
Aen uwe Majeſteyt eens rekening moet geven,
Hoe ſal ik voor u ſtaen? indien, ik my, o Heer,
Wt gantſcher herten niet van deſer uur bekeer;

Ik bid u goede God vergeeft my mijn miſdaden,
En toont den ſondaer doch genadelijk genaden.
Heb ik door ſonden u vertoornt in mijn jeught,
'k Hoop dat ik u weer ſal verſoenen door de deught,
Heb ik u, ô mijn God vergramt met ſondigh leven,
Ghy wilt door recht berouw den ſondaer 't quaet vergeven.
Leer my door uwen geeſt, leer my, ô Heer, te doen,
Al 't geen van nooden is, daer ik u mee verſoen,
Geeft my voor alle dingh, o Heer van alle Heeren,
Mijn ziele ſaligheyt voor 't noodighſt te begeeren,
Dit is het opper deel, dit is het hooghſte goet,
Dat een recht Chriſten menſch van God begeeren moet.
Ik bid u goede God, regeerder aller ſaken,
Geef dat ik eerelijk mach door de werelt raken;
Ik bid u goede God, wijſt my een middel an,
Waer mee ik goddelijk mijn nootdruft winnen kan,
Ik wil van dees tijdt af het booſe leven haten,
Ik wil van dees tijt af 't gheſelſchap varen laten,
Ik wil van dees tijt af, ik wil van deſer ſtont,
Begeven my tot God uyt een oprechte gront,
Hy die in dit ghebedt volhert verſcheyde dagen,
Hy die aen God den Heer ſijn hert heeft opgedragen,
Hy die van God den Heer met hongers noot en ſmert,
Met armoed en verdriet nu ſeer geſlagen wert,
Hy die van God den Heer verſocht wort met veel lyen,
Hy, die ſich vindt geſtelt om mannelijk te ſtrijen,
Hy, die met Godes wil geduldigh was te vreen,
Heeft Gods verſoekingh langh lijdſamelijk geleen:
Hy, inde grootſte noot van ongemak gekomen,
Raeckt op een ſeker tijt heel wonderlijk aen 't droomen,

Het scheen der yemant quam en sprak hem soetjes aen,
Als dat hem God den Heer soud uyt syn noot ontslaen,
En hem een overvloed van schat, en rijkdom geven,
Waer van hy rijkelijck sijn leven langh soud leven.
Het scheen hem in sijn droom te worden aengeseyt
Als dat hem het geluk haer gunst had toegeleyt,
En dat hy moste gaen hem uyt der stadt vervoegen,
En op een seker plaets betrachten syn genoegen;
Dat op een seker brugh hy vinden soud een vrient,
Waer door dat het geluk soud worden hem verlient,
Een die hem seggen soud, waer heen hy sich most keeren,
Indien hy was gesint te krijgen sijn begeeren;
Soo haest als hy ontwaekt, en opent sijn gesicht,
Soo haest als hy aenschouwt het lieve morgen licht.
Soo haest als hy begint by sijn gedacht te komen,
Wel, seyt hy, hoe ontstelt ben ik van dese droomen?
Ik voel een strijt in my, de droome my gebiedt
Te trachten dat ik werd verlost uyt dit verdriet.
Maer ach! ik ben verdoolt, mẽ mach geen droom vertrouwẽ,
Het is een ydelheydt op losse-droom te bouwen,
Nochtans myn geest getuycht, indien ik het besta
En met een vast geloof na dese plaetse ga,
Dat my een seker vrundt sal komen aen te seggen
Waer dat ik vinden sal een schat verborgen leggen,
Myn geest getuycht het my, het sal my zijn geseyt,
Dat op een seker plaets een schat begraven leyt,
Den yver synes drooms die heeft hem aengedreven,
Soo dat hy zich terstont heeft na de plaets begeven,
Alwaer hy op de brugh de helleft van den dach
Gingh treden eer hy daer een menschc komen sach,

Een

Een slechten bedelaer die sat met groot verlangen
Aen 't eynde vande brug om Alomoes t'ontfangen,
Die siet dat hy daer heeft een langen tijt gegaen,
Die denkt vast by sich selfs, wat wil hier uyt ontstaen,
Na eenigh overlegh, bedenkt hy sich ten lesten,
En spreekt hem aen, en seyt, vrunt hout het my ten besten,
Is 't sake dat ik u, in u gedachten steur;
My dunkt dat ik in u veel swarigheyt bespeur,
Het is de meeste tijt van desen dagh verleden,
Dat ghy hier op de brugh alleenigh hebt gaen treden,
Ghy hebt den meesten dag hier op de brugh gedwaelt,
Ghy hebt, na dat my docht, veel dingen overhaelt,
Wat isser dat u let? wat is u wedervaren?
Indien het u gelieft, soo wilt het my verklaren,
Op hoop oft ik u kost behulpsamig zijn,
Dus bid ik doch ontdekt u saken tegens mijn,
Wel seyt hy wat is dit, wat komt my hier te voren,
Gaet vrunt, gaet van my of, ik mach u reen niet hooren,
Ghy zy het niet die my kunt helpen in mijn noot,
V quelling ende mijn zijn beyde even groot,
Ik weet niet hoe ik ben geweest soo sot van sinnen,
Dat ik my door een droom heb laten overwinnen.
Mijn sotheyt is mijn leet, mijn dwaesheyt my berouwt
Dat ik my al te vast op droomen heb vertrouwt.
Eylaes! een ydel schim verscheen my in het droomen,
En op een losse droom soo ben ik hier gekomen,
My droomde, dat ik souw hier spreken met een man,
En die my wysen soud het geen niet wesen kan.
My droomde dat my hier een mensche soud ontmoeten,
Die mijn bedroefde smert met vreugde souw versoeten,

In 't kort ik heb gedroomt('t geen niet en ken geschien)
Als dat ik hier een vrunt op dese brugh soud sien,
Die my ontdecken soud een onbekende sake,
Waer door dat ic aen gelt,en rijkdom soud gerake;
Maer ach! 't is ydelheyt,en rechte sotterny,
Want wie op droom vertrouwt,vertrouwt bedriegery.
Den Bedelaer die lacht,om 't geen hy hoorde seggen,
Ik moet u eens wat nieuws,seyt hy,te voren leggen,
Ik moet u seggen eens hoe op een seker tijt
Ik door een ydel droom my selven had verblijt,
't Gingh my,gelijk als u,had ik droom willen achten,
Had ik gelijk als ghy mijn sinnen en gedachten,
In 't droomen aengeleyt,gelijk ghy hebt gedaen,
Ik hadde overlangh hier inde Stadt gegaen;
My droomde,in het huys dat naest staet aen de haven,
Lagh achter in den tuyn een pot met gelt begraven.
En onder eenen boom,recht nevens het Prieel
Daer soud ik dese schat verkrijgen tot mijn deel.
Maer noyt en is in my die sottigheyt gekomen,
Dat ik my heb vertrouwt op wareloose dromen.
Den ander staet wat stil, en let op desen sin,
Na eenigh overleg,valt hem dat seggen in,
Soud dit wel zijn de man,die my sal openbaren
Die my de rechte wegh en middel sal verklaren?
Waer door dat ik mijn droom noch voort vervolgen sal,
En raken in het eynd oock uyt mijn ongeval,
Ik hoop,en ik vertrouw,vaerd wel,seyt hy,mits desen,
Vrundt t'is mijn tijt te gaen,den Heer wil met u wesen.
Na dat hy hem nu heeft een langen tijt beraen,
Na dat hy grondigh had den bedelaer verstaen,

Soo denkt hy by sich selfs, voorwaer dat was de gene
Die, soo ik had gedroomt, is tot mijn hulp verschene;
Voorwaer dit is de geen, die my te kennen geeft,
Het geen dat door den droom mijn geest bevolen heeft.
Het huys daer hy van seyt, dat pleegh al lang voor desen
Mijns Vaders eygen erf, mijns Vaders huys te wesen,
Na dat hy my daer heeft de kennis van vertoont,
Soo heeft mijn Vader selfs ook in dat huys gewoont;
Die heb ik menigmael, en dikwils hooren seggen,
Hoe datter vyant quam, en deed de Stadt beleggen,
Hoe datter in dit huys gewoont heeft doen ter tijt,
Een man van groote staet, geoeffent inde strijt,
En die in het belegh van hun benauwde wallen,
Op syne vyant is somwijlen aenghevallen,
Waer van hy dikmaels heeft een groote buyt gebrocht,
Die hy nu hier, nu daer als doen te bergen socht,
Men heeft het overlangh in twijffeling gehouwen,
Men is al over langh geweest van dat vet trouwen,
Dat op die selve plaets na aller oogen schijn,
Most een verborgen schat, of yets verholen zijn,
Want na een langh belegh soo wiert de Stadt verloren,
En desen vrunt die sturf een weynigh tijts te voren.
Hy was by yeder een een rijcker man vermaert,
En die in syne tijt veel rijkdom had vergaert:
Maer als hy, door de doot van 't lichaem was ontbonden,
En heeft men nieuwers na soo vele goet gevonden.
Dit stelt mijn hope vast, en ik sal 't ook bestaen,
Om met gelegentheyt na desen Tuyn te gaen,
Hy, op een seker tijt is op die plaets gekomen,
Heeft met gelegentheyt sijn slagen waer genomen,

Hy ſiende een prieel, gelijk hem was geſeyt,
Heeft het van ſtonden aen op 't graven aengeleyt,
In 't eynd, hy vind een pot met goude piſtoletten,
Hy vindter groote ſchat gepakt in oude ſletten,
Hy (op het hoogſt verblijt, gelijk men denken kan)
Die wort door deſe ſchat een machtigh rijker man,
Hy, die veel meerder had als noodig tot ſijn leven,
Heeft, daer het noodigh was, den armen mee gegeven,
Hy heeft van deſe ſchat de helleft afgedaen,
En ſoo in hunne noot, meer armen by geſtaen;
De reſt heeft hy gebruykt, een handel aengenomen,
En is door Coopmanſchap aen meerder winſt gekomen,
Hy heeft in korten tijt vergaert een machtig goet,
Gods zegen vloeyt hem toe in grooten overvloet,
Hy heeft al wat hy wenſcht, na ſijne wil verkregen,
Hy dankt ſijn Heer en God voor die gewenſchſte zegen:
Hy heeft uyt ſijne winſt, en overwonnen ſchat
Genomen ruym ſoo veel als hy gevonden had;
Hy heeft uyt ſijne winſt ſoo veel, en meer genomen,
Als hy verkregen had, en inden Hof bekomen;
Heeft ſijn gevonden ſchat den armen aengedient,
Wanneer hem God den Heer meer Rijkdom had verlient;
Hy heeft hem in ſijn ſtaet ſoo eerelijk gedragen,
Dat alle menſchen daer een groote vreucht aen ſagen;
Hy heeft ſijn leven lang ſoo eerlijk geleeft,
Dat yder hem het lof van een goet Chriſten geeft;
Leer hier, ô armen Menſch! leer hier op God betrouwen,
Leer hier in tegenſpoet een kloeke moed behouwen;
Leer hier, ô ſondigh Menſch, wie 't ſondig leven laet,
En met een oprecht hert tot ſijnen Schepper gaet,

Dat

Dat Godt dien helpen ſal in alle noot, en lyen,
Dat Godt den Heer hem ſal vertroosten en verblyen:
En op geſetten tijt en op bequamen dagh
Verleenen al het geen hem noodigh weſen mach:
Leer hier ô ſondigh volck, ô ſondaers! wilt hier leeren,
Met een oprecht gemoedt tot uwen God te keeren
En met een vaſt beſluyt (bekennende u ſchult)
Dat ghy met ſonden God noyt weer vergrammen ſult.
Dat met de hulpe Gods, ghy u voortaen ſult wachten,
Voor ſonden metter daet, en ſondige gedachten?
Leer hier een goedeles, ô ongebonden Ieught
Leer, dat ghy leven moet na wetten vande deught?
O ongetoomde jeught, o kinders! wilt hier leeren,
Gelijk dat Godt gebiet, u lieve Ouders eeren:
Iſt ſake dat ghy u aen Ouders hebt miſgaen,
Soo denkt ook dat ghy ſelfs u Schepper hebt miſdaen,
Want wie ſijn Ouders eert, eert God, en Gods geboden,
Wie God eert, die verkrijght al wat hem is van nooden,
Bewijſt gehoorſaemheyt u ouders metter daet,
Wie ſijne ouders eert, het ſelden qualijk gaet.

EYNDE.

Een booſe vrou, een quaet Huwlijk.

't IS by mijn tijt gebeurt, verleden weynigh jaren,
Als datter hier ter Stee twee Ionge luyden waren,
En dat de Dochter was van oude burgers ſtam,
Geboren en geteelt hier binnen Amſteldam:
Gekomen tot haer jeught, en wel bequaem te trouwen,
En heeft de Vrijſters ſtaet niet langer onderhouwen;

Daer

Daer is als doen ter tijt, een jeughdigh quant geweest,
En van een goet beleyt, en van een kloeken geest,
Die op dit rijpe dier sijn oogen heeft geslagen,
En haer in ware trouw sijn liefde toe gedragen;
Hy heeft haer aengesocht, en hertelijk ghevrijt,
Oock hare weder-liefd verkregen metter tijt;
De Ouders vande Maeght hier kennis van gekregen,
Die waren tot de saek van herten wel genegen
Te meer dewijl hy was van eerlijk gemoedt,
Beleeft, en heus van aert, in deughden op gevoedt;
Int beste van sijn jeught, int eelste van sijn jaren,
En in een goede stijl van Coopmanschap ervaren:
Hoe wel hy niet en had soo veele goed als sy,
Noch sijne rijckdom met de hare geen waerdy;
Soo ist nochtans geschiet als dat de vrunden t'samen,
Ter oorsaek dit besluyt op 't kort by eene quamen,
En hebben onder haer het huwelijk gemaekt
Soo dat dees lieve twee te samen sijn geraekt,
Men sagh dit lieve paer door Echte liefde trouwe,
Men sagh in groote vreught de blyde Bruyloft houwe,
Men sagh dees lieve twee een korten tijt verheught,
En plegen met vermaek de soete minne vreught,
Sy van een quaden aert, die socht in alle deelen,
Alleen na hare wil met hare man te spelen,
Sy die op yder uur een vremde lust bedocht,
Heeft alles na haer wil van hare man gesocht,
Hy willigh in haer dienst volbrenght al haer begeeren,
Sy in het eynde soekt het alles te regeeren,
Sy siende dat de Man uyt liefden haer ontsiet,
Gebruykt hem als een slaef en eert sijn goetheyt niet,

In't eynde ist soo veer met dese vrouw ghekomen,
Dat sy in't kort geseyt, de broek heeft aengenomen,
Haer Meester van het huys, en vande Man ghemaekt,
Waer door hy (al te laet) in droeve quellingh raekt,
„ Wanneer een kleene vonk in tijts niet wort gebroken,
„ Het vyer niet uyt gedooft wanneer 't begint te smoken?
„ De vonk ontsteekt de brant, en maekt een felle vlam,
„ Om datmen haer in't eerst hun voetsel niet benam,
„ De vlam vernielt het al waer datse by ken raken,
„ Men sietse menigh huys tot puyn en assche maken
Soo gaet het met een Vrouw, als sy haer wille heeft
En boven het gebiedt van hare vooght Heer leeft?
De Vrouw van wien ik spreek heeft haer also gedragen,
Dat ik genootsaek ben ook over haer te klagen,
Ter oorsaek dat hier uyt een Echte vrouwe leer.
Te toonen aen haer Man behoorlijke eer:
Te leeren aen een Man die vredig huys wil houwe,
Hoe dat hy leven moet met sijne Echte vrouwe,
K' misprijs niet dat een Man sijn Vrouwe eert en dient,
Maer dat hy haer, in als, al wat sy wil, verlient.
K' misprijs niet dat een Man sijn vrouwe soekt te vieren,
Maer dat het niet geschiet met reden en manieren,
Een Vrou is als een Paert, dat alst sijn wille heeft,
Seer weynich na de wil van sijne Meester leeft
„ Een Paert, soo 't niet en wert, in sijne wil bedwongen,
„ T'wert Meester van sijn Heer, en dat door vremde sprongē
Een Vrouw te veel ontsien bevindmen selde goet,
K'prijs liefde tot een Vrouw, maer niet in overvloet.
Hoor Echte lieden hoor, hoe dat hier is gevaren,
Na dat dit jonge paer een ses oft seven jaren

In

In hare Echte staet te samen sijn geweest;
(T'is leering voor die geen die dese rymen leest)
De vrouw die op haer man in geene deelen pasten,
Noch noyt volbrengen wouw het geen hy haer belasten,
Die heeft met dwars gelaet hem altijt wederstaen,
Daer hy met goetheyt heeft haer stuursheyt ondergaen;
Sy kost in geener wijs sijn vruntschap niet gedoogen,
Maer sach hem stadich aen met averechtse oogen,
Wat liefde dat hy haer betoonden of bewees,
Noyt dat in haer gemoet een goe vergeldingh rees,
Noyt dat sy sijne liefd met liefds vergeldingh loonden,
Maer wreveligh en dwers haer tegens hem betoonden.
Wat dienst en, wat gesmeek, wat vruntschap hy haer deed,
Sy acht het alles niet, de goede Man tot leet;
Hy siende in het lest dat alles was verloren,
En dat hy haer niet kost met goedigheyt bekoren,
Soekt op een ander wijs, maer leyder, al te laet,
Te suyveren sijn vrouw van 't ingewortelt quaet,
Hy denkt vast by sijn selfs ken goedigheyt niet baten,
Soo moet ik my voordaen eens quaet en boos gelaten,
Ik moet, schoon ik niet wil, my anders stellen an,
Quaet met de quade sijn als 't beter niet en kan;
Ik sal na desen dagh een ander middel plegen,
Waer door ik hoop mijn vrouw tot goetheyt te bewegen;
Wanneer sy haren aert booshaerdigh toont aen mijn,
Ik sal, dat sweer ik haer, noch tienmael boosser sijn,
Ik sal haer booshen aert nu langer niet verdragen,
Al souder al de buurt, jae heele Stadt van waegen.
Ik sal niet, soo ik placht, haer booshheyt meer ont sien,
Al waert ook dat ik most thien duysent mylen vlien,

'K wil liever ſonder Vrouw in ruſt en vrede leven,
Ick wil veel liever my ter plaetſen gaen begeven,
Al waer ik onbekent tot aen mijn laeſte dagh,
In eenſaemheyt en vreed mijn leven ſlyten magh,
Als met een booſe Vrouw te leven in een helle
Van ongeruſte ſtrijdt en daegelijxſe quelle,
Geen grooter kruys op aerd, geen meerder ſmert of pijn,
Als met een booſe Vrouw altoos geplaeght te ſijn.
'T gebeurt op ſeker tijt de Vrouw begint te klagen,
Dat ſy een ſiekt gevoelt door hare leden jaghen,
Ik ben, ſeyt ſy, niet wel, ik ben niet wel te pas,
Ik voel my niet geſtelt gelijk ik eertijts was,
Wat ben ik ſot geweeſt dat ik my heb begeven,
Met ſoo een Man als ghy, te eyndighen mijn leven?
Wat ben ik, ach eylaes! in ongeval geraekt,
Dat ik mijn minder heb mijn over Heer gemaekt?
Wat ben ik in een poel van ongeluk gekomen,
Dat ik u Echtelijck heb voor mijn Man genomen,
Ghy Gooſen als ghy zijt? ghy zul, ghy rechte bloet,
Ghy leegh-mars, kale neet, op ſnapper van mijn goedt,
Ghy ſijt het die my doet ſoo menich reyſen ſuchte,
Ik magh u geen meer ſien, ik mach u geen meer luchte,
Ghy kunt mijn nae verdienſt, niet dienen in waerdy,
Al watter is, van wie iſt anders als van my?
Hy die al veynſend ſpreekt toont ſich bequaem in rede
Wel, ſeyt hy, lieve Vrouw 'k verwonder my op hede
Van 't gene dat ghy ſeght, en buyten reden ſpreekt,
Gedenkt het is een ſwaert dat my in't herte ſteekt,
Hebt ghy my waert gekent voor uwen Man te trouwen,
Soo kent my waerdigh ook voor uwe Man te houwen,

VEcht is ymmers vry, niet met bedwangh gheschiet,
Na klagen is vergeefs, en was tu wille niet?
Wat reden, of wat recht hebt ghy van my te klagen,
Waer in heb ik my niet, soo het behoort, gedragen?
Wat heb ik op gesnapt, oft van u goet verkort?
Ik raed u voor het best dat ghy eens wijser wort,
Ik raed u, dat ghy u doch laet ten besten raden,
Oft anders Godt sal ons toe senden meerder quaden;
Dat is, stelt u gerust, leeft vredigh, wel te vreen,
Ik bid u, lieve Vrouw, ik bid gebruyckt de reen:
En heb ik niet gedaen nae plichte mijnes trouwe?
Betracht ik niet mijn huys in eeren op te houwe?
En doen ick niet mijn best in alles soo ik moet?
Soo wensch ik dat aen my den Hemel wrake doet,
Ik soek van dees tijt af bestek met u te maken,
Ik soek van dees tijt af ook alle twist te staken,
Ik soek voortaen met u mijn lief, na desen dagh,
Vreedsaem te leven soo het ymmers wesen mach
Indien ghy uwen aert, na reden, wilt ontwennen.
En my voor uwe Man, als hooft, en vooght bekennen,
Gelijk als dat betaemt; soo sult ghy sien in myn,
De liefde die behoort tot sulk een vrouw te zijn,
Maer wilt ghy, als tot noch, my dwingen, en regeeren,
Wilt ghy als vooght van t' huys het huysgesin beheeren,
En alles watter is doen stellen nae u sin,
Soo denkt vry dat ik u na desen niet bemin,
Noch voor mijn Echte vrouw in geenerley manieren
Sal eeren, oft ontsien, sal dienen nochte vieren,
Maer reysen buytens lants en scheyden van u af,
Tot my de bleke doot sal leyden in het graf.

Sy met een boos gelaet gelijk boos aerde wyven,
Begint met haren man als sinneloos te kyven,
Wat waent ghy lompen loer, wat waent ghy dat ik sal
My voegen naer u wil, u dienen te geval?
V leegh mars, kalen bloet, die van het mijns moet leven,
Soud ik mijn na u wil, tot uwen dienste geven?
Soud ik de minste sijn, daer ik de meeste ben?
O neen, gelooft dat ik dat niet begrijpen ken,
'T is 't mijne datter klapt, 't is al van mijn gekomen,
Dies wil ik sijn geeert, gedient in acht genomen,
K'wil onder u niet staen, noch doen dat ghy gebiet,
Ik ben als vrouw en vooght, en ken u anders niet,
'k Wil alles na mijn sin en na mijn wil beleggen,
En wil dat ghy niet sult een woort daer tegen seggen?
O suffert, drogen nurk, die my mijn vreught belet,
O grimmer aenden haert, o dromer op het bedt,
Wat waent ghy dat ghy my naer uwen sin sult dwingen?
Veel liever leer ik u een ander deuntje singen,
'k Verwonder dat ghy durft aen my dit leggen veur,
Reyst heene daert u lust, en gaet vry daetlijk deur,
Ghy sult, dat sweer ik u, dien dagh niet meer beleven
Dat ik my weer by u te bedde sal begeven.
Volbrenght het geen ghy seght, en gaet terstont van mijn,
En soo ghy 't niet en doet, sal ik de eerste sijn,
Sy met een dulle kop van gramschap aen gestreden,
Niet siende op de eer, verlaten vande reden,
Sluyt kas, en kisten op, en met een domme kracht,
Rukt al het goet by een door haer daer in gebracht,
Pakt, sakt het alles op en heeft het t'saem gebonden,
En heeft van stonden aen haer dienst maeght uyt gesonden,

Die

Die heeft daer voort een schuyt doen komen aen de wal,
Die haer en ook het goet gelijk vervoeren sal,
De Man, hoe wel verbaest, gebruykt nochtans de rede,
En heeft haer boos bedrijf geduldelijk gelede,
Hy zijnde goet van aert, een wel begaefden man,
Die siet al hare doent met goeden oogen an,
Sy die ten laesten heeft haer uyt den huys begeven,
Roept booswicht, snoden schelm verdrukker van mijn leven,
Hy met een soete tongh, en met een wijs beleyt,
Heeft haer al eer sy gingh, dees woorden toegeseyt:
Mijn vrouw, mijn Echte vrouw, doet wat ghy kunt bedryven,
Vlucht waer ghy wilt, ghy moet mijn Echte vrouwe blyven,
Schoon ghy mijn legt te last dat ik de oorsaek ben,
Voor God, in mijn gemoedt, ik my onschuldich ken,
Soo veel en kunt ghy noyt u over mijn beklagen,
Oft ik, door Godes hulp, sal 't duldelijk verdragen,
Dat ghy verscheyden wilt wil ik niet tegen staen,
Maer even wel uyt liefd u noch ten besten raen,
'T is my van mijn gemoedt, en Godes wet bevolen,
V te vermanen dat ghy toe siet niet te dolen;
Gedenkt de oude spreuk, ik bid u daer uyt leer,
Hoogmoet komt voor dē val, Echtscheyding soekt oneer,
Ik hebber meer gekent die in haer Echte scheyde,
En die het ongeval tot quaden eynden leyde.
Sy even trots en boos, sy even obstinaet,
Toont haer verdurven aert, en blijft noch even quaet,
Gaet met een dulle kop van Man en kinders scheyen,
De man treurt in het hert, de kinderen die schreyen,
Sy sonder eenigh liefd tot kinders ofte Man,
En trekt haer d'een zijn smert, noch d'anders schreyen an,

Sy gaet, men weet niet waer, en blijft een wijl versteken,
De Man van droef heyt schijnt het hert in't lijf te breken,
En roept soo menighmael, ô Hemel, wat wilt zijn,
Wat heb ik doch bestaen? wat hebt ghy voor met mijn?
Ach! oft ik liever had ter doot toe al geleden,
En duldelijk geleeft in alle tegenheden
Als dus onteert te zijn, by yeder een bespot,
Geeft my in dese saek doch wijsheyt groote God,
Hoe ik in dit geval my best sal kunnen dragen,
Dat ik u lieve God, mach soeken te behagen,
Vergund my goede God mijn naerstigheyt te doen,
Dat ik in eer en deught mijn kinders op mach voen,
Ey gund my goede God, dat ik het soo mach maken,
Dat ik met eeren mach hier door de werelt raken,
Ik bid u goede God u graci stort in mijn,
'K sal Vader, en daer toe ook Moeder t'samen zijn,
Om mijne kinderkens in eeren t'onderhouwen,
Waer toe ik goede God u goetheyt wil vertrouwen.
Hy die in dit geval zijn vlijt en beste doet,
Hy die in naerstigheyt by daegh en nachte wroet,
Leeft in een groot getreur, om dat hy is verlaten,
Van syne Echte vrouw, weent droevigh boven maten,
Hy suft, hy is beschaemt voor opspraek van de Lien,
In't kort, het was bedroeft sijn leven aen te sien,
't Gebeurt in dit geval, de vrouw gaet quade wegen,
De vrouw die stelt haer aen als quade vrouwen plegen,
„ Want als een Echte vrouw van hare man afscheyt,
„ Men siet dat menigh boef haer loose lagen leyt,
De vrouw door boosen aert, in Echt-breuk, laes! bevonden,
Vervalt ook metter tijt van d'een in d'ander sonden,

Sy,

Sy die uyt booſen aert verlaten heeft haer man,
Doet blijken dat haer vlees geen luſten weeren kan;
De boeven leggen toe tot miſbruyk haer te brengen,
Sy die het miſbruyk lieft, gaet haer, eylaes! vermengen
Met fielen en met guyts, berooft van eer en ſchaemt,
Waer mede dat ſy pleeght 'tgeen d'eere niet betaemt;
Sy gaet en ſpeelt moy weer, geeft al haer goet ten beſten?
Doch! nae den arbeyt is ſoo volght het loon ten leſten:
Sy was ſoo langh bemint, als ſy van hare ſchat,
Noch yet wat miſſen koſt, noch yet wat over hadt;
Maer als het was verteert, en altemael verloren,
Toen is de eerſte dach van haer verdriet geboren;
Toen ſy in ſonden had haer goetjen op gemaekt,
Is ſy in droeve ſtaet en ſwaricheyt geraekt;
Sy is in ſoo veel ſmert, en droeve ramp gekomen,
Haer leven heeft een eyndt vol gruwelen genomen;
Sy als de ſnootſte ſlons gaet ſwieren over ſtraet,
In armoed en ellent, in Bedelaers gewaet:
En bidt om alemoes, tot onderhout van t'leven,
Ik (onberoemelijk) heb ſelver haer gegeven;
Sy, die noch deugt noch ſchaēt, noch zedigheyt noch eer,
Noch eenighſins van dees in haer gevoelde meer,
Gaet op een ſeker tijt, des avonts over ſtrate,
Klopt aen haer man ſijn deur, en ſoekt met hem te prate,
Hy ſelver met een kaers komt loopen aen de deur,
Wie klopt daer ſeyt de man? ik ſeyt ſy, bender veur,
Al vrint, ik bid doet op, ik heb u yets te ſpreken,
Soo haeſt als hy haer ſagh, docht hem het hert te breken;
Ach! ſeyt ſy, lieve man, ſchoon ik u heb miſdaen,
Ik bid u, neem my doch weer in genaden aen,

Ik kent, ik heb verdient van u te zijn verſtooten,
Ik kent, ghy hebt van my veel tegenheyt genooten;
Ik heb u dikmaels leet veroorſaekt lieve man,
Ik heb u meer miſdaen als ik verbidden kan;
Ik ben verdoolt geweeſt, tot mijn verdriet genegen,
Maer ſoek u in berouw, tot me-ly te bewegen:
Denkt dat ik ben u vrouw, u eygen Echte wijf,
Denkt op de ſoete vreught genoten van dit lijf,
Ach toont u niet te wreet in ſwakke vrouws gebreken,
Ey weygert geen genae my die u ſoekt te ſmeken,
Met ſuchten van berouw, en tranen van verdriet,
Dat ghy het my vergeeft al watter is geſchiet:
Wat mannen hert ſoo hert, wie doch ſoo wreet van leven,
Dat hy een ſwacke vrouw, haer faut niet ſouw vergeven?
Te meer als ſy in rouw, en droeve tranen ſchreyt,
En om vergiffenis van hare miſdaet vleyt:
Al wat ik heb miſdaen daer ſal ik u voor boeten,
Al wat ghy hebt geleen dat ſal ik weer verſoeten;
Heb ik voor deſen u veroorſaekt ſmert en pijn,
Na deſen ſal ik u tot vreught en welluſt ſijn;
Soo 'k ongehoorſaem my heb tegens u gedragen,
Na deſen ſult ghy u in mijne dienſt behagen,
Heb ik voor deſen u niet (ſoo 't behoort) geeert,
Nu heb ik, lieve Man, een beter plicht geleert.
Hoe durft ghy, ſeyt de man, hier voor mijn oogen komen?
Denkt niet dat ghy oyt ſult van my zijn aengenomen,
Ik ken u voor geen vrou, gaet heen van daer ghy quaemt,
Berooft van uwe eer, verlaten vande ſchaemt;
Toen ik u als mijn vrouw in Echte plichten eerde
Toen ghy mijn dienſtbaerheyt en liefde niet begeerde,

Doen

Toen ghy u boos en quaet hebt tegen my getoont,
Toen heb ik, snoode vrouw, genoeghsaem u verschoont;
Nu dat ghy van my sijt door boosheyt af gescheyden,
Niet achtende hoe seer u lieve kinders schreyden;
Niet siende op de eer, voerd' in u boosheyt voort,
En droeghd u niet gelijk een Moeder toebehoort:
Niet als een Echte vrouw behoorden haer te dragen,
Dies mooght ghy nu tot straf u misdaet gaen beklagen,
Fy u, die naekt en bloot loopt dolen achter straet,
My tot een spot en quel, hier voor de oogen staet,
Ghy die u eer en goet te samen hebt verloren,
Sult my door geen gebeên noch tranen oyt bekoren;
Ghy die met vuyl gespuys te godloos hebt verkeert,
En boven dien, eylaes! mijn Echte bed onteert,
Sult noyt dien dagh weer sien, dat ik my sal begeven,
Met een onteerde vrouw mijn dagen af te leven,
Gaet voort onteerde scheuk gaet voort uyt mijn gesicht,
Ik ken u niet, mits ghy niet kenden uwe plicht,
Gaet, segh ik flucx van hier, soo niet ik sal u leeren,
Dat ghy na desen dach hier niet sult weder keeren,
Ik raed u dat ghy gaet, en datelijk vertrekt,
Eer dat u naekte huyt met slagen wort gedekt,
Sy, die niet langer bleef, gingh heen met droevigh klagen,
De Man heeft dese saek de vrunden voor gedragen,
En heeft daer voor gestelt als datmen dese Vrouw,
In d'eene plaets of d'aer besloten houden souw,
Om meerder schand en quaet door desen voor te komen,
Is met der vrunden raet en vast besluyt genomen,
Men heeft den Officier op 't spoedigste belast,
Te krijgen dese vrouw, en haer te setten vast,

Sy, op een avont ſtont geſocht en ook gevonden,
Die wierd met dienaers naer het Spin-huys toegeſonden,
Alwaer ſy voor een wijl moſt ſitten, doch in 't endt,
Soo ſterft ſy deſolaet, in droefheyt en torment.
O God! ten aenſien ik dit Huwlijk heb beſchreven,
En ook hier voor geſtelt een godloos vrouwen leven;
So bid ik, dat ghy voorts wilt ſtieren myne pen,
Op dat ik door dit quaet mijn naeſten leeren ken:
O God! Almogend God in wijſheyt en vermogen,
Geen menſchen kunnen 't quaet verſchuylen voor u oogen;
Geen hert dat u bedriegt, of oyt bedriegen ſal,
V oogen, lieve God, u oogen ſien het al;
V wijſheyd is bekent door Goddelijke krachten,
Der menſchen wil en wenſch, haer ſinnen en gedachten;
Ghy weet het lieve God, ghy weet het Opper-heer.
Wat leefter menigh V rouw berooft van hare eer;
Wat iſſer menigh vrouw, haer Echte man tot ſchande,
Soo hier in deſe Stadt als ver gelegen lande,
Die Echt en eer miſdoen, en ſonder dat de man
Daer in het minſte deel yets van beſpeuren kan?
Hoor, Echte vrouwen hoor, die in dit quaet gaet dolen,
Verbergt ghy 't voor u man, voor God is 't niet verholen,
Dien Godt dien groote God, die alle herten ſiet,
En watter in 't gedacht ook vanden menſch geſchiet:
Die ſal op ſyne tijt ſich als een Rechter toonen,
Een yeder na den eys van ſyne daden loonen;
Leer Echte Vrouwen leer, ik bid u leer van mijn,
Gehoorſaem aen u man, voor al getrouw te ſijn;
Wel leert hy, die ſich leert aen ander liedens quade,
Wel doet hy die ſich laet tot goede deugden rade;

Wijs is hy, die als hy een ander dolen ſiet,
Dat hy, door achter docht van t'ſelfde doolpadt vliedt:
Noyt wort by Man en vrouw een vredich huys gehouwen,
Wanneer men dit ghebrek ſiet ſchuylen inde vrouwen:
Dat ſy wil Meeſter ſijn, en met een ſtraf gelaet,
Berijſpen haren Man, en ſchelden hem voor quaet,
Wanneer hy eenich ſints doet tegens haer begeeren
Men ſiet het alle daegh, dat ons de tijden leeren
Alwaer een hortigh wijf kant tegens haren Man,
Dat daer geen vreede blijft noch eere weſen kan,
Hoor! Echte vrouwen, hoor! ik wil op u begeeren,
Soo ghy geeert wilt ſijn, moet ghy u man eerſt eeren,
Geen eer is by een vrouw, die hare naeſte vrient
Dat is haer Echte Man gehoorſaem niet en dient;
Godt heeft het ſoo gewilt en ſelfs geboon voor deſen,
Ghy vrouwen: wilt u Mans (ſeyt hy) gehoorſaem weſen:
Ten ſijn mijn woorden niet, maer ſelver Gods gebodt,
Eert vrouwtjens, uwen Man, ſoo eert ghy ook u God;
Het komt de vrouwen toe (wanneer de Mannen plegen
Haer vlijt en neerſticheyt, uyt liefde ſijn genegen
Om vrouw en kinderen in eeren voor te ſtaen,
Dat ſy in alles hem met liefden onder gaen;
Geen vrouwe ſtaet het vry dat ſy de man bedille,
En hier of daer een faut aen hem beſtraffe wille,
Daer dienſt maecht ofte knecht, oft kinders ſijn ontrent,
Het is een wyſe vrouw die deſe leſſe kent,
Het is een wyſe vrouw, die haer in als ken voeghen,
Om (wat de Man belieft) haer willich te genoegen,
Indien hy niet te veer buyten de rede gaet;
Leer, ſoo ghy wijs wilt ſijn, te plegen deſe daet,

Leer,

Leer ſwacke Vrouwtjes, leer hoe dat ghy u moet dragen,
In dien ghy Gode wilt en ook u Man behagen;
Neemt my niet qualijk af, dat ik u leering geef,
En niet wat ſmakelijcx voor uwe luſten ſchreef;
Al 't ſoet is niet geſont, men moet ook bitter ſmaken,
Om een geſonde maegh en goede Ziel te maken;
Dit dient u Echte Vrouw, tot leeringh aengeſeyt,
Dit dient u Echte Vrouw, tot leeringh voor geleyt?
Dat men op heden ſiet hier onder Echte lieden
So veel oneenicheyd, en groote twiſt geſchieden?
Dat men op heden ſiet, ſoo menigh Echte Paer,
Hier leven in verdriet, oneenigh met malkaer,
Dat menigh Man en Vrouw ſoo qualijk t'ſamen leven,
En niet als ergernis haer evennaeſten geven;
Dat menigh Man en Vrouw malkander dikwils ſlaen,
Soo dat ſy voor een tijt vaek van den ander gaen.
Dat menigh Man en Vrouw onvredigh leven leyde,
Ia breken Echte trouw en van malkander ſcheyde,
Dat menigh huys-geſin hier door geraeckt in rouw:
Geſchiet, God betert, vaek door oorſaek vande Vrouw;
Die oft ſomwijl de Man eerſt vleyt, daer na wil dwingen,
Tot alle koſtelheyt en alle moye dingen,
Of die door hoovaerdy te weyts wil zijn gekleet,
En meer wil als de man voor haer te winnen weet,
Oft die, ſoo ſijt niet krijght, loopt morren ende pruylen,
Loopt pratten door het huys, en alle dagen huylen,
En toont haer ſtuurs en dwers, werwaerts dat ſy haer ſet,
Aen Taeffel ſonder ſmaek, onwilligh op het Bedt,
Wat Man heeft ymmer deegh met ſoo een Vrouw te leven,
Wat vreughd ken ſo een vrouw aen hare man doch geven?

Wat

Wat brenght sy meer te weegh als dat sy oorsaek voedt,
Waer door het huysgesin in dwaling komen moet;
In plaetse dat de man sijn vrouwe soud beminnen,
Soo trekt hy van haer af sijn hert sijn ziel, en sinnen;
Hy voeght hem dan ter plaets, alwaer men dolen leert,
En daermen met de luy een kanne wijn verteert;
Dit oorsaekt meerder quaet, en dat niet sonder rede,
Dies swacke Vrouwtjes! stelt door reden u te vrede.
V Man is uwe hooft, u vooght, u Echte heer,
Aen wien ghy schuldich sijt gehoorsaemheyt, en eer
Een redelijke Vrou die sal haer leeren draghen,
Hoe sy in alles sal haer Echte Man behagen;
Een redelijke vrou doet alles wat sy kan,
Om met eerbiedigheyt te eeren haren Man:
Een redelijke vrouw versoet haer Mans gebreken,
Is hy niet wel gemoedt, sy sal hem troost aen spreken:
Maer soo de vrouwe graeuwt wanneer de Man iet s doet
Dat haer in eenig deel gaet tegen het gemoet,
Indien om dit of dat sy op haer man wil kijven,
En hem in alle dingh naer hare wille dryven,
Daer ken, dat is gewis, daer ken niet tegen staen,
Een man, door sulk een vrouw, sal quade wegen gaen;
Hy sal sigh buytens huys gedurighlijk begeven
En soeken sijn vermaek met ander luy te leven,
Hy voeght sich daermen vaek een nachjen over blijft,
En daermen vrolijk is, en daer geen vrouwe kijft.
Niet dat ik eenichsints de man hier in wil prijsen,
Maer hem, en ook de Vrouw op beter wegen wysen:
T'moet wesen dat de Man sijn Echte vrouw bemint,
T'moet wesen dat de Man in huys sijn vreughde vindt

T'moet weſen, dat de man de vrouwe moet behagen,
Voor vrouw, en huyſgeſin, ook naerſtich ſorge dragen;
Dat hy door ſijne winſt de koken wel verſiet,
En datter nu en dan een pennink over ſchiet;
Om inden ouden dach gemackelijk te teeren,
Dit doende moet de vrouw, haer man gehoorſaem eeren,
Indien hier toe de man ſijn beſt en vlijte doet,
Volbrenght hy ſijne plicht die hy haer toonen moet;
Is hy in het begin de vrouw te veel genegen,
In alles wat ſy wil haer wille nimmer tegen,
'T is ſeker goede man, alwaer dat dit geſchiet,
Daer is u goedigheyt een oorſaek van verdriet;
Men ſeyt al te, is quaet, wie dienſt wil van ſijn vrouwe
Die moet ſich ook tot haer int dienen matigh houwe;
Een vrou in als haer wil, wort meeſter vande man,
Een vrou te veel gelieft, de liefde breken kan;
Dies leer ik u voort leſt, o man, en vrouwe beyde
Indien ghy 't ſamen wilt een vredich leven leyde,
Ghy man hebt lief u vrou, maer t'overvloedigh mijt,
Maek vrouw, dat ghy u man ook weer gehoorſaem ſijt.

EYNDE.

Het

HET LEVEN VAN Theodora, Sonderſſe van Alexandrien int Iaer 474.

't IS voor een wijl geſchiet by Keyſer Zenos tijen,
In een vermaerde plaets tot Alexanderien,

Door *Sim. Metaphr.*

Als dat een schoone maeght van Adelijke stam
In hare jeught gevrijt, een Edelman bequam
Met wien sy heeft geleeft een seker tijt van jaren,
(Na dat de soete liefd haer Echtelijk deed paren)
In ware liefd, en trou, in lieve vree en rust,
In Echtelijke vreuchd, in minnelijke lust;
Den een den ander was soo trouwelijk genegen,
Men sagh dees lieve twee getrouwe liefde plegen,
Hy diende sijne vrou, sy eerden hare man,
Hun liefd was soo volmaekt, als liefde wesen kan;
Sy die een Spiegel was van allerleye deuchden,
Was even aen haer man een oorsaek aller vreuchden;
Sy, die in eerbaerheyt soo lofbaer was vermaert,
Sachtsinnich, lief getal, en van een soeten aert,
Is by een yeder een in deughden soo gepresen,
Dat haer gelijken scheen ter werelt niet te wesen;
Haer schoonheyt soo volmaekt, van swier en van gestalt,
Dat yeder diese siet, in sijn gedacht vervalt,
Soo wie maer sijn gesicht laet op haer schoonheyt dalen,
En ken met geen gedacht dat wonder achter halen;
T'gebeurt op seker tijt dat sy op strate gingh,
Al waer dat haer ontmoet een edel Iongelingh
Hy die een dertel oogh in geyle lust liet spelen,
Op dit vermaerde beelt, en al haer schoone deelen,
Hy, die sijn oogen slaet op d'oogen van die gheen,
Wiens lieffelijk gesicht hem meer als wonder scheen;
Hy, die sijn oogen liet ontrent haer oogen dalen,
Geraekt door sotte lust aen onversichtich dwalen;
Hy, die sich in het kort, van minne voelt gewont,
Gluurt met een dertel oogh ontrent haer roode mont;

Hy die de minne voelt tot in sijn hert gesonken,
Die slaet een soet gesicht ontrent haer lieve loncken,
Hy die een straeltjen siet uyt hare oogen gaen
Die voelt sijn jeughdigh bloet door al de aders slaen;
Hy, die op t'voorhooft siet gekrulde hayren swieren,
En weet nau, hoe hy sal sijn geyle lust bestieren,
Hy die haer zedigh oogh van hem voelt afgewent,
Haer eerbaerlijk gelaet de deughden in geprent,
Die vindt sich niet te min, tot lusten heel genegen,
En doet in dat geval, wat sotte Minnaers plegen;
Hy, die van binnen sich met min ontsteken vindt
Hy, die een Echte vrouw in dertelheden mindt,
Die wort in hem gewaer een innerlijk verlangen,
Gevoelende sijn hert met sotte lust bevangen;
Hy die sich overheert voelt van een geyle gril
Tracht dese jonge vrouw te krijgen tot sijn wil;
Hy soekt met gelt en goed de Iufvrou te bekooren,
Hy leyt haer sijne liefd, sijn sotte min te vooren,
Hy vleyt, hy smeekt, hy bidt, hy gaet de Iufvrouw an,
Op allerleye wijs die hy bedencken kan,
Doch! siende sijn bedrijf, en moeyten sonder vruchten,
En dat sy niet en acht sijn klagen ende suchten,
Hy siende dat hy niet te wege brengen kost
Bedocht een ander vond die hy gebruycken most,
Hy heeft een oude vrouw op sijne zijd gekregen,
Die haer tot sijnen dienst met giften liet bewegen,
Dees koppelaersster boos, en van een valsche gront,
Gebruyckt haer vleyery met een geveynsde mondt.
Doet meerder als ik weet voor dees tijt te beschryven,
Om dees vervloekte saek in erren st aen te dryven,

Int eynde deese seecx die bracht soo veel te wee gh
Dat hy sijn lust en wil van dese Iufvrou kreegh;
Helaes!de saek bekeyt,die brenght in haer gedachten,
Een innerlijk verdriet met bitterlijke klachten;
Sy die in haer gedacht de vuylicheyt bekent,
Siet hare Echte schoot soo Goddeloos geschent,
Voorts voelt sy in haer hert t'gun voor komt uyt de sonden,
Een innerlijk berouw,aen schaemte vast gebonden;
Leet wesen knaeght haer hert met innerlijke pijn,
Ach!Hemel(riep de vrouw) hoe quam die sond in mijn?
Mijn Echte bed onteert,mijn eed,en trou gebroken,
Het geen den Hemel noyt sal laten ongewroken;
O gruwel!o Beulin, o sonde die my plaecht,
En die dit stinckend vleesch tot aende beenen knaecht;
Onteerde Theodoor, wie sijt ghy snoode vrouwe,
Waer voor sal yder een u Theodora houwe?
Wat hebt ghy doch bestaen voor een vervloekte daet?
O sonde!die mijn Ziel met scherpe geessels slaet,
O sonde die mijn vlees een bitter soet deed proeven,
Waer vande na smaek is een eyndeloos bedroeven,
O sonde!die mijn vlees een vreughdens schaduw gaf,
Maer plaecht de ziele nu met vrees van helsche straf,
O sonde! die mijn hert door 't vleeschelijk verleyde,
En aen de ziel helaes! het eeuwich niet voor seyde,
O sonde! die mijn vlees door lusten hebt gegraeght,
Waer door mijn ziele nu met knagingh wort geplaecht
O sonde!ghy die sijt een poel van alle plagen,
Bereyt de zielen straf in eyndeloose dagen?
O sonde!die het rijk van Pluto hebt gemaekt
Daer noyt een sondaers ziel in straf ten eynde raekt,

O leven

O leven ſonder doot, o pijne ſonder enden,
Die my u plaegh voor ſeght mits ik mijn Echte ſchenden,
Mijn waerde bedgenoot, en wel geliefde man,
(Wiens liefde t'mijn waerts ik geenſints uyt ſpreken kan)
Heb ik, helaes! heb ik berooft van ſijne vreuchde,
Mits ik geweken ben van Echtelijke deuchde,
Wat raet, eylaes! wat raet? ſchoon Theodora ſwijght,
Schoon, ſeyt ſy, dat mijn man hier van geen kennis krijgt,
Schoon dat de miſdaet blijft verholen, en verborgen
Soo ſal noch mijn gemoed niet ſijn bevrijt van ſorgen,
Soo ſal noch niet mijn hert bevrijt ſijn van het leet,
'T geen my verwijten ſal de ſonde dien ik deedt,
De eerbaerheyd, en deuchd die ſullent niet gedogen,
Dat ik de miſdaet ſal voor hem verſwygen mogen,
De trouw die ik hem ſwoer op eed van Echte wet,
En ken geen hoer, helaes, gedogen op ſijn bet;
Brak ik mijn Echte plicht, ſoo brak ik ook mijn trouwe,
En ſal ſoo lang ik leef, my ook niet waerdich houwe
De waerde mijnes mans, die ik te waerdich ken,
Dat ik na dees tijt meer met hem vereenicht ben,
Heb ik my door de luſt begeven tot de ſchanden,
K' begeef my ſonder man (onteert) in vremde landen,
Ik wil ſeyt Theodoor, tot teken van mijn leet,
Begeven my op reys, daer niemant van en weet,
Ik wil in eenſaemheyt mijn ſonden gaen beweenen,
God bidden, dat hy my genaden wil verleenen;
Ik wil gaen reyſen heen daer my geen menſche kent,
Ten aenſien dat ik heb mijn Echte bed geſchent;
De ſonden dien ik heb door krankheyt laes bedreven,
Die kennen my niet waerd met mijne man te leven,

Dies

Dies ik in kleeding wil niet meer een vrouwe ſijn,
Maer dolen buytens Lants en dat in mane ſchijn,
Het vrouwelijk gewaet dat wil ik gaen verkeeren,
Veranderen mijn naem, en dragen manne kleeren,
Ik wil in eenigheyt gaen dolen achter landt,
Beweenen mijne val beklagen mijne ſchandt;
Ik wil in ware boet voortaen mijn leven leyen,
Verſoenen my met God door ſuchten, en door ſchreyen;
Sy, die een mannen kleedt aen hare leden trekt,
Sy, die met vreemt gewaet haer lichaem overdekt,
Begeeft haer op de reys, en gaet verſcheyde ſtonden,
Al ſchreyend op den wegh, al ſuchtend om haer ſonden,
Gaet dolen in getreur, en innerlijk verdriet,
Doch komt op ſeker tijt daer ſy een klooſter ſiet,
Alwaer ſy haer begeeft en onder ſtaet te vragen,
Of ſy ook daer ter plaets mach eyndigen haer dagen,
Het wert haer toe geſtaen, mits ſy belofte doet,
Dat ſy in alle dienſt haer leven ſlyten moet
Sy die van die tijdt af, int klooſter is gekomen,
Die heeft een Munniks kap tot haer habijt genomen,
Sy die van die tijt af in't klooſter haer begeeft,
Gelijk een Munnik daer verſcheyde jaren leeft;
Sy, die in't klooſter haer gedienſtigh weet te voegen,
Geeſt yder, die daer leeft, volkomen goet genoegen:
Sy in een Munninks ſchijn haer ſonder op ſpraek draeght,
Soo dat het yder een ten vollen wel behaeght;
Sy die haer naerſtigh weet in dienſtbaerheyt te quyten,
Sy die haer dagen weet met alle dienſt te ſlyten,
Sy die haer willigh ſtelt, en laet het minſte niet,
Van al het geen dat ook de minſten haer gebiet.

Sy

Sy, die haer selver acht een Slave, door haer sonden,
Wort nimmer sonder dienst in hare plicht bevonden,
Sy die het snootste werk, en meeste dienste doet,
Gelijkerwijs een slaef, of slechte Dienaer moet,
Wert op een seker tijt, als t'Klooster had van noode,
Yets tot nootdruftigheyt, in hare dienst gebode
Te reysen na de Stadt, gelijkerwijs sy deed,
En willigh alle vlyt in dienstigheyt besteet;
Sy die de reys aen vaert is onder weegh gekomen,
Al waer sy heeft een vrouw, oft jonge maeght vernomen,
Dees waende Theodoor te wesen eene man,
Dies spreekt sy Theodoor, in deser voegen an,
Mijn Heer! ik ben op 't hooghst begeerigh en genegen
Dat my van uwe saet een vruchte sy verkregen,
Ik bid u wat ik ken, dewijl de nacht genaekt,
Dat ghy u voorder reys van desen avont staekt,
Ik bid u wilt by my dit nachjen overblyven,
Wy sullen soete vreught en minne-lust bedryven,
Hoewel dat u de kap die soetigheyt verbiet,
Ghy even wel en laet daerom dees wellust niet,
Hoe wel de Klooster-plicht de lusten heeft verboden,
Soo acht ik evenwel mijn dienstigheyt van nooden,
Om u genegentheyt en wel begaefde jeught
Te lokken tot vermaek van soete minne vreught,
Wanneer ghy u met my in lusten hebt gequeten.
Sal niemant die der leeft van u bedryven weten,
Sijt daerom onbeschroomt, en efter onbevreest,
En toond u dese nacht geen Munnik, maer een geest,
Ey lieve staekt u reys, wat wilt ghy vorder dwalen,
De duysterheyt die valt, de nacht begint te dalen,

Sie hier bequame plaets, een wel gelegen stal,
Die ons voor desen nacht gedienstigh wesen sal,
Sie hier ghelegentheyt om dese nacht te rusten,
In lieffelijk vermaek van aengename lusten;
Sie hier dit geurigh hoy, ons tot een bet gemaekt,
Vergunt my daer het geen waer dat Natuur na haekt,
Hoe staje dus en dut, hoe schijnt ghy dies verslagen,
En durft ghy niet met my een buyten kansje wagen?
Strelt altenauwe sorg uyt uwe jonge sin,
En plaetster wederom de lusten tot de min,
Wel hoe, seyt Theodoor! soud ik my so vergeten?
Wat menschen niet en sien, dat ken den Hemel weten,
Van waer, o jonge vrouw, komt u die sotte waen,
Dat Theodoor met u die sonde soud bestaen?
Wat vuyle lust heeft u de sinnen in genomen,
Wat soekt ghy daer ghy noyt door my en sult toekomen,
Ik bid u jonge vrouw, of dochter, wie ghy sijt,
Maekt uwe Christen ziel dees vuylicheden quijt,
Laet minnens geyle togt uyt u gedachten vlieden,
En wilt u jeughdigh hert die vuylicheyt verbieden;
Wilt minnens heete drift op 't hooghste tegenstaen,
Laet deuchde boven lust van geyle tochten gaen;
Die anders niet en sijn als schuym en vuylicheden
Die aen een Christen ziel en dienen noyt geleden
O over schoone blom u jeught die is te eel,
Dat ik soo lieven roos soud rucken van sijn steel,
V plicht en ook de mijns en kunnen dat niet lyden,
Ghy moet, o jeuchdigh dier! ghy moeter tegen strijden.
De lust die is gelijk een vuyr dat staet en smookt,
En dat noch sonder vlam gedurigh leyt en rookt,

De

De graeght tot mins gebruyck ter herten in geſonken
Is even als een vuyr dat eerſt begint t'ontfonken
En dat ſijn eerſte kracht ken worden licht berooft,
Indien men het terſtont met weynigh water dooft.
Tot leſchingh van u brant en ken niet beter weſen,
Als dat ghy u begeeft om Godt den Heer te vreeſen.
Den menſch die is gelijk een boom die ſtaet en bloeyt
En daer ſomwijlen wel een quade tak aen groeyt,
Doch by den hovenier en wert die niet geleden,
Maer ſpoedigh afgekapt, en vande ſtam geſneden;
De deucht als Hovenier van 's menſchen ziel, niet lijt,
Dat ghy een boom gelijk met quade tacken ſijt,
Den menſch dient op ſijn hert als op een hof te paſſen,
En in het hert en mach geen ydel onkruyt waſſen,
O jongh, en jeughdich dier ſla handen aende ploegh,
Rukt uyt dit wilde kruyt het is noch tijts genoegh,
Doof uyt de geyle brandt, met water van Gods vreeſe,
En wilt niet als ſlaef in van uwe luſten weſen,
Maer toont de heerſchappy die Chriſten ziele paſt,
En maekt dat ghy de ziel met plagen niet belaſt,
En ſijt geen onderdaen van uw genegentheden
Maer toont u ziel te ſijn Princes van uwe leden,
Die als een Coningin u luſten moet gebien,
En willigh al de leen tot haren dienſte ſien,
Wilt ghy, gelijk het voeght, u ziel u ziele eeren,
Soo mooght ghy jonghe vrouw geen quade luſt begeeren,
Geen Dienaer nochte ſlaef, geen ſlechten onderdaen,
Mach tegens ſijne Vorſt, oft ſijne Prins op ſtaen,
V ziel is een Princes, u luſten maer ſlaef innen,
Dees moet ghy om de ziel verſterven en verwinnen,

Is u een vuyle luſt gevallen op het hert,
Ik bid u drijftſe wegh al eerſe grooter wert,
Hier op is deſe vrou van Theodoor geſcheyde,
Gebruykt een ander man die haer begeerten peydde,

Ten aenſien ſy hem had tot hare luſt geport,
Van wien ſy ook terſtont bevrucht en ſwanger wort,
Nae negen maenden wert een ſoon uyt haer geboren
Die ſy aen Theodoor, uyt ſpijt, heeft op geſworen

En na ſy was verloſt van haer on-echte dracht,
Soo wierden Theodoor de vruchte t'huys gebracht:
Al 't Klooſter was ontſtelt van deſe vremde ſaeke,
Als datmen Theodoor ſocht vaer van 't kint te make,
Een wonderlijk bedrijf is in dit ſtuk geſchiet
Men ſeyt dit Theodoor, en ſy ontkent het niet.
Wel wat een vremde ſaek, wat wonderlijke dingen,
Men ſiet daer Theodoor als vaer, het kint op dringen,
Men ſiet onſchuldigh haer tot deſe ſmaet bereyt,
En ſonder dat ſy daer het minſte tegen ſeyt,
Alleen dat ſy verſucht, en ſeyt met droevigh klagen
Ik, die geſondight heb, ben waerdigh ſtraf te dragen,
Ik die de eerbaerheyt, door luſten, heb verkort,
Ben waerdigh dat de ſtraf my op geladen wort,
Ik ſal dit jonghe ſchaep, ſeyt ſy, gedienſtigh weſen,
En oeffenen 't van jongs ter deughd in Godes vreeſen;
Ik ſal dit teere kind op queken ſoo ik kan,
Als moeder ſonder vaer, als vrouwe ſonder man,
Maer al het klooſter volk begint haer aen te vallen,
Ghy die geſondight hebt, en dus beſtont te mallen,
Sult tot u boet en ſtraf, ook uyt het Klooſter gaen,
Vermits ghy als een guyt dees booſheyt hebt beſtaen,
Daer wiert ſy met het kint ten klooſter uyt gedreven,
En gaet daer op het landt, en door de boſſen ſweven,
Tot dat ſy eyndelijk daer by een hutjen raekt,
Van hoy en ſtroo gebout, dat heeft ſy op gemaekt,
Sy die in deſe kluys is met het kint gekomen,
Neemt kruyden uyt het velt, en bladers vande boomen
Maekt haer een ſlechte ſpijs, en ſchrale koſt gereet,
Waer ſy het kindt mee voedt, waer van ſy ſelver eet;

Sy,die daer ſchapen ſiet in ruyge boſſchen dwalen,
Gaet voor het jonge kint,daer ſchapen mellik halen,
Sy plukt een voedſaem kruyt, waer uyt ſy perſt het ſap,
En menght het inde melk en kookter van een pap,
En voert het jonghe kint met diergelijke ſpijſe,
En wil een Moeders hert dit vremde kindt bewijſe,
Sy voedt en queekt het op gelijk een Moeder doet,
Sy toont geduldigheyt in al dees tegenſpoet.
Sy die haer als vernoeght in deſe armoedt ſtelden,
Dronk water uyt de beek,at kruyden vande velden;
Sliep op de koude aerd,en op de harde grondt,
Alleenigh door berouw van haer bedreven ſond;
Sy ſchreyden menigh traen,en ſuchte menigh werven,
Verleent my lieve God,al eer ik koom te ſterven
Dat ik in ware boet u Majeſteyt verſoen,
Met tranen en berouw door Chriſtum mach voldoen.
Sy,die haer ſelver ſtelt bereyt tot alle lyen,
Sy, die haer ſelver ſtelt om geeſtelijk te ſtryen,
Lijt ongemak en ſmert,lijt honger,dorſt en pijn,
En door der Sonnen brant gelijkt een Moor te ſijn.
Na ſeven jaren tijds,haer leven dus geſleten,
Na dat ſy ſeven jaer niet anders had gegeten,
Als kruyden uyt het velt,en vruchten vander aerdt,
En neffens haer het kint by ander vrouw gebaert,
Heeft haer den Abt weerom doen in het Kloofter keeren,
Sy,in gehoorſaemheyt leeft na des Abts begeeren,
Sy wort daer in een Cel geſloten met het kint,
En na twee jaren tijt die ſy haer daer verbindt
Gebeurden dat men heeft haer droevigh hooren ſpreken
En met een luyde ſtem beginnen uyt te breken,

Dees woorden tegen 't kindt? mijn ſoon u ſy bekent,
Dat ik mijn levens tijt voel loopen na het ent,
Aenſtaenden is de uur, en 't eynde van mijn dagen,
Ik wil u lieve kindt een vader op gaen dragen,
Een vader die ſijn gunſt aen arme weſen toont.
Een vader die niet hier, maer inden Hemel woont;
Een vader en een God, dien ſal ik u bevelen,
Een vader die u ſal ſijn gratie mede delen;
Een Vader geef ik u, een vader, lieve kindt,
Die uwe ziele lieft, en ſaligheyt bemindt
Een vader die u ſal een Vader ſijn na deſen,
Beveel ik u gelijk een Vader aller Weſen;
In alles wat ghy doet, roept hem als vader an,
Ik bid u lieve kindt al wat ik bidden kan,
Wilt mijns gedachtigh ſijn, en door vermaningh leeren,
Dat ghy voor alle dingh u Heer en Godt moet eeren,
En oeffent u van jongs met naerſtigheyt en vlijt,
Niet dat ghy vanden menſch, maer Godt gepreſen ſijt,
En op dat ghy bequaem, hier toe ſoud mogen leven,
Wil ik u, voor mijn doot, een goede middel geven;
Een middel die hier toe is van een groote kracht,
Dat ſ' in de werelt ſijn verſchoven en veracht,
Te lyden met ghedult beſchaemtheyt, ſmaet, en plagen
Ia alle ongelijk ter ſaligheydt verdraghen,
Soo ghy oprechte eer ter ſalicheyt begeert;
Soo maekt voor alle dingh dat ghy een ander eert;
Soo yemand u miſdoet, of yets te na moght ſpreken,
Het ſy in wat geval, behoed u voor het wreken,
En toond u nimmermeer een ſpiller vande tijt,
Die door te veele ſlaep u vruchteloos ontglijt

Sijt sober in u drank, en matigh in u eten,
Op dat ghy niet en meught hier door u plicht vergeten,
In kleedingh houd u slecht, in woorden houd een maet,
Sijt vlijtigh in't gebedt, en veel te kerken gaet.
Verheught u nimmermeer in ander liens gebreken,
En wilt noyt eenigh quaet van uwe naesten spreken,
Schoon datter yemandt is met leelijkheyt bevlekt,
Schikt dat ghy anders vuyl met liefden overdekt,
Indien u naeste Mensch een mis-slagh mocht betoonen,
Soo sijt altijt gheneyght sijn fauten te verschoonen;
Indien der yemant u yets wat te vragen heeft,
Soo schikt dat ghy voor al beleefden antwoort geeft,
Het sy ook tegens wien, sijt minnelijk van reden,
En vriendelijk in spraek, mannierelijk in zeden,
Het sy ook waer het sy, en by wien dat ghy bent,
Schikt altijt dat ghy selfs u voor de minste kent,
Wilt uwe naestens val en ongeluk beweenen,
Vertroost de droeven, God sal u ook troost verleenen;
Maekt dat ghy in't gebedt u vaek tot God begeeft,
Bidt voor die ghene, die ghy weet dat qualijk leeft;
Soo langh u leven duurt wilt God daer voor bedanken,
Toond liefde, en besoekt de sieken en de krancken;
Bidt God, dat hy aen u die krachten langh verlient,
Dat ghy dees Monniken als uwe Heeren dient.
Als met bekoringh ghy de ziele voelt bestreden,
Soo neemt u toevlucht tot den Hemel, met gebeden,
En bid den Heere aen in't binnenst van u hert,
Dat van bekoringh noyt u ziel verwonnen wert;
Na dat sy tot het kindt dees reden had gesproken,
Is hare spraek gedaen, en haer gesicht gebroken,

Sy

Sy die ter aerden viel, die gaf mits dien haer geest,
Na dat sy negen jaer had by het kint geweest,
Een over groote rouw heeft hier het kint bedreven,
Als Theodora had aen God haer ziel gegeven,
T'kint dat niet beter wist, of anders niet en docht,
Dat het sijn Vader was die hem had op gebrocht
Stort droeve tranen uyt, met suchten en met klaegen,
En leeft een langen tijt in veel bedroefde dagen;
T'gebuerde dat de Abt in hare Celle quam,
Alwaer dat hy de doot van Theodoor vernam,
Deed hy de Monniken ook daer ter plaetse komen,
En hebben onder haer het lichaem op genomen;
En hebben Theodoor nu doot in maene schijn,
Bevonden inder daet en ware Vrouw te sijn,
Sy siende haer ontschult, die loofden God den Heere.
En dragen ook het lijk te graef met grooter eere,
Men liet in aller yl uyt roepen op dat pas,
Met welk een logentael dat sy beschuldight was,
Al't geestelijcke volk is besigh, om met reden,
Te achterhalen waerom sy dit heeft geleden;
Doch niemant die te recht de waerom ken verstaen,
Men heeft haer niet te min dees eere aengedaen,
Na dat haer ziele was by God den Heer ontfangen,
Begroef men 't doode rif met Psalmen, en lof sangen;
Als nu soo menigh jaer, gelopen was ten endt,
Heeft Theodooraes Man (dees handel onbekent,
Door in val vande geest, of door een seker dromen)
Sich selven in gebeelt by sijne vrouw te komen,
Het scheen of deur een geest hem wierden aengeseyt,
Weet dat op so een plaets u vrouw begraven leyt,

Hy door een groote drift tot reysen aengedreven
Heeft sigh in korten stont na 't klooster toebegeven,
Soo haest als hy daer komt en binnen t'Klooster treedt,
Wert alles hem ontdekt, tot sijner herten leet;
Hy die seer bitter treurt, als hy dit had vernomen
Die stort uyt sijn gesight een vloet van trane stroomen;
Hy sught, hy klaeght, hy weent, na hy dit had verstaen.
En nam van die tijt ook het klooster leven aen,
Hy, die met bidden heeft daer van den Abt verwurven
De Cel, waer in dat Theodora was gesturven,
Leeft daer een wyle tijts in geestelijke staet
Tot dat sijn droeve ziel het brose vlees verlaet,
Het kint dat Theodoor als eygen was gegeven,
Dat bleef in't klooster ook en voerd een eensaem leven,
Dat wierden op gebracht in tucht en goede leer,
En raekt in't eynde noch tot staet en hooge eer,
Door sijn Godtvruchtigheyt en Christelijke deughden,
Was hy het heel Convent een oorsaek aller vreughden;
En door sijn naerstigheyt in stvdi raekt soo vert.
Dat hy ten lesten noch den Abt van't klooster wert,

EYNDE.

Heden-

Heden-daeghsche misbruyken.

Ghepast op het spreeckwoort,

Warender gheen sonden, daer waren gheen plaghen.

ALs ik der menschen doent aendachtelijk doorgronde,
Als ik de werelt sie vol booshеyt en vol sonde,
Als ik mijn oogen slae op't geen men heden siet,
Dat in het Christendom by veele nu geschiet;

Moet ik met tranen leet beweenen 's werelts saken;
En met een droeve geest dees treurge vaersen maken;
Als ik de Christen Schaer van liefde sie berooft,
En dat den Christen mensch in Christum nau gelooft.
Ben ik op 't hoogst verplicht mijn geesten aen te dryven,
Om 't hedendaeghs mis bruyk der Christnen te beschryven,
Hoe wel het Christendom geen onderricht ontbreekt,
Hoewel den Dienaer Gods de leeringh Christi preekt,
Hoewel de Dienaers Gods de Godloosheyt bestraffen
En voor een sieke ziel den medecijn verschaffen,
Heb ik des niet te min iets op die stof gemaekt,
Mits smakelooſen vaek een nieuwe spijse smaekt;
Vyt liefd soek ik den mensch met rymen en gedichten
Te leyden tot de deught, en neffens dien te stichten,
Te leeren met mijn pen wat rechte deughde voedt,
En hoe men tot de deught, door liefde, komen moet;
De menschen hedendaeghs in menschlijkheyt ontwennen,
En langer liefdens aert niet weten, noch te kennen;
De liefde, lieve God! is by den mensch vervreemt,
Dies sonde d'overhandt in 't s'menschen herte neemt,
De liefde, lieve God! en is niet als voor desen,
Verminderingh van liefd vermindert Godes vresen,
Indien de vreese Gods geraekt uyt s'menschen hert,
Men siet dat ook de deughd als dan verbannen wert;
De liefde tot de deughd, de deught van God te vresen
Die schijnen by den mensch nu af geschaft te wesen;
De liefde die den mensch, een rechte Christen maekt,
Wert langer by den mensch als nodeloos versaekt,
De liefde, die het hert ter deughd behoort te dringen,
Die is verkeert in liefd tot tydelijke dingen;

De

De liefde, die den menſch aen leyd tot Chriſti leer,
Wert hedendaeghs miſ bruykt tot werelts ydel eer;
De liefd, ter ſalicheyt wert langer niet gevonden,
Maer is verkeert in liefd tot booſheyt, ende ſonden;
De liefde wert miſbruykt gelijk men daghlijks ſiet,
Men vindt de rechte liefd ter werelt langer niet,
Maer ſulke liefd waer door den menſch wort aen gedreven,
Tot rijkdom en tot ſtaet, tot pracht en weligh leven;
Liefd, die het s'menſchen hert bevrugt, en ſwanger maekt,
Waer door ſijn graeghe luſt nae werelts eere haekt;
Liefd, die de menſchen dwinght tot luſt van hooge ſtaten
Liefd, die geen herten ken in rechte liefde laten;
Liefd, die het dertel vleeſch in ſachte luſten ſtreelt,
Liefd, die in s'menſchen hert op ydle vreughde ſpeelt,
Liefd, om het werelts goed by een te moghen rapen,
Liefd, om in overvloedt veel gelts by een te ſchrapen,
Liefd, tot een vuyl gewin, en overdadigh goed;
Liefd, tot een groote naem, van werelts overvloet,
Liefd, om tot hooge ſtaet en werelts eer te raken
Liefd, om hier op der aerd de kinders groot te maken,
Liefd, die de luſten geeft volkomen haren eyſch,
Liefd, die het herte peyt met welluſt van het vleyſch;
Liefd, die het herte maekt tot gelt en goed genegen,
Liefd die de werelts pracht en hoovaerdy doet plegen,
Liefd, die de haet en nijt in't s'menſchen herte voedt,
Liefd die den armen noyt getrouwe byſtant doet,
Liefd, tot ſijn eygen ſelfs doet Chriſten liefde ſcheyden,
Liefd, die de herten weet van liefden af te leyden,
Liefd, die de ware wet van Chriſten lieft verdrijft,
Liefd, die in't Chriſten hert haer valſche wetten ſchrijft,

Liefd in een diepe drift van vuyle luſt geſonken,
Liefd om het ſtinckend vleeſch in prachten op te proncken:
Liefd,om een groot ontſagh te hebben by den menſch,
Liefd,om in werelts maght te raken tot ſijn wenſch,
Liefd,om een groote daet,en ydel roem te tonen
Liefd,om hier als een God,de aerde te bewonen;
Liefd,om ſijn even menſch te toonen werelts vrucht,
Liefd,om te bouwen op kaſtelen tot de lucht;
Liefd,om een aertſche lof hier op der aert te planten,
Liefd,die de Zalen pronkt met gulde ledekanten;
Liefd,die met marmoer ſteen de aertſche vloeren deckt,
Liefd,die het s'menſchen hert tot overdaden trekt;
Lieſd,die tot aerdſche pracht de luſten weet te ſtieren;
Liefd,die de huyſen doet gelijck palleyſen cieren;
Liefd,die de huyſen ciert, met grove kettery,
Liefd,die de kamers pronkt met ydel hoovaerdy,
Liefd, die de menſchen doet met ongemak bejagen,
Ten dienſte vande luſt, een vreught van goede dagen.
Ten eynde datmen hier veel gaſterijen ſtight
Ten eynde datmen brenght veel ſonden in het light;
Ten eynde datmen mach met braſſen,ſuypen ſlempen,
De grondelooſe poel van diepe welluſt dempen:
Ten eynde datmen doet gelijk den rijken vrek.
Wiens weelde ſigh niet kreunt den armen ſijn gebrek,
Wat doet de werelt ons al dagelijx niet blijken,
Wat worter niet miſbruykt ter tafel vande rijken?
Wat worter niet gepleeght ontrent der Rijken dis,
De overvloedt,eylaes,die Gode ſonde is;
Hoe is de matigheyt verbannen,en verſtooten,
By't menſchelijk geſlaght ſoo wel de kleyn, als grooten.

Een

Een yder in het ſijn door miſbruyk, laes? miſdoet,
Vyt liefde vande luſt, in ſnode overvloet,
Die anders niet en baert, gelijk ons leert de rede,
Als ſiekte, en verderf, ja ſware moeylijkhede,
O liefde, valſche liefd, die ware liefd verkort,
O valſche liefd, door wien de liefd verbannen wort,
O liefd, op rechte liefd, waer ſijt ghy doch gebleven?
O liefd, op rechte liefd hoe ſijt ghy dus verdreven?
O liefd, op rechte liefd, wat iſt een jammer ach?
Datmen ter werelt u nauw langer kennen maeh;
O liefd, op rechte liefd! hoe ſchaers ſijt ghy te vinden,
O liefd, op rechte liefd, die door de felle winden
Van qua begeerlijkheyt en luſten deſer tijt;
Gelijkerwijs een ſtof ter vlught gedreven ſijt
Waer ſijt ghy ydel hert, door hoovaerdy gedreven?
Waer ſijt ghy die hier ſoekt in hovaerdy te leven?
Waer ſijt ghy dwaſe menſch! die kromme wegen gaet,
En ſonder ware liefd na werelts hoogheyt ſtaet?
Verblinde menſch! houd op het dool-padt in te keeren,
En wilt van Chriſto ſelfs een Chriſten liefde leeren;
Waer ſijt ghy gierigh hert dat in de rijkdom wroet?
Waer ſijt ghy die u luſt hanght aen het werelts goedt?
Waer ſijt ghy blinde menſch! aen valſche liefd gebonden?
Waer ſijt ghy aertſche ſtof genegen tot de ſonden?
Waer ſijt ghy die verblint in ſwerelts liefde dwaelt,
En die een ſware laſt op u gewiſſe haelt?
Let, bid ik op 't vervolgh van deſe rymerijen,
Let, hoe ghy leeren moet des werelts liefde myen;
Let, bid ick op de wet van ware liefdens deughd,
En dat ghy valſche liefd geen meer gebruyken meught.

Leer uyt mijn ſleght gedight u ydelheyt en dromen
En hoe verkeerde lief'd u hert heeft in genomen,
Leer, door mijn rymery u dwaeſheyt af te ſtaen,
En door geen valſche liefd, het dool-pat in te ſlaen;
De deught ſy u een baek, en wyſer aen de ſinnen,
Hoe ghy verkeerde liefd, door deughde moet verwinnen,
Ghy weet het Chriſten ziel, dat ghy niet dwalen meught,
Maer dat u Godt verbindt aen wetten vande Deught,
Ghy weet dat God den menſch heeft lijf en ziel gegeven,
Een yder in ſijn hert een vaſte wet geſchreven
God heeft dit aertſche vleeſch de ziele in geplant,
God heeft den menſch begaeft met reden en verſtant;
Waer door hy goet en quaet ſoud van malkander ſcheyden
En na de wetten Gods een Chriſten leven leyden,
God heeft den menſch verleent een Goddelijke geeſt
Waer door hy leeren moet hoe Chriſtus is geweeſt;
Dat's God en ook een menſch, ja heer van alle Heeren,
Die door ſijn lyden wil de menſchen liefde leeren,
Dat Chriſtus nu als menſch van God den Vader ſcheyt,
En aller menſchen ſond op ſijne ſchouders leyt,
Dat hy hier naekt en bloot ter aerden is geboren,
Dat hy een arme ſtal daer toe heeft uytverkoren,
En ſoo veel jaren langh ter weerelt heeft verkeert,
Met lyden aen den menſch der menſchen plight geleert
Dat is, om ons daer door tot liefden aen te wyſen
De liefde, als van nood, de menſchen aen te prijſen;
De ſtemme des Propheets wert overal gehoort
Wie ſal vertellen ons het werck van ſijn geboort,
Wat iſt oft ik vergeefs daer op mijn herſſens ſlype,
Ghy, wyſen Salomon en koſt het niet begrijpe;

Dies den Propheet aen ons hier me te kennen geeft,
Als dat gheen menſch ſoo wijs, op deſer aerden leeft,
Die ons dat wonder werk ſoo klaerlijk,ken vertalen,
Dat wy met ons begrip dat ſullen achterhalen;
O mijn vernuft te ſwak, dat ick door rymerij,
Soud melden, hoe dit werk van God begonnen ſy;
Dat God ten hemel heeft noyt Moeder uyt verkoren,
En ſonder Vader hier op Aerden is geboren.
Den waren ſone Gods, ter werelt voort gebracht
Geboren uyt een Maeght van vrouwelijk geſlacht,
O wonder,van een maeght is Chriſtus voort gekomen,
Een Maeght die tot dit werck noyt man en heeft vernomen,
O,wonder!dat de Maeght noyt man en heeft bekent,
O,wonder!dat noyt man dees maget quam ontrent,
Dies laet ons den Propheet,dees ſijne woorden hooren,
Wie ſal't vertellen hoe dat Chriſtus is gebooren?
O wonder! ons begrip en kennis ghy verdooft,
Nochtans waerachtig,Chriſten menſch,voor die gelooft,
O krachte des geloo's,hier moet u liefde blijken,
Maer wil begrip geloof hier in dit ſtuk doen wijken
Wat ſal begrip, verſtant,vernutt of wijſheyt ſijn?
O Chriſten! 't is een kaers by klare ſonne ſchijn,
Als u geboorten dach,o Chriſte! was gekomen,
Waer hebt ghy, Sone Gods,u leger ſtee genomen,
Waer hebt ghy doch de plaets van u geboort begeert?
Niet in een groot palleys alwaermen Princen eert;
Niet in een aerdſche troon,noch Coninklijke hove,
Daer alle weelde vloeyt van onderen tot bove;
Maer in een arme hut, een open blooté ſtal
Gepronkt met hoy,en ſtroo, die ghy niet by geval

Maer met voorsienigheyt vrywilligh hebt verkoren
Om arrem, naeckt en bloot op Aerd te sijn geboren;
Daer lagh hy, die het al watmen ter werelt siet,
Alleenigh toebehoort, nochtans begeerd hy 't niet
Daer lagh hy die een vorst en Heer was aller Heeren,
Om ons, o aertsche mens, ons nedrigheyt te leeren;
Daer lagh hy naekt en bloot die al de werelt kleet,
Daer lagh hy, die het al om onse sonden leedt,
Daer lagh hy als de minst die nochtans is de meeste,
Daer lagh de sone Gods in 't midden vande beeste,
Daer lagh hy in verdriet, in ongemak en noot,
Daer lagh dien Rijcke Godt, koud, arm, naekt en bloot,
Dien Godt, die sijn natuer van 't Goddelijk ontlede,
En met het menschelijck in alles sigh bekleede,
Op dat de Propheci ten vollen wert vervult,
Op dat sijn lyden soud betalen onse schult.
Hoe menigh jaren langh heeft Christus willen lyen,
Om ons ik segh om ons van 't lijen te bevryen,
Wat swarigheyt en strijdt heeft Christus uyt gestaen,
Wat heeft dien goeden God niet om den mensch gedaen,
Na lang en veel verdriet van pynelijke plagen,
Met doornen gekroont, met geesselen geslagen,
Bespogen en bespot, gepynigt en gewondt,
Gehongert, en gedorst, o mensch om onse sondt,
En eyndelijk gerekt en aen het kruys gehangen,
Daer menigh druppel bloet vloot langs sijn bleke wangen.
O liefde, Christi liefd, die door u lyden leert
Dat ghy ook vanden mensch op rechte liefd begeert,
O liefde, Christi liefd, o liefde ongemeten,
O liefde, by den mensch, op heden als vergeten,

O liefde, by den menſch ſoo weynigh overdaght,
O liefde, hoe verſtroyt by 't menſchelijk gheſlaght
O menſch, o Chriſten menſch wilt ghy als Chriſten leven,
Soo moet ghy u tot liefd, en lijdſaemheyt begeven.
Ghy moet u naeſte doen, gelijk u Chriſtus leert,
Sijn lyden, lieve menſch, u lijdſaemheyt begeert,
Sijn lyden en ſijn ſmert, ſijn bitterlijke wonden,
Vernamen u, o menſch te ſcheyden vande ſonden,
En willen dat ſijn liefd met liefde ſy vervult,
Sijn lyden leert dat ghy ſult lyden ſonder ſchult
T'is al om ons geweeſt dat Chriſtus heeft geleden,
Hy lijdt de ſtraf, wy ſijn de gene die miſdeden;
O liefde, die ons leert, en drukt in het gemoed,
En wil dat yeder ſoo aen ſijne naeſte doet,
Maer ach! waer is den menſch, die ſigh (in liefdens ſaken
Gelijk een Chriſten voegt) ſoekt Chriſtelijk te maken?
Geen Chriſten wet heeft plaets in 't Chriſten herte meer,
De liefde Chriſti ons tot regel, wet, en leer,
Om met ons even menſch in Chriſten liefd te leven,
Die ſchijnt als uyt den menſch verbannen en verdreven;
De ſond in plaets van liefd beſit het s'menſchen hert,
Dē eenē menſch ſijn vreugd is d'ander menſch ſijn ſmert,
De nydigheyt en haet tot nadeel vande vromen,
Die hebben 't meeſtendeel der menſchen in genomen;
O nydigheyt, o ſond, o kanker aende ziel
O nikkerlijk bedrijf, o gruwelijk verniel
Van deugt, geluk, en eer der cerelijker menſchen,
Fy menſchen, die 't verdriet van hare naeſten wenſchen,
Fy menſchen die de naem van Chriſten menſchen draegt
Daer ghy u naeſten menſch met nydigheden plaegt.

Doch nydigheyt (een grove sonde)
En wert alleenigh niet bevonde
By t'Ziel geslaght, in onsen tijt,
Maer achlik vind soo veel ghebreken
Dat ick se al niet uyt ken spreken
O mensch leer selver wie ghy sijt,
Hoe menigh voelter t'hert bekropen,
Van vuyle lusten in geslopen
Met graeghte tot een snoot bedrijf;
Hoe los wert trouw en eedt vergeten,
En Echts beloft ter zy ghesmeten,
Tot misbruyk van 't verganklijk lijf,
Wat speelt de geyle lust al part en
O gruwel sond, in Echte harten;
Wat list gebruykt het snode vleys,
Om in dees goddeloose saeken
Het sondigh herte te vermaeken
Te boeten lust naer minnens eys,
Hoe vleyt en peyt de lust de sinnen,
Met ydel soet van geyle minnen,
T'gheen sigh den dertle mensch inbeelt
Het sy in Mannen, t'sy in vrouwe
In t'overtreen van Echte trouwe
Een yder sijne rolle speelt.
Wat hoor, en sien ick alle daegen,
Wat heeft de werelt valsche laegen,
Waer mede sy den mensch bekoort;
Wie ken des werelts snoot bedrijven
Soo seer beklagen, of beschryven,
Als het (God betert) wel behoort.

O aertschen aert geneyght tot sonden,
Wat leeft ghy los en ongebonden,
Hoe holt en solt ghy in u quel,
Ach! hoe verstoot ghy liefd, en deughde,
En soekt al u vermaek en vreughde,
In't geen de ziel voert na den hel.
O Aertsche stof uyt aerd geboren,
Hoe prickelt u de lust met sporen
Na gelt, nae goet, nae hooge staet
Na rijkdom, eer en werelts weelden,
Die aende zielen noyt en teelden,
Als eeuwig leet, doch! altelaet,
Hoe woelen wroeten s'menschen sinne,
Om overvloet van schat te winne,
Die als sy al verkregen sijn,
Noch geen genoegen kunnen baren,
Maer teelen door een gierigh sparen
Tot meerder winningh, groote pijn,
Of geven oorsaek om te leven
In pracht, tot staet sught aen gedreven,
Wellust ten dienst in overvloedt.
Aenleydingh tot een quaet begeeren,
Met Goddeloosen te verkeeren,
Ontstaet uyt magt van gelt en goet.
Hoe wist sigh in voorleden tyden,
Het heydendom hier van te myden,
O Christen ziele, leer, ey leer,
Van 't aertsch niet meerder te betraghten.
Als ghy u sult van noden achten,
Tot onderhouwt, in deughd en eer.

Hoe woelt en wroet het gierigh herte
Hoe veel! om meerder lydt het smerte,
En heeft gebrek in d'overvloet;
Ia knaeght, en plaegt sigh alle dagen
In quel van onnut sorge dragen
Tot vuyl gewin van gelt en goet,
Hoe veel! hy ken het hert niet voegen
Om sigh in veelheyt te genoegen;
Onnute quellingh, quae begeert,
Hoe verkunt ghy de mensch verleyden,
En van het menschelijk doen scheyden,
Ghelijk ervarentheyt ons leert.
Den gierigaert van lust gedreven
Tot overvloedt, soek arrem leven,
Veel wil hy, weynigh wil daer van
Dit is den aert van gierigh eygen,
Altijt tot meer en meer te neygen,
Hoe meer, hoe min 't hem dienen kan,
Een gierigaert, in sijn gebreken,
Wert by het vuylste dier geleken,
Dat op het gantsche aerdrijk leeft;
De wysen geven voor een oordeel,
Het verken levend, doet geen voordeel,
So ook, die'n gierigh herte heeft,
In't leven wroet hy voor sijn lusten,
Sijn quae begeert laet hem niet rusten,
Te rapen overvloedt by een
Hoe veel dat hy besit in't leven,
(Schoon noot vereyscht) hy sal niet geven,
Noch yets, om Godes wil besteen,

Hy

Hy sal sigh over geene armen
In't minst medogen, oft erbarmen,
In noot geen vrunden bystant doen,
Wat magh ik doch van desen spreken,
Hem selver sal het hert ontbreken,
Sijn lichaem in nootdruft te voen,
Hoe veel is woeker in gekroopen,
Waer door der veel sijn uyt gesoopen,
In goet, in bloet, in ziel, en lijf,
Ik heb in't stuck van dese sonden,
Soo veele by den Mensch bevonden,
My schamende, dat ick het schrijf.
O werelt, stadt van alle steden,
Hoe vaek sught ik, en dat met reden,
O werelt, werelt ach! ik ween,
Ik sie in u de woeker kruypen,
Om arme herten uyt te suypen
En t'vlees te stropen van het been,
O woecker, schijn vriendt vande droeven,
(K'segh droeve, die u troost behoeven)
Hoe graeft, en aest ghy hier te stee,
Laet af, laet af u pont te delven,
Laet af den woeker: kent u selven,
Want God die maekt zijn gesel ree.
Op, segh ik, op ontsluyt u ogen,
O gulsicheyt, door lust bedrogen,
O dronkenschap, o boosheyts poel,
O voedsel van veel quade sonden,
God betert, hier soo veel bevonden,
Wat sijt ghy meer dan Satans boel,

Waekt op, waekt op ghy Satans slaven,
Misbruykers van Gods goede gaven,
O dronkenschap, wat toont ghy blijk,
(Aen die, die met een gauw op mercken,
Aendachtigh letten op u werken)
Dat ghy de beesten sijt gelijk,
Men vindt een landt daer sijne wetten,
(En waerdigh om wel op te letten)
T'gebeurt als yemandt gasten heeft,
En aenden tafel is geseten,
In vrolijkheyt met drank en eten,
Een vrunden mael ten besten geeft.
Dat dan een slave wort geschonken
Soo veel, dat hy wert vol en droncken,
Op dat de gasten sy geleert,
Wat beestigheyt den dronk ken voeden;
O heydens leeringh, ons ten goeden,
Hoe hoogh ghy deughders wetten eert,
Hoe vergaen nu in onse tyen,
De lusten vande hooverdijen;
Hoe op geblasen, trots in pracht,
Hoe dertel in fatsoen van kleden,
Bepronkt ghy nu n broose leden,
O aerts, en sterffelijk geslaght!
Hovaerdigheyt die toont haer grillen,
Men weet nauw langer hoemen willen,
O hoovaerdy! wat went ghy aen;
Ik sie, ik sie u soo veel plegen,
Ghy oorsaekt straf, soo ghy die wegen,
Begeert noch verder in te gaen.

Het

Het ſpreekwoort leert ons alle dagen,
Dat ſonden oorſaek ſijn van plagen,
Wat plagen heeftmen oyt ge hoort,
Wat plagen zijnder oyt gekomen,
Of God die heeftſe voor genomen,
Soo 't ſchijnt, te ſenden ons aen boort.
De ſtraf des Heeren wy beproeven,
Peſt, diere tyden ons bedroeven,
Ia rooven, moorden, plundren, brant,
Al deſen komen onsgenaken,
(Om ſo de herten op te waken
Door ſtraf van Gods rechtvaerde hant.
O eeuw' wat voedt ghy droeve tyden,
In ſorge, ramp, ſpoet, druk en lyden,
Benaude tijdt! al langh beproeft;
Wat hebt ghy met verdriet en ſmerte
Soo menigh ziel, ſo menigh herte
Geplaeght, gepynight, en bedroeft,
Noch ſalder meerder droefheyt naken,
De tijd noch droever tyden maken
Mits dien ik ſie, en daeglijx ſpeur
Dat menſchen in de ſond volherden
In plaets van beter, booſer werden,
Het geen ik in myn hert betreur,
Daer is geen liefd geen deughd noch trouwe,
Geen ſondigh hert met recht berouwe,
Meer luſt tot quaet als innigh leet,
In plaets van ſonden af te ſnyen,
De ſonden meer en meer gedyen.
Den menſch van geen bekeering weet,

Soo yemandt moght op mijn gebreken,
Door wreede dwanghvan paſſi ſpreken,
En wyſen my het ſpreekwoort aen,
Soo wie een ander wil beſtaffen,
Moet ſelver eerſt het quaet af ſchaffen,
En op den wegh der deughden gaen.
Die wil ik met mijn rymen leeren,
Het ooge op ſigh ſelfs te keeren,
Mijn faut ſijn miſdoen niet verſchoont,
Dat ik de deught ſoek aen te wyſen,
Schoon ſondaer, niemant kan 't miſpryſen,
Mits dien my walght mijn quae gewoont.
Ik heb, voor my, het mijns bedreven,
Der halven ook voor mijn geſchreven
Den wegh der deughd in rijm gemaekt,
En niet alleen voor die, die 't leſen,
Maer ſal mijn hert een prikkel weſen
Die ſoo wel my als andren raekt.
Om op der deughden wegh te komen.
Heb ik noch yet wat voor genomen,
Te ſchryven, hoe wel ſwak van macht:
Twee dingen aenden menſch t'ontdekken,
Die ons tot leydſlien mogen ſtrekken,
Om tot de deught te ſijn gebracht,
Het eene dat is Godes vreeſe
Het tweede wil de liefde weſe,
Waer een van deſe twee gebreekt
En wort geen Chriſten ziel bevonden,
Maer qua genegenheyt tot ſonden,
'K ſegh londen die den Heere wreekt.

Niets

Niets trekt hem Gode meer ter herten,
Niets kender Chriſto meerder ſmerten
Als ſond, door hem ſo dier voldaen,
Met ſmert en pijn, en bitter ſterven
(Om ons den hemel te verwerven)
Is Chriſtus in ſijn rijk gegaen,
Alleen heeft Chriſtus ons door deſen,
De liefd geleert, en God te vreſen,
De liefde is den menſch van nood,
De vreeſe Gods moet ons bevrijen,
Van ſtraf, van plaegh, van alle lijen,
Ia ſelver van dien helſchen doot,
De liefde is een Chriſten teken,
De liefde ken de ſonden breken,
Een Chriſten wert door liefd bekend,
De liefd toont Chriſtelijke vrughten
Dat ſijn haer tranen, en haer ſuchten
Die ſy tot God ten hemel ſent.
Wanneer men ſpeurt dat Chriſten menſchen
'T verderven van hun naeſte wenſchen;
O God! hoe kan 't een Chriſten zijn,
Die door practijk gebruykt de reden
Dat oorlogh nutter is dan vreden,
O Chriſten, Chriſten in de ſchijn,
Gebrek van liefde doet u dolen,
De vrede heeft ons God bevolen.
De vrede is een Godlijk zaet,
En vrede moet door liefde komen,
Maer is de liefde wech genomen,
Soo teelt de werelt alle quaet.

De qua begeert, van liefd geſcheyden,
Soekt booſe herten aen te leyden,
In plaets van liefde tot de nijt,
Elk wil de hooghſte trap betrede,
En volght ſijn quae genegenhede
Dit brenght ons oorlogh, dieren tijdt.
Begeert met ſonden aengeſpannen
Die hebben vreeſe Gods, verbannen,
Gods vrees en liefde aen een kant
Nu kunnen geen goe vruchten telen,
Elk wil den rol van meeſter ſpelen,
O Chriſten ziele, Chriſten ſchant.
Waer is Gods vrees, en liefd gebleven?
Waer is, o menſch, het Chriſten leven;
Waer is de trouw? eylaes! te niet,
Om eygen baet de menſchen woelen,
Haer naeſtens armoed niet gevoelen,
Den een is d'ander ſijn verdriet,
Hoe ongelijk is Werelts voordeel,
Hoe ongelijk het s'menſchen oordeel,
Den rijkert is des wijſheyts vrient,
Als yemant raekt in rijkdoms vreughde
Eylaes! dat ſchrijftmen toe ſijn deugde
Daer hy nochtans de ondeught dient.
'T onvroom gemoed tot gelt genegen,
Sijn wenſchingh door bedrogh verkregen,
Sijn liſt gelukt, ſijn ſtaet verhoogt,
Hoe wel onvroom, hy wort gepreſen,
Hy moet ook wijs, en eerlijk weſen,
Schoon hy in wendigh niet en doogt.

In

In tegendeel, wanneer de vromen,
Door ongeval tot armoedt komen
Soo is het qualijk aengeleyt,
Hoe wel oprecht in hun geweten.
Sy moeten (eerlijk) eerloos heeten,
En 't gaet gelijk het spreekwoort seyt,
Onkruyt kent goede zaet verdrukken,
Een vroom gemoet ken 't luk mislukken,
Mislukt hem t'luk, hy is een guyt,
De ondeught sal sijn deugde schenden,
Tot meerder last van sijn ellenden
Hem voor een dooghniet maken uyt,
O liefde, liefde, sonder krachten.
O liefd, berooft van uwe machten,
O liefde, niet meer by den mensch,
O liefd, verbannen en verdreven,
Dies wy in onsen tijt beleven
Dat yder traght naer eygen wensch.
Gebrek van liefd baert veel gebreken,
Wie kan 't beschryven, wie uyt spreken,
Wat liefdeloose herten doen;
Hoe vele listen dat sy plegen,
Door vals bedrogen quade wegen,
Praktijk tot eygen baet te voen,
Hoe veer is Christen liefd verbannen,
D'een tegen d'ander aen gespannen.
Eylaes! hoe wort de liefd vertreen.
Een yder, om sigh groot te maken,
In ydel roem van werelts saken,
Verkort de welvaert van t'gemeen,

Gebrek van liefde voedt de sonden,
Door sonden is den Heer verbonden
Tot plaegh, en straffe van ons quaet,
'T is om de sond, dat God sijn handen,
Op Coninkrijken, en op landen
In Geessels van sijn straffe slaet,
Dies wil ik my tot rymen keeren,
Waer door een Christen ziel kan leeren
Wat voor een Christen dient gedaen,
Waer toe den mensch moet sijn genegen,
Om God tot mely te bewegen,
De plagen van ons af te slaen.
De liefd gegrond in Godes vresen
Kan ons een rechte middel wesen
Waer door Gods liefde wert gevoedt,
Dit sijn de woorden onses Heere
Des sondaers doot ik niet begeere,
Maer beterschap in ware boet.
Wie kan tot boete sigh begeve
Die niet en wil in liefde leve?
Hoe kander vreed en eendraght sijn,
So langh de Christenen verschillen,
En geene liefde plegen willen
Maer dragen 't herte vol fenijn.
Laet af, laet af o swakke Christen,
Laet af in 't Goddelijk te twisten,
Hier om een punt, een kleyn verschil
(Ia dorst ik seggen, ydel dromen)
De Christenen tot tweedraght komen,
D'een Christen d'ander dwingen wil.

Eylaes!

Eylaes!ten sijn geen Christen wetten,
Laet ons de liefde palen setten,
Hoe veer het Christendom moet gaen,
Hoe veer een Christen is verbonden,
En wat een Christen moet door gronden,
Waer meed een Christen kan bestaen,
In God en Christum te geloven,
'K segh God die alles gaet te boven,
God Vader, en God soon gelijk,
Godt Schepper, wiens gelijk in waerden
En is in hemel, noch op aerden,
Als Majesteyt van 't hemelrijk.
T' ken-teken is van Christen menschen.
Haer naesten als haer selven wenschen,
Mijns oordeels, 't staet geen Christen vry,
Het hert in liefden af te trekken
Van die, die hy niet kan verwekken,
Dat met hem een geloovigh zy,
Ten past geen Christen-tijt versleten,
Te straffen yemant in 't geweten.
Gelijk, God betert, wort gedaen,
O wouw de liefde soo veel geven
Dat yder moght sijn hert beleven
Mits yder voor sich selfs moet staen.
Wanneer den rechter sal verschijnen,
Met helsche straf de boose pijnen,
En plagen eeuwigh met ellent.
Die, die een ander wilde leeren,
Op sulk een wegh, en padt te keeren,
Daer men geen Christen wette kent.

Ia, yder een wil nu verstrekken
Een zielen hoeder, om te trekken
Het Christen herte na sijn sin,
Elk wil een ander beter leeren
En selver, door een quaet begeeren,
Loopt hy verblint het dool-padt in.
Aen and'ren is hem veel gelegen;
Sigh selven kent hy nauw te degen.
Hy wil van and'ren veel gedaen,
Een beter, wil hy 't best berooven,
Een ander 't sijne doen gelooven,
Daer elk moet voor sijn selven staen.
'T is vreemt, dat nu de menschen plegen,
Veel vlijt om andren te bewegen
Ter saligheyt; en sorgen niet,
Met nauw en naerstelijk op merken,
Dat door oprechte Christen werken
Haer eygen ziele nut geschiet.
Elk wil een ander heyligh maken,
En let niet op sijn eygen saken,
Elks oordeel s'anders heyl berooft.
Ia d'een die sal den ander haten
Hem liefd te toonen, achter laten
Om dat hy niet met hem gelooft.
O doolingh! onder Christen menschen,
Elk wil sijn naesten zaligh wenschen
En op sijn selfs hy niet en let,
O Christen mensch, elk is verbonden
Tot beterschap van sijne sonden,
Dit is de rechte Christen wet,

'T waent

T'waent sigh al Christen door 't gelooven;
Die sight laet van 't geloof beroove
Die wil nochtans een Christen sijn;
Schoon hy gelooft: wat vrught kan 't geven?
Soo men 't geloof niet wil beleven
Is 't maer gelooven inden schijn,
'T geloof(als 't nodighst,is van node,
Ter salicheyt geleert van Gode;
'Tis niet genoegh,dit moeter by,
De liefd, de hoop, en ook de vreese
Die moeten by 't geloove wese
Al eermen recht geloovigh zy.

Endachtige leser,alloo mijn meningh niet en is yemant stoffe te leveren tot disputen, maer alleenigh aen te wysen den wegh ter Deugden, in dese myne Rymen, voor vallende de aenroeringe des geloofs, als het allernoodigste middel waer door de selvige kan ghevondeu worden, mijns ordels niet ghenoegh: maer van noode daer by te moeten voegen, liefde, hoop, *en* vrede. *Op dat een Christen(vergheleken met een schipper, inde zee baren van dit onghestadigh leven, als sijnde den wegh om tot de Haven des saligheydts te komen) soude mogen geraken.*

Den Schipman,sonder het schip te hebben, ist niet mogelijck te besoecken de Kusten van Indien,ofte andere eynden deses werelts, 't selfde hebbende, als het principaelst en aldernoodighst,heeft nochtans niet genoegh,maer moet sijn geanckert, ende daer by sich versorgen met Compas.

't Geloove reedlijcker wyse,vergeleken met het schip, is niet ghenoegh ter saligheyt,willen wy reden geen plaets gevē,laet ons gaen tot de schrifture by Iacobum 2.17. *het geloove sonder wercken,is in sich selven doot:*

Alsoo wy dan alleenigh door 't geloove,niet en sijn versekert, moeten wy de reyse onses onsekeren levens,in het schip van ons geloove door brenghen, naden streek en 't Compas der liefden,dat is niet alleenlijk in Christum *ghelooven, maer ook werken van liefde,ende barmhertigheyt aen onse naesten betoonen.*

Voor het tweede,moet een geloovigh Christen hebben het anker des hoops, op dat

soo wanneer hem op de reyse overvallen de tempeesten deses werelts, te weten tegenspoet, en ongeval, haet ende nyt, ramp ende lyden, arremoede ende onghemack, droefheyt, en ellenden, moeylijkheyt ende swarigheden, vervolgingh en verdruckingh, dat hy als dan sijn anker, dat is sijn hoop uyt werpe in dese onstuyme baren, vastelyck gheloovende, dat hem God almachtigh na droefheyt, blytschap, na lyden troost, nae vervolgingh, ende verdruckingh, eeuwige rust, ende zalighe welvaert sal verlenen.

Ten derden, de vreese vergeleken met het roer, door welke het schip moet ghestiert ende gheregeert worden is noodigh 't gheloove, aengheseen hy onderworpen is sich selfs te vervoeren inde ellendigste afgront der hellen, die niet en vreest, door een ondeughdelijck, boos ende godloos sondigh leven den waerachtigen God ende Schepper van alle gheschapen Menschen ende creaturen te vertoornen, welcken God, alsoo hy goet ende barmhertigh is, soo is hy ock strengh ende rechtveerdigh, ende aengesien dat syne heylige Majesteyt ken vergramt ende vertoorent worden door de sonden. Sulx dat hy derhalven ons besoeckt met allerhande plagen, als oorloogh, die niet anders mede brenght, als branden, moorden, bloet-vergieten, eere schenden, ende diergelijcken, jae dat ons God den Heer versoeckt met benautheyt, honger, pest en diere tyden, waer door is't? alleen door onse sonden, sijn de sonden oorsaeck van dese plagen; sulx dat God die over ons is uyt stortende, soo moet het ock waerachtigh sijn, dat syne H. Majesteyt, door beterschap van sonden, oprecht berouw ende leetwesen, als waerachtige boetvaerdigheyt ende deughdelijcke wercken in barmhertigheydt ende genade kan versoent worden. Derhalven dese voorgaende vaersen voorgestelt, die ick besluytende, sal vervolgen, ende de eygenschappen vande liefde, in rymeryen afbeelden, tot een ware, ende oprechten Wegh-wyser ter Deughden,

Liefde

Liefde veroorſaeckt Deugden.

'k HEb eens een ouden man by na de tachtig jaren,
Gehoort een vremde ſaek met ſyne mont verklaren
Ik ſegh een vremde ſaek, die ik hier by geval
Tot nut en dienſtigheyt den Leſer toonen ſal:
't Is nut, men ſoo een ſaek ten hooghſten ſoekt te pryſen,
Waer door men yemant kan op 't ſpoor der deugden wyſen,
Dies ik de liefde ſtel in d'aldergrootſte graet,
Ia, als de ſterkſte gront daer 't Chriſtendom op ſtaet.
Het is wel eer gebeurt, waerachtelijk gebleken,
Gelijk ik ſelver heb een Ouden hooren ſpreken.
Dat binnen Amſteldam, woonachtg was een man
Wiens naem, en wiens geſlagt, alſt nauwt, mẽ noemen kan.
Dees alle weeld gewent ten aenſien ſijn vermogen,
Dees van een rijk geſlaght en eerlijk op getogen,
Dees met een Ionge vrouw in Echte ſtaet verſelt,
Dees wel begaeft met goed, en niet te min met gelt,
Is eerlijk van gemoedt, en deughesaem in ſijn leven,
Genegen van het ſijn den armen meed te geven,
Hy, van een goed beleyt en van een ſchrander geeſt,
Is tot een ſeker werk altijt geneyght geweeſt,
Hy beelden ſigh ſteets in, wel doenelijke ſaken,
Hoe wel ſeer kommerlijk, en qualik om te maken,
Begeeft ſich in het ent daer toe, en vanght het aen,
Maer ach! 't is al gemiſt, en qualijk afgegaen,
Hy deed in deſe kunſt een machtigh gelt verſlinden,
En ſonder dat hy koſt daer in ſijn wenſchingh vinden,

In't kort, hy heeft sijn goet aen dese saek verspilt,
Hy is by yder een onwaerd, en niet gewilt,
De vrunden van sijn kant, en sijn hem niet genegen,
De vrunden vande vrouw, die gaen de selfde wegen,
Hy in het meest verdriet, en alder grootste noot,
Hy, sonder hoop of troost aen alle kant ontbloot,
Hy, die sigh alle hulp der menschen vint benomen,
Is noch in meer verdriet en swarigheyt gekomen,
En 't gaet so met den mensch, de rechte vruntschap Wijkt,
Geē vruntschap vint dēmensch, wanneer 't geluk beswijkt
De vruntschap is altijt van vrunden af gevloden
Wanneer op 't alderhoogst de vruntschap is van noden,
Eylaes! het Christendom (hier in te grof verblint,)
De Weelde wel, maer niet de ware vruntschap mint.
Soo lang de voorspoet duurt, so duurt de vruntschap mede,
O Christen! waerom niet geleeft na wet van rede?
Geē vruntschap is oprecht daer weelde vruntschap maekt,
Meer daerse wort getoont als men in onluk raekt,
Op dat ik voort verhael, hoe sich de saken keerde,
De vrunden (inde plaets van vruntschap) hem onteerde,
Men sloeg hem voor het hooft als hy om vruntschap bad
Men wist hem niet te wil, ook als hy niet en had,
Hy, inde grootste noot, en heeft geen hulp genooten,
Maer wiert van yder een verschoven en verstooten;
Sijn leven is een strijdt, een quelling vol verdriet,
Vermits hy niemant heeft van wien hem troost geschiet,
Hy, door de hooge noot, tot bedelen gedreven,
Heeft sigh voor eenigh tijt uyt landigh gaen begeven,
Hy van een vroom gemoet, dat leven ongewent,
Gaet bedelen ter plaets daer niemant hem en kent.

O herten! hoe dus wreet, hoe kunnen Christen menschen,
Haer zielen zaligheyt van Christo Iesu wenschen;
O Christen met de mont, geen Christen metter daet,
Die soo sijn even mensch in noot verlegen laet,
Hy (in dit ongeval, begeeft sich menighwerve,
Van alle menschen af, en gaet alleenigh swerve,
Hier in een eyken bosch, daer in een open velt;
Al waer dat hy sijn hert aen God ten offer stelt,
In suchten, en getraen, in weenen en in klagen,
Ter oorsaek sijn verdriet in dees sijn droeve dagen,
Hy roept, o goede God, ik die u dienaer ben,
Versoek, geeft my geen meer als ik verdragen ken;
Mijn sonden, ik bekent, sijn oorsaek van mijn plagen,
Die soo veel niet en sijn, of noch ken ikse dragen.
Ach! als ik overdenk, hoe 't met den menschken gaen,
Stort ik voor u, o Heer! mijn suchten en getaen,
De droefheyt perst mijn hert tot dit weemoedigh treuren,
Wat is my, Heer! geschiet, wat kan my noch gebeuren,
De noot brengt veel te weegh, en d'armoet die soekt liftt;
't Behoeven maekt my wijs, het geen ik noyt en wist.
Gedachten brengen voort een wonderlijk bedenken.
Eylaes, de bittre noot ken deughd en vroomheyt krenken;
Ik wil dat niet behoort, ik wil dat niet mach sijn
De armoed, goede God, brenght qua begeert in mijn,
Ik, die van goet geslacht, van rijken als van vromen
Ter werelt ben gebracht en eerlijk voort gekomen,
Ik, die in eerbaerheyt, en deughd ben op gevoet,
Ia alle weeld gewent, mijn nootdruft bidden moet.
Ik, die nu vrundeloos, in armoed, en schanden,
Moet bedelen mijn kost, en dolen achterlanden,

Ben nu in d'hoogste noot die yemant hebben ken,
Eylaes! ik haet den dagh dat ik geboren ben.
Den naem van desen man die laet ik na om reden,
En een verzierden naem sal syne plaets bekleden:
Ik noem hem Desideer, ten aensien hy verlanght,
Dat hy in syne noot een goede troost ontfanght.
Doch 't scheen dat dat geluk op hem niet wilde komen
Ten waer hy eerst noch had meer ongeval vernomen.
Als Desiderius geen uytkomst vinden kost,
Maer noch van huys tot huys syn nooddruft bidden most,
Ist op een seker tijt gebeurt dat syn gedachten,
Hem rieden dat hy souw een hooger kans betrachten,
Hy die in dit geval, syn quade sinnen voedt,
Vervalt oock met het hert op ander luyden goet.
Wat ken gebreck niet al, eylaes! te wege brengen,
Gebrek ken inden mensch een quade lust gehengen,
Hy die een seker huys, vint onder wegen staen,
Gebruyckt een losen vont, en komtter binnen gaen,
Daer woont een rijken man van loodtsch geslaght gebooren
Dees spreekt hy aen, en leyt hem een versoek te vooren,
Oft vraeght hem yets het geen ik sekerlijk niet weet,
Maer onder dit beleyt hy syn practijken deedt,
Hy sagh de gaten deur, hy sagh verscheyde delen,
Bequamelijk om daer te rooven en te stelen,
Hy vint gelegentheyt, en neemtse wel in acht,
Doch stelt syn voorneem uyt tot aende midder nacht,
Als hy nu vande lood syn affcheyt had genomen,
Is hy, dien selfde nacht weer voor het huys gekomen,
Hy voeght hem op de plaets des daeghs by hem verspiet,
Hy breekter door in huys, en niemant hoorter yet,

Al

Al watter was dat sliep, dies hy sijn quade lusten,
Ook garen had volbracht terwijl het alles rusten.
Hy (die te harde klopt, oft al te luyde breekt)
Hoort datter binnen 's huys den een oft ander spreekt,

In 't kort hy staekt sijn doen, en vint hem vol beschroomen,
En roept, o groote God! waer toe ben ik gekomen!
Drijft dese gure sucht en dampen uyt mijn hert
'k Segh dese quade lust, die my de ziele smart.

De

De Ioode springt van 't bet, met all de huysgesinden,
En komen daer sy hem in onmacht neder vinden,
Een yder (op het hooghst verwondert en bevreest)
Roep, 't is die Man, die hier op heden is geweest,
De Iood, in plaets van wraek, doet alle middel plegen,
En toont sigh inder daet ook dat hy is genegen
Om onsen swakken vrundt te helpen in sijn noot;
Hy die hem alle dienst en alle bystant boot
Vraeght Desiderium, de oorsaek ende reden
Waerom hy inde nacht komt in sijn huys getreden,
Hy vraeght hem wien hy is, en waer hy comt van daen,
t' Geen Desiderius hem alles doet verstaen,
De noot, seyt hy, my dwongh, door noot was ik gedreven,
My tot dit boose werk, en valscheyt te begeven,
Ey, vrunt vergeeft het my, en denkt dat armoed kan
Berooven vande deught een alder vroomste Man.
Als nu de Iood verstond hoe dat de saken lagen
Heeft hy in dit geval hem loffelijk gedragen.
Ik die aen u bespeur, seyt hy, een goet gemoed,
En dat ghy neffens dien sijt deughdsaem op gevoed,
Ik die u vrunden ken, kost uwe vader mede,
Ik heb u hert en gront bespeurt uyt uwe rede,
Ik, sal waer dat ik kan, in als u dienstigh sijn,
En soeken door mijn gunst te sachten uwe pijn,
Ik sal in dit geval u troost en vruntschap toonen,
V misdaet door de noot begaen, op 't hooghst verschoonen,
Ik sal uwe alle dienst en rechte liefde doen,
Soo lang ghy selver wilt, u van mijn gaven voen,
Ghy sult, soo lang ghy wilt, hier in mijn huys verkeeren,
En sonder dat ghy daer een stuyver sult verteeren,

Hoe doolt begeerlijkheyt op kromme omme wegen,
Al eer dat sy haer wil in't hebben heeft verkregen;
Als 't dan verkregen is en averechts vergaert,
Soo wort het of misbruykt, of wel onnut bespaert,
De staet-sucht leyt het aen, en soekt sich groot te maken,
En door sijn groote naem tot hooge staet te raken:
En als 't na wil en wensch tot staet al is getreen,
Soo is 't staetsuchtigh hert noch efter niet te vreen,
Soo langh daer hooger is, sal hy na hooger stygen,
Een andermans besit soekt hy voor hem te krygen:
Soo yemant is gemeen in middel, macht, en staet,
Men siet dat hy in pracht boven sijn meerder gaet,
O mensch! verdoolde mensch! een les dient hier geschreven,
Aen Alexander vanden Philosooph gegeven,
Ik segh Diogenes, die deftigh heeft geseyt
Ik ben een Vorst, ghy slaef, o groote Majesteyt,
Ten aensien dat begeert u nimmermeer laet rusten,
Daerom zijt ghy een slaef, om dat ghy dient u lusten,
Mijn lusten dienen my, ik dwingh, en druk se neer,
En daerom is 't dat ik my selver acht een heer,
O les, o goude les, doch weynigh diese leeren,
Geen leeringh leertmen meer, als hebben en begeeren,
Ik bid u aertsche mensch, dat ghy u oogen slaet
Op 's werelts ydelheyt en wanckelbare staet:
En op de brosheyt van dit kort onseker leven,
Waer s' Alexander nu met al sijn macht gebleven?
Waer hy die onder hem de werelt had gebrocht,
Waer hy die door begeert na noch een werelt socht?
Waer zijn sy die Palleys en Keyser-rijk besaten?
Eylacy, door de doot ontruymt, en nagelaten,

Schoon, dat men na ſijn luſt mach leven menigh dagh
Ia menigh jaren lang ſijn luſten plegen mach;
Wie heefter hondert jaer op aerd ſijn luſt genomen,
Wie is het ſeker tot de hondert jaer te komen?
Genomen dat het al naer uwen wil geſchiet,
Ten eynde, ſijnde ach wat iſt? een enkel niet,
Wat is dan huys en hof, wat ſijn dan land en erven?
Wat baet het als de doot u eeuwigh die doet derven?
Wat is dan alle luſt die geen meer luſten vynt?
Wat iſt dan als het vlees tot ſtof en aſch verdwijnt?
Wat iſt al hondert jaer ſijn leven hier te leyden?
Want ziel en lijf int eyndt die moeten doch eens ſcheyden,
Wat iſt, die luſten meer gedient als uwen Godt?
Wanneer tot ſtof en as, het aertſche lichaem rot?
Wat iſt in ſtaet en eer op aerd te glorieeren,
Daer 't vlees tot wurmen aes moet van 't gebeente teeren?
O ſtaet ſucht ſpiegel u aen haer, die ſijn geweeſt
In ſtaet, voor uwen tijdt, door drift van yd'le geeſt,
Waer ſijt ghy gelt ſughtlvol van yver in't vergaren,
Vervloekte gierigheyt die honghert, om te ſparen
En ſobre nootdruft ſchroomt, maer woekert aen de luſt,
Waer ſijt ghy, ſegh ik, die geen tijt verkieſt tot ruſt,
Maer hangt het hert aen 't gelt, en ſwerelts ydel heden,
Ghy inde overvloet met armoedt ſijt te vreden,
Vervloekte gierigheyt uyt quade luſt geteelt,
Sie uwen moeder hier in vaerſen af gebeelt,
Sie hier van wat geſlagt dat ghy ſijt voort geſproten,
En uyt wat vader gy u oorſpronk hebt genoten,
V moeder, quade luſt u baerde uyt begeert,
Als ſy ongodlijk heeft met Satan geboeleert,

Een

Een ſnoot en hels geſpuys uyt quade luſt u teelde,
Vervloekte gierigheyt! wiens ſuſter is de weelde
Gebaert van eene ſtof, doch ongelijk van aert,
Den een verteert onnut 't geen d'ander ſoo beſpaert,
O werelt! propte vol van diergelijke dwalen,
O menſchen! menſchen wilt met reden achterhalen
Dat gierigheyd en weeld dat groote overvloedt
Het herte vanden menſch geenſint s gebruyken moet,
O menſch! o aertſche menſch! wilt uyt mijn rympjes leeren,
Tot matigheyd, u hert en u gemoedt te keeren,
Toond liefde Chriſten menſch, en doet wat rede ſeyt,
Legh af, ik bid legh af de qua genegentheyt.
O menſch! verdoolde menſch ghy die in alle deelen,
In aertſche luſten ſoekt met al u hert te ſpelen,
Ghy die u even menſch af gunſtelijk benyd,
Sijn ſegen, ſijn geluk, ſijn welvaert, ſijn profijt,
Ghy die u even menſch, in armoed laet verlegen,
Schoon ghy van Godt meer hebt, als ghy behoeft, verkregen;
Ghy die u gelt veel meer tot hovaerdy beſteed,
Als dat ghy daer van uwen naekte broeder kleet;
Ghy die veel liever wilt in overdaet u goeden
Miſbruyken, als daer van bedroefde armen voeden;
Ghy! die in gulſigheyt veel liever godloos leeft,
Als dat gy d'armen menſch yets wat om Gods wil geeft,
Ghy, die veel meer beſit als ghy behoeft, om leven,
En ſelver niet en wilt u ſelfs, u nootdrufd geven,
Ghy die veel gaert en ſpaert, ja dach noch nacht en ruſt
Gy weygert de natuur de nootdruft, om die luſt,
Ghy raept en ſchraept by een, om maer de luſt te peyen;
En durft van d'overvloed geen eerlijk leven leyen;

Ghy die door woeker vilt u naesten tot het been,
Ghy, die in pleyt het recht van reden doet vertreen,
Ghy, die door woeker winst processen kund doen styven,
Soo dat u minder moet verdrukt her onder blyven,
Ghy die u even meusch perst, terght, ja vilt en treet,
Dat vaek een vroom ghemoet, smoort onder sulk een leet.
Ghy die u lusten peyt in uwe naestens schanden,
Op krachten van het recht, met gijssselen of panden,
'T waer, dat ghy met recht, die saken wel vermeught,
Maer overtreed de wet, en terght van ware deught,
Ghy die u bitre gal uyt spuwt aen alle kanten,
Niet op u naesten mensch, maer eygen bloet verwanten,
Wanneer door ongeval ghy eenigh nadeel lijdt,
Ghy, die u hier in toont als oft ghy heyden sijt;
In plaets van liefde, toont ghy boosheyt om te wreken,
Men hoort in plaets van troost vileyne woorde spreken,
Men quetst een vroom gemoed, met naem van dievery,
Men schelt sijn eygen Broer, al oft een dieve zy,
Daer nochtans eer en deugd hem in het herte woonen,
Maer daer 't geluk mislukt, kan deughde niet verschonen,
Als het geluk mislukt moet deugd een deughniet zijn,
Dē deugniet gaet voor vroom, maer 't is in deugdens schijn
De schijn en maekt geen daet, de daet blijft wel in wesen,
Schoon d'ongeluckige als deughniet wert misprese n
Onluk en breekt geen deugt, schoon 't ongeluk beklijft,
Hy die de deughde mint int onluk deugdsaem blijft.
Het ongeluk ontstaet uyt tweederleye saken,
Nochtans het ongeluk en kan geen deughniet maken.
't En zy des ondeughts lust het ongeluk bereyt,
't Onluk is tweederley, dies isser onderscheyt.

Daer

Daer is wel menigh menſch tot ongeluk gekomen,
Welk onluk uyt moetwil ſijn oorſpronk heeft genomen
Die ſoo onluckigh wort, die iſt ſijn deughniets ſchult,
Maer ach, onreedlijkheyt de paſſi ſo ver vult,
Dat men de reedlijkheyt nu langer niet wil plegen,
Hoe dat met menigh menſch het onluk is gelegen
Ghy die in u gemoed met Godt niet wel en ſtaet,
Om dat ghy, by u ſelfs op quade wegen gaet,
Ghy die inwendigh ſijt vol fauten en gebreken,
Sult altijt op 't gebrek van uwe naeſten ſpreken,
Ghy die met loos beleyt u fauten over kleet,
Verborghtſe ſoo dat daer geen menſche van en weet,
V moetwil werkt veel quaet verborgen voor de oogen,
Noch hiet ghy vroom, ſchoon al u werken niet en doogen
Hy is een meerder guyt, en ſnoder vaek geſtelt,
Die ſelver voor een guyt ſomwyl een ander ſchelt,
Ghy die tot hovaerdy en pronk luſt ſijt genegen,
Ghy die ter weerelt ſoekt de hovaerdy te plegen,
En 't ſterffelijke vlees, dit lichaem, ach helaes,
Dat een mael worden moet verworpen wurmen aes,
Met alle koſtelheyt te pronken, en te cieren
Op ſoo veel mode, ja ſoo veelderley manieren,
Ey! matight u onmaet, en al wat ſonden pleeght,
Dat wenſch ik, dat ſigh door mijn rymerij beweeght,
En ſlae ſijn oogen op de ſpiegel van dit weſen,
'K ſegh ſpiegel die den menſch behoort te ſijn tot vreſen,
Sie hier een dorre doot, ontbloot van vlees en vel,
Sie hier eens afgebeelt den hemel, en den hel,
Sie hier een goeden geeſt door wien ten eeuwigh leven,
De zalige by God den Hemel wort gegeven;

Sie hier een quaden geest door Godts gegeven magt,
Ter hellen in gevoert het Goddeloos geslacht,
Daer duyvels beulen sijn, om lijf en ziel te plagen,
Leer Christen ziele leer, u Christelijk te dragen;
Bedenk in u gemoed, en spreekt u selven aen,
Dus sal het met den mensch ten dach des oordeels gaen,
Dus sal eens Godes soon in heerlijkheyd verschijnen,
Met eyndeloose straf verdoemde zielen pijnen,
Den goeden sal het loon ter zaligheyd geschien,
Dat oor noyd heeft gehoort, noch ooge heeft gesien,
God sal den goeden daer het Hemels loon doen schenken
Het loon dat niet en kan het smenschen hert bedenken,
Een vreugde sonder eynd, een leven sonder dood.
Een blyschap sonder pijn, een wellust sonder noot,
Een vrede sonder twist, een vreugde sonder smerte
Sal sijn by God bereyd voor d'uytverkoren herte,
Hierom, o aerdschen mensch, u quade lusten mijd,
En maekt dat metter daed ghy een goed Christen zijt.
Op op, op Christen ziel, wild gy den hemel erven,
Snijd alle sonden af, int hert gedenkt te sterven,
Op dat wanneer de ziel eens uyt het lichaem scheyd.
Dat gy het Hemels loon geniet ter zalicheyd.

STEM.

STEMME: Engelſche Klockedans.

Ick ben ghedwongen
Door ſoete min, te voeren liefdens ſtrijt:
Ach! Venus Iongen,
Maeck doch myn ſin, die ſotte ſoetheyt quijt,
Ik ly, ik ſtry in liefdens ongheneught,
Mijn lyen is mijn vreucht,
Door ſchoonheyt van u Ieught,
Die ghy in u ziele draeght,
Ly en ſtry ik ſchoone Maeght
Om u die 't al vermeught.

2. *Twee vyandinne*
Van groote kracht, beſtryden my voor eerſt,
De een is minne
Wiens ſoete macht, my plaeght op 't alderſeerſt,
Een vonk, een lonk, de tweed is die my quelt,
Door minnelijck ghewelt,
Noch voel ick my ontſtelt
Door de pijltjes waer mee ghy
Voerd u lieve heerſchappy
Die my mijn hert beknelt.

3. *Dat zyn u ooghjes*
Wiens lonkjes ghy, als pijltjes inde vlucht,
Door minne-booghjes
Wtſchiet op my, met vruchteloſe vrucht.
Ghy raeckt, en maeckt my uwe ſlaef-Godin;
Ghy voed en weygert min
Dies ſtrijd ik met myn ſin,
Vrees ſeyd neen, de hoop ſeyd jae,
Liefde liefd op u ghenae,
Deugd-lievende Godin.

Eynde.

De vyant die my plaeght
Is af-keer van een Maeght
Die trouwheyt liefd en minne,
Noch hopen te verwinne.

Der Poëten voor-ſpraeck.

Afgebeelt

Door APOLLO.

HEt ſterflijk gheſlacht uyt menſchlijk zaet gheteelt,
En door het miſbruyk in gewoonte, als vereelt,
Verdoemt mijn Godlykheyt; en laſtert myn gheboden,
Niet als een heyligh, maer als een der helſcher Goden:
O ſinloos miſverſtant daer reden holt van 't ſpoor;
En daer de luſte walght te gunnen my gehoor:
't En is gheen ſchrander breyn in wetenſchap door-ſlepen,
Door wien myn eyghenſchap niet wort te recht begrepen,
't En is geen reedlyk hooft, 't gheen niet begrypen ken
Dat ik tot nuttigheyt den menſchen dienſtigh ben:
Poëten! u geſlacht wel eer myn Godheyt eerden,
Ghelyk my noch geſchiet van wyſen en geleerden,
VVaerom van deſen my een meerder eedt beſteet?
Mits ongeleertheyt van geen wetenſchap en weet,
Noch kennis heeft van kunſt, waer is de eer ghebleven
Die men wel eertijts pleegh aen een Poët te geven?
Verloopen eeuw! men heeft wel eer in uwen tijt:
In dienſtbaerheyt tot my betoont een meerder vlijt.
Men pleegh op ander wijs te volgen myne wetten,
Men pleegh op myn gebodt met meer ontſagh te letten:
Men pleegh myn heerlijkheyt met meerder eer t'ontſien,
Begroet en aengebeen van wel-geleerde lien:
Die door verloop van tijt, die eere met haer namen,
En nu by 't heyligh Rey der Muſe hun verſamen.

't Breyn-

't Breyn-loos geſpuys, dat niet en doet dã ſchrolt en ſmaelt,
Dat van geen kunſt en weet, noch na geen wijſheyt taelt,
Heeft met ſijn plomp vergift de herten ſoo beſeten,
Dat nu Ian Alleman belaſtert de Poëten,
Daer Poëſy verdient gheheylight en ghe-eert,
Mitſ dien ſy fauten ſtraft, en goede zeden leert,
s'Is heyligh, mits ſy wert door gheen practijck ghevondent,
Maer van den Hemel ſelfs de menſchen toegheſonden;
s' Is heyligh mits op aerd ſoo kloeken geeſt niet leeft,
Die door ſijn gauw vernuft dees kunſt verkreghen heeft;
s' Is heyligh ſegh ik noch, ten aenſien ſy met vreughde,
Het ſterffelijk gheſlaght aenwijſt de wegh ter deughde,
s' Is heyligh, aengheſien ſy met vermaken ſtight,
En tot beſchaemheyt brenght de ſonden in het light,
Dies ik aen d' Amſtel koom van boven af ghedreven,
En wil den lauw'ren krans Poëten overgheven,
Waer zijt ghylievers van het driemael drie ghetal,
Dat op Parnaſsi hooght onſterflijk leven ſal,
Koom hier ontfangh van my bedoude rooſe bladen,
Vergaert wt Floraes ſchoot, met Hipocreen beladen,
Ontfangh, ontfangh van my een groene lauw'ren krans.
En voerd met u geſangh de Muſen aen den dans.

Daer zijn geen kunſten op der aerd
Het ſy hoe edel, en hoe waerd,
Den menſch die kanſe leren,
Indien hy 't ſal begeren.
Men aght het groot, en 't is ook veel
Datmen door kunſte van 't Pinceel
Al watter is in 't leven,
Ghelykenis ken gheven.
't Is veel, wel ſchryven met de pen,
't Is veel men veele kunſten ken,
't Is veel te achter halen
De wetenſchap van talen.
Traght yemant dat hy wort ge-eert,
Om dat hy rijk zy of gheleert,
Indien hy 't is gheneghen
Het wert by hem verkreghen.
Wat kunſt datmen ter werelt ſiet,
Men leertſe! maer de Rijm-kunſt niet,
Vergeefs iſt herſen ſlypen
Om Rijm-kunſt te begrypen.

STEMME:

Ghe ſ v vinde Bode vande min.

INdien ik had een Coninkx kroon
Keyſerlijke maght,
Beſat ik een vergulden troon
Voerde Princen pracht,
Ach! ik ſouw, die alleen, waerde vrouw, gaen beſteen
Aen die,
Aen die, ſegh ik, met wie
Dat ik op der aerd,, wenſch te ſijn ghepaert
Door opreghte trouw
Die ik draegh tot mijn Iufvrouw.
Al heb ik Coninkx kroon noch rijk
Keyſers heerſchappy;
Mijn trouwe liefd heeft gheen ghelijk
Daer ik mede vry,
Ik vertrou dat de jeught, ſchoone vrou meer verheught
In 't gheen
De liefde ſtelt te vreen,
Dat is trouwigheyt,, die ô! ſoete meyt,
Na weerliefde tragt
Door u deughd en ſchoonheyts kragt.
Verweende ooghjes die mijn ziel
Stookt in minne brandt,
Dies ik voor mijn Godinnne kniel
Doe mijn offerandt
Aen u Ieughdt, die mijn hert, voedt met vreugt, inde ſmert
Van min,
Die 'k lyd om mijn Godin,

Die

Die my hoopen doet ,, maer met vreeſe voedt
Dat liefds ongheval
My in d' hoop bedrieghen ſal.
Dies voeren hoop, en vreſe ſtryt
Teghens mijne min,
Waer van ghy door u ſchoonheyt ſyt
Oorſaek ô! Godin,
Neem in aght mijn ghebeen, en verſaght het gheween
Ik bid,
Iuffrouw verleent my dit,
Neyght u jeught nae 't hert ,, dat door liefde wert
Tot u deught gheleyt
Door opreghte trouwigheyt.

STEMME:

Hoe legh ik hier in deſen ellende.

EYlaes! wat is de ſoete minne
Dogh anders als een ſlaverny,
Een woeſte doolhof voor de ſinne
Hoe komt de minne dogh in my?
Wat magh ik aen mijn ſelven vraghen,
Haer ſchoonheyt doet my liefde draghen.

Ik min de deught in ſchoone leden,
Dit is de oorſaek van mijn quel:
Ik treur in duyſent treurigheden,
Wanneer ik mijn voor ooghen ſtel
De ooghjes die met lodder lonken,
Mijn Iufvrouws ſchoonigheyt bepronken,

Als ik aenſie haer ſchoone wanghen
Waer op twee roode roosjes ſtaen,
Ghekrulde lokjes overhanghen
Soo prikkelt my de liefde aen,
Ja doet mijn ooghen traentjes vlieten
Om deſe ſchoonheyt te ghenieten.

Maer agh! maer agh! 't ſchijnt al verloren,
Mijn trouwe liefde leyt als doot:
Mijn zieltjen had haer uytverkoren:
Maer agh! de keur brenght my in noot;
Ja doet mijn ſtryen met mijn ſinnen
Mits ik u niet en magh beminnen.

Magh ik mijn Iuffrou niet verwerven,
En is haer ſchoonheyt niet voor mijn?
Soo wenſch ik door de liefd te ſterven,
In liefdens alderwreetſte pijn,
Wil ſy haer gunſt aen my niet gheven
Soo luſt my langher niet te leven.

Juffrou mijn trou ſal ik doen blijken,
Ten eynde van mijn droeve doot,
Ik ſal in liefde niet beſwijken
Al is de wangunſt noch ſoo groot,
Die my van u ſoekt af te leyen,
VVat Godt voeght ſal gheen Menſche ſcheyen,

Vaer-

Vaerſen aen den

RIDDER T. RODENBURGH,

Op ſijn Spel van Vrou Iacoba:

Verthoont in SCHOUBURGH.

ALs u Graefin mijn Heer, op hare zetel ſat,
En 't Amſtelſche Toneel ſeer heerelijk betrat,
Als Vrou Iacoba *op de ſchoot van* Borſel *ruſten,*
En Hertoch Philips *uyt luſt, te vvreken ſoght die luſten,*
Verleenden ik mijn oor, en ooghe neffens dien,
En heb dat deftigh vverk met yver aengheſien;
O! Ridder Rodenburgh, *Hoe deftigh naer het leven,*
Hebt ghy het ongheval van u Graefin beſchreven!
Hoe menigh hondert ziel vervoeghden ſigh by een
Als Vrou Iacoba *op ons nieu Toneel verſcheen;*
Met vvelk een graeght en luſt vergaept en oogh en ooren,
Om u Graefin te ſien, om u Graefin te hooren;
De maght is my te kleen, de kunſt mijn gheeſt ontbreekt,
Om uyt te roemen 't ghunt in Vrou Iacoba *ſteekt.*
Ghy Ridder Rodenburgh *met reght mooght zijn gheheten,*
Pronk van Batavia, en Prince der Poëten;
Een Hipocrene beek die rijmens vlieten ſtort,
VVaer in dat pit en mergh van kunſt ghevonden vvort.

Al waert dat al de Gooden my,
Met d' alderſoetſte leckerny,
Van dagh aen dagh in Iovis troon
Tracteren wilden by de Goon,
En ik u vaerſen derven ſouw,
Wat meent ghy dat ik kieſen wouw?
Of vaerſen die de Ridder maekt,
Of ſauſſen die de Goden ſmaekt?
'k Neem Ridders rijm vol leckerny,
En achter 't ander pot ſpijs by,
Geen Goden Nectar geeft het ſoet,
Dat Rodenburgh met vaersjes voet.

Rodenborgh aen ſijn Gilde-broeder J. Krul.

U Heuſheyt dringt mijn pen u heuſchlijk weer te groeté,
Want door weer-heuſcheyt 'theuſch wy evenaré moeté,
Is u mijn kennis lief, u vruntſchap my behaeght,
En ſo ghy neygingh tot mijn Kunſt-vrous werken draegt,
Wilgerigh deel ik meed aen u 't gun ſy magh werken,
Als van de ſleghſt in kunſt van God *Mercury* klerken,
Doch, 't is ghenoegh dat ik mijn graghe wil betoon,
En aen my meerder gun de pronk ſijns lauw'ren kroon;
Mijn Kunſt-vrouw pord my vaek tot hare ſoete beken,
Wat is 't? helaes! de tijdt doet immer my ghebreken,
De ſtonden die ſy vrijt in 't rijſen vande Son,
Vermits mijn waerde Vrouw de dagh-kriek 't rijpſte von,
Om 't voedt-ghedight met murgh haer ſuyver toe te tellen,
En vrughten vande gheeſt op haer Autaer te ſtellen;
Het ſnootſte dat my plaeght, het arghſte dat my dwinght,
Is dat mijn ampts-plight my die ſtonden gantſch af dringt,
En houd my in 't ghewoel van hooffche ſlavernyen,
Die my beletten 't ſoet ghehoor der vryeryen,
En 't ſtrelende ghevley van mijn Kunſt-vrouws ghepor,
Soo dat ik vaken by mijn ſelven wreev'ligh mor;
Mits tijdt gheen plaets verleent om ſoet te mercuſeren,
Dies, als 't gheheugh voor-beelt de tydens tijdts verkeren,
Verſuft mijn geeſt, want ik wel eer de tijde ſagh,
Dat wt mijn penne drongh een vaersken yder dagh;
En een dan teelden veel, als d'aert der Poëſie,
Maer al mijn weeld is nu verkeert in hofferye;
Waer voor ik wenſche vaek verſellingh van de mijn,
'k Segh mijn, mijn Gilde-broers, die Kunſte-lievers zijn.

Guvarra,

Guvarra, die 't Mis-lof der Hoven heeft beſchreven,
Doel-treften, want hy al de Narheydt van 't Hofs leven
Ervaren had, en hy die 't grondigh alles wiſt,
Heeft nae mijn nordeel, minſt in ſijn beriſp ghemiſt,
Dit is het ſeſte Hof, daer ik in heb gheſwurven,
'k Magh ſeggen doch met ſchreum, maer aen u ſal ik durven
Vrymoedigh ſpreken wt, en ſeggen dat ik aght,
Een Herders lot veel meer als Princens Hoven praght,
Een Vry-heer wt ſigh ſelfs, en vry ſijns geeſtens ruſten,
Want gheen ſtaet gierigh-zught hem porden om te luſten,
Nae hoogher als hy is, gheen Hoflijkheydt hem terght,
Maer d'Hemel hy alleen om graeſe bemden verght,
Voor 't knab'lend lamm're vee, hy leert gheen vleyerye,
Veel min beveynſtheyts gril, noch hoofs pluymſtrykerye,
Noch jae voor neen, noch neen voor jae, maer ſpreekt herts (grond
En dit, helaes! men niet by d'Hovelinghen vond?
„Gheluckigh ik hem aght die in vergeten ſtilheydt,
„En nae 't vermoghen gantſch eenvoudigh ſijne wil leydt,
„ Hout voor ſijn Hof, het boſch, voor wandel-plaets het velt
„ Waer hy door het ghewoel des volkx niet is gequelt;
„En vindt ſijn herts ruſt in ſijn Herderlijke woningh,
„Ja, 't beſt hy ſigh niet bind aen gunſt van Prins noch Coning;
„ Leeft op gheen yd'le hoop, noch 't onwis hy niet aght,
„ Noch door beloft van gunſt hy gheen ghenot verwaght,
Mijn Kunſt-vrouw op dit ſtof veel ſoude kunnen ſchryven
Maer beſt, mijns dunkens is 't dat ik 't hier by laet blyven;
En antwoord op 't in-houd van u gheſchreven brief,
Ik merke dat u is mijn kennis waerd en lief:
Doch ſoo lief, en ſoo waerd die kennis niet kan weſen,
Of waerder heb ik u gheaght ſeer langh voor deſen,

Want

Want ik u liefden, nae dat ik u werken ſagh,
Hier wt beſpeurtmen wat een goet vernuft vermagh,
Die hert en gheeſt ſoo trekt als wy de vaerſen hoorden,
Gelijk de zeyl-ſteen dringht nae het geweſt van 't Noorden,
Want elk lieft ſijns ghelijk nae Marcuriſtens aerdt,
Hier om Vrunt KRUL, ik aght u mijne neygingh waerd,
En wenſche datmen moght t'ſaem mond-lingh redeneren,
Want kunſte lieverts door de kunſt malkander leren, (weet
't Gun d'een miſt d'ander heeft, 't gun d'een vraegt d'ander
En dees verſellingh aght ik dubbel wel beſteet;
Die ik nu meeſte mis, en meeſt toe ben gheneghen,
Soo dat mijn kunſt Vrou vaek wt ſtort een trane reghen,
Haer vindende vervreemt, jae ſmoort in haer ghetraen,
Mits s'hier geen g'lijkheyt vint: want kunſt ſy niet verſtaen,
'k Beken wel datmen vint hier mannen die veel weten
En hoogh-gheleerden ook, maer daerom gheen Poëten,
„ Vraeght yemand waerom datmen veel geleerden vondt,
„ En ſchaers Poëten, hier op ik antwoordt terſtondt,
„ Hoe dat gheleertheydt ſpruyt wt leringhs les te horen;
„ Maer een Poët die wort ſelfs wt natuur gheboren,
„ 't Welk is een Hemels gaef, en geen les-leringhs leer,
Dies ik Poëten geef alleen g'laurierde eer:
En ſtel u in dat rey, ghelijk veel and'ren mede,
Die meerder wt natuur als wt gheleertheydt deden,
Ghy ſeght dat u kunſt Vrouw haeſt baren ſal een werk
't Gun ſy, wt liefd' tot my, opdraghen wil, ik merk
U neygingh 't mywaerts ſtrekt, dies ik 't dankbaer aenvaerde,
En wenſch dat mijn verdienſt u liefde evenaerde;
Want lief het my ſal zijn, en vind ghy in my yet
't Gun dienſtigh u ken zijn, ik bidde my ghebiet,

En soo vrymoedigh ghy niet zijn kunt in 't ghebieden,
Of vaerdigher sal noch 't voldoen door my gheschieden.

Als V. L. seer gheneghen, RODENBURGH.

Op 't Slot van Nassau, den 23. October 1638.

Krul aen sijn Bataefsche Apollo T. Rodenburgh.

U Ridderlijke ziel de heuscheyt in gheboren,
Geeft aen mijn swacke breyn, ô! kloeckē Ridder sporen,
Waer door mijn logge gheest geheel aen 't hollen raekt,
En met een kreup'le pen dees lamme vaersen maekt,
Die ik den tytel gheef van stoffelose schimmen,
U lof te loven, waer vergeefs ten Hemel klimmen,
U Rijm dat waer volmaekt, sloegh 't eene vaers niet mis,
Mijn Heer acht hem de minst, daer hy de meesten is,
V mis-slagh Heer, verdient dat ikse moet verschonen,
Mits 't is den lauw'ren krans om 't Ridders hooft te kronen,
Wat eer sal ik u doen, ô! wel begaefden Man,
Die duysent-mael meer weet als ik begrijpen kan;
Die duysent-mael meer lof vereyscht als ik kan smeden
Met hamers van verstant op 't Ambelt vande reden;
Dit staek ik, en bedank u kunst-vrou voor de eer,
Maer boven dien de wil des Ridders noch veel meer,
Die willigh my bedeelt met puyk van rijmers pronken,
En levert pit en murgh uyt sijn rijm-rijke schonken,
Ten offerand gheselt op 't autaer van mijn sin,
Wiens soetigheyt ik zuygh ter ziel en sinnen in;
V kunst-vrou queekt mijn ziel met stroompjes uyt haer beken,
Wier ziels verquickings kragt mijn rijm niet uyt ken spreken,

Lief iſt my, lieve Vrundt, dat ghy my vruntſchap draeght,
Leet iſt my, dat met leet ghy tijdt ghebrek beklaeght,
Door plighten my ghemelt, om in de leckernyen
Te voeden uwe luſt van ſoete rymeryen:
Waer toe die krib'ge Feex gheen tijden miſſen ken,
Dies ik u leet beſchrey met tranen van mijn pen,
Mijn gheeſten draghen rouw, en treuren over 't ſterven
Der tijden, die u doen u rijmens tijden derven,
De tijdt, ik ſegh dien tijdt! die u miſgund een dagh,
Dat mijn *Apollo* ſelfs een rijmpjen maken magh;
„O! wetten al te ſtrengh voor geeſten der Poëten,
Hoe is 't gheluk, mijn Heer, ſoo ſeer op u ghebeten?
Hoe heeft de ſlaverny op u ſoo grooten kraght,
Dat nu ghy het Hoofs meer als 't Merculeren aght?
Wat vraegh ik? Heer, verſchoon mijn bot en plompe vragen,
Het komt de kloekers toe een ſwaren laſt te draghen,
Ik wil de Majeſteyt *Parnaſſi* voet-val doen,
Ook ſelfs de Goon, op datmen haer met u verſoen
In wraek van wangunſt door het weyg'ren vande tyen,
Die u dat ſoet vermaek van rijmery benyen:
Ghy wenſcht het gun ik wenſch, u wenſchingh is de mijn,
Ghy wenſcht met my verſelt, en ik met u te zijn:
Wat waert een lief ghenot, wou 't luk my dat ver-eeren,
Soo koſt een ſleghte Klerk eerſt ſtijl van Rijm-kunſt leeren;
Kon 't zijn, het waer my lief, kent niet, ik wenſch ghedult.
En hoop, dat ghy mijn Heer, my lijk'wel leren ſult,
Wat zijn u vaerſen dight ghepropt met ſtijl van ſegghen,
Hoe deſtigh weet u gheeſt 't Hofs ydel wt te legghen,
Hoe ſmakelijk u rijm het lot des Herders prijſt,
Dat blijkt in 't gheen u gheeſt met reden my aen wijſt;

Het

Het is ghelijk ghy seght, *hy heeft sijns geestens rusten,*
Die gheen staet-gier'ghe sucht en port tot hooghер lusten,
Van meerder als hy is: ô! segghen wel gheseyt,
O! klene woorden waer in groot bedenken leyt;
O! sausſen vol van smaek op graegh en leck're tonghen,
Hoe wel, mijn Heer, heeft dit u Kunst-vrouw wt gesongen;
Hoe valsch is 't neen voor 't ja, hoe snoot de ja voor neen,
Dat leerd my u gedight door spekt met murgh van reen;
Hoe aerdigh bootst ghy af den Herderlijken woningh,
En stelt hem boven 't Hofs çieraet, jae gunst van Coningh;
Wel leeft hy die de hoop van 't on-wis niet vertrouwt,
Maer die sigh vergenoegt met weynigh om-slagh houwt,
Hier mede sluyt ik, en op-offer dankbaerheden,
Voor al de vreugden die my uwe vaersen deden,
Die, om dat ikse las, ô! Ridder, Vrundt, en Heer,
Bied sleghte Herders dank voor Ridderlijke eer.
U vaersen my vergunt, ont fangh ik als mijn eyghen,
Mits sy ghetuyghen zijn dat uwe gunsten neyghen
Tot mijn onwaerdigheyt, wiens innighe begeert,
Vaek om u by-zijn wensicht, op dat ik wierdt gheleert;
Doch daer 't ghewenschte mist, en kan geen wensche baten,
En by ghebrek van dien ik my ghenoegh moet laten,
Dies ik nu tot besluyt mijn rijmens offer doe,
Send my doch nu en dan een van u rijmpjes toe,
Kan ik u dienstigh zijn? ghy hebt maer te ghebieden,
Wil-vaerdigh sal van my, Heer, u gebodt gheschieden,
Als d'een den ander dient soo raekt de vrunschap vast.
't Ghebieden komt u toe, en my 't volbrenghen past.

Als zijnde V E. gheaffectioneerde J. Krul.

SONNET

Op het Conterfeytſel van *T. Rodenburgh.*

ALs luſt pinceel kunſt dreef tot vreughd van geeſt en oogen,
Om af te beelden't Beelt en Ridderlijke gheeſt
Des Ridders, die ſoo langh hy levend is ghevreeſt
De ſoete Tepels van Minerva *heeft gheſoghen;*
Heeft ons Parraſius *allenigh niet bedroghen,*
Maer ſelfs Apollo, *die ghemaekt heeft tot een Man*
Dees Ridder, vviens vvaerdy gheen kunſt af-beelden kan,
Mits by de Muſen *hy van jonghs is op getoghen;*
Soo yemandt vvil bevvijs van Rodenburgh *ſijn geeſt,*
Hy vindter duyſenden, die maer ſijn rijmen leeſt;
Onnodigh tot ſijn Lof een ydel rijm gheſchreven,
Onnodigh veer ghehaelt een op-ghepronkten ſchijn,
Reght ſeyt de ſpreuk, goe Wijn behoeft gheen kranſſelijn;
Sijn vverken zijn ghenoegh om hem ſijn Lof te gheven.

DIANAES MINNE-SUGHTEN

Over't verlies van haer kuyſheydt.

STEMME:

Ach blinde Benghel.

ACh! bracke regen, droeve tranens vliet,
Moght ghy beweghen, d'oorſaek mijns verdriet!
Hem, die nae ſijn gheſworen trouwe, op eed, noch eere paſt,
Maer ſmoort mijn hertjen onder deſe laſt.

Hoe

Hoe kunt ghy vlughten, trouweloos van mijn?
Daer duyſent ſughten, als ghetuyghen zijn,
Dat ik op eedt van trouwe liefde u mins ghebruyk toe liet,
O! valſche minne wat teelt ghy verdriet!

Van luſt beſtreden, van de min verheert
Zijn deſe leden, door een Prins ont-eert;
Mijn Maegde bloempjen is verwellikt, beſoetelt mijne ſchoot,
O! Princen minne ghy brogh my in noot.

O! minne lusjes, door mijn wil gheboet,
Had ik met kusjes nimmer u ghevoedt,
En Princen geylheydt niet geleden, ſo waer ik vry van ſmert,
Daer nu de minne pynight ziel, en hert.

O! droeve ſinne, als ghy over denkt
Hoe dat de minne, eer en kuyſheydt krenkt,
Soo diſtileert het herte tranen, en ſchaemte doet vermaen,
Dat ik te los ſijn luſt heb toe gheſtaen.

Hoe koſt ik lyen, dat een geyle handt
Mijn quam beſtryen, op mijn Ledekant?
Hoe koſt ik ſo veel vryheyt gunnē hem die mijn kuyſheyt ſtal?
O! minne, minne ghy brogh my ten val!

Ach! wilje vlughten, door de diepe Zee,
Hoor na mijn ſughten, voer mijn hertje mee,
Ey! ſughjes wilt hem achter halen, ô! winden drijftſe nae,
Tuygh dat met tranen ik beween mijn ſchae.

VVaer min voor trouwven gaet daer teelt haer ſoetheydt ſmert,
Maer gaet de trouw voor min, ſoo teelt ſy wvelbehaghen;
Als min ghenoten is, raekt trouheyt wyt het hert,
Doet alles op ſijn tijdt, wvant min voor trouw baert plaghen.

SLUYT-REDEN.

GElijk den dagheraet in 't ooſten
De droeve herten ken vertrooſten,
Die oft door de minne ſiekt te bedt
Of door benautheyt ſijn belet
De ſlaep te gunnen aen de luſten,
Om in de nare naght te ruſten;
Ghelijk het krieken van den dagh
Na dat het onder duyſter lagh
De bruyne wolken door komt breken,
Wes' Hemels venſters 't hooft op ſteken,
En ſchiet op berghen, zee, en duyn,
De Stralen van ſijn goude kruyn'.
Die levend doode doen verreppen,
In al wat leeft ſijn aeſſem ſcheppen,
De Velden met ghebloemde kleur,
De kruyden met een Hemels geur,
De boomen met bedoade bladen
Ghepronkt met Hemelſche cieraden,
Ghelijckerwijs door deſe vreught,
Dē menſch in geeſt en ziel verheugt,
Gelijk dees vreugden kunnen ſtrecken,
Om zielen tot Gods lof te trecken,
Alſoo wenſch ik dat mijn ghedight
Met ſoet vermaek den leſer ſtight.
En dat mijn rymen hier gheſchreven,
Een vrugt ter deugden moghen geven,
O! God ô! ſchepper van myn geeſt;
Indien ik ben te los gheweeſt
Soo dat ik hier of daer yets miſten,
Oft my in eenigh deel vergiſten,
Waer aen ſigh yemant vindt geraekt,
Soo bid ik iſſer yets ghemaekt,
Dat reyne zielen moght beſmetten,
Gund my daer beter op te letten
Wanneer dat ik na deſen dagh,
Weer nieuwe rympjes ſchrijvē magh.
O! Godt of ſoo mijn rym moght weſen,
Dat al de gheene die het leſen,
Dat die die 't hooren ofte ſien,
Magh nuttigheyt daer doorgeſchien;
Sijn hier of daer verſtroyde ſinnen,
Gheneghen tot onkuyſch beminnen,
Is hier of daer een jeughdigh hert
Geplaeght met geyle minnens ſmert;
Wort hier of daer een hert ghevonden,
Aen ſughe van reyne liefd ghebonden,
Is hier of daer een hert vol ſtrydt,
Om dat het door de liefde lydt,
Gunt dat myn rymen oft gedighten,
Haer droeve quellingh wat verlighten;
Gunt Godt! dat deſe rymery,
Een ydel hert tot ſtightingh zy,
En die in't minne doolt magh leeren
Daer door tot beter kennis keeren;
O! Godt ik bid dat myn ghedight
Voor al mijn eyghen ſelven ſtight,
En dat ik ſelver magh beleven
Het gheen ik and'ren heb gheſchreven;
Gun God! het geen ik heb gemaekt,
Dat dat mijn eyghen herte raekt,
Te weten dat ik my magh ſtellen,
Na luſt der ſonden nooyt te hellen,
Dat ik mijn luſten traght te voen,
Om aen mijn naeſten wel te doen,
Dat ik mijn herten al mijn ſinnen
Magh ſtellen Godt voor al te minnen.
O! Godt dat ik mijn ſelven keer
Tot al de deughden die ik leer,
En daer ik and'ren aen wil prijſen,
Met voorgaen haer diē weg mag wijſē.
'T is yet dat hier de penne doet,
Maer niet genoegt iſt hert niet goet,
'T is veel de wegh ter deught gepreſen,
En duer toe midd'len aen gheweſen,
'T is veel ſegh ik, maer niet genoegh,
Soo ik mijn daer toe niet en voegh,
'T is veel, maer niet genoegh bedreven,
De deught aen and'ren voorgeſchreven,
'T is veel, maer niet genoeg gedaen,
Trek ik mijn ſelfs de deught niet aen;

'T is

'T is veel, maer niet genoegh, veel wetē,
'T is veel, gheleert en wijs te heten,
'T is niet ghenoegh gheleert en wijs,
'T is niet genoegh ik deughden prijs,
'Tis veel maer niet genoeg deugt plegē,
Aen 't hert ist altemael gheleghen,
Dies mijn ghebēdt gheoffert wert,
O! Godt verleen my sulk een hert,
O! Godt verleen my sulke sinnen,
Dat ik niet hert de deugt magh minnen,
Geen deughden tonen met de mont,
Maer deughden in het hert gegront;
O! Godt ô! schepper van mijn leden,
Gun my een hert gheneyght tot vreden,
Gun my een hert van suyver bloet,
Een hert gheneyght tot alle goet,
Een hert tot quaet doen noyt ghenegen,
Een hert dat deughde soekt te pleghen,
Een hert inwendigh niet besmet,
Een hert dat op de waerheyt let,
Een hert dat suyver wort bevonden,
Een hert ghewapent voor de sonden,
Een hert dat gierigheyt versmaet,
Een hert het gheen de logen haet,
Een hert dat wraeklust niet kan lyen,
Een hert om dronkenschap te myen,
Eē hert dat schrik heeft voor dē hel,
Een hert bevrijt van overspel,
Een hert door liefden aenghedreven
Om arme liens wat mee te gheven,
Een hert inwendigh soo gheselt,
Een hert dat noyt sigh selven quelt,
Een herte dat sigh nimmer stelden,
Om mijne naesten-mensch te schelden,
Een hert dat in een anders val
Sigh selven noyt verheughen sal.
Een hert 'tgun toont dat Christen teken,
Van yemants val noyt schande spreken,
Een hert dat na de liefde trekt,
Een hert dat tot medoghen strekt,
Een hert dat sigh na reen wil stellen,
En over niemant oordeel vellen;
Een hert dat wraek en laster staekt,
Als yemant in verval ghetaekt,
Een hert dat laster soekt te myen,
Al moest het selver schade lyen,
Een hert dat na de vroomheyt traght,
Gewilligh by ghebrek van maght,
Een hert dat soo gestelt sal wesen,
Behoeft geen laster schand te vresen,
Een herte hier in wel voldaen,
Ken al het schelden tegen staen;
Om sulk een herte te begeeren,
Wil ik tot Godt mijn herte keeren,
Met vleughels van begeerte vlien,
Ten Hemel met ghebooghen knien,
En doen den Heer mijn offeranden,
O! Hemel doe mijn herte branden,
In 't vuyr van liefde stoukt mijn ziel,
O! Godt voor wien ik neder kniel,
En offer u mijn gantsche leden
In wierrook-brand van mijn ghebeden,
Schept togh in my een reynen geest,
Een hert dat voor u oordeel vreest,
Een hert dat alle daegh magh buyghen,
Om u mijn sonden te ghetuyghen,
Een hert dat in opreghte boet,
In sughten en in tranen vloet,
Voorgaende sonden magh versaeken,
En nu een beter opset maeken,
Mijn toevlught nemen tot den Heer,
Tot Christum daer ik my toe keer,
Die door sijn doot en bitter lyen,
'T leet wesend hert van straf wil vryen,
O! Christe Iesu Godes Soon,
Op dat ik in u Vaders Throon.
Een Hemels leven moght verwerven,
Voer ik de spreuk, *Gedenkt te sterven.*

I. KRUL.